ROBERT MERLE

VLADAŘ NA SCÉNĚ

1. Radosti i strasti

Když jsem se svým rozmilým sluhou Miroulem, se svým dobrým Švejcarem z Bernu Fröhlichem a - uvádím ho co posledního, jakkoliv není nejmenším - se svým nerozlučným přítelem, mistrem umění šermířského Giacomim, unikl ohavnému masakrování na svatého Bartoloměje a nalezl útočiště v Saint-Cloudu u spanilého dvorského šviháka barona Quéribuse, tento baron, vlastnící bohaté panství v kraji carcassonském, vzal si návštěvu panství za záminku, aby mě mohl doprovodit do mého Périgordska se silným vojenským průvodem, bylyť cesty a města málo jisté pro kohokoliv, kdož byl jmín za hugenota. Item poněvádž dáma Gertruda z Luku, kteráž osobně zachránila život mého bratra Samsona, anať mu byla zabránila kalupem cválat do Paříže, chtěla mocí mermo cestovat s námi jak z té příčiny, že bláznivou láskou milovala putování (stejně co její krásná komorná Zara), tak i z oné, že zatoužila poznat mého otce, pozval jsem ji na Mespech netuše, že jejím neodbytným a neodbytně mučivým přáním je provdat se posléze za mého vřele milovaného bratra Samsona.

Dojeli jsme na Mespech v času vinobraní a po radostném opětném shledání s otcem a strýcem Sauveterrem poprvé v životě jsem nepociťoval potěšení vida krásné hrozny sešlapávané nohama naší chasy, poněvádž červená šťáva, ježto z nich vytékala, připomněla mi znenadání proudy krve řinoucí se po pařížských ulicích 24. dne srpna měsíce a dny následující.

Po týdnu, mám-li pravdu povědět, vzpomínaje si na své harcování po velkých cestách království a na svá neslýchaná dobrodružství v hlavním městě, maličko jsem se nudil tím poklidným a mdlým životem na otcově kastelánství, kde ostatně setrvat přes zimu nebylo mým úmyslem, an jsem se chtěl usadit co lékař v Bordeaux. Čtenáři, ty medle víš stejně dobře co já, že štěstěna chová u velikém posměchu lidskou vůli a činění a baví se tím, že je rozkotává, tolikéž co vlna rozkotává dětské hrady z písku: předsevzal jsem si ostat na Mespechu dva měsíce. Ostal jsem tam dva roky.

A jakkoliv bylo mým prvotním úmyslem vykreslit na těchto stránkách svého dobrého pána Jindřicha III. v jeho přirozenosti a takového, jakým v pravdě byl, a nikoliv takového, jak ho pošpinila hanebná šalba ligistů a guisovců, jejichž nenávistný jed na nebohého krále vylévaný šířil se za jeho života skrze nespočetné pamflety, veršíky a paškvily a běda, i skrze mrzká kázání pronášená dokonce z výšin posvátných kazatelen, z nichž by se měla hlásat toliko pravda boží, tato před vámi ležící kronika je nicméně též knihou o mé rodině i o mně samotném i o našich domácích radostech a strastech, i nechci předběhnout tak prudkým kalupírováním to, co se událo za řečená dvě léta se Samsonem, s Františkem, se sestřičkou Kateřinou, s pobratimstvem - to značí s otcem a se Sauveterrem - s dámou Gertrudou z Luku, s Quéribusem a s mou Angelinou.

Pakli si dobře vzpomínám, událostí vzbuzující nemalý rozruch po mém návratu na Mespech Léta Páně 1572 byl sňatek mého brata Samsona s Gertrudou, kteréžto spojení by se mělo jevit tuze výhodným naší hugenotské šetrnosti, poněvádž

dáma do mého bratra převelice zahleděná, anať s ním obcovala od roku 1567, chtěla mu přinést věnem krásné apatekářství Béqueretů v Montfort-l'Amaury.

„Toto byste neměl Samsonovi dovolit!" pravil strýc Sauveterre otci, kdyžtě jsme na komoních cválali všichni čtyři (můj prvorozený bratr František byl s námi) po cestě k Breuil navštívit Cabusse. „Ta dáma je papeženka a poutnice do Říma."

„Mohu-liž to zapovědět nejmladšímu synovi," pravil Jan ze Sioraku, „kdyžtě sám sobě jsem dovolil pojmout za choť Isabellu z Caumontu?"

„A se zlou jste se potázal, milý bratře, že jste se oženil s papeženkou tak zarputilou!" bodal Sauveterre, kterýž se více než kdy jindy podobal starému krkavci jak skrze svá ohnutá záda, tak i skrze vyhublý krk.

„Se zlou jsem se potázal, milý bratře, ovšemť," pravil otec (jehož veselý zrak se při této připomínce zachmuřil), „anžto jsem ji chtěl obrátit na víru s hrubým povykem a veřejně, ta dáma měla v sobě tolik horké krve a hrdosti… Byla mi nicméně dobrou ženou," dodal vrhaje pohled na Františka a na mne, kteříž jsme cválali za pobratimstvem. A já ho miloval láskou převelikou.

Načež se Sauveterre maličko odmlčel. Jakkoliv byl mužem tuze poctivým a nemálo se snažil, aby nalezl oblibu v mé matce za jejího krátkého žití, lépe se mu dařilo oplakávat ji co mrtvou než ji ctít co živou. Pro Sauveterra, tak biblicky zaujatého plodností, byla každá žena úrodným břichem, skrze něž se lid boží rozrůstá a množí. Než že je k tomu zprvu třeba to břicho osít semenem, to v něm nebudilo nižádnou touhu ani něžnost.

„Pomyslel jste na to," strojil řeč dále, „že provdá-li se tato dáma za Samsona, vaše vnoučata budou sát pověry a modlářství papeženců spolu s mlékem své kojné?"

„Nevím, zdali má mléko takovou moc," děl Jan ze Sioraku. „Karel IX. měl kojnou hugenotku a viděl jste toho účinky o noci svatobartolomějské. Krom toho, pane bratře, opět se rozzuřilo pronásledování a nastala chvíle k novému zakuklení. Strachuji se u Samsona mnohem spíše jeho přílišné horlivosti než měkkosti. Paní Gertruda mu bude přidržovat na tváři masku nevinnosti. Krom toho, kdo by si přál v papeženském kraji hugenotského apatekáře? Jak by zemřel první chorý, rozkřiklo by se, že byl otráven!"

„Vidím medle, že k tomu hodláte přivolit," pravil Sauveterre s tváří zasmušilou.

„Byl byste raději, aby Samson v hříchu setrvával? Nebo aby žil vymiškovaný jako mnich v cele?" pravil otec, kterýž asi litoval této poslední věty, poněvádž otočil hlavu spatřil, jak se Sauveterre zachmuřil velice velmi slyše, jak cudnost byla ponížena na nemohoucnost.

„Barone z Mespechu," pravil Sauveterre s tváří tuze ochladlou, „přičiňte se alespoň, aby ty dámy od nás co nejrychleji odcestovaly. Mám po krk jejich kdákání, jejich líčení a okázalého žití, k němuž nás nutí. Co přišly, spotřeba pokrmů, vína a svící je přenesmírná! Najmě pak svící! Proč je třeba, aby dáma z Luku a její dvorní dáma požadovaly po soumračení deset svící do jizby, kdyžtě mně v knihovně postačí jediná?"

„Vy se neparádíte," pravil otec s úsměvem.

„V tom to právě vězí!" zvolal Sauveterre s tváří tuze rozezlenou. „Proč mají zapotřebí, když tě Pán jim daroval tvář, aby si ji pitvořily v jinou?"

„Pane podkoní," otázal se otec, „pokáral byste některého z našich vojáků normandské legie, kdyby si před bojem leštil zbraně?"

„Před jakým bojem?" pravil Sauveterre s tváří nerudnou.

„Před oním, jejž svádějí denně o naše slabá srdce."

„Slabá, to ano!" odtušil Sauveterre, vrhaje na otce vyčítavý zrak. „Měsíc, pane bratře, měsíc uplynul od toho dne, co se tyto kobylky snesly na naše obilí!"

„Jsouť dvě, a nemohou je tolik zpustošit," pravil Jan ze Sioraku s úsměvem. „A mohu je vyhnat? Mohou-li odjet samotinké ve svém kočáře? Je vám snad tajno, že čekají na Quéribuse, aby jim skýtal příjemnou společnost a bezpečí ozbrojeného průvodu? Že baron hoduje u Puymartina…"

„Tím hůře," pravil Sauveterre.

„Puymartin je jím tak okouzlen, že ho zuby nehty drží, jak začne mluvit o návratu do Paříže."

„Zmiňte se tudíž o tom Puymartinovi."

„Ba ne! Střežil bych se střetnout se pro záležitost nepatrné ceny s přítelem tak věrným a s nímž máme za lubem tak veliké věci…"

Načež jsem uhlídal, jak můj prvorozený bratr rozevřel oči a nastražil uši, poněvádž jeho nejdražším přáním, pakli se Dianina matka provdá za Puymartina, bylo oženit se s dcerou, ujmout se napolou s Puymartinem Fontenakova kastelánství a nabýt pro prvního mužského potomka titul, kterýž je s ním spojen. Takto jeho mladá hlava přijme baronskou korunku ještě před smrtí našeho otce. Šťastný František, jemuž padaly do huby všechny křepelky, za něž (on, jenž mě tak málo miloval) vděčil toliko mně, neboť jsem zabil v řádném souboji barona lapku, jehož mírná a křesťanská dcera měla s Františkem vejít v sňatek, byť byla papeženka. Aj, Sauveterre nepřestával krákat! Než tentokráte šlo o dobré pozemky Fontenakovy, jež přiléhaly tak příhodně k našim, a o ten pevný hrad, kterýž tolik přispíval k bezpečnosti Mespechu, a tak jeho hugenotské horlení zakrývalo tajné souhlasení věru obtížně.

Což otec tuze dobře cítil a poněvádž, papeženka jako papeženka, dáma z Luku se Dianě věru vyrovnala, dodal:

„Paní Gertruda pochází z dobré ouřednické šlechty. Je tuze zámožná. Zachránila život mého Samsona, neboť mu zabránila spadnout do pařížské sítě, když chtěl jít hledat bratra. A co mne se týče, nejsem nijak zarmoucen, vidím-li, jak její plavý vlas rozveseluje naše staré zdi. Je mi věru po libosti."

„A její komorná ještě více," pravil Sauveterre nadmíru úsečně.

Nato otec zmlkl tváře se, že zhola nic neslyší, čímž po svém zvyku dával najevo, že se netouží přít o tom, co bylo praveno. Aj, krásná Zaro! Přemýšloval jsem, kam až tě vede tvoje oddanost zájmům paniným! A poněvádž mě toto přemýšlování rozveselilo, vrhl jsem zrak na Františka a s významným pohledem se naň usmál. Leč František mi úsměv neoplatil, zachovávaje svou protáhlou a korektní tvář neproniknutelnou a chtěje mi tím dát na vědomí - on, vezdy pokrytecký - že hází No-

emův plášť na slabosti otce, kterýž se neopájel vínem jako Noé, nýbrž ženami, anať dobrá Frantina mu už nestačila, pakli mám věřit strýci Sauveterrovi.

Pravím „strýci" Sauveterrovi a čtenář si bohdá vzpomene, že Siorac a Sauveterre se nenarodili jako bratři, leč že se stali přáteli tuze důvěrnými za léta společně strávená v normandské legii, že se v Rouenu před notářem „pobratřili" (jakž bylo tenkráte obyčejem) a jeden druhému darovali své statky. Tak se stalo, že na Mespechu nebyl toliko baron, náleželoť kastelánství jednomu jako druhému, an Sauveterre, třebas byl toliko podkoním, měl touž pravomoc při hospodaření na panství, nikoli však, Bohu budiž děkováno, stejnou moc při rozhodování o osudu svých „synovců".

Jedva jsme se za onoho večera vrátili na Mespech z Breuil, kde pobratimstvo bylo prohlíželo skopce, o němž Cabusse mnil, že trpí onemocněním nohy nazývaným u nás „ropucha" (v kterémž pádě by bylo třeba zvíře oddělit a léčit, mohlť by se tento neduh převést na celé stádo k nemalé jeho škodě), krásná Zara zaklepala na dveře mé jizby a přišla mi povědět, že její paní si žádá, abych za ní přišel. Sdělila mi to stovkou slov, kdyžtě by bývalo stačilo jediné, doprovázejíc svůj hovor prudkými posuňky a nevím jakým očkem házením, usmíváním, dětinským žvatláním, krku ohýbáním a zadku vlněním, kteréž, byť jsem znal všecky vnady té arcikokety, nezůstaly nicméně bez jistého na mne účinku, neboť mi nebylo tajno, že Zara nic z toho nepředstírala, mělať na ni tato druhá přirozenost tolik moci, že kráska odvrhla takřka svou první podstatu co had starou kůži.

Byla jako obvykle oděná co osoba urozená, měla na sobě živůtek a širokou suknici z kmentu, démant v roztomilém oušku, řadu perel kolem dlouhého a libého hrdla a rubíny na útlých prstech, nemohlať jí paní Gertruda nic odříci, anať do ní byla všecka poblázněná, a můj spanilý Quéribus se smíchem tvrdíval, že paní a komorná se spolu mazlívají. Načež vida, jak se škaredím, baron se smál co poblázněný a dodával:

„Bodejť! Nejsou-li summou tyto roztomilé hříčky, kteréž mezi děvčaty nemají nižádnou závažnost, lepší než frejíř, s nímž by páchala cizoložství, až se s ní váš bratr ožení?"

„Barone," pravil jsem, „vzpomeňte si, prosím vás, k čemu jste se zavázal: že nebudete, nebo už více nebudete oním frejířem, jak ti dva vyjdou z dveří chrámových."

„Co jsem slíbil, to dodržím!" pravil Quéribus, položil mi paži na rameno a přitiskl mě k sobě. „Krom toho musím se v současnosti strachovat vašeho hrozivého meče, kdyžtě vám nyní Giacomi vložil do ruky Jarnakův úder."

„Vy se mi smějete!" děl jsem. „Jakkoliv jsem ovšemť byl učinil jisté pokroky…"

„Jakkoliv jsem *zajisté* byl učinil jisté pokroky," vskočil mi do řeči Quéribus a štípl mě do ramene, chtěje mi opravit ono *ovšemť*, kteréž prozrazovalo hugenota, kterak už mě o tom byla zpravila baronka z Tourelles.

„... nejsem-liž ve srovnání s vámi pouhým fechtýřským břídilem?" dokončil jsem.

Což - byť to nebylo zcela pravdivé - polilo tváře mého Quéribuse nachem radosti, tolik mu lichotila chvála.

2. Rozmluva s paní Gertrudou

Lepá Zara, kdyžtě šla přede mnou po mespechské chodbě k jizbě své paní, nepotřebovala slova, spíše němou poctu zraků spočívajících na jejích líbezných zádech, kdyžtě se nesla s dříkem vzpřímeným nad boky, kteréž jako by se při každém kroku houpaly co loďka účinkem mořského vlnění. A otočivši znenadání hezkou hlavu, zahlédla tuto poctu koutkem zlatých zornic stíněných dlouhými třásněmi řas, skrze něž na mě hleděla jako klisnička zpod své hřívy.

Gertruda z Luku seděla ve velikém čalouněném křesle u ohniště z jedlového dřeva vysoko planoucího plamenem jasným a praskajícím, jediným to v domě krbem zapáleným ze zdvořilosti barona z Mespechu, jakkoliv byl tento konec října chladný. Kdyžtě jsem vstoupil, nezvedla se, aby mi sestersky vrhla ruce kolem krku a přitiskla se ke mně po celé délce mých údů, jakž to činívala obvykle, majíc veliké bažení po mužském těle. Kterak pokojnou, poklidnou, rozumnou a zdrženlivou co anjelík na obrázku stala se zde pod dohledem pobratimstva! A krom toho nebyli jsme sami. Gavašetka svírala útlými prsty tlustou hrst svící a napichovala je na dva svícny vedle zrcadla na stole postaveného, a tak Gertruda, nehýbajíc se ani o píď ze sedadla, podala mi unyle dlouhou ruku k políbení; a černý zrak Gavašetčin ještě více zčernal, kdyžtě viděl, jak na ni kladu rty, což plavé Normanďance neuniklo.

„Milá děvenko," pravila s nádechem povýšenosti, „jak zapícháš ty svíce, dojdi mi pro několik polen, aby oheň neuhasl."

„Madame, to nelze," pravila Gavašetka tónem nanejvýše odmlouvavým, „to nikterak nelze! Já nepůjdu!"

„A pročpak, holka drzá?" pravila Gertruda s ústy zejícími nad tím, jakým tónem byla oslovena.

„Poněvádž jsem samodruhá a nesmím nosit nic těžkého," opáčil ten hádek. „Leč příčinou největší je to," dodala syčivým hlasem, „že se mi nechce."

„Zaro," zvolala Gertruda s tváří tuze sklíčenou, „slyšelas? Vidělas kdy, že by jaký vurmajzl tolik hlavu zvedal? Na mé svědomí! To je na umření! Zaro! Vytni políček tomu motovidlu hloupému!"

Načež Zara, jíž se toto poslání asi nikterak nelíbilo, přistoupila dosti liknavě k hříšnici, což mělo za následek, že ona, jež byla bosá a nikoliv na vysokých podpatcích vysazená, se hbitě vytrhla, mžikem se skryla za stolem a pravila:

„Další polena! A deset svící denně! Chtějí nás myslím přivést na mizinu!"

„Mlč, hubo zlolajná!" pravil jsem všecek se strachuje, aby ve své proradnosti nežvanila ještě dále. A drže ji za krk co kotě, odňal jsem jí svíčky a podal spanilé Zaře, kteráž je sebrala s tváří tuze málo radostnou, obávajíc se, že si o ně pošpiní ruce vonnou mastí natřené.

„Pojďte, madame odbojnice," pokračoval jsem strkaje Gavašetku před sebou až na práh, „ je-li třeba vám našlehat, abychom vám zjemnili mravy, učiníme to!"

„Aj nikoliv! Žádné šlehání!" vzkřikla Gertruda, kteráž, kdyžtě ji přešel hněv, byla tak dobrá a slitovná, že by se rozplakala i nad tím, kdyby kočka myšku týrala.

„Urozený pane," pravila Gavašetka potichu, když se za námi zavřely dveře, „vy se hotovíte zbičovat svoji děvečku ubohou, kteráž se k vám lísá, jakmile se jí prstem dotknete?"

A řkouc to, chopila mě kolem pasu, přitiskla se ke mně a schoulila do mého náručí tak těsně, že jsem jí věru nemohl dát výprask, toliko jsem to se smíchem, láskyplně a na oko krutě předstíral.

„Aj, dcero romská," pravil jsem, „už zase ty tvoje drzosti! Jaká to včelka ti dala žihadlo, že sis troufla urazit tu vznešenou dámu!"

„Moje žárlivost," odvětila bez rozmýšlení a sklopila čelo jako kozička. „Aj, Petře můj, nenávidím ty dvě ohavné hampejznice, kteréž skrývají svoje babské vrásky pod nalíčením a koukají na muže, jako by je zhltnout chtěly."

„Babské!" smál jsem se.

„Ovšemť! Dáma z Luku by mohla být mou matkou!"

„Basta fidli!" pravil jsem. „Patří mému Samsonovi, nikoli mně. A obě v krátkosti odjedou."

„Dík Bohu!"

„Ticho, hubo nevymáchaná!" pravil jsem, tuze obměkčen pevnou tělesností ke mně přitisknutou, a sluch mi navíc ještě zaznával tím, co byla pravila o tom svém lísání. „Zmiz, hádku, a požádej Miroula, nechať donese polena."

„Paní sestro," pravil jsem vstupuje zpátky do jizby, „omlouvám se za tyto bodliny. Byl bych tu hříšnici ztrestal, kdybyste jí nebyla ráčila odpustit."

„Baže," pravila se zrakem jiskřivým. „Ta holka tuším pravila, že je těhotná. Ten plod její je od vás?"

„Z mého roubu."

„Aj, nebudete mršit zadek, kterýž vám skýtá tolik příjemností."

„Madame, to je pravda pravdoucí."

„A když tě to ta krasotinka ví, budu muset snášet dále z jejích úst ty nestoudnosti?"

„Nikoliv, Gertrudo. Můj rozmilý Miroul vám bude sloužit místo ní."

„Jakže, muž!" pravila líbezná Zara, kteráž hlásala, že muže nikterak nemiluje. „Muž zde! Na mé svědomí!"

„Však z toho nezemřeš, Zaro," pravila dáma z Luku. „Miroul je k tobě tuze uctivý."

„A dobře činí," pravila Zara, kteráž odložila svíce na stůl, aniž je zapíchala do svícnů, a natírala si prsty mastí. Ozvalo se zaklepání, Zara se jevila být tuze zaměstnanou, i šel jsem otevřít já a vstoupil Miroul,

Miroul, oči každé jiné,
jedno modré, druhé hnědé!

jakž zpívala moje nebohá Hélička. Položil polena do rohu krbu, chtěje je takto zahřát, mělo dřevo, jakkoliv tuze vyschlé, kůru mokrou od posledních dešťů. Poté pozdravil tuze půvabně dámu Gertrudu a uštědřiv Zaře poklonu takřka stejně hlu-

bokou, než odstíněnou posměchem tak dobře zatajeným, že jsem ho postřehl toliko já, hotovil se odejít, kdyžtě Zara pravila:

„Rozmilý Miroule, chtěl bys mi prokázat laskavost?"

„Madame, s neskonalým potěšením," pravil Miroul, znovu se jí posměšně uklonil a hnědé oko se mu zalesklo.

„Ráda bych," pravila Zara tuze spokojená tou ‚madame', „kdybys mi napíchal ty svíčky do oněch svícnů."

„S radostí, madame," pravil Miroul. „Lépe pošpinit tuto hrubou ruku než tyto hezké prstíky!"

Čemuž jsem se zachechtal, Gertruda se usmála neslaně nemastně a Zara se maličko ušklíbla, poněvádž konečně pochopila, kam směřuje ten jízlivý kompliment, jímžto jí můj rozmilý sluha skytl lekci. Neboť naši lidé mají taktéž svoje odstíny cti zcela jako my: poleno pro sluhu, svíce pro komornou! A Miroul si určitě domýšlel, že naše Zara se přesmíru nad své postavení kasá od toho času, co ji paní počala zahrnovat přízní a krásnými šperky.

I bylo napícháno a zapáleno deset svící, nad touto marnotratností Sauveterre tuze naříkal (ostatně všechen Mespech krom otce se nad tím horšil, dáma z Luku naštěstí nerozuměla naší provensálštině ani těm jízlivým řečem, kteréž si naše služebné vyměňovaly mezi kuchyní a přístěnkem), Miroul nás znovu spanile úklonou pozdravil a odešel.

„Zaro," pravila dáma z Luku, „zavři dobře dveře."

Poté Gertruda, opět aniž se zvedla, mi podala ruku a vyzvala mě, abych si sedl na stoličku u jejích nohou tím způsobem, že jsem měl záda u plamene a nos na její široké suknici z nejnádhernějšího brokátu ušité a voňavkou provoněné.

„Bratře," pravila, „jak jsme na tom s tou naší velkou záležitostí?"

„Strýc Sauveterre tuze ohrnuje nos a otec s ní zpolou souhlasí."

Což bylo zpola pravda, an otec souhlasil se vším všudy.

„Jakže?" pravila a zelené oči jí poplašeně zaplály, „zpolou?"

„Otec nebo já," pravil jsem.

„Jakže, vy! Aj, jakáž to zrada! Vy, milý bratře, jehož tolik miluji!"

A to řkouc naklonila se ke mně, položila mi obě ruce na plece a při tomto naklonění její dva prsy, povyklouznuvší jí maličko z živůtku, přitiskly se jeden k druhému způsobem tak libým, že jsem byl nad tím všecek unesen a takřka tím podmaněn. Aj, přemýšloval jsem, konečně vidím účel této stoličky tak úskočně umístěné, že mi zapovídala všecek ústup - pod trestem upečených zad - kdyby mě nepřítel příliš tiskl. Nicméně dobře věda, že moje slabost pochází od zraku a že právě z této strany jsem byl napaden, sklopil jsem jej zpolou po jezuitské způsobě a upevňuje se za touto hradbou ve svém rozhodnutí, pravil jsem hlasem sdostatek pevným:

„Paní sestro, já vás také ctím láskou přenesmírnou. Leč jste vdova a kterak to sama hlásáte, povoluje se vdovám jistá volnost, nad níž naše století vlídně oči přivírá, ježto však by u manželky byla příčinou k mrzení."

„Avšak stran Quéribuse," pravila, klopíc zase ona oči, „což jsem se vám svým slovem nezaručila…"

„Neběží zde o Quéribuse, nýbrž o jisté záletné putování, na něž jste co vdova tuze zvyklá.”

„Jakže,” pravila, „kacířský hugenote! Takto vy nazýváte moje zbožné pouti!”

„Účel byl zbožný,” pravil jsem upjatě, „než nikoli cesty, ježto k němu vedly. A tyto cesty, jak dobře povědomo, oplývají nebezpečenstvím pro ctnost dam.”

„Aj, bratře můj!” přiblížila ke mně svou spanilou tvář a její plavé vlasy plameny osvětlené činily jí kolem líbezné hlavy svatozář, na niž pochybuji, že by měla právo: „Aj, bratře můj,” pravila předstírajíc půvabný zmatek, „jakáž nectná podezření! Já, kteráž při tomto putování bažila toliko po odpustcích!”

„Toť značí klást lék přespříliš blízko nemoci, nebo naopak,” pravil jsem s úsměvem. „Ostatně těch odpustků už nebudete mít zapotřebí, pakliže budete žít se Samsonem bez hříchu ve svazku manželském.”

„Toť pravda,” pravila, odtahujíc ruce z mých ramenou a opírajíc se s hlasitým povzdechem o opěradlo stolice.

Tehdy se maličko odmlčela, krásná Zara stála vedle ní, nikoliv ovšemť co její anděl strážný - její spanilý útrpný zrak klouzal z její paní na mne a alespoň v této minutě mě nemilovala o nic více než mého sluhu.

„Třeba tudíž slíbit, že už nebudu konat poutě?” otázala se Gertruda s novým povzdechem.

„Třeba.”

„Aj, ukrutníče!” zvolala. „Kterak mě týráte!”

„Pro lásku osoby vám známé.”

„Cožpak bych si ho brala, kdybych ho nemilovala?”

„Aj, Gertrudo!” pravil jsem, zvedaje se s jistou netrpělivostí, „já vás dobře znám! Chcete všecko mít, Samsona i svoje milé cestování! Leč to nelze!”

„Ej, pane!” pravila náhle rozčertěným tónem Zara, „nevidíte-liž, kterak ukrutně trýzníte mou paní, kdyžtě se takto chvástáte a hrůzu pouštíte! Jakéž to šelmy sveřepé jsou muži, že nám takto na krk nůž kladou! Fuj a ještě fuj! Jakáž zlolajnost! A co je vám do domácnosti vašeho pana bratra, až bude ženatý! Je-li to snad vaše záležitost?”

Na což jsem slůvkem neodpověděl předstíraje, že ji neslyším, a už jsem na Zaru nepohlédl, jako by byla pařez na kraji cesty. Toto počínání ji tuze rmoutilo, poněvádž obvykle pouhé moje pohledy ji pokrývaly květy, nemluvím-li o chvalozpěvech, na něž jsem nebyl nikterak skoupý a jež ona pila co tráva jitřní rosu.

„Zticha buď, Zaro!” pravila Gertruda. „Zticha, prosím tě, ty můj zobáčku! Pan ze Sioraku je tuze starostliv o nevinnost mého půvabného Samsona a nerad by přihlížel, kterak trpí skrze moje ženské slabůstky, proti nimž se mě snaží co dobrý bratr baštou opevnit. V tom je všecko tajemství. A on dobře činí, Zaro, třebas to nejde ani trochu k duhu mému žaludku. Aj, Petře!” strojila dále řeč s povzdechem, „nebyl to pro mě zdaleka tak špatný stav být vdovou, svobodně nakládat svými penězi a hlavně svobodně rozvírat křídla a konat rok co rok poutě do Chartres, do Toulouse, do Říma, do Compostelly, všude, kam se mi zachtělo… Jenže shledávám, že chci-li svého Samsona, budu muset učinit kříž nad svými krásnými kavalkádami.”

„Jste-li k tomu konečně už rozhodnutá?" pravil jsem tónem co nejvlídnějším.

„Zplna."

„Aj, madame!" pravila Zara se slzičkou na konci řas, poněvádž měla zájem o tuto rozmluvu, anať brala účast na vyraženích a kratochvílích tohoto putování.

„Milá sestro," pravil jsem paní z Luku, poklekaje na zem a přitahuje si její krásnou ruku ke rtům, „nemějtež mi příliš za zlé moji horlivost. Vy přece znáte nevinnost mého bratra Samsona a jeho neoblomnou přísnost. Při nejmenším poklesku by vás od sebe odtrhl co shnilý úd, i kdyby si měl navždycky srdce zmrzačit."

Když toto poslouchala, její srdce, kteréž bylo také něžné co její smysly slabé, to už nemohlo více vydržet a ona se jala usedavě vzlykat, k čemuž jsem přihlížel s lítostí velikou velmi a Zara rovněž, neboť přiklekla ke mně a oba dva ji utěšujíce a laskajíce zasypali jsme ji tolika pocely spolu s tolikerým hlazením, že se nakonec uklidnila.

„Petře můj," pravila, kdyžtě hrdlo úzkosti už zbavené jí dovolilo opět promluvit, „kdybyste nemiloval Angelinu a kdybych já nemilovala Samsona, vás bych si měla vzít za muže: neboť jste ke mně tak přísný a tak prozíravý, že nalézám obzvláštní útěchu, kolikrát vás uposlechnu, třebas se tomu zuby nehty bráním."

„Oj, madame!" pravila Zara, kteráž spatřovala v tomto doznání zradu svého pohlaví.

„Zaro! Zaro!" zvolala paní z Luku, „pro smilování! Nehašteř se se mnou! A usmiř se s panem ze Sioraku! Nechci už slyšet, abys ho nazývala ‚zlolajným' a ‚šelmou sveřepou', jakž sis to troufla učinit."

„Madame, pravila Zara s oním našpulením, kteréž, vycházejíc z jejích roztomilých rtíků, celou ji víc a více rozechvívalo v jakés vlnění až po boky a prsty u nohou, „žádá-li si ode mne pan ze Sioraku nějakou omluvu…"

„Ó nikoliv, krásná Zaro," pravil jsem, „tvoje vznešená krása je omluvou dostatečnou a několik políbení tuto na tvou libou líc a na tvůj půvabný krk (což řka čile jsem ji líbal) mi poskytnou odškodnění, ježto si žádám za tvé neomalenosti."

„Bratře můj, slyšela jsem od vás," pravila Gertruda, znenadání se zvedajíc, buďto že neviděla příliš ráda, kdyžtě její dvorní dáma je chválena a líbána, nebo spíše že pokládala každé mazlení za marné, pokavád nebylo určeno jí samotné, „slyšela jsem od vás, že Samson a vy jste byli obráceni na náboženství obnovené ve věku deseti let."

„Mám tuze dobré příčiny vzpomínat si na to, an otec se proto se mnou vadil, poněvádž jsem se k tomu hotovil co líný k tancování."

„Aj!" Gertruda zvedala obočí, „a pročpak?"

„Miloval jsem Pannu Marii. A shledával jsem, že náboženství, jež neuctívá ženu, mi neplní srdce radostí."

„Slyšte, madame," pravila Zara s úsměvem, „kterak pan ze Sioraku už od dětských sukének miloval naše něžné pohlaví."

„K němužto však, kdyžtě se jedná o jiného než o něj samého, je tuze neoblomný," pravila Gertruda. „Než ponechme toho," pokračovala vzápětí, jak byla vystřelila svůj šíp, „byl jste tedy, milý bratře pokřtěn v pravém náboženství."

„Je-li vám libo jmenovat je takto," pravil jsem s chladnou úklonou.

„Tudíž i Samson, kterýž pochází z jiné matky, leč je stejného stáří."

„Samson taktéž."

„Milý Petře," pravila, míříc na mne svýma zelenýma převelice rozněžnělýma očima, „mohu-li vás poprosit, abyste požádal faráře z Marcuays, nechať písemně ztvrdí, že Samson byl pokřtěn podle římského ritu a že obcuje mši?"

„Že obcuje mši?" pravil jsem s ústy zejícími.

„Bude ji obcovat příští neděli se mnou v mespechské kapli, váš pan otec bylť vzkázal vašemu faráři, aby ji sem přišel sloužit pro mě, pro Zaru a pro maestra Giacomiho."

„Aj, Gertrudo," pravil jsem, „to je zázrak, co jste vymohla na mém otci."

„Po pravdě řečeno," Gertruda sklopila svůj líbezný zrak, „Zara mi při tom pomohla."

„Oj, madame!" zvolala Zara. Čemuž jsem se zasmál.

„Nicméně," pokračoval jsem, „farář Svěráček vás nesezdá se Samsonem, pokavád se Samson veřejně a jasně nezřekne své víry. Je příliš pod pantoflem svého sarlatského biskupa."

„Můj dobrý farář v Normandii," pravila Gertruda, „nebude v tom hledat tolik blech. Spokojí se s řečeným stvrzením, pakli budete mít tu ochotu zajet pro ně do Marcuyas."

Bez váhání jsem se k tomu rozhodl, an jsem byl té mínky, že zdaleka nebude špatné, dostanu-li i já od Svěráčka řečené stvrzení, kteréž by mi mohlo být k nemalému užitku, dovolí-li mi konečně pan z Montcalmu oženit se s mou Angelinou, kteráž byla také papeženkou, jak si bohdá vzpomínáte. Než shledávaje převeliký půvab v tomto plynoucím čase, poněvádž jsem nikdy neviděl tuto jizbu tak skvěle ozářenou jak praskajícím ohněm, tak i hojným počtem svící, ani staré zdi mespechské, jakž říkával otec, tolik rozjásané plavostí Gertrudinou i krásou, brokáty a šperky těch dvou elegantních dam - kteréž nepochybně připomínaly otci stejně co mně zesnulou matku -, maličko jsem se zdráhal vyhovět Gertrudině prosbě, neboť jsem měl toužení prodlužovat tuto rozkošnou scénu a chtělo se mi dát se od nich ještě více prosit a laskat. V čemž ony nikterak neochabovaly, zahrnujíce mě novými a novými prosbami a dopřávajíce mi potěšení, abych jim v nich vyhovoval.

3. Latinská potvrzení

Pověřen ještě poselstvím od otce vyjel jsem za farářem Svěráčkem nazítří v pozdní večerní době a rozvinul jsem nemalou sílu, kterou jsem toliko na odiv stavěl, an jsem byl rozhodnut jí nepoužít. Dal jsem se tudíž doprovázet rozmilým Miroulem, mistrem umění šermířského Giacomim a Fröhlichem, svým dobrým Švejcarem z Bernu, kterýž mě na krok neopustil od času noci bartolomějské, nic nedbaje hanby, že přešel ze služby králi Navarrskému (nyní takřka zajatci v Louvru) do služby k périgordskému druhorozenci, bohatému spíše věděním nežli penězi.

Přivázali jsme koně ke kruhům na marcuyaské návsi, zabušil jsem pevnou pěstí na vrata fary a kdyžtě si mě Svěráčkova služebná prohlížela špehýrkou ve dveřích, prohlásil jsem se jménem, načež ona sňala závoru a otevřela mi.

„Dobře se vede, Jakubko?" pravil jsem poplácávaje ji po oblých bocích.

„Dobře, urozený pane," odvětila Jakubka smějíc se a vrtíc, byla to švarná kmotra s ňadry bujnějšími nad prsy leckteré ženy v Marcuyas, i bylo lze pochybovat, kdyžtě jste uhlídali její kulaté poprsí, její hladkou líc a její pevné tělo, že má kanonický věk požadovaný pro službu knězi a ještě méně založení, kteréž je k tomuto úřadu potřebné. Ve vsi po onom šprýmovném žertéřství, ježto vyneslo našemu papežskému pastýři přezdívku „Svěráček" (a o němž jsem už vyprávěl), lidé ji nejmenovali jinak než „farářka", leč za jejími zády, neboť měla dobrou vyřídilku, hbitý jazyk a hubu nevymáchanou. Nicméně třebas byla odvážná, tvář se jí maličko změnila, kdyžtě uhlídala můj zbrojný doprovod.

„Než kdo je tento?" pravila tuze vyděšená ukazujíc na Giacomiho, kterýž byl dlouhý a tenký jako meč.

„Maestro Giacomi," odvětil jsem, „a je to pobočník velkého Silvia, mistra umění šermířského u vznešeného pana vévody z Anjou."

„A tento chlap jako hora?" pravila ukazujíc prstem na Fröhlicha, kterýž v tom okamžení skláněl hlavu, aby prošel dveřmi, a otáčel do strany široká ramena, aby nevyrazil zárubně.

„Střelec z Louvru, jenž přešel do mých služeb," pravil jsem sdostatek dbalý toho, abych nejmenoval krále Navarrského, tak jak jsem vzpomněl bratra králova.

Poté *farářka* setrvala v mlčení, všechny čtyři si nás prohlédla (Miroula už byla znala) a pozorujíc, že pod kápími máme dýky a meče, pravila se vzezřením tuze poděšeným:

„Vznešený pane, copak chcete mému pánovi?"

„Milá kmotro," pravil jsem mírným tónem, leč s očima chladnýma, „ta záležitost se týká toliko jeho a mne."

„Aj, vzácný pane!" vzkřikla Jakubka, „hodláte na něm odplatu vzít za to, že nejprve svědčil proti vám po vašem souboji s Fontenakem? Není-li vám tajno, že měl přitom nůž na hrdle?"

„Nebo možná," pravil jsem, nechtěje se projevovat příliš dobráckým, „kapsu dobře namaštěnou? Než Jakubko, s tebou se o tom nechci přít. Odejdi, aniž déle smlouváš, pro svého pána a přiveď ho sem. Miroule, sleduj ji na každém kroku a

nehni se od ní. Ta žena nesmí opustit dům, pokavád nebudeme mít tu věc ukončenu."

Načež se Jakubka počala třást více než list osiky a po cestě do farářovy oratoře nechala se od mého sluhy hníst, aniž se slovíčkem vzpouzela.

„Aj, vzácný pane," pověděl mi později můj nestoudný sluha, „kdyby k tomu byl potřebný čas a také příležitost, mohl bych po libostí farářku *pohugenotit*, taková měla toužení po mé vlídné přízni strachujíc se, abych ji neposlal na onen svět, kdyby byl ten její šibal zhuben."

Kterýžto šibal neměl hřebínek tuze vztyčený, kdyžtě se objevil nebo spíše dostavil jakoby před soudní stolici přede mne v síni, kde jsme ho očekávali všichni tři s pravicemi na rukojetích mečů a záda si ohřívajíce o jeho krb. Po pravdě řečeno Fröhlich místo aby hleděl na dveře, měl zrak upřený na hliněnou mísu s husou v sádle zapečenou a na láhev červeného vína, kteréžto krmě čekaly na našeho hostitele, bylť stůl už prostřen k malé večeři, kterouž byl zvyklý zhltnout, prve než se šel zakutat do svého pelechu, neboť náš muž se jevil tak velikým jedlíkem jako můj Švejcar z Bernu a k tomu, mám-li věřit Maligouové, kteráž toho okusila, byl nenasytný chlípník: bylo ostatně možné to uhádnout po jeho ruměné hubě a po nosu tak velkém, že mu spadal na tlusté a mlsné rty, kdežto oči naopak měl tuze maličké, avšak lesklé a lstivé, a čelo tuze nízké, což mi přivádělo na um, že Svěráček má mozku právě tolik, aby sloužil jeho choutkám, a že v něm nemůže sídlit ani nejmenší špetka vědění či dobrotivosti, poněvádž věru nebyl člověkem dobrým, jakkoliv to předstíral.

Jen vplul do síně, Giacomi za ním zavřel dveře a opřel se o ně zády tím způsobem, že Svěráček by zbledl, kdyby mu to dovolila jeho ruměná kůže, očka se mu koulela v důlcích jako neklidná zvířátka a tlusté pysky se mu chvěly co rosol:

„Aj, ctihodný doktore lékařství!" pravil posléze francouzsky a nikoli provensálsky, koktal a zajíkal se a klaněl se mi takřka až k zemi. „Jsem na výsost poctěn…"

„Já ani zdaleka, kněžku," odvětil jsem s tváří hrozivou a hlasem úsečným. „Kdyby se bývali drželi jen tvého svědectví, byl bych o hlavu kratší."

„Aj, můj vznešený pane!" pravil Svěráček provensálsky, „pan z Malvézie ze mne to svědectví vyrval s hrotem meče na mém ohryzku!"

„Jenže hrot meče už jsi na krku neměl a proradně jsi to opakoval na biskupství!"

„Blahoslavená Panno! Zdaž jsem se mohl vzbouřit proti monsignorovi, kterýž to ode mne takto požadoval?"

„Přátelé," volal jsem po francouzsku, „zdali jste to slyšeli? A jakou to hanebnou léčku proti mně nastražili!"

Na což všichni tři rozvážně pokývali hlavou i s Fröhlichem, kterýž ničemu z toho nerozuměl, vedlať se ta rozmluva po provensálsku, a jeho modré zraky se upíraly na pečenou hus.

„Kněžku," pravil jsem neprodleně, „posaď se tuto na stoličku, sem na tento konec, a ty, Jakubko, přines psací náčiní svého pána, a čile, kmotro, čile! Sleduj ji, Miroule, co její stín…"

Což on učinil, jenomže ten stín měl ruce a určitě by se pozdržel na tom těle, kdyby se byl Miroul neobával mého hněvu, a Svěráček pak byl tuze zkormoucen, že „farářka" je tak nestoudně muchlána jemu před nosem, aniž se odvážil muknout.

„Kněžku," otázal jsem se, když všechno bylo zde, „umíš psát?"

„Arciť!" pravil Svěráček s hřebínkem vztyčeným. „Po latinsku?"

„Pohříchu nikoli," pravil, „odříkávám latinsky mši a modlitby, leč na psaní navyklý nejsem."

„Budu ti to diktovat."

Než učinit jsem to nemohl, tak byl jeho pravopis hříšný. I napsal jsem vlastní rukou po latinsku stvrzení pro Samsona a pro mě a on je opsal tuze pokorně a tuze zpocený nad tou námahou (a ten pot mu stékal po tlustém nose), nicméně se maličko vzpíral stran toho místa mše se týkajícího.

„Vznešený pane," pravil po francouzsku (asi aby mu Jakubka nerozuměla), „toto není pravdivé: vy jí neobcujete vůbec a váš urozený bratr jakbysmet."

„Budeme jí přítomni tuto neděli, až ji přijdeš odsloužit na Mespech."

„Než toliko jedenkráte!" pravil Svěráček jakoby vyděšený, že se mi protiví.

„Také zde nestojí psáno, že jí obcujeme denně."

„Totě pravda," pravil Svěráček, kterýž rozuměl latině toliko zpolou.

„Jakubko," pravil jsem po provensálsku, když ti její pán splnil svoje pensum, „bude-li potřebí, dosvědčíš, že pan farář z Marcuyas toto všecko napsal bez vyhrožování a bez zlobných slov a také, aniž jsem mu namastil kapsy, nýbrž sám od sebe a svobodně."

„Arciť!" pravila Jakubka.

„A tu máš," pravil jsem šmátraje ve svém váčku, „zde jsou dva soldy, aby ses utěšila za ty své chvilky nepohodlí."

„Díky vám, vzácný pane, nebyly nikterak zlé," pravila Jakubka, vrhajíc přes rameno pohled ani trochu nevraživý, Miroul byl stále za ní s oběma rukama na jejích hýždích, kteréž byly tolik široké co její plece a tyto opět tak pevné co její prsy, ostatně tuku neměla ani špetku, poněvádž dojista nepila podobně co její pán jako děravá škorně a pracovala od kuropění do noci a v noci taktéž, jakž se povídalo, leč k svému nemalému vyražení.

„Kněžku," pravil jsem zastrkávaje oboje ztvrzení do svého kabátce, „tím, že jsi toto napsal, což je pravda pravdoucí, napravil jsi šalebnosti, k nimžto jsi byl přinucen."

„Vznešený pane," děl Svěráček, ještě však zpocený svým úsilím, než hlas mu z hrdla vycházel už lépe a byl pevnější, „byl bych tuze šťasten, kdybyste ani vy, ani váš pan otec ke mně nechovali přílišné záští za ona nešťastná svědectví."

Načež, nechtěje, aby se cítil příliš v sedle, jsem vstal, otočil se k němu zády a škorně natáhl k ohni v krbu praskajícímu, při čemž jsem přemýšloval, že ten ptáček je méně šetrný na své dřevo než pobratimstvo, plniltť mu jeho ovečky dřevník otýpkami, sklep vínem, komoru zvěřinou a spíž husami v sádle zapečenými. Neboť nebylo v této farnosti ani v Taniès ovečky, kteráž krom roční stříže desátku by se nedala dobrovolně měsíc co měsíc ostříhat, aby do sytosti živila svého pastýře: a tak za cenu několika otčenášů ten pámbíčkář si žil co krysa v sýru, záda u krbu,

břich u stolu a Jakubku v posteli: přemyšluje o tom dále, byl jsem věru zkrušený, že musím ještě podmazat toho špinavce, kterýž zde byl nepochybně okem a uchem biskupství sarlatského, kam se vydával jednou týdně buď na vozíku některého robotníka, nebo na své mule. A tak jsem nechtěl, aby svým prozrazením zmršil moje latinská stvrzení.

„Kněžku," pravil jsem, „slyšel jsem, že ta spanilá socha blahoslavené Panny v marcuyaském kostele je všecka oprýskána nespočetným osaháváním věřících při modlitbách."

„Toť žel pravda," pravil Svěráček s mocným povzdechem a tvář se mu znenáhla rozzářila, „než fara nemá dost penízků, aby ji dala znovu pozlatit."

„Zde vezmi," pravil jsem a položil na stůl peníz, „jeden zlatý pravý a neokrájený, aby bylo možné vrátit jí její lesk. Tento dar," pokračoval jsem po francouzsku, odmítaje dlaní jeho vděčnost a díky, „budiž utajen v Marcuyas a v Taniès, nikoli však před osobou tobě známou v Sarlatu, kde, troufám si pomyslet, vyvolá příznivější náhled na urozence, jehož život byl uchráněn skrze krále a vévodu z Anjou v pohromách všem dobře povědomých…"

„Vznešený pane," odvětil Svěráček a učinil mi hlubokou poklonu, „jsem si zcela jist, že se stane, kterak si přejete, a co mne se týče, nebudu přitom svých sil šanovat."

Když tě jsme vyšli z toho útulného obydlí, do tváří se nám opřel prudký severák, počasí se totiž tuze ochladilo a ukazovalo spíše na sníh než na déšť.

„Aj, vzácný pane!" pravil můj čilý a štíhlý Miroul, kterýž dojel až ke mně po můj bok, kdežto Giacomi a Fröhlich klusali za námi, a kopyta našich koní zvláštně zaznívala po kamenité cestě v nočním tichu, „aj, vzácný pane! Není-liž hodno zatracení skytnout peníze na pozlacení papeženské modly?"

„Jenže, Miroule, mě to stálo toliko jeden zlatý. Leč pobratimstvo to stálo pět set zlatých při koupi Mespechu, aby si naklonilo biskupství, kteréž drželo palec Fontenakovi."

„Než je to modla, vzácný pane!"

„Aj, Miroule," pravil jsem, „kdo ji zlatem pokrývá, sám ji ještě neuctívá!"

„Než kdo ji zlatem pokrývá, uctívat ji nechává!" odvětil hbitě můj rozmilý Miroul, kterýž miloval *giochi di parole* [1] tolikéž co ten nejpoitalštěnější dvořan.

„Nu což, Miroule," pravil jsem, „nic nám není po tom, pakliže jí dobří lidé z vesnic líbají ruce a nohy. Má Samson přijít o svou Gertrudu a já pak o svou Angelinu jen pro pár barev na dřevě pomazaných? Tobě se to dobře mluví, Miroule!"

„Mně, vzácný pane?"

„Tobě, Miroule, an máš štěstí, že miluješ hugenotku, kterou si můžeš v okamžení vzít bez tohoto uhýbání a utrácení."

Načež nebýt tmy uhlídal bych, kterak se Miroul červená, poněvádž byl tuze poblázněn do své cudné Floriny, leč současně byl mně nadmíru oddán a přísahal, že ji nepojme za choť prve, než já dostanu před oltář svou Angelinu.

---

[1] *slovní hříčky (it.)*

Tu přísahu od něho požadovat mi nikdy nepadlo na mysl, tolik byl můj úmysl oženit se s Angelinou nejistý, pan z Montcalmu bylť tak krutě ovládán svým zpovědníkem, že nechtěl za zetě kacíře, třebas jsem mu uchránil život a jeho ženě a dceři čest v boji proti barbentanským loupežníkům, kteříž je drželi v zajetí. Nicméně měl jsem na své straně i Angelinu i paní z Montcalmu, kteréž ve svých listech mě udržovaly v naději, že řečeného zpovědníka, už starého a neduživého, by ony mohly nahradit, až ho Pán ve své dobrotivosti k sobě povolá, Otcem Anselmem, neboť ten už je sekretáriusem hraběte a mě má tuze rád, poněvádž po mém boku si byl sutanu vykasal, aby zasypal řečené loupežníky údery spravedlivého meče.

4. Prozíravé chování

Čtenáři, shledáváš možná zvláštním, že tak starostliv opatřit si stvrzení katolického křtu pro Samsona a pro sebe opomenul jsem si vyžádat ještě jeden pro prvorozeného bratra Františka: než toto stvrzení by mu nebylo k žádnému užitku, mělať Diana sídlo na hradě fontenackém a svatby by se nemohly konat jinde než na farnosti marcuyaské, čímž chci povědět pod dohledem našeho biskupa, kterýž byl tuze málo příchylný umenšit výhody, jež noc bartolomějská přinesla jeho církvi v neprospěch církve naší. Neboť je třeba konečně povědět: krveprolévání spáchané v Paříži a v dobrých městech království zasáhlo ty, co přežili, takovou hrůzou, že značný počet z nich - krom těch, kteříž odešli tak udatně bojovat do La Rochelle proti vojskům královským - buďto hledal nějaké urovnání nebo dokonce horempádem přestoupil k papeženství, jak to byl učinil v Paříži kazatel du Rosier, dobrý pastor raději žijící co katolík, než aby měl zhynout co hugenot. Samotné pobratimstvo, kteréž nikdy nepozvedlo zbraně proti králi, nemuselo se ho pročež přesmíru obávat, než od těch časů chtělo být zadobře s duchovenstvem, jdouc tak daleko, že mu věnovalo *gratis pro Deo* pozemek, jejž jsme vlastnili u Sarlatu a na nějž měl choutky klášter kapucínů, aby zvětšil svůj majetek.

Za onoho času můj Quéribus, o němž bylo povědomo, že stojí tuze vysoko v přízni vévody z Anjou, rozšiřoval po Sarlatsku zvěst, že jeho pán mě chová v nemalé laskavosti, což nebylo veskrze nepravdivé, an mi vévoda daroval dvě stě zlatých ze své pokladnice - leč také, že mě byl zachránil před krveprolitím dvacátého čtvrtého dne srpna měsíce: příjemná lež, jež mně všude zjednávala důvěru, neboť nic nechránilo lépe než vladařská ochrana, třebas toliko domnělá.

Nicméně pakli toto prozíravé chování - míním tím chování svoje i pobratimstva - tak dobře uspořádalo věci na Sarlatsku, že jsme se cítili jisti co do své bezpečnosti, bylo málo pravděpodobno, že náš biskup dá souhlas s Dianiným provdáním za kacíře, aniž by se František zřekl víry: což by on nepochybně učinil a což by otec snad dovolil nebýt Sauveterra, kterýž nad našimi hlavami vztyčil neoblomnou neochvějnost.

Nebyli všichni biskupové království ani po bartolomějské noci tak nesmiřitelní jako ten náš. Mnozí, kteříž brali více v uvážení rodiny a manželské svazky, soudili dokonce, že je pro církev ziskem, povolí-li hugenotům sňatek s papeženskými ženami - pod jednou podmínkou: že děti budou vychovány matkou u víře katolické, i odumře takto víra hugenotského manžela spolu s ním a nebude naděje, že se uchová. Toto je, hlásali, vykořenění hereze bez odporu a bez bolesti, byť pozvolné a skrze vlídné působení žen.

Neboť všichni kněží ve Francii nebyli tak nadutí a zběsilí jako, náš biskup sarlatský, to by tak hrálo! Jinak by Gertruda nemohla mít důvěru v povolnou povahu svého normandského faráře, že ji oddá se Samsonem, aniž bude požadovat více než latinský lístek Svěráčkem vypocený, tento lístek jsem, vběhnuv kalupem do její teplé a osvětlené jizby, podal té krásce a ona ho zastrčila do záňadří, kde byl dozajista měkčeji uložen než v mém kabátci zmrzlém od větru a pokrytém vločkami sněhu, u jejího krbu už tajícími.

„Aj, můj dobrý bratře! Kterak jste hodný, statečný a laskavý!" vzkřikla Gertruda, kteráž zhola nevěděla, co praví, jsouc na vrcholu blaženství. A v tu chvíli, vrhajíc mi spanilé paže kolem krku a tisknouc se ke mně celou délkou svého těla, horlivě mě zasypávala polibky.

„Miroule," pravil jsem jí přes rameno ke svému rozmilému sluhovi, kterýž nás sledoval, hnědé oko maje rozveselené (leč modré zůstávalo chladné), „jdi povědět mému otci, že sněží, a požádej ho o dovolení rozdělat oheň v obou krbech velké síně (kteréž stály proti sobě), neboť je mráz, až kameny pukají."

„Už běžím, pane můj!" pravil Miroul tuze potěšen tímto posláním, velká síň sousedila s kuchyní, kde Florina plavovlasá hugenotka, kterou on byl vyrval noci svatobartolomějské - pomáhala Maligouové vařit naši večerní krmi, tato Maligouvá byla matkou mého útlého hádka Gavašetky, čemuž bylo těžko uvěřit, tak byla břichatá, těžkoprsá a prdelatá a v této chvíli fňukavá jako nafouklá jalovice, poněvádž už po tři dny ji týral nepřestajný průjem.

Zaťukání na dveře, Zara se uvolila jít otevřít rukou krémem natřenou a vstoupil baron z Quéribus, ještě zasněženější, než jsem byl já o minutu dříve, an cválal od Puymartina na Mespech, aby s námi povečeřel, zchvácený, leč oblečení tuze skvělého a s tváří nadmíru spanilou, mělť zlaté vlasy, modré oči, černé brvy, rysy tuze jemně vykreslené a podivuhodnou mladost ve svém jarně půvabném úsměvu, pro nějž jste ho museli přes jeho holedbání milovat. Neboť můj Quéribus, pravý dvorský hejsek, se nekonečně co páv nadouval, stoje vzpřímeně a rozkročeně s rukama v bocích.

„Na mé svědomí!" křičel tuze hlasitě, „sněží tak, že nelze rozeznat cestu od pole! A mráz je na umření! Madame, klečím vám u nohou," pokračoval v řeči, leč políbil Gertrudě toliko ruku, aniž ji vzal do náručí, chtěje mi tím vyjevit, že má v paměti moje doporučení, mě však na oplátku stiskl dlouze a mocně, div mě nezadusil.

„Madame," pravila Zara, kteráž, jakkoli hlásala, že nemiluje muže, nemohla se obejít bez jejich obdivování, „baron miluje pána ze Sioraku více než nás! Ostatně ti dva jsou si podobni co dvojčata. Takže hledí-li baron na pana ze Sioraku, má za to, že se shlíží v zrcadle. Toť příčina, proč ho miluje více než nás!"

„Aj, Zaro! Cože to pravíš!" zvolal Quéribus krouže na podpatcích, pak ji uchopil kolem pasu a přitiskl k sobě, „je-li tu zdání, že na tě někdy zapomínám, spanilá Zaro, a že vás miluji méně, tvou krásnou paní a tebe? Přisámbůh, to je na umření!" pokračoval, hlas mu stoupal do pronikavých tónů a klel jako Karel IX. při hře míčem, než toliko nebylo-li na doslech pobratimstvo, jež choval v nemalé uctivosti.

„Barone, jestli mě milujete," pravila Gertruda, „nemeškejte už déle se svým odjezdem, poněvádž mám v Normandii jistou záležitost, kteráž nestrpí odkladu."

„Ajta," pravil Quéribus a věnoval mi významný pohled, „leží-li vám ta záležitost tolik na srdci, kterak bych se mohl co želva loudat? Nicméně nemohu dát zatroubit k odjezdu dříve než patnáctého dne listopadu měsíce."

„Patnáctého listopadu!" zvolala Gertruda, načež Zara opakovala co ozvěna týmž sklíčeným hlasem:

„Patnáctého listopadu!"

„Aj, pane," pravila Gertruda, „jakž dlouho! A jakž únavné a trýznivé je čekat až do toho času!"

„Madame," pravil Quéribus, ukláněje se jí, „jakkoli bych si přál vám vyhovět, nemohu vyjet dříve: můj bratranec Puymartin koná kvůli mně na svém hradě pro sarlatskou šlechtu velikou slavnost desátého dne listopadu měsíce, kde já se hotovím bláznivě pobavit tou měrou, že patrně nebudu dříve zotaven než patnáctého."

„Jakže?" pravila Gertruda s očima rozzářenýma a s tváří poplašenou jako kočka, kdyžtě náhle ouška zašpičatí, „slavnost! Veliká slavnost! Desátého! Bude se tancovat? Budu pozvána?"

„Nu zajisté, madame!" pravil Quéribus, „item váš budoucí choť a váš bratr tuto stojící, a František a Kateřina a oba páni z Mespechu."

„A já?" otázala se Zara.

„Toť se rozumí samo sebou!" pravil Quéribus maličko s posměchem, jakž se mi jevilo. „Kterak bych mohl odloučit tuto vznešenou paní od její dvorní dámy?" pokračoval s úsměvem stále maličko výsměšným, neboť v nitru svém nepokládal Gertrudu za tak vznešenou, pocházelať ze šlechty úřednické a on ze šlechty vojenské.

„Aj!" vykřikla Gertruda vstávajíc a běžíc obejmout svou komornou. „Zaro, slyšelas? Slavnost! Veliká slavnost! Desátého! Se sarlatskou šlechtou! Na hradě puymartinském!"

Než nebylo zdání (jakž s oblibou pravíval Quéribus), že by to Zara bývala neslyšela, a to tím spíše, že Gertruda jí to ještě dvakráte třikráte připomněla, bylať tak poblázněna do slavností, že rázem zapomněla na svůj spěšný odjezd, aby se mohla v Normandii provdat za mého bratra.

Předmět tohoto zapomnění vstoupil v tomto okamžení k ní s lahvičkou v ruce, kterážto lahvička obsahovala nazelenalou tekutinu dosti málo chuť vzbuzující, jižto však jeho blankytně modrý zrak prohlížel způsobem tuze milostným, a tak se zdálo, že vůbec nevidí přítomné a dokonce ani Gertrudu, k níž přesto kráčel bez podpory zraků co železná pilina magnetem přitahovaná.

„Aj, můj půvabný Samsone," vzkřikla, běžíc i ona k němu co slepice k svému kuřátku, „kterak jste to upraven! Bez okruží! S kabátcem rozepnutým! S rukávem ohrnutým! Spodek nohavice vám visí! A vlasy máte jako smotané vřeteno!"

„Má nejmilejší," pravil hlasem tuze mírným, se zrakem nevinným a s tváří tuze podobnou svatému na chrámovém oknu, „pracoval jsem uplynulých pět hodin, abych přihotovil zde tuto medicínu (to řka zatřepal nazelenalou lahvičkou) ze dvanácti podstat, kteréž jsem svářel nebo destiloval nebo na prášek drtil, potom smísil ve správném poměru a učinil z nich nápoj tuze vhodný, jakž se domnívám, k vyléčení průjmu, jímž trpí Maligouová."

Přičemž Quéribus co dobrý dvorský švihák vyprskl smíchem, leč přiložil jemnou ruku k ústům a pootočil se.

„Barone," pravila Gertruda plísníc ho, „nechci, byste se tomu smál! Není-liž to milosrdí věru evangelické, kdyžtě tento anjel boží pracoval pět dlouhých hodin, aby ulevil neduhu prosté sloužící?"

Načež se obrátila k Samsonovi a dodala bez jakékoliv logiky a stejným hněvným hlasem:

„Samsone, není vám hanba, že jste přede mnou na celé odpoledne dveře zatarasil, abyste hotovil tenhle hrozivý dryák? Zaro, vezmi mu ho z rukou a polož ho sem na stůl!"

„Madame, já nemohu, mám ruce krémem natřené," pravila Zara ponechávajíc mě užaslého, že komorná má ruce tak jemné a nemůže se pročež dotknout ničeho od jitřní zory do noci.

„Zaro, pro smilování! Běž aspoň pro Samsonovo okruží do jeho jizby!" pravila Gertruda, kteráž i ve svém hněvu promíjela všechno své dvorní dámě, jakž ji s oblibou nazývala.

Načež Zara uposlechla s našpulenými ústy a tuze se štětíc, anať netoužila opustit tuto teplou místnost a hroužit se do chladna ostatního sídla. A já vida naši Gertrudu, kterak se jí protiví přiblížit se k Samsonovi, pokavád on drží nazelenalou lahvičku, dal jsem mu přikázání, aby ji položil na stůl, což on učinil, než jako by se ještě neprobral z čarovné práce, ježto mu sebrala polovinu dne, neboť miloval své baňky co šílený, jakž jsem byl už pověděl.

„Pojďte sem, můj hezký darebáčku!" pravila Gertruda, chopíc ho za zápěstí a usazujíc ho na stoličku před osvětleným zrcadlem. Načež mu neprodleně počala čistit pošpiněné prsty pálenkou.

Vzal jsem Quéribuse za paži a ostavil naši krásku tomuto čištění, nepochybuje, že je dovede ke zdárnému konci, zvláště pak když se opět objevila Zara na vysokých podpatcích cupitající se Samsonovým okružím v ruce, aby mu je připjala kolem krku, jakmile měl kabátec zapnutý.

Malé točité schodiště, po němž jsme sestoupili jeden za druhým, zdálo se tuze ledové, jako by vítr měl moc profukovat skrze zakulacené kameny, z nichž bylo postaveno. Leč když jsme vběhli do velké síně a zabouchli dveře, ježto nás dělily od chladných schodů, kterak vysoké, jasné a utěšlivé nám připadaly plameny ze dvou krbů naproti sobě!

Naši chasníci už byli usazeni každý na svém místě na dolním konci stolu s čepicemi pod zadkem, rukama umytýma a hubou zašitou, kdežto Sauveterre a Siorac se procházeli po dlouhé síni nikoliv bok po boku, nýbrž proti sobě. A křižujíce se uprostřed svého přecházení, vyměňovali si letmo pár slov, Sauveterre, jak bylo jeho zvykem, dbaje, aby nikdy nevkročil na spáru velkých dlaždic, což ho nutilo čas od času činit krok dlouhý nebo krátký: nesnadný úkol, přihlédneme-li k tomu, že kulhal po zranění, ježto byl utržil na levé noze před dvaceti sedmi lety u Cérisolles.

„U všech rohatých," bručel (což bylo jedinou kletbou, kterouž si dovolil), „jakáž to zbytečná útrata, dva ohně v jedné síni!"

„Nebyly-liž proto ty naše dva krby postaveny?" otázal se otec, když se s ním míjel. „Každý ohřívá svou polovinu vzduchu."

„Ale dva ohně!" huboval Sauveterre, „kdyžtě bychom mohli vystačit s jedním!"

„My možná," pravil Siorac pokračuje v chůzi a jeho záda odpovídala zádům Sauveterrovým, „nikoli však dámy, kteréž chodí s prsy zpolou obnaženými."

A že toto byla slova do rvačky, kteráž měla bratra popudit, tím jsem si byl věru jist.

„Mor na ty záhubné cecíky!" vrčel Sauveterre, pokračuje v cestě až na konec a se zrakoma na dlaždice upřenýma. „Neměli bychom je obléknout do vlny, abychom dříví ušetřili?"

„Jakáž by to škoda byla!" pravil otec polohlasně na druhém konci síně.

Než Sauveterre měl jemný sluch.

„Pročež vám dříví vydrží sotva rok," pravil, blíže se opět k Siorakovi.

„Nechte na hlavě, bratře," opáčil Siorac, „máme dostatek dříví v dřevníku, abychom vydrželi po dvě zimy."

„Jenže ne zimu tak krutou, jako bude tato," pravil strýc, „zeptejte se na to spíše našeho Faujaneta (vyslovoval jako my všichni „Faujanetta" s dvěma t po périgordsku).

„Faujanete," zastavil se otec s obočím zdviženým, obraceje líc k dolnímu konci stolu, „co víš o nadcházející zimě?"

Faujanet se zvedl, byl jako Sauveterre (z té příčiny měli jeden v druhém takové zalíbení) snědý a na nohu napadající, leč prve než zobák otevřel, vzal čapku, kterouž hřál mezi zadkem a stoličkou, a otočil ji v drsných rukách, aby bylo patrné, že mluví ke spoluhospodáři s hlavou nepokrytou.

„Vzácný pane," pravil Faujanet, „byl jsem dnes ráno urovnávat náš břeh u Beun, kdyžtě jsem padl na doupě. Podívejme se, jářku, králík! A kopám a kopám, než kdepak! Byl to svišť! A zahrabaný dobrého půl druhého sáhu hluboko! Důkaz, že zima přijde letos brzy a bude tuhá a že sníh ostane ležet."

Tato předpověď - kteráž se jevila všem tuze jistou, an nikdo neuváděl v pochybnost moudrost přezimujícího sviště hledajícího teplo ve větší hloubce - způsobila, že naší čeledi se tuze protáhla tvář, což pozoruje otec, nemeškal zažertovat, aby jim vrátil náladu.

„*Cand avetz fred,*" pravil po našem, „*cal tener lo tiol estrech.* [2]„ Což je v okamžení na celé kolo rozesmálo, přičemž hleděli na *lou moussu*, svého urozeného pána, s tváří vlídně rozradostněnou, jako by mu byli vděčni, že pronáší přísloví, jimižto byli v dětství odkojeni.

„S vaším dovolením, vzácný pane," pravil Faujanet, jemuž, jakž bylo jasné, náleželo další rčení, poněvádž to byl on, kdo byl nalezl sviště, „*annada de neu, fe de jintilóme, annada d'abonde* [3]," po čemž se všichni a všechny rozchechtali, až se za břicho popadali, ne že by bylo něco směšného na tomto uklidňujícím přísloví, nýbrž poněvádž Faujanet, kterýž byl naším bednářem, byl pravil, „na mé šlechtické slovo", hovoře svým jménem, a nadto to byl pravil hovoře s baronem. Taktéž byli

---

2 *Když vám je zima, mějte zadek stažený (provens.).*

3 *Rok se sněhem, na mé šlechtické slovo, je rokem hojnosti (provens.)*

rádi, že tím Faujanetovi maličko srazí hřebínek, bylo patrné, že se bude celou zimu nafukovat svým nálezem, hlavně bude-li ten nález mluvit pravdu.

Smích ostatně přešel a naše chasa povstala, jakž je k tomu byl Siorac předtím vyzval, aby poctila paní Gertrudu z Luku v okamžení, kdy se otevřely dveře točitého schodiště a ona vstoupila, před ní však Zara a Samson, tento s okružím a zapnutým kabátcem, s krásnými měděnými kadeřemi úchvatně načesanými a nesa dva svícny, kteréž v plaménccích rozmařile rozhazovaly peníze kastelánství, a Zara se omezila na to, že před ním otevřela dveře, což mohla i tak líbezná ruka učinit, aniž se pošpinila.

Pravdu pověděno naše chasa se ani nemusela přesmíru nutit k mlčení, tak užasle všichni zírali na plavovlasou Normanďanku a na její nádherné šperky, kteréž těm starším připomínaly mou zesnulou matku v jejích klenotech a krásném odění, a tak mnozí - aby to Sauveterre neslyšel - soudili, že byť je utrácení za krmě, dříví a svíce sebevětší, hrad se jeví být veselejším od toho času, co v něm ložírují „dámy", a moje kojná Barberina - kteráž zůstávala pod slupkou hugenotky v duši papeženkou - dodávala, že dáma Gertruda je „tak krásná a dobrá co blahoslavená Panna" a že je věru škoda, proč si urozený pan baron neumanul najít a vzít si jí podobnou v kraji sarlatském, an Mespech není tak ouplně na vrcholu slávy, nemá-li baronku, nemůžeť se dobré sídlo obejít bez ženy, podobně jako slepec se neobejde bez hole.

Velká síň byla doposavád osvícena toliko krby, objevení štíhlého Samsona nesoucího v rukách rozmařilé svícny způsobilo, že otec spatřil Quéribuse a mne, kteříž jsme setrvávali v přítmí, abychom nepřekáželi rozvaděnému semo tamo přecházení pobratimstva. A uhlídav nás, z dálky k nám vyslal nejvlídnější úsměv, a kdyžtě nejprv tuze uctivě přitiskl knír na ruce dam (s pohledy, ježto si dovedete představit), přišel svým čilým a pružným krokem za námi a jednoho každého mocně objal, měl tuze rád Quéribuse, třebas to byl dvorský hejsek perlami posetý, a Quéribus mu tu lásku oplácel, a vzápětí ho item Sauveterra pozval jménem Puymartinovým na slavnost desátého dne listopadu měsíce a jedním dechem mu oznámil svůj odjezd patnáctého. Sauveterre mezitím se dámám hluboce a prkenně ukláněl, leč z dálky, jako by bylo nebezpečenstvím pro jeho duši přistoupit blíže k těmto nádobám nepravosti, byť sebevíce namalovaným a vyzdobeným. Usadili jsme se u stolu a vtom Samson, odložil obě svá břemena, ťukl si do čela, zašeptal: „Jsemť to blázen!" a poslal Miroula pro zelenou lahvičku v jizbě Gertrudině zapomenutou, tak byl bezpochyby u vytržení, že Zara a její paní mu sloužily co komorné.

Můj sluha se zhostil svého poslání mžiknutím oka a dokonce aniž si svíci půjčil, jeho oči každé jiné barvy viděly ve tmě co zrak kočky, jížto se už tuze podobal svou kočičí hbitostí. Totéž nebylo lze ovšem povědět o Maligouové, kteráž, jak vylezla z kuchyně s polévkovou mísou, kráčela drobnými krůčky a při každém kroku se třásla co rosol, mělať maso na kostech jako opuchlé. Samson, jakmile mísu položila, odevzdal jí nazelenalý nápoj, vysvětlil jí, co a jak a kdy, což ona přeuctivě vyslechla s nekonečnými díky a chvalořečením na krásného urozeného pána

za jeho dobrou medicínu, kteráž ji nicméně vůbec nevyléčila, její nezadržitelný průjem pokračoval příští dny čím dál hůře a ustoupil teprve poté, co byla ráno a večer vypila odvar z listí ořechů a ostružiní, jejž byla zvyklá dávat Barberina na svém statečku kravám, kdyžtě trpěly tímto neduhem. Tak veliká však byla úcta, již naši lidé chovali k Samsonovým kelímkům a lahvičkám, že nikomu nepřišlo na um smát se jeho nezdaru, Barberina právě naopak soudila, že jeho lék byl příliš krásný a příliš učený k vyléčení obyčejné služebné.

Otec seděl na horním konci stolu (nazývaném tak po mém soudu, anžto mu bedra hřál oheň, leč dolní konec si dnes večer své jméno nezasloužil, pláľ i druhý krb vysoko za širokým zadkem mé dobré Barberiny) a nemohl než ponechat místo po pravici spolumajiteli Mespechu a po levici dámě Gertrudě z Luku.

„Pane bratře, je-li vám povědomo," pravil Siorac po francouzsku, „že Puymartin nás zve desátého na velikou slavnost na svém hradě?"

„Hm," zabručel Sauveterre, pro nějž slavnost značila ples a ples zatracení, jenomže taktéž věděl, že pozvání nelze odříci, měľ Puymartin vstoupit s námi do příbuzenství, pakli se uskuteční sňatek Františkův s Dianou.

„Slyšel jste, Františku?" pravil Siorac s významným pohledem.

„Slyšel, pane otče," pravil můj prvorozený bratr, otvíraje hubu poprvé a naposledy o tomto hodování, poněvádž neráčil uštědřit slůvko, ba ani pohled dámě z Luku, kteráž v jeho očích nebyla sdostatek urozená, a tím méně Zaře, kteráž nebyla urozená vůbec, tak se ten hrdopýšek co páv nadouval z těch dvou baronských korunek, ježto jednoho dne ozdobí jeho hlavu. Ostatně s kým by promlouval? Nebyl jsem mladší syn? A Samson levoboček? Jeden lékař, druhý apatekář? Ovšemť, byl zde Quéribus, než ten měl oči a hlas toliko pro pobratimstvo a pro dámy, a třebas byl sám tak pyšný na svůj vznešený rod, netázal se, zdali jsou urozené, jelikož byly zde a jejich skvělost zkrášlovala svět.

„Pane bratře," pravil Siorac naším jazykem, využívaje toho, že Gertruda se bavila s Quéribusem, „shledávám, že jste všecek zasmušilý a zatrpklý v přemyšlování o té slavnosti."

„Netoliko o ní," pravil Sauveterre, vrhaje pohledy na svícny a dva ohně. „Nechci vám zakrývat, bratře, že se mi nikterak nelíbí, jakž to tu nyní chodí, poněvádž všude, kam můj zrak pohlédne, patřím toliko na rozmařilé utrácení. *Non ego mendosos ausi defendere mores*." [4]

„V této případnosti," pravil otec, cituje po provensálsku Nový zákon: „Radujte se, bratři, s těmi, kdož se radují. Naše dvě papeženky odjíždějí patnáctého zde s naším přítelem."

Načež Quéribus, kterýž rozuměl provensálštině (jeho kastelánství leželo v kraji carcassonském), vrhl jeden pohled na otce a druhý na mě, usmál se a neprodleně pokračoval s Gertrudou ve dvorských galantnostech.

---

[4] *Neodvažuji se hájit spuštěné mravy (Ovidius)*

„Tato zpráva mě na výsost těší!" pravil Sauveterre po provensálsku s velikým povzdechem. „ *Nulla fere causa est in qua non femina litem moverit* [5]. A tak, bratře, ten dlouhý měsíc pro mě i pro vás uplynul. A váda nebyla zdaleka o svíce a o dříví jako o onen *odor di femina*, pach žen, kterýž prosákl naše zdi."

„Jakže?" pravil otec. „Nedýchal jste ho už předtím s Kateřinou a s našimi komornými?"

„Ale ten vás neujařmoval," řekl Sauveterre.

„Aj," pravil Siorac a vkládal do svých slov jistou vážnost, „dotýkáte se zde punktu nemalé závažnosti, kterýž mě dlouho udržoval v údivu. Je možné, že nemilujeme ženy vůbec. Ale není možné, pakliže je milujeme, abychom je nemilovali velice velmi."

Slova, ježto tak dobře vykreslují povahu Jana ze Sioraku (i moji), že si je dodnes pamatuji, i tvář mého otce, když je pronášel, i pohled Sauveterra, kdyžtě je poslouchal, kterýžto Sauveterre byl by dal ovšemť přednost řeči, v níž by příroda nenabyla vrchu nad ctností. Nicméně v tomto okamžení byl ve své žárlivé náklonnosti příliš blažen ze zprávy o blízkém odletu našich půvabných husiček, než aby opět hledal hnidy na Siorakovi. Běda, kterak měl být nebohý Sauveterre zklamán, jakž vypovím později!

[5] *Není snad věc, v níž by žena nezpůsobila vádu (lat.)*

5. Nečekaná návštěva

Sestřička Kateřina, jejíž *odor di femina* nedráždil podle strýcových slov - otcovské chřípí, nebyla zdaleka tak malá, jakž jsem s oblibou pravíval, než stala se věru ženou od hlavy k patám, štíhlou a půvabně zaoblenou, s očima zářivýma, s tváří krásnou a pletí skvoucí, bez jakéhokoli nalíčení a šperků - krom náhrdelníku, kterýž jsem jí daroval, abych ji odměnil za zlatý prstýnek, jejž jsem byl dal Gavašetce. Naslouchala všemu, o čem jsem byl právě pověděl, s oním vzezřením mlčenlivým, klidným a trochu pokryteckým, jemuž se učí naše děvčata od dětství. Než mně, kterýž jsem ji dobře znal, nebylo nikterak skryto, že není zdaleka tak zarmoucená nad odjezdem našich dam, jakž se tvářila, třebas s nimi velice ráda v tajnosti jejich jizeb žvatlala, oblékala se do jejich svršků a hrála si s barvičkami, jimiž si líčily tváře - nicméně však soudila, že otec, jehož zbožňovala, jim věnuje pozornost náležející toliko jí, neboť matka už nežila a Kateřina se viděla na Mespechu paní domu alespoň do svých svateb, jenomže v ty v hloubi duše příliš nedoufala, s Barberinou probrala jednoho po druhém všechny možné nápadníky v našem Sarlatsku a nenalezla mezi nimi jediného mladého urozence, kterýž by se jí sdostatek zamlouval, aby měla touhu zatnout do něho svoje drápky.

Neboť drápky měla a hbitý jazýček rovněž, ke svým bratrům byla neuvěřitelně povýšená i laskavá, vykala nám, plísnila nás, škádlila, nedovolovala nám políbení ani objímání, nazývala nás obřadně „můj pane bratře" a při sebemenším posmívání se k nám chladně otočila zády s popuzeným zavířením vycpané suknice. Své bratry, nemyslím tím Františka, na něhož nikdy očkem nepohlédla, tak jí byl protivný, leč Samsona a mě milovala, aniž to přesmíru najevo dávala, láskou velikou a žárlivou, což byla další příčina, proč si tak málo cenila Gertrudy a ještě méně Gavašetky, s kterouž přece vyrostla, jsouc s rozdílem tří dnů stejně stará.

Když byl konec hodování a poté, co Alazais, Miroul a Florina rozestavěli stolice kolem ohně - knihovna byla příliš chladná v této sněžné noci, abychom se tam s dámami odebrali - Kateřina si mě vzala stranou na druhý konec stolu a pravila ke mě, držíc se mé paže:

„Pane bratře, slyšela jsem od Samsona, že po jeho odchodu odtud s paní Gertrudou z Luku (o Zaře se nezmínila, rovněž se tvářila, že ji nevidí, jsouc uražena jejím koketováním s baronem z Mespechu) máte v úmyslu zařídit se co lékař v Bordeaux."

„Totě vskutku můj záměr," pravil jsem hrubě nespokojen, že Samson žvanil, anať Kateřina, byť by byl sebevíce němý, mu dokázala dovedně vypáčit slova z pusy.

„Čím to," pravila odtahujíc ruku z mé paže, pohazujíc plavými kadeřemi a ve svém hněvu vysoce hřebínek zvedajíc, leč ten hněv možná předstírala, „čím to, že Samson se to dověděl přede mnou?"

„Slečno sestro," pravil jsem sdostatek popuzený, že ze mě chce učinit především hříšníka a kajícníka, „uzavřel-li jsem s vámi úmluvu, že vám všechno budu povídat?"

„Nikoliv. Leč vaše bratrská láska vás k tomu snad měla dovést," pravila s ústy našpulenými. Než na to jsem zůstal z mramoru a ona dobře vidouc, že mě zdaleka nedostala na kolena, rozhodla se vrátit mi ruku, úsměv i své krásné barvínkové oči a pravila ke mně, nastavujíc mi tvář:

„Co na tom, Petře, odpouštím vám. Polibte mě!"

Což jsem učinil, leč nikoliv hurtem, jsa jinak po svém zvyku k něžnému pohlaví tuze mazlivý, než přistupoval jsem k tomuto pocelu co kočka s jednou packou k ústupu připravenou a s fouskem naježeným a číhavým, jsa dosti nedůvěřivý po tom záludném začátku a po těch drápcích pod sametem schovaných. Jsa nepokojný, levým okem jsem viděl, že Gavašetka je nepokojná rovněž, anať kolem nás nastavovala svá ouška a jevila se být tuze zaměstnanou - ona, jindy tak lenivá - utíráním velké tabule za našimi zády.

„Petře," navázala Kateřina, když mi byla oplatila moje políbení, „co lékař si najmete dům v Bordeaux, a pokavád se neoženíte se svou Angelinou, budete potřebovat ženu, kteráž by vám vedla domácnost a přikazovala Miroulovi a Florině. Proč byste mě nevzal s sebou? Budu na to myslím stačit."

I kdybych věděl, co na ta slova odpovědět (ježto mě zprvu ponechala s ústy zejícími), neměl bych na to čas, poněvádž mezi námi vyvstala Gavašetka a její černé romské zraky potemněly zlostí.

„Madame," pravila s oběma rukama v bocích, „je-li v tomto domě žena, kterouž by měl Petr s sebou vzít do Bordeaux, pak jsem to s určitostí já, anať jsem jeho milou a budu mu skýtat potěšení, ježto by sestra darovat nemohla."

„Jakže?" vykřikla Kateřina všecka vzpřímená a hněvem bez sebe, „jakže, ty huso! Ty si troufáš skákat mi do řeči při tomto rozmlouvání? A myslíš si, že mi můžeš provádět lotroviny? Táhni si do své kuchyně, poběhlice! Ven, ropucho! Zmije! Ještěřice zelená!"

„Madame," odvětila Gavašetka, činíc jí posměšně hlubokou poklonu, „byť jsem zmije, na lůžku mám krásného muže a s ním jsem počala!"

„Štířice jedna!" křičela sestra, „myslíš, že tvůj ohavný hřích ti dává nade mnou vrch?"

A znenadání přistoupila ke Gavašetce a vyťala jí dva políčky.

„Aj, madame! Tlouci ženu s outěžkem! Totě hanebnost!" křičela Gavašetka, kteráž by soudím vrátila ránu za ránu nebýt toho, že jsem hbitě skočil mezi ty dvě holčice, zadržel Gavašetčinu paži a moje záda zabránila Kateřině, aby pokračovala ve svých útocích, k čemuž měla mocné nutkání, snažíc se mě odstrčit. Otec pak vida, v jakéž jsem danosti, an jsem se octl mezi dvěma ohni těchto lític, povstal a šel mi neprodleně na pomoc, i nařídil Kateřině, aby odešla do své jizby, a Gavašetce, aby šla do přístěnku. Což učinily se skřípáním zubů a oči - černé a barvínkově modré - jim jiskřily všemi plameny.

„Nuže, Petře," pravil Jan ze Sioraku, když obě dvě odešly za vzteklého pohupování suknic, jedné plátěné a druhé brokátové, „jakáž byla příčina či záminka tohoto klování?"

Vypověděl jsem mu to potichu, mezitím co on chodil sem a tam po síni netrpělivým krokem, an nebyl schopen setrvat v klidu, jsa stále čilý a pružný, třebas už

prošedivělý, postavy vzpřímené s rukama v bok a s nohama napjatýma, na sobě měl na počest dam onen bledě zelený saténový kabátec - zeleni zůstal věren, byla to barva zesnulé matky -, tento kabátec si dal ušít, kdyžtě jel pro mě na Barbentane k Montcalmovým léta Páně 1567, a těch uplynulých pět let jej oblékal tak málo, že barva se zdála nová, nikoli však střih - co se toho tkne, byl zcela „z módy vyšlý," kterakž se říká v Paříži. Nicméně takto urostlý, baron z Mespechu měl vzhled velkolepý a chování znamenité.

„Aj, milý Petře," pravil, sleduje mě ze strany bystrým a veselým zrakem, „není tu ani zdání, jak říká Quéribus, že budete mít někdy nouzi o ženy v domě, než mnohem spíše nadbytek, jsa mužem nadmíru rozdávajícím a laskajícím: povaha to, na niž je citlivá dokonce i sestra, ježto se nezbavuje nikdy, ba ani v noci, náhrdelníku, jejž jste jí daroval. Stran Gavašetky, jakkoli nemám rád, je-li pod mou střechou bita žena s outěžkem, soudím, že si ty políčky vskutku zasloužila, jestiť zde ke každému nesnesitelně drzá. Je jistá snadnost," chopil mě za paži a přitiskl k sobě, „pokavád jde o lásku k ženám z lidu, leč je tu i nebezpečenství, poněvádž lehko zapomínáme, že naše dobré komorné jsou ženy jako naše galantní dámy a bez přetrží se snaží navléci nám na krk ohlávku, jakmile nás drží."

Při těchto slovech povzdechl - a ten povzdech mi přivedl na um, že Frantina ho plísní, neboť as pojala podezření, že Zara počala lovit na jejích pozemcích.

„Co se tkne Kateřiny," pokračoval, „je právě taková, jako byla vaše zesnulá matka: tuze oddaná těm, ježto miluje, leč tuze opovrhující ostatními, a vůči všem tuze ve střehu, nestrpí uzdu ani otěže, vyhazuje všemi čtyřmi a je naprosto nezkrotná. Nuže, pane synu," pokračoval se smíchem, „kterouž z těch dvou dračic si odvedete do Bordeaux, Gavašetku či Kateřinu? Neboť je jasné, že nemůžete vzít obě společně."

„Až do této hodiny jsem o tom nikterak nepřemyšloval," pravil jsem, „a vizte, jsem z toho zasmušilý. Věru chápu, že Kateřina je tuze málo spokojená s naším krajem, nemajíc tu nápadníka, jehož by mohla ulovit, a má nemalé toužení žít ve velkém městě, očekávajíc od toho zázraky. Jenže bych nerad," navázal jsem po chvilce přemyšlování, „kdybych vás měl zbavit záře jejích půvabných lící."

„Kteréž málo září," pravil otec, „nejste-li tu vy a Samson, Kateřina ržá po mladších hřebečcích než po těch, jež lze potkat v našich starých zdech. Petře, chcete-li, vezměte si ji bez váhání s sebou a na mne už nemyslete."

„Než zdali ji chci? Nevím," pravil jsem stále váhaje. „Mám ji dozajista rád láskou převelikou a bratrskou, jenomže…"

„Jenomže?" pravil otec a znovu se smál, „neříkejte to ‚jenomže', prve než si to lépe rozvážíte. Máte k tomu dostatek času, Samson odjíždí až patnáctého."

Sníh ráno neustával, leč padal a padal, a v tak velikých vločkách a tak hustých, že z okna šermířské síně jsem málem nerozeznal zvonici v Marcuays na druhé straně kopce, jako by z nebes visel koberec z bílých třásní, kterýž zpolou zakrýval obzor a také tlumil všecek hluk tou měrou, že jsem sic slyšel kokrhat naše ochraptělé kohouty, než nemohl jsem už slyšet kohouty ze sousedních stavení jim odpovídající. Ba co dím, jakkoliv v tom okamžení Samson šermoval s mistrem

umění šermířského Giacomim, zdálo se mi, že svištění mečů doráží slaběji na můj zkřehlý a lenivý sluch.

Miroul a můj velký a statný Fröhlich drželi jazyk za zuby, tak sledovali s ústy zejícími, kterak Giacomi, aniž se o čárku pohne, odráží nepostižitelným pohybem zápěstí čepel mého bratra a zasahuje ho svým mečem do hrudi pohybem tak hbitým, jako by ho ptáček zobáčkem kloval.

„Nuž jakpak, Samsone," pravil Giacomi s oním italským šišláním, ježto dodávalo i těm nejobyčejnějším slovům tolik půvabu, „stáhl jste tělo? Toť ryzí kacířství! Odvrátit čepel je záležitostí čepele! A nikoli aby trup troubil na ústup!"

„Budu si to pamatovat," pravil Samson, kterýž z nás tří byl žákem nejučenlivějším, leč nikoli nejlepším, jsa svým založením chápání pomalého a provádění opožděného.

Jakž na výsost hbitý ve srovnání s ním jevil se mi Giacomi se svaly tak těsně ke kostem přiléhajícími, s nohama a rukama tak dlouhýma a v pohybech tak šetrný a hospodárný, že bylo div ho sledovat, kterak málo se hýbe a kterak mnoho dokáže! A kterak jsem miloval i jeho tvář, oválnou a snědou, jejíž všechny rysy směřovaly vesele vzhůru: koutky očních víček, oba konce rtů i ten ohrnutý nos. Člověk dobrého rodu, zrcadlo zdvořilosti, muž z pevného a vzácného kovu, kterýž, byť papeženec, vydával všanc svůj život, aby mi přispěl pomocí za krvavých dnů v Paříži.

„Giacomi," pravil jsem, když skončilo zápolení, a odtáhl jsem ho do okenního výklenku, „stydím se vida, že cvičíš svoje umění s tak malými urozenci, jako jsme my, ty, kterýž jsi byl v Louvru pobočníkem Silviovým a učitelem tak významných osobností. A jakkoliv bych si tě tuze rád ponechal zde a otec také, za nic na světě bych nechtěl stát v cestě tvé fortuně…"

„Co tato slova znamenají?" pravil Giacomi zvedaje obočí.

„Že máš-li toužení odjet patnáctého s Quéribusem a jeho doprovodem…"

„Jakže, bratře!" zvolal Giacomi s tváří plnou předstíraného mrzení. „Snad jsem se vám neznelíbil? Jste-li snad proti mně zaujat? Jsem-li vykázán na sám kraj vaší libosti?"

Podle této promluvy, kteráž byla tolik zahalena do veselé posměšnosti, jsem seznal, že Giacomi hodlá u mne setrvat, a směje se s uspokojením, ježto mi to přinášelo, leč se srdcem maličko bušícím pravil jsem hlasem tlumeným, svíralo se mi drobet hrdlo:

„Aj, Giacomi! Víš dobře, že moje srdce je od noci bartolomějské k tvému připoutáno háky ocelovými!"

„Bratře," odvětil Giacomi, „nedojímejme se jeden nad druhým a nad svými dobrými skutky a neroňme slzy jako vodu z kašny nad svou dobrotou. Přátelství je jako housle, jejichž struny se nesmějí napínat až k slzám."

Pověděl to po italsku, což se mi zdálo tuze poetické, s půvabným a mrštným pohybem levé ruky, a pak, vzdaluje se, pronesl ke mně lehkým tónem přes rameno:

„A co medle ty, Petře!" pohlédl na zasněženou okenní tabuli, „Hodláš na Mespechu zimu přetrvat?"

„Ó nikoliv! Mám v oumyslu po odjezdu našich krásných dam usadit se co lékař v Bordeaux, což je město krásné, velké a skrze svůj námořní obchod tuze zámožné."

„Inu dobrá," řekl Giacomi s úsměvem, „toužíš-li po mně, milý Petře, půjdu s tebou mezi tvými zbraněmi a zavazadly. Nepochybuji, že tam naleznu žáky, jako ty pacienty."

Načež otočiv hlavu, uhlídal jsem Fröhlicha, stále němého, leč neskonale zakaboněného, poněvádž se mu málo zamlouvala práce na polích, k níž byl na Mespechu používán, a neosměloval se mě požádat, abych ho vzal s sebou do Bordeaux, an dobře věděl, že budu mít ve svých službách Miroula a že nejsem sdostatek mohovitý, abych měl dva sluhy.

Jenže neměl jsem čas utěšit svého dobrého Švejcara z Bernu: do dveří síně vstrčil velký nos a tlustý teřich Escorgol a oznámil mi všecek bez dechu, že jakýs jezdec v doprovodu pážete vymáhá si vstup do našich bran řka, že patří k mým přátelům.

Náš Escorgol měl jednu převelikou zvláštnost, že maje tuze velký nos, neměl čich, a maje tuze maličké uši, měl nejbystřejší sluch z celého Sarlatska. Mohl by prý uslyšet na padesát sáhů bosou nohu batolete na travnaté stezce k Mespechu. Z té příčiny se stal fortnýřem. Měl však také tuze pronikavé oči, jakkoli se téměř ztrácely v záhybech a vráskách očních víček.

„Prohlásil se jménem, Escorgole?"

„Odmítl tak učinit, vzácný pane, tvrdě, že poví své jméno toliko vám."

„Znáš alespoň jeho hlas?"

„Nikoli. A ještě méně jeho způsobu mluvy, neníť jeho řeč zdejší."

„A jeho tvář?"

„Nemohl jsem ji uhlídat. Ten podivín je zahalen až k obočí do dlouhého pláště, kterýž je všecek pokryt sněhem."

„U všech hromů!" zvolal jsem. „Běžme odhalit to tajemství!"

A vyběhl jsem, předběhnuv Escorgola, sledován Miroulem, Giacomim a Fröhlichem, Samson pak v okamžení, kdy se chtěl vybrat s námi, znehybněl, anžto uhlídal před sebou kov přitažlivější, Gertrudu objevivší se znenadání u dvířek točitých schodů.

Proběhnuv dva padací mosty na ostrově a posléze dospěv k poslednímu hrazení, šel jsem odkrýt špehýrku vstupního hrádku a vskutku uhlídal na cestě dlouhého chlapíka sedícího na černém koni, z něhož (míním z toho chlapíka) stěží jsem mohl zahlédnout jedno oko, tak ho od hlavy k patám zahalovaly jeho kápě a široký hnědý plášť. Pravdu pověděno plášť, hnědý svou látkou a podstatností, byl takřka celý bílý od vloček a kůň byl černý toliko vespod, tak na něj sněžilo item na jezdce, jemuž jako by to vadilo tuze málo na rozdíl od jeho půvabného pážete, kteréž si dýchalo na zkřehlé prsty a bolestně škubalo tváří.

„Kdo jsi, sněžný brachu?" pravil jsem skrze okénko.

„Je-li to vskutku Petr ze Sioraku, kterýž ke mně promlouvá za těmito zdobnými mřížkami?" pravil hlas toho chlapíka, který, jakkoliv ho tlumil plášť, nezdál se mi veskrze neznámým.

„To věru jsem."

„Je-li tomu tak, pak vskutku proradná je ta špehýrka! Špehýrka pro špehy, neboť mi vadí v pohledu na jeho půvabnou tvář."

„Kdo jsi, že takto promlouváš?"

„Člověk, kterýž tě miluje. Než pověz mi a zbav mě ještě posledních pochybností: Je-li toto vskutku ctihodný doktor medicíny Petr ze Sioraku, mladší syn barona z Mespechu, kterýž tu se mnou promlouvá?"

„Což jsi mě neslyšel? Jsem to vskutku já!"

„Neznáš-li mě, Petře ze Sioraku?"

„S tou zakuklenou tváří nikoliv."

„A podle hlasu?"

„Ne tak ouplně."

„Aj," zvolal ten neznámý posměšným hlasem, „kdepak je medle hlas krve?"

„Hlas krve?"

„Neb dáváš-li tomu přednost, šepotání mléka: byl jsem tvou kojnou, Petře."

„Mou kojnou, a muž?"

„Jsem-li pak muž?" pravil ten neznámý hlasem stále uštěpačným a posměvačným. „Stává se mi dvacetkráte za den, že o tom pochybuji. Než ponechme toho. Nebyl jsem, Petře, tvou kojnou podle těla jako Barberina, nýbrž podle ducha."

„Podle ducha?"

„Arciť, an jsem tě kojil v Montpellieru z jalových struků logiky a filozofie krávy řečené Aristoteles."

„Jakže!" zvolal jsem zíraje, dokořán otvíraje špehýrku a radostí unesen, „Fogacer! Jsi-li to ty, Fogacere!"

„*Ipse, mi fili*, [6] pravil, stahuje si kápi.

Usmíval se, obnažená hlava se mu pomaloučku pokrývala vločkami sněhu, hleděl na mě očima barvy lískových oříšků a křivil do oblouku ďábelské obočí.

[6] *Sám, synu můj (lat.)*

6. Fogacer vypravuje

Otec byl tuze rád, že se shledal s Fogacerem, o němž byl slyšel z mých úst, jakkoliv jsem ho opomněl poučit o zvláštnosti jeho mravů, tato zvláštnost by mu byla nadmíru proti srsti, jsouc tak cizí jeho založení a tak v opovržení u jeho církve. Fogacer pak byl skrze pronásledování lidí jeho ražení tak navyklý přetvářet hlas, pohyby a chování (kteréž se nikterak neshodovaly s jeho pohlavím, pakliže si nedával pozor), že baron z Mespechu byl tisíce mil dalek ho podezírat, dokonce i když ho Fogacer požádal, aby jeho malý sluha nemusel spát s Miroulem, jakž se o tom před ním vedla řeč, nýbrž aby spal s ním, an je prý v noci sužován záchvaty dušnosti, kteréž toliko jeho služebník dokáže zmírňovat skrze masáž hrudníku.

Fogacer proslovil tuto žádost bez mrknutí oka, příčina, kterouž uváděl, nemohla otce nepřesvědčit, neboť si vzpomínáte, že byl studoval lékařství v Montpellieru, prve než si vyvolil vojenské řemeslo. Sauveterre pak byl přesvědčen, že všechno zlo na tomto světě pochází toliko od žen, a neměl vůbec čich pro soupohlavnictví ani pro jiné „věci ohavné a hnusné", jakž pravil náš Kalvín, kterýž v Ženevě stejně co papež v Římě - odsuzoval na hranici ty, již se mu oddávali, jsouce jeden i druhý (myslím Kalvína a papeže) v této případnosti nad popelem těchto nešťastníků takřka smířeni.

Mně byl ponechán výběr jizby a zvolil jsem ji v severní věži (jakkoliv byla chladná) z té příčiny, že se na Mespechu nacházela stranou od pánů i sluhů a bylo možno provádět tam přerozličné kejklování a rámusení, aniž to kdo slyšel.

„*Mi fili*," pravil Fogacer, když hezký sluha zabouchl dveře, kteréž byly zavřeny na tuze silnou závoru, „račte mi dovolit natáhnout se na lůžko. Seděl jsem na koni tři dlouhé dny, takřka škorně jsem si nestáhl, jedu z Périgueux, a jakkoli dávám přednost těmto újmám před plamenům, ježto čekaly v tom dobrém městě mou schránu tělesnou, zadek mě od toho nevýslovně pálí."

„Jakže, Fogacere, tobě v Périgueux hrozila hranice? A kdo nebo co zavinilo ten tvůj osud?"

„Moje ctnost," pravil Fogacer a vymrštil do oblouku černé obočí.

„Tvoje ctnost," pravil jsem usedaje na stoličku vedle jeho lůžka, zatímco jeho sluha, nebo jakž říkal Fogacer, jeho páže dřepělo na podlaze na půl sáhu od svého pána a nespouštělo z něho oči, jako by se obávalo, že by se pán do vzduchu vypařil, kdyby se naň čtvrt vteřiny přestalo dívat, „tvoje ctnost, Fogacere, už byla dávno pokládána za spornou, jmenovitě v Montpellieru, pakliže si vzpomínám."

„Nicméně," odvětil Fogacer se svým pomalým a zakřiveným úsměvem, „nebylo by zbabělé, kdybych přestal být tím, čím jsem, anžto moje založení se nelíbí těm, kteříž mají moc nad šibenicemi a hranicemi a překřtili mou vlastnost na zločin ve jménu temných zásad, kteréž vystoupily, tuze zaprášené, z hlubokostí pověr?"

„Zločin nebo ctnost, příteli, cos učinil v Périgueux, že ti to vyneslo zaslíbení plamenům?"

„Miloval jsem," pravil Fogacer tuze vážně a už bez žertování a bez úsměšku, „jediným způsobem, jakým milovat mohu, a jediný předmět, jejž mám za milování hodný. Než jakkoli moje láska byla ušlechtilá a čistá v srdci mém, byla náhle vy-

hlášena za ‚ohavnou a ďábelskou' skrze mocné, o nichž praveno, a ti byli řízeni jistými duchy omezenými, chorobnými, pokryteckými a horlivými. A vizte, jsem teď na zoufalém útěku, cválám po cestách v nepřestajném trysku, strachuje se o svůj život a strachuje se hlavně o život jeho," dodal, pokládaje pravici na plavé kadeře svého pážete, ježto ji vzápětí vzalo do svých rukou a poselo polibky s pohledem nekonečně vděčným.

„Tento mládeneček," strojil řeč dále Fogacer a něžně vymanil ruku z jeho dlaní dojatější, než jsem ho kdy zažil, „našel si truchlivé zaměstnání u jednoho pařížského kejklíře, kterýž ho zprvu naučil pár komediantským kouskům a potomně ho nutil tvrdě a nebezpečně dřít bez jediné odměny krom nuzného žvance; vedle toho ho zasypával bitím a trýzněním a čas od času ho zahrnoval tisícerými nadávkami. I přihodilo se, že tento darebák spáchal v Paříži jakousi hanebnost a musel se svou tlupou opustit hlavní město, poté se potuloval od města k městu a vydělával si na chleba skrze své vykutálené kousky a šarlatánství. Já pak nemohl než ho sledovat po velkých cestách království, jsa nad všechen rozum zajatcem půvabů svého krásného Silvia, a pečoval jsem o všechny a o jednoho každého v tlupě, aniž jsem požadoval jediný sold."

„Aj, Fogacere! Ty, jeden z lékařů vévody z Anjou! Upadls v takové kejklířství! S takovými vurmajzly!"

„*Trahit sua quemque voluptas!*" [7] pravil Fogacer s úsměvem. „Leč pokračuji. V Périgueux posléze jsem se rozhodl, že tohoto andílka - neboť on je andílek srdcem svým i schránkou tělesnou - seberu jeho tyranovi a uteču s ním. Jenže mistr kejklíř, kterýž byl vlídně mhouřil oči nad mou vášní po všecek čas, co byla sloužila jeho zájmům, pocítil při mém odjezdu, jakž se v něm probouzí křesťanské svědomí, a běžel mě udat na biskupství v Périgueux (zde Fogacer ztlumil hlas) co soupohlavníka a co bohorouhače, an si ten bídník byl navíc všímal, že chodím na mši bez valné chuti a nepříliš často. Načež biskupství poslalo na hospodu pěkně tučného klerika, aby se na mě vyptal, toho klerika jsem víc než sdostatek podmazal zvonivými monetkami, aby mě nechal ujet. Což jsem učinil kalupem a týž den, cítě kolem sebe čmoud a síru a věda - věru líp než kdo jiný - že psanci nemohou v tomto království doufat ve spravedlnost."

„Psanci, Fogacere?"

„Hugenoti, židé, nevěrci a sodomité. A já, kterýž patřím k těm dvěma posledním, byl jsem tudíž v nemalém nebezpečenství, že budu upálen dvakráte, když tě jednou by bylo stačilo. Aj, jakéž ukrutné století, milý Petře! A kolik horlivé toužebnosti zalíbit se Bohu tím, že zhubím člověka!"

Načež se rozesmál, leč s tváří člověka, kterýž zvolil smích, třebas má tisíce příčin k pláči.

„Věděl-li jsi, že jsem na Mespechu?" pravil jsem po okamžení ticha.

„Teprve když tě jsem dorazil do Sarlatu, kde jsem ke své nesmírné potěše uslyšel, že jsi vyvázl živ a zdráv z noci bartolomějské. Zdalipak mohu, milý Petře,"

---

[7] *Každého přitahuje jeho vlastní rozkoš (lat.)*

vztyčil se na lehátku a hleděl mi do očí, „zůstat na Mespechu po potřebný čas, dokud se neukonejší církevní bdělost? Mám v úmyslu vyrazit poté k Bordeaux a odtud se dostat k La Rochelle, kde, pokavád jsem slyšel, můj pán obléhá hugenoty, kteříž se tam opevnili."

„Šlechetný psanče," pravil jsem s úsměvem, „hodláš-li pomáhat vévodovi z Anjou rozdrtit ostatní psance?"

„Nikoliv, *mi fili*," odtušil Fogacer, „nebudu mu pomáhat v jeho činění, nýbrž bude mou snahou léčit ho z jeho neduhů. Jediná krev, kterouž se hotovím prolévat, bude při žilou pouštění krev jeho, kteráž jsouc modrá, ochrání mě před pronásledováním."

Čemuž jsem se zasmál a ujistil Fogacera, že bude moci zůstat na Mespechu po čas tak dlouhý, jakž to bude pokládat za vhodné, an otec dobře ví, že mu vděčím za svůj život v Montpellieru, kdyžtě mi soudcové hodlali číst levity za hanobení hrobů, kterakž vám povědomo, a za mé milkování na hrobě s ďáblovou děvečkou.

Sníh padal tak hustě a tak bez přetrží ve dnech po příjezdu Fogacerově do našich zdí, že hrozil svou hojností zasypat silnice v našem okolí, cesta do Sarlatu byla od nynějška už nepřístupná a byli jsme odříznutí od sídla senešálství. Což podle vyprávění starců z našich vesnic nebylo vídáno v Périgordsku už šedesát sedm let, a tak pobratimstvo po poradě s urozenci ze sousedství rozhodlo se uložit robotníkům povinnosti zdolat tuto nepřízeň počasí a udržovat cesty otevřené alespoň mezi hrady a Marcuays. Byla to práce Sisyfova a tuze krutá pro ty nebožáky, kteříž se potili v ostrém severáku při odhrabování sněhu dobře vědouce, že nazítří musí započít znovu; nekonečné lopotění, kteréž byli povinni pánům a kteréž přijímali s nemalým odporem, poněvádž za ně nedostávali plat, toliko Mespech jakožto jediné kastelánství dával svým robotníkům teplou polévku, a to jedinkráte za celý nekonečný den.

Chtěl jsem být nápomocen při odstraňování sněhu na cestách k Mespechu item Samson (leč nikoli František, kterýž shledával tu věc nehodnou svého důstojenství) a jak moje rozhodnutí vešlo ve známost, nebylo zdravého člověka na Mespechu, kterýž by mě nechtěl doprovázet, ba přidal se i Giacomi, Fogacer a Quéribus, který, jakkoli dvorský švihák, pracoval do ztrhání těla nechtěje se dát zahanbit, že odhazuje lopatou sněhu méně než já. Hromské dílo! Kterak těžký, krutý a tvrdý byl pro nás tento den item pro naše trpící dlaně, toliko Giacomi si dal pozor a navlékl si rukavice, nechtěje si zničit svoje šermířské ruce. S jakou chutí jsme po návratu na Mespech ještě před soumrakem pojedli svačinu co předkrm! A s jakou radostí a potěšením jsme se sešli Quéribus, Samson a já v jizbě Gertrudině, v krbu žhnul dobrý oheň, svíce zářily a naše krásné a milé dámy byly tuze zaměstnány upravováním šatů a ozdobností pro slavnost 10. dne listopadu měsíce na hradě puymartinském. Aj! šustění brokátů a saténů! Jiskření perel a drahého kamení! Opojivost parfémů! Sladké tlachání! A ladné a půvabné pohyby našich nymf při tom jejich radostném činění! Jaká to byla pro mě šťastná hodina, přemýšloval jsem, plesaje při těchto vyraženích, že jsem se narodil na hradě a nikoliv v chudé chýši; jinak bych v tento čas se ještě potil a lopotil s našimi robotníky.

Byla tu i sestřička a byla mnohem milejší ke Gertrudě než kdykoliv předtím, poněvádž ta jí ve své dobrotě darovala na ples tuze krásné odění, ježto stačilo toliko zúžit v pase a zkrátit, aby jí dokonale padlo: ta činnost nebyla zdaleka tak jednoduchá, jakž by se zdálo, soudíc podle dohadování našich dam o této záležitosti item o dvou náhrdelnících, mezi nimiž bylo nutno vybrat a ježto měly zdobit bílé a něžné hrdlo Kateřinino, neboť šaty je odkrývaly, byť mírně, bylť nabíraný límeček (z té nejkrásnější krajky) za šíjí zdvižený co vějíř.

„Barone," pravila Gertruda poté, co ji byl Quéribus pozdravil s větší zdrženlivostí než obvykle, snad poněvádž byla přítomna Kateřina, „rozsuďte nás, prosím vás, jste přece zběhlý ve dvorských mravech: já jsem pro rubíny, anžto se lépe hodí k růžovému šatu. A Kateřina je pro perly."

„V tom je rozdíl," pravil Quéribus, bera si svůj soud tuze k srdci a jsa vážnější při této darebnosti nad sudího královského tribunálu. „Kdybyste si růžové šaty vzala vy, krásná Gertrudo, bylo by třeba rubínů, majíť ty dvě barvy k sobě přirozený vztah. Jenže jakmile je oblékne slečna Kateřina, kteréž je šestnáct let a není vdaná, soudím, že perly ve své mléčné bělosti více se hodí k její panenské ctnosti."

To řka, mile na Kateřinu pohlédl a hluboce se jí uklonil, ona pak zamžikala řasami a nadmíru zčervenala.

„Barone," pravila Gertruda, pro niž se Quéribus, blízký druh vévody z Anjou, nemohl v těchto věcech mýlit, vévoda byl chvalně znám *urbi et orbi* co arbiter elegance, „pověděl jste zlatá slova a tuze dvorně: podřídíme se vašim radám."

7. Za všechno může sníh

Spanilá čtenářko, kteráž toto čtete a kteráž jste dozajista také poznala ty šarvátky a horečky plesu předcházející, kdy se vám jevilo, že je takřka životně důležité objevit se v celé kráse a být viděna v celé skvělosti - daleko ještě více než vidět a pod řasami vrhat hbitý a kradmý pohled na nejmilejšího z vašich zbožňovatelů - prosím nebesa, abyste ke mně nepojala přílišnou nevůli za to, že nemám v oumyslu vám vylíčit, jakž byste si asi z duše přála, tuto slavnost desátého dne listopadu měsíce. - „Aj, pane, proč ne?" - „Čas mi chybí: slíbil jsem, že budu cválat." - „Cválat, pane, leč mně připadá, že to vůbec nečiníte poté, co jste se navrátil na Mespech.! - „To z té příčiny, že na ty měsíce strávené v mém hnízdě střílnami zježeném nemohu vzpomínat bez prudkého bušení srdce, ani na to stolování, při němž tenkráte ještě nechyběla nižádná miska a žádné prázdné místo nezbývalo…" - „Pane, vy mě děsíte! Odpadl-li někdo, koho milujete?" „Nikoliv." - „Není to tudíž vaše sestra?" - „Nikoliv. Ta je živá, a dobře živá v tomto čase, kdy co šedivec toto píši. A na té velké slavnosti desátého dne listopadu měsíce, madame poněvádž vy jste tam nebyla - byla královnou, jakž by byl pověděl náš soused Brantôme."

Arciť! Kateřina zářila dokonce nad Gertrudu z Luku a její dvorní dámu leskem tak nenapodobitelným, že nebylo périgordského urozence, kterýž by nechtěl s ní tancovat, a tak baron Quéribus, kterýž se přec cítil takřka přesyceným našimi kráskami od pařížského dvora, byl tolik oslněn tím mladičkým sluncem, že ji třikráte vyzval k tančení, a byl by ji vyzval i počtvrté, nebýt toho, že otec mě k němu vyslal, nechať mu zašeptám, že už to nemá činit, aby se jazyky příliš klevetěním neobrousily. I pozoroval jsem, že Quéribus se tomu podvolil s tváří tuze zasmušilou a s hřebínkem nadmíru pokleslým.

Jakkoliv cesty z Mespechu do Marcuays a z Marcuays na Puymartin byly týž den našimi robotníky odházeny, sníh padal tak hustě a tak vytrvale po čas plesu, že naše koně a kočár Gertrudin, v němž zaujaly místo naše tři dámy, se vinou závějí při zpáteční cestě na Mespech dlouho zdrželi: to opoždění vyvolalo nemalou úzkostlivost u nebohého Sauveterra, kterýž bděl a očekával nás v knihovně ve společnosti Fogacerově, an byl též odmítl pozvání Puymartinovo z té příčiny, že prý nemá v lásce takovéto slavnosti.

„Milý synovče," pravil ke mně nazítří Sauveterre, více než jindy ve svém černém šatě podobný nachýlenému krkavci, „máte ve Fogacerovi přítele, kterýž by vám věru měl sloužit co vzor, je zrcadlem nejlepších ctností: Ač je ještě mlád a k tomu papeženec, hrubě si ho cením, že dal přednost společnosti vousáče a svého malého služebníka před těmi Dalilami."

„Dalily, pane strýčku! Vždyť u Puymartina jsme se setkali s výkvětem urozenců sarlatského kraje!"

„A tito běhají za oněmi," pravil Sauveterre kysele. „Je třeba dopovědět to do konce, synovče. Je to žena, a toliko žena, kterouž si muži žádají při těchto způsobech povyražení. A kdožkoli nemá chlípnou choutku po ženě, nenalezne tam svůj chléb."

„Běda," pravil jsem předstíraje, že skláním hřebínek, „zdaleka mi nebylo povědomo, že moje ctnost v tom punktu, kterýž zmiňujete, je na tisíce mil vzdálena tomu, aby se vyrovnala ctnosti Fogacerově…"

„Pravdu díte, milý synovče, a tolik vážnosti u člověka tak mladého ve mně vyvolává převeliké potěšení, třebas to je papeženec. Je-li vám povědomo, že učí svého služebníka číst, aby se jeho rozum mohl dobré četbě otevřít? Není-li to úžasné v našem století, že ctihodný doktor medicíny si dává takovou námahu, aby vyzvedl sprostného služebníka k chápání dobra?"

Na ta slova, na něž se nedalo namítat, jsem věru nic nenamítal, obdivuje v hloubi duše prostotu Sauveterrovu a dokonalé sebeovládání Fogacerovo, jako by věčné pronásledování, ježto spočívalo na jeho životě, ho co hejtmana udržovalo v nepřestajné pohotovosti s krunýřem navlečeným, se zbraní po ruce a s okopem vyhloubeným. Ajta, přemýšloval jsem, není-liž strašné, musí-li být člověk jako on skrze tvrdost našich mravů držen k tomu, aby postupoval životem s tváří vždy zmaškařenou, a je-li nucen našimi horlivci, aby byl tak pokrytecký, že náš dobrý Sauveterre mohl sic kočku dobře vidět i slyšet, leč přitom jejímu mňoukání nerozuměl. Měli jsme jiné v hlavě starosti, neboť sníh, dalek toho, aby přestal padat po desátém listopadu, se nakupil v celém kraji tou měrou, že krom cest v našem okolí - udržovaných ustavičnou robotou, jakž praveno - všechny ostatní byly neprostupné, i bylo zhola nemožné vstoupit na ně lidskou nohou nebo koňským kopytem, aniž se do něho zcela nezabořily. Quéribus musel tedy odročit sedlání koní *sine die*, a jakkoliv po oznámení Fogacerově, že vévoda z Anjou rozbil tábor k obléhání La Rochelle, tři dny předtím byl přísahal, že se mu krev vaří netrpělivostí, aby mohl bojovat po jeho boku - o tomto prohlášení jsem nemohl mít pochybnosti, byl to muž tuze udatný -, nejevil se být tak zarmouceným, jak bych se byl domníval, z toho, že má ostat a že týden po týdnu musí svůj odjezd odkládat, a dokonce, jakž tomu štěstěna chtěla (an sníh setrvával), že musí kvartýrovat přes zimu na puymartinském sídle, jsa ochoten cválat denně z Puymartina na Marcuays a z Marcuays na Mespech, aby se zdržoval po celý čas v naší společnosti, což nepřestávalo udivovat otce, jenž soudil, že by bylo z jeho strany slušnější a zdvořilejší, kdyby byl více ve společnosti svého hostitele.

Pobratimstvo, vidouc nás jednoho každého setrvávat za těchto mrazivých měsíců na Mespechu, z jedné strany tváře se smálo a z druhé slzy ronilo. Otec byl na vrcholu nezkalené radosti při pomyšlení, že si Samsona a mě uchovává po svém boku déle, než byl doufal, a jakkoliv i nás vřele milující Sauveterre sdílel s ním tuto radost, byla mu tuze kažena skrze *odor di femina*, kterýž neustále šířily v našich zdech Gertruda a Zara: ta nelibost byla znásobována nadměrným mrháním svíček a polen, toto mrhání s sebou vláčela jejich přítomnost. Sauveterre šel ve svém lakomství tak daleko, že dokonce převelice trpce želel množství potravin, ježto ty labužnice spotřebovaly. Na což otec namítal, že trojice Giacomi, Fogacer a Sylvio spolykají toho mnohem více.

„Pravda," děl Sauveterre, „ale to jsou muži, a je-li třeba, přiloží ruce k dílu při práci s dobytkem."

„Pane podkoní," pravil baron z Mespechu s úsměvem, „rád byste viděl dámu z Luku hřebelcovat našeho hřebečka?"

„Žena doma přede," pravil Sauveterre, kterýž pak vida, jakž otec krčí rameny, dodal: „Čert to vem, dáma z Luku je alespoň urozená. Než Zara! Co činí Zara se svými deseti prsty po celý den?"

„Natírá si je mastí."

„U všech rohatých! Taková zahálčivost je ostudná! Nemohla-li by pomáhat při domácích pracech?"

„Zapomínáte," pravil otec, „že nepatří k naší čeledi, nýbrž je ve službách své paní."

„A příležitostně i ve vašich," pravil Sauveterre tuze břitce, poté se popuzeně obrátil a odešel na druhý konec knihovny kulhaje, se hřbetem ohnutým a s rukama za zády zkříženýma, zatímco otec ho sledoval zrakem posměšným a zároveň láskyplným, an ho slýchal, kterak dennodenně chrchlá, pokašlává a mrznutí se, a to vše trpělivě snáší.

„Poznovu pravím," pokračoval Sauveterre, vraceje se k otci a přežvykuje svá slova, „nevidím rád, kterak to tu nyní chodí. Vaše dáma z Luku učinila ze svého kumbálu palác čarodějky Kirké, v němž okouzluje a chytá na lep naše mladší syny a Quéribuse."

„Bože!" zvolal otec, „často jsem zřel, kterak tam naši mládenci vcházejí, leč nikdy odtud nevyšli co vepři."

Načež zvedaje hlavu od Vésalova pojednání, kteréž jsem se pokoušel číst u okna knihovny, zasmál jsem se a pravil:

„Kouzlo Gertrudino není tak mocné, aby tak daleko zacházelo."

„Než působí na Kateřinu," pokračoval Sauveterre, „která je teď do ní poblázněná a věru si myslím, že i do Quéribuse. A nejsou v té jizbě kratochvíle, na nichž by ona nebrala účast."

„Aj! Toť už vážnější!" pravil otec a zachmuřil se. „Zde bude třeba oko přidržet a možná i ruku. Co ti na mysl přichází, Petře, stran těch denních návštěv Quéribusových na Mespechu?"

„Že pilina železná dobře ví, proč ji magnet přitahuje," pravil jsem vstávaje a kráčeje k otci, „jenže, pane otče, byť je Quéribus ve svém dvorském laškování s paní Gertrudou jakkoli rozverný, s Kateřinou je tolik vážný a uctivý, že ani nejzatrpklejší cenzor by tu neměl co vytknout."

„A Kateřina?"

„Chladnější kamene za zimního mrazu."

„Kamene!" zvolal Sauveterre a zvedl obě ruce k nebi. „Jaký to kámen, co hoří uvnitř! Nevidíte-li, kterak jí v okamžení zaplane v očích, kolikrátkoli naň vrhne zrak?"

„Milý bratře," pravil otec, jehož tato slova nepochybně maličko popudila, „kdyby Bůh nebyl vložil tento plamen do muže a do ženy, jakou příčinu by měli k tomu, aby se pojili, jsouce tak rozliční? Avšak Petře, neviděl-li jste vskutku, že by si.Kateřina s baronem vyměnili nějaký tajný lístek z ruky do ruky vsunutý? Nebo nepřekvapil-li jste je někde mezi dveřmi při nějakém tajném domlouvání?"

„Nikoliv. Ty dva ohně hoří, leč odděleně a jako by měly jeden z druhého strach."

„Víme, zač je toho loket a co značí ten strach," žehral Sauveterre, klopýtaje zlostně z jednoho konce knihovny na druhý. „U všech rohatých! Papeženec!"

„Leč Gertruda rovněž!" pravil otec poněkud zaraženě. „I Diana. I Angelina. Třeba-li trestat dceru za to, že si její bratří béřou papeženky?"

Otec toho nepověděl více, než pro mě toho bylo sdostatek, abych došel k přesvědčení, že neodmítne Quéribuse, pakliže se rozhodne o ni ucházet, baron je pro Kateřinu partií vysoko nade vše, co jí může nejlepšího Périgordsko k výběru nabídnout, an je rodu tak urozeného, zámožný, bohatý na příbuzenské svazky a dobře zapsaný v přízni vévody z Anjou, o němž nikdo nepochyboval, že se v krátkostí stane králem. Karel IX. neměl dědice a jeho nemoc se měsíc od měsíce zhoršovala.

Rmoutil jsem se za těchto dlouhých sněžných měsíců, že poslové nemohou projet po zavátých cestách a nemohou mi donést zprávy o mé Angelině, kteráž zabírala moje myšlení od úsvitu do noci, a jakkoliv jsem byl tuze pilně ponořen do Vésalova *Magnum Opus*, její laní oči na mě bez přetrží hleděly mezi řádky přísného pojednání a o mé srdce se střídavě dělily doufání a zoufanlivost. Jeť pravda, že toto srdce muž má vždy vůli oddělit od svých panovačných choutek, ježto můj hádek Gavašetka vrchovatě ukájela. Leč ukájela je vskutku? Pravdu pověděno nevím, neboť ze všech rozkoší a slastí, jimižto nás ženské tělo laská a konejší, není nižádná pro duši důležitou a podstatnou, nekráčí-li za ní láska. Gavašetka dozajista dokázala, že mespechské zdi byly pro mě za mých mladých let méně tíživé, leč málo platné, nechoval jsem k ní zdaleka tolik lásky co druhdy k Héličce nebo ke své pekelné mušce v Paříži, na niž jsem nejedenkráte vzpomínal s láskou a vděčností za účinnou pomoc, jíž přispěla mně a mým přátelům za oněch krvavých dnů bartolomějských.

V Paříži jsem Angelinu zahlédl toliko na pár vteřin, utíkaje za ní marně pěšky podle jejího kočáru a rukou pozvedaje záclonu na dvířkách zataženou, aby ji přede mnou skryli, než jaký to pohled na ni jsem si odnesl! Kolik toho v něm bylo obsaženo! Četl a četl jsem si stále znovu dopis, kterýž jsem od ní dostal po svém návratu na Mespech, prve než nás sníh od světa oddělil, tento list mě ponechával v naději, že jednoho blízkého dne se stane zpovědníkem pana z Montcalmu otec Anselm a že poté pan z Montcalmu (jakž si vzpomínáte, Quéribusův příbuzný) by se mohl stát méně neoblomným vůči našim záměrům. Aj, to krásné lásky toužení! Bude-li nakonec Angelina mou - a po tolika letech? A jaké to kouzlo, že ze všech krasotinek, s nimiž jsem se střetl po všech částech království - mnohé z nich, jako dvorní dámy Kateřiny Medicejské, byly tak sličné a skvělé co žádná dobré matky dcera ve Francii - toliko Angelina se jediným pohledem svých laskavých zraků dotkla mého srdce, jež od toho času je vyšité naplněno jediné její tváří? Jaké čáry, jaké tajemné odvary, jaké umné nápoje Láskou namíchané učinily z její ruky ruku tak drahou, že hladě její jemné prsty cítil jsem, kterak pouhý dotek mě rozrušuje, až dech ztrácím?

Sníh začal tát teprve 5. dne dubna měsíce, leč tenkráte v množství tak obrovském a neuvěřitelném (neboť se nahromadil od listopadu), že zaplavil širý kraj a uvolnil sic cesty, leč rozvodnil je a rozbahnil, že po nich opět nebylo lze procházet. Naštěstí náš širý kraj périgordský si nikterak nezaslouží název širý, an je zvrásněný kopci a návršími, a řečené cesty jsou všude svažité, takže voda na nich nesetrvala, nýbrž proudila dolů a nahromadila se v úvalech, kde rozvodnila naše Beuny a učinila z mlýna Coulondra Železné ruky ostrov přístupný jedině po loďce. Než všecka ta mokrá hlína nemohla než se vysušit, jakž je psáno v bibli o zemi po potopě, slunce pražilo tolik, že zpevnilo naši půdu, a můj milý Quéribus se smrtí v duši (což jsem dobře uhlídal) musil dát zatroubit k odjezdu, jakž byl pravil, ujišťuje mě, že pakli nebude zabit ve službě vévody z Anjou, neboť nevěděl, kterak dopadá válka s našimi a obléhání La Rochelle, neopomine mi napsat, a bude-li moci, vrátí se na Mespech, kdež ponechává přátele - použil toho mnohovýznamného plurálu -, jež opouští se srdcem tuze bolavým. Poté mě objal, nazval mě „svým bratrem" - což byl doposavád nikdy neučinil - a zasypal mě nesčíslnými polibky, ježto by rád býval pokládal na líce jemnější.

Dámy při odjezdu prolily mnohé slzičky, kteréž u Zary byly všecko toliko obřadné, tak v duchu dychtila, aby už-už se nalézala v okolí Paříže, leč byly pravé u Gertrudy, ježto převelice přilnula k mému otci a v dobrotivosti své duše i k Sauveterrovi, nevědouc ve své naivnosti, jaký zmatek uvrhla do jeho ducha jak skrze utrácení mespechských statků, tak skrze své ženské vůně. Všiml jsem si, že její zrak spočívající na Samsonovi se leskl co oči orla unášejícího ve svých spárech beránka, jakkoliv ty spáry byly něžné k mléčné kůži mého roztomilého bratra a málo dravčí k jeho měděné hřívě. Soudil jsem, vida ji s chvějícím se chřípím, že ta svatba se bude konat šturmem a za dunění bubnů, sotva se nohou dotknou Normandie.

„Aj, Samsone!" pravil baron z Mespechu a pevně ho objal, a já myslel, že to objetí nikdy neskončí, „ach, synu můj! Kdypak tě opět uhlídám?"

Více toho nepověděl, kdyžtě však kočár a koně zmizeli za obzorem, uchýlil se do knihovny se Sauveterrem, s Františkem a se mnou a sedě ve velké lenošce před planoucím ohněm, zvedl pravici před tvář a beze slova se rozplakal. Seděli jsme mlčenliví a jakoby úžasem strnulí skrze jeho malenkonii i skrze zádumčivé ticho domu po tolikerém jásotu a smíchu, ježto Quéribus a dámy s sebou přivezli a opět s sebou odvezli.

Ozvalo se zaklepání na dveře, kteréž jsem šel otevřít, abych vpustil svoji už velkou sestřičku Kateřinu. Oblečena do blankytné modře, zlaté vlasy svázané stužkou téže barvy, vstoupila do světnice rychlým a pyšným krokem, kterýž mi připomínal matku, s hlavou vztyčenou jako obvykle, byť se mi zdálo, že oči má zarudlé.

„Pane otče," pravila poté, co se mu hluboce uklonila, „nalezla jsem tento lístek v košíčku, kam si dávám domácí práce, a poněvádž je určen mně osobně, já jsem dívka svobodná a ve vaší otcovské moci, jeví se mi, že si ho máte přečíst."

„Pohleďmež medle na něj," pravil baron z Mespechu nikoli bez jisté vážnosti.

A rozbalil to psaníčko, přečetl je s tváří neproniknutelnou, pak je podal Sauveterrovi, kterýž je byl přečetl také, tuze jsa zachmuřen, dal je Františkovi, kterýž je byl přelétl pohrdavým zrakem a na otcovo znamení mi je podal. Tuto jest:

Slečno, jakkoliv ústy byl jsem vám dal sbohem, prosím vás, dovolte mi skrze toto psaní zlíbat vám ruce jakožto osobě, kterouž ctím a miluji na světě nejvíce. A toto moje vůle a moje slova vyzpívají hlasitě velmi a dosvědčí skrze všechny důkazy.

Dny budou pro mě trvat celá léta, pokavád budete ode mne vzdálena. Poté, co ten tolikráte blahoslavený sníh nešťastně roztál a co půda. ztvrdla, přísahám vám, že nebylo noci, kdy bych měl oči suché.

Líbám vám ruce ještě stotisíckráte.

Quéribus

„Kateřino," pravil posléze otec, „četla jste ten lístek?"

„Donesla-li bych vám ho, kdybych ho nepřečetla?" pravila Kateřina s uctivostí takřka drzou, jak byla přehnána.

„Rozumím. Než co si myslíte o tom, co praví?"

„Pane otče," odvětila Kateřina, „myslím si, co podle vás se sluší myslet."

A řkouc to učinila otci reverenci ještě hlubší, a otec byl užaslý, že Kateřina se může poklonit tak nízko, jsouc tak povýšená, a že vkládá tolik němého vzdoru do svého předstíraného podrobení; tato zvláštní směsice ho mátla tak mocně, že baron z Mespechu by myslím tisíckráte raději čelil s mečem v ruce pěti nebo šesti *bravàccio* než takto poklidně rozmlouval s vlastní dcerou, kterouž krom toho šíleně miloval, nazývaje ji „moje miloučká, moje duše, moje očičko", takže nepřítel byl již v pevnosti, prve než byl průlom učinil.

„Dobrá tedy," pravil, neboť se rozhodl skončit rozmluvu, „můžete odejít, Kateřino."

Což ona učinila za vznešeného kolébání vycpané suknice, oči majíc zářivé a bradu zdviženou a ponechávajíc mě užasléhо nad tím, že ve svých útlých letech dokázala tolik vyzývavosti zahalit do tak veliké uctivosti a ve slovech poslušenství projevovat pevnost tak neoblomnou.

„Nuže," začal otec, jak se za ní dveře zavřely, „co o tom všem soudíte, bratře?"

„Že je nutno neprodleně s tím zrádcem styky přerušit!" zvolal Sauveterre a oči mu metaly blesky.

„A pročpak medle?" otázal se otec.

„Poněvádž se prohřešil proti zákonům pohostinství, neboť napsal potají dceři svého hostitele dopis tak falešný a lživý."

„Lživý?" pravil otec zvedaje obočí. „Já ho shledávám dosti dojemným. V čem je lživý?"

„Pane bratře," pravil Sauveterre rozhořčeně, „je-li pravděpodobné, že Quéribus by plakal po všechny noci poté, co sníh roztál? Kdo tomu uvěří krom pošetilé panny?"

„Pane strýče," pravil jsem zprudka, „Quéribus není lhář, pravý opak je pravdou! Neberme list doslovně. ‚Oči jsem neměl suché' je způsob mluvy. Jinak se u dvora nemluví od Ronsarda."

„Jakže!" zvolal Sauveterre na vrcholu hněvu, „Ronsard! Četl-li jste Ronsarda, milý synovče? Toho zapřísáhlého nepřítele naší víry?"

„Četl jsem jeho milostné sonety," pravil jsem patřičně zahanben, že to musím přiznat v této knihovně, kteráž ovšem neobsahovala nižádnou frivolní báseň snad krom Anacreonta v řečtině.

„Odbočili jsme," pravil otec. „Stran Quéribuse obávám se, pane bratře, že dvorský elegán vám zakryl člověka. Je to muž ryzího kovu. Nic ho nenutilo, aby se vydával všanc takovému nepohodlí a nebezpečí a skrýval Petra v Saint-Cloudu po noci svatobartolomějské, a poté aby ho v bezpečí doprovodil až sem. A co se tkne jeho milostného psaníčka, neshledávám je tak zavrženíhodným, an v něm ujišťuje dámu svou úctou a praví, že *‚jí o tom podá všechny důkazy'*. Soudím, že je třeba ponechat tomu volný průběh."

„Ponechat průběh?" vzkřikl Sauveterre.

„Arciť! A vyčkat, až se baron vysloví, tím spíše, že Kateřina ho má plnou hlavu, což je očividno podle způsobu, jakž zamávala jeho lístkem před nosem lidí svého domu."

„Vůči vám vyzývavě," pravil Sauveterre kysele.

„Ponechme stranou vyzývavost! Nehodlám zkřížit meč s dcerou, an jsem dodnes zarmoucen, že jsem to byl činil se zesnulou chotí, po níž ona zdědila krev, pýchu, vzdorovitost a vzpurnou povahu. Nic tu drsnou dívku nikdy nepřemůže, jen mírnost. Krom toho jí nechci činit soužení, mohu-li se tomu vyhnout."

8. Nečekaná podívaná

V příštím týdnu, jakkoli baron předstíral jasné čelo, cítil jsem jeho nemalé trápení nad tím, že Samson vylétl z otcovského hnízda, aniž bylo povědomo, kdy se vrátí, i rozhodl jsem se oddálit maličko svůj odjezd, nechtěje hned v zápětí zvětšovat ránu otce, jehož pokládám za nejlepšího ze všech. Bodejť! On by byl nepověděl co Montaigne, že „ztratil dvě nebo tři děti v útlém věku nikoli bez lítosti, leč bez přílišného mrzení." Neboť třebas to byl veliký válečník, an proslavil své jméno, jakž povědomo, u Cérisolles a u Calais, jevil se k lidem své krve nad matku něžnější, dobrotivější, láskyplnější a bažil po našem lepším příštím daleko více než po svém. V těchto malenkonických dnech po Samsonově odchodu nejednou jsem slýchal, jakž se raduje z toho, že jeho sličný levoboček se ožení s Gertrudou v Normandii a že od ní obdrží apatekářství v Montfortu, poněvádž soudil (prosím spanilé čtenářky, aby se nemračily nad selskými výrazy venkovského urozence), že „není pro muže štěstí podstatnějšího, než celý život blaženě smilnit s dobrou ženou a přitom s chutí pracovat na díle podle své volby."

Měl jsem jakousi příčinu, abych prodlel doma o něco déle. Jaro rozvilo všechny květy, Mespech vstupoval do měsíců plných zeleně a já chtěl v rodném Périgordsku vychutnávat jeho navrácené půvaby po sněhu, kterýž nás byl tak dlouho zasypával. Jakmile po roztání všech těch sněhů cesty začaly být opět sjízdné, napsal jsem své Angelině, abych ji ujistil, že navždy k ní chovám city, ježto jsem jí byl vyjevil při našem prvním setkání, a jedva moje psaní odešlo, tak bláznivé a nerozumné je srdce milujícího, že jsem se jal doufat každý den v její odpověď, kdyžtě přec bylo zřejmé, že mi může dojít nejdříve uprostřed léta.

Fogacer, následován svým Sylviem, byl opustil naše zdi v témž čase co Quéribus, neméně netrpělivý co baron, aby se shledal s vévodou z Anjou, ba ještě více, poněvádž po tom poplachu v Périgueux cítil vskutku nemalou potřebu, aby Jeho Výsost nad ním rozestřela svou ochrannou náruč.

A právě jeho dopis ze všech těch, ježto jsem očekával, dostal jsem první koncem srpna, a v něm mi Fogacer po tisícerých dících a výrazech vděčnosti oběma pánům Mespechu za jejich pohostinnost vzkazoval, že vévoda, byv zvolen polským králem, zvedl obležení La Rochelle, nechtěje urážet protestantskou menšinu svého příštího království a poskytuje při téže příležitosti francouzským hugenotům smír, v nějž by se dozajista po svatém Bartoloměji neosmělili doufat. Ta novina pobratimstvo tuze potěšila, třebas nikterak nevěřilo v trvání tohoto nejistého míru, byliť francouzští papeženci tolik urputní, co se tkne vyhlazení našich.

Fogacer dodával, že Quéribus bude následovat vévodu do jeho nového údělu, byť se srdcem tuze těžkým (domýšlel se, že vím proč), a co se jeho samého tkne, učiní taktéž, ne tak z té příčiny, že ctihodný doktor Miron ho potřebuje, nýbrž poněvádž jeho záštita odjíždí do Varšavy a on nemůže než ho následovat, dávaje přednost mrazivosti polského vyhnanství před plameny, o nichž je mi povědomo. Nicméně byl té mínky, že toto vzdálení nebude trvat příliš dlouho, an v Louvru pozoroval, kterak Karel kašle a choří. Dalo mi jistou námahu, abych porozuměl

této poslední větě, a potřeboval jsem k tomu slovník, poněvádž Fogacer ji byl napsal řecky strachuje se, aby někdo cestou jeho dopis nepřečetl.

Jakkoliv Kateřina měla málo chuti k učení, nepřestávala se, stojíc za mnou, sklánět nad mými rameny po celý čas, jejž jsem věnoval tomuto lopocení, a jak jsem tu řečtinu přeložil, pravila ke mně:

„Cožpak toto znamená? Jaký je v tom rozdíl pro Fogacera, že král kašle a choří?"

„Pakli odevzdá duši Bohu, vévoda z Anjou nastoupí po něm, a odjede-li z Polska, navrátí se do Francie se všemi lidmi svého průvodu."

„Aj," zvolala Kateřina a její světlá tvář se rozjasnila náhlou libostí, „jsem tomu tuze ráda kvůli Fogacerovi."

Čemuž jsem se usmál, leč nepověděl ani slovíčko, poněvádž po všechny ty měsíce, ježto Fogacer strávil na Mespechu mezi námi, Kateřina si sotva povšimla, že je tu.

Ten spiklenecký úsměv nemohl než Kateřině dodat odvahy, aby se otevřela maličko více, i položila mi ruku na šíji (ona, tolik skoupá na důvěrnosti) a požádala mě, aby si mohla přečíst dopis Fogacerův, což jsem jí beze všeho dovolil a což ona učinila ne bez potíží, anať znala písmena sotva lépe než moje pekelná muška v Paříži.

„Pane bratře," zašeptala *sotto voce*, kdyžtě dospěla ke konci, „mám-li věřit Fogacerovi, víte-li, proč měl baron srdce tak těžké, odjížděje z Francie do Polska?"

„Slečno sestro, vždyť vy to víte také."

„Já?" pravila a pozvedla obočí s výrazem dětské nevinnosti, kteráž se mi jevila zpolou přirozená, zpolou předstíraná.

„Nenapsal-li vám baron ve svém listu v košíčku uschovaném, že *‚dny budou pro něj trvat celá léta, pokavád budete od něho vzdálena'*?"

„Mám-li mu to však věřit?" otázala se Kateřina s hlasem stísněným a zadýchaným, jako by se přebytek jejího lásky toužení náhle rozlil. „Nepíše-li baron týmž inkoustem galantním.dámám na pařížském dvoře? Mohu-li mu sdostatek důvěřovat? Není-liž žalostné, že baron se jde sám od sebe uzavřít do ohavné Varšavy? Kdo ho k tomu nutil? Myslíte-li si, že je možné, aby tam na mě zapomněl?"

Načež jsem vstal, pohlédl na ni a jal se smát.

„Jakže!" zvolala tuze zamračená a zvedajíc svůj hřebínek, „vy se mi troufáte smát?"

„To je proto," smál jsem se stále, „že nevím, na kterou z vašich otázek mám odpovědět nejprv."

„Odpovězte na všechny, ošklivý bratře!" volala a dupala nohama. „Na všechny! Jinak bych nebyla spokojena!"

„Slyšte tedy," pravil jsem vážně. „Tuto je vaše odpověď, Kateřino, moje milená sestřičko, pokavád ji znám. Domnívám se, že Quéribus vás miluje láskou převelikou a že neopomene, prve než odjede do Varšavy, požádat barona z Mespechu o vaši ruku."

„Domníváte se to vskutku?"

„Arciť."

„Aj, Petře můj!" zvolala Kateřina. A ona, kteráž ve své neuvěřitelné hrdopyšnosti se obvykle tolik bránila objetím a políbením, vrhla se mi rukama kolem krku a přivinouc se ke mně s takovou silou, jako bych já byl předmětem její rozkochanosti, prudce mi líbala tvář a pronášela: „Aj, Petře můj! Aj, bratře můj! Jste nejmilejší ze všech lidí!"

„Má rozmilá!" pravil jsem se smíchem, „ten superlativ je příliš zveličený. Nejmilejší ze všech lidí je ten, *‚jehož oči neoschly'* poté, co roztál sníh."

Od toho pak otec dostal o měsíc později list tak krásný a pravopisu tak ošklivého, že byl dojat upřímností jeho veliké lásky stejně co užaslý anarchií jeho písmen. Než je takové množství duchovních v tomto království, abych nemluvil o urozencích, kteříž se osvědčují stejně nejistými v pravopise, a nemenší množství pochybných tiskařů, jakž se jeví podle toho, že stejné slovo ve stejné knize se představuje co koketa v rozličných oděních, a tak můj otec, nepochybně učenější než kterýkoliv urozenec na Sarlatsku, to neměl baronovi nikterak za zlé a napsal mu odpověď v zásadě kladnou, leč zdrženlivě opatrnou, nechtěje zcela dceru slovem zavazovat pánovi, o němž není povědomo, kolik měsíců a možná kolik let stráví kdesi v mrazivém chladu.

Já pak, poněvádž léto se chýlilo ke konci a měsíc srpen jako tak často v Périgordsku se proměňoval v bouře, kteréž přinášely blesky a chlad, počal jsem balit zavazadla do Bordeaux, maje pocit, že Giacomi, Miroul a Florina netrpělivě touží po životě ve velkém městě - můj rozmilý Ital, poněvádž smutnil po rodném Janově, Florina po Paříži a Miroul po každé ulici, na níž by mohl okounět. Radil jsem se tedy se svým pánem a milovaným otcem a s ním určil svůj odjezd z Mespechu na první den září měsíce. Než běda! Znovu zase k tomu nedošlo.

Shromáždili jsme se všichni večer u stolu, každý seděl na svém obvyklém místě, byli s námi Gaskoněc Cabusse, kameník Jonáš a Coulondre Železná ruka i se svými ženami, poněvádž toho 31. dne srpna měsíce byla neděle, kdyžtě se objevil náš vrátný Escorgol, žádaje udýchaným hlasem, aby směl vytáhnout mříž a vpustit do našich zdí Jakubku faráře Svěráčka, neboli, kterak si troufl ve svém zmatku povědět, farářku, kteráž prý doběhla, sotva dechu popadajíc, prosila s velkým křikem o pomoc a ochranu a bušila oběma pěstmi na dveře vstupního hrádku. Pobratimstvo dalo svolení, Escorgol vyběhl břicho tlače před sebou a v krátkostí se objevila nebohá Jakubka, chvějíc se, plačíc, prudce oddechujíc a mokrá, až z ní voda kapala, kteráž se vrhla co šílená k otcovým kolenům a úpěnlivě ho prosila s rukama sepjatýma a hlasem mocnými vzlyky přerývaným, aby vyjel na pomoc jejímu faráři a vesnici Marcuays, neboť by bez vzácného pana barona a vzácného pana podkoního byla ves skrz naskrz rozkotána a její obyvatelé zmordováni a vydrancováni tlupou drzých odranců, kteříž překvapivši vesnici počali ji rabovat. Jí samotné podařilo se vyklouznout úzkou brankou do zahrady a odtud si to nadběhnout nejkratší cestou přes úval, kde se málem utopila v příkopu, kterýž deště zaplavily, a z té příčiny byla promočená jako kůrka chleba v polévce.

„Maligouová," pravil otec vstávaje, „dej té nešťastnici teplé mléko a přilej do něho pořádnou kapku kořalky. A ty, Barberino, zajdi pro nějakou svou sukni, aby

se mohla obléknout do suchého. Jakubko, bez meškání se svlékni před tímhle ohněm! Miroule, přilož, ať se plameny rozhoří!"

„Jakže!" pravila Jakubka. „Donaha! Před těmihle muži! Aj, vzácný pane, totě hřích!"

„Není hříchu, kde to káže nutnost," pravil otec. „Chceš-li zajít na nachlazení, kterés chytila v ledové vodě? Nuže čiň, co ti praveno, Jakubko. A činíc to, odpovídej mi."

„Ano, vznešený pane barone," pravila farářka, kteráž hubou obětovala křesťanské cudnosti a jinak nebyla příliš zarmoucená, že se má ukázat co Eva, poněvádž byla pokládána za ženu cecíků bujnějších a pevnějších, než má kterákoli jiná v celém okolním kraji.

„Cabussi! Jdi s Jonášem a Coulondrem pro krunýře, zbraně a helmice," pokračoval otec, kterýž je byl vybral k tomu poslání z té příčiny, že jejich ženy byly žárlivé. A správně tomu tak rozuměli ti z našich mládenců, kteříž nebyli ženatí a kteříž smějíce se pod vousy a šťouchajíce se lokty tuze se veselili z tohoto přikázání, ježto zbavovalo jejich herkulovské druhy krás, na nichž se hodlali napást v radostném vyražení, vstávajíce, strkajíce se a mrkajíce na sebe očima, přičemž je také mocně vyvalovali a krky natahovali, zapomínajíce tak (což otec nepochybně předvídal) na strach, kterýž vám před každým bojem svírá útroby. Rozechvění zcela neznámé Sauveterrovi, nebo pokud mu nebylo neznámé, zaháněné toliko modlitbou a nikoli tímto nechutným svlékáním, k němuž se v okamžení obrátil zády, neodvažuje se odporovat rozkázání spolupána, ten planoucí oheň byl jediným v domě za tohoto chladného večera a nebohá Jakubka se třásla po všech zkřehlých údech, až se srdce svíralo.

Leč na tyto dvě oči, kteréž se tu přivíraly, kolik se jich rozvíralo, jakž jsem byl shora pravil, až z důlků vylézaly, a byly to oči našich chasníků, jejichž jazyky čile klábosily po našem při této nečekané a neslýchané podívané na farářku svléknuvší se před nimi donaha v celé své přirozenosti, věc, již nikdy nepokládali za možnou ani ve svých nejnestydatějších snech a ježto byla pro ně závažnosti tak nesmírné, že dokonce předčila útok na Marcuays, a nemohli se dočkat příštího dne, aby ji mohli vykládat těm, co to byli neviděli. Ostatně po tomto strkání, vadění a žvanění našich mládenců následovalo mlčení, při němž byste slyšeli ve vzduchu se točit pírko slepičí, kdyžtě se Jakubka, stáhnuvši ze sebe ztuhlými a zmrzlými prsty poslední mokré hadříky, objevila konečně se svou statnou postavou, s chodidly širokými, s nohama krátkýma a svalnatýma, zadkem kulatým a silným a s ňadry neuvěřitelně štědrými, leč pevnými a zahrocenými.

Využívaje toho, že Sauveterre se k tomuto spektáklu otočil zády, Miroul se nebál vhodit do krbu celou otýpku, kteráž chytila o žhavé uhlíky a v tu ránu vysoce a jasně vzplála, osvětlujíc tuto sochu z masa a kostí po všech částech jejího statného ženství, a jsouc žádostiva horkosti plamenů, ubohá Jakubka (ale mám ji ještě nazývat ubohou, kdyžtě ji nebe ze všech stran tak bohatě obdařilo) se sem a tam otáčela, aby se pořádně rozehřála, a nikomu oči na dívání nestačily až na Sauveterra, jak už praveno, a mého staršího bratra Františka, kterýž, aniž zcela otočil chladná ramena k tomuto povzbudivému špektáklu, přihlížel mu s víčky přivřenými a

s tváří pohrdlivou. Což pozoruje otec, pravil po našem jazyku hlasem posměvačným:

„Inu, vévodkyně nebo robotnice, všechno je stejné, jde-li o přirozenost!"

„Vévodkyni jsem za život nikdy neuhlídala," pravila Barberina, kteráž přinesla z truhlice svoje šatstvo a shledávajíc je zimavým, natáhla je oběma rukama k ohni, prve než je podala farářce - „ale takovéhle prsy nejsou jářku u nás v kraji často k vidění. Pro smilování! Ani ty moje, když tě jsem kojila mladé pány z Mespechu, dávno nebyly tak velké a tak krásné."

„Ó ano, Barberino!" pravil jsem. „Já jsem z nich pil tři roky…"

„Čtyři," opravila mě Barberina. „A dokonce jsi z nich chutnal, ještě když tě jsem kojila Kateřinu, takový jsi byl mlsoun."

„Ó, dobře si na ně vzpomínám! Kulaté, až radost pohledět, a hebké do ručky!"

Čemuž se ona smála s upřímnou radostí a chudák Pétromol, náš sedlář, kterýž byl ztratil ženu a děti za moru před šesti léty, pravil hlasem drsným a tichým:

„*Excusa-me*, Jakubko, a ty také, Barberino, leč kozičky Sarecénky, když tě je dává svému pacholeti v neděli u stolu na Mespechu - možná menší těch vašich, než snědé a zlatavé až zázračně a tak hezounké na pohled, že kdybych z nich pil, nemohl bych se nabažit. Nezlob se, Saracénko!"

Než Saracénka, kteráž dobře chápala, jak Pétromol trpí, že je v životě sám jako kůl v plotě, hleděla naň soucitně krásnýma gazelíma očima, a jsouc přesvědčena jako všechny přítomné ženy, že radost z kojení patří netoliko matce a dítěti, leč jakž tomu chce nebe ve své dobrotivosti, všem přihlížejícím, usmála se s milostností řekl bych blahoslavené Panny, kdybych nebyl hugenot, a pravila:

„Budiž ti upřímný dík, Pétromole!"

„U všech rohatých!" zavrčel Sauveterre po francouzsku, tento jazyk byl naší chase veskrze neznámý, „bude se tu žvanit a tlachat o všech prsech dokola kolem, když tě drancují Marcuays?"

A on by dozajista nemohl posuzovat ty, kteréž bylo kolem vidět, an se k nim tak zarputile otáčel zády.

„Vyčkejte maličko, bratře," pravil baron z Mespechu, „je třeba času, abychom se vojensky vyzbrojili, nemůžeme vrhat se do boje v kabátci."

Zatímco toto hovořil, vrátil se Cabusse, sledován Coulondrem a Jonášem, všichni tři měli svalnaté paže obtěžkané krunýři, zbraněmi a helmicemi, kteréž, byť je položili na stůl tuze jemně, nicméně na sebe narazily a způsobily třeskot a hluk, kterýž nás probudil jako koně probudí zvuk trubek, a my jsme se všichni v tichosti jali vyzbrojovat, jeden každý přitahuje zezadu krunýř toho druhého, s vnitřním zrakem upřeným na přemyšlování o zranění a o smrti, leč s vnějším připoutaným na Jakubku, kteráž tu stála rozkročena, s prsy vypnutými, s hlavou dozadu a oběma rukama držíc hrnek pila dobré teplé mléko, ježto jí prve donesla Maligouová: ta podívaná nám dodala srdce a udatenství, poněvádž jsme příliš dobře věděli, co by ti ohavní odranci učinili rozmilým ženám z našich vsí, kdybychom je my neběželi kurtem rozprášit.

„Pospěš si, Jakubko," pravil otec, „čas kvačí. Pověz nám, co víš o těch lupičích, o jejich počtu item o jejich zbraních, a hlavně zdali mají či nemají pistole, bambitky, hákovnice a jiné střelné zbraně."

„*Excusa-me*, vzácný pane barone, přesný počet povědět nemohu, vystrčila jsem nos z fary toliko na okamžení a ihned jej schovala ze strachu a z třesení po všech údech a rovněž abych to běžela povědět svému nebohému *cura*."

„Nicméně jsi je viděla, Jakubko," pravil Siorac, „a mohla bys povědět, kolik jich je?"

„Je možné, že neumí počítat," pravil Sauveterre.

„*Excusa-me*, vzácný pane podkoní," pravila Jakubka s hřebínkem vztyčeným, „počítat umím dobře až do dvacíti, a nechať mě blahoslavená Panna hromem praští, pakli lžu."

„Toliko Bůh sám hromem praští!" vzkřikl Sauveterre, kterýž se ve svém hněvu málem otočil co žena Lotova a hrozilo mu, že se jako ona přemění v solný sloup. „Bůh sám!" opakoval, „a nikoliv Marie, kteráž není Bohem!"

„*Excusa-me*, vzácný pane podkoní," pravila Jakubka nikoliv bez důstojenství (ač byla nahá co Eva), „můj *cura* mě tomu tak naučil."

„Pojďme, bratře," pravil Siorac po francouzsku, „nemáme už čas ani na teologii, ani na ženské prsy. Miroule, přihrábni tu otýpku," - což Miroul učinil, modré nevinné oko obracel k ohni a hnědým klouzal zdola po farářce. „Hleď," pravil otec, „deset (natahoval deset prstů směrem k Jakubce), bylo těch darebáků deset? Nebo snad patnáct (držel pravou ruku otevřenou a dvakráte po sobě roztáhl ruku levou) nebo snad dvacet? (roztáhl obě ruce dvakráte)."

Na což Jakubka nemohla ihned odpovědět, poněvádž Barberina jí navlékala na pevné tělo vlněnou sukni, kteráž dozajista byla větší lahodou pro ni než pro přihlížející.

„Jaká to škoda, že se tak brzo schovávají," pravil Pétromol, jemuž odpovídalo bručení nenasycených v provensálštině, leč také v němčině mého dobrého Švejcara z Bernu, kterýž nyl po své pěkné dívčině v Paříži.

„Jářku, vzácný pane barone," pravila Jakubka. „Je možné deset. Je možné patnáct."

„Je možné dvacet?" pravil Sauveterre s posměchem. „Je možné dvacet," odvětila Jakubka, kteráž v tom neviděla škodolibost.

„Hodně jste se toho dověděl, bratře," pravil Sauveterre. „A nyní kterak je to se zbraněmi, Jakubko?"

„*Ma fé!*" pravila Jakubka ke stolu přistoupivší, „viděla jsem možná tohle (ukázala na meč) a možná také tohle (ukázala na píku)."

„A tohle?" pravil Sauveterre, ukazuje na halapartnu.

„Je možná."

„A tohle?" pravil otec, ukazuje na hákovnici.

„Je možné."

„A tohle?" pravil otec ukazuje na pistoli.

„Hromské dílo! A mají-li toto," pravil otec, ukazuje na naše helmice a naše krunýře.

„To nikoliv!" pravila Jakubka, „brnění jsem na nich neviděla."

„Ještě štěstí!" promluvil otec mezi zuby.

„U všech rohatých," pravil Sauveterre, „je-li jich dvacet a mají-li střelné zbraně, byť jsou v brnění či bez brnění, činí to při této hrstce lidí, co máme, větší sousto, než můžeme sežvýkat. Bratře, soudím, že pošleme k Puymartinovi pro pomoc a zaútočíme teprve nad úsvitem, až budeme silnější o jeho posily a lépe na to uvidíme."

„Vzácný pane podkoní," pravila Jakubka, slzy jí tryskaly z očí a koulely se po ducatých tvářích, „ti lotři jsou jak vlci vyhládlí! Omeškáte-li se, najdete v Marcuays toliko domy lehlé popelem, chlapy zmordované a ženy vykuchané."

„Jaké je vaše mínění, bratře?" otázal se Siorac francouzsky.

„Kdo mluví pravdu, mluví vždy pravdu rád," odvětil Sauveterre, jehož Jakubčino naléhání nebylo ponechalo necitelným. „Tak je tomu se mnou. Vyšleme Miroula bez meškání za Puymartinem a jakkoliv boj bude nerovný, Bohu budiž poručeno! Mespech nemůže přivolit, aby mu vypálili jeho vesnici před nosem!"

„Modleme se, aby Puymartin přišel včas!" pravil Siorac. „Maligouová a Barberino, uvažte kolem paží našich mužů bílý hadr. Aby se navzájem nezmordovali, jakkoli noc je naštěstí sdostatek měsíčná. Miroule, pověz Puymartinovi, ať opatří své lidi stejnou páskou. Bratře," pokračoval po francouzsku, „přeji si, abyste bránil hrad za naší nepřítomnosti s Faujanetem, Coulondrem Železnou rukou, Escorgolem a Františkem."

„Kdepak!" zvolal po francouzsku Sauveterre náhle zlostí opilý, že ho chtějí ponechat za hradbami s kulhavcem, bezrukým, břichounem a zbabělcem. „Půjdu do boje a tak tomu chci!"

„Co však váš hnát, bratře?"

„Nosí mě!" pravil spolupán na Mespechu rozlícenější, než jsem ho kdy viděl. „Čeho si přát více?"

„Než mohu-li ponechat vedení obrany Mespechu Františkovi, kterýž je tak mlád?"

„To můžete. František zachází znamenitě s našimi lehkými kusy a nebudeme tak daleko, abychom je neslyšeli, kdyby duněly."

„Františku, zdali vám to tak vyhovuje?" otázal se otec tónem sdostatek chladným, jsa zklamán, že jeho prvorozenec nemetá plameny a blesky, aby mohl jít s námi, jakž bych byl dozajista učinil já na jeho místě.

„Pane otče," odvětil František a jeho dlouhá a neveselá tvář ostala zcela neproniknutelnou, „učiním podle vašeho přikázání. Půjdu s vámi, budete-li mě chtít v Marcuays. Zůstanu tuto, budete-li mě chtít tuto. A mohu vás tehdy ubezpečit, že dobře ostříhám zdejší hradby po všechen čas, co budete pryč."

Hovořil takto nikoli, že by byl zbabělec, jakž se to domníval Sauveterre, kterýž byl vojákem po starodávném způsobu a sloužil pod rytířským králem. Můj starší bratr naproti tomu spíše počítal. Nemaje vřelost v srdci ani v útrobách, byl méně příchylný zachraňovat chudáky v Marcuays a raději chránil sídlo a hrad svého příštího baronství. Což by ostatně byl učinil s udatností, kdyby tomu chtěla štěstěna válečná.

9. Smrt strýce Sauveterra

Osedlali jsme koně a kdyžtě Escorgol zvedl mříž, abychom projeli, jel jsem bok po boku s otcem, Jakubka seděla za ním a držela se ho za boky. A v měsíčním světle jsem viděl, že otec má tvář pod helmicí ustaranou. Kdyby těch lotrů bylo dvacet, nebyli jsme ani z poloviny tak četní, jakž by bylo zapotřebí: pobratimstvo, bratranci Siorakovi (z nichž jeden utržil jizvu v boji lendrevieském), Gaskoněc Cabusse, kameník Jonáš, Pétromol, Fröhlich, Giacomi a já. To činilo všeho všudy deset mužů, poněvádž se nemohlo počítat s Miroulem, poslaliť jsme ho za Puymartinem bez přílišné naděje, že ho nalezne doma, an náš přítel pobíhal co pošetilý po okolních hradech od slavnosti ke slavnosti.

Slezli jsme z koní za opuštěným statečkem jménem Fumélie, k němuž patřila ohrada s loukami a polnostmi pod zdí vesnici obepínající - důkaz, že ti odranci se špatně střežili, poněvádž si byli měli zajistit držení tohoto stavení, ježto ovládalo cestu vedoucí k Mespechu.

Ponechali jsme u našich koní Pétromola dojista z té příčiny, že otec měl o něm jisté pochybnosti, neboť ho nikdy neviděl bojovat, a tudíž toliko o devíti lidech, odvádějíce s sebou Jakubku, jsme se v tichostí přiblížili k řečené zdi ves obklopující, tuto zeď na severu uzavírala pevná brána opatřená strážní budkou, kdež hlídal (a nepochybně spal v okamžení přepadu) jakýs opilý starý chromec jménem Villemont, kterýž nedovedl činit nic jiného než hlídače a kterýž to činil špatně, an přitom život ztratil, jakž bylo pravděpodobné.

„Jakubko," pravil otec cestou potichu, „zaklepeš na dveře řkouc, že jsi sloužící u *cura* a vracíš se z přástek na samotě, a jak ti lotři otevřou, utečeš na hřbitov a schováš se tam."

„Vzácný pane barone," pravila farářka, „budu se modlit k blahoslavené Panně za svého *cura*, za vás a také," dodala po maličkém váhání, „za vzácného pana podkoního."

„Amen," dodal otec. „Druhové," pokračoval tlumeným hlasem ke svým lidem, kteříž kolem něho utvořili kruh, „taste nehlučně meče a držte je hroty dolů, abyste se navzájem nepotloukli. A všichni jazyk za zuby! A kočičím krokem, jednu tlapku za druhou, a po špičkách! Ticho před úderem! Nestřílejte z pistolí, leda v nejzazší krajnosti, poněvádž vystřelená kulka činí více povyku než čepel do masa vstupující. Odranci nejspíše plení a loupí a řádně si připíjejí. Žádné slitování! Přátelé, pan podkoní, můj syn Petr, signor Giacomi a já zaútočíme na faru, kde je nejspíše jejich valná část. zbytek vás ostatních setrvejte na návsi co záloha, Cabusse bude velitelem. Bůh vás ochraňuj, děti moje!"

Ta udatná a statná holčice, odolávajíc všem větrům a nepohodám, ta naše farářka zahrála svůj špílec bez oka mžiknutí, požádala o vpuštění hlasem jistým a veselým, jako by Villemont byl ještě naživu ve své strážnici a neležel v blátě, jakž jsme ho uhlídali o vteřinu později, s hrdlem prořízntutým od ucha k uchu, jedním rázem přešel ze spánku vinného do spánku věčného.

Hrdlo za hrdlo, a hrdlo toho, jenž nám otvíral, bylo vzápětí otevřeno, aniž hlásek vydalo, nožem Fröhlichovým, odranec spadl jako žok obilí na Villemonta a

Fröhlich, opřel se svou obrovitou vahou o dveře, přetrhl řetězec, rozevřel dokořán velkou bránu a uvolnil nám cestu. Byli jsme na návsi! Otec a já jsme se první hnali na faru, jejíž dveře přispěním štěstěny nebyly zavřeny, a tak čtyři z těch ohavníků, kteříž týrali faráře Svěráčka, pověsili ho za zápěstí na stropní trám, chtějíce z něho soudím vymámit, kde skrývá svoje zlato, jsme rázem propíchli, nicméně jeden z nich vypálil na otce, aniž ho zasáhl, prve než ho otec dýkou proklál.

„Aj," zvolal otec, „totoť se mi nelíbí! Při šramotu a povyku švábi lezou z děr!"

Vrhl se na schodiště vedoucí do poschodí, než byl jsem rychlejší než on, chtěje ho zajistit ranou vedenou do tmy, a to učiniv, klopýtl jsem o jednoho odrance zpolou opilého, zpolou strachem mrtvého, jehož jsem chopil za hrdlo.

„Lotře," pravil jsem tiše, svíraje ho rukou co kleštěmi a kleče mu na hrudi, „kolik jich je nahoře? Slibuji ti život, odpovíš-li!"

„Jeden. Hejtman."

Dal jsem mu železnou rukavicí ránu za ucho a kopnutím ho skulil dolů, čímž jsem mu zachránil život, jakž jsem zvěděl potomně. Leč vrhnuv pohled skrze okénko, bylť měsíc zcela bez mraků, tuze jsem se vyděsil, uhlídav naše lidi na návsi obležené asi dvanácti odranci ječícími, že je zmordují. Vytrhl jsem bambitku zpoza opasku, jednoho jsem poslal na onen svět a Sauveterre po mé pravici druhého.

„Bratře," pravil Siorac, „zajměte s Petrem hejtmana! Já s Giacomim poběžíme na pomoc našim!"

Dveře do poschodí byly zavřeny, já je otevřel kopnutím, vrhl se do světnice a byl převelice užaslý, poněvádž jsem u okna uhlídal vysokého mládence, kterýž se asi hotovil ven vyskočit, aby se připojil ke svým lidem, a kterýž, kterak jsem se objevil, se mi postavil s mečem v jedné ruce - což mi zhola nevadilo - a s bambitkou v druhé - což mi vadilo velice velmi - bylať ta moje vybitá a strýcova taktéž. Zarazil jsem se ve svém zběsilém rozběhu a strýc rovněž, zírajíce v úžasu, že ten chlap nestřílí, jakkoliv na mě míří, a ještě takřka více udiven tím, že ho vidím nahého, mířily do jizby jasné paprsky měsíce, a můj zrak posléze objevil po jeho pravici na Svěráčkově loži jakousi holčici z vesnice, taktéž nahou, kterouž ten neznámý nepochybně znásilňoval, pakli tu vůbec šlo o znásilnění, poněvádž ten junák byl tuze krásný, širokoplecí, statný, dlouhonohý a hlavu pyšně držící, hrdý a divoký loupežník zrozený pro šibenici a šibenici se vysmívající.

„Vznešený pane!" pravil k Sauveterrovi hlasem pevným a takřka veselým, než stále na mě míře, „nevystřelím-li, darujete mi život?"

„Vystřelíš-li," pravil Sauveterre, „budeš neprodleně skrze mne zhuben!"

„Toť nad slunce jasné!" pravil ten chlapík, kterýž tuze dobře vládl jazykem. „Nedej pánbůh," pokračoval s posměšností, „abych se měl za rovna urozenci s mečem v ruce. Nicméně budu-li mrtev, váš urozený pan syn zůstane zmordovaný a pšouk mu bude záležet na tom, že bude červy krmit se mnou."

„Lotře!" zvolal Sauveterre zlostí se chvěje, „mám-li se snížit, abych se handrkoval se zlosynem?"

„Není vyhnutí, vznešený pane! Totě stejná pravda, jako že se jmenuji velký Kubík! Moje bambitka je rychlejší než váš meč!"

„Myslíš, lotře?" vykřikl Sauveterre, zasazuje mu strašlivou ránu, ta však se minula cílem, jeho zrádná kulhající noha mu nedovolila, aby se sdostatek rozmáchl. To vida mladík, změnil cíl a vypálil na strýce, kterýž po té prudké ráně padl a střelec o vteřinu později, proklát mnou odshora dolů. Vrhl jsem se ke strýcovým nohám.

„Nic to není," pravil Sauveterre hlasem sdostatek pevným. „Do týdne vyskočím na kůň. Petře, shoď toho odrance z okna, nechať ho jeho lidi spatří a ztratí odvahu."

Jenomže mládenec byl velký a těžký a krom toho mi vadil můj krunýř, i pravil jsem:

„Děvče," (nepovím její jméno slíbil jí, že je zamlčím), „pojď mi pomoci!"

Což ona učinila, jakž byla nahá, a ve dvou jsme vykonali nikoliv bez značné námahy, což byl Sauveterre připověděl.

„Jakýž to byl krásný velký mládenec!" pravila ta holčice, kdyžtě byl spadl na vydlážděné náměstíčko. „Jaká to běda!"

„Byla by to běda větší, trdlo hloupé, kdyby tě býval zmordoval poté, co tě zbavil panenství."

„Což jsem si věru také myslela," pravila holčice, *l'áuzel qué canta lo matin, lo ser sera pluma* [8]! Než vizte, nýčko jsem zcela zneuctěna, aniž jsem z toho měla nejmenší vyražení! Urozený pane, budete-li mluvit, v celém širém okolí se pro mě manžel nenajde."

„Nestrachuj se, budu držet jazyk za zuby."

„Jakkoliv si to vůbec nezasluhuješ, nestoudnice," pravil Sauveterre, kterýž se maličko odsunul ke zdi a nabil znovu svoji bambitku, byť s těžkým oddechováním a s tváří tuze bledou. „Oblékni se, holka, utíkej a modli se za svůj hřích. Petře, neukazuj se u okna."

V tom okamžení bylo slyšet křičení:

„Velký Kubík je v Pánu!"

Sauveterre mi podal svou bambitku, já opatrně vystrčil jedno oko z okna a vypáliv ránu, skolil jsem toho, co křičel. Načež mi dlouho netrvalo a znovu jsem nabil svou zbraň, jakkoliv zbytečně, poněvádž se odranci ve zmatku rozprchli a naši se za nimi šturmem pustili, aby jim zadky rozsekali. Jenže tehdy lunu zakryl velký černý mrak a otec za nimi volal, aby se seběhli zpátky, an se strachoval, že by se mohli navzdory svým bílým šerpám navzájem pobít.

„Petře," pravil Sauveterre s tváří sdostatek pevnou, leč hlasem, jakž se mi vidělo, slábnoucím, „stáhni toho faráře z trámu. Jeť chlípník a člověk zrádlivý, leč nezaslouží si úděl dobrého lotra, ba ani zlého."

Odběhl jsem a vkročiv do síně, uhlídal jsem otce, kterýž utíkal ke mně a křičel:

---

[8] *Ptačí samička, která ráno zpívá, večer bude oškubána (provens.)*

„Petře, jsi živ a zdráv?"

„Arciť! A vy, otče?"

„Ani vlásek mi nespadl!" A všecek radostný mě pevně objal, otíraje mi o líce svůj knír. „A Sauveterre?" dodal.

„Poraněn střelou z bambitky. Leč tvrdí, že do týdne na kůň vskočí."

„Aj, běžím tam!" pravil Siorac a tvář mu zbrunátněla. Pustil jsem se za ním, když tě se ozval hlas od stropu: „Aj, vzácný pane! Pomozte mi! Strašlivě trpím! Div se mi ruce nepolámou!"

Když tě pak vstoupil Giacomi, pravil jsem k němu, aby nadzvedl faráře Svěráčka za nohy ve vzduchu se kymácející a ulehčil tak váze těla: jakmile toto učinil, dvěma údery meče jsem přesekl provazy. Svěráček se sesul jako loutka z otrub na Giacomiho ramena sténaje, že je veta po jeho zápěstích, z nichž jsem stáhl pouta, maso kolem bylo opuchlé a nafialovělé, leč nekrvácelo, což jsem pokládal za dobré znamení, zvláště když tě jsem po ohmatání neshledal nižádné zlomení kostí ani v zápěstí, ani v rameni, toliko samozřejmě silné vytahání šlach a natržení svalů, ježto budou mučeného bolet přinejmenším do nového roku.

Jakubka, vrátivší se ze hřbitova a vidouc svého faráře v této danosti, tloukla křídly co vyděšená slípka a jala se točit kolem dokola, melouc více než mlýn na prudké vodě. Dal jsem jí poručení, aby držela jazyk za zuby, aby natírala paže svého *cura* pálenkou, aby ho uložila na jeho lůžko a dala mu na spaní maličko opia, o němž jsem věděl, že ho má, an Svěráček, maje peníze, byl tak trochu apatekářem pro celé okolí, než díky Bohu léků měl tak malé množství, jsa škudlil, že nikoho nezabil.

Když tě jsem dopověděl Jakubce své příkazy, uhlídal jsem otce, kterak krokem unaveným a těžkým sestupuje po schodech z patra a zamířiv ke mně s očima sklopenýma a s tváří vážnou, vzal mě za ruku a pravil ke mně po francouzsku:

„Zranění není nikterak nepatrné. Kulka prorazila krunýř a prošla skrz naskrz plícemi. Byla to pošetilost, že jste nedarovali život tomu odranci! Jakou cenu měl ve srovnání s žitím Sauveterrovým a vaším?"

Slina mi vyschla v ústech a hrdlo se mi stáhlo. „Než Ambrož Paré tvrdí, že se lze ze střel do plic uzdravit."

„Dozajista to lze. Než ta předpověď není jistá u muže tohoto věku a tak nevalné chuti k životu. Petře, vypůjč si ve vsi vůz a mulu a dej dovézt strýce na Mespech. Neudrží se na koni."

Nalezl jsem lidi ze vsi zděšené a ustrašené, pějící hlasitě chvalozpěvy na Mespech, poněvádž nikdo nepochyboval, že kdybychom bývali včas nedorazili, odranci by je po skončení drancování a vzatků braní všechny mečem propíchli, ženy a faráře nevyjímaje. Ulevilo se jim tedy, že mají k oplakávání toliko dva mrtvé, pakli je vůbec oplakávali: ponocného Villemonta a jistého Fontaneta, kterýž byl zhuben s píkou v ruce, an zuby nehty bránil svůj majetek, za což ho jeden každý káral, poněvádž málo přísluší člověku prostému být statečným co urozenec, když tě nebyl co on od dětství zbraněmi odkojen a povýšil se tak říkajíc nad svůj stav, chtěje se po něm opičit v udatenství.

Jedva mi za hlučného klábosení zapůjčili vůz a mulu, uslyšel jsem ránu z ručnice, a nastraživ uši, i druhou, a bylo mi patrno, že vycházejí z Fumélie, kde se uprchlíci s určitostí chtějí zmocnit našich koní a Pétromol na ně střílí z okna stavení.

„Druhové!" vzkřikl jsem, „ke mně! Na Fumélii! Chtějí nám uloupit koně!"

A již jsem se hnal před bránu vesnice, sledován našimi, když tě za mými zády zaduněl otcův hlas a naplnil náves svým hromováním:

„Petře! Přikazuji ti a velím, abys ostal zde! Cabussi, Fröhlichu, Jonáši a moji dva bratranci Siorakovi, běžte na Fumélii, a opatrně, řídíce se Pétromolovým voláním! Nic všanc nevydávejte! Ta věc nás už přišla draho! Lépe ztratit koně než jezdce!"

Jakkoliv jsem byl tuze zahanbený a smutný, že mě otec ponížil před našimi lidmi, vyrozuměl jsem z těch slov, že to byl učinil toliko ze strachu, aby mě v této šarvátce nepozbyl, sdíleje pověru společnou všem vojákům, že neštěstí nepřichází nikdy samo. V čemž se nikterak nemýlil, poněvádž u Fumélie můj Fröhlich byl zasažen od těch ohavníků kulí, kteráž mu rozrazila helmici a byla by mu o půl palce níže hlavu provrtala, než spokojila se tím, že mu urvala polovinu levého ucha, již jsem mu však na Mespechu o hodinu později přišil, což pro něj značilo jedinou potíž - že v tu hodinu převelice zkoušel, leč později se mohl před kráskami honosit velikou jizvou.

Nic naplat, Sauveterrovo zranění zdaleka nebylo neškodné. Při každém vydechnutí mu z otvoru v plících uniklo maličko krve. A dokonce když tě se mi podařilo krvácení zastavit - což bylo pro strýce nadmíru bolestivé - nenabyl znovu sil, horkost ostávala vysoká a nepřestajná, tep nevyrovnaný a srdce občas ochabovalo, neboť se mu dýchalo neskonale obtížně. Po tři dny jsme se ani otec ani já nehnuli od jeho lůžka, doporučujíce mu, aby se co nejméně pohyboval, aby vůbec nemluvil, aby dýchal zlehounka a pil mléko a čistou polévku z masa. Což činil jedno po druhém, aby nám učinil radost, nemaje důvěru ani víru ve svoje uzdravení.

Nesměje podle našich předepsání otvírat ústa, hleděl na otce nebo na mě podle toho, kdo právě seděl vedle něho, s tváří naplněnou láskou tak libou a hlubokou, že jen stěží jsme před ním dokázali zadržovat pláč. Bylo patrno, že všecka jeho nesmiřitelná přísnost, kterouž jevil po celý život, jako by se rozpustila v blízkostí smrti, obnažujíc duši citlivou a nekonečně dobrotivou, již až doposavád maskou zakrýval jak ze studu, tak z hugenotské strohosti.

Ráno čtvrtého dne horkost povolila a nemocný se vyspal díky opiu, ježto jsme mu večer předtím podali, i pravil k němu otec:

„Bratře, vede se vám lépe."

„Nikoliv, umírám," pravil Sauveterre se vzezřením naprosté jistoty, i viděl jsem dobře, že otec nechtěl ani nemohl odporovat, a to tím spíše, že dýchání počalo být tuze namáhavé, bolestivé a jakoby přerývané, a v těch okamženích nemocný ztrácel dech tou měrou, jako by měl zhasnout. Bylo již zbytečné doporučovat strýci Sauveterrovi, aby nemluvil: neměl už k mluvení sdostatek dechu a setrvával s ústy otevřenými co ryba na suchu.

Nicméně k večeru nabyl maličko sil a požádal otce, aby povolal k jeho lůžku Františka a Kateřinu, jimž však pověděl slaboučkým hlasem toliko tato slova:

„Mějte na paměti, že oba jste byli vychováni v náboženství obnoveném."

A rukou je poslal pryč, nechovaje k ním tak velikou lásku jako k Samsonovi a ke mně, ke Kateřině z té příčiny, že to bylo děvče, a k Františkovi, že to byl on.

K šesté hodině počal škytat, leč k sedmé hodině se škytání utišilo, on se otočil k otci a dlouze na něj pohlížeje pokusil se o úsměv a pravil hlasem slabým, nicméně zřetelným:

„Jene, byl jsi za uplynulých třicet sedm let mou jedinou pozemskou radostí."

Otec, sedící v hlavě jeho lůžka, podal mu tehdy ruku a viděl jsem, kterak ji Sauveterre usilovně stiskl, což mi dodalo jakous pošetilou naději, že se zotaví navzdory všem neklamným znamením, ježto svědčila o opaku. Než lépe jsem pochopil za krátké okamžení, co je toho příčinou: této ruky, kteráž mu po všecek jeho život nechyběla, tak mu byl otec věrným a nenahraditelným přítelem, se nakonec pevně zachytil, aby svedl onen poslední boj, jejž nemůžeme než ztratit, a přešel temný a zrádlivý průchod v smrt ústící. Nicméně promluvil ještě k deváté hodině hlasem stěží slyšitelným:

„Moje přítomnost zde," pravil jedním vydechnutím…

Otec přiblížil k němu uši a kývl hlavou, aby mu dal na vědomost, že ho poslouchá.

„Moje přítomnost zde," počal znovu strýc trhaně a přerývaně, „byla toliko trudnou neúčastí… na věčných blaženostech."

Otec a já jsme na sebe mlčky pohlédli domýšlejíce se, že Sauveterre nemohl lépe shrnout drsnost svého života, jenž byl toliko čekáním na to, co má po něm následovat. Viděl jsem, že otec se strojil k řeči, leč mluvit nemohl, hlas se mu dusil v hrdle a po tvářích se mu koulely slzy jako hrachy. Ostatně všecka řeč by byla zbytečná. Sauveterre, snědou tvář zbledlou a vpadlou, na své trudné cestě už předběhl slova a myšlenky rodné řeči, pohled měl kalný a utkvělý a dech tak pisklavý a namáhavý, až mi srdce zoufalstvím bušilo, že mu nemohu ulehčit.

„Petře," pravil otec, jak hodiny odbily deset, „jdi si sníst nějaké sousto do hodovní síně a vypít si krapet vína."

Zvedl jsem se s rameny tuze těžkými, abych ho byl poslušen, a v tom sebou Sauveterre prudce škubl. Z úst se mu vyřinul proud krve, ruce se mu křečovitě sevřely a on v tom okamžení upadl do nehybnosti, i poznali jsme, prve než jsme si byli poslechli jeho srdce, že to znehybnění je tolikéž věčné co blaženost, kterouž si od něho sliboval.

10. Smutek na Mespechu

Byla to pro Jana ze Sioraku krutá a zející rána, když zesnul Jan ze Sauveterre, kterýž odevzdal svou ušlechtilou duši Bohu v šedesátém druhém roce věku svého, společný pán Mespechu byl o pět let starší barona z Mespechu a tento byl jeho dědicem skrze pobratření před notářem v Sarlatu Léta Páně 1545, kterýmžto aktem se oba Janové navzájem osvojili, kterak povědomo, prve než zakoupili kastelánství, a věnovali jeden druhému své statky přítomné i budoucí.

Jediný však statek nemohli si tehdy darovat, a to opustit společně tuto zemi, na níž žili třicet sedm let ve svazku jimi samými ukutém po všechny zvichřené dny života svého, slouživše bok po boku v rozkvětu mládí v normandské legii, aniž se kdy od té doby odloučili v zuřivosti neslýchaných nebezpečí za pronásledování hugenotů, strmíce v sarlatském kraji vedle sebe co dvě skaliska bokem spojená, kteráž věčně otloukaly vlny, aniž je rozbily nebo rozdělily.

Běda, smrt přišla dokonat to, co nestačila učinit lidská zloba, a pobratimstvo - jakž je nazývali na deset mil v okolí - ocitlo se od nynějška zkrácené o jednu polovinu, krvácejíc po této ráně, a nebylo ranhojiče na světě širém, kterýž by ji mohl ovázat nebo vyhojit. A počínaje otcem, o jehož hoři povím dále, až po posledního z našich lidí, kteříž milovali Sauveterra s převelikou uctivostí a nikterak se necítili odstrašeni jeho neoblomnou ctností, ba právě naopak, náš nebohý Mespech tonul v bolesti a smutku, jeho zdi zaznívaly pláčem a naříkáním anebo, což bylo horší, tonuly v pochmurném mlčení, jako by je odchod člověka náhle učinil pustými.

Co se tkne otce, vidělo se mi, že smrtí Sauveterrovou podruhé ovdověl, tak byl z kořenů vyvrácen odchodem svého druha v zápřahu i v práci, s nímž byl v denním styku, spolu řídili kastelánství, četli stejné knihy, vyznávali stejnou konfesi, rozhodovali o všem stejným hlasem a přesto se bez ustání přeli, jakž jsme viděli, neboť tito mužové, spojeni v jedné víře a v jednom nezdolném přátelství, byli těsta a založení tak odlišného, že bylo s podivem, kterak mohli dospět k této vzájemné lásce.

Otec, jemuž v jedné noci po smrti Sauveterrově zbělel knír, zdál se takřka ztracen v úzkosti své nekonečné žalosti, zrak upíral k zemi, rty měl sevřené, hovořil zřídka, pohyby měl pomalé a váhavé, jako by bez přetrží hledal po svém boku u stolu, na koni, v knihovně, v maštali i na poli toho bručivého a nevrlého bratra, jehož miloval až do té jeho stálé mrzutosti, poněvádž patřila k němu, a také z té příčiny, jakž jsem o tom nejednou přemýšloval, poněvádž mu připomínal nejpřísnější zásady hugenotské víry, a ty ho jistou měrou osvobozovaly se jim podřídit, bylať proň Sauveterrova vznešená ctnost takříkajíc zárukou vlastní rozvernosti.

Otcova rozháranost a žalost byla tak veliká, že jsem znovu odložil odjezd z Mespechu dobře věda, že Jana ze Sioraku by nižádným způsobem neutěšil můj starší bratr František, jehož přítomnost vše obtěžkávala váhou chladnosti, ba i za tohoto hoře a zármutku. Co se tkne sestřičky Kateřiny, jakkoliv otce k smrti milovala, od toho dopisu z košíčku byla tuze zaměstnána tím, že si živě přála, aby Karel IX. odevzdal svou prokletou duši svému stvořiteli a aby se neprodleně vrátili do Francie z mrazivé polské země vévoda z Anjou a jeho skvělý průvod. Žijíc takto

v oblacích svého velikého lásky toužení, poskakovala po kvetoucích cestách budoucnosti, a vidouc se už baronkou v Louvru přijímanou a v Paříži dlící, stěží se ještě dotýkala země na Mespechu, jehož malenkonie se toliko lehce dotýkala jejího rozjásaného mladého srdce, aniž je sužovala.

Setrvával jsem tudíž na Mespechu zprvu na pár dní, poněvádž pak otec nedokázal vyjít ze svého soužení, ještě několik týdnů, a kdyžtě pak jeho žal vzrůstal, namísto aby ubýval (a vzbuzoval ve mně nakonec jisté zneklidnění stran jeho zdraví), celou zimu od počátku do konce. A jakž mi byly nekonečné ty dlouhé chladné měsíce trávené opět na kastelánství bez potěchy se Samsonem, Quéribusem, Gertrudou a krásnou Zarou, neboť všecko to mládí, krása a veselost ulétly náhle z našich zdí - Kateřina byla nepřístupně ponořena do svých zlatých snů a moje Gavašetka tuze kašlající, chrchlající a hubnoucí, anať chytila zlou nádchu, ježto jí sužovala hruď, a navíc byla tuze rozjitřená z příčiny potratu, kterýž ji v březnu měsíci připravil o to, aby mi povila levobočka.

Pokoušel jsem se nahradit otci strýce Sauveterra v jeho povinnostech a úřadech, leč nakonec jsem pochopil, že toto záplatování působí Janovi ze Sioraku více zlého než dobrého, i vyzbrojil jsem se jinou hákovnicí a jal jsem se probouzet jeho velikou a dávnou lásku k medicíně. Pod rouškou toho, že si chci vycídit vlastní vědění, ježto rezivělo bez léčení nemocných, vedl jsem ho k četbě a pitvání jak zvířat obětovaných našim žaludkům, tak nebožáků umírajících co mouchy na cestách v té kruté zimě. A po třech měsících tohoto nepřetržitého a denního vzdělávání jsem shledával, že otec se stává živějším, postava se mu opět napřimuje a svěžest se mu vrací, současně pak že vybředá z té přehnané a mrzoutské zbožnosti, do níž ho ponořila Sauveterrova smrt a skrze niž dával myslím příliš krvácet svému svědomí za hříchy, k nimž ho vedlo jeho založení, a mělo ho vést i nadále, nechtěl-li se odříkat života odpíráním si žhavé touhy, kterouž měl po něm.

A rozmlouvaje s ním o tom zanedlouho v koutě u krbu v knihovně po navrácení z projížďky koňmo po našich pozemcích, troufal jsem si mu bez obalu povědět, že uzamknout dveře, jakž to byl učinil po smrti společného pána na Mespechu, mezi svou jizbou a jizbou vedlejší jeví se mi zcela nerozumné, an tím zbavuje Mespech synů a dcer, kteréž by ještě mohl ve své svěžesti zplodit, jeť taková plodnost přečasto doporučována Pánem v bibli, jakž je mu dobře povědomo, poněvádž čítal, rozváděl a odříkával Sauveterrovi to místo z Písma svatého, v němž je psáno, kterak Jakub opětovně oplodňoval Ráchel, Liu i služebnice týchž.

Načež otec zprvu ani slůvko nepověděl, povstal a přecházel sem a tam po knihovně, než krokem svižným a jaksi netrpělivým, se zády vzpřímenými, s hlavou vzhůru, a jak bylo jeho dávnou zvyklostí s oběma rukama na kyčlích, naplňuje mě úlevou a nadějí, že konečně nabývá onen *habitus corporis* [9], jakýž jsem byl u něho vždy vídával.

„Je pravda pravdoucí," pravil, „že jsem často přednášel bratru Janovi toto místo a mnohá jiná téhož ražení, ježto jsem čerpal z bible. Jenomže nebylo-liž svato-

[9] *tělesný postoj (lat.)*

krádežné, že jsem zastíral své hříchy autoritou tak vysokou? A kdyžtě jsem jak kohout skákal na tu nebohou pastýřku, kteráž mi darovala Samsona, nebylo-li to zřejmé cizoložství, bylať vaše matka ještě naživu a mou chotí před Bohem?"

„Ovšemť," pravil jsem, „ale strom se soudí po svých plodech: tento hřích vám byl na nebesích s určitostí prominut, anžto vám darovala Samsona, toho anděla sličného, i není na světě širém nikoho, kdo by ho nemiloval a nectil, a sám strýc, kterýž vám činil taková kázání v čase jeho početí, ho drží ve větší vážnosti než kteréhokoliv z vašich synů legitimních."

„Pravil jste ‚drží'," odvětil otec zvedaje obočí. „Mluvíte o Sauveterrovi, jako by byl naživu. Však on též stále žije v mém srdci," pokračoval zasmušile, „a v nitru s ním rozmlouvám bez přetrží a o všem. Neboť je vskutku pravdivo, jakž díte, Petře, že váš strýc Sauveterre, pozoroval jsem to mnohokráte, se nikterak nehněval, ba právě naopak, viděl-li množení pacholat, skrze něž Mespech rostl a sílil. Měl odpor k mým hříchům, než miloval jejich následky."

Načež jsem mlčel, vida ho ponořeného do snů a obávaje se, abych mu je nezhatil, kdybych znovu ústa otevřel. Což mi není dobře povědomo, mně, nad nímž má obrazivost stejně co nad mým otcem vládu tak velikou: naše myšlenky jsou co mladé klisny, ježto je třeba ponechat, aby pádily po lukách s hlavou vzhůru a s hřívou ve větru, a nikoliv jim dávat uzdu, tak aby tancovaly, mladičké, na jednom místě na svých krásných nohách. Uzda může přijít později, pokavád ji chceme dávat.

Jakmile Gavašetka ulehla, opustil jsem její lože, nikoliv že bych věřil v nakažlivost její choroby, avšak ta ubohá dívčice byla tak rozpálená a neklidná, že jsem nenacházel odpočinek po jejím horečnatém boku. Krom toho dostal jsem od otce svolení, aby se bez ustání u ní udržoval velký oheň, poněvádž jsem soudil, že vzrůstající pocení nakonec vypudí její nemoc. Nevím, zda ji ten lék dokázal vyléčit, byv však tenkráte jaksi vykázán ze své jizby - krom krátkých návštěv - skrze nesnesitelné vedro, ubytoval jsem se v kamrlíku přiléhajícím ke světnici Frantiny, kterouž jsem slýchal v noci převalovat se z boku na bok co lívanec na plotně, v tu chvíli hlasitými vzlyky plačící, v tu chvíli co měch v kovárně vzdychající, anať se cítila tuze osamělou od toho času, co baron z Mespechu už nechodil se s ní spojit, neboť otci vadily výčitky mrtvého Sauveterra více než tenkráte, když byl ještě naživu. Ostatně Frantina byla ženuška baculatá, svěží a milá, i nepochyboval jsem, že otec v tom rozpoložení, v němž jsem ho nyní spatřoval, dojista ji upokojí nanovo: což jsem pokládal za prospěšné jeho zdraví a bujarosti, lékař u mne nabyl vrchu nad mravokárcem, a kéž mi to čtenář promine, soudí-li o tom jinak.

Moje Angelina mi napsala dva listy, ježto jsem si čítal tak často v tichu a odloučení svého kamrlíku (i já tam byl sám a živil se tam dýmem z pečeně, jakž se praví u nás v Périgordsku), že moje oči by málem zhltaly samotný papír, kdyby byly mohly. Ne že by mi ty dopisy přinášely naději, již jsem od nich očekával při jejich otvírání, an zpovědník pana z Montcalmu, jeho život, zdálo se, byl už na kahánku, ještě tímto kahánkem odvracel svého kajícníka od pekla, kteréž by se mu hurtem rozevřelo pod nohama, kdyby se opovážil darovat svou dceru kacíři. Latin-

ský list vymámený ze Svěráčka, který, pokavád si vzpomínáte, dosvědčoval, že jsem byl pokřtěn v římském kostele - což bylo pravda - a že jsem chodil na mše - což bylo pravdivé toliko ve třech nebo čtyřech případech - neotřásl horlivostí toho umírajícího starce, kterýž, prve než by mě oženil, chtěl mě přimět k veřejnému pokání v barbentanské kapli tak říkajíc na kolenou, v košili a se svící v ruce a k doznání bludů a klamů své hugenotské víry. Moje Angelina dobře vědouc, že z příchylnosti ke straně otcově nebylo by lze dohnat mě k těmto koncům, shledávala jedinou útěchu v tom, že se modlila k nebesům, aby k sobě povolala tohoto řeholníka, kterýž podle jejího domnění si zasluhuje konečně něco odpočinku za to, že byl tak dobře sloužil. Což, jak psala, činila s prostoduchou nevinností, že mě to zpolou dojímalo, zpolou pobavilo.

11. Dlouhé očekávání

Koncem června měsíce, necelé dva roky po svatém Bartoloměji, dorazila k nám novina o smrti Karla IX. v Louvru 30. dne května měsíce, kterýžto král, jakž mi později vyprávěl Petr z Hvězdy, umíral za mučivých výčitek svědomí, že byl prolil tolik krve za smutně proslulého mordování našich v Paříži, a projevil takto více srdce než Medicejská, kteráž vymyslela a rozhodla tu věc bez jediného oka mrknutí, donutila k ní svého syna potměšilými lžemi a ničeho nelitovala.

„Pane bratře," pravila Kateřina, vstupujíc počátkem noci se svící v ruce do mého kamrlíku v hodině, kdy jsem se hotovil ulehnout, „slyšela jsem, že král zemřel. Je-li ta věc jistá?"

„Je. Otec ji má od sarlatského senešála."

„Pokoj budiž jeho nebohé duši!" pravila Kateřina křižujíc se. Kdyžtě toto učinila, nezdržela se už a její tvář se rozzářila radostí. „To medle značí," pokračovala, „že vévoda z Anjou opustí Varšavu a vrátí se do svého království?"

„Je jisté," odvětil jsem, „že by dal přednost, mohl-li by, vládě ve Francii před vládou v Polsku."

„Mohl-li by!" pravila, a její krásné oči se rozšířily úzkostí, jižto v ní vyvolávalo ono „by".

„Není totiž jisté, Kateřino, že jeho dobří polští poddaní, kteříž byli měli tolik potíží s vyhledáním krále, dovolí mu odejet, kdyžtě ho nynčko drží."

„Jakže!" pravila Kateřina vztyčujíc hřebínek s tváří tuze nahněvanou, „jeho poddaní by se opovážili držet ho v šachu! Aj, ošklivý bratře!" křičela, „vy se mi posmíváte!"

„Nikoliv ěk!" děl jsem s úsměvem. „Jen se optejte otce: poví vám totéž co já. Než sestro moje," pokračoval jsem, „neplašte se tak nahonem! Vévoda z Anjou je veliký hejtman. Nalezne věru nějakou kličku, aby se mohl i s doprovodem odtamtud vymanit."

Tento doprovod zrušil ono „by" a naladil tak dobře sestřičku Kateřinu, že mi položila jemnou ručku na rámě a pravila ke mně:

„Aj, milý Petře! Kdyžtě na vás pohlédnu, kterak zvláštně se podobáte baronu Quéribusovi!"

„Prý. Ale nejsem tak krásný," dodal jsem se smíchem. „Jeden každý z nás jsme té mínky, že já jsem náčrt a on je hotová kresba."

„Toť vskutku pravda," odvětila.

Čemuž jsem se zasmál. Tomu smíchu nevěnovala pozornost, všecka ponořena do svého přemyšlování.

„A vy též nejste tak krásně vyšňořen," pokračovala s naprostou vážností, „poněvádž máte toliko jediný kabátec podle módy v Paříži běžné, a i ten máte od něho."

„Totě z té příčiny, že nejsem tak bohatý," stále jsem se usmíval a, jakž věru tušíte, byl jsem znamenitě pobaven a obveselen z toho, jaký obrat vzalo to klábosení.

„Ba věru," pravila vážně.

„Nejsem také ani baron."

„Toť jisté," pravila, „nejste a nikdy jím nebudete. Nicméně," dodala poté, co v duchu maličko zauvažovala, „budu vás mít vždy ráda, Petře, třebas jste mladší syn bez peněz a k tomu ještě lékař."

„Paní," pravil jsem s úklonou, „jsem vám nekonečně díky zavázán za vaši milou příchylnost."

Načež ona se konečně probrala zprostřed svých krásných snů a zadupala nožkou:

„Aj, Petře! Vy se mi zase posmíváte!"

„Oj, kdežpak!" pravil jsem, „i já vám přísahám, že vás budu milovat stejně co dnes, až budete baronkou."

„Budu-li baronkou?" pravila s očima rozkvetlýma. „To nikterak neznamená," navrátila se ke své obvyklé povýšenosti, „že mě ten titul oslňuje, Mespech je Mespech a naše matka z rodu tak starobylého. Leč baron je tak milý! Petře můj, mohu-li vám dát políbení na dobrou noc?"

„Což se na to máte tázat?" pravil jsem s úsměvem.

Než místo polibku mi dala obě ruce kolem pasu, položila mi na rámě svou rozkošnou hlavu se svatozáří krásných plavých vlasů a s copy na noc rozpuštěnými a zůstala tak nějaký čas, zasněná a zadumaná, s víčky nad barvínkově modrýma očima přivřenými a se rty pootevřenými.

„Nuže dosti!" pravila s povzdechem, „třeba jít spát. Petře, nezhubí ti zlí Poláci našeho nového milého krále, pakli ho chytí na cestě do Francie?"

„Co vás napadá! Vztáhnout ruku na osobu krále!"

„Nebo na lidi z jeho průvodu?"

„To také ne. Jděte si Kateřino lehnout a klidně spěte! Baron zde bude v polovině srpna, sázím se s vámi o to na svůj doktorský birýt. A koho by si mohl vzít jiného než vás, kteráž jste o mnoho krásnější než kterákoli dcera barona ve Francii?"

Načež se na mě usmála způsobem tuze nevinným a důvěřivým, se spokojeným našpulením libých rtů a už takřka v polospánku, jsouc ještě napůl dívenkou, než přesto celou ženou, vysmívajíť se tyto věci naší aritmetice.

A tak nastalo pro Kateřinu dlouhé očekávání, ježto kráčelo souběžně s mým, jeden každý z nás však čekal na něco jiného. Není-liž podivuhodné, když o tom přemyšlujeme, že tkanivo naší přítomnosti je utkáno toliko z naší budoucnosti, buď že se na ni vřele těšíme, nebo že se jí obáváme? A není-liž věru nemalou pošetilostí a nerozumností, že nežijeme zplna dny právě plynoucí v našem životě tak krátkém, a to pro naději v budoucnost nebo pro strach z ní?

Moje nešťastná Gavašetka už také nesnila o věčném štěstí se slávou a lenošením, kteréž by jí poskytl na Mespechu syn z mého semene. Bojovala proti smrti, kteráž ji chtěla uloupit z tohoto světa, a když tě nakonec nad ní slavně zvítězila a vstala bez horkosti z lůžka, byla tak vyhublá, vrávoravá a bledá, všecko maso z údů jí zmizelo, všecka barva z tváře vyprchala a kůži měla ke kostem tak přilepenou, že se zdála být sebe samé přízrakem. Tou měrou, že když tě ji Maligouová

uhlídala ve svém přístěnku prvního jitra poté, co byla vstala, zvolala hlasem přiškrceným a s očima zděšenýma:

„Aj, duše nebohá! Proč mě přicházíš soužit? Uškodila jsem ti v něčem za života tvého?"

Gavašetka nicméně žila, leč životem nevalným, jedla hodně, málo jí to šlo k duhu, byla plachá, pomalých pohybů, stranila se okolí, ústa otvírala toliko příležitostně, hlas měla slaboučký, řeč málo častou a takřka laskavou, jako by ji choroba zbavila síly vylučovat obvyklý jed. Chtěla, abych se ihned vrátil do její jizby a tam abychom se znovu oddávali obcování, leč já se tomu vzpíral namítaje, že je příliš oslabena pro toto milostné potýkání, než ve skutečnosti moje žádost uvolnila místo útrpnosti a také jsem soudil, že pokavád jednoho blízkého dne nebe vyslyší moje modlitby stran zpovědníka pana z Montcalmu, bude lépe, nebudu-li se znovu vydávat v nebezpečí, abych měl od Gavašetky syna nebo dcerku, což by mi mohla Angelina zazlívat. Ostatně neměl jsem, jak praveno, ke Gavašetce onu vřelou náklonnost, kterouž jsem byl choval k Héličce, bylať svou letorou tak svárlivá a svou povahou co had kluzká. Nicméně pociťuje k ní jisté závazky z přátelství vyplývající, neopomíjel jsem ji třikrát denně navštěvovat, abych pokračoval ve svém léčení a abych se pokoušel ji utěšovat.

V polovině srpna měsíce dostali jsme dlouhý dopis od paní Gertrudy z Luku a spolu s ním dvě psaníčka určená otci, jedno od Samsona, druhé od krásné Zary, a tak podivně jedno i druhé naškrabané, že to vypadalo, jako by je bývala kočka svým drápkem nadrápala, otci to dalo celou hodinu perné práce, než je rozluštil, byl však přitom naplněn notným uspokojením z každého toho psaní, jakkoli z příčin rozličných. Gertruda, kteráž psala dlouze a písmeny lépe vykreslenými, nám oznamovala toliko, kterak je šťastná v manželství se Samsonem, z usazení v Montfort-l'Amaury a ze zdárného chodu apatekářství, ježto nicméně maličko trpí tím, že v Montfortu není lékaře, kterýž by mohl psát recepisy, takže Samson napsal našemu spolužáku ctihodnému doktorovi Merdansonovi - tento Merdanson se spolu se mnou účastnil vykopání hrobů v Montpellieru a pitvy mrtvých na hřbitově svatodivišském (kde jsem měl, pokavád si na to čtenář vzpomíná, to neblahé setkání s krásnou čarodějkou Mangankou). Tento Merdanson, chlapík velký a tuze statný, měl jeden podivný způsob náruživosti: jeho řeč byla drsná a stále plná výměšků - ty pevné převládaly nad tekutými -, že jsem mu jednou byl pravil, prve než se stal mým přítelem, že musí být tuze honěný v anatomii, poněvádž směšuje svá ústa s řití. Což zdaleka neznamená, že by to nebyl člověk řádný, právě naopak - a byl to také tuze dobrý lékař, hrubě vzdělaný a nemocným ve dne v noci nápomocný, a tuze jsem schvaloval, že Samson ho chce mít u sebe a že ho zve do Montfortu, poněvádž odporovalo jeho stavu apatekářskému, aby sám přihotovoval léky bez předpisů a z vlastní hlavy. Činnost to byla nadto převelice nebezpečná, jakž povědomo.

Byli jsme u večeře v pozdní večer 29. dne srpna měsíce, kdyžtě Escorgol s nosem a břichem před sebou přišel nám povědět sotva dechu popadaje, že si žádá

vstup jakýs urozenec doprovázený četným zbrojným průvodem a pravicí, že je baron z Quéribus.

„Jakže? Baron?" vzkřikla Kateřina, zvedla se maličko ze své stoličky, náhle klesla zpátky a omdlela; což zapříčinilo, že Maligouová, Barberina a Frantina se k ní s křikem seběhly domnívajíce se, že toto omdlení je záležitost ženská, než nižádná v pravdě nevědouc, co činit, i hrabaly každá kolem sestry co slepice na smetí.

„Hrom do toho kdákání!" pravil otec nepochybuje o tom, že na takovou nevolnost šťastná a zdravá dívčina neumírá. „Povolte jí maličko živůtek a nalejte jí pálenku. Pakli se nezotaví, uložte ji na dva dny na lůžko."

Ta slova a pálenka učinily zázrak. Kateřině se vzápětí vrátil život i barva a když jí chtěla dobrá Barberina uvolnit živůtek, pravila jí hlasem sdostatek pevným, by to nečinila, že si přeje zůstat takto, což však nebylo zcela pravda, poněvádž v tu chvíli poprosila otce o svolení odebrat se do své jizby, aby se upravila, žádajíc Frantinu, aby šla s ní a byla jí nápomocna. Když s tím otec souhlasil, Kateřina bez jakékoli pomoci vstala, otočila se, až kolem ní její vycpaná suknice zavířila, běžela k točitému schodišti a zmizela na něm, a tehdy jsme si s otcem vyměnili pousmání dobře vědouce, že toto upravení není k tomu, aby si odpočala, nýbrž aby se načesala a naparádila.

„Escorgole," pravil otec, „znáš přece dobře barona, viděls ho tisíckráte. A ty, kterýž máš sluch tak jemný, jsi nepoznal jeho hlas?"

„Však si věru myslím, že je to on. Jenomže je noc. Má hrubý zbrojný doprovod. A nechci mříž pozvednout ani bránu odemknout, pokavád mi k tomu pán nedá přikázání."

„Můj mladší pane synu," pravil baron z Mespechu, „ráčil byste tam zajít?"

Aj! Nešel jsem tam, já tam běžel! Já tam letěl! Byl jsem tam mžiknutím oka! A vystrčiv trup z okénka vstupního hrádku, křičel jsem do noci:

„Quéribusi! Srdce moje, jsi to ty?"

„Jsem to já, Petře, není o tom pochyb! Div jsem koně neuhnal, abych se sem dostal! Kterakž se vede (hotovil se říci Kateřině, leč přibrzdil a dokončil maličko tišeji) baronu z Mespechu?"

„Tuze dobře," křičel jsem a smál se, „a Kateřině znamenitě!"

„Aj, bratře milý!" zvolal a nemohl více mluvit.

„K čertu s tou mříží a s tou bránou!" křičel jsem, „nemohu to zvednout a otevřít a ten Escorgol se plazí v našich zdech po břiše co hlemýžď. Přisám svatý Diviš, Escorgole!" křičel jsem, „hni se, Escorgole, tudy! K mříži! K bráně! Ke mně!"

„Aj, vzácný pane," křičel z dálky Escorgol sotva dechu popadaje, an nikdy nehnal tak rychle před sebou svůj nos a tučný břich, kteréž tížila taková váha tělesnosti, až bylo vlastně zázrakem, že po cestě na ně neupadl, „aj! Vzácný pane! Vyčkejte maličko! Nehoří!"

„Bude hořet!" pravil jsem, leč po francouzsku, aby mi nerozuměl, „podpálím ti zadek a přiletíš co šíp!"

Čemuž se Quéribus chechtal jako blázen a nakonec po velikém hýbání a skřípání železa, zámků a závor jsme si jeden druhému padli do náručí, plácali se dlaněmi do zad a radostně se líbali.

Pravil jsem Escorgolovi, aby co nejlépe opatřil koně zbrojného doprovodu, a odtáhl v rychlosti Quéribuse do hodovní síně, kde, jak vstoupil, pozdravil otce a nemohl zatajit jakés zklamání, že nevidí předmět svého obdivu. To zklamání mohl žalem zakrýt, kdyžtě se byl optal na pana ze Sauveterre a zvěděl, že už není. Načež otec si ho posadil po pravici, přikázal, aby mu donesli stříbrnou mísu s jídlem, a jal se líčit krutý boj v Marcuays proti odrancům a o smrtelném zranění, ježto tam utržil jeho bratr. Toto vyprávění milý Quéribus vyslechl s pohledem zarmouceným a s tváří zdvořilou, pojídaje svoji krmi poslepu, maje zrak upřený v tu chvíli na otce, v tu chvíli na točité schodiště, kudy usoudil, že vstoupí Kateřina, a neustále čekal marně, poněvádž se neobjevila po celý čas jídla, buď že její strojení potřebovalo tolik času, nebo snad že chtěla zdržováním vydráždit Quéribusovu touhu ji spatřit, o té touze s určitostí tušila, že vzrůstá minutu od minuty, bylať její touha nemenší, nicméně dovedla ji lépe ovládat, jakž tomu chtěla lstivost, neboť tu Stvořitel uštědřil libému pohlaví náhradou za sílu, kteréž má méně.

Jak hodování skončilo, otec odvedl Quéribuse do knihovny, poněvádž chtěl uvolnit místo ve velké hodovní síni doprovodu, kterýž poté, co odsedlal a vyhřebelcoval koňstvo v našich stájích, musel mít věru hrdla vyprahlá a zuby nabroušené po tom dlouhém harcování, a Maligouová s Barberinou se tužily, jsouce samy tuze mlsné nakrmit ty mlsouny, kteříž byli krásní a statní, že by mohli mespechští chlapi žárlit. Než Bohu díky pro ně i pro naši hugenotskou šetrnost měli od zítřka ložírovat se svým pánem u Puymartina, kterýž co Quéribusův příbuzný by se cítil uražen, kdyby se baron usadil jinde než v jeho domě.

Chudák Quéribus sedící v knihovně po otcově pravici ve velké a nepohodlné stolici, kterouž po tolik let byl zaujímal náš dobrý Sauveterre, snažil se tvářit příjemně ve své zoufalosti vida, kterak se prodlužuje Kateřinina nepřítomnost, a uvažoval, zda jeho místo v jejím srdci po dobu jeho dlouhého a studeného vyhnanství nezabral nějaký sarlatský urozenec, an otec pravdu pověděno se mu zavázal toliko zpolou, jakž si vzpomínáte, a převelice zdrženlivě nevěda, kdy se navrátí z těch ledových krajů. A otec, potěšen úzkostmi svého hosta o to více, an věděl, že v krátkosti skončí, a ostatně nikterak zkormoucen, že ten spanilý baron ode dvora cítí, kterak na jeho hrdosti spočívá jho slečny z naší venkovské šlechty, ho nutil, aby mu vyprávěl o dobrodružném návratu krále a jeho družiny z Polska, aniž baron dokázal sebrat hlas a odvahu, aby ho uspokojil, namítaje, že je unaven po svém putování.

„Barone," smál se otec, „překvapujete mě! Únava zadku se netýká jazyka! Leč hleďme," dodal vida, že Frantina vstupuje s konvicí teplého a kouřícího se vína, „toto vás znamenitě osvěží!"

Než Quéribus, jehož zrak zazářil v okamžení, kdy se otevřely dveře knihovny, aby vzápětí pohasl, kdyžtě se objevila Frantina, ponechal komornou naplnit svůj pohár, aniž jí poděkoval a aniž ho ke rtům přiložil, pohlížeje na víno nepřítomnýma očima a nevěda snad dokonce, myslím, co drží v pravici. Frantina pak přistou-

pila k baronovi z Mespechu a vtiskla mu do ruky lístek, kterýž on rozbalil a přečetl po straně, po tváři se mu poté rozehrál úsměv, přičemž dobrá Frantina po ten čas hltala svého pána očima, jsouc opět tuze rozkvetlá, jakž jsem pozoroval.

„Drahý Quéribusi," pravil Jan ze Sioraku zpolou s úsměvem, zpolou s dojetím, „dcera mě tímto lístkem žádá o čest, aby vás směla přijít sem pozdravit. Zdaliž je vám to po chuti? Nebo jste tak zmožený, že dáte přednost lůžku?"

„Nikoliv! Nikoliv!" zvolal Quéribus překotným hlasem a nepověděl toho více, neboť ztratil všecku barvu, málem rovněž omdlel a s určitostí by byl upadl, kdyby nebyl seděl. Vida to vzal jsem pohár, kterýž se mu chvěl mezi prsty, donesl jsem mu ho ke rtům a dal mu ho na jeden ráz vypít. Nápoj učinil div. Řekli byste, že namísto dobrého nepančovaného mespechského vína Quéribus vypil nějaký čarovný lektvar, tak se mu náhle vrátily život a síla, on se napřímil na své stolici, rozložil ramena, vztyčil hřebínek a zrak jásavě upřel na dveře, jimiž čile vyběhla Frantina, jsouc tuze rozveselená z bědného stavu, v němž byla o minutu dříve spatřovala barona, a ústa se jí už všecka nadouvala, jak o tom bude vyprávět Kateřině, prve než se s ní sem vrátí.

12. Quéribus vypravuje

Spanilá čtenářko, jejíž srdce se zajímá o mou sestřičku Kateřinu, copak si as myslíte o tom, kterak se po celý ten čas přistrojovala ve své jizbě, aby se představila svému frejíři? Oblékne-li se tím skvělým způsobem jako o slavnosti desátého dne listopadu měsíce minulého roku u Puymartina - do odění upraveného na její postavu a vystupování skrze Gertrudu a krásnou Zaru - nebo snad naopak vezme si suknici jednodušší, kterouž nosí každý den? - Aj, pane! Věc to choulostivá! Skvělé odění z desátého dne listopadu měsíce by bylo dobré v tom, že by baronovi připomnělo ples, na němž podlehl půvabům vaší sestry. Než na druhé straně neznamená to činit více, než si to žádají cudnost a důstojnost, a tak říkajíc projevovat zájem přes míru nápadný? Není-liž ostatně baron přesycen pařížským šňořením našich krásných dam ode dvora? A nemiluje-li na Kateřině právě půvaby svěžejší a přirozenější? - Pokud vám medle rozumím, madame, soudíte, že Kateřina je přesmíru chytrá a vznešená, než aby se při této příležitosti vyzdobila s okázalostí? - Dojista, a byla bych nadmíru zklamána, pane, kdyby se vaše sestra neobjevila v knihovně oblečená způsobem tuze jednoduchým. - Sázíte se, madame? - Tisíckráte! - Ajta, madame, tisíckráte jste vyhrála!

Nuž tedy moje rozmilá sestra Kateřina se objevila ve své přirozené kráse, v růžovém oblečení z bavlny tuze vláčné, v živůtku růžovém, bez okruží, leč s panenským výstřihem a s několika cudnými perličkami kolem rozkošného krku, ani trochu nalíčená, s tváří umytou v čisté vodě, zlaté vlasy učesané do lokýnek a svázané růžovou stužkou, s vysokými podpatky, aby jí zvětšily postavu, leč vidět je nebylo, an lem sukně se dotýkal podlahy: bylo zkrátka na jejím odění tak málo k obdivování, že nezbylo než tím více vzývat (očima baronovýma) mladé tělo v jeho spanilé oblosti, nemluvě o hlavě tak krásné, tváři tak hebké a velkých modrých očí tak zářivých a tuze jasně osvětlených, poněvádž Frantina před ní jdoucí třímala svícen s neméně než čtyřmi svícemi (běda, nebohý Sauveterre!), jedinou rozmařilost, jižto si Kateřina dovolila, jenže čtenáři, nebylo-liž třeba na ni vidět, kterakž se v té důmyslné jednoduchosti sklání v jedné hluboké reverenci před otcem a v druhé před baronem? Kterýž pak se vymrštil prudce co šíp z luku, oči mu takřka z důlků lezly dychtivostí, aby ji uhlídal, a pravil jí tuze koktavě, aby zaujala místo, ježto byl opustil, že tam bude sedět pohodlněji a jemu že bude stačit stolička. Načež vskutku na ni usedl, leč tak zprudka, až se zašklebil, an zadek ho ještě bolel po tom úprku přes hory a doly, po nichž tak zběsile ujížděl v naději, že opět uhlídá svou krásku po tolika sněžných měsících ve Varšavě. Konečně ji má před sebou! A mohl by si ji prohlížet po celé dlouhé dny po sobě jdoucí, neboť zrak jediný z našich smyslů je nenasytný, pokavád nás drží v sevření láska.

Po řeči, kdyžtě se Quéribus posadil polovinou zadku na stoličku, ani slechu! A na mou věru jsem měl za to, že to mlčení bude trvat celý věk, tak byl baron pohlcován předmětem svého pozorování, a předmět sám tolik uchvácen tímto pozorováním, že mlčel také, s pletí zrůžovělou, hrudí se dmoucí a kradl pomrkávající,

aby se ujistil, zda na něj protějšek stále tak hledí a zda při hledění nepřestává být tak milostným, jakž jí ho byly vymalovaly její sny.

„Ctný Quéribusi," pravil posléze otec mnící, že toto okouzlení bylo trvalo už sdostatek dlouho, „kdyžtě nyní vidím, kterak jste se všecek zotavil skrze to teplé víno vypité, snad bych mohl požádat vaši laskavost, abyste nám vyprávěl o králově útěku z Polska?"

„Aj! pane můj!" zvolal Quéribus vstávaje, „aby mě šlak trefil, že jsem to neučinil dříve! Nejspíše mi únava myšlení zakalila, an jsem do té míry opomněl povinnou zdvořilost vůči svému hostiteli! Račte, pane barone, přijmout moje nejpokornější omluvy!"

To řka sklonil se a složil otci hlubokou a půvabnou poklonu, než toto ohnutí způsobilo, že zkřivil tvář bolestí, i rozhodl se, že se už neposadí, zůstane stát po celý čas vyprávění a bude přecházet sem a tam po knihovně, což mu pak také skýtalo více pohledů potají upíraných na sestřičku Kateřinu, kteráž ze své strany otáčela svůj půvabný krk doprava i doleva, aby ho lépe slyšela a zrakem sledovala.

„Tihle Poláci," pokračoval v řeči otec, „nechtěli prý zaboha dovolit králi odjet, aniť měli tolik námahy s jeho zvolením."

„Však také soudili," smál se Quéribus, „že království polské není menší království francouzského, a byli by chtěli, aby král jmenoval ve francouzském hlavním městě místokrále a sám zůstal kralovat ve Varšavě!"

„Byloť to věru pěkné handrkování!" odvětil otec rovněž se smíchem. „Ne že by království polské nemělo značnou rozlohu a dostatek šlechty, leč království francouzské je bohatší, slunce se na ně více směje a kteréť město na světě Paříž předčí?"

„Pravdu díte," odvětil Quéribus, „palatýnové byli však tvrdě odhodláni krále zadržet, i bylo třeba použít lsti, abychom jim unikli."

„Kdo jsou palatýnové, pane?" otázala se Kateřina.

„Vysocí šlechticové, vládci vojvodství, slečno," pravil Quéribus a uklonil se jí, leč střežil se, aby se neohnul hlouběji než po pás, „kteřížto palatýnové, kdyžtě se dohodnou na svých sejmech, jsou většími králi než král sám v této podivné zemi. Než abych pokračoval. Osmnáctého dne června měsíce za tuze teplé noci král slíbil, že zůstane v polském království, konal ve svém paláci pantagruelskou hostinu s hojností dobrých francouzských vín, toho vína palatínové, jsouce svým založením nemalí chlípníci a ožralci, vypili, až se jim břichy nadmuly, a o půlnoci se skutáleli pod stůl. To vida král, uchýlil se do své komnaty a předstíral, že se ukládá na lůžko, načež hrabě Tenczinski, kterýž se sotva na nohou držel, zatáhl za ním závěsy."

„Kterak se jmenoval ten hrabě?" pravil otec.

„Tenczinski. Byl to dvorský maršálek, tuze vousatý a tuze se pyšnící svou obří postavou. Zkrátka Tenczinski se vrávoravě odklopýtal. Král vstane, oblékne si šat svého komorníka, dojde k postranní brance, s ním pak Du Halde, Villequier, Du Gast, Soubré, Quélus, Pibrac, Miron, Fogacer a já."

„Aj," pravil jsem, „Fogacer!"

„A já," opakoval Quéribus, házeje krásným očkem po Kateřině.

„Aj, pane!" pravila ona, „pokračujte, třesu se strachem o ty uprchlíky!"

„Slečno," pravil s novou úklonou, „to věru můžete! Neboť jedva jsme vyběhli z paláce, jakýs kuchař pozná krále a běží to povědět Tenczinskému, kterýž, třebas všecek spánkem zmožený, povstane mezi palatýny, shromáždí svoje divoké Tatary, vskočí na kůň, a byť zcela opilý, žene se za námi! Aj, pánové! To byla kavalkáda! Několik mil od rakouských hranic za jitřní zory jsme je uhlídali v zádech, kterak tryskem cválají, aby nás jali. Pro smilování! Kdyby se jim to poštěstilo, krále by učinili zajatcem, to ano, leč co naše hlavy…!"

„Vaše hlavy, pane?" otázala se Kateřina s rukama na srdce přitisknutýma.

„Byly by sťaty!"

„Nezlíbilo se Bohu, ctný Quéribusi," pravil otec zpolou vážně, zpolou se smíchem, „aby hlava tak dobře rostlá padla pod polským mečem!"

„A přece šlo jen o vlásek!" pravil Quéribus všecek rozohněn. „Když tě jsme dorazili do prvního rakouského městečka jménem Ples, kobylka spadla pod králem mrtvější než chcíplá koza, a už tu byl Tenczinski a za ním jeho Tataři. Jakž bylo zjevno, nebylo lze doufat v žádnou pomoc od obyvatel rakouského městečka, kteříž, když tě uzřeli nájezdníky, se zamkli a zabarikádovali jeden každý ve svém domě."

„Aj, pane!" pravila Kateřina zprudka oddechujíc, „copak učinil onen strašný Ten…"

„Tenczinski! Bez jediného slova hledí na krále (ten pohled opětuje), zastaví své Tatary, blíží se k nám sám na svém bílém koníku, sleze z něho a poté se vrhne do prachu na náměstí, ponechávaje nás v úžasu, že dokázal vydržet tolik hodin v tomto stavu na svém zpěněném komoni. Konečně se potácivě zvedne a král na něj volá:

‚Hrabě, příteli milý, přicházíte co přítel nebo co nepřítel?'

‚Aj, sire!' pravil ten obr ve své francouzštině jako on klopýtavé (a soudím tuze dojatý, že král ho nazval ‚milý příteli'), přicházím co tuze ponížený králův služebník.'

‚Nuže,' zvolal Soubré, ‚odežeňte ty svoje Tatary!'

Načež Tenczinski, kterýž držel v ruce bičík na koně, se otočil, švihl jeho koncem do prázdna takovou silou, že málem opět ztratil rovnováhu, a zařval svou cizí mluvou jakés přikázání jezdcům, a ti pak nám ukázali zadky a mžiknutím zmizeli, i zůstal na místě jediné bílý koník hraběte, který, mluvím o koníku, jako by tuze dobře rozuměl, že řvaní ani švihání bičem se ho netýkají, a krok za krokem sledoval pána, ten pak se přiblížil kolébavě na svých vysokých hnátech ke králi, větší nejméně o dvě hlavy než všichni kolem (třebas já malý nejsem, dodal Quéribus se vztyčeným hřebínkem), vous usmolený vínem, kteréž byl vypil, a bílý prachem, jejž byl cestou spolykal, kabátec roztržený a na chlupaté hrudi rozevřený, nohavice pokrčené, krk a paže ozdobené obrovskými šperky, leč Bohu díky s žádnou zbraní krom krátké dýky, což nás nikterak neznepokojovalo, měli jsme všichni vyjma krále meče a pistole.

‚Aj, sire!' zvolal Tenczinski a vrhl se k nohám Jeho Veličenstva, hovoře svou drkotavou francouzštinou, než s výmluvností věru podivuhodnou na člověka z té

míry opilého, „poníženě vás prosím, byste neodjížděl z Polska, nýbrž byste se navrátil ke svým nešťastným poddaným, kteří, pakliže nevrátíte své kroky zpátky do hlavního města, probudí se zítra všichni co sirotci, zbavení svého vřele milovaného krále."

‚To nelze,' pravil Jindřich (patřím k těm, dodal Quéribus nikoli bez jisté samolibosti, kteříž ho mohou takto nazývat a kterýmž on příležitostně tyká). Odjíždím ujmout se v Paříži království, ježto mi daroval Bůh skrze zákonitou posloupnost, než hrabě, příteli můj, neopouštím nikterak to, kteréž mi On věnoval skrze zvolení. A odjíždím toliko proto, abych se sem vrátil, až budu pomazaným králem Francie.'

‚Aj, sire! Sire!' vzkřikl Tenczinski na vrcholu zoufalosti, poněvádž zhola nevěřil tomu, co byl právě uslyšel, nicméně, nechtěje uvádět v pochybnost slova svého krále a nejsa s to mluvit dále, rozplakal se usedavě, bil se pěstí do mocné hrudi, rval si vousy a vlasy, posléze obtočil řemínek bičíku kolem nohou Jeho Veličenstva a sevřel je pevně, líbaje mu kolena a volaje mezi vzlykáním:

‚Sire! Sire! Vraťte se bez prodlévání k svému nešťastnému osiřelému lidu!'

Položili jsme ruce na rukojeti mečů, vidouce krále tím obrem tak spoutaného, než Jindřich se svou obvyklou laskavostí a půvabností, a kterak se mi vidělo, i tuze dojat projevy lásky dvorského maršálka, dal nám znamení, abychom zůstali tiší a klidní, a pravil:

‚Hrabě, jste-li věrným poddaným svého krále?'

‚Aj, sire!' zvolal Tenczinski a vztyčil se, až se mu rozkymácel tlustý zlatý kroužek zdobící mu levé ucho, a chvěje se následkem svého pohnutí, dodal: ‚Zdali o tom můžete pochybovat?'

Načež potácivě o tři kroky ustoupil, vytáhl dýku, řízl se do pravé ruky a vypil svou krev, což nepochybně mělo po zvláštním zvyku jeho národa vyjádřit, že přísahá Jeho Veličenstvu věrnost na věky.

‚Hrabě,' pravil král, kterýž brvou nehnul, kdyžtě ten obr vydobyl svou zbraň, , poněvádž jste mi dobrým, věrným a oddaným poddaným, dávám vám přikázání vrátit se do Varšavy a povědět palatýnům o mém návrhu!'

‚Sire, vykonám vaše přikázání,' pravil Tenczinski, slzy mu stékaly z očí do vousů, zastrčil bez nejmenšího tápání, ač se všecek třásl, dýku do pochvy, strhl z pravého předloktí, ježto bylo svalnaté a chlupaté, velký zlatý náramek a pokleknuv jedním kolenem na zem, podal jej co dar králi, ten pak jej přijav vyslovil mu tisícero vřelých díků, poté šperk potěžkal a jakoby udiven jeho vahou a v nemalých rozpacích, poněvádž byl oděn v šatě svého komorníka, nenalezl u sebe nic; co by daroval hraběti, krom zlaté přezky tak nuzné, že mu z toho bylo hanba, protože byl králem dvou velkých království křesťanských. Nakonec na jeho prosbu Soubré u sebe vyhledal démant znamenité krásy a velikostí odpovídající velkostí Tenczinského a jeho daru, mající cenu, kterak odhaduji, dvanácti set zlatých, a hrabě byl s ním tak spokojen, že skrze něj pohlédl na jitřní zoru a slzy mu rázem oschly, pak jím otáčel sem tam mezi tlustými prsty a nevěda, kde ho bezpečně uschovat, jeho kabátec byl nadranc roztrhán, vstrčil jej do úst, poklonil se králi až k zemi, vskočil

na svého koníka s podivuhodnou hbitostí, práskl bičem a odcválal nám z dohledu rychleji než výstřel z hákovnice.

‚Nedej Bůh, aby ho spolkl!' pravil Pibrac.

‚Spolkne-li ho,' pravil král s úsměvem (jsa k zbláznění zamilován, jakž povědomo, do *giochi di parole* [10], ‚sliny s tímto démantem budou jedinou vodou, kterou kdy vypil!'"

Čemuž jsme se hlasitě zasmáli a více než kdo jiný Kateřina, kteráž pohlížela na Quéribuse barvínkově modrýma očima co na bytost nejkrásnější, nejudatnější a nejvtipnější, jakou jí svět lidí mohl k výběru nabídnout. Otec nešel tak daleko, leč mohl jsem poznat, že baron ho tuze pobavil gaskoňským, epickým a chlubným způsobem, jímž vedl své vyprávění. Já pak, kterýž jsem znal Quéribuse lépe než Kateřina a otec dohromady, nepřestával jsem být pohnut jeho horoucím uctíváním mé vřele milované sestry, dobře věda, že jeho zevnějšek chvastouna a chlubila skrývá ušlechtilé srdce.

„A kde pak," otázal se otec, „požádal jste krále, aby vás na čas zprostil služby?"

„V Benátkách, kdež Jeho Veličenstvo bylo skvěle přijato a od nichž si slibovalo příjemné kratochvíle po polské jinovatce. Obdržev od něho svolení, kleče na kolenou co hrabě Tenczinski (ostatně lichotím si, dodal házeje spanilým očkem po Kateřině, že se mu vůbec nepodobám), přešel jsem se svým malým doprovodem co nejrychleji Alpy (a ten doprovod, čtenáři, nebyl zdaleka tak malý, příslušel však počtem, výstrojí a koňstvem bohatému baronovi), a kdyžtě jsem se tehdy ocitl pod sladkým nebem Provence, vydal jsem se navštívit svého bratrance Montcalma na Barbentane."

„Barbentane!" zvolal jsem a vyskočil ze stoličky, ježto s rachotem spadla na zem.

„Nesluší-li se," pravil Quéribus s úsměvem nadmíru lišáckým, „abych šel pozdravit, jsa tak nablízku, svého bratrance a políbit tři krásné příbuzné, matku a dcery?"

„Tři?" optal jsem se.

„Paní z Montcalmu, Angelinu a Larissu."

„Larissu?" pravil jsem zíraje. „Kdo je Larissa?"

„Angelinina sestra, dvojče. Než ponechme Larissu: to je příběh smutný a potvorný, kterýž vypovím později. Mám tu," pravil vstávaje a přistupuje ke mně, „dva dopisy. Jeden vašemu panu otci určený. Druhý vám."

„Aj, zrádče!" pravil jsem mu tichým hlasem, „že jsi to nepověděl dříve?"

A málem jsem mu vyrval z ruky psaní, kteréž mi podával, abych je otevřel ve světle svícnu, jejž Frantina na stůl postavila, můj otec pak učinil totéž se svým, ovšemť s větším klidem než já, neboť mně se třásly ruce jako listy osiky ve větru, kdežto srdce naopak mi bušilo v hrudi jako splašené. Aj, krásná čtenářko! Vy nepochybně znáte taková hnutí mysli, co vám tudíž povědět o tom mém - leda to, že

[10] *slovních hříček (it.)*

modlitby Angeliny byly koncem všech konců vyslyšeny a že nebesa otevřela své brány jednomu blahoslavenému navíc, právě témuž, jenž sliboval peklo panu z Montcalmu, pakli provdá svou dceru za mne.

„Pan z Montcalmu," strojil posléze řeč Jan ze Sioraku, obraceje se k přítomným, kteříž mu naslouchali v mlčení, že by bylo slyšet špendlík spadnout, „pan z Montcalmu mi tuto píše list tuze zdvořilý, v němž mi oznamuje, že by pokládal za nekonečně příhodné, kdyby můj syn Petr uzavřel sňatek s Angelinou v týž čas, co moje dcera Kateřina s baronem z Quéribus, pokavád jedno i druhé z mých dítek, jsouce hugenoti, budou souhlasit s podmínkou otce Anselma, kterýž by v hradní kapli těmto dvojím svatbám požehnal. A o této podmínce tu stanovené budu přemyšlovat a tak říkajíc spát na ní několik hodin, abych vám za jitra pověděl, kterak jsem se o ní rozhodl. Barone," pokračoval, „klaním se vám a přeji vám dobrou noc a pokojný odpočinek po tom dlouhém harcování. Petře, ukaž baronovi jeho jizbu. Kateřino, chopte se mé paže. Frantino, motovidlo nejapné, cože tu plácheš jako kráva telete zbavená, namísto abys nám posvítila!"

„Aj, vzácný pane! Aj, můj předobrý pane!" pravila Frantina po našem provensálsky, „já vás dobře slyšela a budu plakat po celý čas, co budete ode mne vzdálen, až odjedete do Provence sezdávat svého mládenečka s onou děvečkou."

„Trdlo hloupé," pravil otec, „tos slyšela, co jsem ještě nepověděl: chyba lávky!"

Načež jsem potají štípl Kateřinu do paže, abych jí naznačil, že toto „chyba lávky" dle mé mínky je toliko vnějšek, an otec má důvod být tuze spokojen těmito dvojími svatbami, leč nechce se do té věci hnát střemhlav, neboť i on musí dbát jisté hrdosti, a za toto dbaní vděčí stejně dobře svému baronskému titulu jako činům, ježto mu předcházely. Stran té podmínky, zvěděl jsem ji nazítří po dlouhé noci, ježto byla bezesná nikoli z úzkosti, nýbrž z té příčiny, že jsem si sliboval od blízké budoucnosti opojné slasti, an jsem miloval svou Angelinu tak dlouhá léta, aniž jsem se mohl s ní sejít a sotva se k ní vůbec přiblížit, takovou moc měl nad jejím otcem jeho zpovědník. Stran podmínky otce Anselma, otec ji předem neodmítl, i soudil jsem, že je sdostatek mírná (otec Anselm mě měl tuze rád), aby s ní mohl souhlasit.

13. Podmínka

A vskutku hned za rozednění, když tě jsem konečně zdříml, jsa zmožen neustálým převalováním na loži - ach! Angelina byla by se mnou přítomna jako ve skutečnosti, kdyby byl můj duch sdostatek mocný, aby ji ztělesnil! - Miroul přišel mnou zatřást co ořechem, aby mi pověděl, že otec mě očekává ve své jizbě, prve než se vydá na trh na Marcuays zakoupit tam pár volů, o nichž mu jeho skoták pověděl mnoho dobrého.

„Aj, milý Petře!" pravil otec (Frantina se točila kol něho, aby ho oblékla, což prudké a nepřestajné pohyby baronovy takřka znemožňovaly), „tady jste! Kliď se z cesty, Frantino!"

„Vzácný pane, nemůžete jít nahý!"

„Kliď se! Petře, přistup ke mně, ať tě obejmu! Petře, dvěma slovy: podmínka je takováto… Nech mě, Frantino, u všech rohatých!"

„Vzácný pane, počkejte maličko: zapnu vám kabátec! Cožpak můžete ukazovat lidem chlupy na hrudi?"

„Petře, ta podmínka! Aj, hrom ať uhodí do té mouchy, co kolem mne poletuje! Co mi to děláš na krku?"

„Připínám vám okruží. Cožpak vás mají vidět v Marcuays bez okruží?"

„Petře, u vás běží o to, abyste slíbil otci Anselmovi, že budete chodit na mši, kolikrát budete pobývat v sídle šlechtickém, jehož pán je katolík."

„Nic více než toto?" pravil jsem. „Totě málo."

„Totě málo i hodně. Ty mě uškrtíš, nemehlo hloupé! Vari, pryč ty prsty z mého krku!"

„Vzácný pane! Vaše okruží visí co kravské vemeno! Ponechte mi, abych je sepnula!"

„Pane otče, nerozumím vám. Kdeže je hodně v tomto mále?"

„Předpokládejme, že budete v Louvru pověřen králem, abyste pomáhal Mironovi a Fogacerovi při léčení, i budete povinen poslouchat mši každodenně, jsa v obydlí králově. Ničemnice, už jsi konečně hotova?"

„Vzácný pane, nohavice vám padají a šněrovadlo máte rozvázané!"

„Otče," hlas mi sotva hrdlem procházel, tak jsem je měl stažené, „připadá-li vůbec v úvahu takové pověření? Dokázal bych je splnit? Je to rozhodnuté?"

„Zcela! Frantino, přisám svatý Antonín! Dej ty prsty pryč!"

„Vzácný pane, nemůžete jít s rozepnutým příklopcem po návsích našich vesnic. *Ma fé!* Lidé by se vám smáli!"

„Králův lékař!" pravil jsem všecek zasněný, „není-liž to úžasné! Co lepšího bych si mohl přát?"

„Ovšemť - leč Petře, obcovat mši!"

„Budu jí obcovat hugenotskýma ušima."

„Jinak řečeno budeš sedět zadkem mezi dvěma stoličkami: jedna hýždě v Ženevě, druhá v Římě, a budeš tuze rozpolcen. Frantino, křepeličko moje, skončilas?"

„Arciť, vzácný pane! Už jste v pořádku! A švarný co alelujá o velikonocích!"

„Amen. Petře, rozmysli si to ještě. Mše po všechny dny!"

„Než v Paříži, milý otče! V Louvru! Lékař královský!" Nato otec slůvko nepověděl. Což nesloužil věrně, třebas hugenot, našemu králi Jindřichovi II., který kterýž přec prvý počal s naším pronásledováním, jakž všem povědomo? A odešel, prozpěvuje si bujarou píseň ve slunci tohoto krásného léta, čilých nohou, rovných zad a jakž byla pravila Frantina, „švarný co alelujá o velikonocích". A nechať je jí odpuštěno, že takto směšuje světské s posvátným, leč toto rčení naše ženy rády pronášejí u nás v Périgordsku, aniž v tom vidí špatnost.

Vyběhl jsem k jizbě Quéribusově a nedostav odpověď na klepání na dveře, vstoupil jsem a nalezl ho na lůžku nahého, jak ho Bůh stvořil, s pokrývkou staženou, spal hluboce zavrtán ve sladkých snech, kteréž bych měl i já - třebas předmět mých snů by byl jiný -, kdyby mě byl býval Miroul nevzbudil. A pravdu pověděno váhal jsem maličko, mám-li vytrhnout barona z jeho snění, než uváživ, že má přede mnou výhodu, neboť až otevře víčka, může po libosti zraky upírat na svou velkou lásku, což v mé moci není, přiblížil jsem prsty, abych ho uchopil za rameno, nicméně však jsem ponechal ruku ve vzduchu, tak mě tehdy ohromila jeho podobnost se mnou, a to tím spíše, že měl zavřené oči, kteréž já mám šedomodré a on blankytně modré, rámované černými řasami, ježto oživují jejich jas. Právě tato zvláštnost, spojená s jemnějším vycizelováním jeho nosu a s hezkým lemováním jeho úst (což obé je u mne obyčejnější) způsobila, že jsem ho shledával krásnějším nad sebe (jakkoliv sám rovněž nejsem bez ješitnosti, není ovšemť moje ješitnost tak prostoduchá jako jeho) a že jsem už navykle pravíval, což ho nadmíru těšilo, že on je dokončená kresba a já náčrtek.

Je-li zrcadlo, kteréž nám neopomene odhalit, kdyžtě se v něm shlížíme, ošklivost spolu s krásou, item pařátky času, jimiž nejsem ještě Bohu díky ve dvaceti třech letech nelítostně poznamenán, přítelem zrádlivým, můj přítel Quéribus byl zrcadlo dobrotivé, líbezné a tuze zkrášlující, což mě na výsost potěšilo, pokavád jsem mu ráčil vlídně zapomenout, že nejsem tak krásný co on - a zapomínal jsem to tuze snadno, kdyžtě jsem ho měl rád, a ještě snáze, kdyžtě jsem ho měl rád méně. Neboť jakkoliv moje přátelství k němu nikdy neochladlo, nebylo možné, aby maličko nekolísalo podle toho, jakou z Quéribusových tváří jsem viděl více: člověčí, nebo dvořanskou.

„Barone," pravil jsem nakonec a zatřásl jím, „vy si tady lenošíte na lůžku, kdyžtě já vím o jedné, kteráť je už vzhůru, svěží, vystrojená, radostná a pojídající v hodovní síni chléb, mléko, šunku a jiné krmě."

„Aj!" zvolal napůl probuzený, napůl mžikající, usedaje na posteli (při čemž se zašklebil). „Kdeže pobývá moje láska? Bože pomoz! Už tam běžím!"

„Neběhejte tam nahý, urazil byste cudnost! A neklejte, prosím vás, v těchto hugenotských zdech! A zatřetí, pane bratře, chci s vámi sdělit, že otec přijal pro mě podmínku otce Anselma, i není tu zdání - jakž vy pravíte - , že ji odmítne pro Kateřinu."

„Aj, bratře! Můj dobrý bratře!" zvolal Quéribus, vrhaje se ke mně a tiskna mě k sobě. „Jaký jste to dobrý anděl boží, že mi při vstávání činíte takovéto zvěstování!"

„Přisám svatý Antonín!" pravil jsem se smíchem, „jsem-li já anděl, značí to, že božská kohorta je více pohlavím obdařena, než by se zdálo! Barone, račte mi odpovědět v jednom punktu, kterýž je pro mě přenesmírné závažnosti. Je-li pravda, že mi je svěřen úřad lékaře králova, a skrze koho?"

„Inu skrze krále!" pravil Quéribus, kuckaje smíchem s rukou na ústech po způsobu dvorských kohoutků.

„Rozumím. Než on to rozhodl sám od sebe?"

„Sám od sebe. Ode mne. Od Fogacera."

„Aj, Fogacer!"

„A já," pravil Quéribus s tváří dotčenou. „Pokládáte-li mě za němého, kdyžtě běží o to zpívat na vás chvalozpěvy před Jeho Veličenstvem, kteréž si vás ostatně tuze dobře pamatuje a má vás za muže tuze řádného, item vašeho otce, o němž mu není tajno, kterak oddaným a věrným služebníkem byl Františkovi I. a Jindřichu II. A jakmile zvěděl o mém oumyslu přiženit se do vaší rodiny sňatkem s vaší sestrou Kateřinou a o vašem oumyslu přiženit se k Montcalmům svatbou s mou sestřenkou, pojal záměr mít na svém dvoře spolu se mnou vás, vašeho pana otce a pana z Montcalmu (jemuž má v oumyslu svěřit nějaký úřad v Louvru), takové má toužení shromáždit kol sebe přátele jisté a věrné a kteříž mu za vše vděčí, věda, že jeho moc je ze všech stran ohrožena odbojníky, kteříž rozdírají království.

„Jenže, pane bratře, já jsem hugenot. Otec též."

„Král se hugenotů nikterak neobává, pokavád ho milují a slouží mu. Chová daleko menší nepřátelství k Jindřichovi Navarrskému než ke Guisovi, Španělovi a guisovským kněžím."

„Nevím, kterak to bude s panem z Montcalmu," pravil jsem po maličkém přemyšlování, „leč pochybuji, že otec přivolí opustit Mespech, maje převelice na srdci obhospodařování svých statků, na nichž tolik vylepšil a zdokonalil, že ho uvádějí za vzor v širokém okolí."

„Pravil jsem králi, kterak tomu je, a král nehodlá na vašeho otce tlačit. Než je té mínky, že baron z Mespechu usoudí-li, že jeho král je ohrožen, mohl by jednoho dne jako Cinnatus vyměnit pluh za meč."

„Aj," zvolal jsem uchváceně, „zopakuji otci tato slova, kteráž mu jsou k převeliké poctě, anať pocházejí z těch vznešených úst."

14. Příběh Larissy

Quéribusův zbrojný doprovod byl tak početný a skvělý, že otec rozhodl vzít s sebou na naši cestu na Barbentane toliko Giacomiho, Cabusse, Fröhlicha a Miroula, ty dva poslední co naše sluhy, Giacomiho co našeho přítele a mistra umění šermířského a Cabusse tak říkajíc co našeho vazala od toho času, co za vzatky, kteréž si odnesl z obléhání Calais, zakoupil si Breuil, nicméně vezdy mocně toužil doprovázet nás přes hory a doly po širém kraji, an si uchoval od dob svého vojáckého stavu povahu dobrodružnou.

Čtyři, to bylo na barona z Mespechu tuze málo, a kdyby si Quéribus troufl, byl by se kabonil, že otec nemá družinu skvělejší, než dalo už mu příliš práce přesvědčit ho, aby ustrojil Kateřinu, jakž ji chtěl mít na svou svatbu, a aby oblékl do nového i sebe i mne, i náš doprovod, chtěje odvrátit pozornost od počtu a dávaje přednost zdůraznění hodnoty. Při čemž úsilí nešanoval ani námahu, a mistru krejčíři ze Sarlatu, pozvanému naschvál pod naše krovy, aby nám vzal míru, nakreslil k nemalému úžasu tohoto périgordského řemeslníka kabátec a spodky podle pařížské módy a chtěl, aby je podle toho věrně ušil, alespoň pro otce a pro mě, zatímco mí dva druzi Miroul a Fröhlich měli dostat livreje.

„Livreje!" pravil ke mně otec v knihovně, „proč mám dávat přihotovit livreje pro naše lidi? Nepracují-li také dobře bez livrejí? Na mou věru, ten spanilý dvorský frejíř nás chce těmi nákladnými rozmařilostmi přivést na buben! Co by si pomyslil nebohý Sauveterre o těchto pošetilých marnostech! Uhlídal-li jste spodky, kteréž baron pro nás nakreslil? Vypadají co ženské spodní hace, tak se lepí ke stehnům!"

„Tak tomu chce móda, pane otče!"

„A módu, kdo tu chce?"

„Inu král, domnívám se."

„Král by se měl nejprv starat o své království, kde nepřátelské strany táhnou hot a čehý. Moje staré vzduté spodky mi tak pohodlně padly na zadek, a jsem věru zarmoucen, že je mám ponechat ve svých truhlicích, abych se naparoval v těchto nohavičkách. U všech rohatých! Vztek mě popadá nad tím vydáním i nad tou směšností!"

„Otče, nemůžeme jít proti proudu. Totě móda, kteráž se nosí v hlavním městě."

„Aj," zvolal Jan ze Sioraku, zvedaje obě ruce k nebi, „že nemohu tu módu do zadku kopnout, aby se zpátkem vrátila do Paříže!"

Smál jsem se tomu žertéřství, jakkoliv mi neuniklo, že je v tomto hněvu prvek komedie a možná i něžnosti, jako by otec chtěl hrát úlohu Sauveterrovu a tak říkajíc ztělesnit ho v jeho rčeních a jeho náladě, aby ho na krátké okamžení zpřítomnil i ve svém životě, jako byl přítomným v jeho myšlení. A jsem si i dnes věru jist, že jsem se v této domněnce nemýlil, poněvádž jsem potom překvapil otce nejedenkrát při tom láskyplném a jaksi magickém rozdvojení, skrze něž co Odysseus dával pít krev stínu mrtvého, nechávaje ho promlouvat svými ústy.

Ostatně kdyžtě se mistr krejčíř vrátil s kabátcem a se spodky barvy lipově zelené (byla to barva zesnulé matky a baron z Mespechu ji nosil po celý život), otec,

ze Sauveterra změněný opět na Sioraka, nikterak se nezdráhal si je obláčet, přecházel sem a tam po jizbě a dalo mu převelikou námahu, aby zatajil před Quéribusem a přede mnou potěšení, ježto nacházel v těchto „pošetilých marnostech".

Takřka celý měsíc jsme potřebovali, abychom vykonali všechny přípravy, ježto se vlekly den po dni, až jsem si netrpělivostí nehty ohryzoval, moje Angelina byla mi nyní tak blízká a přesto tak vzdálená a můj Miroul dozajista blaženější než já, poněvádž uslyšev rozhodnutí o cestě, vymohl si svolení oženit se neprodleně s Florinou podle našeho hugenotského obřadu na Mespechu. Což vidouc sestřička Kateřina, kteráž za komornou nemohla mít Frantinu dosud kojící a nechtěla Gavašetku z příčiny její drzosti, pro niž k ní chovala tuze velikou nelibost (nazývajíc ji do očí „štířice" a „zmije"), vyžádala si od otce Florinu zpolou ku prospěchu svému, zpolou ku prospěchu jejímu, já pak s tím souhlasil na čas této cesty, chtěje nicméně podržet tu plavou a milou dívčinu ve službě u Angeliny, an Miroul zůstával mým sluhou, jakž bylo jeho tužbou přes veškeré zlato, kteréž byl sebral krvelačnému vousáči o svatém Bartoloměji (jakž už praveno), to zlato pak na radu mého otce svěřil poctivému židovi v Bordeaux, aby se mu zaokrouhlilo skrze jeho lichvaření.

Nakonec jsme vyrazili z Mespechu, sestra na bílém mimochodníku, vedle něhož se bujný kůň Quéribusův cítil být proti své vůli tuze horlivým, kousalť udidlo a nohy se pod ním chvěly z té pomalé chůze, takže baron, shledávaje ho pod sebou tolik neklidným, nemohl než mu čas od času popustit uzdu, což vidouc moje Pompéa, jež nesnesla dát se kýmkoli předběhnout - ať hřebečkem, valachem či klisnou - vyžádala si ržaním cval, jejž jsem jí naráz povolil k pronásledování drzého koně troufajícího si běžet před ní, a poněvádž ten rovněž nestrpěl, aby byl dostižen, teprve cesta svažitá a obtížná je svedla v soulad, udýchané a šťastné z tohoto úniku, a Quéribus a já jsme jeli bok po boku a krokem.

„Bratře," prál jsem k němu vida, že jsme sdostatek vzdáleni od jádra naší družiny, „objasněte mi konečně jedno tajemství! Byl jsem přes měsíc na Barbentanu, kde jsem se zotavoval z poranění na paži, ježto mi způsobili odranci, když jsem po boku otce Anselma osvobozoval rodinu Montcalmových z jejich spárů, a po celý ten čas jsem netoliko zrakem o Larissu nezavadil, nýbrž ani jedenkráte jsem neslyšel otce, matku nebo sestru zmiňovat se o jejím jménu."

„Aj," jal se strojit řeč Quéribus s povzdechem a s tváří vážnou a truchlivou, „měli k tomu dobré příčiny! A sluší se, abyste je zvěděl, jakž mi k tomu dal hrabě pověření teď, kdy se hotovíte vstoupit s ním v příbuzenský svazek. Neboť nebohá Larissa byla pro své nejbližší příčinou tuze velkých soužení a zoufalství tenkrát, když bylo zdání, že by jim měla přinášet stejně radosti co vaše Angelina."

„Podobá se jí?"

„Dvě kapky vody nejsou sobě podobnější. Vzhled, vlasy, oči, rysy, hlas, krok i chůze, vše je u jedné i druhé tak zvláštně podobné, že byste je nedokázal rozeznat, kdyby příroda neráčila vložit na Larissinu tvář zřetelné znamení: bradavičku na levé straně obličeje mezi bradou a koutkem úst, za tuto zvláštnost se vždy styděla a snažila se ji zakrýt znaménkem krásy."

„Ejhle, toto přece umožňuje od sebe je rozeznat."

„Nikolivěk! Neboť Angelina, která je dobrotivější a slitovnější nad kteroukoli dobré matky dceru ve Francii, se často dala skrze Larissu přemluvit, aby nosila stejné znaménko na stejném místě, což v dětských letech mnohokráte ušetřilo Larissu výprasku, jejž si zasluhovala, a vyneslo Angelině bití, ježto si ona nezasluhovala."

„Aj, to bylo zrádné!"

„Nikoli! Larissa není zdaleka tak záludná, kterakž se jeví z těchto drobných čtveráctví. Je také hodná, jakkoliv od dětství plachá a podivínská! Běda!" pokračoval Quéribus, „příčí se mi vypovědět ostatek."

Maličko se odmlčel s hlavou skloněnou a očima upřenýma na uši svého koně.

„Není-liž žalostné," pokračoval zadumaně, „že rodina tak vznešená, tak bohatá na rozličné ctnosti a tak známá skrze svou ctihodnost mohla být všanc vydána nástrahám ďáblovým?"

„Ďáblovým?" pravil jsem s ústy zejícími a nevěře takřka svému sluchu.

„Koho-li jiného?" pravil Quéribus vážnější, než jsem ho kdy viděl, a s tváří, jindy tak pyšnou a statečnou, nýčko jakoby poplašenou nad tím, co se mi hotoví povědět.

„Slyšte, pane bratře," strojil řeč, „tento příběh nekonečně žalostný, jehož jsem byl zarmouceným svědkem, jsa tehdy ještě mládenečkem a pobývaje na Barbentanu u svého příbuzného: Larisse šlo na třináctý rok, když tě paní z Montcalmu se nadchla pro jakéhos chlapíčka z okolního venkova, otesala ho a učinila ho svým pážetem. Rozumějte mi, pravím svým pážetem a nikoli svým milencem, bylať ctnost této dámy neochvějná a co taková všude známá, an tento holobrádek jí byl čímsi co synem, neboť ona žádného neměla a krom toho věděla, že malý sluha je věcí v Paříži nemálo obvyklou u osob pohlaví ženského, ježto si zakládají. na módě. Co mne se dotýče," dodával Quéribus upjatě, „já vím své, a kdybych byl manželem, nestrpěl bych tento výstřední a každodenní styk s těmi pážaty kolem lože, s těmi africkými mouřenínky a dokonce s těmi trpaslíky, jimiž všemi jsou naše galantní dámy ode dvora posedlé. Znamená to klást pokušení přesmíru blízko choutkám. A kterakž se podivovat po těchto nepředloženostech, pakliže vám jednoho krásného dne vaše choť povije synáčka pleti poněkud příliš tmavé nebo nohou maličko sražených, a může-li kdo uznat a spolknout toto podivné potomstvo, aniž se úplně zhanobí? Než přisámbůh, já odbočuji, paní z Montcalmu dávno není z tohoto těsta, a abych vše vypověděl zkrátka a jasně, nebezpečí nehrozilo ze strany její, nýbrž z Larissiny."

„Jakže? Larissiny! Vždyť jí bylo třináct!"

„Ani ne! A tak nesmírně byla tajnůstkářská, že nikdo by býval nezvěděl o jejím hříšném obcování nebýt komorné zprvu s ní spolčené, kteráž však jata strachem, aby se to na ni neprozradilo, rozhodla se vyjevit věc panu z Montcalmu, ten pak byl vpravdě nevelmi rozvážný, neboť ve svém nezkrotném hněvu vtrhl uprostřed noci do jizby své dcery, sledován komornou, a naleznuv tam toho kloučka v objetí s Larissou, hurtem vytasil meč."

„Bohu díky, a zhubil ho?"

„Neměl k tomu čas. Vyděšené páže vyběhlo z lože, vyskočilo z okna a dopadlo tak nešťastně, že si zlámalo vaz. Načež Larissa jala se vyrážet výkřiky nebo spíše skřeky podobné více zvukům zvířecím než lidským, a dobře vědouc, kdo ji vyzradil, vytáhla zpod polštáře malou dýku a vrazila ji do hrudi komorné, a byla by se sama o život připravila, kdyby jí byl pan z Montcalmu paži nezadržel. Načež se vrhla na zem, válela se po ní v krutých křečích s pěnou u úst a po dlouhé hodiny nepřestávala pronikavě ječet s očima vypoulenýma, s rysy v tvářích strhanými, s kůží rudou co ohnivé peklo a kopajíc a kousajíc každého, kdožkoli se přiblížil."

„Pane Bože! Dva zmordovaní a jedna šílená toliko kvůli milkování!"

„Nikoli dva mrtví. Proti všemu očekávání komorná to přežila, jenomže lékaři, kdyžtě Larissu vyšetřili a shledali ji zdravou po všech částech jejího těla, usoudili, že domnělá choroba nemocné je dozajista takového rázu, že ji nemohou objevit ani rozpoznat, ani následkem toho léčit svým lékařstvím, a že tudíž musí být nejinak než ďáblem posedlá."

„Úžasná diagnóza," zvolal jsem pobouřeně. „Znamená to předpokládat, že veškeré lidské nemoci jsou námi už sepsány!"

„Není mi povědomo, kterak tomu je," pravil Quéribus, „ale tolik je jisté, že potomní chování Larissino zdálo se dávat za pravdu lékařům, neboť v tu chvíli netečně a vysíleně v koutě své jizby kolébajíc hlavou nehlasně plakala, v tu chvíli znovu počínala vydávat to svoje nesnesitelné ječení, válela se po zemi s pěnou u úst, tloukla se a škrábala, a v tu chvíli opět si rozpouštěla vlasy, svlékala se úplně ze všeho, nahá běhala po hradě a vrhala se na každého muže, jehož cestou potkávala, mladého či starého, tisknouc se k němu, objímajíc ho s tváří v jednom ohni a pronášejíc chraplavým hlasem tisícero oplzlých výzev a nabídek.

„Chudera Angelina byla svědkem těchto výstředností?"

„Nikoli. Poslali ji pryč. Stran Larissy Montcalmovi se ustanovili dovést ji k jednomu kapucínovi v Montpellieru, tuze vzdělanému v démonologii, otci Marcellinovi, kterýž byl pozoroval nešťastnou dívku ve všech proměnách jejího podivínství a prohlásil, že byl u ní objevil jisté a prokázané známky posedlosti ďáblem. Za prvé totiž tvář divou, zrak vyplašený, chování ohyzdné; za druhé veliké zmítání a hryzení v žaludku, ve střevech a stydkých ústrojích; za třetí neobyčejné kroucení trupem a pánví, jakmile se vrhala na zem; za čtvrté nepřestajné a neúkojné bažení po muži; za páté zběhlost ve slovech oplzlých, ohavných nebo chlípných, jakmile se jí vůle takto převrátila.

Otec Marcellin z toho vyvodil, že Larissa se stala kořistí pěti rozličných démonů trvale se v ní zabydlivších, kteréž si však troufá vyhnat mocí svého exorcismu, to jest ďábla vyhánění."

„A učinil to?"

„Nikoliv! Pokusil se o to, pokavád si pamatuji, třikráte, a třikráte neuspěl. A tak ho pan z Montcalmu obdařil tučnou odměnou a pryč odeslal."

„Cožpak bylo třeba tolik ho uplácet za to, že se mu to tolikráte nepovedlo?"

„Bylo to třeba! Jinak by byl mohl udat Larissu na biskupství co čarodějnici. Což by ji bylo uvrhlo do převelikého nebezpečí upálení, třebas byla dcerou baronovou! Z té příčiny pan z Montcalmu porušil svou nesmírnou lásku, kterouž k ní

choval, a zavřel ji v klášteře, kde ta chudera strávila dlouhá léta a byla by tam s určitostí plesnivěla až do skonání svých bezútěšných dnů, nebýt Samarcase, kterýž ji odtamtud vytáhl."

„Kdo je to Samarcas?"

„Jezuita. Uctívaný Montcalmovými, poněvádž Larissu přivedl zpět na Barbentane, vyhnal z ní ďábla, očistil ji a nakonec jí navrátil vládu nad vlastní duší."

„A kdypak medle Samarcas dokázal tento zázrak?" pravil jsem přinejmenším stejně udiven léčením co chorobou, poněvádž nikterak nevěřím těmto ďábelským posedlostem, soudě stejně co pan z Montaigne, že čarodějnice jsou toliko bláznivé nešťastnice, mající ďábla nikoli v sobě, nýbrž ve své obraznosti, a podávající spíše čemeřici než bolehlav. Nicméně jsem tento pocit Quéribusovi zamlčel, poněvádž naráží na veřejné mínění a jeví se být bezbožným oběma církvím - obnovené item papeženské.

„Dva měsíce po svatém Bartoloměji," pravil Quéribus. „Jsou tomu tudíž takřka dva roky, co Larissa vyšla z kláštera. A uzřev ji po svém návratu z Benátek, mohu dosvědčit, že je dnes zdravá stejně co Angelina, k níž ji poutá svazek tak důvěrný a každodenní, že nelze takřka uhlídat jednu bez druhé, je každá z nich jakoby odrazem té druhé!"

Tuto řeč jsem vyslechl s jistou nelibostí nikoli ovšemť proto, že bych si přál, aby ubohá Larissa prodlévala ještě v klášteře, nýbrž poněvádž jsem si nedokázal představit, že by minulost na té nešťastnici neponechala nějaké stopy, a to stopy možná zhoubné pro její dvojče, kteréž bylo co dítě prosté a oddané.

15. Přijetí na Barbentanu

Montcalmové přichystali skvělé přijetí otci, Kateřině a především mně - netoliko z té příčiny, že jsem se jim měl stát synem, jehož jim štěstěna nebyla dopřála (čtyři děti, z nichž dva chlapci, jim zemřely v útlém věku), nýbrž aby se jistou způsobou odměnili za nevlídnou tvářnost, když mě byli odmrštili v Paříži, chtějíce tehdy provdat svou dceru za toho drzého floutka Condomina.

Náš houfec se objevil na Barbentanu před večeří a paní z Montcalmu, přenádherně oděná v šat blankytně modrý a ozdobená šperky tuze krásnými, zašeptala mi do ucha poté, co jsem jí po španělsku políbil ruku:

„Pane, buďte trpěliv. Uhlídáte svoji Angelinu. Dokončuje toaletu."

„Aj, madame!" pravil jsem tuze dojat z toho, že byla pravila „svoji". „Trpělivost, tu jsem měl stejně co Angelina tuze dlouhá léta a přísahám, že proto nechovám zlou vůli vůči nikomu, protože ctím úzkostlivou svědomitost, ježto způsobila všechen tento odklad."

„Petře," pravila paní z Montcalmu, kteráž by při těchto slovech zaplakala nebýt toho, že by jí slzy zbřídily nalíčení spanilých oči, „budete nám dobrým synem, jsem si tím jista. Polibte mě tuto."

A nastavila mi líc, kam jsem jí dal tuze lehké políbení nechtěje ani zmršit bělobu, jíž byla natřena, ani si pošpinit ret, maje malou důvěru ve stravitelnost této barvy, kteráž se dobývá, jakž jsem slyšel, z olova, a tento kov nemá u apatekářů pověst nikterak valnou. Od libé líce paní z Montcalmu jsem přešel k drsné líci hraběte, kterýž mě nádavkem mocně objal a párkrát mě pořádně a chlapsky poplácal po plecích a po zádech, než to vše bez jediného slova, měl' slzy na krajíčku, hrdlo sevřené a byl' myslím v duši nadmíru blažen, že může konečně smířit přísnost své papeženské víry s vděčností za to, že jsem mu byl život zachránil.

Otec Anselm mu stál po pravici, přitiskl mě ke své sutaně a dal mi dva mlaskavé polibky po selsku, chvále mě, jakž dobře vypadám, po své dobré a posměvačné způsobě, kteráž, vidělo se mi, se tuze líbila otci, nebyl' tento arcimnich pokrytec jako mnozí z jeho spolubratří, leč zraku upřímného, krku statného, hrudi široké, vlasu nakrátko ostříhaného co strniště po sklizni, nosu dlouhého a zakřiveného jako radlice pluhu, brady vystrčené, huby dobře vykrojené, chrupu bílého a krásného, řeči zvučné, a kdyžtě se smál, smíchu tak veselého, že se mu v poskakujícím břichu střeva otřásala.

Po jeho levici se držela osoba, jižto mi pan z Montcalmu představil co otce jezuitu Samarcase, a jeho odění mě tuze překvapilo, an neměl na sobě ani hnědý hábit ani sutanu, než černý sametový kabátec s okružím dosti širokým, a po boku měl dýku, o níž jsem usoudil, že by jí příležitě dovedl použít, poněvádž byl co hejtman Cossolat v Montpellieru postavy tuze statné a plecí tuze rozložitých bez špetky tuku, leč údů šlachovitých a svalnatých, a bylo cosi čilého a pružného v každičkém jeho pohybu, což prozrazovalo člověka zběhlého v tělesných cvičeních. A vskutku jedva zvěděl, že Giacomi je učitelem umění šermířského, hned nazítří ho požádal o utkání a projevil při něm převelikou obratnost s mečem. Ba ještě více či možná hůře, kterakž chcete: kdyžtě usoudil, že se sdostatek vloudil do *maestrovy* přízně,

pravil mu důvěrně, co byl slyšel v Paříži (kteráž mu byla tak dobře známa co Řím, Madrid, Lisabon či Londýn), že náš Vlach jediný na světě ovládá Jarnakův úder, a anžto on sám ovládá úder řečený jezuitský, byl by rád, kdyby si oba dotyčná tajemství navzájem vyměnili. Tento návrh Giacomi neprodleně odmítl, třebas svým zdvořilým způsobem, a pověděl mi nazítří toho příčinu.

„Petře, je-li vám povědomo, že jezuita je držen k poslušnosti vůči svému řádu *perinde ac cadaver* [11]? Prozradit úder Jarnakův některému jezuitovi znamená prozradit jej všem, co jsou z jeho těsta."

„Byť se zaváže přísahou, že ho nikdy neprozradí?"

„Generál jezuitů ho této přísahy zprostí. Několik znamení kříže, několik latinských slov, *a il gioco é fatto* [12]."

„Pane bratře," pravil jsem s úsměvem, „vy znáte papeženské řády lépe než já, než nemáte někdy laskominy naučit se tomuto proslulému jezovitskému úderu?"

„Arci že mám, nikoli však za cenu, kterouž požaduje Samarcas! Moje svědomí a přísaha mému mistrovi učiněná (a přísahám, že té mě nikdo na tomto nikdy nezprostí), mě zavazují, že Jarnakův úder neprozradím, poněvádž tím, že úder přetne, jakž vám dobře povědomo, útočníkovo podkolení, učiní ho na doživotí pajdavcem."

„Nicméně jste mě mu naučil."

„Jedině vás, bratře," pravil Giacomi a položil mi dlouhou paži na rameno, „a zavázal vás, že ho nerozhlásíte, poněvádž mám ve vás všecku důvěru. Než Samarcas! Víme-liž vůbec, z jakéž národnosti vzešel ten tajemný muž! Ten řeholník dýkou ozbrojený! Ten mnich bez kláštera! Ten duchovní s nohou toulavou, kterýž se trantluje z království do království a brebentí francouzštinou pomíchanou se španělštinou, italštinou a angličtinou!"

„Bůh," pravil jsem opět s úsměvem, „svěřil jazyka dar apoštolům."

„Krásný to apoštol! Komu-li pak slouží svými dalekými cestami? Papežovi? Filipovi II.? Guisovi? Vrací se z Londýna. Co tam as činil? Domníváte se, že se tam pokoušel obrátit na víru katolickou královnu Alžbětu? A jakého původu, jakéť příčiny a povahy je ona obrovská moc, kterouž působí na Larissu tou měrou, že ona na něj pohlíží s uctivostí tak bázlivou a pokornou, jako by to byl Bůh samotný?"

„To že z ní vyháněl ďábla," pravil jsem, chtěje Giacomimu utajit, že nikterak nevěřím jak posedlosti ďáblem, tak ani vyhánění této posedlosti.

„Jenomže exorcismus je obřad veřejný a slavnostní," pravil vážně Giacomi. „A oproti našem regulím Samarcasovo vyhánění bylo soukromé a tajné, anoť se odbývalo v uzamčené jizbě, kde se mnich s Larissou zavřel, aby odtud vyšel teprve po třech dnech a třech nocích, i byla Larissa klidná, pokojná a anjelská, jakž mi bylo řečeno. Vizte, kdo páchne čarodějnictvím!"

---

[11] *jako mrtvola (lat)*

[12] *Hra je skončena (it)*

„Aj, Giacomi," smál jsem se, „je-li sám exorcista podezírán z kouzelnictví, kdepak se zastaví inkvizice?"

„Než víte-li dále," pokračoval Giacomi, jehož jsem nikdy nezřel tak rozohněna (snad poněvádž co papeženec pociťoval více než já nekonečné zkažení vršící se na jeho církvi), „že pan z Montcalmu přísahu učinil, podle níž nikdy svou dceru Larissu neprovdá, an Samarcas mu nahnal strach, že démon se jí přímo v den její svatby zmocní poznovu? Ba ještě hůře! Že pan z Montcalmu, zřeknuv se takřka své moci otcovské, svěřil Samarcasovi ochranu a poručnictví nad svou dcerou tou měrou, že kdyžtě mníšek odjíždí z Barbentanu za svými důvěrnými posláními, odváží si ji s sebou!"

„Jakže! S sebou? A paní z Montcalmu k tomu přivoluje?"

„Arciť! Jsouc vyděšena při pomyšlení, jakž jí sdělil Samarcas, že by za jeho nepřítomnosti mohl se Larissy opět zmocnit ďábel."

„Než pověz mi, Giacomi," pravil jsem zíraje, „odkudž máte to vše, co jste pověděl?"

„Od hraběcího mistra umění šermířského."

„Aj, od Florenťana!"

Kterýžto Florenťan, ve službách pana z Montcalmu již deset let jsoucí, měl zrak tuze bystrý, sluch bdělý a jazyk hbitý, a od našeho příjezdu na Barbentane neopouštěl našeho Giacomiho ani na krok, jsa nadšen, že s ním může obcovat ve svém jazyce.

16. Neuvěřitelná podoba

Než já předbíhám, měl jsem tuze málo Samarcase na mysli onoho prvého večera po našem příjezdu na Barbentane, kdež, sedě u stolu s milými hostiteli, ponechával jsem svou misku na pokoji, an jsem měl zrak upřený, jako tenkráte Quéribus na Mespechu, na dveře, v nichž se měla objevit moje Angelina, stolička po mé pravici byla prázdná, než nikoli jediné ona, ta po Samarcasově levici naproti mně zůstávala také neobsazena, což mi mělo nasadit brouka do hlavy stran věci příštích a předem obrnit proti mému hloupému užasnutí, kdyžtě se znenadání dveře otevřely a já uhlídal, kterakž do hodovní síně vstupuje nikoliv jedna, nýbrž dvě urostlé dívky, kteréž si byly tak neuvěřitelně podobny křtaltem, údy, oděním i tváří, že nižádné na světě znamení by mi neumožnilo rozeznat, která je Angelina a která Larissa, kdyžtě nadto jedna každá z nich měla černou skvrnku v koutku levého rtu z příčiny, již mi prozradil Quéribus na Mespechu: Larissa přeměňovala skrze tuto ozdobnost svoji vrozenou bradavičku na znaménko krásy a Angelina předstírala totéž v převeliké dobrotě srdce svého, neboť její dvojče ji o to prosilo.

Povstal jsem, srdce mi bušilo, a jakkoli mi moje užasnutí zprvu vyhnalo na líci jakýs takýs úsměv, ten úsměv pohasl následkem vzrůstajících rozpaků, an nikdo z nás, ba ani její rodiče, neměl v moci rozlišit mezi těmi dvěma kráskami, zatímco ony stály na prahu bez pohnutí ruku v ruce, jedna každá z nich jakoby odraz té druhé, já pak ostal ohromen úžasem na svém místě, zoufale se snaže uhádnout, která je moje milovaná, nezhanobená a neposkvrněná, a kteráž ta bláznivá nešťastnice, ježto se ve třinácti letech spouštěla s tím malým sloužícím, probodla komornou a propadla poté onomu necudnému třeštění, jakž povědomo. Jeden každý tehdy umlkl a nastávalo postupně hluboké mlčení, což stupňovalo nevolnost přihlížejících (mně pak napínalo každičký nerv a do morku kostí provrtávalo), i pozoroval jsem, kterak obě ty dívčiny, mající tytéž velké laní oči, za což nemohly, na mě nicméně hledí tímtéž zamilovaným zrakem, kdyžtě ovšem jedna z nich mě vidí poprvé v životě a je mi právě tak cizí jako já jí.

Nicméně zatímco na mě jedna i druhá pohlížely zrakem, jakž řečeno, a se stejným oddaným úsměvem na vykroužených rtech, všiml jsem si, ač převelice zpitomělý, že jejich nehybnost není bez jakéhos napětí a že jedna z nich svírá ruku té druhé s takovou silou, až ruka té druhé bledne, jako by jí chtěla zabránit vejít dále do síně a rozptýlit tak neurčitost, v níž jedna i druhá setrvávaly, mělať jedna z nich touhu ji přerušit a druhá v ní ostávat. A tato se mi jevila být Larissou, poněvádž jsem si nedovedl představit, že by Angelina netoužila bez meškání ke mně přiběhnout a posadit se mi po pravici, i jal jsem se hledět na tu, kteráž byla zadržována, a toliko na ni, pohledem něžnějším a důvěřivějším. Což vidouc ta, kteráž zadržovala, přestala se na mě usmívat, kousla se do rtu a zamrkala s tvářností tuze nešťastnou, nicméně nepřestávala svírat ruku své sestry, kteráž byla ovšem sdostatek silná, aby se vyprostila, než neměla to srdce, anať byla tak dobrá a soucitná.

Tento nevhodný nátlak nesl v sobě význam tak ohavný a očividný, že pan z Montcalmu, kterýť tuším jej pozoroval rovněž, by ho byl přerušil, kdyby se tolik nestyděl a snad i neděsil při pomyšlení, že by se mohl náhle ďábel do Larissy na-

vrátit, kdyby otevřel ústa. Jakž mi později pověděl Giacomi, omezil se na to, že vrhl na Samarcase pohled tuze prosebný, a jezuita, kterýž přihlížel celému špektáklu tuto vylíčenému s tváří lhostejnou, zprvu předstíral, že mu nerozumí, jenomže paní z Montcalmu se k němu naklonila a zašeptala mu do ucha pár slov, i obrátil se Samarcas na stoličce a vrhnuv pohled, jediný a tuze krátký na Larissu, pravil hlasem na světě nejlhostejnějším:

„Larisso přistupte ihned tuto ke mně a posaďte se bez prodlévání po mém boku."

Načež Larissa, třesouc se při tom hlasu od hlavy k patám, pustila v okamžení Angelininu ruku, postoupila vpřed se zrakem sklopeným a s tváří staženou a posadila se, jakž byl pravil, a její vysvobozená sestra ke mně přiběhla, jako když holubička přilétne ke svému holoubkovi.

Kdyžtě jsem se sytil pohlížením na ni a posloucháním jejího hlasu, na což se moje oči a moje uši vrhaly s dychtěním takřka neslýchaným, an jsem se nemohl nabažit všeho toho, co mi mohl věnovat předmět mého toužení při našem prvním setkání po dlouhých dvou letech - v Paříži jsem ji uhlídal na čas toliko krátký a vůbec ji neslyšel - neodolal jsem a podtají vrhl pohled na Samarcase a jeho zvláštní svěřenkyni, kteráž tu seděla klidně a pokorně s očima sklopenýma a hrudí se dmoucí, zatímco jezuita velkou chlupatou rukou přidržující ruku Larissinu k ploše stolu a svírající ji tam v zajetí jako myšku v kočičích drápech, odříkával jí do ucha hlasem tlumeným a vážným co buben smutečním flórem zakrytý celé kázání, ježto ta chudera poslouchala přikyvujíc hlavou a pomrkávajíc bez přetrží víčky, leč ani jedinkrát se neodvažujíc pozvednout zrak na mne. Tak hučivý a hluboký byl hlas Samarcasův, že jsem nedokázal zachytit slova, ježto jedno po druhém vrhal s veškerou vahou hříchu do roztomilého ouška Larissina. Než mohl jsem na oplátku po libosti sledovat jeho tvářnost, bylať jeho pozornost odvrácena jinam, a já si ho směl jak praveno prohlížet kradí, v tu chvíli od něho zrak odvraceje, v tu chvíli ho k němu navraceje.

Samarcas měl tvář oné nažloutlé snědé barvy, kteráž se zve kopt, nos dlouhý a zahnutý, líce tak propadlé a maso tak ke kostem přisedlé, že jste viděli vyskakovat svaly na čelisti, kdyžtě žvýkal pokrmy, tato čelist byla pevná a čtverhranná, rty tenké a při odpočinku tuze k sobě přitisknuté, obočí husté co křoví a převelice temné, a to obočí se spojovalo nad nosem a podtrhávalo mu čelo čarou tlustou a takřka rovnou, řečené pak čelo bylo vysoké a hrbolaté, vlas hustý a kadeřavý a nepříliš dosud prokvetlý, šeď se objevovala toliko na skráních, oči smolně černé a hluboko v důlcích zapadlé, jiskřivé a ohnivé pod příhradou obočí, a krom té ohnivosti tuze pohyblivé, bystré, číhavé, zkoumavé, slídivé a zdající se vidět jako oči mouchy na všechny strany současně, a tak si nepochybně povšiml, že si ho prohlížím, jakkoliv jeho zrak zůstával upřený na Larissu, a znenadání se ke mně otočil vrhl na mě strašlivý pohled, kterýžto mi pronikl až do morku kostí, leč vzápětí poté byl následován úsměvem tak půvabným, přátelským a libým, že jsem zůstal s ústy zejícími nevěda, co si mám podržet z této první potyčky: vyhlášení války či nabídnutí míru, kteréž je bylo sledovalo. Všiml jsem si nicméně, prve než jsem přec jen stáhl svoje houfce, že Samarcas má knír i vous, tento pak tuze krátký a tuze pečlivě

nůžkami přistřižený, jakž byly ostatně i nehty na jeho rukou, kteréž, jakkoliv navrch porostlé chlupy, byly čisté, okruží bez poskvrnky a záhyby téhož dobře vyžehlené, a nemohl bych přísahat, povšimnuv si blíže jeho vlasů, zda za své kudrny vděčí více umění než přírodě.

Svatební smlouva sestřičky Kateřiny byla sjednána na Mespechu mžiknutím oka, bylť Quéribus přenáramně ochotný, leč trvalo dobrý týden, prve než byla dojednána na Barbentanu moje smlouva mezi otcem a hrabětem, a po všechen ten čas paní z Montcalmu bděla, abychom já s Angelinou nikdy nebyli ponecháni o samotě na stejném místě, což nám bylo tuze na obtíž, poněvádž takto nám byly odpírány polibky a jiné nevinné laškování, ježto i ti největší mrzouti dopřávají snoubencům, než Gorgóna nás střežící nám je nepovolila. Krom toho Larissa, jakmile Samarcas nebyl u toho, se připoutala k sestře co stín k tělu, sedíc mlčky na židli s očima neustále k zemi sklopenýma, než pokavád mohu soudit, hltajíc každičké moje slovo, tak jako by hltala očima mne, kdyby se byla osmělila přestoupit desky s desaterem. Řečená Gorgóna byla jakous správkyní ve službách hraběnčiných - čeleď na Barbentanu byla dvojnásob početná co na Mespechu, byť byl Montcalm z poloviny méně bohatý než můj otec, jakž se to v krátkosti vyjevilo v rozpravě o smlouvě - a zůstává mi tajno, zda ji byla přikázala tak neoblomnou přísnost paní z Montcalmu, či zda ji čerpala z kyselosti a octa své vlastní cudnosti, než jen jsem se přiblížil tváří k spanilé líci Angelinině, jsa jí tak neodolatelně přitahován co kůň hebkým a zeleným jarním pažitem, jala se pokašlávat a hovořit tónem co nejpřísnějším:

„Račte, pane ze Sioraku, držet se zpátkem."

Načež Angelina vzdychala a Larissa o oktávu níže vzdychala také s víčky vždy sklopenými, než sdílejíc všechna hnutí mysli svého dvojčete v téže vteřině, kdy je pociťovala sestra, a pijíc, jak soudím, poklony a dvorské komplimenty sestře určené, jako by byla i ona jejich předmětem. Já pak, tuze popuzený tyranstvím té babice, kteráž sic neměla jako Gorgóna ve vlasech hady, leč skrývala jejich jed v srdci, jsouc nepřítelkyní všeho žití a lásky, odvážil jsem se, když se jednou ta obluda maličko vzdálila, aby si došla pro víno (anať tuším nadmíru tomuto moku holdovala), požádat svou milenou o tajné dostaveníčko za soumraku ve strážní vížce k východní věži přilehlé, téže, co mi v ní v roce 1567 přislíbila svou věrnost, tato upomínka jí byla stejně drahá co mně samému, a moje dotěrnost šťastně přemohla její zdráhání a ona po několikerém naléhání byla tak laskava, že přivolila. Moje prosba byla nicméně pronesena, byť tichým hlasem, na doslech sestry Larissy, jíž ovšem Angelina důvěřovala stejně co sobě samé, nezradily se nikdy sestry navzájem, chovajíce jedna k druhé přátelství či lépe řečeno lásku neuvěřitelně vřelou a věrnou a oním způsobem obcováni vlídného, shovívavého a nenuceného, jakouž muži obvykle udržují toliko se sebou samými.

Jak se den nachýlil, rozloučil jsem se tedy s Angelinou, s Larissou a s tou Gorgónou (s níž jsem se snažil udržovat jisté formy) a uchýlil se do své jizby, kde jsem strávil nějaký čas lelkováním očekávaje setmění, a když pak nadešlo, vystoupil jsem na ochoz a postavil se na stráž ve strážní věžičce, malé budce otočené k řečenému ochozu lomeným obloukem a opatřené úzkými střílnami, skrze něž

obránci, sami mimo dosah střel, by mohli odrazit útočníky sdostatek neohrožené, aby zlezli východní věž, kteráž převyšovala vodní příkopy nejméně o patnáct sáhů. Jakkoliv noc byla poměrně chladná, an na hradby dul nepřestajně vítr, poněvádž nenacházel na své cestě nižádnou překážku, strážní vížka, jakmile jsem vlezl dovnitř, mě před ním ochránila a poskytla mi nadto tuze vlídné a příjemné vlaho, její ohlazené a zakulacené kameny uchovávaly sluneční teplo, jakž jsem to pozoroval, pokládaje na ně ruku, neboť hmota, z nichž byly přihotoveny, byla sic drsná, leč laskající mé prsty, a její obrysy nekonečně lahodily mým smyslům, aniž mohu povědět proč. A tak jsem se choulil v této maličké komůrce jako bourec ve svém zámotku, jsa tam dobře opevněn proti větru, chladu a noci, a srdce mi navíc blahem plesalo při očekávání milované bytosti a údy se všecky chvěly bláznivým jásotem při pomyšlení, že konečně k sobě přitisknu libé vnady jejího těla.

Uslyšel jsem Angelininy podpatky na dlaždicích ochozu a naráz jsem ji uhlídal v jasné noci, jakž se objevila v lomeném otvoru strážní vížky a jakž se obrátila do strany, aby její vycpaná suknice mohla projít uzounkou skulinou, a kdyžtě jsem k ní natáhl ruce, k mému nemalému údivu se jich nechopila, než vrhnouc se mi oběma pažema kolem krku pevně se ke mně přitiskla a sama naleznouc mé rty bez jediného slova jala se mě líbat tak divoce, až jsem byl z toho užaslý velice velmi, a jakkoliv jsem oplácel její objímání a její líbání, tím zbytečkem rozvahy, ježto ve mně navzdory této prudkosti setrvávala, jsem nicméně cítil překvapení, že moje Angelina nepochybně ve své prostotě tou měrou odhodila svou vrozenou cudnost, že se hurtem se mnou vrhla v bouřlivé zmítání, k němuž bych ji býval rád dovedl až s prstýnkem na prstě. A toto přemyšlování nakonec ve mně přetrhalo rozpoutání smyslů, i odtáhl jsem jí ruce od svého hrdla a drže je obě v dlani, vzdálil jsem ji od sebe, načež zkoumaje jí tvář, pokavád jsem ji mohl uhlídat v přítmí, pravil jsem k ní, popadaje znova dechu:

„Angelino, copak to?"

Není mi povědomo, zda by mi odpověděla, nemoha zřít její oči, mělať víčka sklopená, než na žádnou způsobu by neměla kdy něco odvětit. Vážný a pevný hlas za ní pravil:

„Byl jste oklamán, pane ze Sioraku. Není to Angelina, kteráž tuto stojí. Je to Larissa."

Zvedl jsem oči a spíše jsem vytušil než poznal (neboť v přítmí jsem viděl zřetelně jen jeho okruží) černý obrys Samarcase, kterýž byl tak široký, jako by se plecemi dotýkal obou okrajů otvoru, v němž byl zarámován.

„Jakže!" křičel jsem všecek bez sebe a pouštěje jí ruce, „Larissa! Jste-li to vy, Larisso? Jaká to šalba a nehodné předstírání! Což jste všechen stud ztratila?"

„Pane ze Sioraku," pravil Samarcas, jehož hluboký hlas zvláštně duněl pod klenbou vížky, „račte si připomenout svoje křesťanské milosrdenství; Larissa navzdory svému věku je toliko dítě. Ve svém přemyšlování a svém chování má přesně týž věk co tehdy, kdy ji zavřeli do kláštera (při této připomínce se mi zdálo, že ta chudera se zachvěla od hlavy k patám) a odtrhli od Barbentanu, od jejích rodičů tak milovaných a tak laskavých a od její sestry dvojčete, bez níž její bytost byla jakoby odříznuta od své lepší poloviny."

„Pane," pravil jsem dojatější jeho promluvou více, než bych si byl přál, „což měla Larissa právo mě oklamat? A uchvátit vůči mně úlohu své sestry?"

„Jenomže to je z té příčiny, že jí není dobře povědomo, zdali není svou sestrou, tolik by jí totiž chtěla být!" pravil Samarcas naléhavým hlasem. „Pročež zoufale skrývá pod tímto znaménkem bradavičku, kteráž ji odlišuje od Angeliny. Pane," pravil velitelským hlasem tak klidně, že jsem ani nepomyslel na to, abych mu odporoval, „dejte mi ruku!"

A sevřev ji levicí, uvěznil v úhlu pravého loktu Larissinu hlavu, načež mi vedl ukazovák mezi její bradou a rtem, abych se dotkl prstem bradavičky.

„Cítíte-liž dobře tuto vypuklinu?" pravil. „Podle tohoto povrchu, kterýž není patrný pod znaménkem Angeliny, ježto ona ve své dobrotivosti umisťuje na své tváři na stejné místo, bude vám vždycky možno, pokavád si to budete přát (toto bylo řečeno tónem dostatek výhružným), poznat Larissu."

„Já však nejsem Larissa!" vzkřikla náhle Larissa, pozvedajíc hlavu a dupajíc nohou, „jsemť Angelina! Larissa je toliko zloba a potvornost a kořist démona!"

„Držte jazyk za zuby!" pravil Samarcas přísně a uchopil zezadu její zápěstí, silou ji k sobě přitiskl. „A přestaňte se svými darebnostmi! Nestrpím je! Mám-li vás zbičovat? Nebo snad si přejete, aby vás opět zavřeli do kláštera?"

„Ó ne! Ó ne!" křičela Larissa, ježto náhle změkla a zdálo se, že se uklidnila a všecka se Samarcasovi odevzdala. Což vida Samarcas, osvobodil její ruce, načež Larissa se otočila, objala mu rukama pas, přitiskla mu sama od sebe tvář k rameni a setrvala klidná v tomto dceřinském postoji, robátka poddajnější.

„Od nynějšího času," pravil Samarcas s vlídností, ježto mě udivila, pokládaje lehce pevnou ruku na vlasy své svěřenkyně, „pamatujte si, že jste Larissa, že máte svou tělesnost od veškeré špatnosti ostříhat a že zhřešíte-li, bude vám odpuštěno, pokavád vaše zpověď bude upřímná a pravdivá."

„Staniž se," pravila Larissa hláskem pokojným a přidušeným.

„Pane ze Sioraku," pokračoval jezuita, jehož vážná důraznost jako by se mi vršila v hlavě, ana tak silně duněla ve strážní vížce, „chápete dozajista a odhadujete skrze to, co se tuto událo, kolik že zmatku přivodil váš příchod na Barbentane v této nešťastné hlavě. Maje zájem na tom, aby tento zmatek nezasáhl další osoby, neboť tak vznešená rodina už příliš trpěla, mohu-li vás požádat, abyste se před nikým ani slovem nedotkl tohoto žalostného zmýlení? A mohu-li vás také v tuto chvíli poprosit (znovu zazněl výhružný tón v této prosbě, ježto jí byla toliko dle jména), abyste se zavázal ctí, že zabráníte opakování tohoto zmýlení, protože jsem vás dnes večer poučil o bezpečném a jistém prostředku, kterak mu čelit."

„Pane," odvětil jsem hlasem pevným a chladným, „to zmýlení, kterak je ráčíte jmenovat, nebylo způsobeno mnou a netřeba mi ctí se zavazovat, že předejdu jeho opakování, neboť moje čest v této případnosti nikterak nezklamala jako ostatně v žádné jiné."

„Pane ze Sioraku," pravil Samarcas, nejsa nikterak odražen mou chladností, „nepochybuji, že vaše dobrá vůle bude od nynějška s nejvyšší úzkostlivostí dbát toho, abyste nikdy neráčil zaměnit Larissu za její sestru, tato záměna měla by pro

všechny důsledky tak neblahé, že se vzpírám představit si je a ještě více je jmenovat."

Načež se maličko uklonil stejně upjatě, jako já s ním mluvil, a uchopil Larissu za ruku, odtáhl ji za sebou do ochozu a bez velkého prodlévání odešel.

Hromské dílo! přemýšloval jsem, všecek z míry vyveden, div že mě nevyzval! Pro smilování! Souboj! Zde! A s jezuitou! Ten Samarcas musí mít nezměrnou víru ve svůj proslulý úder! Osvojil si zvyky tohoto světa, an neustále žije v jeho lůně! Toliko jeho tón je sametový, neboť v hloubi duše se vzteká, vzpouzí a vyhrožuje co nejžárlivější a nejzuřivější manžel!

Můj hněv se nicméně uklidňoval a já o tom počal maličko přemítat, maje k tomu čas, neboť Angelina se stále neobjevovala, i rozhodl jsem se neuposlechnout prvního příkazu Samarcasova a zatajil sic Larissinu darebnost jejím rodičům a mému otci, leč na oplátku svěřil se s ní Giacomimu, kterýž, jak se mi jevilo, choval o tuto nešťastnou dívku zájem a tuze s ní soucítil, a najmě Angelině, ježto měla jakési právo vědět o šalebnosti své sestry - já pak jsem cítil určitou povinnost jí o ní povědět.

Zdálo se mi, že sním, když jsem znovu uslyšel dívčí podpatky rozeznívat dlaždice ochozu a když jsem uhlídal na světlejším výseku noci obrys své milované, kteráž se rovněž postavila bokem, aby mohla se svou vycpávanou sukní projít vchodem strážní budky, a chopila se rukou, jež jsem k ní vztahoval, leč aniž se přiblížila dále, jevíc tuze velký stud, že se setkává se mnou o samotě a v této hodině a na místě tak stísněném. Což vida a pozoruje, že nemůže dechu popadnout následkem svého dojetí, zřekl jsem se alespoň pro toto okamžení radosti zlíbat ji na svěží rty a dbal jsem toho, abych se držel zpátky, jakž by byla pravila Gorgóna, chtěje jí nejprv povědět, jak že tomu bylo s Larissou, toto vyprávění vyslechla, jakž soudím, sluchem pozorným, aniž však jsem mohl co vidět z pohybů její tváře, stěží rozeznávaje její rysy v přítmí a vida, kterak se jí lesknou velké černé oči, aniž jsem pochopil jejich výraz. Když jsem domluvil, maličko setrvala v mlčení a povzdechnouc pravila hlasem, v němž jsem nenacházel nejmenší stopu hněvu nebo nelibostí:

„Chudera! Chtěla by být mnou - hle, v tom to vězí. Chtěla tomu už od plének, sužujíc se převelice pro tu nešťastnou bradavici, z této příčiny sebou nekonečně opovrhovala, pokládajíc se ode mne o tolik horší a nehodnější, že by se nejraději zhubila, kdyby ji bývali ponechali! Z té příčiny mohl do ní vstoupit démon, vida, kterak sama sebe tolik nenávidí."

Zůstal jsem nad tím s ústy zejícími, jakkoliv jsem dobře rozuměl, že Angelina tu toliko opakuje, co se pravilo v jejím okolí, a já pak, nechtěje ani odporovat mínění tak dobře všemi uznávanému, že přijalo všechno zdání pravdy, ani je uznat sám tím, že bych mlčel, rozhodl jsem se pro malé žertéřství a pravil jsem:

„Ďábel může za všechno! Zdaliž ďábel ji přiměl i k tomu, aby přijímala to pážátko ve svém lůžku?"

„Zajisté!" pravila Angelina s klidnou jistotou, „kdož jiný? Matka, jakž vám to asi pověděl můj bratranec, byla tuze okouzlena tím mládenečkem, kterýž byl k nakousnutí hezoučký, bystrý, svěží, milý, úchvatně na violu hrající a verše skládající. Měla jsem ho ráda, upřímně řečeno, jako miluje dívenka v tomto věku, po-

šetile, aniž jsem kdy přivolila k jakékoliv důvěrnosti, a koncem konců Larissu jsem tímto nerozumným citem nakazila."

„Než z čeho pochází," otázal jsem se, „pakli Larissa tolik usiluje se vám podobat, že si v této věci nepodržela vaši počestnost a stydlivost?"

„Poněvádž už byl do ní vstoupil démon," odvětila Angelina hlasem na výsost vyrovnaným.

Aj, přemyšloval jsem, cítě se příliš slabým, abych otřásl touto nezvratnou jistotou, nikdy tuhle pravdu nezdolám, nanejvýš ji mohu odrolit!

„Než soudím-li z toho, co se dnes. večer událo v této strážní vížce," pravil jsem, „lze-li povědět, že ji ďábel ouplně opustil?"

„Toť právě ta otázka," pravila Angelina hlasem, v němž se ozývalo něco bolesti a starostlivosti. „Otec Samarcas, kteréhož tuto všichni uctívají stejně co velkého světce, soudí, že démon sic z Larissy vyskočil, nicméně zůstal okolo kolem její duše a při nejmenší příležitosti by opět vnikl do jejího nitra, kdyby on ji neostříhal. Z té příčiny ve své převeliké svatosti a v podivuhodné oddanosti duši, kterouž byl zachránil, nechce ji ve dne ani v noci na krok opustit."

„Jakže! V noci též?"

„V noci především. Spí v komnatce sousedící s Larissinou jizbou, jeden každý z nich zavřen na závoru, a okna jsou chráněna pevnými dubovými okenicemi, an otec Samarcas pokládá Larissu za bytost jakoby obléhanou zlým duchem za nočních zmatků a svárů a sebe sama pak za posádku, ježto ji hájí."

Ejhle, toto mi skytlo mnohou látku k přemyšlování a bývalo by ji skytlo i k povědění, kdybych si nebyl vědom, že Angelinin duch lpí na těchto vírách příliš neoblomně, než aby přijímal má slova s povděkem. Je zvláštním omylem, k němuž mnozí mají příchylnost, domnívat se, že žena, kterouž milujeme, je v nejmenším ochotna, berouc si nás za muže, brát si také naše názory a naši filozofii. Mnoho do toho chybí a chybělo do toho mnohem ještě více Angelině, kterážto kráska byla papeženka a já náboženství vám známého a tudíž tuze málo znalý toho, jak nesmírnou moc dává kněžím řízení duší v katolických rodinách.

Od času, co jsem zde byl, stalo se zřejmým pro mé užaslé oči (a taktéž pro oči barona z Mespechu, kterýž se nad tím nemálo pohoršoval), že otec Anselm a otec Samarcas si mezi sebou pokojně rozdělili vládu (třebas k sobě lnuli láskou pranepatrnou) a na Barbentanu panovali všem, jeden, poněvádž zpovídal hraběte, paní z Montcalmu a Angelinu, a druhý, poněvádž držel pod ochranou Larissu. Uhlídal-li jsem věci očima rozevřenýma, nedal mi za ženu Angelinu pan z Montcalmu, nýbrž otec Anselm, a uložil podmínku, kteréž, ač hugenot, nemohu neuposlechnout. A stejným způsobem nikoli hrabě, nýbrž otec Samarcas rozhodl, že se Larissa nikdy neprovdá, an ďábel dřímající *okolo kolem její duše* mohl by za této případnosti opět tvrz dobýt.

Angelina mlčela ve tmě a tichu strážní vížky a já mlčel rovněž, chopiv ji pak s nemalou něžností do náručí maličko jsem ji líbal, než tuze cudně a aniž jsem ji k sobě tiskl, a abych pravdu pověděl, tuze zkrušen smutkem nad Larissinou darebností, an jsem cítil, že mi byla zle zmršila kouzlo tohoto okamžení a Samarcas ještě více, neboť jeden každý z nich mi dal s nemalou žalostností zakusit, jakou měrou

jsem cizí rodině, do níž hodlám vstoupit, a jistým způsobem, což je ještě krušnější, i té lepé děvě, kterouž jsem miloval.

Svěřil jsem se s tím nazítří Giacomimu v šermířské síni ve chvíli, kdy jsme odpočívali, sedíce po zápolení na lavičce v okenním výklenku s nohama před sebou nataženýma - a jeho daleko přečnívaly moje.

„Aby Angelina viděla Samarcase stejnýma očima co vy," pravil Giacomi se svým milým šišláním, „k tomu bude třeba trpělivosti. Než té třeba vezdy v lidských láskách. Mám-li vás litovat, pane bratře," dodal s úsměvem, „vás, kterýž milujete a jste milován?"

„Giacomi," pravil jsem šprýmovně, „milujete někoho, kdo nemiluje vás?"

Na to on slůvkem ni pohledem neodpověděl, než se zrakem skloněným a s vážnou tváří kreslil na podlaze špičkou dlouhého meče v dlouhé paži neurčitá znamení.

„Být vámi," přerušil mlčení, „nechoval bych nižádné zášti vůči Larisse. Ta nešťastnice vzbuzuje nekonečný soucit. A není-liž běda, že kdyžtě její duše byla vyrvána démonovi, upadla do osidel toho druhého, jenž je tu držán za největšího ze všech světců!"

„Pane," pronesl vážný hlas na druhé straně šermířské síně, „poskytl byste mi čest přátelského utkání?"

Jsa zahloubán v Giacomiho slova i v arabesky, kteréž kreslil na podlaze a kteréž jsem se snažil rozluštit, neslyšel jsem otvírání dveří, a pozvednuv hlavu uhlídal jsem Samarcase stojícího na prahu s obnaženým mečem v ruce a na rtech s úsměvem, jejž jeho žhnoucí oči popíraly.

17. Dvě svatby

Svatby barona z Quéribus se sestřičkou Kateřinou a Angeliny z Montcalmu se mnou slavily se 16. dne listopadu měsíce léta Páně 1574 v kapli barbentanského zámku poté, co jsem byl slavnostně na své spasení odpřísáhl, že *„budu obcovat mši, kdežkoli budu pobývat v ložumentu katolickém, a že ostavím své dámě výchovu plodů našeho spojení ve víře jejích předků."*

Tuto podmínku, pamatujete-li si dobře, otec sám byl podepsal, kdyžtě si bral za choť Isabellu z Caumontu, rozdíl byl v tom, že v tom čase ještě byl nevyznával konfesi hugenotskou, pročež, kterak už praveno, byl jsem vychován v papeženství až do svých dokonaných deseti let. A podepisuje toho dne podmínku stanovenou otcem Anselmem, shledával jsem ve svých dvaceti třech letech, že nejsem ani ryba, ani rak, neboli, jakž tak dobře pravíval baron z Mespechu, že sedím zadkem na dvou stoličkách, což mi bylo méně nepříjemné, než by se čtenář mohl domnívat, an jsem pojal k náboženské horlivosti nemalé opovržení, spatřiv druhdy na vlastní oči pobití katolíků za noci michalské v Nîmes a pobití našich v Paříži 24. dne srpna měsíce. Není tímto praveno, že jsem se stal co Fogacer úplným skeptikem, než podstata uctívání Boha jevila se mi být závažnější nežli jeho forma, tolik poskvrněná v církvi římské bludy, nálezky a pověrami.

Otec, který měl tak silný cit pro své vrchnostenské povinnosti, byl by rád opustil Barbentane takořka nazítří po svatbách, leč pan z Montcalmu k tomu nechtěl přivolit namítaje, že Mespech vstoupil do zimních měsíců, všecko sklízení, vinobraní a česání je skončeno a přítomnost pánova na sídle se nejeví potřebnou. A jakkoliv na rozdíl od mínění hraběte otec ji pokládal za převelice užitečnou, ba i v zimě, pro dobrý chod svého panství, přec jen uvážil, že jakmile se Kateřina a já usadíme v Paříži, uplynou dlouhé měsíce, možná i roky, prve než se opět uhlídáme, byloť cestování v pohnutých dobách království tolik nebezpečné, i připadl tudíž na to, kdyžtě má sestra ho o to denně prosila (majíc ke svému otci lásku tak obrovskou) a kdyžtě i já ho o to žádal, že maličko popustí uzdu svým náklonnostem a že odloží návrat do Périgordska, alespoň po ten čas, dokud pan z Montcalmu nezařídí vlastní záležitosti a sám nezatroubí k odjezdu do hlavního města.

Byl jsem v sedmém nebi po tomto rozhodnutí, poněvádž neslýchané štěstí nad tím, že vlastním Angelinu, dostalo mnohé trny a hloží z příčiny odjezdu otcova a z častého pomyšlení, že Jan ze Sioraku se ocitne na Mespechu zcela sám bez Sauveterra, bez Samsona, bez Kateřiny a beze mne, a že jeho stáří, byť tolik svěží, bude trpce zakoušet prázdnotou z naší nepřítomnosti. A tak výmluvná byla v mé obraznosti jeho samota ve zdech mespechských, že jsem se takřka viděl na jeho místě a jakoby odloučen od dětí, ježto jsem ještě neměl. Není-liž žalostno, přemyšlujeme-li o tom hlouběji, že stužka našeho života se odvíjí nelítostně, léta neopomenou umenšovat naše síly a my jsme ještě navíc poškozeni v našem bytí odchodem z rodného hnízda synů a dcer z našeho těla zrozených?

Kterak se mi naopak ulevilo, kdyžtě nazítří po těch dvojích svatbách Samarcas, kterýž těžce snášel Giacomiho zájem o Larissu, znenadání se ustanovil, že odlétne do Remeše a odtáhne ve svých odporných pařátech i svou svěřenku, čímž

uvrhl v zoufalství Itala, leč stejnou ranou skoncoval s tísní, do níž mě vrhaly moje nejasné vztahy k Larisse. A kterak by také mohly být jiné, neboť ani má tělesnost ani mé srdce nemohly k ní zůstávat zcela chladnými, bylať Larissa svou smrtelnou schránkou tak zvláštně podobna mé milované, jakkoliv v ní sídlilo neviditelné zkažení, kteréž, byť jsem je zatracoval, mě nicméně znepokojovalo. Neboť v tomtéž čase, kdy jsem měl postupně strhávat Angelininy tvrze cudnosti, pevnost Larissina byla tak pohodlně přístupná a všech bašt zbavená, že se otevírala sama se všemi smysly probuzenými, volajícími a chtivými všude tam, kde u mé tak zbožňované choti ještě spaly. A tak potkal-li jsem ji samotnou v záhybu nějaké chodby, když tě její velké oči se na mne upíraly a její ruka se o mě otřela, poznal jsem ji podle toho, jakž se moje oudy při této její mlčenlivé výzvě chvěly.

Samarcas nám dal na srozuměnou, že se hotoví navštívit v řečeném městě proslulý jezuitský seminář, než podle několika slov, ježto vyklouzly Larisse a ježto mi její sestra opakovala, se jevilo, že se tam má toliko krátce zastavit a konečným jeho cílem že je Londýn.

„A co k čertu," pravil ke mně Giacomi, když tě jsme byli sami v šermířské síni, „co k čertu hodlá činit tento démon v zemi, ježto čítá tak málo katolíků? *Chi lo sa*? [13]

„Vy přece!" smál jsem se, „neboť váš tón dosti praví o tom, že ho pokládáte za zapřažena do činnosti tolikéž temné co on sám."

„Arciť! Domnívám se tak! Je to člověk, pro něhož všechny prostředky jsou dobré ke všem účelům! Víte-li, že kdybych býval nebyl ve střehu, byl by mě při našem posledním střetnutí propíchl co kuře na rožni?"

„U všech rohatých! Zasáhl vás?"

„Nikoli! Ochránil jsem se! Než jakým hanebným krytím, nikoli zbraní, leč oudy! Blahoslavená Panno, ještě se při tom červenám! A byl jsem z toho v tom okamžení tak rozčertěný, že jsem s ním znovu spojil zbraň a vyrazil mu meč z ruky. Petře! Být jeho zbraň bambitkou, odpravil by mě! Než to byl toliko záblesk, vzápětí se upokojil, sebral zbraň, zastrčil ji do pochvy a pravil ke mně svou *note bassa* [14], kterouž má v takové oblibě:

‚*Maestro*, je-li toto váš úder?'

‚Nikoli, *padre*, po mém úderu je útočník chromcem na celý život.'

‚Tento vám ho však vydává na milost! A s těmito dvěma údery,' pravil žertem, leč pod hustým obočím se mu blýskl černý plamen, ‚můžete dojít tuze daleko! *Maestro*,' pokračoval s úsměvem sladkým a výhružným současně, ‚být velkým inkvizitorem španělským, donutil bych vás prozradit svoje údery skrze posazení na osla, lámání kolem a věšení hlavou dolů.'

‚*Padre*, já však jsem dobrý katolík!'

‚Kdo to může tvrdit,' pravil a zrak mu opět zaplál, ‚pakli obcujete s hugenotem?'

---

[13] *Kdopak to ví? (it.)*

[14] *vážným tónem (it.)*

‚Kterýž chodí na mši.'

‚Leč naslouchá jí toliko kouskem ucha! Nuže, *maestro*,' dodal poklepávaje dlaní na pochvu svého meče, ‚budiž vám veliký dík za to, co jste dokázal: že po vás nikdy nebude veta, máte-li toto v ruce.'

‚Veta po mně?' pravil jsem s obočím zvednutým, ‚copak znamená tato řeč evangelia?'

‚Nebudu k ní činit výklad,' pravil. ‚Vy jí rozumíte sdostatek.'

Načež mi učinil hlubokou poklonu a odešel, a věřte mi, Petře, ten člověk má více od ďábla než od Boha, to bych na svou duši odpřísáhl! A takřka se soucitem i zlostí dusím věda, že ubohá Larissa je v jeho rukou!"

Aj, přemyšloval jsem, pozoruje vzteklého a rozhněvaného Giacomiho, obvykle tak mírného a klidného, kterak láska člověka mění!

„A je-li vám povědomo," pravil jsem, „co mám od Angeliny: Samarcas si při odjezdu vyžádal a od pana Montcalmu obdržel obnos tisíc zlatých na výživu své svěřenkyně."

„Totoť mě nikterak nepřekvapuje!" odvětil Giacomi, „ohavník nemůže nebýt skrblíkem! *Samarcas é un uomo che scorticherebbe un pedocchio per avere la pelle*. [15]

Čemuž jsem se smál, nechtěje spatřovat Samarcase v barvách tak temných jako Giacomi, byť byl jezuita v otázkách svého náboženství tak neústupný a horlivý, než běda!, mohl bych jmenovat v Nîmes i v Montpellieru hugenoty, ba i pastory našeho vyznání, jako třeba pana Gaska, kteříž se mu v tomto punktu věru vyrovnali. Na druhé straně a snaže se udržovat váhy v rovnováze chápal jsem, že Montcalmovi, jakkoliv po mém soudu svoje uctívání Samarcase přeháněli, nechovali k němu vděčnost bez příčiny. Byť byly jakékoliv způsoby, jichž použil k vyléčení Larissy, a povaha té zvláštní moci, kterouž nad ní měl (mám o ni jisté tušení a čtenář nechať mi promine, že o tom pomlčím), přesto přese všechno jsem nemohl nevidět, že se mu podařilo to, v čem všichni ztroskotali, a že vskutku vyrval Larissu z klášterní kobky, kde by za živa shnila, i vděčí mu ta chudera, a nikomu než jemu, za nové rozvití života svého.

Při odjíždění svého dvojčete moje Angelina prolévala slzy, ježto jsem pil na jejích svěžích líčkách, nekonečně ji laskaje a snaže se ji potěšit. A poněvádž nyní jsme u této kapitoly, chtěl bych tuto zopakovat, že nikterak nesdílím mínění pana z Montaigne, kterýž za mé návštěvy v *jeho tichém otcovském ústraní* ke mně pravil, bych se věru ostříhal laskat svou příští choť z *obavy aby výstřednosti milostné nevázanosti ji nevyvedly z mezí rozumnosti*. Než povězte, spanilá čtenářko, není-liž toto právě příčina, aby muž naučil družku svých dnů těmto slastným *obohacením*, kteráž způsobují *rozkoš tak živou, tak pronikavou a tak dráždivou?* Je-li pak třeba oddávat se s ní obcování hurtem po způsobu *psic* tak rychle a překotně, že přitom zhola nic nezakouší nebo toliko převelice málo, anať nebyla po stupních probouze-

[15] *Samarcas je člověk, který by stáhl blechu, aby dostal její kůži (it.)*

na k bouřlivosti smyslů? A máme-li sebe zbavovat neslýchaného štěstí přitom, když prsty a rty přejíždíme krajiny libého jejího těla a činíce to, přistihujeme-li na její sladké tváři, v jejích laních očích a možná i ve vzdychání známky vzrušení, ježto jí skýtáme?

Je-li člověk samoten při zrození a tím více samoten při zrození k smrti, prosím alespoň, aby nebyl samoten a jeho družka rovněž ne v okamžení, kdy z jejich spojení má vzejít nový život, jsa toho přesvědčení, že není horšího osamění než přijmout sic rozkoš, nikoli však ve stejný čas. Žoldák znásilňující děvčátka či ženy při plenění města netiskne k sobě lidskou bytost, nýbrž věc, a zmocnit se jí nebo ji zhubit je pro tohoto ohavného desperáta jedno a totéž. Toť není rozkoš. Je to - pravím znovu - osamocenost trudná a živočišná. Než tělesnost není tak výmluvná co duše, něžnost, štědrost a lidská úcta, když tě nejpřednějším záměrem manželovým je přinést choti - a je-li třeba, odkládat při tom tu svoji slast, o kterouž ji zkracovat bylo by podlým skrblictvím, uvážíme-li, že jí ji poskytl Stvořitel na oplátku za bolestné těhotenství, když tě nám nakonec udělil rozkoš stejnou a zbavil nás jejích nepříjemností.

Byli jsme na Barbentanu už dva měsíce, byl ť pan z Montcalmu poněkud liknavý ve svých přípravách, když tě otec mi jednoho večera vzkázal po Fröhlichovi (který byl k němu připoután převelikou náklonností a sloužil mu co komorník), abych za ním zašel do jeho komnaty. Což čině a nemálo pobaven, vida vyklouznout od něho, když tě jsem k němu vstupoval, bystrou a švarnou šibalku komornou slující Žanetka - neuniklo mi, že Jan ze Sioraku na ni hledí odnedávna se zalíbením -, byl jsem překvapen, shledávaje u otce vzezření mrzoutštější, než bych byl očekával po té roztomilé společnosti, kteréž si byl užíval.

„Pane otče," pravil jsem s úsměvem, „co to značí? Proč tolik chmury? Žanetka vás snad pohněvala?"

„Nikoli. Díky Bohu ta krasotinka je dostatek úslužná. Než jest mi pohříchu sežvýkat jiný oves, a trpčí. Vezměte a přečtěte si tento list od Františka, jejž jsem před chvílí obdržel."

A podal mi ho v natažených prstech nikoliv bez jistého opovržení, vrhl se do křesla, zkřížil netrpělivě jednu nohu přes druhou a s čelem svraštělým hleděl na mě pronikavým zrakem, zatímco jsem pročítal psaní prvorozeného bratra:

Pane otče,

mohu vám oznámit toliko dobré o Mespechu, anžto všem, zvířatům i lidem, daří se znamenitě a já pak hospodařím na kastelánství, dbaje všech vašich přikázání. Nicméně s politováním vám ohlašuji, že jsem se posléze obrátil na víru katolickou, apoštolskou a římskou, nemaje nižádnou jinou možnost ani k tomu; bych se oženil se svou Dianou, ani bych vedl její panství zpolou s Puymartinem, ani bych zdědil titul barona z Fontenaku po mužském potomku, jehož mi má choť povije.

Pan biskup sarlatský ráčil dodat mému obrácení zvláštního lesku, slavě je v katedrále. A uváživ, že tato okolnost by vám činila bolest a mrzení, kdybyste byl v tom čase na Mespechu, raději jsem se podrobil této zkoušce za vaší nepřítomnosti

a ihned vás snažně prosím, byste za to ke mně nechoval zášť, netouže po jiném tolik co po vaší lásce, a ujišťuji vás, že zůstanu až do skonání vaším

z plna srdce nejpokornějším, nejposlušnějším a nejoddanějším služebníkem.

František ze Sioraku

„Nuže," pravil otec, „co si o tom myslíte?"

Po těchto slovech jsem upadl v rozpaky, an jsem sic neměl porozumění pro upjatý tón tohoto listu tak bezchybného, leč nechtěl jsem obviňovat svého prvorozeného bratra (byť jsem ho neměl v přílišné lásce), poněvádž jsem nebyl bez jisté sympatie k jeho důvodům.

„Cože si o tom myslím?"

„Arciť!"

„Že nevím, co bych býval učinil sám, být ve Františkově postavení, an biskup sarlatský není tolik snášenlivý co otec Anselm."

„Já vám to povím, Petře!" pravil baron z Mespechu: „Vy byste se byl se mnou předem poradil!"

„Dozajista. Než František je František: neodvážil se postavit se vám tváří v tvář."

„Zkrátka je to zbabělec!" zvolal otec a s podmračenýma očima přecházel sem a tam po světnici. „A co je horší," dodal zlostně, „zbabělec katolický!"

„Nikoli zbabělec," pravil jsem. „Vztáhne-li kdy někdo ruku na jeho majetek, František se bude bít a bránit zuby nehty."

„Aj, neobhajujte ho!" křičel otec znenadání zlostí omámený. „Ten licoměrník ještě před mým odjezdem z Mespechu dobře věděl, že hodlá změnit kazajku, a nic mi nepověděl! A vizte, nyní mě v tomto psaní ujišťuje, že *netouží po jiném tolik co po mé lásce*! A z *plna srdce*! U všech rohatých! Troufl-li by si změnit tábor, kdyby Sauveterre byl ještě naživu v našich zdech? Aj, Petře můj, vztekám se při pomyšlení, že hugenotství na Mespechu nepřetrvá krátké období mého života, an druhý baron z Mespechu se navrací k víře katolické co pes ke svým zvratkům a všechna moje vnoučata všechna! synové a dcery Františkovi! Samsonovi! Kateřininy! a vaši! - budou vychována a od plenek kojena kalným mlékem papeženského modlářství!"

Po těchto slovech jsem nakrátko zmlkl a šel jsem vyhlédnout ve skomírajícím dnu skrze okno na skalnaté vrchy Provence (která je sic po svém způsobu milá a světla plná, než nikoli tak zelená jako naše Périgordsko), nevěda ostatně co povědět, chápalť jsem dobře otcův nesmírný žal nad tím, že musí přihlížet, kterak jeho potomci postupně opouštějí jeho vyznání, a já mezi nimi.

„Aj, otče," pravil jsem nakonec, když jsem byl nad tím přemítal, „odpusťte Františkovi: jeho obrácení není pohříchu osamocené, než jedním z nesčetných po 24. dnu srpna měsíce. Totoť je dodatečná žeň svatého Bartoloměje: mezi tolika klasy bouří polehlými a zvalchovanými stačí kněžím toliko paběrkovat. Hrozí nebezpečí smrti. Vy sám, abyste odzbrojil biskupství sarlatské, přivolil jste k milostivému věnování pozemků kapucínům dobrého města a pozval Svěráčka, aby přišel sloužit mši na Mespech pro vaše katolické hosty. Já pak, pane otče, jsem

daroval řečenému Svěráčkovi jeden zlatý, aby znovu pozlatil modlu, a háje svou duši a tělo, každý den zde obcuji mši, jsa mocí přinucen být co Janus s dvojí tváří, jednou katolickou a druhou hugenotskou, nebo chcete-li, jedním z těch montpellierských marranů, kteříž vyznávají papeženství toliko konečkem rtů, a tyto rty zůstávají co pečeť sevřeny na jejich židovství, pro něž bije jejich srdce."

„Nicméně," pravil otec bolestně, „mši obcujete!"

„Obcuji," pravil jsem s úsměvem, „leč kterakž praví úsloví, s jedním uchem v polích a s druhým ve městě, jsa v nitru cizí bludům římského vyznání."

„Vy, Petře! Co medle vaši synové!" pravil Jan ze Sioraku nikoli bez jisté něhy, ježto mu zamžila oči, kdyžtě mi pokládal paži na rameno a tiskl k sobě. „Co medle vaši synové," opakoval. „A vaši vnukové!"

„Budu dbát toho, aby se skrze má ústa podrobně dověděli o neslýchaných protivenstvích, ježto jsme zakusiti z rukou kněžků. A kdož ví, zda se někteří z našeho těla, až se časy stanou k našim milostivějšími, nenavrátí k čistotě naší víry?"

„Nicméně, milý Petře," pravil baron z Mespechu sleduje mě koutkem oka, „jeví se mi, že z mých čtyř dětí vy jste možno-li nejméně horlivý ve věcech víry. Z čeho to pochází?"

„Z toho, že já chovám horlivost ve veliké nenávisti, zaživ její neblahé účinky v Nîmes a v Paříži. Račte však dovolit, pane otče," pokračoval jsem, nechtěje se s ním o tom pouštět do sporu, „abych se nyníčko s vámi rozloučil: slíbil jsem Angelině, že jí pomohu vybrat mezi dvěma oděními pro dnešní večeři, kterážto odění čekají rozložená na jejím lůžku."

„Aj, už déle nemeškejte!" smál se otec. „Je to věc nemalé závažnosti, ženské ustrojení, jímž se dáma vyšňoří, aby se líbila sobě a nám. Nebýt toho, že něžné pohlaví o to tolik pečuje, kde by jinak měla místo krása v našem dennodenním životě?"

18. Časy se zhoršují

Přece jen nebylo zbytí a museli jsme jednoho dne opustit toho znamenitého muže, odjet do Paříže a ponechat ho, aby se vrátil do svého Périgordska a žil tam na Mespechu ve dvojím osamocení: v samotě otce opuštěného svými a v samotě víry, a ta druhá samota ho trýznila stejně co první, byloť záměrem otcovým, když byl druhdy povýšen do šlechtického stavu, netoliko založit kastelánství a rod, nýbrž být i prvním článkem řetězu hugenotského potomstva, což by bývalo mohlo připojit k zdárnosti panství i pravdu očištěného vyznání víry.

Kolik jen slz bylo prolito při jeho odjezdu jak sestřičkou Kateřinou, byť tolik zamilovanou do Quéribuse (s nímž už nedotýkajíc se země běhala lehkou nožkou po zlatých oblacích nejbláznivějšího štěstí), tak mou Angelinou, jejíž vrozená dobrotivost byla vytušila trápení barona z Mespechu v tom trpkém odloučení, a mám-li to posléze povědět bez studu a hany, i mnou, kterýž jsem si ho nade vše cenil, a to tím spíše, že baron jsa ukut z tak dobrého a ryzího kovu, nebyl bez jistých slabostí, ježto mi ho činily blízkým.

Vzpomněl jsem si o pár let později na sžíravý smutek otcův nad rozpadem jeho hugenotského rodu, když jsem byl na mši s králem v kapli bourbonského paláce (který stál naproti malé brance do Louvru) a pozoroval dva velmože z jeho průvodu, kteříž po mém soudu naslouchali římské bohoslužbě truchlivě a podmračeně a jako by to, co poslouchali, jim tuze lezlo krkem. A Fogacer po mém boku stojící a bystrým okem sledující směr mého pohledu, usmál se na mě významně, aniž slůvko prohodil. O několik okamžení později setkal jsem se s ním v síni karyatid (očekávaje, až nás povolá král), a jak jsme stáli zády opřeni o jednu z těch obrovitých ženských postav vytesaných Janem Goujonem, Fogacer se mě otázal, zda jakožto známý milovník fraucimoru nebyl bych vyděšen olbřími postavou těchto krasavic, kdyby se znenadání probudily k životu a kámen by se proměnil v tělo, i odpověděl jsem mu se smíchem, že nikoliv, a dodal po anglicku (poněvádž jsem se tehdy pilně věnoval studiu tohoto jazyka): „*You can't have too much of good thing*," [16] a uprostřed tohoto žertování mi nevím proč vytanuly na mysli vážné, posmutnělé a odbojné tváře těch dvou velmožů, ježto jsem uhlídal na mši v bourbonském paláci, i otázal jsem se bez meškání Fogacera (který věděl vždy všecko o všech), kdo byli ti dva, an jsem je až do dneška u dvora nikdy neviděl. Pověděl mi jejich jména (nemám v oumyslu je zde opakovat) a dodal *sotto voce*, poněvádž jsme tehdy měli kolem sebe pestrý dav dvořanů a strážců a bylo kolem nás i mnohé sem tam kvaltování:

„Jsou jako vy, *mi fili*, katolíci navenek, což značí v nitru hugenoti, kteříž sem právě dorazili a kteréžto král požádal, aby *skasali plachty* chtějí-li mu sloužit."

„Skasali plachty? Co to značí?"

---

[16] *Dobré věci nikdy nemůžete mít příliš (angl.)*

„Je to výraz námořnický, Jeho Veličenstvo se ho přednedávnem naučilo a rádo ho používá. Znamená, že se má zmenšit plachtoví, když nebe počíná být větrné a bouřlivé."

„A Bůh ovšemť ví, že takové je!"

„A Bůh *zajisté* ví, že takové je!" opravil mě Fogacer s úsměvem. „*Mi fili*, k čemu je vám potřebné obcovat mši, prozrazuje-li se slůvkem ‚ovšemť'?"

K čemuž žertem připojil:

„Ovšemť! Ovšemť! praví hugenot, poněvádž je *ve všemť* člověkem jistot!"

„A papeženci nikoliv?"

„Papeženci jsou horliví. Než po mém soudu věru málo z nich by v tomto století zemřelo na hranici, aby dokázali svou víru."

„Zemřel-li by král pro svou víru?"

„Pane rytíři," pravil Fogacer (který mi dal tento titul, neboť Jeho Veličenstvo mi jej před týdnem udělilo item malé panství v Montfort-l'Amaury řečené Osekaný dub), „neříkejte král. Říkejte Jindřich. Tímto způsobem, kdyby někdo se zlou vůlí zaslechl vaše slova, nevěděl by mluvíte-li o Jindřichovi z Guise, Jindřichovi Navarrském nebo o králi - jehož zlolajné huby v Paříži zvou, víte-li to, Jindřichem třetím prý proto, poněvádž ti dva první mu osekávají království."

„Slova ohavná a mrzká," pravil jsem potichu, „a vy byste je neměl opakovat."

„Však já mám rovněž hubu zlolajnou," pravil Fogacer vymršťuje do oblouku ďábelské obočí, „jakkoliv srdce dobré a Jindřichovi věrné."

„Vy jste mi neodpověděl," pokračoval jsem, „ctihodný doktore Vševěde, stran náboženství našeho Jindřicha."

„Všechno stran náboženství je u něho sporné! Jindřich miluje mnichy, kláštery, kutnu. Koná poutě. Uchyluje se do ústraní. Chodí s procesím."

„To vše vím. Krom toho, oděn do pytle kajícníka, opásán pásem z umrlčích hlav…"

„Se bičuje. Než je-li vám povědomo proč?" pokračoval Fogacer se zrakem blýskavým. „Poněvádž má převeliké toužení očistit si svědomí, kteréž po očištění opět poskvrňuje rozkošemi, o nichž je známo."

„Zlolajná hubo, mlčte! Odpovězte: Zemřel-li by Jindřich za svou víru?"

„Zemřel by spíše z víry jiných, neboť církev tlačí Guise, aby mu uzmul království i život."

„Vy mě překvapujete," pravil jsem s úsměvem, „těch deset let, co mu slouží, slyšel jsem Jindřicha více než desetkrát, kterak hlásá svou horlivost ve službách církve a ve vykořenění hereze."

„*Skasává plachtu,"* pravil Fogacer se svým pokrouceným úsměvem. „Počínání, v němž náš Jindřich za bouří vyniká. A jakž jste byl tak dobře pověděl, sám ďábel ví, že ty bouře máme."

„Nepravil jsem ďábel, leč Bůh."

„A z čeho soudíte," pravil Fogacer, „že to Bůh žene nad království ta morová mračna?"

Kéž mi čtenář promine, že jsem právě skočil rovnýma nohama z roku 1574 - data mého sňatku a mého přesídlení do Paříže - k roku 1584, k času tuze neblahé-

mu pro království a pro mého dobrého pána, krále Jindřicha třetího. Poněvádž pak je v mé povaze spíše uhánět než kráčet rozvážně co dromedár, strachoval bych se nudně vyprávět o svém domácím štěstí po čas uplynulých deseti let, kteráž byla pro mě klidná a pokojná co tichá říčka v lukách se klikatící. Nikoli že by se naší ubohé Francii nedostávalo zmatků a nepokojů, za něž především mohl *pán*, králův bratr, než přese všechno byla to léta takřka poklidná proti tomu, co mělo truchlivě nastat počínaje rokem 1584 jak ve státě, tak i v mém životě, kterýž, tuze jsa svázán se službou králi, stal se opět náhle k řečenému datu nepokojným, bouřlivým a ze skaliska na skalisko neslýchaných trampot poskakujícím.

Bylo to šestého dne května měsíce, kdy se na nebi Francie objevily první bouřlivé vichry, ježto se hotovily drásat království a otřásat trůnem. A dobře si vzpomínám, že mi to oznámil spanilý baron Quéribus, kterýž mě navštívil tenkráte po polednách s mou sestřičkou Kateřinou v mém domě v ulici Na rozkvetlém lánu, kteráž je vzdálena dva kroky od Louvru a je rovnoběžná s ulicí Pštrosí, a tam jsem ho zastihl, vraceje se z řečeného Louvru, ve společnosti Angeliny, držící v náručí mého synáčka Oliviera, naše čtvrté pacholátko, ježto mělo jeden rok věku svého a jakkoli už chodilo, žvatlalo dosud řečí úplně nesrozumitelnou.

Quéribus byl skvěle oděn do kabátce barvy lososové a nohavic téhož odstínu, měl široké a bělostné okruží s nádhernými záhyby, čapku čili birýt s chocholem, pod touto čapkou vpředu i vzadu bylo vidět nakadeřené vlasy a lokny, hruď měl přepásanou perlami v řadách sevřenějších než vojáci v bitvě, na levém ušním lalůčku mu visel a kýval se diamant a na rukavicích obou rukou se mu leskly prsteny. Bylo to pravdu pověděno na našeho sličného šviháka odění poměrně skromné, srovnáme-li je s jeho nádhernými ústroji na dvorských plesech, an měl v truhlících přes sto oděvů stejně bohatých (a více ještě) než tento, úchvatnou směsici saténu, hedvábí a brokátu, takže by mohl nosit každý boží den jiné ustrojení a často to činil, nechtěje být před králem zahanbován dvořany nad něj vyšňořenějšími. Zapomněl jsem ještě na krátkou kaštanově hnědou a zlatou pláštěnku splývající mu přes jedno rameno až k vosímu pasu, bez nížto by se žádný elegán neopovážil objevit u dvora ani za největších veder.

Poznal jsem, že Quéribus je v domě, prve než jsem ho uhlídal a sotva jsem dveře otevřel, podle libovonné brázdy, kterouž za ním ponechávaly jeho voňavky, a tyto voňavky bezesporu svou silou, ne-li libostí, předčily voňavky Kateřininy i Angelininy dohromady.

A vskutku jen jsem vkročil do velké síně, uhlídal jsem ho v přirozené velikostí (a vzhledu mnohem méně přirozeném, an měl oči nalíčené a tvář bělobou natřenou), řítil se ke mně s náručí otevřenou a takřka mě udusil v pevném objetí, než celoval mě toliko konečkem rtů obávaje se nepochybně, aby si nepokazil nalíčení. A sotva jsem měl čas pozdravit svou paní choť a paní sestru, už mě opět k sobě přitiskl a s paží kolem mého krku ke mně pravil:

„Aj, milý Petře! Věci v našem království se čím dál více zhoršují. *Pán* umírá!"

„Jakže," pravil jsem, „je to jisté?"

„Nepochybné! Mám to od Marka Mirona. *Pán* už tak dost zesláblý, vyschlý, vyzáblý a co moucha slabý teď vyplavuje a vykašlává zbytek plic."

„U všech rohatých!" zvolal jsem, „plakat po něm nebudu!"

„Ani já ne!" pravil Quéribus.

„Cože!" pravila Angelina po svém zvyku dobrotivá a slitovná, „nebude-li v tomto království nikoho, kdo by prolil slzičku nad tímto naším umírajícím bratrem?"

„Tento bratr," pravil Quéribus, „byl královi bratrem tuze ohavným. Třikráte proti němu pozdvihl zbrojný lid. Všechno zaplétal, všechno zamlžoval. Zrádce jeho krve! Nevěrný bratru svému a vladaři!"

„Skutkem je," pravila Kateřina, „že vévoda byl navýsost škaredý: malý, černý co vysušená švestka, hnáty měl křivé, tváře odulé a od neštovic poďobané. Podobná zrůda se v rodu Valois nevidí!"

„Než duše horší tváře," pravil Quéribus, „bylať zbabělá a zároveň ukrutná."

„Ukrutná?" otázala se Angelina.

„Aj," zvolal jsem, „o tom není pochyb! Vévoda dal zhubit v Issoire v roce 77 všechny obyvatele řečeného města poté, co se mu byli vzdali."

„Aj, proto?" smál se Quéribus, „hugenoti jsou co lernská hydra, useknete jim jednu hlavu a sedm jich znova naroste!"

„Pane," pravila Kateřina zachmuřeně a s hřebínkem vztyčeným, „posmíváte-li se mým hugenotským příbuzným, dveře mé komnaty vám ostanou dnes večer uzavřeny!"

„Paní choti," pravil Quéribus a půvabně poklekl před její vycpávanou suknicí zlatem vyšívanou (Kateřinino odění co do nádhernosti v ničem neustupovalo ustrojení jeho), „před tímto trestem o sobě tak ukrutným dal bych přednost dřevěnému oslu a kolu! Račte mi odpustit ten malý žert!"

To řka chopil ji za obě ruce, ježto mu s úsměvem podala, a poceloval ji pečlivě dbaje, aby si při tom nepočínal příliš prudce, an si nechtěl pokazit svoje nabílení.

„Je jisté," pravil vstávaje, „že *pán* byl našemu království nejinak než ku zhoubě. Nepřinesl nikdy nic dobrého. A nejhorší je, že když byl naživu tak špatně králi sloužil, co mrtvý mu slouží ještě hůře."

„Kterak je to možné?" pravila Angelina, pozvedajíc k němu krásné černé zraky, průzračné a upřímné. „Což by mu co mrtvý mohl škodit?"

„Pohříchu ano!" pravil Quéribus, „co mrtvý klade králi svízelnou otázku nástupnictví, an Jindřich nemá děti, jakkoli už je dost let Renat. *Pán* by byl mohl po něm nastoupit, jakž král Jindřich sám nastoupil po svém bratru Karlovi a jakž Karel IX. po svém bratru Františkovi II."

„Jenže," pravila Angelina, „blahoslavená Panna ho může ještě obdařit synem. Moje rozmilá sestra Kateřina byla sedm let bezdětná, prve než jí blahoslavená Panna ráčila darovat dítko."

„Zajisté, Pán ke mně byl nakonec milostiv," pravila Kateřina, kteráž v srdci hugenotka (třebas stejně co já musela obcovat mši) nechtěla jmenovat Marii co původkyni toho božského dobrodiní.

„Z té příčiny," pravil Quéribus, „král koná pouť, až si podrážky ošoupává, od pařížské Matky boží k Matce boží v Chartres, a ujde tu převelice dlouhou cestu ve dvou dnech, nedosahuje přitom ničeho krom napuchlých nohou, jež mu léčí rytíř ze Sioraku."

„Tento rytíř," pravil jsem se smíchem, „léčí i svoje nohy a po návratu si dává své střevíce podrazit, zatímco prý Jeho Veličenstvo ty svoje zahazuje, neboť nebylo vychováno v hugenotské šetrnosti."

Jakž jsem pravil, pacholátko Oliviera se jalo znenadání křičet, až uši brněly. Moje Angelina v okamžení rozvázala živůtek, nechala z něho vyklouznout nejkrásnější prs na světě a podala jej do jeho bezzubých úst, poněvádž jsem jí byl přesvědčil, že žádný cizí prs se při kojení nemluvněte nikdy nevyrovná jejímu a že čas k tomu, abychom najali kojnou, nadejde tehdy, až se jí mléka počne nedostávat. K čemuž nedošlo.

Mlčeli jsme po čas, co trvalo toto kojení, jsouce všichni čtyři podivem naplněni a dojati tím půvabným divadlem item neúkojnou chutí toho cvrčka nenasytně hodujícího a přitom prstíčky zatínajícího do toho ňadra tak okrouhlého, tak libého a tak bělostného, že jsem na ně nemohl hledět, aniž mi srdce bušilo.

Kdyžtě pacholátko posléze skončilo své hodování, Angelina mě beze slova saníma očima požádala, ať jí ho vezmu z náručí, držím ho vzpřímeně a chodím s ním sem a tam, aby si ten malý nezdvořák odříhl, sama pak si znovu uvázala živůtek, leč nehleděla na něj, neboť svým zrakem neopouštěla Oliviera, jako by se strachovala, že ho upustím a ponechám na zem spadnout. Nakonec jsem jí ho vrátil a jak chlapeček usnul, rozmilá Florina se ho ujala a uložila ho v rohu světnice do jeho hezké kolébky, kterouž chvílemi houpala nohou, zatímco soukala nit z vřetena, anať nedovedla zahálet.

„Nevidí se mi, z čeho pocházejí ty svízelné trampoty co do králova nástupnictví," pravila Kateřina, „pakliže nebesa nedopřejí Jindřichovi syna. Slyšela jsem od svého pana otce, že tehdy nastoupí po rodu valonském Bourboni a že po Jindřichovi nastoupí na trůn Jindřich Navarrský, jeho zákonitý dědic.

„Žel, srdéčko moje!" pravil Quéribus, vytáhl stoličku a usedl jí k nohám, „Navarrský přestoupil k římskému vyznání po noci bartolomějské s nožem na hrdle. Kdyžtě však unikl z Louvru, kterýž mu byl pozlaceným vězením, navrátil se znovu k náboženství obnovenému a tímto skutkem stává se netoliko kacířem, než i odpadlíkem a upadá ve veliké nebezpečí exkomunikace. Je-li možné posadit kacíře na trůn francouzský? Může být, že část urozenstva ho přijme z úcty k jeho krvi, jenomže lid to chtít nebude! A klérus ho zaslíbí prokletí! Z čehož pochází, že Guise, kterýž sám baží po trůnu, leč doznat to nemůže, tlačí před sebe toho pitvorného hňupa kardinála z Bourbonu, kterýž je Bourbonek z mladší větve a strýcem Navarrského."

„Mladší větev!" zasmála se Angelina.

„A kardinál!" pravila Kateřina.

„A starý!" smál se Quéribus.

„Mající," dodal jsem rovněž se smíchem, „mozek tak chabý, že by si sám ani vejce uvařit nedokázal, an je nejblbějším a nejžvavějším starcem všeho stvoření!"

„A o třicet let starší krále," pravil Quéribus znovu smíchem prskaje, „po němž si činí nárok na trůn, a hlava se mu tak klepe, že by nedokázal unést korunu, a jeho paže by žezlo neudržely, an má sílu co kuře, avšak ani kuřecího rozumu se mu nedostává! Přisámbůh, já vím, proč Guise cpe na trůn tu duchnu marnivého purpuru. To proto, aby si naň mohl sednout pohodlněji!"

Čemuž jsme se všichni čtyři z plna hrdla zasmáli, byť byla otázka nástupnictví pro království obtěžkána tolikerým nebezpečím, zmatky, válkami a zmary.

Jedva jsme se přestali smát, můj rozmilý Miroul (který poté, co před desíti lety pojal za choť Florinu, tonul v nekonečné blaženosti a probouzel se každé jitro jakoby v údivu nad svým štěstím) nám přiběhl oznámit, že nás přišli navštívit Samson, Gertruda a Zara. Ostavím vaší představivosti, co ryku a povyku vyvolala tato zpráva a jaké nastalo šustění hedvábu a brokátu, kdyžtě se dámy zvedly, točily kolem sebe a zběsile objímaly, my pak, mám na mysli Quéribuse a sebe, jsme také nedrželi jazyk za zuby, neboť, lze si domyslet, mohli jsme ho lépe použít jinde. Nakonec jsme se všichni sdostatek polaskali; zlíbali a zobjímali item nenasytně očima pomazlili, tak jsme byli šťastni, že si můžeme osvěžit zrak pohledem na návštěvníky a oni na nás, neboť jakkoliv městečko Montfort-l'Amaury nebylo u protinožců, přece jen bylo potřebí cestovat odtud do Paříže celý den kočárem a na koni, i vídal jsem Samsona toliko pětkráte či šestkráte do roka, Samson, čtenářko, byl všecek tak spanilý jako za let mladosti, třebas byl stejně co já (i král) překročil už třicítku, a Gertruda ještě tuze krásná a moje Zara nezničitelně svůdná, což jsem jí vzápětí pověděl, celuje ji stotisíckráte na libé líce, neboť moje Angelina nežárlila dobře vědouc, že Zara si nikterak muže neoblibuje. A kdyžtě se nakonec vyjevilo, že po všem tom vykládání, žvatlání a žertování hrdla máme vyschlá a zuby nabroušené, přešli jsme ke stolu, kde jsme spořádali nevím kolik švarných kousků pečeně a konvic vína, jenomže já jedl střídmě, neboť po hodování jsem se měl utkat v šermu s maestrem Giacomim, kterýž se tu objevil a zrak mu vzplál, jak uhlídal všecky ty skvělé krásky u stolu, leč náhle opět posmutněl, neboť mezi nimi neodkryl Larissu, kterak v to byl zprvu nepochybně doufal. A já vida, že je v chmurné náladě, neprodleně jsem povstal a odvedl ho za paži do zbrojní síně, kterouž jsem si zřídil na půdě, snaže se ho utěšit ze zoufalosti, do níž se hroužil, an už tři měsíce na Larisse zrakem nespočinul.

„Aj," zvolal, „není-liž to bolestné pomyšlení, že chudera je v rukou toho zlotřilce, kterýž, byť řeholník, je berka pazhřivý a šibeničník!"

„Pane bratře," pravil jsem, „zaslouží-li si šibenici, dříve nebo později na ni přijde. Kdožkoli si s ní zahrává, vždy se na ni dostává."

„Jenže Larissa!" vzkřikl Giacomi a tvář se mu prodloužila, „Larissa, jsouc násilím s ním spolčena a na jeho činění spoluvinná, bude pověšena rovněž! Nebo ještě hůře uvrhne-li ji vězení a opuštěnost opět v její šílenství, bude upálena co ďáblem posedlá!"

K čemuž jsem mlčel, an jsem nikterak nepochyboval, že Samarcas je zapleten do nějakého temného a nebezpečného úkladu, a jeho opětovné cesty do Londýna mi ho činily podezřelým tou měrou, že obavy Giacomiho se mi dávno nezdály ne-

odůvodněnými, a stálo mě značné úsilí sám sebe přesvědčit, když jsem se snažil jemu je rozptýlit.

19. Tajemný pan Mosca

Takto jsme rozmlouvali, když tě nám Miroul přišel povědět, že nám byl zabušil na dveře neznámý chlapík, on pak okénkem uhlídal jakéhos Kubu až po uši zachumlaného do širokého černého pláště, tento Kuba k němu pravil, že mě chce navštívit v důležité záležitosti týkající se mé rodiny, nebyl však ochoten sdělit své jméno. Zastrčil jsem si pistoli za opasek, jednu jsem dal Giacomimu a oba jsme s tasenými meči sestoupili, já pak cítě notnou nedůvěru k této noční návštěvě přikázal jsem Miroulovi, aby z poschodí vystrčil lucernu, osvítil okolí domu a přišel mi poté povědět, zda neviděl pod domovními arkýři nějaký zmatek a potýkání.

„Pane," pravil jsem otvíraje špehýrku, než nepřikládaje k ní oko z obavy, aby jí někdo po mně z hákovnice nevystřelil, „kdo jste a čeho si žádáte?"

„Jste rytíř ze Sioraku?" pravil ten neznámý.

„Arciť, jsem!"

„V té případnosti mám s vámi co činit a žádám od vás, byste mě vpustil."

„Pane," pravil jsem, „je tma a vy tajíte své jméno. Musím být obezřelý. Jste ozbrojen?"

„Mám pistoli a meč jako vy, pane rytíři, jako maestro Giacomi, kterýž je s vámi, a baron Quéribus, aniž počítám baronův doprovod v počtu pěti mužů hodujících ve vašem přístěnku. A také nepočítám vašeho sluhu Miroula, kterýž vyzbrojen jednou lucernou a jednou hákovnicí obhlíží v poschodí okolí a na vaše znamení by mě soudím poslal na onen svět."

„Pane," pravil jsem, „žasnu, co všechno tak dobře víte o mém domě."

„A mimo váš dům také, pane rytíři. Jeť mým povoláním všechno vědět a z tohoto vědění žiji, an si za ně příležitostně dávám od jednoho každého zaplatit."

„Pane, jste sám?"

„Nikoli. Mám svůj zbrojný doprovod, čeká na mě na rohu ulice Na rozkvetlém lánu a ulice Pštrosí. Račte mi laskavě otevřít! Chodník mi máčí podrážky a stružka mi smrdí pod nos!"

„Pane," pravil jsem tehdy, „račte rozepnout plášť a ukázat obě ruce, až budete sem vstupovat, a nelekejte se pistole, již uzříte v mé ruce. Nemám ve zvyku hubit neznámé."

„Jsem vás poslušen, pane rytíři," pravil ten chlapík, ukazuje mi špehýrkou obě ruce.

Načež jsem ponechal Giacomimu, aby sňal domovní závory, a ustoupil jsem s pistolí v levé ruce a s mečem v pravé, *maestro* pak při otvírání ponechal právě tolik prostoru, aby prošel ten neznámý, a vzápětí za ním dveře zamkl.

Vyzval jsem neznámého, aby vstoupil do komnaty se zamřížovaným oknem, kde jsem obvykle tu čítával, tu zase listy psal, abych nebyl rozptylován křikem a žvatláním dětí.

„Pane rytíři," pravil chlapík usedaje na stoličku, „poněvádž vám nehodlám povědět svoje jméno, říkejte mi Mosca."

„Mosca, toť moucha," pravil Giacomi, „v mé italské řeči."

„Také však v latinské, *maestro*," pravil Mosca a maličko se mu uklonil.

Načež ztichl, prohlížeje si nás bez nejmenšího ostychu jednoho po druhém ve světle svícnu, jejžto byl Miroul právě postavil na stůl k posílení mé svíce, já pak na něj hleděl také tuze zvědavě a shledával u něho vzezření mnohem více liščí než muší, oči protáhlé, šikmé, slídivé a číhavé; nos dlouhý, čumák tenký, knír plavý a zježený, uši velké; celá tvář jako by byla dopředu protáhlá skrze dychtivost vidět, slyšet, přistihnout, a nevím co ve způsobě, jakou kladl nohy, prozrazovalo schopnost uniknout nejmenšímu nebezpečenství, jakkoli v něm byla zároveň jakási nestoudnost, ježto mu asi příležitostně nahrazovala srdnatost; ostatně jeho lstivá a pohyblivá tvář jevila velkého ducha; postavy byl střední a těla křehkého, nikoli však bez jisté zálohy síly a obratnosti, jakž jsem soudil v domnění, že tato moucha musí umět v nejzazší případnosti štípat jak mečem, tak dýkou. Co do odění měl na sobě tmavošedý šat a vyhlížel by co notář nebýt zbraní, o nichž praveno.

„Pane rytíři," pravil Mosca, a jak měl v oblibě, krátce se uklonil, „mohu se vás otázat, kdy jste viděl naposledy dámu Larissu z Montcalmu (při tomto jménu se Giacomi zachvěl) v Paříži?"

„Viděl jsem ji v Paříži tuším koncem ledna, je to tudíž dobré tři měsíce."

Čemuž se Mosca usmál, odhaluje ostré a žluté zoubky, a pravil:

„Pobývá zde opět po tři uplynulé dny."

„A kde?" vzkřikl Giacomi.

„*Maestro*," odvětil Mosca, „neposkytuji svoje zprávy *de gratis*. Prodávám je za zvonivé mince."

Tu jsem uhlídal, že Giacomi po mém boku plane touhou neprodleně vhodit svůj váček do chřtánu toho lišáka, i položil jsem mu ruku na rámě a všeptl mu do ucha *„lasciatemi parlare"* [17] maje větší důvěru ve svou hugenotskou šetrnost, jde-li o smlouvání.

„Pane Mosco," pravil jsem, „neznám vaše pravé jméno. Mohu alespoň znát váš stav, je patrné, že cena vašich zpráv bude s ním maličko spojena."

„Pane rytíři," pravil Mosca poté, co na okamžení drobet zaváhal, „správně jsem se pojmenoval moucha, poněvádž jsem ušima i očima toho, kdo mě používá."

„Než kdopak vás používá, pane Muško?"

„Ten, jemuž sloužíte," pravil Mosca s malou úklonou. „A témuž," pravil jsem, „prodáváte rovněž své zprávy?"

„Zajisté."

„Nuže, už jste mu byl prodal ty, o něž se dohadujeme?"

„Arciť."

„V té případnosti můj pán tuze si mě oblibující skytne mi je *de gratis*."

„Nikoliv. Tyto zprávy se týkají státního tajemství a náš pán má v tom ústa tuze zašitá, ba ani své mateři o tom slovo nepoví."

Nato jsem maličko zapřemítal a v nitru jsem nepochyboval, že Mosca pravdu pověděl, jeť král mocí mermo nedůvěřivý a tajnůstkářský, neboť ho obklopuje tolik zrádců, ba i na stupních trůnu.

---

[17] *Nechte mě mluvit (ital.)*

„Pane Mosca," pravil jsem, „prodal byste své zprávy královým nepřátelům?"

„K tomu by bylo třeba, abych jim přiznal, že jsem je byl špehoval, což by se neobešlo pro mě bez nebezpečenství."

„Však jsem si myslel," pravil jsem s úsměvem, „že to není z lásky k našemu pánovi, proč jim nechcete prodávat jejich vlastní tajemství."

„Pane rytíři," řekl Mosca, „já svou řeč nevyzdobuji. Mám tuze rád toho, o němž mluvíte, leč najmě mám v lásce sám sebe, svůj krk, kterýž si hodlám uchovat, a svůj váček."

„Pane," pravil jsem vážně, „počíná se mi líbit vaše společnost. Nejste licoměrník. A o kolik hodláte dnes večer obohatit svůj měšec?"

„To záleží na vás. Jde-li toliko o ložument dámy Larissy v Paříži, o dvacet pět zlatých. Jde-li o Samarcase, o sto."

„Hola!" zvolal jsem. „Sto zlatých!"

„Neboť Samarcas patří k tajemstvím, o nichž praveno."

„Pane Mosca," děl jsem, „podívejme se nejprve na ložument. Poté se podíváme na jezovitu. Nuže? Kde je to? Vy mlčíte?"

„Neboť třeba mi nejdříve jazyk rozvázat."

A k tomuto rozvázání stačilo toliko vyprázdnit měšec jak můj, tak i Giacomiův. Načež jsem podal svůj váček Miroulovi a přikázal jsem mu šeptem po provensálsku, aby ho šel znovu naplnit na místo jemu známé, zachce-li se mi zvědět něco i o Samarcasovi.

„Nemalé díky vám, pane rytíři, a vám též, maestro," pravil Mosca, tahaje se pravicí za plavý a rozježený knír. „Ještě jednou díky i za tyto mince, i za to, že jste se nepokusili použít proti mě síly, abyste násilím odkryli moje tajemství."

„Pane," odvětil jsem, „nevztahuji ruku na nástroj králův."

„Jsem vám za to převelice vděčen. Také vám o tom povím více, než bylo mým záměrem. Dáma Larissa a Samarcas vypluli plachetnicí z Doveru 28. dne dubna měsíce za svítání, vylodili se v Calais odpoledne a uložírovali se na hospodě *Zlatý beránek*. Dvacátého devátého dne si pronajali kočár do hlavního města a nájemce, muška z mého úlu, jim dal kočího, kterýž mi přišel povědět, kde ložírují v Paříži. To místo mě udivilo velice velmi, an vím, že obvykle pobývají u pana z Montcalmu."

A tuto poněvádž Mosca se odmlčel, Giacomi vzkřikl:

„A kde tedy, pane Muško?"

„Běda, *maestro*, tam nebudete moci vkročit, a pan rytíř rovněž nikoli. To místo je nedotknutelné. Je to opatství svatogermainské Na lukách. Král sám by si netroufl vyžádat do něho přístup pro svého královského profouse, an byl tolikrát při mších na kusy rozsápán všemi kazateli hlavního města."

„Kterak však," pravil jsem (maje tuze na srdci svoje ulétlé penízky), „kterak v této případnosti zvíme, že se tam Larissa vskutku nachází?"

„Pane rytíři," pravil Mosca s hřebínkem vztyčeným, „nevedu obchod a handlování s šalebnostmi: moje zprávy mají zvuk tak ryzí a jasný jako vaše zlaťáky. Z dámy Larissy neuzříte mimo klášterní zdi zhola nic, pakli však postavíte svého čilého sluhu nedaleko klášterní formy, uhlídáte z ní zítra vycházet Samarcase

s mečem po boku tuze si na urozence hrajícího. Než pro lásku boží, nedávejte ho sledovat. Mám už na jeho stopě jednu mušku a ta vaše by všechno zmršila."

„Vy ho dáváte sledovat?" otázal jsem se. „A proč?"

„Račte si připamatovat, pane rytíři, naši úmluvu," pravil Mosca s úsměvem.

„Aj, pane! Sto zlatých, toť přesmíru!"

„Toť málo, jde-li o státní tajemství."

„Zvědět je, na tom nemám přílišný zájem."

„Pane rytíři, na tom máte nejvyšší zájem, poněvádž je pohříchu svázáno s bezpečností a životem jedné dámy z vaší rodiny."

Načež jsem uhlídal, kterak Giacomi zbledl a kterak s největším úsilím zůstává zticha, jak jsem ho byl o to požádal. A mně pak srdce rovněž nepřestávalo bušit při pomyšlení, v jakém to nebezpečí žije Larissa ocitnuvší se uprostřed pavučin, kteréž spřádá jezuita.

„Miroule," rozhodl jsem se na sám konec, „vysázej sto zlatých panu Moscovi."

Což Miroul učinil nikoliv bez tvářnosti nakyslé a mrzuté, an byl tuze oddán mým zájmům, já pak rovněž s chmurou přihlížel, kterak mé krásné penízky přecházejí z mého měšce do Moscova. Než z druhé stránky mi neušlo, že řečený Mosca, jsa dalek toho být špatným špehem, létal vysoko velmi nad rojem much, jichž byl hlavou a vůdcem, že vkládal ostatně jakousi počestnost do svého nepočestného obchodování, že jeho zprávy znějí poctivě a že mohou být nekonečné závažnosti netoliko pro mou rodinu, než i pro mého pána a milovaného vladaře, jemuž jsem vřele toužil sloužit, neboť se nalézal v převeliké nouzi, v tísni a v nebezpečenství, ze všech stran zrazován a ze všech stran napadán.

Kdyžtě moje nešťastné peníze truchle zacinkaly v Moscově měšci a on stáhl jeho šňůry, jako by jej chtěl zaškrtit, a zastrčil jej do kapsy skryté v podpaží kabátce, tehdy si pravicí dlouze prohrábl lišácky ryšavý knír s tak radostnou spokojeností, že při pouhém pohledu naň hrdlo se mi stahovalo.

„Pane rytíři," pravil vida, že se chmuřím, „věru rozumím, že se s žalostí loučíte se svými penízky, an jste dobrý hugenot, třebas chodíte *na nucení*, jakž praví ti z vašich bratří, kteříž u dvora mají *skasané plachty*."

„*Chodit na nucení,*" pravil jsem. „co to značí?"

„Toť výraz, kterým označují mši."

„Aj," smál jsem se, „to jsem nevěděl! *Chodit na nucení*, to je vystižné!"

„Pane rytíři," pravil Mosca s maličkou úklonou, „jsem šťasten, že jsem vás rozesmál. A nyní slyšte moje vyprávění. Je vaše, dobře jste je zaplatil. V lednu měsíci tohoto roku, jakž vám povědomo, tak neblaze proslulého, královna Alžběta Anglická vyhnala z Londýna vyslance španělského, jehož podezírala, že je za všemi piklemi proti ní podněcovanými skrze Filipa II. a jezuity. V únoru měsíci téhož roku zadržela jednoho katolického Wallesana jménem Parry, kterýž ji chtěl v léčce zhubit, a tento Parry měl hlavu věru bláznivou, leč tuze dobře řízenou rovněž jezuity z remešského semináře."

„Remeš!" zvolal jsem a vrhl pohled na Giacomiho.

„Arciť! Remeš! A z Remeše item z Trevíru vycházelo nevím kolik úkladů o život prince Oranžského, kterýž je nejpevnější oporou církve obnovené v Nizozemí. Dojde-li k jeho zmordování, Španělovi bude snazší ujařmit tuto nešťastnou zemi. Taktéž po odstranění Alžběty by Filip II. znovu vyzvedl na trůn Marii Stuartovnu a bylo by mu snazší dobýt Anglii."

„Dobýt Anglii?" pravil jsem zíraje.

„Nic menšího, pane rytíři," pravil Mosca.

„Já však neshledávám, proč na tom mají zájem jezovité," pravil Giacomi poté, co o tom maličko porozmýšlel.

„Jezuité se nestarají o moc světskou, jsou však nekonečně horliví co do moci duchovní a ve svém horlení upřímní, oddaní a udatní. Jejich záměrem je navrátit Anglii a Nizozemí církvi katolické. Než běda! K dosažení tohoto ušlechtilého účelu veškeré neušlechtilé prostředky jsou užitečné: válka, inkvizice, mordování."

„Aj!" pravil jsem, pohlížeje Moscovi do očí, „naháníte mi strach, pane! Královna Alžběta, princ Oranžský a nepochybně všechna luteránská knížata německá, kdož ví, třebas i král Navarrský? Zastaví se záměr tohoto mordování toliko u těchto panovníků?"

„Věru nikoliv," pravil Mosca a klopil přitom víčka.

„Jakže!" zvolal jsem všecek bez sebe, „i náš pán? Vždyť je katolík!"

„Tuze málo horlivý - v očích horlivců - při vymýcení kacířství, an soudí, že moc hugenotů v jeho království vyváží tíhu Guisů."

„Hodlají ho zabít?"

„Jde toliko o to uvrci ho do kláštera, poněvádž tolik miluje mnichy. Ve skutečnosti je to licoměrnost. Víte tolikéž co já, na jak tenké niti visí život státního vězně, kdyžtě je nepohodlný moci. Neboť pakli se věc nezhatí, ta moc bude slout Guise."

„Král to ví?" pravil jsem a slova mi stěží hrdlem procházela.

„Ví to a ještě více," odvětil Mosca.

Aj, přemyšloval jsem všecek ohromen, nedivím se už, čtu-li tak často v očích svého nebohého pána tolik nedůvěřivosti a malenkonie. Kterakž si lze uchovávat čilost a dobrou míru a udržovat si chuť k žití, cítíme-li, že se nám nepřestajně nad hlavou houpá meč?

„Povězte mi," pravil Giacomi, jehož přemyšlování se týkalo spíše Larissy než krále, „co s tím má společného Samarcas?"

„Samarcas, *maestro*, vylézá z remešského semináře jako červ z jablka, kteréžto jablko bylo přihotoveno zcela záměrně Guisem, aby živilo tyto červy, aniť mají co hlavní a konečný cíl opětovné duchovní dobytí Anglie."

„Skrze mordování?"

„Mezi jinými hanebnými metodami. Neboť všimněte si, prosím, pane rytíři: Samarcas hojně pobývá v Londýně a kolikrát přijíždí do Paříže, navštěvuje Mendozu, kterýžto Mendoza, v současné době vyslanec Španělska v tomto království, je právě tím vyslancem, jehož královna Alžběta vyhnala z Anglie minulého ledna za to, že proti ní kul pikle. Z té příčiny, jak se Samarcasův nos objeví v Paříži, na-

sadím mu na paty mušku, neboť není zřejmým záměrem mého pána, aby byla zhubena Alžběta."

„Bůh ji opatruj!" pravil jsem dobře věda, že tato veliká královna je ve světě naší první a hlavní baštou proti papeženskému utlačování.

„Bůh!" pravil Mosca, „a Walsingham…"

„Walsingham?" pravil jsem, slyše poprvé toto jméno, ježto se mi mělo stát tolik důvěrným.

„Toť ministr anglický bdící nad bezpečností královninou, a Pán ví, kterak je jeho vartování bdělé a účinné! Pane rytíři," dodával Mosca vstávaje, „času se mi nedostává a cítím, že můj doprovod chytne rýmu, když tě na mě tak dlouho čeká na ulici; račte laskavě vyslechnout nakonec ze všech mých novin tu nejzvláštnější: Samarcas není v tomto okamžení sledován toliko mou muškou, leč i jinou, a to anglickou, přináležející k domu vyslance anglického v Paříži."

„Ajta!" pravil jsem, „to věru zouplna objasňuje Samarcasovu úlohu!"

„Taktéž se domnívám."

Tu učinil mi hlubokou poklonu a druhou Giacomimu, odměřenou dle míry jeho důležitosti, můj lišák Mosca se rozloučil, ponechal mě lehčího o mé zlaťáky a těžšího o tajemství, o něž se se mnou podělil.

„Vzácný pane," pravil Miroul, jeho hnědé oko se šibalsky lesklo, leč modré zůstávalo chladné, „máte-li přání zvědět ode mne pravé jméno tohoto mistra Moscy?"

„Jakže, Miroule! Ty je znáš?"

„Dozajista, vzácný pane, znám je," pravil a jeho hnědé oko tuze jiskřilo, „leč nevím, mám-li je pověděti, poněvádž jsem se je dověděl pobíhaje po ulicích Paříže, když tě jsem vámi posílán k vašim přátelům jakožto ‚skočtam' (skrze tuto hantýrku lze uhlídat, nakolik se můj Miroul za deset let stal Pařížanem, neboť toliko v našem dobrém městě se zve ‚skočtam' sluha, jejž posíláme s pochůzkami)."

„Nuže pověz, Miroule, co to znamená?"

„To znamená, vzácný pane, že nikterak nemáte rád, když tě se cestou rozhlížím, pobíhaje s nosem ve vzduchu a s očima dokořán rozevřenýma po ulicích a uličkách hlavního města. Peskoval jste mne za to tuze a mnohokráte s obočím zdviženým a všecek proti mně naježený."

„Aj, Miroule, mluv, mluv! Unavil bys trpělivost papeženského svatého, tolik se protivíš pánově vůli!"

„Běda, pane můj!" pravil se očima převelice rozjařenýma, „vy mě znovu kárete! Mě, kterýž okouní toliko k vašemu užitku! A nabývám přitom tisíceré znalosti, vidím-li a slyším-li tolik věcí na udupaném dláždění pařížském! Věděl bych to, co vím, kdybych se nebyl zastavil v pondělí minulého týdne před Châteletem, po našem Hrádku?"

„Aj, sluho nanicdobrý!" křičel jsem, „budeš konečně hovořit!"

„Vzácný pane," pravil Miroul, předstíraje pobouření, „jsem-li nanicdobrý, ztrácím řeč a umlkám."

„Aj, můj milý Miroule! Prosím tě, nedělej si už blázny! *Diga me*! [18]

„Jsem-li *vaším milým* Miroulem, nejsem už zdaleka tak nanicdobrý. A pakliže mě *prosíte*, vaše prosba je přikázáním. Než pane můj, budete-li mě opět peskovat, až budu lelkovat po Paříži, shledáváte-li, že moje lelkování mi přináší tolik vědomostí?"

„Aj, Miroule," zvolal tehdy Giacomi, jenž žloutl netrpělivostí, poslouchaje tuto rozpravu, „máš nepochybně nejlepšího ze všech pánů a z celého křesťanstva nejdobrotivějšího! Kolik by jich sneslo drzost tak nesnesitelnou, aniž by popadli hůl?"

„*Maestro,"* pravil Miroul nikoli bez jisté vážnosti a důstojnosti, „nejsem s panem rytířem na tak špatné noze! Dobře ví, že bych dal vše krom Floriny za jeho život a že mu sloužím z převeliké lásky a z vděčnosti, an mám v Bordeaux zlaťáky a mohu se postavit na vlastní nohy, zachce-li se mi."

A to řka měl znenadání pláč na krajíčku. Což způsobilo, že tuze dojat jeho smutkem a sám maje hrdlo sevřené, vzal jsem ho do náručí a políbil ho na líce. Načež se jeho hnědé oko rozzářilo v tomtéž okamžení, kdy se mu po líci koulela slza, a tak směje se a pláče jako slunce skrze déšť pravil ke mně:

„Aj, vzácný pane! Musel-li jste mi tolik vyhubovat v pondělí minulého týdne pro necelou půlhodinku zdržení? K čemu by bylo žití v Paříži, kdyby se nelelkovalo?"

„Miroule," pravil jsem, líbaje ho všecek zkroušený, „opět se ti mám omlouvat?"

„Aj, vzácný pane, kdežpak! To by bylo nad vaše síly! Než co se tkne našeho muže, slyšte: Toho pondělí o osmé hodině ranní, čině pro vás ‚skočtam', uhlídal jsem tři kradaře měšců z Châteletu vycházející, vedli je oběsit na Montfaucon. Běda, mládenci ubozí, týden jim špatně začínal! (Čemuž se zasmál, všecek potěšen svým žertem.) A ten, kdož je tam vedl s píkou v ruce, obklopen bílými kabátky, byl, jakž jsem se dověděl z jisté huby jednoho čumila, náčelník královského profouství mistr Mikuláš Poulain."

„Jakže? Mistr Mosca?"

„*Ipse*.[19] Na smůlu byl zde špatně osvětlen, i poznal jsem ho teprve, když odtud odcházel, jinak bych vám to pošeptal po našem do ucha a ta zpráva by vám mohla ušetřit nějaké penízky."

„Jakže? Proč to?"

„Což by z vás mohl vyždímat tolik peněz, kdybyste býval věděl, že je to králův úředník? Kterýž dozajista není tak vysoko postavený, aby byl vídán u dvora a setkal se s vámi. A tudíž se jeví," dodal Miroul (který se na sám konec nemohl zdr-

---

[18] *Pověz mi! (provens.)*

[19] *On sám (lat.)*

žet, aby mi - *in cauda venenum* [20] - neuštědřil poučení), „že je lépe příležitostně běhat po ulicích pařížských než po chodbách Louvru."

Zasmál jsem se tomuto žertéřství, leč nepokáral jsem ho, nevěda už dobře po tolika létech bok po boku strávených, kdo z nás, Miroul či já, je po pravdě pánem, neboť čím více ho hubuji, tím více on mě peskuje, neponechávaje bez povšimnutí nic z toho, co se ho tklo, a dříve či později to opláceje. Tak tomu je po mém domnění s pánem a sluhou vždy, pokavád se mezi ně vmísí náklonnost, an sám král je takřka ovládán těmi, kdo ho poslouchají a kteříž, propouštějíce k němu zprávy jim se zamlouvající, a toliko tyto, vnukají mu rovněž způsobu, kterakž na ně odpovídat.

[20] *V ocase jed (lat.)*

20. Sledování Samarcase

Můj nebohý druh Giacomi byl u nemalém zármutku dobře věda, že jeho Larissa je tak nablízku a tak nepřístupná za zdmi kláštera, kamž ji nepochybně Samarcas uvrhl, poněvádž byl poznal, jaký pokrok byl *maestro* učinil v přízni jeho svěřenkyně, a nechtěl z té příčiny ubytovat se u Montcalmů, bylť tam *maestro* v každičké hodině hostem velevítaným a Samarcas sám věčně mimo dům, hledě si více svých záležitostí než modliteb. Mně samotnému pak neuniklo, že po uplynulých deset let Giacomi měl v srdci otištěnu toliko Larissu, třebas jinák nepohrdal ani všedním fraucimorem, nechtěje žít zcela co kleštěnec, než odmítaje rukama nohama manželství v naději, že jednoho dne dostane za manželku Larissu, a zhola nic si nečinil z dřívějších neřádností té chudery, poněvádž dle jeho mínky byly jí našeptány ďábly a ďáblíky, kteříž do ní byli vnikli.

Rovněž tak jsem si nepřestával myslet, že kdyby Samarcas zmizel, Montcalmové by si dlouho nelámali hlavu nad tímto jeho oumyslem, bylť Giacomi zřetelně člověkem urozeným a těšil se znamenité přízni u krále, kterýž ho odměnou za jeho dobré lekce povýšil do stavu šlechtického s titulem podkoního a obdařil ho malým statečkem řečeným Surie, jehož jméno si Giacomi vzal, aby tak pofrancouzštil to svoje. Krom toho mistr Silvio zestárl a Giacomi získal co žáky největší urozence království, a kdyžtě byl řádně využil jejich štědrosti, zakoupil si za svoje peníze ve Velké ulici svatého Honoré tuze krásný dům s mocným štítem a lomenicí, kde žil po italském způsobu, i byl tudíž držán za zámožnějšího, než vskutku byl.

Co se tkne Larissy a Giacomiho, abych se teď zmínil o obou současně, jakkoliv si za těch uplynulých deset let nemohli vyměnit více než deset slov a více než deset políbení - červeň při shledání, bledost při odjíždění, a při každém setkání hruď se dmoucí, srdce sevřené, koktání, chvění rukou, nenadálé pocení, slabost nohou a k tomu všemu a za všech případností, kdy byli přítomni jiní lidé (a sotva kdy se ti nebožáci setkali o samotě, byť jsem se o to sebevíce snažil), bouřlivá, jakkoliv němá výmluvnost očí radostí zářících, touhou opilých nebo slzami zamžených, to vše je mlčky zavazovalo přísahou důvěry a věrnosti lépe, než by to bývaly učinily modlitby mumlané desítkou papeženských kněžků.

A o tom přemýšluje u svém převelikém přátelství k bratrovi Giacomimu a u své lásce, jakž praveno, neméně veliké, leč nejasnější ke své hezké sestře Larisse (bylať tato nejasnost další příčinou, proč jsem je chtěl spojit), mnohokráte jsem si představoval v polosnění i v polobdění, že vyzvu Samarcase na souboj, že se s tímto synem temnot budu vzápětí bít na palouku, já se svým úderem Jarnakovým a on se svým úderem jezuitským, a že ho nakonec pošlu na onen svět! Leč milý čtenáři, dopadlo to s tímto snem nejinak než s mnoha ostatními: nevyplnil se. A výsledek byl zcela jiný, kterak uhlídáte.

Odvedl jsem Giacomiho do šermířské síně, leč obávaje se, kdyby tasil meč k utkání se mnou, že by si mohl vlastní tělo mečem proklát, tak byl zoufalý, chopil jsem ho za paži a procházeje se s ním sem a tam po síni, ponechal jsem ho dosyta si vylít svoje smutky i svoje zlosti - oči mu v tu chvíli plameny vrhaly, v tu chvíli plakaly, občas skřípal zuby, svíral pěsti, dupal nohama nebo sténal s hlavou na

mém rameni položenou, a to všecko bylo doprovázeno přívalem slov, z nichž bych tu dovedl opakovat čtvrtinu, ostatek byl v italštině (té bych byl rozuměl dosti dobře, kdyby býval hovořil pomaleji) a také v janovském nářečí, mně zcela nesrozumitelném.

A posléze vida, kterakž se znavil tím halasným mluvením, těmi slzami a vším tím vzrušením, posadil jsem ho na truhlici, kteráž tam stála, a pravil k němu:

„Pane bratře, přihlédneme-li k jádru věci, co nám byl prozradil Mikuláš Poulain z toho, co jsme dosud nevěděli? Neboť, třebas je nebezpečenství uvržení do anglického vězení pro Larissu co pomahačky a spoluvinice toho spiklence až příliš zřetelné, nemůžeme je zažehnat tím, že o tom podáme zprávu Montcalmovým: přesmíru uctívají Samarcase a proti jeho uctívaným slovům naše slova by neměla závažnost. A z druhé stránky uvědomit Montcalmovy znamenalo by totéž co prozradit Samarcasovi, že při spřádání své pavučiny sám se chytil do pasti bdělosti jak francouzské, tak i anglické. A není v zájmu našeho pána, ani královny Alžběty, ani ostatně Larissy, aby se o tom dověděl."

„Co medle můžeme činit za tohoto stavu věcí?" pravil Giacomi.

„Přezkoumat, zda Samarcas vskutku zůstává v klášteře, leč nesledovat ho a prohlédnout si ho, aniž jsme sami viděni, jakž nám to byl doporučil mistr Muška. Dozvíme se takto, jakou důvěru lze mít v toho Poulaina a v jeho zprávy."

Požádal jsem Gertrudu z Luku, aby mi zapůjčila cestovní kočár, a nazítří před kuropěním Giacomi a já, oblečeni v černém a s tváří maskou zakrytou, item Miroul řídící kočár s kloboukem do očí posazeným jsme se zastavili na náměstíčku naproti fortně svatogermainského opatství Na lukách, kteréž v tomto okamžení bylo tuze opuštěné, byloť před rozedněním, jediné několik darebů v cárech spatřivších nás tu vyplížilo se ze svých brlohů jako červi z děr a chtělo nás o koně oloupit. Což vidouce vyskočili jsme s mečem v rukou z kočáru a s Miroulovou pomocí uštědřili jsme těm lotrům nepočítaně prudkých ran mečem na plocho na zadky a na záda, že se už nevrátili. Potomně jsme se měli stále na pozoru, máť toto svatogermainské předměstí, jakž povědomo, tuze špatnou pověst, jakkoli je u samých bran Paříže, a staví na odiv řádu domů či lépe řečeno barabizen na spadnutí, děravých a zpolou rozbořených, kde se hemží spodní dav žebráků, berků beroucích, poběhlic a uřezávačů měšců. Zázrak, že uprostřed té stoky stojí ono krásné a bohaté opatství svatogermainské Na lukách (tato luka mezi řečenými zříceninami jsou tak rozežraná kopřivami a bodláky, že ani osel by na nich pastvu nenalezl), které je ohrazeno nezměrně vysokými zdmi, aby chránilo své mnichy a své poklady před odranci hemžícími se u jeho úpatí.

Rozednívání bylo chladné na onen sedmý den května měsíce, i navrátili jsme se do kočáru uvažujíce rovněž, že odtud budeme moci lépe střežit, aniž budeme spatřeni, fortnu svatogermainskou, prsty zvedajíce záclonku dvířek a s očima za sklem a ponechávajíce Miroulovi péči chránit nás před okolím, to ubohé předměstí svatogermainské bylo, jakž praveno, toliko troskami se střechami rozkotanými, neobývanými městskými obyvateli a sloužícími v noci za přístřeší pro zajíce věru

škodlivé, kteříž, daleci toho živit se travou pučící mezi zchátralým dlážděním, bažili toliko po loupení a mordování!

Nicméně za dosti dlouhý čas, když se den zvedl, uhlídal jsem (vchod byl na té straně, kde jsem seděl v kočáře já) jakéhosi žebráka v našedlých hadrech, plížil se mezi pobořenými zdmi, přikrčil se několik sáhů od fortny a zůstal tam trčet tak nehybně, že mi málem splýval s kamenným zdivem opatství, jež bylo stejné barvy jako jeho cáry, a toto splývání, přemýšloval-li jsem o něm hlouběji, se mi nevidělo náhodné, i usoudil jsem, že tento žebrák, kterýž se ostatně nevynořil z doupat předměstí, nýbrž přišel z Paříže, je nepochybně slídilem, jejž Poulain přilepil na paty Samarcasovy. Krom toho žebráka přec nepotkáváme tam, kde není na kom žebrat, a nebylo-li divné, že ten mužík, vida náš kočár a Miroula na stráži, nepřilezl k nám, aby k nám natáhl ruku?

Jen však se usadil, objevil se jiný chlapík oděný v černém jako klerik až na to, že měl dýku a meč a kabátec střihu nikoli francouzského, a ten chlapík poté, co vrhl pohled jakoby lhostejný na Poulainova muže a druhý s větším zájmem na náš kočár, opřel se dosti daleko od fortny o zeď a jal se stříhat si nehty malými nůžtičkami. Tento chlapík, kterého jsem měl za muže Walsinghamova, nehrál po mém soudu svou hru tak obratně jako muž Moskův, an nesplýval tak dobře s okolím.

Soudil jsem podle těch dvou přítomných, jednoho k nerozeznání a druhého méně utajeného, že Poulain byl pověděl pravdu a že je tu připraveno jeviště pro vstup *dramatis personae* [21], již jsme očekávali - dvě slídivé mouchy, Giacomi a já, a Giacomi, jakž jsem znamenal, občas křečovitě svíral dlouhou a jemnou rukou rukojeť svého meče. Načež vida jeho pohnutí a obávaje se, aby mu nebylo příležitostně špatným rádcem, pravil jsem mu, aby se podřídil mému velení v tomto dobrodružství a aby ani hlavou nepohnul, leč čekal toliko na moje slovo.

Jen jsem toto pověděl, otevřela se branka opatství (což nebylo menší věcí než otevření branky v Louvru) a z otevřených dveří se vyhrnuli dva statní biřicové s mečem po boku, tito biřicové vyhlíželi spíše co *spadaccini* [22] než mniši a kteří, vrhnuvše pohled kolem sebe, vrátili se, odkud byli přišli, a po čase připadajícím mi nekonečným se objevili znovu následováni tentokráte Samarcasem, ten pak pohlédnuv na Walshinghamova muže kráčel přímo k němu, hbitý a napjatý jako šíp ze samostřílu, sáh před ním spustil naň příval zběsilých slov a tasil meč. Neznámý se vzápětí chopil meče a čepele se zkřížily a zasvištěly vzduchem, *spadaccini* však se do toho nemísili a přihlíželi tomu klání z dáli s rukama v bok a s úsměvem na rtech, jako by si byli převelice jisti jeho výsledkem.

„Blahoslavená Panno," křičel mi Giacomi do ucha, „zdaliž ponecháme zmordovat toho člověka? Samarcas fechtuje, aby zabil! Dobře to vidím!"

„Aj, Giacomi!" pravil jsem, „vy byste chtěl vše pokazit! Objevíte-li se, ba i s maskou, Samarcas vás pozná po vašem šermování. Učiní poplach. Budeme mít

---

[21] *osoby dramatu (lat.)*

[22] *Rváči (it.)*

na krku v mžiku všecky mnichy a co horšího, jezuita sezná, že jeho přítomnost v Paříži a jeho pikle jsou známy královým důvěrníkům."

„Aj," odvětil Giacomi, „uposlechnu vás, než pro smilování - takto nečinně přihlížet! Samarcas je tolik zkušený a tolik necitelný!"

„Leč Angličan nebojuje nikterak špatně!"

„Bojuje dobře. Avšak uzříte, kterak mnich použije proslulého jezuitského úderu. Otevřte oči, přijde co nevidět! Poznávám to podle sluchu! Petře, to je zmordování. Ten nešťastný Angličan je srdnatý a obratný, leč netuší, že mu nezbývá více než vteřina žití!"

„Miroule, vystrč hlavu s kloboukem na očích," pravil jsem, „a práskni bičem, co nejhlasitěji dokážeš!"

Což Miroul neprodleně učinil a já poté pozoroval, že toto nenadálé prásknutí sdostatek zmátlo našeho fechtýře, a tak se mu sic vyvedl jeho úder, než nevyvedlo zmordování Angličana, neboť meč mu neprobodl srdce, nýbrž, kterak jsem zpozoroval o minutu později, plíce. Avšak *spadaccini*, kterak spatřili Miroula, tasili a přiblížili se ke kočáru. Načež jsem pokládal za vhodné vystoupit na scénu s Giacomim po boku a s mečem z pochvy vytaženým a křiknout po anglicku, aby si mysleli, že jsme ze stejné země co ten těžce raněný:

„Come here, goddam! We shall kill you!" [23]

Načež Samarcas netouže, jakž se domnívám, po veřejném pohoršení, začínali se objevovat první chodci, pokládal za prospěšnější odvolat bířice a po zaklepání na fortnu opatství uchýlit se s nimi opět za jeho práh.

Přikázal jsem tehdáž Miroulovi, aby zajel s kočárem mezi opatství a Angličana a aby tak kočár byl nám ochranou proti střelbě z hákovnic, kteréž by si nás vzaly za cíl z výšin klášterních zdí, a běžel jsem k raněnému, jenž při mém přiblížení otevřel oči a pokusil se o tuze chabý pohyb, aby se chopil dýky, domnívaje se nepochybně, že ho chci dorazit. Na což jsem pravil:

„Do not move! We are friends. We shall take care of you." [24]

Což ho sdostatek uklidnilo, i dovolil Giacomimu a Miroulovi, aby se ho chopili, jeden za nohy, druhý za ramena, a vyzvedli úplně zkrvaveného do kočáru nebohé Gertrudy, kde jsem se ho ujal, když žebrák v našedlých šatech schoulený u klášterní zdi, kterýž se po všecek souboj nepohnul ani neozval, natáhl ruku ze svých cárů a upíraje na mne pronikavý zrak, zamumlal:

„Sold, jeden soldík, pro lásku boží!"

Prosba byla věru pokorná, zatímco jeho pohled nikoli. Vložil jsem ruku tuze okázale do váčku, obrátil se k němu a podal mu minci do prstů.

„Pane," pravil hlasem nadmíru tichým, „střezte se odnést Angličana na jeho vyslanectví, nesmíte se tam objevit vy sám ani kdožkoli z vašich lidí. Poletuje tam kolem množství španělských mušek."

---

[23] *Pojďte sem, přisám Bůh! My vás zabijeme (angl.)*

[24] *Nehýbejte se! Jsme přátelé. Postaráme se o vás (angl.)*

Ta řeč mě tuze překvapila v ústech špeha skrze svou poezii, an jsem tehdáž nevěděl, že tyto metafory jsou denně používány v hantýrce jeho stavu. Zvláštní věc, že toto překvapení mi vstoupilo na mysl v ten čas, kdy jsem měl tolik věcí k přemyšlování, k obávání a k rozhodování.

Poté, když kočár už stál v mé stáji, koně vypřaženi a raněný ležel na lůžku, dal jsem ho odstrojit a ohledávaje jeho ránu uhlídal jsem, že není zdaleka tak vážná jako ona, kteráž uvrhla do hrobu nešťastného Sauveterra, bylať tamta dílem kulky z pistole a tato meče, kterýž ani neproklál celé plíce, jakkoliv se do nich zabodl nejméně na dobré dva palce. Než Angličan byl mlád, statného ustrojení, zdráv a svěží po všech částech těla svého, a jakž jsem znamenal, žití tuze žádostiv, an nebyl nikterak netrpělivý co strýc Sauveterre, aby dosáhl věčných blažeností. Což vida, snažil jsem se ho uklidnit a pravil jsem k němu v jeho jazyce:

„Můj učitel Ambrož Paré, o němž jste možná slyšel, soudí, že poranění plic se dá léčit a uzdravit, pokud nemocný se udržuje v klidu, nemluví, nekašle a vyhýbá se jakémukoli pohybování."

Načež Angličan jménem Mundane s tváří tuze poslušnou přivřel víčka nejkrásnější ryšavé barvy (maje vlasy a vousy téže barvy a oči světle modré), a já dobře viděl z této příkladné ochotnosti, že patří naštěstí k pacientům, kteříž pomáhají lékaři a nikoli nemoci. Z čehož jsem usoudil, že pokavád do rány nevnikne nákaza, bude za měsíc na nohou. Když tě však jsem se hotovil odejít poté, co jsem mu ránu vymyl a ovázal, a před odchodem jsem mu podal maličko opia, abych mu ulevil v bolesti, pravil ke mně hlasem slabým a přerývaným:

„*Sir, will you be so kind as to tell my embassy of my predicament?*" [25]

Přikývl jsem hlavou na souhlas, jakkoliv jsem nevěděl, kterak to zařídit, maje na paměti varování mušky. A o tom přemítaje a dumaje sestoupil jsem z patra na dvůr a odtud do maštale, kde jsem v kočáře uhlídal Miroula tuze zaměstnaného, an vlastníma rukama smýval krvavé skvrny, ježto tam byly patrny.

„Aj, milý Miroule," pravil jsem, „to je tuze správné! A ještě správnější, že to činíš sám, místo abys svěřil tento úkol některé upovídané služebné. Než Miroule, na tom není dosti! Tento kočár rozhodně nesmí být poznán dle své bílé barvy lidmi tobě známými a pročež si dáš tu námahu a přebarvíš jej na růžovo, tuto barvu dáma z Luku má v převeliké oblibě."

„Vzácný pane," pravil Miroul, vystrkuje ze dvířek rozježenou hlavu a pohlížeje na mě s tváří tuze zakaboněnou, „s tím nikterak nepočítejte! Malíř já nejsem, ani jím nechci být, jsa svým stavem vysoko nad zaměstnáním řemeslnickým. Krom toho barvy mi smrdí!"

„Aj, rozmilý Miroule!" pravil jsem, „nikdo tě k tomu nenutí! Nechceš-li, nečiň to! Bude tudíž třeba povolat na tuto práci některého malíře ze sousedství, kterýž to nevykoná lépe než ty, a je možné, že bude žvanit."

---

[25] *Sire, byl byste tak laskav a podal zprávu na mé vyslanectví, co se se mnou stalo? (angl.)*

Načež jsem ho opustil s předstíraným povzdechem dobře věda, že mi sic s mrzoutským vzezřením pravil ne, avšak pustí se do toho sám a s nemalou pečlivostí, jakmile se k němu otočím zády.

21. Návštěva maršálky z Joyeuse

Moje Angelina v lůžku podávala prs svému pacholeti a byla tuze ráda, že mě vidí, ana mě nenalezla při svém probuzení, avšak nechtěla se mnou hovořit ani se celovat, dokud si neumyje spanilou tvář, neučeše plavé vlasy a nenavoní hrdlo, kam jsem tuze rád kladl rty, pokožka byla na něm tak hebká. Což jsem učinil poté, co přestala být podle svého rčení „příliš hrozná, že se na ni hledět nedalo", a drže ji v náručí, maličko jsem se s ní mazlil, přičemž její krásné laní oči na mě pohlížely plny němých otázek, ježto nechtěla odívat v slova, co že jsem činil za ranního kuropění. Rozuměl jsem tomu tuze dobře, jenomže nechtěje jí prozradit holou pravdu, neboť jsem se obával, aby se přesmíru neznepokojovala stran Larissy, pravil jsem k ní:

„Angelino, poklade můj, nemohu ti povědět, kde jsem byl dnešního jitra; jsa zavázán tajemstvím skrze službu králi, než počínal jsem si řádně a to tím spíše, že při své cestě jsem se ujal anglického urozence poraněného ohavným zásahem meče, tento urozenec teď v naší jizbě odpočívá, jsa mnou ošetřen a obvázán. Bude třeba přikázat chase, aby ho při spánku nerušila, poněvádž vzal opium, ježto ho uspalo a bolestí zbavilo."

Jak jsem toto hovořil a moje rty sledovaly záhyby jejího ladného ouška, ozvalo se zaťukání na dveře a vstoupila Gertruda item její krásná Zara, obě ve vlajících nočních řízách, ježto odhalovaly jejich půvabná ramena a ještě více. Vesele se rozštěbetaly a rozesmály, vidouce nás tak dobře zaneprázdněny líbáním, přilehly si k nám na lože a do nekonečna se s mou Angelinou i se mnou mazlily, jsouce obě tuze láskyplné a taktéž tuze lačné lichotek, jimiž jsem jim každý den podkuřoval. Běží-li o dámy, jsem toho domnění, že je třeba častovat je lichotkami nikoliv po lžičkách, nýbrž po zednických lžících, abychom upevnili to málo důvěry, již ty chudery chovají v trvání svých půvabů. Nicméně nenutím se k tomu, ani se nijakou způsobou nepřetvářím, jsa svým založením tak citlivý na vnady ženského těla, že nemohu pohlédnout na nižádnou rozkošnou krasotinku, aniž mám pronikavé toužení ji polaskat, nemohu-li to pak v tom okamžení učinit prsty a ústy, činím to alespoň slovy tak dobře, že potěšení, ježto jim rozdávám, skýtám nejprv sám sobě.

Toť pravda, s Gertrudou a se Zarou jsem mohl zajít maličko dále za slova, a kam až, to bych neuměl povědět, an jsem nikdy nechtěl zahánět věci tam, odkud by ústup už nebyl zdvořilý, neboť tehdáž na místo pochlebných slov nastupují takové činy, k nimž jsem nemohl přistoupit, aniž bych urazil Samsona a svou Angelinu, nicméně je v těchto něžnostech půvab, poněvádž se zdají být nevinnými a zdaleka takovými nejsou, vyhrazujíce potají jistý díl snění nebo litování.

Nakonec, kdyžtě jsem pěkně polaskal naše krásky ve vlahém a rozkošném nepořádku, v němž jsem je shledával, s vlasy rozpuštěnými a oděné toliko v měkkých a splývavých nočních řízách bez tuhých živůtků a vycpaných suknic, jimiž se musí obrňovat dle současné módy; a když, pomazliv se s nimi a sám jimi do sytosti polaskán (jakkoliv moje sytost nepřichází tak rychle), nasadil jsem vážnou tvář, vypověděl jim, kterak jsem se na ulici ujal anglického urozence mečem raněného a doporučil jsem ho jejich péči, nechtěje, aby komorné (krom Floriny) strkaly nos do

jizby, an sám nevím (pravil jsem), oč šlo a co to bylo za souboj, a nechci s ním mít nic společného.

„Aj!" zvolala Gertruda, „Angličan! Slyšelas, Zaro? Angličan!"

„Aj, madame!" pravila Zara, „stěží mohu uvěřit svým ouškám! Angličan! Angličan tuto!"

A poslouchajíce je věřili byste, že poddaný královny Alžběty je věcí na světě nejvzácnější.

„Aj, bratře můj!" pravila Gertruda, „je-li alespoň mlád?"

„Je."

„A krásný?" otázala se Zara.

„Je ryšavý."

„Aj, pane bratře!" zvolala Gertruda, „jakž to povídáte! S takovým pohrdáním! Kterak jste zaujatý a zlý! Zdaliž jsem vás neslyšela, je tomu měsíc, kterak k nebesům vynášíte lady Staffordovou, poněvádž je právě tak ryšavá."

„Totě rozdíl," pravil jsem, „lady Staffordová má vlasy benátsky ryšavé. Náš muž je má barvy mrkve."

„Než pane bratře, vy ven vycházíte?" pravila Gertruda vidouc, že mířím ke dveřím. „Dotkla-li jsem se vás těmi slovy, že jste zlý?"

„Nikoli, nikoli!" odvětil jsem s úsměvem. „Nikdo v tomto království není tak dobrotivý jako vy, Gertrudo, krom Angeliny."

„A co já?" pravila Zara.

Na ta slova, zavíraje dveře, jsem neměl čas odpovědět, jsa všecek zaujat záměrem, kterýž se ve mně zrodil při slovech Gertrudiných, totiž že musím bez prodlévání navštívit maršálku z Joyeuse.

Poslal jsem jí vzkaz po Miroulovi, tuze spokojeném, že může opustit Gertrudin kočár a smí se potloukat po Paříži dobře věda, že tentokrát ho nebudu kárat za jeho okounění. A vskutku se vrátil až po obědě a strávil dvě dlouhé hodiny tam, kde by bývala jedna stačila. Načež jsem prožil dvojí uspokojení: maršálka mi vzkázala, že mě ráčí přijmout, a Florinu jsem slyšel, kterak plísní manžela za pozdní příchod mnohem prudčeji, než bych si to kdy býval opovážil já. A on si netroufl odporovat, třebas měl věru dobrou vyřídilku. Hle, přemýšloval jsem, takoví jsou muži! Přede mnou se co páv nadouvá a k Florině je mírný co beránek! Tak ženy vedou muže, kam se jim zlíbí, a mohou je otloukat, aniž se muži dovedou ranám bránit, chovajíce je příliš blízko srdci svému.

Jakmile mi u maršálky dveře otevřeli a já se octl v předsíni jejího sídla, na koho jsem narazil (ale pravdu pověděno bez nižádného zlého následku), ne-li na Aglaé z Mérolu, kterouž jsem byl dobře znal z časů, kdy jsem býval žákem lékařského učení v Montpellieru, jakž bylo už vyprávěno, bylať Aglaé dvorní dámou paní z Joyeuse, a tuto paní nazývali tehdáž ještě vikomtkou a její manžel byl guvernérem onoho dobrého města.

Aglaé tenkráte nedoufala, že se někdy provdá, bylť její otec tuze bohatý a chtěl ji dát toliko urozenci vlastnícímu nejméně padesát tisíc liber renty, a tři či čtyři nápadníci v kraji languedockém vyhovující tomuto požadavku nebyli naší

krásce po chuti. Pro smilování! Osmnácte let se už převalilo co písek na mořském přesypu od toho času, co jsem ponejprv líbal na roztomilý důlek v tváři tmavovlasou krasotinku, kteráž posléze osiřela a následovavši paní z Joyeuse do Paříže, setkala se tam s markýzem Miroudotem, spanilým urozencem o deset let jí mladším z rodu dobrého a starobylého, leč chudobným co Job a vlastnícím pro život toliko své dluhy - a toho, jsouc paní svého osudu, si vzala.

V čemž učinila dobře i špatně, neboť stal-li se pro ni Filip z Miroudotu, kterýž byl urozencem velice duchaplným, vkusu tuze vytříbeného a taktu převelice jemného, nejmilejším přítelem, jenž s ní trávil dlouhé hodiny v její komnatce tím, že ji oblékal, česal a klenoty zdobil, jeho péče a jeho založení ho žel nevedly dále, an se zajímal o jiné objekty. A tak Aglaé s největším v světě úsilím ho přiměla, aby jí udělal dítě, k té činnosti stavěl se její mladý manžel tuze neochotně, byť si ji tak velice obliboval, jsa nadšen její společností a zamilován do jejího odění. Aglaé tyto city věru oceňovala, leč nebyla jimi naplňována, jakkoliv její velká láska k Filipovi tím nižádnou újmu neutrpěla, nabrala však podobu lásky spíše mateřské, a ta chudera nacházela potřebné uspokojení u jednoho z těch ložnicových pážat, což bylo tuze v módě u dam ode dvora, jakž to byl zaznamenal Quéribus.

„Pane rytíři," pravila Aglaé, jíž jsem neopomněl vtisknout políbení na její důlek, jakž se to stalo zvykem už před osmnácti léty, „kterak mě těší, že vás tuto vidím! Kterak lituji, že se s vámi nesetkávám tak často, kolik bych si přála! Toť pravda, při vašem založení každá vetchá žena ztrácí pro vás přitažlivost, a mně už je přes třicet a paní z Joyeuse…"

„Aj, madame!" pravil jsem, líbaje ji poznovu tentokráte blíže ke koutku jejích rozkošných rtů než k jejímu důlku, „neprozrazujte mi maršálčin věk, a pokavád jde o vás, jste stejného stáří co moje Angelina! Nebudiž vám tajno, kterak ji miluji! A přísahám vám, že nad vámi tolikéž co nad ní přeběhly roky, aniž si troufly poškodit vaše nehynoucí půvabnosti!"

„Pane!" pravila zpolou se smějíc, zpolou mračíc, „jsem vskutku asi stará, pokládáte-li za nutné zahrnovat mě takovými nadsázkami jako tenkráte, kdy váš pozlacený jazyk hýčkal paní z Joyeuse v Montpellieru!"

„Toť arci tuze rozdílné! Byl jsem jí tím povinován, jsa jejím srdíčkem a mučedlníkem…"

„Aj, pane! Buďte o tom zticha!" vykřikla Aglaé pokládajíc mi prst na rty a předstírajíc s posměšnou tváří cudnost. „Ani slovo v tomto domě o minulosti a o vaší škole sténání! Nic naplat, musíte na to zapomenout! A v okamžení! Stejně jako sama maršálka, kteráž rok poté, co jste ji přestal navštěvovat, se všecka změnila, neboť upadla v nejhorlivější zbožnost! Pane, to je k neuvěření! Krom jídla a pití nemáme už na nic své tělo, ten opovrhovaný kus hadru! Udržujeme v tomto domě klášterní řád, každé ráno obcujeme mši, každý týden chodíme k přijímání, nejméně dvě hodiny denně trávíme na modlení, uchylujeme se do ústraní a chodíme za chudými, abychom jim činili milosrdí. V krátkosti - planeme láskou jediné k Bohu!"

„My?"

„Řekla bych spíše ona."

„Pro smilování!" zvolal jsem, „že jsem si troufl sem vstoupit! Nebude mě maršálka nenávidět, až jí má tvář připomene minulost?"

„Nikoliv, pane, budete-li se tvářit skromně a zbožně, dotknete-li se lehce rty její ruky, sklopíte-li víčka na své vražednicky mlsné oči, potlačíte-li a zahladíte-li tělesnost (která je nechutným hadrem) a ukážete-li líce smuteční."

„Smuteční, madame! Kdyžtě paní z Joyeuse má tolik příčin, aby se honosila svými syny, neboť král zahrnuje arcimiláčka a jeho bratry neslýchanou přízní! Arcimiláček vévodou, pairem, admirálem! Vévoda z Bouchage velmistrem královského šatníku! A biskup čeká na svůj kardinálský klobouk!"

„Pane, ‚zahrnutí', toť správné slovo. Jsme tuto velicí. Největší z království dokonce před Epernonem. Než naše velikost je truchlivá."

Čtenáři, ani ten, nejlicoměrnější pobožnůstkář neměl nade mne vzezření farářštější, kdyžtě jsem vstoupil do salónu maršálky z Joyeuse a kráčel k ní s očima u země a s páteří ohnutou vzdát jí šepotavým hlasem povinnou úctu, kterouž moje dávná kráska přijala s tváří dobrotivou a tuze nevinnou co do hříchů, ježto se mnou byla druhdy sdílela a jichžto se už natolik vzdala, že samotná vzpomínka na ně jako by v ní odumřela.

„Pane," pravila, „vy mě opomíjíte! Je pravda, že žiji nyní jaksi stranou světa a jeho marností (nic na tom tuším nemění ten tucet vznešených velmožů a dam skvostně oděných, kteříž se chodí dvořit matce arcimilcově). Než nejste-li skrze Caumonty z Périgordska mým bratránkem? A nemáte-li z té příčiny jistou povinnost častěji mě navštěvovat?"

„Paní maršálko," pravil jsem, „byl bych zoufalý, že jsem jí nedostál, než vy jste tak vysoko vystoupili, vaše rodina a vy, a zářite takovým leskem v popředí tohoto království, že bych měl obavu, přibližuje se k vám příliš často, abych si neporanil oslněním oči."

„Aj," pravila, pohlížejíc na mě s malenkonií ve svých krásných zlatohnědých očích (jediná věc v jejím obličeji, kteráž mi připomínala její mládí, protože ostatek byl pohříchu tuze lety povadlý), „bratránku, vy se mi posmíváte! Neboť právě tam mě střevíc tlačí! Vystoupili jsme příliš rychle a příliš vysoko! Tento vzestup mě děsí! Myslím toliko na pád, kterýž po něm nevyhnutelně musí následovat. je-li vám povědomo, že když král oženil mého syna (oženil dva, než řeč zde byla o tom, kterýž slul Anna z Joyeuse a jehož křestní jméno svou dvojakostí budilo smích zlolajných dvořanů) za princeznu lotrinskou a učinil ho tak svým švagrem, shledávala jsem se tolik užaslou skrze toto povýšení a neslýchanou štědrost je doprovázející, že jsem se držela v ústraní na modlitbách dva dny a dvě noci předstírajíc nevolnost, abych se nemusela ukazovat, a prosíc Boha, aby co nejrychleji zastavil běh této nesmírné štěstěny, neboť jsem pociťovala a vždy pociťuji strašlivou bázeň z našeho nevyhnutného pádu."

„Paní maršálko!" pravil jsem zíraje, „kéž by vás nebe nebylo slyšelo! A proč pro všechno se tolik bát věcí příštích? Po jednoznačném mínění Anna je pevně zakotven v královské přízni."

„Než král je smrtedlný, milý bratranče!" pravila maršálka snižujíc hlas až k šepotání, „a zemře-li, co bude s námi? Je-li vám známa historie toho kastelánství limourského, ježto král daroval mému synovi při jeho sňatku? (Znal jsem ji, leč nehnul jsem brvami.) František I. je vyrval z rukou správce pokladu Poncheta, aby je věnoval paní z Etampes. Po králově smrti Jindřich II. je vyrval z rukou paní z Etampes, aby je daroval Dianě z Poitiersu, jíž bylo vyrváno po smrti Jindřicha II., a vizte, teď je v rukou mého syna! Nemám-li jakousi příčinu k obavám?"

Načež jsem s vážným vzhledem namítal nevím jakou hloupou utěšlivost tuze v duchu pobaven, že paní z Joyeuse ve své prostotě připomněla osud tohoto kastelánství limourského, kteréž, jak připomínal můj přítel Hvězda, prazvláštní sudba zasvětila tomu, aby *se postupně stávalo kořistí všech milenek a miláčků našich králů*.

„Jenže, madame," pravil jsem nakonec, „Anna je manželem lotrinské princezny! Kdopak by se odvážil odejmout tuto půdu sestře královnině?"

„Aj, milý bratranče!" pravila maršálka se slzami na krajíčku, „dotýkáte se tuto té nejhorší z mých obav! Dovolí-li postavení mého syna, aby vždy udržoval požadavky stupně tak vysokého? Pakliže král odejde, okázalý dům této princezny neklamně uvrhne náš dům do záhuby! Odvážila jsem se to povědět Jeho Výsosti a ta mi odvětila: ‚Madame, vždyť já nejsem ani stár ani nemocen. Nesužujte se přemýšlováním o mé smrti více, než to činím sám. Ostatně mohl bych se postarat o zajištění vašeho syna z příčiny neskonalého přátelství, ježto k němu chovám, a z toho skutku, že ho mám vpravdě za svého bratra, oženiv ho za sestru královny."

„Madame," pravil jsem, „tak mocná ujištění pronesená takovými ústy by vám měla přinést klid!"

„Aj, bratranče!" pravila maršálka a její krásné zlatohnědé oči tonuly v zadržovaných slzách, „běda, nic naplat! Více než jindy propadám zmítáním duše a nepokojům!"

Tisíckráte běda i pro mě! Neskončila tato písnička a ještě dobrou čtvrt hodinu paní z Joyeuse s boubelatou rukou položenou na mé paži pokračovala v nářcích a lamentacích, ponechávajíc mě v úžasu nad tímto úzkostlivým očekáváním budoucnosti, do něhož ji uvrhovaly moc, sláva a bohatství jejích synů. Pro smilování, přemýšloval jsem, ta chudera je strach sám! A není-liž podivné, že tahle arcipobožnůstkářka, ježto se snaží nepřestajnými modlitbami opevnit proti peklu, obává se ještě více rozkotání svých pozemských statků? Zdaliž by neměla jedna z těch obav potlačit druhou, místo aby se jí v nitru kupily?

Čtenáři, poslouchám-li mrzuté věci, obvykle se obrňuji trpělivostí hodnou papežského svatého, a byť mě tuze hnětlo pokušení, abych tuto rozmluvu ukončil, an jsem mezi přítomnými uhlídal ryšavou kštici lady Staffordové, o níž jsem věděl, že bývá u maršálky tuze častým hostem, navštěvujíc ji takřka každý den, zčásti z přátelství k ní a zčásti také, jakž jsem se dohadoval, aby nasbírala od osobností králi tak blízkých lecjaké zprávy a pověsti, jimiž mohla zásobit svého chotě, nedal jsem na sobě znát netrpělivost a spíše se snažil vysušit příval vyčítání své bývalé krásky, kteráž se v Montpellieru, neklame-li mě paměť, oddávala se stejnou vášni-

vostí potěšení přítomné chvíle, jako dnes se věnuje chmurným předpovědím času příštího.

Nakonec se nad mořem jeremiád, v němž jsem se takřka topil, rozklenula tišina a já jí využil, abych vynořil hlavu z vody a optal se maršálky na její matku, paní z Bouchage, neboť mi bylo povědomo, v jak převeliké lásce a úctě je držena Annem z Joyeuse a jeho bratry.

„Aj, Bohu díky!" pravila paní z Joyeuse, „daří se jí znamenitě, a jsouc stále hodná a dobrotivá ke své dceři, poslala mi ze svých statků dobrá jelita a jaternice, kteréž došly včera večer s několika lahvemi vína, když‌tě jsme se hotovili večeřet. Dala jsem je neprodleně kuchaři, aby je připravil, a mohu vám dát ujištění, že jsem v žití svém lepší nejedla. A pravdu pověděno , snědla jsem jich požehnaně, a stran vína obávám se, že jsem ho nevypila nikterak málo. A tak vizte, milý bratránku, žaludek se mi dnes zvedá až do krku a držím přísnou dietu. Aj, milý bratránku, už nejsem taková, jaká jsem bývala!"

„Madame," pravil jsem, „mohu-li vás ujistit jménem Hippokratovým, že nižádná játra, byť sebemladší, nemohou odolat přemíře jelit a jaternic? Než pohleďte, není-liž to lady Staffordová, kteráž se tam drží stranou v okenním výklenku? A mohu-li vás poprosit, madame, abyste mě jí představila, takové mám toužení vyzkoušet na ní svoji angličtinu, jíž ona prý mluví úchvatně?"

Načež na mě vrhla tuze bystrý pohled, jako by mě podezírala z nějakého necudného záměru vůči choti anglického vyslance, než čtouc v mých skromných zracích toliko nevinnost a připomenouc si, že jsem ženat a sluji svou vřelou zamilovaností do své ženy, dovedla mě za ruku k lady Staffordové a pravila:

„*Mylady* mohu-li vám představit svého bratránka rytíře ze Sioraku, kterýž je z dobrého rodu, jakkoliv si pošetile zamanul vystudovat medicínu, jsa jediným urozencem v tomto království, jenž to byl učinil, a ostatně ke své cti a svému povýšení stal se jedním z králových lékařů."

Načež lady Staffordová, pohlednuvši na mě krátké okamžení svýma modrozelenýma očima s nejvážnější pozorností (jako by mě odhadovala a odvažovala na tajných vážkách), ráčila mi podat ruku s úsměvem půvabným a současně chladným. A já nepochyboval, že má jakous příčinu nedůvěřovat ledaskterému neznámému člověku, neboť žije v tomto království obklopena nepřáteli své královny.

Políbil jsem jí po španělsku konečky dlouhých prstů (ježto byly ozdobeny velkými prsteny) a jal jsem se na ni ihned promlouvat anglicky, pronášeje v tomto jazyku toliko všednosti, avšak snaže se, aby od sebe odehnala jak jakous ctihodnou vdovu, tak i paní z Joyeuse. Když jsme pak byli sami, pověděl jsem jí *sotto voce*, že jsem hugenot, kterýž chodí na nucení, a získal tím, jakž jsem měl za to, maličko její důvěru poněvádž církev anglická, jakkoliv ještě málo vzdálená bludům vyznání římského, nemá horšího nepřítele nad papeže, pověděl jsem jí, co se stalo s Mundanem, o jeho zranění a okolnostech, jak k němu přišel: vyslechla to vyprávění s největší pozorností, její modrozelené a pronikavé zraky se nespouštěly z mých očí, ježto v tom cítily tuze velkou překážku, anžto nemohly zabloudit na její úchvatné rty a ostatní její krásy, lady neměla okruží, nýbrž nabíraný límec za šíjí do výše se zvedající a vpředu výstřih, kterýž by uvrhl v zatracení i mnicha

v poustevně plesnícího, třebas měla ta dáma ve svém pohledu povýšenost, že by zmrazila všechny muže tam pošilhávající, když byla předtím rozpálila skrze to, co odkrývala ze své tělesnosti, ježto byla - poznamenávám ještě - uchvacující bělosti (bez nižádného nánosu líčení).

„*Mylady,*" pokračoval jsem, „mister Mundan se nesmí hýbat z lože. A tak ho ponechám ve svém ložumentu až do jeho vyléčení, chce-li tomu Bůh, aby se uzdravil."

Lady Staffordová mi zprvu ani slůvkem dlouhý čas neodpověděla, hleděla však na mě svýma očima tak krásnýma a současně tak bystrýma, že bylo potěšením snášet na sobě její zraky, a hovořic nakonec, nadchla mě ještě více, neslyšelť jsem nikdy sladký ženský hlas promlouvat tak něžně jazykem anglickým, jejž pokládám za jeden z nejkrásnějších a nejmelodičtějších na světě, an je tak plynulý, ohebný a elegantní, jako byste poslouchali hudbu sfér. Pravila mi, že její manžel mi bude nepochybně převelice zavázán, poněvádž jsem se ujal péče o mistera Mundana, než ona po mém vyprávění zhola prý nechápe, z jaké příčiny jsem na sebe vzal tolik nepohodlí a nebezpečenství, ne-li snad proto, že jsem se tím hodlal zavděčit svému králi, kterýž má očividný záměr, aby nic neotřáslo spřátelenou korunou.

Pravil jsem k ní, že vskutku s horlivostí slouží svému vladaři, což mě vede k tomu, abych byl přítelem jeho přátel, leč že mám nadto v této záležitosti zájem zcela osobní, an muž, o němž byla řeč, drží ve své moci a pod svým vlivem sestru mé choti, o jejíž život a svobodu se nepřestávám chvět, vida ji tak těžce zapletenou do anglických dobrodružství, anať je přitom úplně nevinná, jsouc ducha maličko zamženého.

„A kterak se jmenuje vaše paní sestra?" pravila lady. „Larissa z Montcalmu."

„Podržím si její jméno v paměti," pravila lady Staffordová, kteráž, nabízejíc mi opět ruku k políbení, naznačila mi tím rozloučení, než s úsměvem tak okouzlujícím, že dokonce i dnes, kdy toto píši, si vzpomínám, jaké pohnutí ve mně vyvolala.

Splniv takto ke svému a nepochybně i k jejímu uspokojení záměr, jejž jsem si byl stanovil v této záležitosti tak nesmírně pro mou rodinu a pro Giacomiho závažné, opustil jsem hraběnku ze Staffordu a zamířil k maršálce, abych požádal tuto velikou žroutku modliteb (a jelit) o dovolení odejít, když se náhle u dveří salónu rozpoutal převeliký tartas, obě dveřní křídla dokořán rozevřeli dva tři nadutí lokajové v premovaných livrejích a objevili se, držíce se za ruce ve svých nádherných oděních nad ostrovní ptáky skvělejší vévoda a pair Anna z Joyeuse a jeho mladší bratr Jindřich, hrabě z Bouchage, velmistr královského šatníku, doprovázeni mračnem urozenců patřících k jejich domu, z nichž toliko svou hodností nejvznešenější pronikli jim v patách do salónu, dveře byly vzápětí uzavřeny před ostatními, kteříž se zařídili, jak mohli, v předsíni, bylyť tam toliko dvě tři stoličky, pokavád jsem si byl všiml za svého příchodu.

Bratří se jevili jeden druhému tuze oddáni, drželi se za ruce, měli oba vznosnou postavu, vzhled tuze elegantní, týž podlouhlý obličej, protáhlý orlí nos a oči blankytně modré, a podobali by se navzájem co dvojčata nebýt toho, že vlasy a proužek vousů měl Anna zlatoplavé, kdežto Jindřich krásně ryšavé, a tento Jindřich

jevil na spanilé tváři výraz vážný a malenkonický, kterýž nebyl patrný na tváři jeho staršího bratra, neboť tento starší bratr všecek kypěl smíchem, hravostí, půvabem a veselostí.

A pravdu pověděno, vzezření hraběte z Bouchage nikterak nelhalo, hrabě byl neméně zbožný co jeho matka, an se od dětství upíral k svatým zvyklostem, proti nimž se dvorské požitky a marnivosti nikterak neosvědčovaly a nedokázaly mu zabránit, aby se po smrti své choti neuzavřel do kláštera kapucínů, kde vyměnil dvořanský kabátec perlami posetý za kutnu a pás z provazu.

Co se tkne Anna, jehož založení i hlava byly lehkovážnější, ten žil v opojení, ve víru a v ohlušení z nesmírných dobrodiní, jimiž ho zahrnoval král. Jsa oproti vévodovi z Epernonu statky mnohem méně obdařen, domníval se, že stojí vysoko nad ním, a jak tak vstoupil do salónu maršálky a vrhal kol dokola uchvácené pohledy, poznal jsem na jeho očích, jeho hlase, jeho pohybech a způsobu, kterak se spustil do křesla, že prostomyslně prožívá chlapeckou vítězoslávu a že se má za sama krále, jehož však byl pouhým odleskem, jsa unášen vlnou jeho přízně, spočívaje na jejím vrcholku jako pěna a maje i její pomíjivost.

Přesto nebylo lze popřít, že je krásný, statný, mladý, bujarý, půvabný a k jednomu každému (všichni v tomto salónu krom lady Staffordové se tísnili kol jeho křesla, aby se mu dvořili) nekonečně roztomilý.

Když přišla řada na mne, abych ho pozdravil, pravil ke mně:

„Aj, pane ze Sioraku! Kterak jsem rád, že vás vidím! A kterak dobře si vzpomínám na dřevěné vojáčky, kteréž jste mi byl daroval v Montpellieru, když tě jsem byl ještě pacholíkem, a vy jste mi tenkráte ráčil vysvětlit to přeslavné tažení calaiské, v němž jsme vyrvali dobré město těm zlým Angličanům!"

Slova mně zajisté milá a krásná, jenomže to bylo už podesáté, co mě jimi Anna obdařil, zapomenul pokaždé ve svém těkavém mozku, že mi je už byl pověděl. Leč nebylo-li to především převelice zbrklé a převelice nevhodné mluvit takto o udatném lidu anglickém před lady Staffordovou, kterouž také, jakž se domnívám, měl první pozdravit, místo aby vyčkával, až přijde ona za ním.

Byl jsem pohroužen do tohoto přemítání, když tě se otevřely dveře salónu nikoli bez jistého odporu obrovitých sluhů, kteříž je střežili, a vstoupil baron Quéribus s tváří uspěchanou, kterýž poté, co políbil ruku maršálce a vzdál povinnou úctu vévodovi z Joyeuse, odtáhl mě stranou do okenního výklenku a pravil ke mně hlasem tichým a naléhavým:

„Přicházím z vašeho domu, milý Petře, Angelina mi pravila, že jste zde. Král si přeje, byste ho ihned navštívil v jeho komnatách."

„Jakže? V jeho komnatách?"

„Je na lůžku."

„Už! Je-li pak nemocen?"

„Je nebo to předstírá, není mi povědomo. Nalezl jsem ho na výsost rozčilena, s myslí truchlou a pohledem nadmíru úzkostným."

22. U krále Jindřicha III.

Tolik se vykládalo o zdraví mého dobrého pána, a guisovci a ligisté o něm od úst k ústům našuškali tolik šalebností - v nichž se pokoušeli namluvit, že Jindřich není způsobilý vládnout a měl by odstoupit - i pokládám tudíž za nutno povědět, mluvě za sebe sama, než také za ctihodného doktora Mirona, za Fogacera a ostatní lékaře Jeho Veličenstva, že náš královský pacient byl vpravdě navštíven mnohými chorobami, z nichž některé ho těžce sužovaly, ba i pokořovaly, žádná z nich však po našem soudu neohrožovala bezprostředně jeho žití, kteréž by možná plynulo až do nejpozdnějšího věku, kdy lidé v tomto království obvykle umírají, nebýt toho, že nůž vražedného mnicha neblaze přeťal jeho nit v třicátém osmém roce věku jeho.

Poněvádž se sluší, aby moje vyprávění z příčiny přesvědčivosti uvádělo skutky takové, jaké vpravdě byly, třebas bych měl nad tím zakoušet stud, jednaloť se o velikého krále, musím zde povědět, že Jindřich trpěl rozličnými vředy, nežity a píštěly, jeden měl pod levým okem, druhý pod pravou paží a další ještě pod a na varlatech - tyto byly dost možná příčinou jeho neplodnosti - tyto studené šťávy, aniž byly zánětlivé, aniž se zvětšovaly, aniž vyvolávaly prudké horkostí nebo hnisaly a vlhly, usazovaly se jakoby natrvalo tam, kde se byly objevily, což zajisté pacientu přivozovalo nepohodlí a úzkostlivost.

Král trpěl rovněž městkami, ježto byly občas tak veliké, že mu vadily v sedění, z této příčiny dával přednost kočáru před koněm (třebas byl dobrý jezdec), a tato záliba nepocházela ze změkčilosti jeho povahy, kterak o tom jeho nepřátelé neopomněli šířit pověsti, nýbrž z řečené choroby, jež, kterak povědomo, se nedá léčit, jakmile se jednou objeví. Z té příčiny rovněž nemiloval klání ani štvanice. Než k lovu, jakkoli se mu oddával častěji, než by se zdálo, dobrotivá povaha ho příliš nevedla, an neměl zálibu ve zvířecí krvi jako jeho bratr Karel IX. a řadil se k počtu těch (patřil k ním i Montaigne), kteříž neradi *slýchají kvičet zajíce mezi psími tesáky*.

Na rozdíl od řečeného Karla IX., od Guise a Navarrského nemiloval taktéž míčovou hru, poněvádž se mu po mém soudu jevilo nedůstojné jeho velikosti předvádět se před dvorem v košili a s pálkou v ruce. Než na oplátku byl k bláznění zaujat ušlechtilým uměním šermířským a díky lekcím velikého Silvia (jehož byl učinil rytířem) a díky též neustálému cvičení fechtoval převelice vytříbeně, takže věru málo urozenců v tomto království se mu s mečem v ruce vyrovnalo.

Kdo by ho byl pozoroval při tomto cvičení, jakž jsem to já činil nejednou, nemohl by zajisté tvrdit, že je změkčilý, slabý nebo chorobný, neboť se mu oddával se zuřivou chutí a nepřestajně, zprudka oddechuje, potě se, leč neumdlévaje. A já pak mohu lépe než kdokoli jiný dosvědčit královu statnost, an jsem ho byl provázel, jakž praveno, na jeho pouti od Matky boží v Paříži k Matce boží v Chartres, a tuto dlouhou cestu prošel pěšky ve dvou dnech, načež odpočinuv si v Chartres jeden den a jednu noc vykonal z Chartres do Paříže stejný nekonečný pochod opět ve dvou dnech, aniž trpěl jinými obtížemi než opuchlýma nohama a také trochu bolestmi žaludku, poněvádž při odpočinku přespříliš jedl.

Zvláštní to chování na člověka umírajícího, takto si otloukat podrážky na kamenitých cestách a přecpávat si teřich na hospodě! Neboť jakkoli pil jediné vodu, Jindřich se cpal co lidožrout - snědl třebas i dva kapouny za sebou - nebyl však mužem, jakž praví rčení, kterýž koná klání zadkem u žlabu a kterýž více pracuje u stolu než v poli.

Pravda, při tomto způsobu života nabral ve třiceti letech jistou tělnatost, než rozmlouvaje jednoho dne ve veškeré důvěrnosti s panem z Thou, prvním předsedou parlamentu, mužem starším, leč tuze zdravým, a dotazuje se ho na tajemství jeho podivuhodné svěžesti, dostal odpověď, že pan z Thou má čilou letoru a pečuje, aby si ji takovou udržel, i vede vyrovnaný život, jí, spí a probouzí se ve stejný čas, požívá stejné pokrmy a neholduje žádným výstřelkům. Toto uvážení Jindřicha tolik zarazilo, že od toho času nestoloval vícekrát než dvakráte denně a snědl toliko jednoho kapouna místo dvou. Po čemž se cítil dobře.

Troufal bych si po tomto všem povědět, že pravá choroba, jíž trpěl můj dobrý panovník a vladař, zdaleka neměla kořeny v jeho těle, nýbrž v jeho duši, ježto byla krutě sužována a mrzačena převelice pronikavým a nepřestajným trápením. Neboť jsa svým založením nekonečně velkomyslný a dohánějе tuto vzácnou ctnost tak daleko, že odpouštěl těm, kteříž ho z výšin posvátných kazatelen v blátě vláčeli, Jindřich III. toužil toliko po udržení míru mezi poddanými, an nevěřil, že herezi lze přemoci nožem, nicméně se však setkával u řečených poddaných, ať už víry římské či hugenotské, toliko se zlořečením na výsost nelítostným. Aj, čtenáři! Nechať konečně v průběhu věků ustane křiklavá nespravedlnost, jejíž ohavná stranickost skličovala mého pána za jeho žití! Bude zajisté pro naše syny a syny našich synů tuze hrůzné sledovat, k jak neslýchaným výstřelkům dohánělа tehdáž mysli náboženská horlivost a kterak byla bez ustání popírána ta nejzřejmější pravda!

Jindřich byl tak pracovitý, že trávil hodiny v radě a ve své kanceláři, než jak si chtěl maličko odpočinout, už se křičelo, že lenoší. Učil-li se latině, zlé huby pravily, že *se skloňuje*. Svou přirozeností a svou povahou byl tuze zbožný: tvrdilo se, že je tajný nepřítel církve, zastánce kacířů, pomahač ďáblův a kdoví co ještě. Jsa příliš statečný, aby vyl s vlky, jevil podivuhodnou stálost ve službách státu dle svého nazírání: i nadávali mu do zbabělců. Jeho vůle, přihlížející k velikým zásadám vládnutí a jmenovitě nástupnictví, zůstala až do konce neochvějnou: nazývali ji slabou a kolísavou. Posléze kterakž jsem už pravil a kterakž nikdy nepřestanu opakovat - svým založením a svým uvažováním byl Jindřich nekonečně dobrotivý - i hlásalo se, že je krutý.

Tato zavilá nenávist, jíž byl bez přetrží zraňován, nesčetné potupy a pomluvy všude o něm rozšiřované, zrádnost ze strany velmožů, ministrů, úředníků, služebníků, oblíbenců a záhy (s výjimkou královny) i jeho bratra Alençona, jeho sestry Margot a jeho matky Kateřiny (přešlyť ty dvě poslední ke guisovcům) a počínaje rokem 1584 hrozby čím dále vážnější a úkladnější mířící na jeho svobodu a jeho život, to vše se trpce odráželo na jeho citlivé duši tou měrou, že ji úplně vyčerpávalo, on pak nezadržitelně přecházel od slzí k hněvu, od hněvu k malenkonii a od malenkonie k zoufanlivosti.

Viděl jsem, kterak se mu tvář skropila slzami, když mu donesli, co jízlivého o něm pověděla Montpensierová. Viděl jsem, kterak se rozvzteklil na svého arcimilce z Joyeuse po jedné jeho pošetilé poznámce tolik, že ho tloukl pěstmi a kopal. Viděl jsem, kterak se chvěl při každém zablesknutí za veliké bouře domnívaje se, že nebesa převzala sílu od lidí a chtějí ho srazit bleskem. Viděl jsem, kterak se za zimních měsíců třásl v sychravosti dešťů a větrů, kterak upadal do úzkostných stavů, kterak pociťoval drobné strasti života jakožto nesnesitelné újmy. V těchto okamženích schoulený do sebe, s ústy zatrpklými, se zrakoma stranou šilhajícíma, nedůvěřivý a podezíravý, všechno bral ve zlém. A urozenci v jeho okolí se museli ostříhat všeho vtipkování či neuvážené poznámky, jakž o tom učinil zkušenost nešťastný X…, kterýž slyše prvního komořího Du Halda pronést před Jeho Veličenstvem, že stačí, aby se někde objevil dvůr, a vzápětí odtud zmizí mor, vykřikl se smíchem:

„Jeden ďábel vyhání druhého!"

Načež se král náhle tak rozlítil, že se vrhl na X… a ztloukl ho jako žito, a byl by si možná počínal ještě hůře, kdyby mu býval Epernon neodtrhl ruce.

Podle toho, co mi byl pověděl u maršálky baron Quéribus, Jindřich právě trpěl těmito náladami, i požádal jsem nikoli bez jistých obav o vpuštění do jeho komnat královského hofmistra pana z Merle, kterýž, věda už o mé návštěvě, neprodleně mě uvedl a všeptl mi do ucha, abych se střežil přitížit Jeho Veličenstvu, tolik už se cítilo sklíčeno ve svém přemyšlování.

Král ležel natažen na loži takřka stejně ztuhle, jako by odpočíval v hrobě, na tváři měl masku, kterouž si nasazoval při spaní z té příčiny, neboť se obával, aby mu škodlivý noční vzduch nezhyzdil pleť (ta však byla ve skutečnosti olivová, odolávajíc tuze dobře větru jako slunci, a nejevila se mi zdaleka tak choulostivá). Beze slov zůstavoval ruce dvěma komorným, ježto klečely na lůžku každá po jeho jedné straně a natíraly mu prsty, dlaň i hřbet ruky nažloutlou mastí tuze pižmem páchnoucí, Du Halde u lůžka stojící sledoval zrakem tuto masáž, a jakž jsem poznal, řídil ji, šašek Chicot pak seděl na stoličce s tváří sdostatek zachmuřenou, an převelice lnul ke svému pánovi a byl tuze nešťasten, vida ho v úzkostech.

Chtěl bych zde pro své potomstvo poznamenat, že Chicot, jakkoli tak dobře hrál blázna, nebyl ani malý, ani znetvořený, leč byl to gaskoňský urozenec s mečem v ruce tuze udatný, jakž to později dokázal skrze svou smrt.

„Kdo to přichází?" pronesl hlas králův tlumený maskou, ježto mu zakrývala tvář.

„Sire, to je rytíř z Žiloupouštění," pravil Chicot, kterýž rád dával lidem přezdívky, nazývaje Guise *Velebností*, jeho manželku *paní ze svatých Megeřic*, strážce pokladny Descarse *velkým rabbím*, kardinála z Guise, bratra vévody z Guise, *Velkým podolkářem* (poněvádž jím věru byl), kardinála z Bourbonu *Tlustým hňupem* a krále samého *Jeho Dvojveličenstvem*, narážeje na polskou korunu, kterouž byl po pravdě už ztratil.

„Chicote, dej svou stoličku rytíři a mlč," pravil král pod maskou.

„Stran té stoličky, to už je učiněno," pravil Chicot vstávaje, „jenomže Jindřichu, proč já mám mlčet, když Velebnost s tebou mluví tak zvysoka? Co do šaška,

kterýž ani nepípne? Pakli si už nežádáš mé služby, Jindřichu, pověz svému velkému rabbimu, nechať mi vyplatí můj účet, aniž musím tomu zkurvysynu kapsu namastit. Najdu sobě výdělek jinde. Už mi nadbíhají páni z Guise, abych přešel k nim. A z druhé strany i toulouský kat mi činí nabídky, ježto nejsou k zahození, v tomto království žijí mnozí a dávno ne takové velebnosti, kteréť bych s chutí poslal na šibenici. Než chceš-li mě ještě, Jindřichu, zlatíčko moje, setrvám nadále mezi tvými navzdory Guisům, navzdory toulouskému katovi, ba navzdory tvé noční stolici, z níž jsem dnes ráno ucítil takový smrad!"

„Chicote," pravil král smějící se pod maskou, „zůstaň, leč buď zticha. Mám si co povědět s panem ze Sioraku."

„Avšak Jindřichu," pravil Chicot šťastný, že se mu poštěstilo rozveselit krále, „co ti poví pan z Žiloupouštění lepšího než já? Sedí na mši toliko půlkou zadku. Já na ní sedávám celým. A není-liž povědomo, že má-li být dnes někdo králem francouzským, stačí, aby byl katolíkem? Z té příčiny tlustý hňup usiluje o nástupnictví po tobě."

Čemuž se král opět zasmál, stáhl si masku a nadzvednuv se na lokti, pravil:

„Du Halde! Pošli pryč ty ženy a natáhni mi rukavice." Načež komorné, nevyčkavše přikázání komořího, učinily králi první reverenci, poté, vycouvavše ke dveřím, druhou, a posléze třetí na prahu řečených dveří, ježto Du Halde za nimi byl zavřel.

„Zatáhni závoru, Du Halde, a ty, Chicote, v okamžení mlč!"

„Pakliže mi to Vaše Dvojveličenstvo přikazuje, uposlechnu dvakráte. Pakliže neuposlechnu dvakráte, dám sám sobě dvojnásobný výprask řemenem. Jakž praví velebnost: Spráskej se každý *do sytosti, velebnosti.*"

„Aj, Chicote," smál se král, „kdybych tě neměl tolik rád, nenáviděl bych tě!"

„A naopak," pravil Chicot.

„Sioraku," pravil král s úsměvem maličko zahořklým, „divíte-li se, že někteří velmoži v tomto království kašlou na moje přikázání? Ani můj šašek mě nechce uposlechnout."

„Jeť v tom rozdíl," pravil Chicot, „‚já tě neposlouchám a přitom tě miluji."

„Jakže, Chicote!" pravil král se smíchem, nikoli však bez jisté trpkosti, „kterak jsi drzý! Chceš-li tvrdit, že můj bratranec vévoda z Guise mě nemá k smrti rád? Ujišťuje mě o tom dennodenně!"

„A zajisté je to pravda," odvětil Chicot. „Dal by za tebe poslední kapku *tvé* krve."

„Aj, Chicote," pravil král, jemuž toto žertéřství nebylo příliš po chuti, „ty mě nakonec rozhněváš!"

„To nelze. Může-li král chovat zášť ke svému odřezku?" (narážel na svoje jméno Chicot, po našem odřezek).

Čemuž se král tentokráte smál zplna hrdla a až se za břicho popadal, an bláznivě miloval *giochi di parole*, sám v nich jsa tuze honěný.

„Sire," pravil Du Halde, „bude-li sebou Vaše Veličenstvo házet a třást, nebudu mu moci navléknout rukavice."

„Navlékej, Du Halde, navlékej," pravil král.

Tyto rukavice z jemného hedvábu ponechával si král po celou noc a měly za účel chránit mu ruce mastmi namazané. Uvažuje o tomto opatření, byl jsem vždy na výsost udiven, takové jsem v tom spatřoval nepohodlí, ježto bych nedokázal snášet. Pravda je, že moje ruce nezasluhující si nic jiného, než aby byly dennodenně špíny zbaveny, nebyly zdaleka tak krásné co ruce královy.

„Jindřišku," pravil Chicot, kterýž neklamně poznal okamžení, kdy se měl odmlčet, „už jsi mě sdostatek poslouchal, já mlčím a hubu neotevřu, pokavád se při svém jednání s panem ze Sioraku nebudeš dožadovat mé důvtipnosti."

Čemuž se král usmál, a že měl v hloubi duše důvěru v moudrost svého blázna, seznal jsem z toho, kdyžtě poslal pryč Du Halda, leč Chicota si ponechal co třetího při našem rozmlouvání.

„Pane ze Sioraku," pravil král, „zvěděl jsem od Mosky, co se událo dnešního rána před branou svatogermainskou. Poněvádž však Mosca se nemůže objevit v mém Louvru, aniž ztratí důvěru těch, ježto pro mě špehuje, dal mi to vědět po svém emisarovi tak stručně, že bych od vás rád slyšel zprávu podrobnější."

Neprodleně jsem králi vyhověl a pověděl mu veškeré okolnosti svého dobrodružství, pečlivě se snaže vyprávět mu to co možná nejuhlazeněji, byloť mi povědomo, kterak si Jindřich oblibuje krasomluvu, an studoval s učencem Pibrakem výmluvnost a výslovnost a stal se proslulým *urbi et orbi* pro svou *vytříbenou mluvu*.

„Pane ze Sioraku," pravil, kdyžtě jsem skončil, „to bylo vskutku dobře pověděno a dobře vykonáno. Prokázal jste lidumilnost, že jste se ujal Mundana, a moudrost, že jste o tom uvědomil lorda Stafforda nepřímými cestami. Ochrana a bezpečnost naší vřele milované sestřenice královny Alžběty nám leží tolik na srdci, že kdyby její osoba a její království měly podlehnout ranám z ciziny, pro moji osobu a moje království by to byla nesmírná pohroma. Jakž vám povědomo, princ Oranžský, královna Alžběta a já, jakkoliv jsme rozličných vyznání, princ je reformovaný, královna anglikánka a já katolík, máme všichni stejné nepřátele, kteříž šalebně zakrývají své záměry pláštíkem náboženství."

„Tento pláštík je děravý," pravil Chicot, „aby dal proklouznout dýkám vražedníků."

„Dobře pověděno, Chicote," pravil král se zasmáním tak kratičkým a sípavým, že se zdálo, jako by mu stěží prošlo staženým hrdlem. „Pane ze Sioraku," pokračoval poté, co o tom byl maličko zapřemítal, „rád bych vám předestřel prosbu."

„Prosbu, sire, vy a prosbu! Sire, přikazujte!"

„Nikoliv. Chci, aby váš souhlas s mým návrhem závisel toliko od vaší dobré vůle, an dobře vím, že nemá nic společného s vaším lékařstvím a že vás ostatně může uvrhnout u velké nebezpečenství."

„Sire, totě příčina navíc!"

„Jindřichu," pravil Chicot, „slyšel jsi ho. Pan ze Žiloupouštění je ochoten dát si pustit žilou pro tebe. *Talis pater qualis filius*." [26]

„Synu," pravil král, „máš pravdu. A dobře si vzpomínám, že baron z Mespechu věrně sloužil mému dědovi u Cérisolles a mému otci u Calais."

„Henricus," pravil Chicot, „nejsem tvým synem. Nejsem a ani nechci být: Zplodil jsi toliko nevděčníky."

„Krom jednoho," odtušil král.

A uhadoval jsem z těchto sibyllských slov, kdo as ze dvou arcimilců je nevděčník a kdo věrný přítel, a jevilo se mi po dalším přemyšlování, že věrným přítelem je nejspíše Epernon, což pokračování této rozmluvy potvrdilo způsobou nejskvělejší.

„Pane ze Sioraku," pokračoval král, „prostředník mezi Moscou a mnou se mi nikterak nezamlouvá. Má malého ducha a velkou lačnost."

„Než Mosca sám…," pravil jsem s úsměvem.

„Mosca," vmísil se Chicot, „béře peníze na všech stranách, od krále i od jeho nepřátel."

„Než Mosca může zradit toliko v jednom směru," pravil král, „an nezná nic z mých záměrů a zná všechny záměry jejich. Zatímco jeho prostředník může zradit Moscu: v té případnosti byl bych zrazen i já."

„Totě na krále uváženo znamenitě," pravil Chicot.

„Sire," pravil jsem, „rozumím-li vám dobře, přejete si, abych byl od nynější chvíle spojením mezi Moscou a vámi, poněvádž máte úplnou důvěru v mou věrnost, čímž jsem nekonečně poctěn."

„Než také proto," pravil král, „že co můj lékař máte ke mně přístup tak snadný a přirozený, že to nikomu nenasadí švába na mozek."

„Sire," pravil jsem, „nevidím však nebezpečenství, do něhož mě uvrhuje tato úloha."

„Je nesmírné," pravil král, pohlížeje mi do očí, a jeho velké, smolně černé zraky se pevně vpíjely do mých. „Dá-li se Mosca chytit těmi, ježto zrazuje, vydá vaše jméno, a ti zuřivci, jakž vám povědomo, dnem i nocí nebaží po jiném než po mordování."

„Aj, sire," odvětil jsem, „prošel jsem tolika jinými nebezpečenstvími!"

Načež král na okamžik sklopil své krásné zraky věda, že nechci před ním jmenovat noc svatobartolomějskou, poněvádž v ní měl rovněž trochu prsty, a já pak věděl, o čem se Jindřich přesvědčil po obléhání La Rochelle, že proti reformovaným nůž *nerozhodne zhola nic* a že nyní ze všech sil bojuje proti Guisům, kteříž ho chtějí dohnat k novému křížovému tažení. Z té příčiny jsem také z plna srdce sloužil tomuto monarchovi chránícímu mé lidi, kteříž byli stále mými, třebas jsem chodil na mše. Než po pravdě jsem ho měl rád i pro něho samého, jak pro jeho dobrou hlavu, tak i pro jeho srdce, nejdobrotivější a nejšlechetnější, jaké kdy tloukllo. A že Jindřich znamenitě cítil moji náklonnost k němu, o tom jsem byl věru pře-

[26] *Jaký otec, takový syn (lat.)*

svědčen, jeho soudy o lidech byly, pokavád ho nepudila vášnivost, obvykle tuze jisté a pronikavé.

„Pane ze Sioraku," strojil dále řeč král, znovu na mě pohlížeje, „poznal jste před nějakými dvanácti léty (činil takto tuze nenápadnou narážku na zmordování Colignyho) mého bratrance krále navarrského."

„Ano, sire. Šel jsem s ním jedné noci z Louvru do ulice Béthisyské (do domu, v němž ležel Coligny, a jeho jsem tolikéž co král nechtěl v této rozmluvě jmenovat), a hovořili jsme spolu."

„A domníváte se, že si na vás bude pamatovat?"

„Soudím, že ano, sire, pokavád se nepřeceňuji. Král navarrský mě tuze chválil za to, že co urozenec jsem studoval medicínu, tato okolnost ho tuze překvapila."

„Vida, to se mu podobá," pravil Jindřich s úsměvem. „Král navarrský co dobrý hugenot má náboženství užitečné."

„Totě dokonce veškero náboženství, jaké má," pravil Chicot.

„Ticho, blázne," pravil král přísně. „Nikdo není soudcem nad lidským svědomím, Chicote, ani ty ne, třebas jsi tak moudrý a tak bláznivý. Pane ze Sioraku," pokračoval, „poněvádž můj pan bratr zesnul a královna mi nedarovala syna, nemám a nechci jiného dědice než Jindřicha Navarrského. Nadto si ho tuze vážím. Je to vladař z dobrého rodu a dobré nátury. Měl jsem vždy příchylnost ho milovat a vím, že on miluje mne. Je maličko zlostný a pichlavý, leč v základě dobrý. Jsem si jist, že moje rozmary se mu budou líbit a že se spolu dobře shodneme. Mám v oumyslu vyslat k němu za necelý týden vévodu z Epernonu se vzkazem, že ho uznám za svého dědice, pokavád se dobrovolně obrátí na náboženství katolické, a při té příležitosti bych vám byl nemálo zavázán, kdybyste doprovázel na cestě do kraje guyennského vévodu z Epernonu, kterýž je sužován takřka bez přetrží bolestí v krku a je nyní bez svého lékaře, neboť ten je upoután na lůžko skrze chorobu."

„Sire, vykonám v té věci všechna vaše přikázání," pravil jsem zdůrazňuje slovo *všechna*, poněvádž mi neuniklo, že léčení vévody z Epernonu není *všechno* poslání, ježto mi král svěřoval, a že část, kterouž mi nechtěl povědět, ponechává mé představivosti.

„Můj milý Jindřišku," pravil Chicot, „mne, tak oddaného pomocníka Velebnosti, uvrhuje tvoje rozhodnutí v kormutlivost! Jakže! Dáváš přednost Navarrskému, tomu kacíři a nadto dvojnásobnému odpadlíku, před jeho strýcem Tlustým hňupem, kterýž je dobrý katolík, anžto je kardinál, a krom toho mozku tak změklého, že dělá pod sebe! Špatný to výběr činíš! A takový, že u tvých nohavic budou štěkat co pominutí guisovci, kněžkové, kazatelé i Montpensierová, kteráž, byť na pravou nohu napadá, je na levé stehno tak čilá jako její bratr Velký podolkář. Aj, Jindro můj! Naplij na od věků zavedená pravidla nástupnictví! Dejme přednost, věř mi, mladší větvi před větví starší. A zascanému strýci před chrabrým synovcem! Pro smilování, stane-li se Tlustý hňup králem a vymění-li svou kardinálskou berlu za žezlo, hle, Velebnost bude konetablem! Volba nebeská, Henricus! Z vůle Pána Boha, papeže, Španěla, lidu pařížského a nejuřvanějších farářů hlavního města! Kolik úhlavních nepřátel si činíš! Nejsi-li už takto sdostatek nenáviděn?"

„Jsem, že mi to přebohatě stačí!" pravil Jindřich III. poté, co byl pozorně vyslechl svého blázna, a odpověděl mu s vážností, ježto mě překvapila: „Nicméně, Chicote, zapiš si to dobře za uši: pravidla nástupnictví krále zavazují a on je po svém nesmí porušit, nechce-li otřást základy státu. Navarrský je podle těchto pravidel mým zákonným nástupcem. A nemohl bych k jeho újmě rozhodnout, aby to byl kdožkoli jiný. Neučinil jsem při svém pomazání přísahu, že vyloučím z nástupnictví po sobě královice z příčiny náboženství. A není to rovněž věc, kterouž bych mohl ustanovit ze své soukromé pravomoci. Stát činí rozkázání. A jsa přesvědčen, že blaho státu v této případnosti to přikazuje také, jsem ve svém svědomí tuze spokojen, určuji-li svým následníkem Navarrského."

Načež Chicot, zapomínaje na úlohu šaška, ztichl, a já mlčel rovněž, oba jsouce nade všechno vyjádření dojati tím krásným a důrazným poučením, v němž se jevila tak přesvědčivě věrnost králova zásadám kralování, ježto považoval za sobě nadřazené stejně, co on sám je nadřazen svým poddaným.

„Pane ze Sioraku," pokračoval král podávaje mi papír na čtyřikráte přeložený, „je třeba, abyste se na tu cestu do kraje guyennského znamenitě vybavil, an musíte vedle vévody z Epernonu vyhlížet důstojně. Až toto předložíte, můj pokladník vám vyplatí tři sta zlatých."

„Pakliže mu z nich padesát ponecháte," pravil Chicot. „Znám Velkého rabbiho."

„Sire," pravil jsem, „vzdávám vám tisíceré díky za vaši neskonalou štědrost."

„Neděkujte," pravil Chicot, „ta jeho rozdávačná povaha je jeho největším nedostatkem. Kdybychom nebyli darovali tolik peněz nevděčníkům, měli bychom jich více na vyzbrojení proti Velebnosti."

„Kéž vás Bůh, pane ze Sioraku," pravil král předstíraje, že neslyší, „v mých službách zdravého a čilého uchovati ráčí! Převelice si mě zavazujete svou ochotností a tato ochotnost zdvojnásobuje moje přátelství k vám. Podal bych vám ruku, rytíři, kdybych už neměl rukavice na noc. Chicote, masku, prosím tě."

„Sire," pravil Chicot, urovnávaje mu ji na jeho spanilé tváři, jakž uměl nejlépe, „mohu-li spát na zemi vedle vašeho lůžka?"

„Pohříchu nikoli, Chicote. Nohy ti smrdí. Zavolej Du Halda. Ta maska mi nesedí po způsobu, kterýž si oblibuji. Rytíři, usínám spokojen s vaší poslušností a jsem ubezpečen, že mi zůstanete věrným."

„Aj, pane z Žiloupouštění," pravil ke mně Chicot, kdyžtě byl se mnou opustil krále a v předsíni pověděl Du Haldovi, že si ho Jeho Veličenstvo žádá. „Ze všech poctivých a dobrých lidí na této zemi Jindřich je nejdobrotivější a ke svým služebníkům nejmilostivější. Aj! Zuřím nad špatnostmi, kteréž chtějí provést tomu beránkovi! A kteréž provádějí skrze něho nám! Kdybych mohl nalézt v království měch sdostatek velký, nacpal bych do něho Velebnost, Velkého podolkáře i Belhavou a šel bych je utopit do Seiny!"

Pravil toto se slzami na kraji víček, zpolou jat soucitností ke králi, zpolou hněvem vůči jeho smrtelným nepřátelům.

„Než kde nalézt měch sdostatek veliký?" otázal jsem se.

„Trpělivost!” pravil Chicot a vřele mě objal, což jsem věru rád a zplna srdce opětoval, jakkoliv přiblíživ se k němu blíže pozoroval jsem, že král byl pověděl pravdu stran jeho nohou. Navíc měl stejně co Bellegarde u nosu věčnou kapičku, kterouž nikdy neotíral a kteráž skrze tuto okolnost padala, kam se jí zachtělo, což mě maličko znepokojovalo, kdyžtě mě držel v objetí. Než třebas měl hubu nevymáchanou, třebas byl řízný, hřmotný a rozpustilý, měl pod tím vším zlaté srdce, o čemž jsem po tomto výjevu nikterak nepochyboval, a pročež jsem ho miloval až do jeho smrti, kteráž byla, jak praveno, hrdinská.

23. Královo pověření cestou

Má nebohá Angelina byla poněkud smutná a truchlivá slyšíc, že se ji hotovím opustit, a jakkoliv jsem se ji snažil přesvědčit, že jde o záležitost toliko dvou měsíců, nevěřila tomu dobře vědouc, jakou způsobou cestují mocní v tomto království, jsouce doprovázeni skvělou družinou, vítáni od města k městu slavnostmi a hodokvasy a zdržováni na svých zastaveních kratochvílemi a radovánkami. Než byť byla pro toto odloučení tuze zarmoucena a možná i dosti žárlivá na čarodějné Kirké, s nimiž bych se mohl potkat při svém putování, měla příliš povznesenosti a šlechetnosti, než aby mě oblévala slzami aneb dávala něco najevo ze svého podezření. Nicméně pozoruje ten zadumaný způsob, jakž na mě hleděla, i její krásné laní oči na mě s takovou čistotou a upřímností spočívající, měl jsem domnění, že se ty oči občas zamžívají malenkonií, jíž ve své zdrženlivosti a úzkostlivé pečlivosti o moje pohodlí nechtěla propůjčovat hlas. A tehdáž se moje láska k ní znásobovala skrze pochopení její vzácné ušlechtilosti, i vrhal jsem se v nekonečné výlevy citů, laskal ji a prudce celoval, a co pak ani moje rty ani moje ruce nedokázaly k mé spokojenosti povědět, dodával jsem slovy, nalézaje steré způsoby, jakž jí dát najevo, že moje srdce je připoutáno k jejímu háčky ocelovými; že co její krása počala, její obdivuhodná dobrotivost ve mně dovršila; a posléze, že ji budu milovat až do skonání věků nebo alespoň dokaváde budu naživu ve světě živých.

Opustiv ji, abych si obstaral skvostné vybavení, kterak mi to byl král ve své štědrostí přikázal, přemyšloval jsem toliko o tom, abych jí dosvědčil ještě více city, jimiž jsem k ní překypoval, a vidělo se mi, že jí je nikdy nemohu vyjevit způsobou, ježto by mě mohla uspokojit, poněvádž v nich bylo nekonečno unikající mé pozemské moci. Bloudě po nákupech po ulicích Paříže viděl jsem ji všude a donášel jí vše, co jsem uhlídal dobrého a krásného ve skříních obchodníků, pociťuje zvláštní tužbu darovat jí celý vesmír, kdyby to bylo možno.

V tomto zadumaném rozpoložení prohlížel jsem v okně jednoho klenotníka drahocenné šperky, kteréž tam byly vyloženy k přilákání zákazníků, když tě jakási dáma v černé masce, následovaná komornou také maskovanou, sestoupila z kočáru bez erbu dva sáhy ode mne a postavila se bez přílišného okolkování po můj bok, hledíc nebo předstírajíc, že hledí na klenoty, jimiž jsem už v duchu spatřoval vyzdobenou Angelinu.

Nadál jsem se zprvu, že neznámá je as vyfintěnou nevěstkou hledající frejíře k oškubání, toto domnění však zmizelo, kterak promluvila, její hlas byl libý, tichý a hudební a její francouzština tuze vytříbená, třebas vyslovovaná s přízvukem mně nikoli neznámým.

„Pane," pravila, „není-liž patrno, že ze všech prstenů zde vystavených nejvíce se vám líbí tento zářivý uherský opál posázený malými démanty?"

„Madame," pravil jsem sdostatek udiven touto předehrou, „to pozorování je správné. Právě ten se mi líbí. Než obávám se, že nejsem sdostatek bohat, abych ho mohl koupit."

„Jaká to škoda!" pravila neznámá. „Nebo spíše škoda toliko zpolou, neboť znám urozenou dámu, kteráž by si ho s převelikou radostí přála nabídnut vaší paní

choti co poděkování za její výlohy a nepohodlí s tím, že se ujala raněného urozence a pečovala oň ve svém domě."

„Madame," pravil jsem jat jakous nedůvěrou, „je mi tajno, o jakém to urozenci hovoříte, item kdo je ta vznešená osobnost, item kdo jste vy."

„Sloužím té, o níž praveno," pravila neznámá, „ona pak je sdostatek laskavá, že mi příležitostně půjčuje svoje šperky, a všímáte-li si, pane, jakž soudím, všeho, co se tkne klenotů, poznáte tu dámu, až si ji prohlédnete?"

To řkouc svlékla nikterak chvatně rukavičku z levé ruky, poté tu holou ruku pozvedla k masce, jako by ji chtěla upevnit, a ponechala mi po libosti obdivovat prsteny, ježto zářily na prstech lady Staffordové, když jsem je líbal u maršálky.

Viděl jsem, že se nepokouší mě klamat, a byl jsem ostatně nadšen tou ženskou důvtipností a všímavostí, poněvádž, byť jsem o tom byl tehdáž nic nepověděl, lady Staffordová si dobře byla povšimla, že mě její skvělé prsteny naplnily údivem, i napadlo ji poté pěkné šibalství, že jich vůči mně použije co poznávací znamení.

„Ten urozenec," pravil jsem, „je na dobré cestě k uzdravení. Do týdne bude moci vsednout na kůň."

„Bude vás tedy moci doprovázet na vaší cestě do guyennského kraje," pravila neznámá, ponechávajíc mě s ústy zejícími nad její vědomostí, kam se chystám, a nad tou nečekanou žádostí.

„Takové je přání vaší paní?" pravil jsem, když jsem znovu nabyl hlas.

„Ano, pane."

„Zajisté," pravil jsem, „její přání třeba uvážit, leč nemohu než je nejprv sdělit svému pánovi, abych věděl, zda je s ním srozuměn, a dovím se to teprve nazítří o jitřní mši."

„Nuž dobrá, pane," pravila, „dohodněme se, že se tuto opět shledáme zítra ve stejnou hodinu, a vy mi povíte, kterak to dopadlo."

„Souhlasím," pravil jsem, „pokavád mi přinesete o totožnosti své paní důkaz přesvědčivější než prsteny."

Načež neznámá, o níž jsem měl za to, že je jednou z dvorních dam lady Staffordové, naznačila čtveráckým úsměv a odběhla za nemalého vlnění vycpané suknice, s kterouž se toliko s jistým úsilím protáhla skrze dvířka kočáru, anať se musela natočit ze strany a oběma rukama ji stlačit, aby ji dostala dovnitř, její komorná pak se nemusela tolik namáhat, její kotilión byl užší, jakž to žádalo její skromné postavení. Aj, přemýšloval jsem zvesela, správně se o bohatém vece, že je „mohovitý". Každý *může* podle svého lokte, každý *může* podle svého postavení!

Měl jsem možnost promluvit s králem, když vstával, pod záminkou, že mu zkoumám tep, a když jsem ho byl hlasem tuze tichým zpravil o tom, co jsem byl právě pověděl, po maličkém přemítání mi přikázal, abych přistoupil na žádost mně učiněnou, leč za takové podmínky: nikdo nesmí vědět, že ten urozenec je Angličan, an je král přesvědčen, že Guisové najdou prostředek, kterak vmísit do průvodu vévody z Epernonu nějakého zvěda; jinak dobře chápe, že královna Alžběta touží skrze tohoto urozence dohodnout se s Navarrským o způsobech, kterak zmařit

úklady jejích nepřátel, a poněvádž tito jsou i nepřáteli jeho, z té právě příčiny souhlasí s oním návrhem.

Jako každý den doprovázel jsem krále na mši v kapli paláce Bourbonského, a navrátil se do svého sídla, nalezl jsem tam Giacomiho v nejtrpčí malenkonii, poněvádž právě dostal od jednoho Moscova „skočtam" vzkaz určený mně i jemu (důkaz, že velitel profouství poznal *maestrův* zájem o Larissu), že Samarcas, jehož stopu v Paříži Moscova moucha ztratila před čtyřmi dny, se předevčírem se svou svěřenkou nalodil v Calais. Utěšoval jsem Giacomiho, jakž jsem dovedl nejlépe, a neopomena vyhovět náhlému vnuknutí, ježto mi nadiktovalo mé srdce, poprosil jsem ho, aby mě doprovázel do guyennského kraje, poněvádž tak jako tak jsem hodlal s sebou vzít Miroula a mistra Mundana. Nejprve zaváhal, než já ho navedl, aby sdělil Montcalmovým, že naše nepřítomnost potrvá šest měsíců: o této zprávě se neopominou zmínit v dopisech své dceři a následkem toho Samarcas se možná na příští cestě uložíruje u nich v domnění, že *maestro* bude vzdálen jeho svěřenkyni.

Pozoruje zrak Giacomiho upřený na mne po čas, co jsem hovořil, poznal jsem věru, že mu vracím jistou měrou život skrze tuto mihotavou naději, třebas na výsost křehkou, poněvádž jsem si v duchu nebyl jist, ani že se navrátíme do řečených šesti měsíců, ani že Samarcas před touto lhůtou přijede do Paříže. Než čtenáři, je ti přec dobře povědomo: milenec ve věčné a sžíravé úzkosti, že ztratí předmět svého přemyšlování, těší se toliko domněnkami, jedny jsou chmurné, druhé jásavé, všechny pak nerozumné. Alespoň krmě, kterouž jsem ho právě nasytil já, nebyla jalová ani nesmyslná, anžto bylo jisto, že Samarcas nebude hledat přístřeší u Montcalmů, pokavád bude vědět, že by se tam mohl naskytnout Giacomi.

Prohlédl jsem po obědě mistra Mundana a shledal jsem, že je na tuze dobré cestě k uzdravení, i nepochyboval jsem, že se bude moci usadit v sedle v ten čas, kterýž král byl stanovil k odjezdu vévody z Epernonu, a bez meškání jsem mu vypověděl, co od něho očekává mocnářka, jíž slouží. Bylo mu prý povědomo, odpověděl mi, že po skončení svého poslání v Paříži má být vyslán do kraje guyennského ke králi navarrskému, a bude prý s převelikým potěšením konat tuto cestu se mnou a pod mou záštitou, poněvádž mluví po francouzsku s přízvukem, kterýž by ho učinil podezřelým guisovcům, ti drží královnu anglickou a její věrné poddané v mimořádném opovržení.

„Mistr Mundane," pravil jsem, „přemítal jsem o této potíži a připadlo mi na mysl rozřešit ji tím, že vám navrhnu, abyste hrál po mém boku stejnou úlohu co Miroul a oděl jste se stejně co on do livreje sluhy, an nikdo se nestará o způsob mluvy nějakého služebníka, zatímco řeč urozence probouzí pozornost mnohem bedlivější. Doufám, mistr Mundane, že můj návrh neuráží vaše důstojenství."

„Uráží je převelice," pravil Mundane, kterýž tuze rád pravíval opak toho, co cítil - toto žertéřství mu bylo urozeno a on je po svém zvyku doprovázel nikoli smíchem, leč kvokáním, přičemž jeho pleť nabyla cihlově červenou barvu jeho vousů a jeho vlasů - , „jenomže," připomenul neprodleně, „rád kladu osobní bezpečnost před své důstojenství. Jedna děravá plíce je pro mě dosti! Nerad bych měl dvě…"

„Mistr Mundane," položil jsem mu lehce ruku na rameno, „ve vašem stavu sluší se vystříhat smíchu, kašlání, mluvení a přemíře každého pohybu. Krajně se obávám, zda vás maličko neunavuje Zara."

„Nikoli. Ona mluví. Já ne. Neotevřu ústa. Mluví o sobě," přičinil po maličkém zakvokání. „Tímto námětem je všecka okouzlena. Poslouchám ji toliko jedním uchem, za to ji piji oběma očima."

„Než oči," odvětil jsem, „mohou být příčinou rozličného potýkání."

„Zdaleka ne v tomto stadiu léčení, ctihodný doktore medicíny," pravil s úsměvem vděčnosti a současně se sám sobě maličko posmívaje. „Toliko se znovuzrozuji, procházeje novým dětstvím, a jsem dosud pacholetem v Zařině náručí."

„Jakže? V jejím náručí," smál jsem se, „už!"

„Díky Bohu, je tuze láskyplná," pravil Mundane s tváří neproniknutelnou, leč se očima jiskřícíma.

I opustil jsem veselého Angličana tuze spokojen tím, jak ostrými zuby se zakousl znovu do života poté, co ho byl málem ztratil, a kvačil jsem na dostaveníčko před krámem klenotníka Corana, tento krámek stojí na Směnárenském mostě a pokavád vím, je tam dodnes. Než tentokrát jsem se dal sledovat Miroulem a Giacomim, kteříž krom meče měli nadto ve spodkách i bambitky, já pak měl po italské způsobě za zády upevněný dlouhý kord, kterýž, zakrytý krátkou pláštěnkou, mohl mi být příležitostně k dobrému a rychlému užitku, neboť se dá v boji zblízka snáze dobýt než meč. Ne že bych se obával nějaké léčky od půvabných dam, kteréž se se mnou pustily ho hovoru, nýbrž kvůli guisovským mouchám, ježto by je mohly sledovat.

Cítil jsem, jakž se praví v Paříži, že mi pero prolézá zobákem (což znamená ve srozumitelné francouzštině, že je člověk zklamán), když tě jsem už neuzřel ve skříni Coranově uherský opál posetý malými démanty, jejž jsem tam byl obdivoval včera, a toto zmizení mě kupodivu nadmíru zarmoutilo, třebas jsem neměl v oumyslu ho zakoupit, byloť tři sta zlatých králem mi darovaných určeno na mé vystrojení. Krom toho, kterak mi to byl správně předpověděl Chicot, Velký rabbi mi při výplatě srazil padesát zlatých, takže zbývajících dvě stě padesát mi stěží vystačí, neboť z těchto peněz na cestu bude třeba se po čas tohoto velkého harcování živit, a nebylo jich mnoho, uvážíme-li, že budeme nejméně čtyři, Giacomi, Mundane, Miroul a já, nepočítaje čtyři koně a nákladního mezka se zbraněmi a zavazadly.

Byl jsem takto daleko se svými obtížnými myšlenkami, když tě ke mně přistoupila dáma v černé masce, kterouž jsem tuze dobře poznal podle její postavy (která se mi zdála zaoblená spíše uměle než přirozeně) a tváříc se, že obdivuje šperky, pravila ke mně:

„Pane, jste-li ochoten jít za mnou do Staré ulice kožešnické, naleznete tam stojící kočár, kde s vámi hodlá promluvit moje paní. Mějte se však na pozoru, pane, vidím dva muže nedaleko od vás a jeví se mi, že vás sledují."

„Kterakž vypadají?" pravil jsem, bylať v tomto okamžení na Směnárenském mostě vřava převeliká.

„Jeden je vysoký a štíhlý a druhý tuze útlý."

„To jsou moji lidé," pravil jsem s úsměvem. „Madame, vydejte se k určené ulici. Popluji za vámi v brázdě vaší vycpané suknice."

Poznal jsem uprostřed Staré ulice kožešnické - kteráž je sdostatek dlouhá a ústí u Paláce na ostrově Starého města - kočár bez erbu, do něhož jsem viděl včera řečenou dámu namáhavě se vtěsnávat, ta dáma pak tentokráte nenastoupila, leč dala znamení kočímu, aby mě ponechal nastoupit. Chlapík slezl z kozlíku, rozhrnul závěs, otevřel dveře, spustil schůdky a bez hlesu mi dal rukou znamení, abych vstoupil do kočáru. Což jsem učinil, než po způsobu kočky s jednou tlapkou vpřed, s druhou k ústupu připravenou, a rovněž jsem se přesvědčil pod pláštěnkou za zády, zda můj kord sedí dobře v pochvě. Nicméně při prvním mžiknutí oka jsem uhlídal, že je tam toliko, jakž praví básník, *ozdobnost rodu lidského*, a že krása je věru jedinou zbraní, jíž se tam uvnitř mohu obávat. Je mi povědomo, že naši šviháci zhusta mluví u dvora o vražedných pohledech, než hroty těchto pohledů způsobují vezdy smrt toliko příjemnou, jedinou, z níž se pokaždé vzpamatujeme.

Vnitřek kočáru byl vycpán třemi obšírnými kotilióny, pokavád jsem je mohl vidět, neboť kočí zavřel dvířka vzápětí poté, co jsem nastoupil, a já se octl v notně navoněném přítmí, v němž jsem s těžkostí dokázal rozeznat vycpanou suknici, vedle níž jsem byl posazen a kteráž mi připadala z těch tří nejširší a nejbohatší. Mezitím, kdyžtě můj zrak více uvykl tmě a moje nohy se umístily, jakž bylo možno, mezi šustící brokáty, kteréž je zaplavily, usoudil jsem, že jsem sdostatek měkce uveleben, abych nesl své neštěstí trpělivě, a vyčkal jsem, co mi hodlá povědět má sousedka, a řečená sousedka strhla svou masku, měla ji dokonce i v kočáře, pohlédla na mě krátce s kouzelným úsměvem a položivši ruku v rukavičce na mé předpaží, ježto spočívalo ne-li na její noze, tudíž alespoň na zdobení suknice (tolik jsme byli stísněni), poděkovala mi libým a zpěvným hlasem za to, že jsem přišel až sem za ní, a otázala se mě, co můj pán byl stanovil stran mistera Mundana. Mezitím co mluvila, poznal jsem zprvu její hlas, poté to, co jsem mohl uhlídat z jejích vlasů, ježto byly, kterak si vzpomínáte, nejkrásnější benátsky rusé barvy, a tuze uchvácen, že sedím v tomto kočáře tak blízko té vznešené a sličné dámy a že se naše tváře takřka dotýkají, pověděl jsem jí hlasem maličko rozechvělým o králově rozhodnutí cítě, že při mém hovoru mi znovu tiskne uspokojeně předloktí. Kdyžtě jsem skončil, pravila ke mně tónem radostným a veselým, což mě překvapilo, neboť jsem při našem prvém setkání u maršálky shledával její vzhled povýšený a chladný.

„Pane rytíři, doufám, že kapsy vašeho kabátce jsou sdostatek hluboké, neboť vám mám odevzdat mnoho věcí od hraběte ze Staffordu. Především: dopis pro mistera Mundana. Na místě druhém tento váček obsahující dvě stě francouzských zlaťáků, kteréž vyrovnají náklady vám způsobené mistrem Mundanem při vaší cestě do guyennského kraje. Na místě třetím: prsten, jejž osobně věnuji vaší paní choti co dík za nepohodlí jí vzešlé z toho, že se ujala mistra Mundana."

Načež jsem jí vyjádřil neskonalé díky, toto děkování nicméně skončilo maličkým hádáním, neboť jsem sic ze srdce rád přijal prsten dobře věda, jaký je (jakkoliv jsem neotevřel pouzdro) a kterak jím bude okouzlena Angelina, tuze šperky milující, nechtěl jsem však přijmout váček soudě, že jsem už sdostatek za pečování

odměněn. Jenže lady Staffordová tomu nechtěla dopřávat ucho, ježto bylo stejně rozkošné co umíněné, a namítala, že jde o dvě rozličné náhrady, jedna je za léčení poranění, druhá za náklady cesty, a že ostatně odevzdávajíc mi peníze plní toliko nařízení hraběte Stafforda: a tak poslouchajíc svého manžela, požaduje ode mne stejnou poslušnost. Toto bylo řečeno po francouzsku s roztomilým přízvukem a s panovačným a půvabným našpulením rtů, kteréž by vneslo zmatek i do mých nejpevnějších legionů, i kdyby byla lady Staffordová nedodala, tentokráte po anglicku:

„*Rytíři, we have argued enough. I shall kiss you, if you accept it.*" [27]

„Aj, madame," pravil jsem, „s radostí svoluji…"

Leč nedokončil jsem. Zavřela mi ústa způsobou, jakž pověděla, tato způsoba, jakkoli libá, byla tuze krátká, jako by mi chtěla dát na vědomost, že nic už poté nepřijde, na což jsem si ostatně nečinil nižádné naděje věda, kterak vysoko si ta vznešená dáma cení svůj původ a svou ctnost, přičemž to první posiluje druhé, jakž se přiházívá. Načež mi nezbylo, když jsem si zastrčil do kapsy políbení tak lehoučké a ten váček tak těžký, než zahrnout lady Staffordovou díky, poklonami, chvalozpěvy a ujišťováním o své neskonalé úctě. Což jsem činil bohatě a podle svého zvyku plnými hrstmi, ponechávaje ji posléze ve stejně velké spokojenosti se mnou a s mou výmluvností jako se sebou samou, anať byla skrze mě tak dobře posloužila svému choti a své královně.

[27] *Dosti jsme se hádali. Políbím vás, budete-li souhlasit (angl.)*

24. Epernonovo poselství

Poselství vévody z Epernonu ke králi navarrskému nebylo záležitostí nepatrnou a průměrnou a náklady na ně se nešanovalo, bylť vévoda a pair sledován družinou vskutku královskou, čítající neméně než pět set urozenců, kteříž dostali od krále v jeho nekonečné štědrostí stejné obdaření co já a snažili se co do poct a slavnostnosti netoliko být skvěle vystrojeni, nýbrž i dát se sami doprovázet dle svého postavení, důležitosti a jmění průvodem pěti až deseti osob, takže já sám bych se cítil tuze zahanben uprostřed tohoto velkolepého koňstva, že jsem doprovázen toliko dvěma sluhy v livrejích a jedním učitelem šermu, nebýt toho, že baron z Quéribus, kterýž dbal o to, jak čtenář věru tuší, aby byl obklopen četným služebnictvem (počítaje v to i blázna, maséra a astrologa), mě neprodleně požádal, abych spojil svoje síly s jeho, jednak patrně proto, abychom se cestou těšili vzájemnou společností, jednak aby se nemusel červenat za družinu svého švagra příliš hugenotskou, šetrnou a nuzáckou.

Připojíme-li k tomuto průvodu pěti set urozenců družiny jednoho každého z těch pěti set, kteréž přinejmenším zčtyřnásobovaly počet jezdců, a to nepočítáme gardy vévody z Epernonu (a panečnice, ježto šly za nimi, nepřálť si vévoda znásilňování na denních zastávkách), jeho důstojníky, jeho správce zásob, jeho lokaje, jeho pážata, jeho kuchaře, vozy a muly nesoucí zbraně a zavazadla, stěží si představíme nekonečnou stužku tohoto nesmírného a skvělého zástupu postupujícího s těžkou pomalostí pod olověným nebem a v ohlušujícím ryku a dusotu tisícerých kopyt na prašné silnici.

Na mou radu si Quéribus od vévody z Epernonu vyžádal a také obdržel úkol vyrážet co přední voj a připravovat na denních zastávkách kvartýrování, toto poslání nebylo nikterak snadné, leč osvědčilo se co nemálo výhodné, poněvádž po všecko cestování jsme mohli takto uniknout neslýchanému shluku povozů, tomu odpovídajícímu plašení koní, zastavování, vrážení do sebe, koňskému kopání, pádům a především dusivým mrakům prachu koňmi zvedaným, tento prach nelítostně bělil i nejruměnější tváře a nejpestřejší odění.

Krom toho, když jsme přijížděli do místa zastávky první, mohli jsme se po libosti zásobit, aniž ještě potraviny zdražily, ztrácely se a nakonec zmizely zcela, poněvádž městečka a města, skrze něž jsme táhli, ponechávali jsme k jejich nemalé smůle stejně vyjedené, jako by tu prošly houfy nepřátel. Robotníci užasle zírající na kraji svých polí na náš skvělý průvod lépe by učinili, kdyby do svého obdivu přimísili něco zděšení, neboť jsme táhli po širém kraji co mračno kobylek: za námi už nezbývalo nic.

Při tak pomalém pochodu potřebovali jsme deset dnů, abychom dorazili do Tourainska, kde jsme odpočívali v Loches, velikém městysi, kterýž se tuze líbil vévodovi z Epernonu skrze své úžasné hrazení a kterýž on by byl chtěl, kterak praví Rabelais, circumbilivaginovat, což po našem značí obejít mu pupek, prve než do něho vstoupí, obdivuje sílu jeho zdí, jeho věže a jeho čtverhrannou baštu, vskutku jednu z nejkrásnějších a nejvyšších, co jsem byl kdy viděl.

S tím dlouhým průvodem nám trvalo půldruhého měsíce, než jsme dojeli do Pamiersu, kde nás očekával král navarrský, jak to byl vzkázal vévodovi po jízdním poslu. Touže pak vzdát poctu Jindřichu třetímu v osobě jeho vyslance, král navarrský na znamení zvláštní přízně vyjel vévodovi v ústrety do Saverdunu. Byla jistá rozpačitost a stydlivost při tomto setkání na silnici mezi dvěma houfy, an Epernonův byl tak početný a tak skvělý a krále navarrského tak malý a nevalně vystrojený, jako by se tu setkával bohatý sever s chudým jihem a katolická okázalost s hugenotskou šetrností.

Jindřich Navarrský, učinil znamení své družině, aby zůstala stát, vyjel vpřed sám na bílém koni, jako by se odevzdával do rukou představitele krále a dosvědčoval přede všemi svou důvěru k němu. Což vida Epernon zastavil také své lidi, a přibližuje se sám k Navarrskému na svém krásném španělském hřebečkovi, smekl před ním klobouk s peřím, a když Jindřich také hlavu obnažil, rozmlouvali několik minut po způsobě vladařů, kteříž nemají dosti na tom, že jsou přívětiví jeden k druhému, leč chtějí to také vyjevit světu.

Po tomto rozmlouvání Navarrský obrátil koně a vrátil se ke svým, kteříž se spolu s ním vydali tryskem po cestě k Pamiersu a dorazili tam dávno před námi, jejich vystrojení bylo tak lehké. Bylo zřejmé, že Epernon nemusí svěřovat Quéribusovi obvyklé poslání předního voje, náležela ť příprava kvartýru na této denní zastávce Navarrskému, poněvádž tu byl doma.

Navarrský, jakž soudím, nejspíše maličko přemýšloval o svém chudém průvodu, neboť místo aby nás očekával na koni v bráně pamierské, sestoupil a čekal nás opěšalý, obklopen sotva tuctem urozenců a strážců a bez jakékoli nádhery a okázalosti, jako by chtěl stavět najevo, že jeho královský majestát necítí toho potřebu a že se rozhodl přijmout vévodu co první občan svého města s jarým a veselým usmíváním.

Epernon, Gaskoněc stejně co jeho hostitel, tuze dobře pochopil zchytralost Jindřicha Navarrského - kterýž, nemoha se mu vyrovnat skvělostí, chtěl si odnést palmu vítězství skrze prostotu - a pružně se podrobuje důvtipnému záměru králově, sestoupil rovněž z koně, hodil uzdu sluhovi a (jakkoli slunce nyní o polednách mělo sdostatek síly, aby se na něm vejce uvařilo) smekl klobouk s peřím a vykročil pěšky s hlavou obnaženou po silnici, aby vzdal poctu zamýšlenému následníku, kterýž potěšen, že mu bylo tak dobře porozuměno, vyšel mu v ústrety, pevně ho objal a uchopiv ho přátelsky za paži, uvedl ho do města, kde naštěstí vévodovi kráčejícímu stále s hlavou odkrytou domy poskytly svěží stín a lid současně ve velikém jásotu a s nemalým halasem provolával slávu králi navarrskému a ve vévodově osobě i králi francouzskému.

Nebyloť spravedlivě možné, aby princové kráčeli pěšky a urozenci jeli koňmo, i ponechali lidé z průvodu Epernonova koně sluhům a poklesávajíce v kolenou, dnešní klusání bylo tuze dlouhé, vecpali se s unavenými zadky skrze velkou bránu do města, Giacomi pak a já jsme se strkali lokty, abychom se procpali do první řady, jsouce dychtiví vidět, a bude-li možné, i slyšet Béarňana.

Pravdu pověděno nejevil se mi tuze změněným, jakkoliv už bylo uplynulo dvanáct let od toho času, co jsem po jeho boku kráčel v Louvru do ložumentu Co-

lignyho v noci před masakrováním našich, jediné, že se mi zdál menším než v paměti, tento dojem snad vyplývá z toho, že mu po boku šel Epernon. Než byl to stále stejný nos v dlouhé tváři, týž bystry pohled, dobrácký vzhled a posměvačný ret. A třeba že si k vévodově přivítání pořídil odění poněkud nákladnější, jeho úsečné a starodávné způsoby byly prosáklé spíše vojáctvím nežli vladařstvím. Nicméně bylo patrné, že ani on nedovolí, aby se s ním jednalo povýšeně, a že má ono sebevědomí, ježto skýtají zvyklost velet a schopnost jednat.

Tlače se, jakž praveno, do první řady, vrazil jsem do chlapa jako hora, kterýž stál za králem a měl na sobě žlutočervenou livrej jeho stráží (červenou barvu Navarrska a žlutou Béarnska), a ten muž, ucítil náraz na zádi, pootočil hlavu se slovy:

„*Herrgott!* Dávej pozor, *Mensch*!"

A já, tuze zaujat tímto hlasem, jehož zabarvení jsem znenadání poznal, pevně jsem uchopil toho obra oběma rukama za paži, abych ho přiměl ukázat tvář, což nemělo jiný účinek, než že on tu paži zvedl a já, zavěšen na ní, octl se nohama ve vzduchu. Než přitom nebylo možno, aby nevrhl zrak přes rameno, a jak mě i on poznal, vyrazil výkřik, kterýž by se donesl na druhý konec Pamiersu nebýt toho, že dobrý lid v tom okamžení spustil jásavé volání, jež by hluchého ze spaní vyburcovalo.

„*Ach*, urozený pane!" zavýskl a pomalu spustil paži, aby mě pokojně postavil na dlažbu. „Vy tuto!"

„Fröhlichu!" zvolal jsem zase já, „můj dobrý Švejcare z Bernu! Co činíš v Pamiersu? Opustil-lis nakonec službu u mého otce?"

„*Nein! Nein! Nein!"* vykřikl Fröhlich crescendem a slzy mu stékaly po tváři co šunka široké a ruměné. „Já a opustit barona? *Schelme! Schelme!*" (což mělo znamenat v jeho hatmatilce „hanba").

„Než jsi to přec ty," pravil jsem s ústy zejícími, „koho vidím tuto před sebou. Nejsi sen ani přízrak, leč člověk z dobrého masa a pevných kostí! U všech rohatých! Jsi to ty, Fröhlichu! A naditý do žlutočervené livreje, jakou jsi nosíval před dvanácti lety! Opět ve službách Navarrského! Tuto! V Pamiersu! Z čehož uzavírám, že ses dostal z otcových služeb!"

„*Schelme! Schelme!"* křičel Fröhlich, „já a opustit barona! Muže summou tak udatného a dobrotivého, jemuž není rovno v království! *Nein! Nein!* Jemu patřím a jemu ostanu!"

„Jenže, Fröhlichu," pravil jsem se smíchem, „kterak můžeš sloužit současně králi Navarrskému v Pamiersu a mému otci v Périgordsku?"

Fröhlichova zarudlá tvář se rozšířila úsměvem, jako by konečně pochopil, z jaké příčiny se domnívám, že opustil otce, a on zvolal:

„Rozumí se samo sebou, že pan baron je zde! Slouží tolikéž co já králi Navarrskému!"

„Jakže!" volal jsem, „otec! Můj otec tuto! Dobrý můj Fröhlichu, doveď mě do jeho ložumentu! V tuto chvíli! Bez dlouhého prodlévání!"

„Vzácný a vznešený pane," odvětil Fröhlich, „dovolte, abych maličko vnesl pořádek do tohoto hloupého davu, kterýž se tlačí na krále, div ho neudusí! *Herr*

Gott! Jsou-li toto způsoby? Jsem váš, jakmile princové budou v radničním domě za zavřenými vraty! Počkejte na mě!"

To řka uchopil oběma rukama halapartnu a drže ji vodorovně před sebou zatlačil sám nevím kolik obyvatel a návštěvníků Pamiersu, kteříž se ve svém plesání vrhali králi navarrskému pod nohy tak, že mu bránili v chůzi. - Aj, přemýšloval jsem, dobře nyní rozumím, proč mě Jindřich přidal co Epernonova lékaře k tomuto poselství do kraje guyennského. Věděl, že uhlídám otce! A krom toho, že mi tím poskytl radost, nepochybně ve své moudrosti očekával, že se skrze něho dovím mnohé věci, ježto by možná zůstaly tajny Epernonovi a ježto znát mu bude tuze užitečné.

Vrátil jsem se zpátky, abych vyhledal Giacomiho, Miroula a Mundana, což nebylo snadné v té tlačenici a koňské směsici v těchto úzkých ulicích, v řevu a volání bez přetrží pokračujícím, jako by hrdla těch chlapíků byla z téhož bronzu co jejich zvony, kteréž duněly, div bubínky nepraskaly důkaz toho, že už nebyly katolické, a zrak (míním ten můj) byl na všech stranách přitahován snědými, švarnými a rozesmátými krasotinkami, ježto se zvědavě ukazovaly v oknech a ježto, neodvažujíce se dávat všanc své tělesnosti na ulicích uprostřed tolika vyhládlých mužů, vyměňovaly si z jedné strany ulice na druhý o nově přišlých po provensálsku šprýmy, po nichž by se papežský svatý červenal. Kdo by si myslel, že tento lid se stal smutným, oddav se Kalvínovi, propadl by zcela zřejmému pomýlení, neboť při našem vítání pod zářivým červnovým sluncem všude nám vycházelo v ústrety toliko volání, mávání nebo házení květin, smích, zpěvy a nekonečné vivat, tak veliké bylo vrozené veselí těchto dobrých lidí a nezměrná radost při pomyšlení, že usmíření krále francouzského s králem navarrským přinese mír.

S nohama a zadky zmlácenýma po tom dlouhém harcování od severu k jihu království až k jeho nejzazší hranici - tu před námi byly Pyreneje, naše bašta proti Filipovi II. Španělskému a jeho mrzoutskému a vražednému horlení byli jsme všichni myslím tuze šťastni, že jsme zde, přijímáni a chováni v přátelství tohoto dobrého města jako v bavlnce, a já rozradostněnější než kdokoli jiný z té příčiny, že se setkám s baronem z Mespechu. S tvářemi úplně nafouklými touto neuvěřitelnou novinou nalezl jsem nakonec v ryku a tartasu toho velikého sběhu lidí své druhy. A dovedete si představit radost Giacomiho a Miroula, kteříž plni netrpělivosti, aby pozdravili Jana ze Sioraku, jeden po druhém mě pevně objímali, to objetí jsem jim dvojnásob a trojnásob oplácel, jsa radostí takřka bez sebe, tak mě štěstí zvedalo ze země, Fröhlich pak (když jsme ho konečně našli ve vřavě peřestého davu obléhajícího městský dům a provolávajícího „ať žije král" a „ať žije vévoda", až v uších zaléhalo), Fröhlich, pravím, přijal patřičný díl známek přízně, Giacomi a Miroul byli také co já na výsost potěšeni, že se znovu shledávají s obrovitým druhem, kterýž byl bojoval hrotem i ostřím meče s námi, když tě jsme prchali před dvanácti lety zkrvavenou Paříží za noci svatobartolomějské.

Aj, čtenáři! Je ovšemť mnoho radosti v našem krátkém žití, leč dá se s nimi srovnat radost ze shledání s tváří milovaného otce po tolika letech, z opětného poslouchání jeho hlasu, z pohledu na jeho zdravou, bystrou a veselou tvář, na jeho přecházení po domě podle jeho obvyklého způsobu s rukama na kyčlích čilým kro-

kem se zády vzpřímenými a s bradou zvednutou, s vlasem zajisté zbělelým, avšak s očima všemi plamínky modře zářícíma a se rty labužnickými dosvědčujícími, že se nemůže nabažit radostí žití, ježto pocházely ze smyslů, ducha a srdce, neboť vnější zdání a slávu pokládal za nicotné.

„Aj, milý Petře," pravil, když tě se byl poptal na Kateřinu, na Samsona a na mne a vpíjel se do novinek, ježto jsem mu o všech podával, „nudil jsem se k smrti po boku toho nanicovatého vyližprda Františka, z něhož se stal takový nadutec a vychloubač poté, co po narození prvorozence si ozdobil hlavu korunkou barona z Fontenaku. Řídí ovšem dobře řečené panství item moje a tuze přesně plní povinnosti na něj vložené. Než přisám svatý Antonín! Můj bratr Sauveterre mi bolestně chybí a má ubohá Frantina umřela při porodu, i scal jsem ocet, vida ustavičně po své pravici tu tvář jako půst dlouhou a truchlivou! Krom toho když tě vyměnil kazajku, jakž ti povědomo, shledal, že pohříchu se mu lepí na kůži, i staví se nad papeže papežštějším, každý den chodí na mši, uctívá svaté, přežvykuje zdrávasy a věřil bys - koná poutě! U všech rohatých! Krev se mi vaří při tom jeho svatouškovském kejklování! Svěřil jsem mu na tyto dva měsíce hospodaření na Mespechu a tu mě vidíš, následuji Navarrského od městyse k městu, nedbám, v jak špatných kvartýrech bydlím, mám co veškerou čeleď toliko jednoho sluhu a jedinou komornou, kteráž je ostatně u čerta dobré děvče."

Aj, přemyšloval jsem pokukuje po té krasotince, mlčky a poklidně sedící na stoličce u okna, u čerta dobré děvče? Nebo čertík v dobrém děvčeti? Pane otče, vašich šedesát sedm let vás nikterak netíží na hřbetě a měl bych o vás velkou starost, kdyby tomu tak přestalo být, an jsem věru přesvědčen, že nemohoucnost je dcerou zdrženlivosti a nikoli naopak.

Po jídle, ježto jsme polykali, až nám za ušima praskalo, měl Giacomi pocit, že otec si přeje promluvit se mnou o samotě, i pravil mi, že by si tuze rád prohlédl město Pamiers, a odvedl s sebou Mundana a Miroula, ponechávaje nás samotny. Načež se mě otec dotázal, z jaké příčiny Jindřich Třetí si přál, abych doprovázel vévodu z Epernonu při jeho poslání; i pravil jsem mu, že ta příčina je v pravdě trojí, jedna z nich je jistá, druhé dvě mohu pouze uhadovat.

„Pohleďme na tu jistou," pravil Jan ze Sioraku s úsměvem.

„Vévoda trpí ustavičnými bolestmi v krku, i chce král, abych ho léčil, an jeho lékař je připoután na lože."

„A vévoda vskutku trpí touto chorobou?"

„Bez jakékoli pochybnosti."

„Co mu předepisujete?"

„Kloktání převařenou a slanou vodou ráno, o polednách a o nešporách. Mezitím mu doporučuji med."

„A vody," pravil otec, „ať pije hodně."

„Neopomenu mu to připomenout. Druhá příčina…"

„Kterouž uhadujete," pravil otec opět se smíchem, jako by ho ta slova lechtala.

„... je ta, že král mi chtěl způsobit radost věda, že jste tuto."

„Vskutku to věděl, Duplessis-Mornay mě viděl u Navarrského, a je od dubna v Paříži u dvora."

„Třetí příčina," pokračoval jsem, „je tato: král si asi myslel, že vám mým prostřednictvím ohmatá puls."

„Hola, hola!" zvolal otec se smíchem. „Pane synu, špehujete mého krále ve prospěch svého?"

„Sloužím jednomu tím, že sloužím druhému, an se domnívám, že jejich osudy jsou spojeny."

„Dobře pověděno, synu!" pravil otec. „Jsou. Jsou spojeny v zásadě a jednoho dne budou spojeny i ve skutečnosti. Proti Guisovi, papeži a Filipovi II. král nemá jiného spojence než Navarrského."

„A Alžbětu!"

„Aj, Alžbětu!" pravil Jan ze Sioraku s pousmáním, „ je-li to příčina, že jste mezi svými zavazadly přivezl i toho Angličana, o němž bych soudil, že se nezdá být zrozen do postavení, v němž ho spatřuji?"

„Arciť! Má navštívit Navarrského z pověření své panovnice. Můžete-li to zařídit?"

„Uvážím to. Ctihodný doktore medicíny," pokračoval s úsměvem, „jste-li královým lékařem či jeho jednatelem?"

„Jsem tím i oním."

„Mějte se na pozoru!" pravil otec pokyvuje hlavou. „Je-li prospěšné být jedním, je nebezpečné být druhým."

„Král mě před tím varoval. Pane otče, domníváte se, že Epernonovo poselství bude úspěšné?"

„Je na Navarrském, kterak o tom rozhodne."

„Než vy sám, co o tom soudíte?"

„Pane synu," pravil Jan ze Sioraku a zraky mu mocně jiskřily, „hodláte-li mě ohledávat?"

„Ano, pane."

Slyše ta slova, otec vybuchl v nezadržitelný smích, jeho komorná Marietta při tom záchvatu pozvedla hlavu od svého díla, a jakkoli nerozuměla slůvku z našeho rozhovoru, anať uměla ze svých hor toliko po provensálsku, jala se smát také radujíc se, že vidí otce tak veselého. To pozoruje Jan ze Sioraku stoupl si za ni, kteráž seděla na stoličce poblíž okna, a hladil jí oběma rukama ramena, paže i prsy.

„Tělo lidské je souměrné," pravil. „Z té příčiny máme k jeho laskání dvě ruce."

„Pane otče," pravil jsem, „vy jste mi neodpověděl."

„Protože soudím, že máte na vůli odpovědět si sám."

„Jakpak to?"

„S rozdílem dvou let jste stejně stár co král Navarrský. Představte si, že jste na jeho místě roku 1572, chasník z Bearnských hor, neotesaný králík mluvící lépe provensálsky než francouzsky, venkovan ohromený Louvrem, všanc vržený co hugenot zlomyslnosti dvorských hejsků, opovržení velmožů a nenávisti lidu. Krom toho máte krátké nohy, dlouhý trup, nos prý *delší než vaše království*, jste nehezký,

nemotorný, nevycepovaný, nenavoněný: páchnete česnekem, nemytýma nohama, potem; jste předem vybrán za paroháče parohatého, neboť vás oženili s princeznou Margot, kteráť už ztratila panenství pelešením s Guisem; všemi jste pohrdaný a vysmívaný, poplivaný a pokálený, Kateřinou Medicejskou nenáviděný, poněvádž Nostradamus jí byl věštil, že ‚Bearňan dostane veškero dědictví'; ráno o svatém Bartoloměji přihlížíte, kterak vám všechny urozence masakrují před vašima očima na dvoře Louvru; Karel IX. vám takřka přiložil nůž k hrdlu: ‚Mši nebo smrt! Vyber si!' Navarrský si vybral mši, chodil na ni, přijímal za žertování dvora, Kateřina se přitom dusila smíchem tváří a zrakoma obrácenýma k cizím vyslancům. Následující čtyři léta - čtyři léta, milý Petře! - věznění ve zlaté kleci ve zdech Louvru, kde ten ‚*malý zajatý králíček*' se točí v kruhu a žije ve věčném ohrožení. Prohledávají mu komnaty. Ponechávají mu toliko jednoho sluhu. Kdyžtě dvůr cestuje, strčí ho do kočáru ke Kateřině, kde ho hlídá královna matka kulatýma sovíma očima. Kolikráte je dvůr na lovu, je sledován dvěma urozenci, kteříž ho na krok neopouštějí, ani když ští. Smilní jediné s děvkami ve službách Kateřininých, kteréž o všem povědí své paní, ba i o jeho vzdeších. Pro smilování! Kolik to ropuch spolykal! Nakonec unikl. A hle, je králem ve svém království, hlavou mocné strany, čelí svým bývalým žalářníkům. Pane synu, kdybyste byl Navarrským, vrátil byste se do toho zlověstného Louvru se stejnou Kateřinou, se stejnými ministry, se stejným Guisem a se stejným lidem pařížským po svatém Bartoloměji volajícím a do zdí hradu bušícím, s lidem, který chová k Navarrskému ošklivost hrůznější než k Belzebubovi?"

„Nikolivěk."

„Vizte, toť vaše odpověď. Dal jste ji sám sobě."

„Jenomže, pane otče, danost přece není stejná. Jindřich III. není Karel IX. Miluje Navarrského, a jakkoli *skasává plachty*, kdyžtě třeba, jeho vůle není kolísavá."

„Zapomínáte, synu můj, že Jindřich III. nemá při jakékoli své politice nižádnou oporu a že je v tomto čase v Louvru tak ohrožen, jako by byl Navarrský, kdyby se tam pošetile vecpal."

„Pane otče," pravil jsem, kdyžtě jsem byl maličko popřemýšloval, „mohu-li opakovat vévodovi z Epernonu slova tohoto rozhovoru?"

„Nikoli," pravil otec s úsměvem, kterýž vyvracel jeho obranu. „Ponechme Epernona, nechať hájí svou věc! Jsou na ni i jiné zřetele krom těch, o nichž jsme právě hovořili. A jsou tak značné závažnosti pro mír v království, že Navarrský může vskutku kolísat."

25. Události závažného významu

Prohlížel jsem Epernonovi krk večer po této rozmluvě, prve než odešel spát, a shledával jsem jej stále zarudlým a maličko zduřelým, leč bez bělavých bodů a plošek, z čehož jsem usoudil, že bude-li pokračovat s kloktáním a medem, bude na dobré cestě k vyhojení, pokavád bude dbát, aby při zpocení nenastydl.

Kdyžtě jsem byl hotov s prohlídkou, Epernon, kterýž dozajista neměl vybranou zdvořilost našeho dobrého pána a vladaře, pravil ke mně tónem úsečným a panovačným, jehož užíval vůči všem:

„Co praví Mespech o mém poselství?"

„Co o něm pravím já, milosti."

„A co o něm pravíte vy?"

„Že návrat do Louvru Navarrský nemůže než odmítnout."

„Možná však, že by tam ložírovat nemusel!" pravil hbitě Epernon. „Mohl by dlít například na hradě Saint-Germain-en-Laye a mít tam početnou posádku."

Nepověděl toho více, leč hbitost jeho namítnutí mě nemohla nepřesvědčit, že Epernon pociťuje všechny nesnáze svého poslání a že se obává jeho ztroskotání.

Nezvěděl jsem ani slůvko z toho, co bylo řečeno mezi Epernonem a Navarrským toho dne v Pamiersu, ani v Encausse 29. dne června měsíce, kde se setkali poznovu, leč na oplátku o dlouhých jednáních, ježto měli spolu v Pau od 3. do 11. dne července měsíce, měl jsem jakés povědomí skrze svého otce, kterýž sic nebyl účasten rozhovorů, nicméně byl přítomen, kdyžtě Navarrský o něm rokoval se svými předními rádci, totiž s Marmetem, pastorem náboženství obnoveného, se svým kancléřem Du Ferrierem a s panem z Roquelaure, kterýž, ač katolík, se tuze věrně připoutal k osobě i fortuně, dobré či špatné, krále Navarrského.

Pravdu pověděno Mespech při té rozmluvě zobák neotevřel, an Navarrský v nižádném okamžení si nevyžádal jeho názor, já pak soudím, že poprosil mého otce o přítomnost na této tajné radě k tomu konci, aby mi zopakoval její slova a aby se tak král o nich dověděl z jiného pramene než od vévody z Epernonu.

Tak to ostatně pochopil i otec, jinak by se o tom přede mnou slovem nedotkl. Nejzvláštnějším na tom všem bylo, že Navarrský po všechny tyto dny v nižádném okamžení nedal najevo, že si na mě vzpomíná, ani mě neoslovil, ani pohled na mě nevrhl, třebas byl tak přátelský ke všem, čítaje v to i nejmenšího kuchtíka nebo podomka z konírny, přičemž však se v Pamiersu optal Fröhlicha, kterak to vyhlíží s mým povýšením a přízní u dvora.

Této tajné radě Navarrského dodávala veškerou závažnost jedna věc: jejím účastníkům v okamžení, kdy se konala, 11. dne června měsíce, nebylo tajno, že odešel na onen svět Pán, jehož život byl oplakáván od počátku května měsíce, a tuto zprávu jsme se dověděli 8. dne července měsíce skrze jízdního posla z Paříže králem vyslaného. Neběželo tudíž toliko o možnost, nýbrž o jistotu, kteráž Jindřicha III., an zůstal bez následníka, nutně tlačila k dohodě s Navarrským, nechtěl-li, aby ho kardinál Bourbonský hurtem předběhl a vypálil mu rybník.

Četl jsem později dopisy a pověřovací listiny, skrze něž Jeho Veličenstvo domlouvalo králi navarrskému, prosilo ho a nabádalo, aby přišel za ním ke dvoru a

obcoval mši, poněvádž ho chtělo uznat za svého dědice, kterýžto titul vyplýval z jeho postavení švagra a jediného zákonitého nabyvatele koruny francouzské, a aby od něho při této příležitosti přijal takové pocty, povýšení a dobré platy, jakéž si řečené postavení vyžaduje. Není v těchto poselstvích výslovně praveno, než je alespoň jasně naznačováno, že Navarrský bude jmenován velitelem pěchoty, jak dojde k jeho obrácení, a tento úřad z něho učiní ještě za života krále druhého muže království, aniž se ostatně zřekne postavení prvního muže v Navarrsku.

Sedmého dne vyjednávání s Epernonem v Pau se Navarrský proti svému zvyku po jídle uchýlil do svého kamrlíku s Roquelaurem, pastorem Marmetem, kancléřem Du Ferrierem a jakž praveno s baronem z Mespechu, jemuž dal kráčeje kolem něho hlavou znamení, aby ho následoval. Načež odeslal pryč všechny sluhy a strážce, dal zavřít dveře do kamrlíku a ani nemukaje jal se přecházet sem tam po jizbě s rukama za zády a s pohledem zamyšleným a zadumaným. V čemž se jeho tvářnost nikterak nelišila - dle svědectví účastníků - od té, kterouž měl po dobu jednání, při němž byl ústa neotevřel, toliko poslouchal, hlavou pokyvoval a sem tam otázky kladl, leč nikdy nevyjádřil nebo neprozradil svůj pocit, leda právě v tomto okamžení, kdy sám se svými rádci nemusel už zatajovat starost a rozpaky, v nichž byl pohroužen.

„I toto, sire," pravil nakonec Roquelaure, vysoký a tlustý muž, jehož dobrácká zarudlá huba sdostatek dosvědčovala, že je málo způsobilý něco skrývat, „odkud pochází ta vaše nová truchlivost? Nemáte-li naopak veškeru příčinu a příležitost, byste se cítil spokojen? Král francouzský netoliko uznává vaše práva nástupnická, nýbrž je i ochoten přijmout vás na svém dvoře. a učinit z vás přední a nejpevnější oporu svého trůnu."

„Nicméně s jednou podmínkou," pravil pastor Marmet.

„Pane otče," přerušil jsem Jana ze Sioraku při jeho vyprávění, „kterak vypadá pastor Marmet?"

„Nedivím se, že jste toto poznamenal," pravil otec se smíchem. „Podobá se stínu. Nemá takříkajíc tělo, jsa dlouhý, hubený a černě oděný, s očima vpadlýma a tenkými rty. Pevnější ve své víře co nejpevnější skála, unikl nevím kolika hranicím. Pane synu, neráčíte-li mě už přerušovat, budu pokračovat:

‚Nicméně s jednou podmínkou,' pravil Marmet.

‚Eh, dobře vím, s jakou!' pravil Navarrský přes rameno nikoli bez jisté trpkosti, bylať tato podmínka trnem jeho svědomí.

A pokračoval, jak byl předtím činil, v přecházení dlouhými kroky po jizbě, jakkoli krátké byly jeho nohy, jenomže ráznost, kterouž do toho vkládal, nahrazovala krátkost oudů. Béarnsko, kterak povědomo, jsou samé hory a údolí, a Béarňan má krok horský, prodloužený a neúnavný. Já pak ho shledávám dosti podobným selské stodole na návrší, málo souměrné, leč pevně z vápna a písku postavené."

„A co kancléř Du Ferrier?"

„Synu, stále mě přerušujete. Du Ferriera jste viděl: je starý, vznešený, deset přikázání má vepsáno ve své ušlechtilé tváři. Jeho bystrý zrak přecházel z Navarrského na Roquelaura a z Roquelaura na Marmeta a maje toho příliš na mysli, aby důvěřoval svému jazyku, že dokáže vše vyjádřit, mlčel. Leč bylo cítit

přitom, pane synu, že toto mlčení je něco jiného, než když drží hubu kdejaký Kuba. *Nein! Nein! Nein!* jak by pověděl můj dobrý Fröhlich. Du Ferrier mlčel s usilovností, s velebností: jako Mojžíš čekající na hoře Sinaji osvícení z nebe. Nicméně je to politik. Je hugenotem nepříliš dlouho a je mnohem méně horlivý ve věcech víry než pastor Marmet.

Avšak toto trojí mlčení - Navarrského, Du Ferriera a Marmeta, kterýž byl pověděl toliko čtyři slova, leč všecka čtyři strach budící - to trojí mlčení, dím, se nezdálo na dlouhou dobu snesitelným Roquelaurovi, kterýž co člověk vznětlivý a přímý spustil znenadání prudký příval svých pocitů.

‚Aj, sire!' zvolal, ‚věru tuším, kterak je tomu s vámi. Uvažujete v duchu, máte-li popadnout svou fortunu za pačesy tím, že přijmete nabídku královu, nebo máte-li ji odmítnout, abyste se zalíbil svému pastorovi tuto a jiným jeho letory, kteříž vám dávají rady vyplývající z jejich pohodlnosti a stranického zaujetí bez nižádné úcty k vaší službě a k veřejnému blahu!'

Při tomto zběsilém útoku Marmet nehnul brvou, a kterak by vskutku mohl porušit takovouto skálu i ten nejprudší vodopád na ni dopadající?

‚Nejsem,' promluvil tichým hlasem, ‚nedbalý veřejného blaha. Obcovat mši je záležitostí svědomí krále Navarrského. Donutili ho k tomu násilím před čtrnácti lety s nožem na hrdle. Dnes ho o to prosí. Než kdo o to prosí? Vítěz od Jarnaku a od Moncontouru a jeden ze strůjců noci svatobartolomějské! Danost ovšemť krále změnila, než co okolnost vyvolala, může okolnost odvolat. Navarrský může být věru u dvora pravou rukou Jindřicha III., jako byl, žel, Coligny pravou paží Karla IX. Než přízeň dvora je nestálá. V kraji béarnském, navarrském a guyennském jsou obnovení štítem i kopím královým. Bude-li král obcovat mši, odzbrojí se. Vrátí-li se ke dvoru, vydá se do rukou svých nepřátel. Bude tudíž dvojnásob nahý.'

Načež Navarrský, aniž přestal měřit jizbu svými horalskými kroky, vrhl rychlý pohled na Marmeta, poněvádž on mu po své tiché a zastřené způsobě dal na vědomost, že bude-li obcovat mši, ztratí přátelství hugenotů a v důsledku toho i stranu, z níž čerpal svou sílu.

‚Jenomže,' zvolal Roquelaure ohnivě, ‚odmítnout obcovati mši, není-liž to zříci se trůnu francouzského? Pokavád naopak bude u dvora povědomo, že král navarrský byl přítomen jedinkráte mši, uhlídáte v okamžení, kterak se celá Francie seběhne k jeho nohám a nabídne mu své síly, své prostředky, svá bohatství…'

‚Třeba-li ztratit duši, abychom získali mamon?' pravil Marmet.

‚Než stran této mše, kterouž si nepřejete,' pravil Roquelaure s dětinskou nestoudností, ‚je-li pak nutné, aby jí král byl přítomen svým srdcem? Nemůže-li být katolíkem toliko ústy a vnějškem?'

Než poté se sneslo do jizby mlčení tak dlouhé, tak těžké a tak mrazivé, že nebohý Roquelaure, kterýž byl sám katolík, leč způsobou velice světáckou, byl z toho na čas vyveden z míry nechápaje, kterak hugenoti cítí v této kapitole, již byl on právě rozevřel s lehkomyslností věru zvláštní. Nicméně rozkročil se na pevných nohou a co Antéus jako by nabyl stykem se zemí znovu síly, jeho černé oči metaly hromy a blesky a on připojil:

‚Odvrhneme-li a odmítneme-li krále Francie, vznikne nebezpečenství, že bude nucen dohodnout se s Guisem, a to na účet hugenotů. A táži se všech, kteříž jsou zde shromáždění: není-liž lepší účastnit se pěti set mší, než roznítit znovu občanskou válku a uhlídat znovu průvod jejích hrůz?'

Hovořit o krveprolévání k hugenotům, kteříž byli tak často jeho obětí, to je řeč, jíž mohou rozumět, a argumentům Roquelaurovým, třebas jim „pět set mší" zůstalo trčet v hrdle, nezůstalo bez účinku na přítomné, jakkoli Marmet mlčel, an byl už vše pověděl, Du Ferrier mlčel, poněvádž měl toho příliš k vyslovení, a král mlčel, anžto nemohl ústa otevřít bez toho, aniž co rozhodne, a on rozhodnout ještě nechtěl.

‚Nuž povězte, otče,' pravil král k Du Ferrierovi, ‚co o tom posléze vy soudíte?'

‚Že je třeba,' pravil Du Ferrier tónem tuze rozvážným, ‚s chladnou hlavou zkoumat účinky okamžitého zřeknutí se víry. Domnívám se, že by působilo žalostně jak na katolíky, kteříž by je nepokládali za upřímné, tak i na hugenoty. A jaké by byly jeho výhody? Po mém soudu převelice pochybné, jsouť dvůr i Paříž takové, jaké jsou. Doba se mi nezdá tudíž zralá pro tento závažný ústupek, kterýž by všechno zamlžil, aniž by co urovnal. Král navarrský už přes míru měnil náboženství. A soudím, že lépe mu bude, zůstane-li takovým, jakým je, než aby se vystavoval nebezpečenství, že bude pokládán za nestálého a lehkovážného bez jisté pravděpodobnosti, že z toho dobude užitek. Co tudíž činit?' otázal se. ‚Zůstat věrným spravedlnosti, bdít, aby katolík neodíral hugenota a aby hugenot nekonal nic proti katolíkovi. Celá Francie je lačna takových časů. Obě strany, ježto se jeví být dnes tak nesmiřitelnými, budou takto pozvolna spojeny skrze velkodušnost.'"

„Aj, pane otče," zvolal jsem, „toť jsou slova vznešená velice velmi a tuze živě mi připomínají, co nám pravil jednoho dne na Mespechu Štěpán z Boétie a co naznačuje Montaigne ve svých *Esejích*."

„A za onoho času i Michal z Hôpitalu," pravil Jan ze Sioraku, „jsou-li přátelé snášenlivosti velkými duchy tohoto století. Než abych pokračoval. Podle mlčení nastalého po Du Ferrierově prohlášení, ježto v zásadě neodmítalo královo zřeknutí se víry, leč shledávalo je nevčasným, bylo patrno, že Roquelaure byl ztratil partii, jakkoli král, aniž dal za pravdu jednomu a odmítl druhého, spokojil se tím, že se naklonil k Du Ferrierovi a pošeptal mu pár slov do ucha. Načež se nám kolem maličko uklonil, věnoval nám přátelský úsměv, otevřel dveře a odešel.

Nazítří 11. dne července měsíce dostal otec za rozbřesku návštěvu krále navarrského, kterýž, doprovázen toliko Roquelaurem, s ním posnídal, a to snídání jim podával samotný Mundane, jehož byli dali ve vší spěšnosti probudit. Načež se otec vzdálil a Navarrský a Roquelaure zůstali s Angličanem, co pak bylo řečeno při této příležitosti, to jsem nezvěděl, než sdostatek to tuším, nemělať královna Alžběta zájem na oslabení Navarrského, pokavád Guise bude hrozit, že uvrhne Francii do tábora španělského, v kteréžto případnosti Anglie by se ocitla zcela osamocena na svém ostrově, a to ještě se počínalo všude šuškat, že Filip II. chystá obrovské loďstvo, aby ji dobyl a znovu v ní nastolil papeženství.

Téhož 11. dne července měsíce se stala v Delfách v Holandsku událost převeliké dosažnosti a tuze pro světový mír neblahá, a jakkoli jsem o tom získal vědomost až o měsíc později, chci o tom povědět na tomto místě se srdcem věru stejně těžkým a bolavým v hodině, kdy píši tyto řádky, jako v okamžení, kdy jsem zvěděl tu žalostnou novinu: princ Oranžský, řečený také Mlčenlivý, poněvádž mluvil málo, leč vždy na správném místě, byl zhuben ranou z bambitky jistým Balthazarem Gérardem, kterýž mu byl zprvu odevzdal dopis, a zatímco místodržitel holandský jej pozorně četl, střelil ho z bambitky zpod dlouhého pláště, do něhož byl zahalen, a zasáhl ho do srdce. Na skřipci Gérard doznal, že první nabádání k tomuto zmordování dostal v Římě od jakéhosi jezuity, jenž mu dal ujištění, že tím vykoná čin nekonečně záslužný a že za to po smrti bude anděli odnesen přímo do ráje, kde bude sídlit co nejblíže Kristu a blahoslavené Panně. Cestou z Říma do Paříže byl posílen ve svém záměru skrze vyslance španělského Mendozu a ve Flandrech skrze vévodu Parmského, kterýž mu slíbil nesmírné statky, dovede-li jej do konce. Nádavkem ještě mu jakýs jezuita v Trevíru zabalil tělo do čistého a posvěceného pergamenu, kterýž mu měl zaručit nezranitelnost poté, co prince zabije.

Takto posílen skrze slib beztrestnosti, španělské zlato a ráj ta nešťastná hlava věřící, že slouží toliko Bohu v této záležitosti, z níž vystrkovaly čertovské růžky věru jiné zájmy, než byl ten její, zbavila života nejvelkodušnějšího z princů a nejpevnější záštitu víry hugenotské na pevnině. Triumfující vévoda Parmský uvedl vzápětí do pohybu obrovský stroj, kterýž mu měl pomoci zmocnit se přístavu antverpského, podrobit Flandry a ohrozit Anglii.

Byli jsme v Lyonu, když tě k nám dospěla tato novina, sám pak jsem ji oznámil Mundanovi a dobře si vzpomínám, že klesl na stoličku, složil hlavu do dlaní a proléval vřelé a hořké slzy, ponechávaje mě v údivu nad tím náhlým dojetím, poněvádž byl obvykle založení klidného, loudavého a neproniknutelného, ba i když vtipkoval, při čemž se nesmál, nýbrž kvokal.

„Aj, mister Mundane," pravil jsem, „znal jste Mlčenlivého a byl jste mu tolik oddán?"

„*No, no,"* pravil, zapomínaje na svou francouzštinu, jsa všecek rozhárán z této smrti. „*I have never set my eyes on him*." [28]

„Z čeho tedy pochází, že vám to způsobuje tolik bolesti a mrzení?"

„*Oh, my queen!"* pravil Mundane otřásaje se vzlyky, „*my queen! My poor queen*." [29]

„Co má vaše královna s tím společného," pravil jsem zíraje.

„*She is the next on the list* [30]," pravil Mundane, vytrhuje hlavu z dlaní a zíraje na mě pohledem tuze vyplašeným. Načež chápaje, že se teď obává o Alžbětu, neboť Filipu II. a jezuitům se tak dobře zdařil úklad proti Mlčenlivému, utěšoval jsem ho, seč jsem uměl, dokazuje mu, že Anglie leží na ostrově a může si snadno chránit

---

[28] *Nikdy jsem na něm zrakem nespočinul (angl.)*

[29] *Ach, královna, moje nebohá královna (angl.)*

[30] *Je další na seznamu (angl.)*

přístup střežením přístavů a že Walsingham má podle pověsti co Argus sto očí, z nichž polovinu vždy otevřenou, aby číhal po nepřátelích královny. Walsingham byl ministr, jehož byl tento urozenec po mém soudu jednatelem, jeho jméno mu navrátilo srdnatost a slzy mu oschly v očích, i byl jsem všecek užaslý nad nesmírnou láskou, kterouž choval ke své panovnici. Dejž Bůh, aby i ve Francii u našich Francouzů kvetla tak překrásná a převeliká láska ke králi jako u tohoto muže! A aby naše meče mohly krále navždy ochránit před dýkami, jimižto je obklopen!

V Lyonu se Epernon připojil k Jindřichu III., kterýž tam přišel odejmout vládu nad městem seigneurovi z Mandelotu (o němž se doslechl, že je guisovec) a odevzdat ji hraběti z Bouchage, onomu bratru Anny z Joyeuse, o němž se už v této kronice hovořilo. Z týchž příčin odňal kapitánství a citadelu La Mantovi a svěřil je Montcassinovi, k němuž měl důvěru, poněvádž byl bratrancem vévody z Epernonu: byla to pohříchu důvěra na nepravém místě, řečený Montcassin zradil ho v dalších dnech Guisovi. Tak bylo králi obtížné v tomto ohavném století, an se Guise zavrtal do jeho království co červ do dřeva, opřít se o služebníky, kteříž by nebyli skrz naskrz prohnilí.

Jak se Epernon blížil k Lyonu, tuze hloupá nehoda ho málem připravila o život. Hojný počet urozenců z královy družiny vyšel mu z Lyonu v ústrety a setkal se s ním na cestě nadobyčejz úzké a nad hlubokou roklí vedoucí. Řečení urozenci po pozdravech obraceli koně, aby se zpět navrátili do města a aby přitom předešli arcimilce, i stalo se, že nešťastnou náhodou jakýs Kuba zachytil mečem uzdu koně vévodova, kterýž vyplašen zvedl hlavu, couvl a zřítil se i s jezdcem do rokliny. Mysleli, že je po nich veta, a kůň skutečně zahynul, nikoli však Epernon, kterýž toliko omdlel, neboť měl vymknuté rameno, aniž však měl kost zlomenou. V okamžení jsem mu rameno napravil a v Lyoně jsem mu ovázal pár odřenin, zatímco král, zprvu tuze znepokojený (běžela fáma v Lyoně, že Epernon zesnul), byl tuze rád, když‌tě z mých úst uslyšel, že poranění je nepatrné.

„Epernone, můj malý pane," pravil Chicot, „kdybys viděl ten převeliký jásot obyvatel Lyonu, když přišla zvěst o tvé smrti, poznal bys, kterak tě mají rádi…"

„Málo mi na tom záleží, jsem-li milován," pravil Epernon, aniž se byť jen pousmál tomuto žertéřství, „sloužím králi."

„A věrně," pravil král.

„Vida, ty moje zlatíčko," pravil Chicot. „To ve službách králi jsi odebrat kapitánství v Loches panu z La Châtre, nebo sis ho vzal pro sebe?"

„Arciť!" pravil Epernon, aniž hnul brvou. „La Châtre je guisovec, byť se tvářil sebevlídněji. Jeho lichocení v Loches páchlo zradou."

V čemž se arcimilec nemýlil, La Châtre v krátkostí přešel ke Guisovi a vydal mu město Bourges. Zaznamenávám toto ve své kronice, abych Epernona plně ospravedlnil. Taktéž v kapitole peněz, v níž se mu tolik vytýkala chamtivost, přál bych si dosvědčit, že nespočetné zlaťáky, ježto si dal vyplatit od krále, nezakutálely se všecky do jeho měšce, leč nejednou byly použity ve službách královi: jako například denáry, za něž najal a platil onen proslulý houfec *čtyřicetipěti*, jimiž ve dne v noci krále obklopoval, aby ho chránil před zmordováním.

Onoho večera po tom velkém Epernonově pádu navštívil jsem znovu krále před spaním a pod záminkou, že mu zkoumám tep, vstoupil jsem do jeho alkovny a vyprávěl mu dopodrobna, co jsem se byl dověděl od otce o tajné radě u krále navarrského.

„Takto jsem i já soudil," pravil posléze král s tváří zamyšlenou a zasmušilou, „však nemůžeme než se jednoho dne spojit, on a já. Rozděleni byli bychom jeden po druhém vyhlazeni. Spojeni vyhladíme nepřátele."

26. Krvavý nocleh

Mundane měl tuze naspěch s návratem do Paříže, chtěje odevzdat lordu Staffordovi poselství, kteréž mu byl Navarrský svěřil pro královnu, já pak po těch dlouhých třech měsících toužil po své Angelině a po svých líbezných dětech velice velmi, i vyžádal jsem si od krále svolení, abych směl odejet, netouže prodlévat v Lyonu po celý čas, co tam chtějí setrvávat Epernon a on sám, aby se účastnili slavností, ježto se dávaly na jejich počest, byť král všecek zblázněný do těchto kratochvílí, zvláště když při nich bylo teatrum item balety a básnění.

Dosti nerad mi Jindřich dal svolení, obávaje se prý o mou bezpečnost, jeť v širém kraji od počátku zmatených dob bezpočet loupežníků, kteříž strojí pocestným léčky a ponechávají jim toliko jejich smrtelné schránky a duše. Vylíčil jsem Jeho Veličenstvu, že jsme čtyři, tuze dobře vyzbrojení bambitkami a tuze obeznalí v boji s mečem, krom toho můj sluha Miroul vrhá nůž co nižádný dobré matky syn ve Francii, než král, chovající ke svým služebníkům duši otcovskou, byť byl stejného stáří co já, nechtěl. o tom nic slyšet a takřka násilím mi vnutil jednoho seržanta a tři členy královské stráže, aby posílili můj malý houfec, aniž čítám částku sto zlatých (na jejich obživu), kteréž mi Velký rabbi při vyplácení srazil na sedmdesát pět. Je po tom všem udivující, když‌tě královští pokladníci sdělají tak obrovské jmění, že mohou příležitostně půjčovat peníze Jeho Veličenstvu, tyto peníze, přihlédneme-li blíže, nejsou jiné než jeho?

Ten seržant se jmenoval Delpech a spatřil světlo světa na Sarlatsku, což mi ho tuze přiblížilo, jakž si zajisté pomyslíte, když‌tě krom toho byl po způsobu périgordském přívětivý a ochotný a neměl jinou vadu než příchylnost k pití. Než co mne se týče, byl bych se bez něho dobře obešel i bez jeho tří mužů, kteříž oděni v královských livrejích na nás obraceli pozornost co na lidi přináležející Jeho Veličenstvu, což neopominulo vyvolávat zlou krev všude, kudy jsme projížděli, a ve mně to budilo tíseň obzvláště z té příčiny, že jsem měl dvakráte třikráte pocit, jako by nás někdo na velké cestě z Lyonu do Paříže sledoval, tento pocit se potvrdil, když‌tě jsem se spolu se svým houfcem otočil, abych čelil pronásledovatelům, a uzřel jsem, že i oni se obrátili a pryč ujížděli: tato okolnost mě nutila k notnému přemyšlování, an jsem dobře věděl, že loupežníci strojí past někde v lese nebo za mostem před vámi a nikoli za vámi, neboť přicházejíce zezadu nemohou vás ani opravdu překvapit, ba ani vás dostihnout, nevyrovnají se obvykle jejich koně koňům urozenců. I bylo patrno, že moji pronásledovatelé jsou zcela jiného druhu než berkové na silnicích a mají věru jiné příčiny držet nos v našich stopách než chuť na naše penízky, naše zavazadla a naše koně.

Poplašil jsem se natolik, že jsem se počal domlouvat s Giacomim, nemáme-li opustit velkou cestu, kde našim pronásledovatelům bude kdykoli možné dohonit nás na denních zastávkách, a nemáme-li, abychom popletli nosy našim honícím psům, vydat se do Paříže oklikou. Než Giacomi soudil opak řka, že na velké cestě je tak značné a nepřestajné kvaltování vozů a jezdců a že by bylo pro ty Kuby tuze obtížné nás přepadnout, aniž bychom se dovolali pomoci, nepočítaje ani zpustoše-

ní, kteréž by mohl houf tak válečně vyzbrojený jako náš způsobit jim, neboť oni, pokavád jsme mohli uhlídat, neměli nad námi ani převahu početní.

Tehdy mistr Mundane, kterýž byl poslouchal naše hádání, bouřlivě vstoupil do hovoru a prosil mě úpěnlivě způsobou co nejnaléhavější (byť stále tuze zdvořilou), abychom pokračovali cestou co nejkratší, nesneseť poselství, ježto má u sebe, nižádného odkladu. Odolával jsem zprvu tomuto útoku, než ubohý Mundane jej obnovoval stále znovu způsobou tak zoufanlivou, jako by na tom závisel život jeho královny, a Miroul, na jehož názor jsem se tehdáž optal, souhlasil s Angličanem a Giacomim, i nechtěl jsem prosazovat svou proti všem a s nechutí, proti vlastnímu rozumu a proti svému lepšímu instinktu jsem se zřekl svého záměru.

V čemž jsem učinil chybu velikou velmi, jakž mi to vyjevil nenapravitelný té věci následek: ještě dnes cítím nad tím nemalou lítost a trápení, uchovávaje si neustále v myšlení trpké poučení získané na této cestě, totiž že přirozený velitel houfu, třebas se obezřele poradí se svými druhy v okamžení nebezpečenství, musí nicméně rozhodnout sám, byť i v rozporu se svými lidmi, co má za nejbezpečnější, neboť je sám odpověden za zdar konání a za bytí všech. Co do této odpovědnosti jsem onoho dne selhal, poprvé - a prosím Boha, aby mě podpořil v této přísaze - i naposledy ve svém životě.

Ložírovali jsem v Mâconu na hospodě U černého koně, kteráž stojí na severním předměstí na rozcestí, ježto se zve „mrtvý kůň", a Miroul o tom pověděl, že ten nebožák nejspíše pošel na mor, poněvádž zčernav po svém chcípnutí, byl nyní znázorněn na hospodském štítě i v duši šenkýřově, kterýž nás dohola odřel, an z nás vyždímal pět zlatých, kdyžtě by byly dva stačily, namítaje, že po velké cestě je provoz tuze čilý a jeho hospoda si nestěžuje na nedostatek zákazníků. Což se ostatně potvrdilo, poněvádž hodinu po nás, zatímco jsme byli tuze zaneprázdněni hodováním, přišli ho požádat o nocleh čtyři Kubové, kteréž on posadil na dolní konec našeho stolu a kteříž se vrhli na pokrmy co prasata na pomeje, jsouce lidmi nízkého zevnějšku, zarostlí a špinaví, večeřící s kloboukem do očí nasazenýma vyrážející toliko chrochtání tam, kde bychom čekali slova, a jejich vůdce si šťoural v zubech nožem. Pravím jejich vůdce, neboť se mi jevil takovým skrze úctu, kterouž jako by mu projevovali tři ostatní, jakkoli byl ze všech nejmenší, štíhlý co lasice a čenichu liščího.

Pohled na tyto čuníky stříkající na sebe ve své žravosti omáčky (Miroul mi pošeptal, že podle skvrn na jejich kabátcích by se dalo rozpoznat, co ti odranci v posledním týdnu jedli) byl tuze málo chutný a můj zrak, ponechávaje ty ničemy jejich osudu, se těšil pobíháním služebné, ježto byla snědá, čilá a svěží krasotinka a ten pekelný hospodský jí říkal Mariana, ona pak si nás začala maličko předcházet a letmo nás rukou hladila, podávajíc nám pití, nejprv Giacomiho, poté mě, a nevidouc se nikterak v těchto taženích povzbuzována, an Giacomi tonul ve své malenkonii a já v přemyšlování o Angelině, vrhla neprodleně hlavní voj svých sil na Miroula. Můj roztomilý sluha, jakkoli miloval svoji Florinu láskou velikou velmi, nebyl z těch, kdo by odolali fraucimoru, a kapituloval při prvních šarvátkách, ta šibalka pak znásobila svoje útoky tou měrou, že mu nastrčila svůj rozkošný cecík až k ústům pod záminkou, že ho obsluhuje. I soudil jsem z toho, že Miroul nehodlá

nadcházející noci obnovovat přílišně svoje síly. Pokládaje záležitost za skoncovanou a soudě spolu s Montaignem, že *je třeba maličko ponechat volnost nerozumnosti sluhy*, najmě slouží-li vám tento sluha, jako mně sloužil Miroul, rozhodl jsem se předstírat naprostou slepotu, co se tkne sbližování tohoto páru, a pustil se s Giacomim do rozhovoru o Larisse, snaže se roznítit jakés plaménky naděje v popeli, kterýž ji dusil.

Nicméně můj zrak byl z času na čas přitahován sem tam pobíháním té krasotinky - v ženském těle je jistá neodolatelná přitažlivost, kteráž mě nutí hledět na ně, jakmile je v pohybu - i uhlídal jsem ji zabránu v dosti dlouhé rozmlouvání na druhém konci stolu s lasičkou s liščím čenichem, kterak bylo už popsáno, čímž u mne poněkud ztratila na ceně, ten Kuba byl tak ohavný - a ještě více poklesla, když jsem uhlídal, kterak po návratu k našemu konci tvrdě odstrčila ruku mého Miroula, kterýž jí hnětl pozadí, a ani v nejmenším si ho už nevšímajíc, jako by byl plesnivou kůrkou chleba, obrátila náhle svoje palebné síly proti mistrovi Mundanovi - jehož zraky pravdu pověděno ji ani na okamžení neopouštěly - a spustila na něj takové salvy z kusů, že provedla průlom a vzápětí místo obsadila. Aj, přemýšloval jsem, kolik příslušnic tohoto libého pohlaví je podobných luně, jejíž tvář se v průběhu měsíce mění do tisíce podob! A tady pak neběží o dny, nýbrž o minuty!

Ten vyděrač šenkýř nám přišel po večeři povědět, abychom v noci měli okenice zavřené a zatlučené, neboť okna vedou na cestu a předměstí se hemží dareby, kteříž vidouce okna za luny otevřená, nikterak se nehanbí do nich vylézt po žebříku či jakémkoli sbitém prknu, aby ku svému prospěchu, překvapili spáče. Rovněž abychom dobře přivázali koně v maštali a přikázali sluhům, že mají dohlédnout, by nám je nikdo neukradl, neboť jakkoli dobře zavřená a zabedněná byla vrata na cestu vedoucí, nebylo na ně spolehnutí vůči všem těm odrancům uchem jehly prolézajícím v úsilí, aby obrali o statky bližního svého.

Já a Giacomi jsme sdíleli společné lůžko v jedné jizbě a tuze rádi bychom bývali ponechali okenice otevřené, srpnová noc byla nadmíru teplá, hvězdná a měsíčná, než klada bezpečnost našich životů nad svěží vánek učinil jsem, jakž byl pravil ten čertovský hospodský, a Mundanovi, jenž měl spát s Miroulem v jizbě sousedící s naší, zopakoval jsem poučení hostinského obávaje se, že mu asi nerozuměl, francouzština tohoto mužíka byla zpatlána mâconským nářečím.

Sotva jsem zavřel dveře, ozvalo se zaťukání, a otevřel je takřka už nahý (tolik už přitahovalo lůžko moje znavené nohy), uhlídal jsem Miroula, kterýž všecek oblečen, s bambitkou za pasem, s mečem a dýkou - aniž počítám dva nože, kteréž nebylo vidět, poněvádž je ukrýval ve spodkách - ke mně pravil:

„Vzácný pane, usmyslil jsem si, že půjdu spát do stáje, bych tam nemusel běhat dvakráte třikráte za noc, což by bylo k nepatrnému užitku, kdyby nám uloupili naše koně v čase mezitím."

Pravil to ke mně hlasem zarmouceným a zároveň zásluhu si přičítajícím a já, pozvednuv svíci, abych mu lépe popatřil do tváře, shledal jsem, že má hřebínek tuze splihlý, což mi přivedlo na mysl, že když byl nečekaně odmrštěn po prvních Marianiných projevech přízně ve prospěch Mundana, chtěl ponechat Angličanovi v jizbě volné místo, i dalo mu jistou námahu hrát ušlechtilého a odejít na seno do

stáje, aby se tam, kterak se říká v Périgordsku, *krmil kouřem z pečínky*. Neboť nikdáž nejkrásnější sen nenahradí žádnou krásku a lepší, jakž povědomo, pokojská v hospodě než princezna v paláci, je-li ta princezna toliko sen.

„Nuže jdi, milý Miroule," pravil jsem, cítě se za něj zarmouceným, poněvádž mu zůstane vyschlo v hrdle poté, co se mu v ústech sběhlo tolik slin, „dobře činíš: opatrnosti není nikdy nazbyt, cesty mají tak špatnou pověst a ti prasáčtí Kubové, kteříž se dnes večer tolik hrabali ve svých pokrmech, mají po mém soudu dosti tlusté krky pro tlusté provazy!"

Což pověděv a utěšiv ho ještě více svými chvalořečmi, políbil jsem ho z vlídna srdce na obě tváře a pryč poslal, i byl sdostatek spokojen se sebou samým i se svou ctností, což je nicméně strava hubená, když se chystal zakousnout do hříchu tolik příjemného.

Neusnul jsem tak záhy, jakž jsem si byl myslel, se zadkem bolavým po našem dlouhém cválání, a moje přemyšlování se tu a tam vracelo k odrancům, kteříž nás byli sledovali po velké cestě, i litoval jsem převelice svého rozhodnutí soudě, že není horší neřesti nad netrpělivost, kteráž nás nejdříve přiměla opustit družinu krále a vévody z Epernonu, abychom se vydali všanc nebezpečenství cestování mimo hlavní voje, a teď jsme setrvali ve stejném omylu a nevydali se delší cestou. A tento nepokoj mě nakonec sevřel, až se mi srdce rozbušilo, i vstal jsem a šel se zbytečně přesvědčit, jsou-li naše okenice dobře zavřené, poté jsem zabušil na dveře Mundanovy a když on mi přišel otevřít stále ještě vzhůru, kterak si věru můžete domyslet, vrhl jsem pohled na jeho okno, kteréž bylo zavřené jako hrob, a popřál mu dobré noci, odporučil jsem mu, by dobře zarýgloval dveře a spal s mečem obnaženým.

„Aj, rytíři!" pravil, pohlížeje na mě bystrým zrakem a kvokaje, a jeho ryšavé vlasy a vousy plály v záři svíce, „kdybyste býval měl choť tak vyzáblou a studenou, jako je váš dobrý meč, zdalipak byste měl tolik krásných dětí?"

Jakkoli srdcem jsem byl vzdálen, ráčil jsem se zasmát tomu jeho žertéřství, nicméně jsem připojil, pakliže náhodou dostane návštěvu, aby neopomněl po jejím skončení zavřít znovu dveře na závoru. Odpověděl mi v tuze dobrém rozmaru ujištěním, že jako Odysseus dovede se ubránit každé Kirké, Kalypso i sirénám, a že ostatně chová krásné pohlaví ve velikém opovržení, an nemiluje žádnou věc tolik co společnost psů a koňů. To byl celý můj Mundane, nalézaje potěšení v zakuklení a v kvokání za svou kuklou.

Opustiv ho, šel jsem zabušit na jizbu seržanta Delpecha, jehož jsem spatřil na lehátku už chrápajícího (neboť si byl řádně přihnul) a jeho tři vojáky ležící co nejpohodlněji na podlaze. Vida toho velikého chvastouna už mimo boj, přezkoušel jsem závory u jeho okna a poslal dva z mužů se zbraněmi do stáje hlídat koně s Miroulem podle pořadí, ježto si ve třech sami určí. Co se tkne strážce, kterýž tu ostal, přikázal jsem mu, aby pečoval o svého velitele a zamkl dveře, až odejdu.

Učinil tato opatření, cítil jsem srdce lehčí, nicméně jsem pečlivě nabil bambitky a vytasil meč, jehož řemen jsem si otočil kolem ruky, a položil doutnák vedle svíčky, kterouž jsem konečně sfoukl, jako by týmž vydechnutím sám jsem zhasl - tak záhy jsem přešel z bdění do spánku, kterýž byl ostatně těžký, přerušovaný a se

snem stále opakovaným, neboť jsem viděl a opět znovu viděl sebe, kterak bez přetrží cosi hledám, což jsem byl ztratil, aniž jsem vůbec věděl, co to bylo, jediné to mi bylo jasno, že ta ztráta je pro mě nesmírně závažná.

Ostatně měl jsem pocit, že jsem vůbec nespal, když mě znenadání probudil a na nohy vrhl nesmírný rumrajch spolu s vřavou a pronikavým křikem. S bambitkou v ruce a s mečem přivázaným k pravé ruce vrhl jsem se k Mundanovým dveřím a bušil na ně mocnými ranami co šílený, nedostával jsem však odpověď a ani je nemohl otevřít, poněvádž byly opatřeny závorou zevnitř. Giacomi se ke mně přidal se svící v ruce, i Delpechův strážný, oba dva stejně co já nazí jako červi, přiběhli hospodský ozbrojený sekyrou a prosil nás, abychom nevyráželi dveře, což jsme přesně učinili poté, co jsem mu byl přislíbil dva zlaté na odškodněnou a vzal mu sekyru z rukou, abych rozsekl řetěz.

Ani jsem nepotřeboval Giacomiho svíci a uhlídal jsem, že nešťastný Mundane je mrtev, vstupovalť paprsek luny skrze dokořán otevřené okno a osvětloval na lůžku jeho zkrvavělé tělo probodané množstvím ran, aniž měl ten nebožák čas se bránit, bylť jeho meč jen napolo vytasený. A stran jeho zavazadel, nebylo po nich ani památky, aniž jsem ovšem na okamžení usuzoval, že příčinou tohoto zmordování byl lup, nebo že Mundane otevřel okenice svým vražedlníkům sám od sebe. A všimnuv si na lůžku živůtku a suknice, poslal jsem pryč hospodského a strážného, přičemž tento muž, jako Delpech Périgorďan, stačil poznamenat, že ničemové spáchavší tuto ohavnost nebyli stavu vojanského, neboť by nejprv prořízli Angličanovi hrdlo, aby nemohl křičet a způsobit poplach.

Tento poplach byl v tomto okamžení už dávno vyvolán, celá hospoda v pohybu a v pozdvižení z příčiny křiku a bušení sekyry, a hosté vyrušení ze spánku přibíhali v košilích a se svícemi v rukou, takže chtěje jim zabránit v přístupu do jizby, rozhodl jsem se maličko se před nimi naparovat, a vystoupiv před tento okounějící zástup nahý, leč s bambitkou a s mečem v ruce, mračil jsem se co čert a řval mocným hlasem:

„Dobří lidé, jsem ouředníkem královým, jakž jste to viděli večer podle livreje mých strážných. A jménem krále vám nařizuji a přikazuji, byste se jeden každý uchýlil do své jizby a pokojně ulehl na lože a déle se zde nezdržoval!"

A poněvádž přesto bylo mezi těmi Kuby pár odvážlivců, kteříž se tlačili dopředu ve své nenasytné chuti něco uvidět, namířil jsem na ně špičkou meče a řval, až uši zaléhaly:

„U všech rohatých! Udělám ducha z toho, kdo si troufne o krok dále!"

To stačilo rozehnat ty zajíce, kteříž se všichni utekli zabednit do svých pelechů, ponechávajíce místo Miroulovi, jehož jsem uhlídal na konci chodby, kterak mi běží na pomoc s mečem v ruce, a kterýž byl přešťasten vida mě živa a zdráva, a tak téměř brvou nepohnul, spatřiv Mundana umrlého v tratolišti krve.

„Aj, vzácný pane!" vykřikl a nedokázal povědět nic jiného než „aj, vzácný pane!" dvakráte či třikráte za sebou.

„Miroule," přerušil jsem ho, „vraťse hurtem do stáje a probuď ty hlupáky, spí-li ještě, a dobře hlídej. A pověz mi," dodal jsem nemaje takřka pochybnosti o

původcích tohoto zmordování, „už je tomu dlouho, co ti prasečí Kubové z včerejšího večera osedlali koně?"

„Arciť!"

„A tos mě nemohl o tom zpravit?"

„Vzácný pane, vždyť oni to učinili sotva dvě hodiny poté, co povečeřeli, a v naprostém míru a pokoji co dobří poddaní královi, bez hrdlení a bez vyhrožování, než právě naopak vůči nám třem tuze zdvořilí."

„Aj, milý Miroule," pravil jsem, „žes přec jen nepřišel mě o tom zpravit! Od této chvíle, jakmile kterýkoli ze zákazníků této hospody se dostaví před rozedněním osedlat koně, přiběhni mi to povědět!"

Načež Miroul odešel s hřebínkem sklopeným a tuze zarmoucen, že byl zklamal a že byl za to pokárán, an byl ve věci cti tuze citlivý, ač pouhý sluha.

Po jeho odchodu jsem zbyl sám s Giacomim, vzal jsem svíci z rukou *maestrových* a skloniv se, abych si posvítil pod postel, spatřil jsem tam, jakž jsem věru předvídal, schoulenou Marianu, nahou, oněmělou a jakž se jevilo, hrůzou polomrtvou. Dal jsem jí přikázání, aby vylezla z té díry, a když tě se odtamtud vysoukala, tvářila se, jako by omdlévala zříc Mundana bezduchého: tato slabost se málo hodila k její odhodlané tváři. Což vida pravil jsem jí vážným a chladným hlasem, aby se oblékla. Což ona učinila s větším klidem, než bych býval očekával od svědkyně takových jatek, i pozoroval jsem ji a usilovně se snažil, abych se zbavil toho převelikého zalíbení, ježto ve mně ženy obvykle vyvolávají, a abych na ni pohlížel jako na osobu, s níž bych měl zkřížit meč, a nikoli jako na snědou a švarnou dívčinu, útlou a pružnou jako čepel nože a přitom tuze půvabně zaokrouhlenou a zaoblenou všude, kdež bylo třeba, a s tváří tuze krásnou, s očima bystrýma a výmluvnýma a jako smola černýma, s vlasy nádhernými a ústy takovými, že jste museli hledět toliko na ně, kolikráte promluvila.

„Mariano," pravil jsem k ní snaže se o náležitou tvrdost, „kdybych tě teď vydal městskému profousovi, je jisté, že bys byla zprvu uvržena na skřipec a potom pověšena, poněvádž jsi byla přinejmenším spoluvinná na tomto zmordování, neboť jsem tě byl nalezl pod lůžkem člověka ubitého."

„Spoluvinná, pane," vzkřikla a ztratila maličko barvy z tváře, nikoli však duchapřítomnost. „To věru nejsem! Což bych jinak zůstala zde na místě, místo abych uprchla s těmi ohavníky?"

„Kteříž možná shledali prospěšnějším po činu tě opustit."

„Nikoli!" křičela, „nikoli! Přísahám to na svou spásu, nechať mě slyší blahoslavená Panna a nechať mě čert na místě plamenem sežehne, lžu-li! Nikdy jsem nebyla spatřila ty ničemy dříve než při včerejší večeři a věru jsem tuze prohloupila, že jsem vzala pět zlatých od toho paskřivce, abych smilnila s tím anglickým pánem a otevřela okenici, jakmile usne, ten ohavný lišák mi byl pravil, že chce jediné sehrát frašku a komedii, neboť mu hodlá namluvit, že je můj manžel, a z té příčiny měl také u stolu klobouk do čela naražený."

„A tys mu uvěřila, trdlo hloupé?"

„Kterak bych mu nevěřila, majíc plné ruce jeho zlatých! Třebas jsem byla dosti udivena, když tě mi pověděl, abych utekla dveřmi, až otevřu okenici, což já

jsem neučinila, než schovala jsem se pod postel, abych se zasmála tomu žertéřství. Pro smilování! Bála jsem se, že jejich meče propíchnou postel a zaživa mě probodají! A pomyslete si, pane, že můj živůtek a moje sukně ostaly pod pokrývkou, i umírala jsem strachy, že se kouknou pod postel a odpraví mě. Leč oni na to díky Bohu nikterak nemysleli, byliť zcela zaměstnáni prohledáváním zavazadel."

„Oni se jich tedy nezmocnili ihned?"

„Nikoliv. Odnesli je až po vašem bušení."

„Giacomi," pravil jsem po italsku, „je zřejmo, že ti *spadaccini* hledali dopis."

„Pane," pravila Mariana, kteráž myslím nabývala znovu barvu a jistotu, „já rozumím italštině, moje matka byla z Florencie. A vím, co je s tím dopisem, neboť jsem uhlídala v zrcadle při svlékání, že ho ten anglický panáček ukrývá."

„A kde je?"

„Povím vám to," pravila a hřebínek se jí do výše zvedal, „pakliže mi přislíbíte, že mě nevydáte profousovi."

„Bože pomoz!" vzkřikl jsem vztekle, „to je holka darebná a necitelná! Před nosem jí zabijí urozence a ona handrkuje jako Florenťanka."

„Však také jsem Florenťanka," pravila Mariana a nehnula brvou.

„Šibalko, pakli tě vydám, mučení ti ústa otevře!"

„Leč nikoli toliko před vámi," pravila Mariana, kteráž měla asi více důvtipnosti, než bych si byl pomyslel.

„Giacomi," pravil jsem po latinsku, „copak soudíš o této holčici? Není-liž příliš chytrá na to, aby byla počestná? Věříš-li její pohádce?"

„Kdyby byla hloupá, věřil bych jí," pravil Giacomi, i on hovoře jazykem Ciceronovým. „Než z druhé stránky, je-li ten dopis státním tajemstvím, kterakž pravíš, možno-li dopustit, aby se ho zmocnil profous mâconský? Soudím tudíž, že třeba vyjednávat."

„Nikoli však dříve," volal jsem, „pokavád se nepokusíme dobýt pevnost hurtem!"

A chopiv náhle Marianu za dlouhé vlasy, ohrožoval jsem jí hruď obnaženým mečem.

„Už je toho dosti," křičel jsem mocným hlasem, „konec smlouvání! Mluv, jeli ti život milý!"

„Pane," pravila Mariana s náhlým pousmáním, „vy žertujete! Vy byste dokázal zabít ženu, vy, jemuž se tolik protiví dát ji pověsit?"

„Petře," strojil řeč Giacomi znovu po latinsku, „ta holčice tě mžiknutím oka prohlédla, a kterak je patrno, je věru prohnanější, než bychom soudili. Nevím vskutku, co si o tom myslet, leda to, že kdyby byla účastna na tom mordování, byla by jim pověděla, kde je dopis, poněvádž viděla, kam jej Mundane schovává."

Správnost tohoto poznamenání, kteréž jako by Marianu zbavovalo viny, mě zarazila, a já znovu podlehl slabosti, že jsem neuposlechl svůj vnitřní pocit, kterýž mě přikláněl na stranu opačnou, a rozhodl jsem se ponechat tu ženštinu na svobodě, pokavád se od ní dovím o dopisu. V čemž jsem se žalostně pomýlil, kterak se vyjeví následovně.

„Ženo," pravil jsem, „smlouvání skončeno: dopis za svobodu."

„Pane rytíři," pravila Mariana hledíc mi do očí, „mám vaše slovo urozence?"

„Máš. A odkud je ti známo," dodal jsem zprudka, „že jsem rytíř?"

„Slyšela jsem, že vás tak nazývá seržant královských stráží," odvětila Mariana pohotově.

A jakkoli byla ta věc možná, nevěřil jsem jí, než přešel jsem to všecek netrpěliv, abych měl ten dopis týkající se zájmů tří království, neboť jakkoli byl adresován Navarrským jediné Alžbětě, nepochyboval jsem, že se v něm jedná i o mém pánovi.

„Ten gentleman zastrčil dopis pod tuhle truhlu," pravila Mariana s tváří tuze mrzutou, jako by se zdráhala vydat mi dopis, tak jako mně bylo proti srsti osvobodit ji.

Truhla se ukázala být obrovskou a těžkou, byla pobita tolikerým kováním a železnými obručemi, že uchopiv její držadlo nedokázal jsem ji pozvednout, třebas jsem vyvinul veškero úsilí, a musil jsem povolat na pomoc Giacomiho v nemalém úžasu, že Mundane to svedl sám.

„Co slíbeno, to dodrženo, Mariano," pravil jsem s dopisem v ruce. „Jsi volná."

„Díky Bohu a vám, pane rytíři," pravila Mariana činíc mi uctivou reverenc, kterouž její oči popíraly, nezdályť se mi ani mírné, ani uctivé.

„Věru spíše ďáblovi by měla děkovat," pravil Giacomi, kterýž přistoupil k Mundanově tělu a dodal hlasem malenkonickým: „Není-liž žalostno, že život tohoto dobrého urozence je námi tak málo oplakáván, an ten prokletý dopis, pro nějž byl zhuben, zaujímá tak mocně naši pozornost?"

„Toť pravda, bratře," odvětil jsem, „také já v tom cítím jakous nespravedlivost a ukrutnost. Nicméně nelze oplakávat druha v boji padlého, pokavád boj pokračuje, a mně je dobře povědomo, že jsme teď všichni ve velikém nebezpečenství, majíce toto v rukou."

Poté, vida ho s ústy zamčenými a po mém soudu v modlitbách ponořeného za nešťastného Mundana, opustil jsem ho, abych se šel obléci do jizby a ukrýt do svého kabátce dopis, kterýž jako by mě pálil na kůži, neboť ve své obálce nosil smrt. Vrátiv se do Angličanovy jizby, uhlídal jsem tam seržanta Delpecha, jehož byl strážný vzbudil a kterýž se jevil už zotaven po svém pití, než tuze zkormoucen a zahanben, že byl spal jako plch uprostřed té vřavy. Poslal jsem ho pro hospodského, a když odešel Giacomi, aby se šel i on obléci, zkoumal jsem zblízka Mundanova zranění, a jak podle otvorů těch ran, tak i podle toho, že žádnou z nich nebylo vidět na zádech (jak jsem se o tom přesvědčil, když jsem ho otočil), usoudil jsem, že byl ubodán dýkou a nikoliv posekán meči, kterakž to byla lživě vyprávěla Mariana tvrdíc dokonce, že ty meče byly propíchávaly lůžko a ohrožovaly jí život.

„Šenkýři," pravil jsem tomu škudlivci, když šel, „co je ti povědomo o té Marianě, kterouž máš ve službě, stran jejího domova, rodičů a vesnice?"

„Zhola nic, vznešený pane," pravil ten Kuba, „najal jsem ji do služby včera po polednách hodinu poté, co mi zčistajasna utekla moje služebná, a tahle zpropadená holčice se nabídla sama od sebe, aniž se vůbec hádala skrzevá plat, an ten, co dávám, není moc tučný, jsouť moje výdělky tuze šmízové. Vznešený pane, mluvím

k vám s veškerou uctivostí, je třeba mi spravedlivě zaplatit lůžko, poněvádž je všecko zničené od krve, a také chybějící prostěradlo.”

„Jakže?” pravil jsem s ústy zejícími, „co pravíš? Chybějící prostěradlo? Myslíš, že ti bídáci ti odnesli prostěradlo? Byla by to pro ně věru krásná kořist, když nyní jsou zbohatlí oloupením tohoto urozence!”

„Pane,” pravil šenkýř, „pohleďte: je tu toliko jedno. Kde je druhé?”

„To nevím, možná na zem sklouzlo.”

Poté hospodský podřepl, aby se podíval pod postel, vykřikl a vytáhl prostěradlo stočené do klubka, toto prostěradlo se jevilo na první pohledění pomazané krví, a když je hospodský roztáhl, vypadla z něho dýka.

„Bože pomoz!” křičel jsem všecek smyslů zbavený. „Kde je ta holka pekelná! Hospodo, jde o tvůj život, doveď mě do její jizby!”

Když však hospodský kráčel přede mnou po točitých schodech, narazil jsem na Miroula, kterýž ke mně běžel všecek zděšený a oči každé jiné barvy mu takřka z důlků vylézaly.

„Vzácný pane,” křičel, „Mariana tryskem uprchla na vašem španělském koni!”

„Jakže,” řval jsem, „na mém koni!”

„Aj, vzácný pane, ta lstivost zatracená! Přišla ke mně se vzkazem od vás, že vám mám koně osedlat. Což jsem učinil, a když jsem otvíral vrata na cestu vedoucí, překážela mi uzda, i nabídla se, že mi ji podrží, a zatímco jsem se zabýval otvíráním, vypustila vašeho koně, hurtem skočila do sedla, a sedíc na něm obkročmo co muž, bodla ho ostruhami a pryč zmizela.”

27. Nešťastná duše králova

Že byla spáchala to zmordování a že je byla spáchala sama, bez pomoci a účastenství oněch prasečích chlapíků, ježto jsem byl podezíral, to se vyjevilo při dalším šetření. Mariana využila nočního odjezdu těch darebníků (kteří měli možná jiné hříchy na svědomí), aby jim hodila tu věc na hřbet, postavila k Mundanově oknu žebřík, kdyžtě okenice byly ještě zavřeny, po svém činu je otevřela; vyhodila skrze ně Angličanova zavazadla na cestu, nám nabulíkovala, že ti Kubové je byli odnesli, utřela si krev z těla do jednoho prostěradla a skryla do něho dýku, sama pak se schovala pod postel, předstírajíc takřka mdloby při odhalení zločinu, jejž byla sama spáchala s chladnou rozvážlivostí, ana byla probodala nebohého Mundana desíti ranami.

Usoudili jsme, že kdyžtě byla přijela do Mâconu dlouho před námi, nalezla při projíždění městem všechny hospody plné krom Černého koně na předměstí, majíc pak jistotu, že tam budeme nocovat, podplatila pokojskou řečené hospody, aby dala šenkýřovi výpověď, a nastoupila na její místo soudíc, že Mundane, i kdyby snad měl nedůvěru v pocestné, nebude se bát pokojské, neboť je dobře povědomo, že pokojské jsou v tomto království vybírány švarné a mladé, aby za peníze zpříjemňovaly noci zákazníkům. Co se tkne jejího chování a pitvoření při večerním hodování, jejího laškování s Giacomim, se mnou i s Miroulem, jejího tichého rozmlouvání s lasičkou s liščím čumákem, bylo to toliko koketní přetvařování, aby vydráždila Mundana, získala si přístup do jeho lůžka a poté, co ho byla vyčerpala milostnými hříčkami, ve spánku ho zhubila.

Chybovala ve dvou věcech: za prvé (což byl strážný dobře zaznamenal) na rozdíl od Judity obětující Holoferna nepodřezala naráz hrdlo své oběti, i mohl tedy Mundane křičet a poplach ztropit; za druhé nezkusila hned truhlu a domnívala se, že ji bude moci nadzvednout, jakž to byl učinil Mundane, aby vytáhla dopis, jejž tam byl on vložil. Čímž vše přišlo ouplně nazmar, neboť zabila Mundana pro nic za nic a ocitla se sama u velikém nebezpečenství oběšení nebo rozčtvrcení, z něhož se vyvlékla ostatně tuze odvážně, neboť mě lapila jako rybu na těsto a skrze krásnou lest mi uloupila koně, věru jediného ze stáje, kterýž by ji býval mohl dostihnout, kdyby si bývala jiného vybrala.

Nelze vyloučit, že byla hlavou malého houfce, kterýž už od Lyonu nasadil čenich na naši stopu, než soudíc podle našeho počtu a vzhledu sdostatek hrozivého, že štěstěna v boji by nebyla vyrovnaná, rozhodla se užít lsti tam, kde by se nám silou nevyrovnala. A co mne se týče, krom ztráty španělského koně (za něhož jsem zaplatil pět set zlatých, neboť zvíře to bylo tuze krásné a summou rychlé i statné) byl jsem si vědom, že od této chvíle jsem na černé listině mocných nepřátel krále, anžto Mariana nemohla nebýt horlivou stoupenkyní Guise, a kterak jsme viděli, i šelmou krvelačnou při provádění záměrů svého pána.

Zakoupil jsem si s hněvem v srdci nového koně a cestuje tentokráte velikou oklikou, to znamená po malých cestách, dorazil jsem do Paříže bez překážek a bez pohrom a neměl jsem stání, dokavád jsem neodevzdal dopis Navarrského lady Staffordové, s kterouž jsem se opět setkal u maršálky Joyeusové. Za což mi ona

vřele poděkovala, aniž projevila takový zármutek nad smrtí Mundanovou, jaký bych si byl přál uhlídat. Než Angličané, zdá se mi, udržují ve svém myšlení více ještě než my rozdíly rodu, postavení a hodnosti, jakž vyplývá z toho, že mají dvojí označení pro šlechtu (tam, kde my máme toliko jedno) - *gentry* kteráž je níže, a *nobility* kteráž je výše. Mundane patřil k první a lady Staffordová ke druhé, i pokládala se zajisté za přesmíru vznešenou, aby proň plakala, a prohodila nad ním příležitě chválu toliko uměřeně řkouc, že to byl dozajista urozenec královně ouplně oddaný, nicméně však neopatrný. *Rash* bylo slovo, jehož použila, projevujíc jisté opovržení, když tě uslyšela z mých úst, že anglický urozenec byl ochoten co kohout obskákat na hospodě pokojskou - a nadto Francouzku.

Byl jsem maličko zklamán, že ani vévoda z Joyeuse, ani hrabě z Bouchage nenavštívili onoho dne maršálku, když tě však jsem našpízoval uši v salóně své ochránkyně, jevilo se mi, že se tam tuze požírá kacířství a že to přežvykování poněkud páchne Guisem u těchto lidí, vděčících za nesmírné bohatství svého domu toliko králi. Markýz z Miroudotu, jehož zraky byly tuze bystré a prohlédly můj údiv, ač jsem jej s převelikou námahou zakrýval, pravil ke mně *sotto voce*, bera mě za paži:

„Kterak jsou ke mně nespravedliví, pravila korouhvička, že mě takto nazývají: to vítr se točí a nikoli já…"

Miroudot patřil k tomu rodu lidí, kteréž guisovci nenáviděli skoro tolikéž co hugenoty a kterýmž se tenkráte říkalo *politici*: tím se označovali katolíci, kteříž se nechtěli nižádnou způsobou hrdlit s reformovanými, buďto že k nim chovali jakési tajné sympatie, buďto že nejednou pokládali horlivost papeže, duchovenstva a Španěla za krajně podezřelou a obávali se vložit si na hřbet tyranství inkvizice, buďto také že byli věrni králi a zřetelně rozeznávali, že občanská válka, do níž nás chtěl uvrci Guise, prospěje toliko jemu samému, náboženství bylo toliko pláštíkem jeho ctižádostivosti.

Tito *politici* tak opovrhovaní byli vpravdě lidé tuze poctiví a čestní, ať už Miroudot, ať už Hvězda, ať už Roquelaure, než smýšlením se v odstínech převelice lišili a v srdcích měli mnoho moudrostí a málo horlivosti, i nedovedli se nikdy spojit, aby odolávali útlaku guisovců, a bojovali proti ním toliko svým počtem a svou netečností.

Jakmile jsem zvěděl, že se král vrátil s Epernonem z Lyonu, vydal jsem se ho navštívit a v jeho předpokoji jsem narazil na hordu dvořanů, kteříž ho oblékali, jsouce jakoby posedlí po jeho přízni a jeho štědrosti, neboť ho dva měsíce neviděli, většinou to byli přívrženci krále, než někteří z nich i známí guisovci žeroucí ze dvou žlabů a polykající zlaťáky tohoto panování se očima už upřenýma na zlaťáky panování příštího nebo toho, v něž doufali, že přijde.

„Aj, *mi fili*!" pravil ke mně Fogacer vynořivší se z toho houfu, objal mě v prudkém stisku svýma pavoučíma rukama a upřel na mě bystré oči pod ďábelským obočím, „hle, už ses navrátil ze svých poselství a jsi cítit prachem síry a kacířských hranic jako za onoho času, kdy ses honil za pekelným fraucimorem mezi hroby na hřbitově svatodivišském. Je to však mnohem horší," pošeptal mi do ucha.

„Tuze se tu vykládá o černokněžnictví, kejklech a jiných kouzlech, kterých používáš ve službách potměšilých záměrů královýchˮ.

„Co se tkne toho čarování,ˮ pravil jsem se smíchem nevěda, co je mu povědomo o mých trampotách, „hlavně jsem předepisoval arcimilci pro jeho krk kloktání svařenou a slanou vodou.ˮ

„Říká se toho více, *mi fili*,ˮ pravil Fogacer potichu.

„Co se říká?ˮ

„Žes byl ten z družiny Epernonovy, komu byl svěřen úkol odevzdat potají Navarrskému od krále dvě stě tisíc zlatých, aby vedl válku proti katolíkům tohoto království.ˮ

„Leč Navarrský se mnou ani nemluvil, ba ani mě neviděl.ˮ

„Právě skrze to se stáváš podezřelým, neboť není pravděpodobné, že by na tě Béarňan mohl zapomenout, an se s tebou setkal večer před svatým Bartolomějem. Také se říká, žes mu odevzdal ty monetky prostřednictvím barona z Mespechu.ˮ

„Toť čistý a ryzí výmysl.ˮ

„*Mi fili,*ˮ pravil Fogacer vymršťuje své černé obočí, „výmysl je zřídkakdy čistý a nikdy není ryzí.ˮ

Čemuž se zasmál a byv odvolán ctihodným doktorem Mironem, opustil mě, ponechávaje mě s ústy zejícími a nanejvýš znepokojeného z pověstí, ježto o mně obíhaly po Paříži, a ty pověsti mě jasně určovaly pod nůž vražedníků, nebyloť za onoho času klamu tak obrovského, aby ho pošetilý lid nespolkl. Chtěl jsem najít vysvětlení u Quéribuse, a hledaje ho v davu, uzřel jsem ho v rozmluvě s jedním polovičním guisovcem, kterýž vida, že se blížím, zčerstva se s baronem rozloučil, vrhl na mě vyděšený pohled přes hrůzou ztuhlé rameno a uprchl, jako by byl ďábla uhlídal.

„Boře pomoz!ˮ pravil ke mně přítel Quéribus, kdyžtě mě byl takřka udusil objímáním a ošoupal tvář pocely, „vy máte, Petře, v Paříži pověst tuze špatnou. Těch dvě stě tisíc zlatých je skvrnou na vaší zlaté pověsti!ˮ

Čemuž se zasmál, tuze spokojen svým *gioco di parole*.

„Než kdo věří té nesmyslné pohádce?ˮ

„U dvora nikdo, snad krom toho hňupa, kterýž mi podával pracku, kdyžtě ho pouhé vaše spatření uvrhlo na zběsilý útěk. Málo lidem v Louvru je tajno, že dal-li vskutku král dvě stě tisíc zlatých Epernonovi při jeho odjezdu, bylo to na krytí nákladů jeho poselství. Než buďte ujištěn, že lid pařížský bude věřit této bajce jako Písmu svatému.ˮ

„Než kdo může vymýšlet takové šalebnosti?ˮ

„Jakže? Vy to nevíte? Přec Belhavá! Má zvláštní vlohy vynalézat zprávy, ježto nejvíce škodí králi a nejvíce slouží jejímu bratrovi. Poté je zaznamenává na listech, kteréž dává doručovat - za peníze - nejzuřivějším guisovským kazatelům v Paříži, a ti pak je v neděli rozsévají mezi prostý lid, jako by to bylo slovo Boží.ˮ

„Než kdo uvěří tomu, že král dal dvě stě tisíc zlatých Navarrskému, aby rozpoutal válku proti jeho vlastním vojskům?ˮ

„Pařížané, milý Petře. Není nic sdostatek pošetilého, aby to Pařížané nespolykali, pokavád se jim to často opakuje. Například že král promrhal čtyři sta tisíc zlatých v Lyoně za nakoupení malých dámských čoklíčků."

„Kterak tomu rozumět?"

„To jsou ti malí psíci, kteréž dámy rády chovají na klíně. Všimněte si, Petře, té obrovité částky: čtyři sta tisíc zlatých. Kdyby stál jeden pes pět set zlatých, král by jich byl zakoupil osm set. Pro smilování! Co by si s nimi počal?"

„A toto se nicméně hlásá z kazatelen?"

„Nikoli, nikoli! Toto se praví v sakristii, šušká ve zpovědnici, naznačuje na kazatelně a vykřikuje při procesích! Semináře z toho činí cvičení pro faráříky! A pánové ze Sorbony to ukládají žákům k rozkladům! Na mé svědomí, to je na umření! (Jakkoli ta dvě rčení už zanikla, Quéribus jich užíval stále, aby zdůrazňoval svou věrnost Jindřichovi, kterýž je byl uvedl do módy, když tě byl vévodou z Anjou.) Spočtěte si, Petře," pokračoval ohnivě, leč hlasem ztišeným, „že v Paříži je na pět set ulic a že není ulice tak malé, aby nečítala alespoň deset řeholníků (ať už mnichů či kněží), a představte si, kterak nesmírná síť je rozhozena na prostý lid našeho dobrého města skrze těchto pět tisíc horlivých stoupenců Guisových!"

„Kverulante Quéribusi," pravil Chicot, strkaje mezi Quéribuse a mne svůj dlouhý nos, na jehož konci visela nezadržitelná kapička, „i ty, Žiloupouštění, jako bych býval slyšel svýma dlouhýma ušima (které byly vskutku tuze velké), že kujete pikle proti Velebnosti! Toť hrdelní zločin v tomto království! Nechodíte na kázání? Neznáte-li evangelium podle Belhavé [31]? Podle Velkého podolkáře [32]? Podle Tlustého hňupa [33]? A především podle Velebnosti [34], kteráž si tak ráda proplachuje hubu sebechválami?

Všimněte si ostatně, prosím vás, že naši čtyři evangelisté jsou čtyři princové lotrinští. První: Belhavá; Druhý: Tlustý hňup, kterýž se na své nevěstce vyvaluje; třetí: Velký podolkář, kterýž jednou rukou svým kropáčem a druhou svým oudem mává; čtvrtý: Velebnost, kteráž je zrcadlem všech ctností, známých i neznámých. Všichni čtyři pak jsou sloupy a oporami naší svaté Matky církve!"

„Chicote, přesmíru nasazuješ," pravil Quéribus, který, jakkoli protiguisovec, nerad slyšel pomlouvat prince, byť to byli Lotrinčané a tudíž cizinci.

„To Paříž nasazuje," pravil Chicot. „Paříž trpí dvěma velkými zly: má sto tisíc koňů a pět tisíc kněžků. Jedni kadí hromady smradlavého trusu. Druzí kadí hromady guisovského kázání."

Čemuž jsme se smáli a náš smích přivábil k nám dvořeníny tuze lačné Chicotových slov, kteráž se obvykle roznášela z jednoho konce Louvru na druhý. Chicot nás chopil každého za paži, kapička mu spadla - díky Bohu - na jeho vlastní kabátec, a odtáhl nás do okenního výklenku, kde poté, co jsme zjistili, že nikdo v této

---

31 *Vévodkyně z Montpensieru*
32 *Kardinál z Guise*
33 *Vévoda z Mayenne*
34 *Vévoda z Guise*

časné ranní hodině ještě neulevoval svým střevům, jsme vykonali svou stolici – než pravdu pověděno toliko v krátkosti.

„Žiloupouštění," pravil Chicot tuze potichu a tónem tuze vážným, „král je zarmoucen, že Epernon neměl štěstí se svým posláním, neboť kdyby Béarňan konvertoval, počítal s ním, že by byl oporou jeho trůnu. Krom toho ve své neskonalé dobrotě má starost o tvou bezpečnost, an se byl doslechl o tvých trampotách v Mâconu."

„Jakže? Už?"

„Jindřich má své jednatele," pravil Chicot. „Myslíš, že jsi samojediný? Ostatně hodlá tě přijmout, jakmile skončí s rozvíjením vřetena svých hříchů do ucha otce Augera."

„Chicote," pravil jsem, „ty, jehož bláznovství je tak moudré…"

„Krásný začátek," pravil Chicot.

„Pouč mě, čím to, že kdyžtě se jezuité v Londýně, v Trevíru, v Remeši a v Římě zabývají těmi krásnými, nám známými záměry, Jindřich si vybral jednoho z nich za zpovědníka."

„Je na to jedna odpověď," pravil Chicot: „že otec Auger je rozhodný stoupenec králův a vždy jím byl."

„Je na to druhá odpověď," pravil Quéribus, „že totiž jezuité nekladou všechna svá vejce do stejného košíku."

„Pravda," děl Chicot. „Než kladou devět vajec do košíku Guisova. A jedno jediné do košíku Jindřichova."

„Pánové," oslovil nás, blíže se k nám, dvořan vysoký a tuze vyšňořený, pokavád si vzpomínám, byl to Alfons z Ornana, „jsem tuze nešťastný, že vás musím vypudit, leč potřebuji místo, abych si ulevil."

„Korsičane," pravil Chicot, „zde je máš, poněvádž jsi nejlepší z Korsičanů a svému králi tolik oddaný."

„Baže, to je pravda," pravil Ornano, svlékaje si spěšně nohavice: „dám život svému králi."

„A svoje hovno jeho paláci," pravil Chicot.

V tom okamžení se otevřely u krále dveře a Du Halde zařval, až uši brněly:

„Rytíř ze Sioraku, lékař králův!"

Neprodleně jsem prorazil ten nahromaděný dav, předstíraje skromný vzhled, než v duchu se nadmíru naparuje, že jsem prošel před pupky těch krásných velmožných pánů, a za mnou v patách Chicot, jehož Du Halde zastavil, kdyžtě hodlal přejít práh.

„Pravil jsem ‚lékař králův'," pravil Du Halde, tuhý co rejtar z Germanie.

„Jako bych nebyl," pravil Chicot. „Léčím mu duši."

„Nech ho, Du Halde!" vzkřikl král zevnitřku.

„Du Halde," pravil Chicot, „od nynějška navždy ti budu říkat *Du Halt*."

Král stál s levou rukou opřenou o římsu krbu, oděn byl v bledězelený kabátec řezaný se žlutým vyvlačováním, tento kabátec item nohavice byly zlatem vyšívané, drahokamy a perlami v nespočetných řadách poseté. Pod okružím, jehož záhyby byly tuze dobře naškrobeny a zářivě bělostné (Jeho Veličenstvo je samo škrobilo

v rýžové vodě), měl dvojitý náhrdelník z ambry do zlata zasazené, tento náhrdelník, jakmile jsem se ke králi přiblížil, šířil libou vůni; na pravé ruce měl dva prsteny a na levé tři; na každém uchu neméně než dva přívěsky, jeden démantový, druhý perlový. Pod birýtkem, jejž si byl nasadil podle nejnovější módy s dvěma chocholy na temeni trčícími, vlasy do kudrn zkadeřené tvořily bohatý zvlněný účes.

Jindřich, kterýž dokázal být v důvěrném kruhu uvolněný a rozesmátý, jakž tomu bylo za našeho posledního setkání, vynacházel se dnešního rána v náladě těžkomyslné, což znamenalo, že jsem neměl k očekávání smích ani úsměv ba neučinil jediný pohyb, toliko mi podal pravici k políbení, jeho levice pak spočívala na výstupku krbu nehybně jako z mramoru, tělo bylo ztuhlé jako socha a jeho krásné italské zraky, černé, hluboké a zavlhlé, hleděly mi upřeně do tváří, z očí do očí bez mžikání.

Vyšňořený jako modla (a obtížený přinejmenším tolika drahokamy, perlami a klenoty co královna Alžběta, kdyžtě jsem ji uhlídal v Londýně v čase poselství, ježto tam konal v roce 1586 Pompone z Bellièvre), vysoký, postavy elegantní navzdory hrozící otylosti, tváře tuze sličné, jakkoli maličko uzavřené a malenkonické, Jindřich neopomněl jevit se opravdově vznešeným, jako by s nejvyšší pečlivostí vytvářel obraz krále, kterýž by sám o sobě vnucoval úctu. Kolikrátkoli otevřel ústa, jeho vybraná mluva dodávala výsostný půvab jeho přemyšlování, kteréž bylo vždy nejmoudřejší, nejbystřejší, nejspravedlivější a nejpříhodnější mezi všemi, kdo byli přítomni. Posléze, pakli se jevil šlechetným, jakž praveno, nade všechny krále, a zahrnoval nevídanými dary všechny, ježto mu sloužili, nepocházelo to toliko z jeho přirozeného založení, nýbrž i z představy, kterouž choval o svém královském úřadě, an nazýval služebníky „svými dětmi" (on, jenž žádné neměl) a byl k nim dobrotivý, štědrý a nekonečně shovívavý - pokavád mu byli alespoň trochu věrni.

Mám-li nalézt nedostatky na tomto dobrém vladaři - čemuž se vzpírám, tolik jsem ho miloval - , nemohu říci, že tento obraz krále, jejž si byl vytvořil (s takovým uměním a s takovou námahou) skrze své skvoucí vzezření, skrze pečlivou etiketu ve všem zachovávanou, skrze obdivuhodnou rozumnost ve vedení státních záležitostí za všech okolností projevovanou a posléze ve styku s hodnostáři a služebníky skrze svou nekonečnou velkodušnost, zkrátka tento obraz tak sličný, tak šlechetný a dokonce vznešený byl nicméně toliko obrazem takořka stejně nehybným co jeho ruka, ježto spočívala jakoby z mramoru - mramor na mramoru, dalo by se říci - na římse krbu, a poněvádž jsem nebyl ještě v patřičné vzdálenosti od něho, abych mohl pokleknout, nepodával mi svou pravici, uchovávaje po svých oudech až po své oči do mých upřené nepohnutelnost sochy.

Po veškeren ten čas, co jsem mu náležel, totiž až do jeho smrti, Jindřich po mém soudu jako by trpěl jakousi nechutí k jednání, k hýbání a k ukrutnému nakládání (ježto pohříchu časy si žádaly). Nikoli že by jeho vůle byla slabá nebo jeho duše nerozhodná. Leč čítaje denně Machiavelliho dospěl k přesvědčení, že lépe je předstírat slepotu, tajit, vyčkávat, usmívat se; toto chování se až příliš shodovalo se sklonem jeho povahy, kteráž ho vedla k tomu, že stoicky snášel, aniž brvami hnul, zasahování do svých práv, ztenčování svého majetku, okrádání, ba i ponižování.

Nikoli však že by tím nebyl pohoršen nebo že by se v hloubi duše zříkal pevného odhodlání, že všechno napraví ku prospěchu svému. Než jeho přílišná trpělivost vzbuzovala v jeho osmělujících se nepřátelích, ba zhusta i v jeho služebnících dojem, že je měkký a zbabělý, zatímco takovým zdaleka nebyl (jak to další vyprávění dobře dokáže).

Tento vladař nekonečně uvážlivý měl tu slabost, že věřil v moc rozumu ve století horlení. Chtěl spíše domlouvat a přesvědčovat, místo aby stínal hlavy, ježto osnovaly jeho zkázu. Nakonec je nechal srážet, leč až v krajnosti ouplně nejzazší a jakoby v zoufalosti, že nemůže činit ani chtít nic jiného.

Dobře si vzpomínám stran těch kazatelů a doktorů ze Sorbonny, kteříž krále napadali a pomlouvali, že tři roky po onom dnu a rozmluvě, o níž se tuto hotovím vyprávět, král, jsa na ně tuze rozzlobený, obeslal je tolikéž co soudní parlament k sobě do Louvru a po dvě hodiny jim ostře a tvrdě vytýkal tu jejich nestoudnou a bezuzdnou vůli kázat proti němu.

Ti ničemové ho poslouchali tetelíce se po všech oudech, nejvíce ze všech Boucher, po našem Řezník (jméno k němu dobře se hodící), farář od svatého Prévosta, jemuž Jeho Veličenstvo povědělo, že je *„zlý a nestoudný”*; an se opovážil kázat proti králi potupnosti a očividné v hrdlo lhaní, například hlásal lidu, že Jeho Veličenstvo bylo přikázalo uvrci v pytli do vody Burlata, obžerného teologa z Orléansu, zatímco tento Burlat netoliko byl naživu, než i denně hodoval v Boucherově společnosti a spolu s ostatními kněžími, cpal se, chlastal, klábosil a hádal se.

„Bouchere,” zvolal král, „a vy všichni faráři a doktoři ze stejného žalostného těsta, pohříchu nemůžete popřít, že tím jste veřejně zatraceni, a ze dvou důvodů:

Za prvé jste veřejně z kazatelny uráželi mě, svého krále zákonitého a přirozeného, a vrhali mnohé pomlouvání a klevetění na mou čest, což je vám zakázáno skrze Písmo svaté.

Za druhé sestupujíce z kazatelny poté, co jste byli o mně lhali a křivě mluvili, odcházíte přímo k oltáři sloužit mši, aniž mě požádáte o usmíření a aniž se vyzpovídáte z řečených lží a pomluv, jakkoli denně kážete, že kdyžtě člověk v hrdlo lhal nebo o někom křivě mluvil, má se jít s ním smířit, prve než předstoupí před oltář.

A co se tkne vás, pánové mistři svobodných umění na Sorbonně, slyšel jsem, že 16. dne tohoto měsíce, shromáždění ve svých zdech po znamenitém hodování, přijali jste poté, co jste o něm byli rokovali, tajné usnesení, podle něhož je prý zákonité odejmout vládu panovníkům, kteréž neshledáváme takovými, jakými je chceme mít. Prosili mě, abych tomuto krásnému usnesení nevěnoval pozornost, poněvádž jste je přijali po hojném pití. Nicméně však, pánové ze Sorbonny, kteříž se mícháte po pití do žezel a korun, i vy, páni kazatelé, rád bych vám připomněl, že papež Sixtus Pátý v přítomném čase vládnoucí poslal na galéry dobrých tucet františkánů, poněvádž o něm křivě mluvili ve svých kázáních. A tudíž chci, přeji si a přikazuji, byste chovali ve schráně své paměti, že není nikoho mezi vámi - pravím nikoho -, kdo si nezasluhuje stejný trest, ba ještě větší než tito františkáni; že ráčím pro tentokráte zapomenout a odpustit vše pod podmínkou, že se to nebude opako-

vat, jinak bych poprosil svůj soudní parlament, aby vás po právu a pro výstrahu odsoudil."

Což byla řeč zajisté krásná a pevná, leč její libá rozumnost se vznášela příliš vysoko, než aby se dotkla duší tak nízkých, ježto ji poslouchaly, a ti pazhřivci, nevidouce na konci svých výpadů pro své tlusté krky tučných prebendistů zaslouženou oprátku, cítili, kterak beztrestnost zvyšuje jejich odvahu a kterak trpělivost králova znásobuje jejich nenávist k němu.

Thou mi jednoho dne pověděl, v čem spočívaly králova lenivost a průtahy při jednání a trestání: byl to člověk především kancelářský, jenž rád v poklidném studování přemítal o zvycích a obyčejích a ediktech království, aby napravoval zkažení, ježto v nich rozeznal jeho pronikavý zrak, a nikdy nebyl tak šťastný, jako když mohl za nejpokojnějších let svého panování věnovat se všecek stavbě nesmírného tělesa zákonů, kteréž bylo pojmenováno po něm co zasloužilá a zákonitá pocta tomuto dílu stěžejní důležitosti *Kodex Jindřicha III*.

Není mi povědomo, zda naženu sdostatek vody na tento mlýn, poněvádž jsem byl svědkem, kterak král, třebas člověk kancelářský, dospíval k mnoha rozhodnutím, ježto byla o sobě nadmíru znamenitá - jako příkladně poselství Epernonovo k Navarrskému - , leč zmršila se. U krále tomu nebylo tak, že by uvažování nedokázalo probudit k životu svou sestru činnost, spíše činnost sama jevila se být sirotkem, neboť se vždy setkávala toliko s časy tak bouřlivými a nejistými, že její nezdar vzbuzoval pochybnosti, zda její matkou byla moudrost. Chceme-li pak srovnávat chování vévody z Guise v tomtéž období mezi rokem 1584 a 1588, pozorujeme, že i on se jevil podobně ochromeným. To z té příčiny, že danosti byly proň stejně zmatené jako pro krále; že měl-li pro sebe španělské zlato a přízeň lidu, měl proti sobě zákonnost panovnické moci: a že posléze vzal si za štít náboženství, leč tento štít ho tlačil, tísnil, ba oslepoval a nutil, aby kráčel k trůnu pozpátku co krab.

Můj ubohý pán byl na každém kroku při svém činění obtížen nesmírnou vahou svědomí, kteréž nedokázal smířit se svými zálibami, chovanými v nemalém opovržení církvemi (hugenotskou item katolickou), papeženským duchovenstvem, pastory vyznání obnoveného i lidem. Proto, aby si vyrval ze srdce toto ohavné břímě, Jindřich se tak často uchyloval do klášterů, kde trávil čas v nuzné cele modlením a sebetrýzněním, nebo chodíval bos v blátě a splaškách pařížských ulic nepřestajně s procesími, při nichž, zpívaje a modle se v žíněném rouchu kajícníka, se bičoval. A tak, byť na tuto nešťastnou duši dopadly jakékoli sliny (pomluvy, šalebnosti i hanopisy) z výšin posvátných kazatelen, byť ji Guise zahrnoval sebevětšími urážkami a sebevíce oklešťoval královskou moc, cítila se v hloubi ještě černější, než ji činili ostatní. A tak, chtěl-li se král na ní pomstít, co hříšník neváhal pít žluč a ocet ponižování.

28. Do vyhnanství

Nepravím, že mi všechny tyto myšlenky vytanuly mezi okamžením, kdy Du Halde otevřel dveře, a okamžením, kdy jsem poklekl na zem před králem a on mi podal k políbení svoji krásnou ruku, kterouž jsem jemně uchopil do své zvrásněné hrsti dobře věda, kterak všemožně pečuje o to, aby ji udržel hebkou. Než hrnou se mi v hojném počtu, připomínám-li si tuto rozmluvu mezi všemi ostatními, nikoli že by se při ní povědělo něco mimořádného, nýbrž že jsem byl tehdáž překvapen chováním krále, kterýž vyhlížel ve své dokonalé nehybnosti, jako by stál modelem pro vlastní sochu. Běda! Ohavní nepřátelé, kteříž ho zaživa tolik špinili, triumfují jistou měrou ještě po jeho smrti, poněvádž na rytinách jeho znázorňujících spatřuji Jindřicha držícího v košíku na hrudi dámského psíčka - což bylo rozmarem jednoho dne - , nebo hrajícího si s lapačkou - což bylo kratochvílí na jedinou hodinu. Nicméně skrze tato dětinská a groteskní zobrazení se stále ještě pomlouvá důstojnost vladaře, jehož panování trvalo patnáct let a jehož nesmírnou zásluhou bylo, že udržel jednotu státu a že zuby nehty bránil zákonitost panovnické posloupnosti.

Boquet, kterýž vytvořil hříčku, s níž je spojeno jeho jméno - bilboquet neboli lapačka koulí - bídně živořil v Paříži v nuzné boudě a otáčel v ruce hračkou, jižto nikdo nechtěl, až do dne, kdy v tom řemeslníku poznal jakýs králův služebník muže, kterýž při útěku Jindřichově z Varšavy před dvanácti lety prozkoumával lesy: významná služba, za niž odměnu nikdy nežádal ani neobdržel. Což zvěděv král, bez prodlení se vydal se svým dvorem do jeho krámku, vykoupil od Boqueta všechny jeho koule na lapání a objednal u něho další, v čemž ho vzápětí napodobili všichni dvořané z jeho družiny a postupně pak pážata, štolbové, lokajové, žáci univerzity, řemeslníci, měšťané, pobertové a dokonce, pokavád jsem slyšel, i obyvatelé našich dobrých měst na venkově. Co se tkne krále, když se byl veřejně sdostatek pobavil a zavedl tak novou módu po celém království, čímž zaopatřil dobrého a skromného Boqueta, daroval svou hračku Chicotovi, kterýž se jí pobavil maličko, an raději navlékal slova jedno na druhé než koule na dřívka. A vizmež, kterak věrnost, vděčnost a dobrotivost velkého krále byly navěky zesměšněny a zhanobeny guisovskou nenávistí, při čemž Boquetovo zbohatnutí nestálo státní finance ani grešli!

„Sioraku," pravil král, kdyžtě jsem povstal, políbiv mu konečky prstů, „slyšel jsem o vašich trampotách v Mâconu od zástupce velitele mého profouství, kterýž cválal nejkratší cestou, zatímco vy jste byl nucen z příčiny své bezpečnosti ubírat se cestou co nejdelší. Protože pak jeho zpráva byla stručná, rád bych slyšel z vašich úst výklad ouplnější."

Uspokojil jsem Jeho Veličenstvo, co nejlépe jsem uměl, připomínaje si, kterak rádo zná všechno do podrobností a krom toho si žádá, aby to všechno bylo pověděno dobře, živě, barvitě, utěšlivě pro ducha a povzbudivě pro obraznost.

Když jsem skončil, král sklonil zadumaně hlavu k rameni, maličko zapřemítal a pravil:

„Z jedné stránky bych býval lépe učinil, kdybych zařadil Mundana do družiny Quéribusovy. Vy, Sioraku, byl jste příliš pod dohledem zvědů Guisových, předně jakožto můj lékař (není už tajno, kterak používám při svých posláních Marka Mirona), zadruhé jakožto hugenot se skasanou plachtou, zatřetí jakožto syn slovutného otce sloužícího Navarrskému. Z druhé stránky, Quéribus by v Mâconu neprovedl šetření tak dobře a rychle a nenalezl by jako vy ten dopis, *mé dítě*."

Skrze toto mé dítě - král měl stejné stáří co já - Jindřich mi projevoval summou lásku i vděčnost. Co celý člověk lpěl na těchto odstínech: znal umění povědět mnoho málo slovy.

„Jaká že byla Mariana?" pokračoval.

„Čilá, snědá, štíhlá, svěží, oči černé jako smola, vlasy jako havraní křídlo, ústa k nakousnutí."

„Byl byste je nakousl," pravil král bez úsměvu, „kdybyste byl k tomu měl příležitost?"

„Nikoli, sire. Co doručitel dopisu neměl bych býval důvěru k těmto příležitostem. Zlé kočce, zlá myš. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá."

„Žiloupouštění," pravil Chicot, „ty se mýlíš. To děvče bylo švarné, i bylo by lépe povědět, ‚pěkné kočce zlá myš'. Krom toho myš není zdaleka tak špatná, umíli včas vzít do zaječích."

„Chicote," pravil král, „znáš ve svém okolí ženu podle tohoto popisu?"

„Arciť," pravil Chicot. „Je z dobré šlechty a slouží dvěma stehnům."

„Dvěma stehnům?" otázal se král, zvedaje obočí.

„Jedno je kratší, druhé zato čilejší."

„Aj, Sioraku!" pravil král. „Třebas se postarat o tvou bezpečnost, item o bezpečnost tvých nejbližších. V hnízdu zmijí u Belhavé se přemítá toliko o krvi. Už ti hodili na hřbet těch dvě stě tisíc zlatých. Teď přijde na řadu nůž. Vzdal se z Paříže, mé dítě, odjeď ještě dnes, nemeškej ani hodinu, uchyl se na své panství u Osekaného dubu, opevni se tam a nevycházej, pokavád tě nepovolám zpět. Můj pokladník ti vyplatí na tento lístek dva tisíce zlatých, ježto ti budou sloužit k tomu, aby ses dobře vyzbrojil a opevnil. A po celý čas tvé nepřítomnosti můj Chicot, nejnevymáchanější huba u dvora, bude rozšiřovat po Louvru zprávu, že ses hanebně zachoval ke králi a on že tě vypověděl na tvé pozemky."

„Aj, sire!" pravil jsem žalostně, „opustit vás je už pro mě převeliké trápení a mrzení! Třeba-li ještě přidávat tu ošklivou pověst o mé nemilosti?"

„Bodejť! Toť pouhá fáma; leč ochrání tě lépe než dvě korouhve arkebuzírů! Kdo ví, zda nějaká Mariana, místo aby tě chtěla zmordovat, nepřijde tě potěšit v tvé samotě, aby získala tvůj meč pro Guise?"

„U všech rohatých!" vykřikl jsem, „vrazil bych jí ho na dva palce do srdce!"

„Překrásná způsoba smilnění!" pravil Chicot, „leč má nevýhodu, že nemůže být opakována!"

Král se tomu žertu nezasmál, an byl ve své malenkonické náladě, kterouž nikdo na světě, ba ani Chicot, nemohl zmírnit, rozjasnit ani vyléčit.

Byl jsem neméně zasmušilý, opouštěje svého dobrého pána a nevěda, kdy ho opět uhlídám, byloť mi znemožněno mu sloužit, pokavád neuplyne patřičný čas a

nebude zapomenut onen tartas kolem vylhaných dvou set tisíc zlatých, i bude má blízká budoucnost utkaná z dlouhých pošmourných měsíců na mém panství u Osekaného dubu bez jiné radosti krom opevňování jeho čtyř stěn, pro jejichž obranu mi Velký rabbi po okleštění vyplatil patnáct set zlatých, jsa udiven, že nejsem veselejší, vida je padat do svého měšce, leč pravdu pověděno od onoho okamžení, co jsem musel opustit Louvre, byl jsem tak poznamenán smutkem a slzy mi tolik kanuly z očí, že Chicotovi myslím nedalo přílišnou práci rozhlašovat pověst o mé nemilosti, o níž, kdyžtě jsem dorazil k brance v ulici Pštrosí, Fogacer, Quéribus, Giacomi a Miroul už věděli, item hejtman z Rambouilletu, kterýž sedě na stoličce u branky (poněvádž rád nechával spočívat svůj těžký teřich na stehnách), pravil ke mně, podávaje mi ruku po svém bodrém a dobráckém způsobu:

„Sbohem příteli. Král vás přespříliš miluje, než aby toto vyhnanství setrvávalo."

Tato slova mě nade všecko očekávání potěšila (třebas jsem věděl, že moje nemilost je předstíraná) a přiměla mě, že jsem se sklonil, slzy jako bráchy mi kanuly z očí, a dvakráte jsem políbil Rambouilletovy vrásčité tváře, široké a červené jako šunka neprošlá ještě uzením.

„Petře," pravil Quéribus, „vejděmež do kaple paláce Bourbonského. Bylo by dobré, kdyby vás viděli na mši tuto poslední neděli v Paříži, a budeme tam moci povídat bez obavy před nožem a ve vší poklidnosti, jeť tam málo lidí v tuto ranní hodinu."

Jakmile nás spatřil břichatý kostelník té kaple, přispěchal k nám, větře dle našeho dobrého vzhledu tučný obolus, aby nás dovedl na *„dobré a důstojné místo"*, než Quéribus mu namítl, že chceme místo nejposlednější, jak z pokornosti tak i proto, abychom se tam mohli pokojně oddávat zbožnosti, a kostelník, kterýž dobře rozuměl takovéto mluvě, tolik rozmanitých obchodů, ba i milostných, se odehrávalo ve shovívavém stínu jeho kaple tak blízké Louvru, obchodů, nad nimiž s kapsou podmazanou vlídně přivíral oči, nás posadil za tlustý sloup a odešel tuze spokojen námi i naší štědrostí a modle se, aby Pán nás ráčil navždy chovat ve své svaté ochraně.

„Amen," pravil Fogacer.

„Vzácný pane," pravil Miroul, „mohu-li vyjít do předsíně kaple obhlížet, co se děje kolem?"

„Jdi, Miroule," pravil jsem truchlivě, „jdi okounět po svém způsobu, synu můj: Bůh sám ví, na kolik měsíců budou nám pařížské ulice uloupeny! Okouněj, synu, okouněj! Leč nevzdaluj se. Ještě dnes odjíždíme v daleký kraj."

Odešel a Quéribus po pravici, Giacomi po levici, za mnou Fogacer s pážetem po boku, jemuž říkal Silvio (podle mládenečka, jehož byl odvedl s sebou z Périgordska před dvanácti léty a kterýž zemřel na *miserere*, ponechávaje ho v neutěšitelném zármutku), mě zasypávali otázkami stran mé nemilosti, i střežil jsem se povědět cokoli o Mundanovi, o Marianě a o ukradení koně, sdělil jsem jim jediné, že král mě chce vzdálit z Paříže z příčiny pověstí o dvou stech tisících zlatých, ježto jsem prý odevzdal od něho Navarrskému.

„Aj, milý bratře!" pravil mi Giacomi do ucha, „jakkoli jsem pln zoufalosti, že vás vypovídají z Paříže, toto vyhnanství přichází právě včas, aby urovnalo moje záležitosti, pokavád ovšem budete souhlasit, abych vás následoval k Osekanému dubu!"

„Jakže, bratře?" pravil jsem tuze rozladěn, „co to za podivný cit! Moje vyhnanství vás těší! Moje nemilost se vám hodí!"

„Aj, milý Petře!" pravil Giacomi nadmíru zrudlý, „já jsem se špatně vyjádřil! Abyste tedy věděl, Samarcas v domnění, že jsme ještě s naším posláním v guyennském kraji, zajel do Paříže k Montcalmovým, já pak jsem se dokonce setkal s Larissou o samotě, ona mi přísahala věrnost a také slíbila, že se vyprostí, jakmile bude moci, z vlivu toho zlotřilce. Mezitím se Samarcas vrátil, naštěstí mě nespatřil, a oznámil, že do čtyřiceti osmi hodin odjede, an se doslechl o vašem návratu do Paříže. A tak doví-li se, že dnes odjíždíte k Osekanému dubu, snad odloží sedlání koňů, což by mi umožnilo poté, co bych vás okázale doprovodil na vaše pozemky, vrátit se do Paříže:

„Neštěstí jednoho štěstím druhého," pravil jsem s kyselým úsměvem. „Giacomi, budiž šťastným bez okolků: dnes se vydám na cestu. Pokavád mi ovšem Quéribus," otočil jsem se k němu, „ráčí zapůjčit svůj kočár."

„Svůj kočár, svůj doprovod a sebe sama," pravil Quéribus.

„A já?" pravil Fogacer.

„Jakže?" pravil jsem, „a co služba králi?"

„*Mi fili*, jakkoli lež by byla při této příležitosti libá, její sladkost mezi přáteli uráží. Byl bych rád předstíral, že tě chci doprovázet z příčiny tvé bezpečnosti. Než co baron? Co Giacomi? Kde nalézt ostřejší meče? A lepšího vrhače nože než tvého Miroula, jehož vidím v tomto okamžení na prahu kaple s tvářemi naditými jakous novinou, kterouž ti bude dle svého způsobu po kapkách sdělovat. *Mi fili*, tuto je pravda, ani ryzí, ani čistá, jakž jsem byl už pravil. Musím uprchnout daleko od své ulice, od svého obydlí a od svého sousedství, kde mě začínají podezírat, že nemiluji fraucimor tolik, jak bych měl."

„A Jindřich?"

„Jindřich se domnívá, že dlím u lůžka staré matky, která zemřela před dvaceti léty. Opět lež. Než co si mám počít? Důsledná zpozdilost lidí mě nutí bez přetrží lhát a cestovat. Jsem bludný žid."

„Vzácný pane," pravil Miroul a jeho modré oko se lesklo v přítmí, „mohu-li s vámi mezi čtyřma očima…"

Vstal jsem a šel k němu za sloup.

„Vzácný pane," pravil, „není-liž pro moudrého člověka nemalou příčinou k údivu, kolik se lze dovědět věcí okouněním po ulicích, pokavád ovšem máme oči a uši otevřené!"

„Miroule," řekl jsem, „ten úvod je příliš dlouhý. Přejděme k věci."

„Jenomže ta věc," namítl Miroul, „si žádá vysvětlení."

„Vysvětluj, prosím tě."

„Vzácný pane, kdyžtě si pomyslím, kterak ukrutně jste mě peskoval před deseti měsíci, že jsem se potloukal hodinu po Paříži, zatímco já jsem se tehdáž dověděl jméno zástupce velitele královského profouství.”

„Jsou-li pak moje bludy a moje pykání částí tvého výkladu?”

„Nikoli, můj výklad je o síle náhodnosti.”

„Hleďme.”

„Jakási dáma opouští svůj ložument, aby na vás čekala u branky Louvru a donesla vám výstrahu. V tomtéž okamžení, vydávaje se na okounění, vycházím z kaple. Z čehož vychází,” pravil tuze spokojen se svým *gioco di parole*, „že kdybych neokouněl, nebyl bych potkal tu dámu.”

„Hle, beru si tuze k srdci sílu náhodnosti.”

„Vzácný pane, co se to děje? Změnili vám povahu? Vy mě už nepeskujete! Jste smutný a trpělivý!”

„Toť následek vyhnanství.”

„Vzácný pane, nechcete-li zvědět, kdo je ta dáma?”

„Znám ji?”

„Kdysi tuze zblízka. Dnes jako přítelkyni.”

„Její jméno?”

„Svým povoláním je čepičářka a krajkářka.”

„Moje Alizon! Moje pekelná muška!”

„Aj, vzácný pane, už jste se probudil!”

„Miroule, běž pro ni!”

„Vzácný pane,” pravil Miroul, „všimněte si, že odcházím, aniž se s vámi déle hašteřím, tolik mě váš smutek bolí.”

A vida ho, kterak vystřelil co šíp ze samostřílu, tuze potěšen, že už déle nevykládá, přivolal jsem kostelníka, vsunul mu do ruky pár monetek a pravil k němu, že se mám setkat s dámou, s níž se společně modlíváme, a že bych k tomu potřeboval nějaké odlehlé místo.

„Za touto zástěnou,” pravil, „je místo tuze příhodné pro povznesení vašich duší. Urozený pane, budu se ostatně za vás modlit.”

29. Úklad o život

I tehdáž, kdy za ochranou zástěny stáhla masku ze své půvabné tváře, bych byl stěží Alizon poznal, tak byla skvěle ustrojena do bledě zelené suknice protkávané zlatými nitkami a do živůtku stejné barvy a látky, což byl nejskvostnější brokát.

„Alizon," pravil jsem, když mě se mi vrhla rukama kolem krku a prudce mě líbala, byť byla ode mne oddělena širokou vycpávanou sukní. „Alizon! Má hezká muško! Kterak jsi to oděna! V tom krásném vyšperkování bych tě měl za urozenou slečnu!"

„Aj, pane, vy se mi smějete! Jsem stále čepičářka a krajkářka, jakkoli teď mistrová, kterak je vám povědomo. Než těžko se mi vás hledalo po městě a nebylo to bez nebezpečenství, poněvádž vy jste nyní tuze špatně zapsán z příčiny těch dvou set tisíc zlatých…"

„V hrdlo lhaní, Alizon! Klam! Mrzké pomlouvání!"

„Aj, pane! Kterak jsem ráda, že to slyším z vašich dobrých úst! Polibte mě, ještě, Petře! Vždyť jsem vás neviděla celé tři měsíce!"

„Než co tento šat?"

„Právě jsem jej dohotovila pro jednu ze svých zákaznic a majíc stejnou postavu a chůzi co ona, nestyděla jsem se jej obléci, abych nebyla k poznání, neboť chci mluvit s vámi osobně."

„Co když tě však potkáš někde na ulici tu dámu, jejíž peří nosíš?"

„Pane, nemohla by se na mě horšit, neboť jsem se tak vyšňořila toliko proto, abych co nejdříve zachránila život jejímu bratrovi."

„Jakže," pravil jsem, „Kateřina! Kateřina, sestřička Kateřina! Pro smilování! Jakž rád bych ji uhlídal! Aj, moje muško pekelná!" křičel jsem, smál se a opět já ji bral do náručí a poséval tváře polibky, „jaké to hezounké šibalství!"

„Vzácný pane," pravil Miroul nazvedávaje záclonu, aby prostrčil hlavu, „neračte se tak hlasitě smát. Rušíte mši. A sám kostelník se mračí tomu vašemu veselému modlení."

„Podplať ho, Miroule! Alizon mě vyléčila z mé malenkonie!"

„Vzácný pane, raduji se z toho. Nelíbilo se mi, že jste měl se mnou takovou trpělivost."

„Petře," pravila Alizon, když záclona opět spadla, „kterak zvláštní jste člověk! Běžím vám oznámit, že vám ukládají o život, a vy se smějete!"

„Kdybys znala tak dobře co já sestřičku Kateřinu, smála by ses taktéž, Alizon! Je to dáma tak neuvěřitelně povýšená, že kdyby tě uhlídala ve svých suknicích, vzteky by se v blátě vyválela! Alizon, odmítne-li ty šaty, zaplatím je: jsou tvoje."

„Pane, tisíceré díky. Než čas kvačí! Čekají na vás, chtějí vás zastřelit z prvního patra jehlářství naproti vašemu domu."

„Toto jehlářství však bylo minulý měsíc zavřeno."

„Z té příčiny je mohli pronajmout."

„Muško, bzučíš zlato! Odkud máš novinu o tomto úkladu?"

„Od dvou dam, kteréž si o tom potichu povídaly dnes ráno za závěsem, k němuž jsem přitiskla ucho, slyšíc vaše jméno."

„A ty, cos činila na druhé straně toho závěsu?"

„Odváděla jsem čepce."

„Kdo jsou ty dámy?"

„Pane," pravila Alizon, vztyčujíc s uraženým pohledem hruď, kteráž léty nikterak neztěžkla, „nehodlám prozradit jejich jména, poněvádž to jsou moje zákaznice."

Načež jsem otevřel ústa, abych se opět rozesmál, leč Alizon mi je zavřela polibky.

„Snažně vás prosím, pane," pravila mi takřka do úst, „nesmějte se! Rušíte mši svatou!"

Což by mě bylo opět rozesmálo, kdybych se býval mohl smát a kdyby to ve mně nevyvolávalo jisté mírné a trpké výčitky, an jsem byl všecek věrný, jakž jsem byl přísahal, své Angelině.

„Alizon," pravil jsem, když jsem se od ní posléze odtrhl, „přísahám, že znám ty dvě dámy. Jedna je tuze povýšená, třebas malá. Druhá je nižší, třebas postavy vyšší. A tato je tolikéž co ty čilá, svěží, snědá, jen zrak nemá tak něžný. A ta se jmenuje…"

„Slečna z Vasselière," pravila Alizon, všecka zaskočena.

„Alizon," pravil jsem zavíraje jí rukou ústa, „střez se pronášet jména: ztratila bys svoje zákaznice. Budu pamětliv této záležitosti, jsem za to tvým dlužníkem tolikéž co tenkráte na úsvitu noci svatobartolomějské, kdy jsi mi přišila na rameno bílý rukávec, abys mi usnadnila útěk."

„Aj, pane, to nic nebylo!" pravila s uzarděním, „nikoli co se tkne toho nebezpečenství, nýbrž poněvádž jsme si v ten čas byli tak blízcí."

„Nic?" pravil jsem. „Nic - toliko život. Alizon, vím, že jsi svou povahou hrdá, než prosím tě, přijmi tento prsten," dodal jsem, stahuje si z malíčku topas, jejž jsem jí v okamžení nasadil na prsteník přes rukavičku.

„Petře," pravila, „můj stav je příliš nízký, abych nosila prsten tak cenný, leč budu ho chovat ve své skříně se šperky z lásky k tobě."

Když domluvila, zvedla se záclona - měla právě čas se otočit, aby si nasadila škrabošku - a ozval se kostelník tichým a hlubokým hlasem:

„Urozený pane, doznělo *ite missa est*. Nebylo by lépe, kdyby ta dáma pryč odešla, prve než začnou vycházet věřící?"

„Arciť! Toť dobrý nápad!"

Moje Alizon byla vmžiku venku, a když jsem se vrátil a poklekl za pilířem, octl jsem se tentokráte mezi Quéribusem a Fogacerem, všichni tři jsme měli oči sklopené a ruce sepjaté po všechen čas, co vycházeli z ranní mše někteří dvořané, kteříž na mě hleděli a měřili si mě podle toho, chovali-li ke mně lásku větší či menší, já pak na ně koutkem oka pošilhával a dobře jsem poznal, že v moji nemilost už všichni věří, že zpráva o ní se rozšířila a že se o ní vykládá. Kterak povzbudivý obraz jsme tvořili, Fogacer, Quéribus a já, pro ty urozence, když jsme takto setrvávali déle na modlitbách, jakkoliv jeden z nás byl nevěřící, druhý hugenot a

třetí katolík skrz naskrz vlažný, možno říci chladný! Tak tomu je v tomto podivném století, v němž horlivost je zhusta toliko přetvářkou.

„*Mi fili,*" pravil Fogacer *sotto voce*, „otřete si tvář, máte ji červeně pošminkovanou. Nehanbíte se, že jste se dal celovat osobou ženskou v chrámu Páně?"

„Tento chrám," naklonil se k nám Quéribus, „nejedenkráte sloužil k horším účelům. Princezna Margot se tu oddala baronu z Vitteaux, aby ho přesvědčila, že má zabít Du Guasta."

„Barone, mýlíte se," pravil Fogacer, „smilstvo se neprovádí na těchto dlaždicích, nýbrž na dlaždicích kaple Velkých Augustiniánů."

„Totě pravda," děl jsem já, „leč zde Kateřina zbožně přijímala v ten den, kdy dala zhubit Colignyho."

Nechtěl jsem povědět Quéribusovi a Fogacerovi o léčce, kteráž mi byla nastrojena, an jsem nevěděl, zda je král chtěl zasvětit do tajemství stran těchto záležitostí, zatímco Giacomi a Miroul o všem věděli chtíce nechtíce už od Mâconu. I nechal jsem barona, aby šel připravit kočár a doprovod, kterýž mi byl slíbil přesně na poledne, a poté, co mě Fogacer byl ujistil, že se sem bez prodlévání vrátí se svým Silviem, zůstal jsem sám s *maestrem* a Miroulem, a poněvádž kostelník kolem uši špicoval, pověděl jsem jim tuze potichu, co se děje.

„Vzácný pane," pravil Miroul, „vzpomínáte-li si na jehlářství dobrotivé Thomassiny v Montpellieru, toto jehlářství mělo dva východy, jako zhusta mívají tyto domečky, kde se činí více, jakž každému povědomo, než se jehly prodávají. Nenílиž tomu i zde a lze si představit, že vražedník, jak vystřelí z hákovnice, pokojně vyběhne do ulice, v níž ležíte v krvi? Nikoliv! To není možné. Sázím se, že na něj čeká kůň v zadní uličce, aby na něj vskočil po činu, jakž to byl učinil Maurevert po zmordování Colignyho."

„Rozumná řeč," pravil Giacomi. „Hledejme koně v ulici rovnoběžné s ulicí Na rozkvetlém lánu a od koně se dostaneme k muži."

Držel jsem jazyk za zuby divě se, kterak Giacomimu ani na mysl nevstoupilo, že by se neměl míchat do dobrodružství proň rozmanitými důsledky obtěžkaného, netoliko co se tkne nebezpečenství okamžitého, nýbrž i onoho, ježto může po něm následovat: Vzpomenuv si tehdy, kterak jsem ho byl okřikl, poněvádž byl pravil, že moje vyhnanství přichází vhod, aby mohl uspořádat svoje záležitosti, zašeptal jsem mu potichu do ucha, tiskna mu paži:

„Pane bratře, dlužím vám pár omluv za to, jakž jsem se na vás před okamžením osopil. Prosím vás, odpusťte mi to.

„To nic," odvrátil stydlivě hlavu. „Učinil jsem nerozvážný výpad a váš hrot mě zasáhl. Bratře, pojďme vystrnadit toho lotra! Odkrytá past, vyhraná seč! Nemohu se dočkat, abych uhlídal tvář toho ničemy!"

Z něhož jsme ostatně, „dostávajíce se od koně k muži" a nalézajíce všechny dveře v jehlářství otevřeny, tak kvapně hodlal ten hanebník po svém činu vzít do zaječích - z něhož jsme, opakuji, uhlídali nejprv zadek spočívající na stoličce, an tvář měl ten ničemník obrácenu k oknu, skrze něž mě zamýšlel zastřelit, až budu otvírat dveře svého domu.

„Hej!" zvolal jsem, přikládaje mu hrot meče na jeho obliny, „odhoď zbraň, brachu, a ukaž nám svou tvář!"

Což on učinil, když̌tě byl uhlídal přes rameno kolem sebe naše tři meče.

„Copak to?" pravil s ústy zejícími. „A co je vám do mne, když̌tě já s vámi nemám nic společného?"

„I toto!" pravil jsem a prohlížel si ho po libostí a tuze zachmuřeně, ponechávaje ho vařit se a dusit ve strachu před oprátkou. Nikoli ostatně že by měl tvář tak šerednou, jakž bych byl čekal, jakkoli byla sdostatek odulá a nikterak krásná, spodní ret měl rozetnutý a jedno ucho mu chybělo, než zrak jeho nebyl tak ohavný, spíše přihlouplý.

„Jsem rytíř ze Sioraku," pravil jsem.

„Urozený pane," pravil, „já jsem vás pohříchu poznal, poněvádž mi vás ukázali dnes ráno, jak jste vycházel z Louvru. Než není-liž to zrada, že jsem vás očekával zpředu a vy jste se objevil za mnou?"

„Zrádce jsi ty!" pravil Miroul a přiložil mu hrot meče na hruď.

„Urozený pane můj," pravil ten Kuba bez mrknutí oka, „mám-li být zmordován, ať je to zčerstva a nikoli z rukou profouse, kterýž mě bude mučit, prve než mě pověsí, což činí nemalou potíž, a dlouhou, a bolestnou."

Načež jsem hleděl na tohoto muže zrakem nikoli tak přísným, vzpomínaje si na to, co mi byl pravil Espoumel v žaláři montpellierském.

„Nebude třeba mučení," pravil jsem, „odpovíš-li na otázky mně. Kterak se jmenuješ?"

„Mikuláš Mérigot, řečený Strážný."

„Co znamená ta přezdívka?"

„Že jsem náležel k francouzským strážným gardám, odkud mě vyhnali, poněvádž jsem okradl seržanta."

„A co činíš teď?"

„Žebráka z žebravého bratrstva," pravil Miroul.

„Nikoli, zdaleka nikoli," pravil Mérigot. „Jsem lodník a tovaryš na Seině z jednoho břehu na druhy."

„Z jednoho břehu na druhý? Co to má znamenat?"

„Že jsem lodník na Seině v Paříži a nemohu pracovat po proudu ani proti proudu. Je nás pět set tohoto zaměstnání a všichni ostří chlapci."

„Jakže? Všichni?" pravil Giacomi.

„Naše tradice tomu chtějí."

„Není-liž to žalostné," pravil Miroul, „že chceme-li se plavit po Seině, musíme se svěřit do rukou darebů, kteříž nemají víru ani zákon!"

„Jakpak to?" vzkřikl Mérigot s tváří tuze uraženou. „Žádnou víru? Jsme všichni dobří katolíci a chováme blahoslavenou Pannu v obzvláštní uctivosti."

„Domníval jsem se," pravil jsem, „že Pannu uctívají řezníci, jatečníci a uzenáři ze čtvrti Jirchářů?"

„Ti mají svou a my máme také svou, kterouž nosíme při našich procesích."

„Slyšte toho nešťastného modlosluž̌ebníka!" pravil Miroul po provensálsku.

Čemuž se Giacomi usmál, poněvádž se modlil k Panně ráno a večer a byl do ní takříkajíc zamilován.

„Mérigote," otázal jsem se, „kdo tě najal k tomuto mordu?"

„Jakýsi chlapík, kterýž mě včera vyhledal na senném nábřeží, pohostil lahví a nabídl mi třicet zlatých…"

„Třicet denárů," pravil Miroul.

„Pane," pravil Mérigot, pohlížeje naň svým přihlouplým zrakem, „za tak malý peníz bych to býval nepřijal."

„Proč vybral tebe a nikoli jiného?" otázal jsem se.

„Poněvádž umím střílet z hákovnice, neboť jsem náležel k francouzské gardě. Nicméně nejprve jsem odmítl."

„Proč to?"

„Jsem lapka. Nevedu obchod s krví."

„A co tě tudíž k tomu přimělo? Kůň?"

„Toho mi toliko zapůjčili. Až bych ujel z Paříže a dorazil do Saint-Cloudu, měl jsem ho přivázat ke kruhu za kostelem v této vesnici, v níž mi ten chlapík měl vyplatit zlaťáky."

„Nebo spíše ránu dýkou; aby si zajistil tvoje mlčení."

„Oj, oj!" zvolal Mérigot s očima navrch hlavy vyvalenýma. „To nelze! Ten Kuba mi pověděl, že je majordom velkého domu a že jeho pán by mě dokázal vytáhnout ze šatlavy, kdyby mě na smůlu do ní uvrhli. Já pak jsem si pomyslel, že patří ke Guisovi, poněvádž mi pravil, že je třeba vás o život připravit, neboť přináležíte k Navarrskému, tomu zplozenci pekel."

„Aj, krásná pohádka!" pravil jsem. „A to tě přimělo k tomu, že ses rozhodl pro krev?"

Otevřel jsem tehdáž levou rukou kabátec, ukázal mu medailón s Marií, kterýž nosím dodnes ještě na hrudi, neboť mi ho darovala matka na smrtedlném loži, a pravil k němu:

„Mérigote, oklamali tě. Jsem stejně co ty dobrý katolík. Ten Kuba je můj bratranec, vedu s ním dědický spor a on se ho pokouší vyhrát tím, že mě chce dát zmordovat."

Nad čímž Mérigot všecek užasl, a jakž jsem viděl, věřil mi jako Písmu svatému, an byl z onoho rodu svalnatců, kteříž nemají ani tolik mozku, aby vejce uvařili.

„Ten Kuba, o němž pravíš, jakpak vyhlíží? Není-li…"

„Malý," pravil Mérigot, „tváře vyzáblé, zraků černých, s jizvou na spodním rtu."

„Toť on!" pravil jsem. „Toť přesně můj bratranec!"

Ostatně poznal jsem jeho koně! Mérigote, není-liž to hanba, že lstiví pazhřivci nutí počestné ostré hochy od Seiny, aby se stali vražedníky pod záminkou a pláštíkem náboženství?"

„Totě zrádlivost!" pravil Mérigot svíraje pěsti, ježto byly určitě sdostatek těžké, aby třímaly vesla, kdyžtě na Seině nedul vítr.

„Miroule," pravil jsem, „běž mi do domu pro papír a psací náčiní."

„Urozený pane můj," pravil Mérigot, „co hodláte se mnou učinit?"

„Nejprve sepsat černé na bílém tvou výpověď, abys nebyl mučen. Poté uhlídáme."

Jak se Miroul vrátil, pravil jsem Giacomimu po provensálsku, kteréžto mluvě se byl naučil na Mespechu za svého dlouhého přebývání:

„Nuže, co učiníme s tím kvítkem?"

„Kdyby přináležel k domu Velebnosti a jeho bratří," pravil Miroul, odnímaje slovo *maestrovi*, „bylo by potěšením jim ho zhubit, abychom je zbavili kapky krve v náhradu za tu, kterouž chtěli prolít vám. Je-li však ten dareba toliko ostrým hochem od vody…"

„Soudím, že bychom ho měli odevzdat do rukou profousových," pravil Giacomi. „Zákon je zákon. Nebýt Alizon, Petr by byl v této minutě nebožtíkem."

„Soudím opak," pravil Miroul. „Kdyby ho Velebnost vysvobodila z rukou profousových, kterak to byla učinila s jinými šibeničníky, byl by jeho mužem nadosmrti, a mužem vskutku nebezpečným, an je to největší hlupák všeho stvoření. Nikoli, vzácný pane: svobodu nebo smrt. Totě můj soud."

„Podumám o tom," pravil jsem po francouzsku. A počal jsem psát výpověď Mérigotovu těmito slovy:

„Já, Mérigot Mikuláš, lodník a tovaryš na Seině z jednoho břehu na druhý, svobodný pobývající obvykle na senném nábřeží, prohlašuji, dosvědčuji a na svou spásu přísahám pravdivost, upřímnost a skutečnost údajů zde uvedených…"

Následovalo vypsání jeho najmutí a úkladu proti mně, i popis muže, kterýž Mérigota najal (ale bez jakéhokoli odkazu na mé tvrzení, že jde o mého bratrance), a výpověď jsem zakončil takto:

„Po tomto doznání shora uvedeném rytíř ze Sioraku uznávaje, že mě byli přiměli k tomuto činění klamem a šalbou, ráčil mi odpustit úklad proti svému životu a vycházeje z toho, že na dobré štěstí krev nebyla prolita, přál si co dobrý katolík, aby nebyla prolita ani krev moje, a propustil mě na svobodu doporučuje mi, abych pověděl veškerou pravdu o této věci svým druhům lodníkům na senném nábřeží, a obdařuje mě pěti zlaťáky, abych je pohostil jeho jménem a jménem našeho přirozeného a zákonného panovníka krále Jindřicha III. a abychom se modlili k Bohu a k blahoslavené Panně, ať nás ráčí všechny ostříhat až na věky věkův."

Slyše to lodník, vrhl se mi k nohám a líbaje mi ruce, prosil mě tisíckráte za odpuštění a ujistil mě, že mi bude v budoucnu tak vděčen a tolik oddán mé osobě, že nikdy, dokavád bude naživu, nebudu litovat své dobrotivosti. To řka třásl se po celém obrovitém těle jako list osiky ve větru, on, kterýž se byl okamžení předtím ve své nerozvážné odvážlivosti bez mrknutí oka vystavoval Miroulově meči.

„Mérigote, odcházím v této chvíli na své statky," pravil jsem, „leč po návratu tě dám vyhledat skrze Miroula, kterýž je mým sekretáriusem (Miroul zčervenal štěstím slyše mě, že mu dávám tento titul), abys mu pověděl, kterak je s tvým živobytím. Neboť přijde-li tě mezitím ohrožovat můj darebný bratranec na senné nábřeží…"

„Nakopnu ho do zadku a shodím střemhlav do Seiny," pravil Mérigot mávaje pěstmi.

„Avšak neutop ho," pravil jsem. „Podepiš to tuto, Mérigote, umíš-li psát."

„Alespoň jméno," pravil Mérigot, kterýž se při psaní potil obrovskými kapkami, neboť husí brko vážilo v jeho tlapě více než těžké jasanové veslo.

Miroul, když byl zhasil doutnák hákovnice (kterýž, kdyby byl hořel na ulici, mohl by pohněvat nebo vyplašit naše sousedy), sebral zbraň a Giacomi se před jehlářstvím ujal koňské uzdy, a poté, co moji dva druzi odnášeli veškery vzatky z této veliké bitvy, pustil jsem zajatce beze zbraní a výstroje, leč tuze spokojeného, že byl zachránil svůj krk před oprátkou nebo útroby svého statného těla před šrámy našich mečů.

Doma pak, jakmile jsem vřele zlíbal Angelinu a své krásné děti, ponechal jsem Giacomiho, aby se bavil s mou paní chotí o jejím sesterském dvojčeti a o nadějích, ježto v něm byla vzbudila, a zavřel jsem se s Miroulem v malém kamrlíku dole - ve stejném, v němž jsem byl přijal Mosku - , abych pokračoval v písemnostech.

„Miroule," pravil jsem, opíraje se o stůl proti němu, „poněvádž jsi nyní mým sekretáriusem, musíš napsat dopis, jejž ti nadiktuji."

„Aj, vzácný pane!" pravil, „pravopis přitom přijde zkrátka! Ten můj není tak dobrý co váš."

„Než tvůj je lepší, než když skládá psaní královna matka. Piš, Miroule, a neprodlévej. A nejprv adresu:

Paní z La Vasselière,
palác paní z Montpensieru,
Paříž"

„I toto," pravil Miroul. „Je-li to ona, kterouž mám na mysli?"

„Nebo jejíž jméno jsi možná slyšel v kapli s uchem k té zácloně přilepeným?"

„*Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo*," [35] pravil Miroul, kterýž se rád v okamženích tísně citáty obrňoval. „A tak je i se mnou, s vaším dovolením, pane."

„Dovolení uděleno. Piš, Miroule.

Madame,

jakkoli jste mi v Mâconu dýkou propíchla sluhu, přesto jsem s vámi uzavřel obchod, a co slíbil, to dodržel - propustil jsem vás na svobodu, kteréž jste neprodleně využila k tomu, abyste mi ukradla koně za pět set zlatých před nosem mého druhého sluhy…"

„Před nosem mého sekretáriuse," pravil Miroul.

„Před nosem mého sekretáriuse. A dnes jste znásobila tyto potupy a pokusila jste se dát mě zastřelit skrze jakéhosi Kubu, kterýž naštěstí pro mě příliš číhal před sebe a ne dosti za sebe. Následkem čehož byl jat. Moji lidé ho chtěli zbavit života ..."

---

[35] *Vědět chtějí všichni, mzdu platit nikdo (lat.)*

„Vzácný pane, co myslíte o tomto:

‚*Můj sekretárius ve svém hněvu chtěl ho zbavit života…*'"

„Budiž… *Já však nesouhlasil s jeho přáním, nemaje to srdce prolévat krev křesťana, a na druhé straně nechtěl jsem ho odevzdat do rukou profouse, jemuž by mohl žvanit o tom či o onom, a možno i o jistém majordomovi z vašeho domu. Poslal jsem ho tudíž zpátky k jeho člunům. Nicméně, madame, ponechávám si jeho koně v náhradu za oře, kterýž mi byl uloupen v Mâconu…*"

„Ejhle, toť vykaděno vyzpíváno…," pochválil mě Miroul.

„*A podržím si jeho hákovnici z lásky k vám*. Na novou řádku: *Troufám si říci, madame, že by bylo zpropadeně povzbudivé být zhuben skrze vaši péči v den, kdy odcházím do vyhnanství. Být v opovržení u obou stran, není-liž to podivuhodné? Byl bych zahynul dvakráte: poprvé skrze vaši střelbu. Podruhé skrze směšnost.*"

„Vzácný pane, to je důmyslné."

„Na novou řádku: *Moje schopnosti zůstávají od nynějška nevyužity i odjíždím se užírat nudou na své statky a mohu vás ujistit, že tam nepojím žádné jídlo z hub, kteréž by mi tam mohly být zaslány.*"

„Vzácný pane, co tu mají činit ty houby?"

„Jimi Annet z Commarques otrávil mého bratrance Geoffroye z Caumontu."

„Cožpak to ona ví?"

„Geoffroy z Caumontu byl také jejím bratrancem."

„Pro smilování! Jste-li snad spřízněn s touto pekelnou fúrií?"

„Může být. Na novou řádku: *Mám-li pak se poznovu setkat s vaší nezapomenutelnou krásou,…*"

„Nezapomenutelnou především skrze tu dýku," pravil Miroul.

„*… ať to je, prosím vás, za takové případnosti, kdy půjde méně o dýku a hákovnici, avšak více o obdiv, s jakým mám tu čest, madame, zůstávat navzdory všemu do smrti vaším pokorným a uctivým služebníkem. A podepíšeš za mne.*"

„Jakže, vzácný pane, za vás?"

„Napíšeš S. Nic více. S a za ním tečku. Připoj toto post-scriptum: *Moje matka byla rozená z Caumontu-Castelnau, jsme-li tudíž příbuzní?*"

„Vzácný pane," pravil Miroul, když tě narýsoval S na obou stranách břichaté, „kterak se nazývá dopis, v němž se laská ten, kdo vás chtěl pokousat?"

„*Captatio benevolentiae*." [36]

„A proč se vám zachtělo loudit laskavost od této vražednice?"

„Aby přestala mít zálusk na mé zmordování."

„A přestane?"

„Je možné, že si mě oblíbí, pakliže uvěří, že jsem od krále potupen."

„Je možné, že bude předstírat lásku k vám," pravil Miroul, „pakliže ve vaši ztrátu přízně neuvěří."

„To tys hlubokomyslný, Miroule," pravil jsem s úsměvem, „leč co chceš? Vždy třeba dvou ku hraní těchto her a ty hry jsou vždy záludné. Já však dávám

[36] *Loudění laskavosti (lat.)*

přednost pocitu, že její meč je spřátelen s mým, před strachováním, že mi někde v přítmí vjede do zad. Nebudu mít vždy Alizon.”

„Ani Miroula,” pravil Miroul dotčeně.

„Ani Miroula,” pravil jsem s úsměvem, „kterýž je mi jistého druhu rádcem, a mnohem více. Miroule, pořídíš laskavě ihned svým krásným rukopisem opis Mérigotovy výpovědi item opis listu La Vasselièrové?”

„Vzácný pane, co pravíte o mém ‚krásném rukopisu’, je *captatio benevolentiae*, neboť dobře víte, že je jedenáct hodin, čas, kdy každý slušný člověk má jíst. Jsem tuze hladov.”

„Ještě maličko přemáhání, prosím vás, pane sekretáriusi! Ostatně já tu ostanu pracovat naproti tobě, an budu psát list králi.”

„Jakže? Svou rukou?”

„Přece králi, Miroule! A abych mu odevzdal tvoje opisy,”

„Aj,” pravil Miroul, usmívaje se poněkud kysele, „jsem nekonečně poctěn. Než pocty se nikdo nenají.”

30. S rodinou v ústraní

Učinil ještě přes dvacet poznámek tohoto trpkého ražení, maje svou způsobu, kterak mi peskováním vyjevovat svou příchylnost, nicméně však učinil opisy bezvadně, nepřeskočil řádku ani slovo, a tuze čitelně, zatímco já jsem podal Jindřichovi stručnou zprávu, co se bylo přihodilo, a připojil, že jsem dal napsat a podepsat dopis Marianě skrze svého Miroula, chtěje zabránit tomu, aby ty ďáblice nenapadlo páchat podvody s mým písmem a s mým podpisem, an jsem zaslechl, že u Belhavé je zařízena veliká dílna na padělky a podvodnosti a že se tam dokonce pokoušeli napodobit pečeť královu.

„Víš-li, Miroule, že se upaluje pravá ruka tomu, kdo padělá pečeť královu?"

„U Belhavé toho nebude zapotřebí," pravil Miroul. „Ta hoří už od prostředka. A *guid* také o královně matce? Rovněž prý se už jednou či dvakráte o to pokusila."

„Aj, totě rozdílné," pravil jsem. „Jindřich nechce, aby se zacházelo nelidsky ani s jeho matkou ani s jeho sestrou, byť mu provedou jakékoli zrádnosti."

Zapečetil jsem tři obálky voskem a po rychlém najedení jsem poprosil Miroula, aby je neprodleně donesl do Louvru.

„Vzácný pane, dohodněme se," pravil tónem dosti úsečným. „Jsem-li vaším sekretáriusem? Nebo vaším ‚skočtam'?"

„Máš pravdu, Miroule. Nyní, když tě jsi mým sekretáriusem, budu si muset nalézt mladého panoše, aby tě zastoupil při tvých drobných povinnostech."

„Jakže?" pravil Miroul a jeho hnědé oko se tuze zachmuřilo a modré potemnělo, „mladého panoše? Sem? To já nestrpím! Vzácný pane, opustím v tu hodinu službu u vás, jakmile se tuto objeví nějaký holobrádek, kterýž natropí toliko pošetilosti! Pane, není vám tajno, že mám majetek a že se mohu zařídit po svém, kdykoli se mi zachce?"

„Nuže, Miroule, nechceš mladého panoše?"

„Pane," pravil slavnostně po francouzsku, „nestrpím tu ani pach po něm, to přísahám!"

„Půjdu tedy odnést sám tuto obálku do Louvru a odevzdám ji do vlastních rukou Chicotových, aby ji donesl králi."

„Pane, vy žertujete," pravil Miroul s tváří neskonale důstojnou, „půjdu tam osobně. Není-liž přirozené, že sekretárius odnáší sám dopisy vlastní rukou psané? Což bychom je mohli svěřit kdejakému klučinovi? Což by ho vůbec pustili do Louvru? A dokázal-li by nalézt Chicota v tom bludišti?"

Byl jsem pět měsíců na svém zboží u Otesaného dubu, používaje královských denárů na vystavění převysokých zdí, na zbudování věže, kteráž mi skýtala rozhled po širém okolí, a dokonce na vyhloubení podzemní chodby, kteráž vedla zevnitř hrazení ven, do lesů u Montfort-l'Amaury, podzemní chodby, z níž by se mohl vynořit muž do hustého lesa, aby požádal o pomoc v případě, že by mé hradby byly napadeny hordou ničemů v žoldu mých nepřátel. Koupil jsem dokonce i malé dělo, ježto jsem dal vytáhnout až na vrcholek věže, ač jsem tuze pochyboval, že by mohlo obléhajícím příliš uškodit, ledaže by je ohromilo hrůzou skrze nemalý halas a

tartas, jejž způsobovalo; a také by mohlo spustit poplach, neboť jakmile bych z něho vypálil, bylo by je slyšet až do Méré a do Galluis, odkudž by přiběhli zeptat se mne, co se děje.

Giacomi, kterýž se po dvou dnech, co mě sem doprovodil, vrátil v tichosti do Paříže ze známé příčiny, neopomněl u Montcalmů opět navštívit Larissu a vyslechnout od ní potvrzení její věrnosti a slibu, že se vynasnaží vyprostit se z jezuitových spárů, jakmile se jí naskytne příležitost, tento záměr mě ostatně ponechával maličko pochybovačným, poněvádž jsem mínil, že Samarcasova moc nad ní byla spíše morální než tělesná a že ji držel v zajetí více skrze duši než skrze tělo.

Pět měsíců po odjezdu z Paříže jsem dostal od paní z La Vasselière list, kterýž mě zůstavil v jisté zmatenosti.

Milý pane bratranče,

jeví se mi podivné, že se dovoláváte - věřím, že upřímně - mého spojenectví a mého příbuzenství a ve stejném okamžení mě obviňujete, že jsem vám v Mâconu dýkou zhubila sluhu, ukradla vám koně a pokusila se vás hákovnicí zmordovat.

Milý bratranče, totě bláznovství. Nejspíše jste byl oklamán nějakou ženštinou, kteráž měla tu nestoudnost, že se mi podobala, a možná si přisvojila i moje jméno.

Stran své osoby prohlašuji, že veškery moje zbraně jsou ženské: probodávám ušklíbnutím, střílím úsměvem, kradu srdce pohledem a stejným pohledem, leč vystřeleným z břehu sráznějšího, je morduji. Nicméně dovedu taktéž léčit, a, zvláštní věc - týmiž zbraněmi, jimiž jsem byla tolik škod napáchala.

Milý bratranče, nemáte-li strach, že byste podlehl mé dělostřelbě, přijďte mě navštívit, jak skončí vaše vyhnanství, do paláce montpensierského, a dychtivě očekávajíc vaši návštěvu přísahám, že budu vaší pokornou a oddanou služebnicí.

Jana z La Vasselière

Neukázal jsem tento list Angelině, poněvádž by se o mne ve dne v noci bála, kdyby byla znala pravdu. Krom toho nechybělo jí starostí a trampot, neboť musela vychovávat šest krásných dětí a pečovat o jejich zdraví a čilost, neboť je toliko v nejnutnější případnosti svěřovala najatým služebným - kteréž zajisté v našem sídle nechyběly, než stále byly skrze Angelinu tuze bedlivě sledovány, mezi kojnými a dětskými komornými byla kupa staletých pověr - hrubých a zhoubných, před nimiž bylo třeba mít se na pozoru, poněvádž kojenec často po nich přicházel o život, zrak, sluch a zdraví, aniž o tom vědí někteří rodiče příliš se spoléhající na klamnou zkušenost a domnělé vědění těchto žen, ježto si jedna druhé předávají recepisy a tajemství pocházející z temnot věků a nižádnou způsobou nesnášejí světlo rozumu; třebas zvyklost nalít lžičku lihu do kojencova mléka, aby dítě v noci naráz usnulo a nekřičelo tak, až by jeho spícím rodičům uši zaléhaly: tento lék prospívá spíše odpočinku řečených rodičů než blahu roběte, ježto zdaleka nebývá touto zvyklosti posilováno, naopak je pro ni po celý zbytek života zdraví málo pevného a chatrného.

Pojmenoval jsem starší ze svých dvou dcer Alžbětou, poněvádž jsem tuze obdivoval udatnost a ráznost královny anglické; dítě, ježto se mi narodilo potom a bylo ještě děvčátkem, Františkou podle babičky z matčiny strany, kterouž jsem převelice miloval, třebas jsem ji znal nevalně; třetí dítko, nejstaršího ze svých synů, Filipem, poněvádž bych byl sám tuze rád měl takové křestní jméno; druhého syna Petrem, poněvádž se mi podobal od prvého dne, co přišel na svět. Třetího syna Olivierem, poněvádž Olivier byl ze všech rytířů Karla Velikého mým oblíbeným rekem; čtvrtého syna Frederikem, poněvádž mě Angelina požádala, abych ho takto nazval, neboť milovala libozvučnost tohoto jména a četla v něm veliký osud.

Dáma Gertruda z Luku měla od mého bratra Samsona deset dětí, z nichž ztratila dvě v útlém věku na neštovice a tuze se nad tím rmoutila, poněvádž se blížila k onomu období života, kdy příroda obvykle zamezuje ženám plodit děti. A pravdu pověděno, když̌tě jste ji spatřili tak rozvitou a tak statnou, bez jediné známky otylosti, s tváří svěží, červenou a bez vrásek, pochybovali jste o moudrostí přírody, že stanoví tak brzy hranici ženské plodnosti, zatímco u muže ji posouvá až do věku zhusta tuze pokročilého, máme-li věřit bibli.

Dlouho jsem neviděl bratra Samsona, a když̌tě jsem ho uhlídal ponořeného do apatekářských tyglíků v Montfortu a od jitřní zory do nešpor u nich své dny trávícího, shledal jsem ho tuze otylým uprostřed těla, s pletí povadlou, očima kalnýma, zadkem těžkým a s tváří zdaleka nikoli tak sličnou, jako druhdy bývala, bylať její kůže bílá a jakoby odulá. A jakkoli Getruda ho tuze škudlila, aby konal nějaké cviky mimo svou dílnu, tvrdíc dokonce, že raději spává se svými lahvičkami než s ní (což nebylo k uvěření, bereme-li v potaz kupu dětí, kteréž jí byl nadělal, a velitelskou povahu té dámy a jejích choutek), pochopil jsem věru, že domlouvání, byť bratrské, by nestačilo přemoci vášeň, jíž si ho podmaňovala jeho alchymie, a rozhodnul se předhodit mu vášeň neméně silnou, vzal jsem si ho stranou, svěřil mu, aniž jsem se o tom šířil, že mi hrozí jisté nebezpečenství (z této příčiny mi byl Quéribus ponechal polovinu svého ozbrojeného doprovodu) a poprosil ho, aby spolu se mnou zajišťoval moji bezpečnost jak skrze hlídání, ježto budeme konat společně v montfortském lese, tak i skrze cviky mečem, ve střelbě a ve šplhání, v nichž musíme být jeden co druhý zběhlí, abychom odolali léčkám, a utvořil jsem pak z nás dvou a Giacomiho (pokavád byl s námi), z Miroula a z lidí Quéribusových soldáty vojnou zocelené a schopné příležitostně čelit zrádným přepadům mých nepřátel.

Samson, všecek dojat tím, že se nalézám v nebezpečenství, vrhl se do mého herkulovského počínání co krásný anděl boží, jímž vskutku byl, a tak by apateka bývala zůstala opuštěná, nebýt hlavního pomocníka, kterýž pravdu pověděno stačil na všechno, a bdělosti Gertrudiny, a lůžko manželské bylo zanedbáváno, tolik se můj sličný bratr cítil uondán poté, co byl se mnou po celý den běhal přes hory a doly. Než léčení vykonalo zázrak: neboť krom toho, že mi činil vlídnou a bratrskou společnost v nepřítomnosti Giacomiho (Larissa a Samarcas ještě nebyli opustili Paříž), obnovil jsem s ním svazky veliké a vzájemné lásky, kteréž byly rozkvetly za naší mladosti, leč kteréž naše postavení a tolik rozličné zájmy, jeho náboženská horlivost, jeho nadměrná prostoduchost, přísné založení a nakonec i vzdálenost

našich obydlí byly poněkud otupily. Shledal jsem nakonec s potěšením, jak, vyhublý a posílený skrze naše cvičení, opět nabývá mužnou souměrnost těla a podivuhodnou mladost tváře, na jejíž pokožce se opět objevily pihy, ježto mě nikdy nepřestávaly dojímat, stejně co jeho blankytně modré oči, tak zářivé a tak nevinné, že nikdo do nich nemohl pohlédnout, aniž si ho zamiloval.

Ve svém kočáře, kterýž byla po střechu naplnila osmi dětmi, dvěma kojnými, sebou samou a Zarou, přijížděla nás Gertruda navštěvovat na naše zboží téměř každé odpoledne, kdyžtě nepršelo ani sníh nepadal, tohoto února měsíce svítilo slunce tak jasně, že bylo možno dovádět na trávě mého hrazení, kde bylo sdostatek místa, aby tam po libosti skotačily a vyváděly její i moje děti a aby se tam matky bavily o své nepřestajné práci, k tomuto počínání se jazykem připojily Florina a Zara, jakkoli krásná Zara by nikdy nebyla ochotna se provdat.

„Zaro," pravila Gertruda, „bylo by ti libo přinést sem malého Alexandra, vidím, že se pokakal."

„Nikoliv, madame!" pravila Zara, zvedajíc do výše krásné ruce. „Je všecek pokakaný, nemohla bych se ho dotknout, ba ani se k němu přiblížit, tak mi ten zápach smrdí! Madame, žaludek se mi obrací!"

„Matka si na to ovšem zvyknout musí," pravila Gertruda, činíc znamení jedné z kojných, aby jí podala vřískající raneček.

„Z té příčiny jsem nechtěla být matkou, madame, neboť na těch věcech je vše nechutné: ohavná zvířeckost mužova, ošklivost těhotenství, utrpení při porodu, novorozeně, kteréž by zajisté bylo roztomilé se svými tvářičkami, nevinnýma očima a roztomilým tělíčkem nebýt pohříchu toho, že bez přetrží pod sebe kadí a ščí. Aj!" pravila přikládajíc si ruku k ústům, „div nezvracím, toliko když si to představím, tak si to všechno ošklivím!"

„Zaro," pravila moje Angelina, kteráž, jsouc chotí lékaře, hodlala dát o tom zaznít hlasu rozumu, „to je přec poplatnost přírodě. Ty sama jsi jí v tom podřízena."

„Než nikdo mě přitom nevidí! A činím, co nejrychleji mohu! A všecka zahanbena, že ty ohavnosti a ty zápachy mohou ze mne vycházet! Pro smilování, já se poté myju a voním, tak je mi to vše odporné! Budiž ještě u mužů, kteříž jsou od přirozenosti hrubí! Leč nebylo by bývalo možné nastrojit tyto věci jinak u našeho pohlaví, kteréž je svou povahou o tolik útlejší a jemnější?"

Domluvila, kdyžtě fortnýř mi přiběhl povědět, že si žádá vstup pan farář z Montfortu. Načež přeje si mu vzdát úctu šel jsem mu sám otevřít, an jsem s ním byl v přátelských stycích, ježto nebyly z jedné ani z druhé strany bez postranních myšlenek, ty však by nikterak věcem neprospěly, kdyby byly vyjeveny nahlas. Soudil jsem nicméně, že je to muž sdostatek slušný a zdaleka nikoli tak horlivý, kterakž bych se mohl obávat, an nenapadal krále ve svých kázáních a kacíře požíral toliko pod způsobou oplakávání a naříkání (bez řinčení halapartny a bez zastřeného vyzývání k mordování), tato umírněnost by způsobila, že v Paříži by byl guisovci ocejchován co politik.

Nicméně nos měl velký a dlouhý, bez přetrží čmuchající v záležitostech farníků (k nimž jsem patřil), a jsa sdostatek popíchnut tím, že Angelina, já sám, naše

děti, Miroul a moje čeleď se zpovídáme toliko otci Anselmovi, větřil kolem nás a jmenovitě kolem mne svými velkými nozdrami pach, o němž by si netroufal povědět, jsa tolik obezřetný, že připomíná síru, kterýž v něm nicméně ten pocit vyvolával.

„Aj, pane rytíři!" pravil farář Ameline, zvedaje obě ruce do výše, „jaký to obraz přerozkošný a bukolický! A s jakým plesáním hledím na těchto čtrnáct malých Sioraků, od vás item od vašeho bratra Samsona, kterak se tu veselí co malí anjelíci."

Kteřížto anjelíci v tuto chvíli provozovali hluk pekelný, ječeli, až uši zaléhaly, tloukli jeden druhého rukama i nohama co ďáblíci z řetězu puštění, brečeli, smáli se, nosy si do rukávců utírali a běda pro Zaru, někteří byli i pokadění i poscaní.

„Církev domněle obnovená," pokračoval farář Ameline, číhaje po mně koutkem oka, „žádá, aby se její služebníci ženili. Než já jsem vždy přemýšloval, že svatá církev katolická, apoštolská a římská, podává důkaz moudrosti vskutku božské, odpírajíc svým kněžím pachtění a trampoty s velkou rodinou, nesmírné vydání, kteréž ona přináší, okovy, jimiž spoutává život muže, a to nechci mluvit," dodával s chytráckým úsměvem, „přítomné dámy jsou zajisté výjimkou (uklonil se jim), o hašteřivých náladách manželky.

Je pravda," pokračoval, „že Pán ráčil jistou způsobou napravit domácí tyranství žen, povolávaje je k sobě vždy po čtvrtém či pátém porodu: totě důkaz, mé dámy," dodal s dlouhou úklonou, „že Všemohoucí vás má za příliš mírné a poddajné vůli vašich pánů manželů a tudíž vás nepodrobil obecnému zákonu."

Čemuž se Angelina a Gertruda usmály, aniž jediným slůvkem odpověděly, neboť od mého otce i ode mne už odedávna věděly, že smrtelné porody způsobovaly mnohem spíše nevědomost, nečistota a pověrčivost bab rodicích než vůle Páně.

Nicméně farář Ameline soudě, že sdostatek zalichotil jak našim krásným dětem, tak i nádobám hříšnosti, kteréž je byly zplodily (aniž se ostatně rozbily při čtvrtém slehnutí), chtěl pokračovat v této rozpravě vzdálen povykování malých andílků i klábosení svatých Marií a požádal mě, aby směl navštívit věž, kterouž jsem byl právě vystavěl „zajisté," pravil zvedaje obě ruce, „s velikými náklady a výlohami!", což patrně mi mělo naznačit, že jsem-li takto štědrý při vylepšování svého zboží, mohu poskytnout i štědrou pomoc mistru pokrývači při opravě střechy u sakristie.

„Pane rytíři," pravil, „slyšel jste o jistém nynějším srocování některých velmožů tohoto království, kteříž prý vstupují do ligy, možná s požehnáním papežovým, sdružujíce se s králem Filipem II., s nímž prý uzavřeli ujednání, že se postaví se zbraní v ruce, bude-li třeba, proti nástupnictví krále navarrského na trůn?"

„Slyšel jsem o jakési lize," pravil jsem, „nikoli však o tom ujednání s cizím vladařem. A potvrdí-li se, že je ta novina pravdivá, nadmíru toho budu želet. Toliko král tohoto království má právo sjednávat smlouvu s cizím panovníkem. Leč u poddaného je to zrada."

„Jenomže král," pravil Ameline, jemuž slovo zrada spojené s Guisem bylo tuze proti srsti, „král je tak měkký, tak váhavý! Nemluví-li se rovněž o tom, že podporuje potají krále navarrského?"

„Pane faráři," pravil jsem, hledě mu do očí, „pakliže tímto narážíte na ohavnou pověst o těch dvou stech tisících zlatých…"

„Ó nikoliv!" zvolal Ameline zvedaje obě ruce. „Ó nikoliv! Vy jste nyní očištěn z té nectné pomluvy, a pokavád mi je povědomo, už se o tom nikde nešuská v Paříži ani v Louvru, ani mezi velmoži, ani na svatých kazatelnách: Podobá se, že vás dokonce litují, an jste byl tak zlověstně očerněn."

V tomto okamžení vstoupil můj sekretárius Miroul do věžní komnatky, v níž se konala tato rozmluva, otevřel ústa, zaklapl je, jak spatřil Amelina, poté je znovu rozevřel a pravil po provensálsku:

„Vzácný pane, právě k nám dorazil váš švagr, čeká na vás v modré komnatě a prosí vás, abyste bez meškání za ním přispěchal, tak je ta věc naléhavá."

„Cožpak to je?" pravil Ameline, protahuje vpřed svůj dlouhý nos.

„Totě provensálština, pane faráři. Můj sekretárius a já jsme zvyklí cvičit se v jazycích, ježto jsou nám známy: v provensálštině, italštině, angličtině a latině."

„Aj, v latině!" pravil Ameline, „ta zůstává mnohdy neznámou i vysokým hodnostářům naší církve! Třebas kardinálovi z Vendôme, kterýž má lokaje, a ten lokaj ji umí líp než on, a tak kdyžtě kardinál přijal jednoho kanovníka, kterýž se v uctivosti na něj obrátil v tomto jazyce, kardinál vece, zvedaje vysoko svůj hřebínek:

‚Cože to za prapodivnou mluvu?'

‚Aj, monsignore,' odvětil kanovník, ‚to je latina!'

‚Darebo!' vzkřikl tehdáž kardinál, obraceje se zlostně na lokaje, ‚nemohl-lis mně o tom povědět?'"

Zasmál jsem se tomu žertéřství, ježto jsem slyšel z jeho úst už potřetí, a prve než jsem faráře doprovodil ke vstupnímu hrádku (odkudž ráčil laskavě požehnat všem, kdož se nacházeli v mém ohrazení), vstrčil jsem mu několik zlatých, abych přispěl na zastřešení jeho sakristie, muselať být jeho pohodlná sutana, kterak jsem za této okolnosti uhlídal, opatřena hlubokými kapsami, v nichž všecko zmizelo, než bys řekl „amen".

31. Zpátky do Paříže

Od vstupního přihrádku jsem se vracel zpět po travnatém ohrazení, kdež v křiku a tartasu dovádělo čtrnáct malých Sioraků, když jsem spatřil svou sestřičku Kateřinu, rozmlouvající s Angelinou a Gertrudou (a po svém zvyku zcela opomíjející Zaru), a ta kterak mě spatřila, vykřikla a byla tak laskavá, že zapomněla na svou povýšenost, pak se mi vrhla do náručí - zcela tak, jak by to učinila rodná sestra, kteráž by nebyla baronkou - a celovala mě nikoli zhurta (neboť šetřila své nalíčení i v největším nadšení), než s takovou něžností, jako když na Mespechu v dětském věku usnula a já ji nesl dvě patra v náručí na její lůžko. Já pak, kterýž jsem ji pět měsíců neviděl, tiskl jsem ji k sobě a nedovedl ve svém dojetí pronášet nic jiného než tato slova:

„Sestřičko! Má malá sestřičko Kateřino!"

„Malá!" pravila, vymaňujíc se z mého objetí. „Kdež to béřete, že jsem malá! Právě naopak! Jsem stejně veliká co vy! A možno i větší!"

Což byla čertovská pravda, neboť jí k tomu dopomáhaly podpatky, nemluvě o perlami posetém lešení jejích vlasů, nad nimiž ještě čněl obšírný nabíraný límec po vzoru Alžběty, kterouž milovala. Já pak od ní odstoupil a prohlížeje si ji od hlavy k patám a vida ji skvěle oděnou v brokátové bledě zelené a zlatými nitkami vyšívané suknici, na niž jsem si dobře pamatoval, jakkoli jsem ji na ní viděl poprvé, jal jsem se chechtat jako blázen a vzápětí ji opustiv (tuze na mě rozzlobenou, až jí modré zraky hněvem potemněly), odešel jsem, stále se směje, do modré jizby, kde na mě čekal Quéribus.

Baron co správný dvorský švihák mě objímal a celoval ještě více než jeho choť a nikterak se nemusel přemáhat, neboť jsme se jeden s druhým tuze dobře snášeli, zatímco s Kateřinou - byť jsme jeden druhého bláznivě milovali - byly hádky a půtky tak nesčíslné jako deštivé dny tuto ve střední Francii.

„Aj, milý Petře!" pravil, když přivítání skončilo, „běžte si balit zavazadla! Král vás chce mít v Paříži!"

„Jakže?" pravil jsem užasle. „V Paříži? V Louvru? U sebe?"

Než připomenuv si rázem, že Quéribus nic neví ani o Marianě, ani o Mâconu, ani o úkladu proti mně, rozhodl jsem se, že budu nadále udržovat šalebnou bajku o svém vyhnanství a pravil jsem:

„Jakže? Moje nemilost mi byla prominuta? A kterak? Vyprávějte mi o tom? Co bylo toho příčinou?"

„Bylo to zcela prosté," odvětil Quéribus. „Král se včera nad ránem probudil a pravil: ‚Siorac tak zázračně vyléčil Epernonovo bolení v krku, i nepochybuji, že moje zhojí rovněž. Cožpak činí na svém zboží? Kverulante Quéribusi, jděte ho vykverulovat!' Není vám přece tajno," pokračoval Quéribus s nádechem pýchy, „že Jindřich po mém souboji s vámi, k němuž nedošlo, mě s oblibou nazývá kverulant Quéribus, nebo ještě častěji můj Kverulante!"

Což jsem ovšemť věděl stejně dobře co on a neupadal jsem v nebezpečenství, že bych někdy zapomněl na ten souboj, v němž bych býval život ztratil nebýt toho, že mu Jindřich zabránil. Než věda rovněž dobře, jakou odpověď Quéribus ode mne

očekává (úloha jednoho každého z nás byla za těch uplynulých dvanáct let tak dobře stanovena), pravil jsem:

„To že vás král chová v převeliké oblibě."

„Taktéž se domnívám," pravil Quéribus, napřimuje svou vosí postavu.

Přemýšluje po tomto komplimentu, že toto povolání do Paříže není asi bez souvislosti se srocováním, o němž mi byl právě vyprávěl Ameline, pravil jsem:

„Kterakž se tomu má se záležitostmi královými?"

„Nevalně. Princové lotrinští a rozličné osobnosti šlechty vytvořili Svatou ligu na obranu a záštitu církve katolické a vymýcení kacířství."

„Totě nic nového."

„Nové je, že uzavřeli na hradě joinvillském dohodu, podle níž je Navarrský prohlášen za zbavena trůnu francouzského jakožto kacíř a za následníka Jindřicho-va uznán kardinál Bourbonský: Horší pak je, že dohoda je potvrzena představiteli Filipa II."

„Totě však zrada a otevřená vzpoura!" vzkřikl jsem.

„Otevřená nikoliv," pravil Quéribus s úsměvem. „Znáte Guise: postupuje jako kočka, jednu pracku má stále připravenou k ústupu. Ujednání je tajné, což znamená, že se rozhlašuje potají. Není to výzva k zápasu s králem. Je to nátlak na něj."

„Co činí král?"

„Poněvádž výzva není otevřená, nesnaží se ji přijmout."

„Toť vše?" otázal jsem se zíraje.

„Cožpak by měl podle vás činit jiného?" pravil Quéribus. *„Skasává plachtu."*

„Jenomže," pravil jsem ještě všecek zmaten, „tím, že skasává plachtu, Jindřich se vystavuje nemalému nebezpečenství, že protivníci na něj narazí a pošlou ho ke dnu."

Opouštěje s těmito slovy Quéribuse a chtěje troubit k sedlání koní nazítří za kuropění, odešel jsem Angelině povědět, aby bez prodlení dala chystat zavazadla, tuto novinu přijala s nejživější radostí, neboť tuze toužila po Paříži v oněch šesti uplynulých měsících, Gertruda na oplátku se tuze rmoutila, že nemůže jet s ní, a krásná Zara ještě více, neboť Samson byl pohroužen do svých lahviček a nehodlal je opustit.

Nalezl jsem v knihovně Fogacera, předčítal si znovu pojednání Ambrože Paré sedě v křesle, ježto si obliboval, Silvio pak spočíval na stoličce u jeho nohou se zády opřenými o jeho kolena a nečinil nic, toliko snil s očima do prázdna upřenýma, nicméně byl tuze pozorný, jakmile Fogacer zobák otevřel.

„Aj, ctihodný doktore Fogacere," pravil jsem, „vy čtete toto pojednání přinejmenším už po desáté! Cožpak si o něm vůbec myslíte?"

„Je vynikající ve všem, co se tkne anatomie a chirurgie. Leč nepřináší nic jiného, pravím žel nic jiného o běžných chorobách krom pověr a šalebností tradic řeckých, arabských a židovských. *Ševče, nekritizuj výše nad střevíc*."

„Cožpak to znamená?" pravil Silvio, rozvíraje krásné hnědé zraky a pohazuje černými kadeřavými vlasy, jako by se probudil. „Co tu činí ten švec?"

„Švec je velice slavný v dějinách umění," pravil Fogacer s úsměvem. „Slyšte, Silvio. Malíř Appelles vystavil na ulici obraz muže, i kritizoval jakýs švec způso-

bu, kterak byl vymalován sandál. Když tě pak Appelles byl chybu opravil, švec nazítří měl námitky ke kresbě nohy. Načež rozhněvaný Appelles namítl slova, ježto jsem byl pronesl."

„Mníte tudíž," pravil Silvio, „že chirurg nemá pronášet názory na nic jiného krom chirurgie?"

„A anatomie," pravil jsem, „poněvádž by neuměl řezat, co nezná."

„Mi fili," pravil Fogacer, pokládaje knihu na nízký stůl a přitiskuje levou ruku na černé kadeře Silviovy, „vy jste sem nepřišel promlouvat se mnou o Ambrožovi Paré, nýbrž o svém blízkém odjezdu do Paříže."

„Jak to víte?" pravil jsem zíraje.

„Dostal jsem dnes ráno list od markýze Miroudota," pravil Fogacer, vymršťuje do oblouku ďáblovské obočí, „kterýž mě zpravuje krom jiného o podpisu dohody mezi Guisem a Filipem II. v Joinville."

„Vy znáte markýze?" pravil jsem, přecházeje od zírání k zírání.

„Pomlouval bych ho, kdybych pravil, že důvěrně," pravil Fogacer s úsměškem. „Než vám je dobře povědomo, *mi fili*, že v našem zvláštním bratrstvu veškery rozličnosti stavu a majetku jsou jistou měrou stanoveny působností našich společných zájmů."

„Budiž, co se tkne tohoto přátelství," pravil jsem s úsměvem, „než kterak spojujete dohodu joinvillskou s mým odjezdem do Paříže?"

„Snadno," pravil Fogacer. „*Mi fili*, nejsem tou měrou důvěřivý jako baron a osobně jsem od samého začátku nevěřil ve vaši nemilost, vida všechny ty peníze, ježto jste utrácel na opevnění svého panského sídla, peníze tak hojné, že mohly pocházet toliko od krále. A platí-li vladař tomu, koho posílá do vyhnanství? Odpověz, Silvio."

„Ne, pane."

„Slyšel jste, rytíři. A krom toho když tě jsem uhlídal skrze okno knihovny, kterak se váš sličný dvorský švihák natřásá a co páv naparuje, poznal jsem věru podle té jeho důležitosti, že nemůže než vám přinášet rozkázání od krále, kterýž má nyní nejvyšší potřebu obklopovat se na obranu všemi svými služebníky, a tudíž i vámi, neboť jeho přítomná danost je tuze zoufanlivá."

„Zoufanlivá, Fogacere?" pravil jsem se strašlivým srdce bušením.

„Skrz naskrz a ouplně. Primo: královna matka (a samo sebou všichni ministři, kteréž ona byla jmenovala a kteříž jsou jejími stvůrami), zrazují krále a pomalu přešli na stranu Guisovu."

„Jakže? Kateřina přešla ke Guisovi?"

„Síla i slabost Guisova," pravil Fogacer se svým lenivým sodomitským úsměvem, „tkvějí v tom, že slibuje na všechny strany, osnuje přesmíru záležitostí, splétá přesmíru nití! A tak tomu starému bláznu kardinálovi Bourbonskému slíbil trůn, až bude odstraněn Navarrský. Filipovi II. neslibuje nic menšího než Francii, až budou Jindřich a Navarrský zhubeni.

A Kateřině slibuje - až bude ten druhý zmordován a odstraněn - žezlo pro jejího vnuka markýze z Pont-à-Mousson, kterýž je synem její dcery Klaudie a vévody Lotrinského."

„Jakže!" pravil jsem, „Pont-à-Mousson by měl nastoupit po přeslici! A co medle zákon salický [37]?"

„To však není zákon," pravil Fogacer, „nýbrž tradice, jejíž sílu ve Francii Kateřina nezná, jsouc Taliánka."

„Nevěřím svým uším! Je-li pak Kateřina našemu nebohému králi tak špatnou matkou?"

„Nikoliv! Leč soudíc, že vítězství Guisovo nad Jindřichem je nevyhnutelné, domnívá se, že jakožto Guisova stoupenkyně bude moci koncem všech konců zmírnit osud svého syna a alespoň mu život zachránit."

„Myslíte si to také, Fogacere?"

„Ne. Nejsemť však dalek toho soudit tolikéž co ona, že král je takřka lapen do sítí, a je málo jisté, že se z nich vyprostí."

„Fogacere!" pravil jsem zdrcen a srdce mi bláznivě tlouklo, „pro smilování! Co to pravíte? Král ztracen! Vždyť ani nesvedl bitvu s Guisem!"

„Nemůže ji svést! Mám od Miroudota - a netažte se mě, *mi fili*, odkud to má on - že Filip II. slíbil Guisovi šest set tisíc zlatých ročně za to, bude-li shromažďovat zbraně a lid zbrojný proti králi! A krále jeho štědrost vyčerpala, i co může žádat od parlamentu nebo od stavů? Dojde-li k válce, vyhraje ji španělské zlato."

„Než co Navarrský? Než co Alžběta?"

„*Mi fili*, uhodil jste hřebík do hlavičky: král se nemůže spojit s Navarrským, pokavád Navarrský nezmění víru, a Navarrský nemůže změnit víru, nechce-li ztratit svoje vojsko. Co se tkne Alžběty, co ona může učinit pro Jindřicha, anať sama bez přetrží očekává jezuitské zmordování a španělský vpád? Přidejte k tomu, že spodní lid a kupci pařížští jsou guisovci, i není král bezpečen ani svým sídelním městem! Silvio," pokračoval Fogacer, ne snad aby se tázal svého pážete na mínění, než spíše aby se ujistil, že vyslechl rozhovor bedlivým sluchem, chtěje ho o všem poučovat a jeho úsudek zdravě utvářet, „kterak se ti jeví naděje královy za tohoto stavu věcí?"

„Jsou nevalné," pravil Silvio zvedaje se pomalu co kočka a s rukama na kyčlích, hledě na Fogacera velkýma hnědýma očima zpod černých kučer nad čelem pocuchaných, „leč…"

„Leč?" pravil Fogacer s očima na Silvia upřenýma, a podobal se spíše matce žasnoucí nad svým dítětem než ďáblovi.

„Leč," pravil Silvio, „král je naším vladařem přirozeným a zákonným. Není-liž to velká síla?"

„To věru je!" pravil Fogacer uchváceně, ponechávaje mě v užaslosti nad tím nadšeným pohledem, on, jehož jsem byl vždy vídal s úšklebkem a posměškem.

---

[37] *Památka franckého zákonodárství (Salienové - francký kmen). Jedna zásada tohoto zákona, podle níž byly ženy vyloučeny z nabývání pozemků, byla později vykládána tak, že ženy neměly přístup ani na francouzský trůn (pozn. překl.).*

„*Mi fili*,“ pravil, jako by mě bral za svědka skvělosti svého žáka, „dobře-li jste slyšel Silvia?“

„Slyšel jsem ho,“ pravil jsem s úsměvem, „a k jeho výroku bych ještě dodal, že král je nedůvěřivý, tajemný, obratný a že má nekonečně více ducha v malíčku, než je ho v hlavě Velebnosti, v hubě Velkého podolkáře, v teřichu Tlustého hňupa nebo ve stehnech Belhavé!“

„U Jupitera! Totě skvěle pověděno!“ pravil Fogacer se smíchem. „Nelze z vašich slov uzavírat, *mi fili*, že jste zamilován do Svaté ligy a do Guisů! A zdaliž já jsem! Vše, co se nazývá *svaté*, vzbuzuje ve mně nedůvěru: *svatá* církev, *svatý* koncil, *svatá* liga a to, co z ní vylézá jako červi z jablka, *svatá* inkvizice! Bože pomoz! *Svatá* inkvizice v Paříži! Kde by byla radost ze života? Už se věru sdostatek inkvizitýruje v mém žití! V Paříži se mi lepí na kůži trampoty a pohromy hojněji než muňky do vlasů mníškových! *Mi fili*, nezneužíval bych vaší štědré pohostinnosti, kdybych tuto zůstal po čas potřebný k tomu, aby Miroudot vyhledal mně a mému pážeti ložument ve čtvrti, kde jsem naprosto a ouplně neznám, anať moje čtvrť by mě ráda uhlídala pověšeného, rozčtvrceného a upáleného!“

„Upáleného?“

„Cožpak se neupalují soupohlavníci a nevěrci?“

„Nemůže-li vás však retovat král?“

„Král pohříchu už nemůže, jsa sám otevřeně obviňován, že je soupohlavník. Rozumějte však, *mi fili*, mým dobrým sousedům by málo sešlo na mém soupohlavnictví, kdybych nebyl vyhlášen co ‚politik’. Víte-li, že se činí potají seznamy domů ‚politiků’, aby byli všichni rozmasakrováni v den, kdy Guise se zmocní hlavního města?“

„Než kterak to víte, Fogacere?“

„Aj,“ pravil Fogacer, vymršťuje ďáblovské obočí. „Mám chřípí nad žida citlivější: z dálky, z velké dálky, z hlubin obzoru už cítím, kterak se blíží pobití.“

Načež Silvio znenadání přiložil obě ruce k lícím a propukl v pláč.

„Fogacere,“ pravil jsem, „můžete tuto zůstávat se Silviem tak dlouho, kolik se vám zachce. Čeleď, kterouž mám na svém zboží, se k vám bude chovat jako k pánovi domu. Leč co povím králi stran vaší dlouhé nepřítomnosti?“

Na to Fogacer váhal s odpovědí, maje toužení ve svém dojetí uchopit Silvia do náručí, aby ho utěšil, nicméně netroufal si tak učinit přede mnou.

„Povězte mu,“ pravil odvraceje maličko hlavu, aby skryl zraky pláčem se lesknoucí, nicméně však nutě svoje rty k pokřivenému úsměvu, „povězte mu, že nebesa nepřístojně prodlužují chorobu mé matky navzdory mé nejlepší péči.“

„Copak to znamená?“ pravila Angelina vstupujíc do knihovny za převelikého šustění a víření vycpávané suknice, „Silvio pláče? Fogacer se slzami na krajíčku? Milý Petře, cožpak jste plísnil tyto mé dva věrné přátele?“

„Nikoliv,“ pravil jsem s úsměvem, „a tuze jsem zarmoucen, že se nemohou s námi vrátit nazítří do Paříže, musí tuto vyčkávat, pokavád se jim nenajde nový ložument, neboť o ten starý přišli.“

„Nechať tedy jdou pobývat s námi do ulice Na rozkvetlém lánu!“ zvolala.

Při těch slovech chopila jednoho i druhého za ruce a tisknouc je k sobě usmála se na ně s libým vzezřením, neboť je převelice milovala a byla na oplátku nadmíru milována jimi, najmě Fogacerem, kterýž k ní od dávných časů pociťoval takovou náklonnost, že u kohokoli jiného by u mně vzbuzovala podezření. Než dobře jsem věděl, že tu běží o jiný způsobu lásky, kterýž v sobě nechová ani onu tajnou neurčitou tužbu otce po dceři nebo sestry po bratrovi, leč bývá takříkajíc odpodstatněn v odhmotněnou něhu.

Kdokoli viděl Fogacera, viděl ho skeptického, pošklebného a ďábelského, leč moje Angelina, slepá k tomu všemu, nevěřila jeho nevěrectví, jeho popírání a jeho mravům, a co viděla, bylo nepochybně jistou způsobou také pravdivé, poněvádž Fogacer odpovídal obrazu, kterýž si o něm učinila, nepřestajným a neměnným vzýváním.

„Aj, moje milá!" pravil Fogacer a jeho hlas náhle přeskočil v jasné a vysoké tóny, až se stal zcela dětským, „netroufl bych si to od vás požadovat, třebas jsem měl k tomu nemalou chuť, strachoval jsem se, že bych vás obtěžoval, než přejete-li si to, přeji si to i já! Jste tak dobrá, dobrotivá a milostivá, že kdybych měl více víry, přirovnal bych vás k blahoslavené Panně!"

„Jste vy arcišibal!" pravila Angelina vystupujíc na špičky, aby mu vtiskla polibek na tvář, neboť Fogacer ji převyšoval o dobrou hlavu, jakkoli se k ní choval co malé pachole, „vy se rouháte!"

„Má milá, jen mi vyčiňte!" pravil Fogacer v hloubi duše nadšen, že je peskován.

„Vy se rouháte, hlupáčku!" pravila velitelsky Angelina, „je hřích přirovnávat mě k matce Boží, když jsem matkou šesti ďáblíků - sedmi i s vámi," pravila hledíc na Fogacera s okouzlujícím úsměvem, „nikoli, osmi," dodala obávajíc se ve své dobrotivosti, aby se Silvio necítil odehnán z hejna kuřat, ježto ona chovala v teplém hnízdečku svého peří. „Nuže, přátelé," pokračovala, veselá a silná, „chutě do své jizby a bez prodlení balte zavazadla! V krátkosti se tam podívám," dodala, tisknouc každému paži, a když je pustila, lehce je každého rukou pleskla po šíji.

„A já, madame," pravil jsem, když odešli, „já od vás nedostanu nic?"

„Pane," pravila s něžným a čtveráckým zajiskřením v krásných laních očích, „dostanete všechno, než v můj čas, což není teď, ani za hodinu, ani za další hodinu, mám na práci přehršel věcí, s nimiž mi nemůžete pomoci. Ledaže…"

„Ledaže," pravil jsem.

„Že byste mohl dát přikázání našim lidem, aby naplnili na osmou hodinu naši káď na lázeň teplou vodou, poněvádž musím hýbat s těmi nesčíslnými zavazadly a cítím se již špinavá co královna Margot, kteráž se vychloubala, dobře-li se pamatuji, že si týden nemyla ruce."

Načež se usmála veselým a svěžím smíchem, otočila se na podpatcích, až jí vycpávaná sukně v kruhu zavířila kolem štíhlé postavy, a odběhla za svými povinnostmi.

O královně Margot, kterouž jsem viděl na vlastní oči při svatbách s králem navarrským, neslyšel jsem od toho času, co ji její bratr vyobcoval z královského dvora, anať byla takřka zavržena z příčiny svých ztřeštěností skrze veškerou svou

rodinu, a co se tkne jejího manžela, jakkoli ji byl přijal na svém hradě Néraku, laskal ji sdostatek krásnými řečmi i vlídnou tváří, než rukou, rty a oudem nikoli, an nechtěl, aby tvrdila, že je samodruhá z jeho roubování, měl nesčíslné množství důkazů, že byla samodruhá s kdekterým Kubou, neboť byla to dáma svou přirozeností tuze přejícná.

Item ráno před naším odjezdem, kdyžtě jsem hodlal na kůň zatroubit, maje už takřka jednu nohu ve třmeni, přicválal jakýs jízdní posel a odevzdal mi dopis, a rozpoznav podle adresy krásné a pevné písmo otcovo, hodil jsem uzdu svého koně Miroulovi a spěšně jsem list odpečetil.

Milý pane synu,

posílám tento dopis na vaše zboží Osekaný dub a opis téhož do vašeho domu v ulici Na rozkvetlém lánu, chtěje být ubezpečen, že dostanete jeden neb druhý, novina, kterouž vám tu oznamuji, je převeliké závažnosti nikoli pro vás, nýbrž pro krále, jemuž je třeba sdělit ji za hodinu, aneb jste-li na Osekaném dubu, za den: tak tomu chce král navarrský kterýž - to je ona novina shora ohlášená - právě unikl úkladnému otrávení na něm spáchanému skrze jednoho z královských sekretáriusů Ferrauda jménem, jehož mu byla darovala jeho žena. Řečený Ferraud na skřipci doznal a potvrdil, že to byl učinil na rádu a přikázání své paní, kteráž byla nespokojena, že její manžel si nepřeje s ní se stýkat.

Nicméně říká se zde, že chladnost Navarrského a jeho nedbání o královnu datuje se od srpna měsíce léta Páně 1583 (následkem pověstí o jejím potratu na dvoře jejího bratra krále tehdy, kdy byla po patnácte měsíců vzdálena od svého manžela), jeť tudíž možné, že úklad byl vyvolán nikoli královniným hněvem a její nelibostí, než spíše její nadějí, že se znovu sblíží s Guisem, do něhož kterak povědomo, byla zamilována už v čase před svým sňatkem - a možná dokonce na ponoukání řečeného Guise.

Král navarrský by se tuze rád dověděl od svého bratrance a vřele milovaného vládce krále francouzského, co by měl podle jeho mínky učinit s královnou, an nechce Jeho Veličenstvo urazit nelidským zacházením s ní, než nepřeje si rovněž chovat ji u sebe v jejím postavení a důstojenství.

Anžto je taktéž možné, že tento pokus o zmordování je součástí všeobecného plánu mířícího proti rozličným vladařům křesťanstva - kterak bylo patrno po nešťastném zmordování prince Oranžského - král navarrský snažně prosí svého bratrance a vřele milovaného panovníka, aby bděl nad vlastní bezpečností a svým životem, a modlí se k nebesům, aby ho ráčila chovat ve svaté ochraně.

Milý pane synu, jsem zdravý a čilý a přeji vám totéž item vaší paní choti a vašim dětem.

Jan

32. Setkání u krále Jindřicha III.

Dorazili jsme do Paříže na sklonku dne a ještě všecek zašpiněn a zaprášen běžel jsem do Louvru, kde Alfons z Ornana sedící u branky mi pravil, abych mu odevzdal meč a dýku, an vévoda z Epernonu, měsíc už generální plukovník francouzské pěchoty, byl rozhodl, že nikdo nesmí ozbrojen vstoupit do Louvru, toto opatření jsem shledával v těchto zvichřených dobách tuze případným. Leč běže odtud po dlouhém schodišti ke králově komnatě, kde už by po mém soudu v této pozdní hodině měl být, potkal jsem v předsíni Du Halda, pověděl mu, že král si byl pro mě poslal v nejvyšší spěšnosti, a kdyžtě mi Du Halde odpověděl, že se otáže Jeho Veličenstva, zda si přeje mě přijmout, já ve své netrpělivosti a s hlavou plnou otrávení Navarrského, ježto jsem mu hodlal oznámit, následoval jsem ho skrze pootevřené dveře, kdyžtě mě náhle popadly mocné paže a já cítil, že jsem takřka vniveč obrácen, mířilo na mě zpředu, zezadu i ze stran nevím kolik hrozivých dýk, zatímco jakýsi obrovitý urozenec, černý a vousatý až po obočí, postavil se přede mne a pravil strašlivým hlasem se silným gaskoňským přízvukem:

„Bohpomozi, pane! Takto se vstupuje ke králi? Kdo jste a kde si myslíte, že jste?"

„Pane," pravil jsem zlostí sinalý, „kdo jste vy a jakáž to způsoba takto mě přesilou napadnout a takto bodáky obstoupit muže neozbrojeného?"

„Jsem Laugnac z Montpezatu," pravil urozenec, „hejtman *čtyřiceti pěti*, z nichž tuto vidíte toliko pět, kteříž vás ostatně prohledají, třebas hlásáte, že jste neozbrojen!"

„Pane, to je přespříliš," křičel jsem, než marně, neboť dva z těchto *spadaccini*, páchnoucí česnekem a potem, mě drželi za nohy, druzí dva za ruce a pátý probíral palec po palci můj kabátec i moje nohavice.

„Pane," pravil jsem rozhořčeně, „jsem rytíř ze Sioraku, králův lékař!"

„Toť možné," pravil Laugnac na výsost drze, „ale já vás nikterak neznám a neviděl jsem vás po celých minulých šest měsíců."

„Byl jsem na svém zboží."

„Snad ne ve vyhnanství?" pravil Laugnac, zvedaje černé obočí.

„Ba vskutku ve vyhnanství. Než král mě povolal zpět."

„Královským patentem, kterýž můžete předložit?"

„Nikoliv. Skrze vzkázání barona Quéribuse."

„Kterýž," pravil jeden z těch pěti, „nebyl tu spatřen po tři dny."

„A z dobré příčiny, pane," pravil jsem. „Byl u mne v Montfort-l'Amaury."

„Dosti na tom, pane," pravil Laugnac nikterak obměkčený, „že nižádný z nás vás nezná."

„Pánové," pravil jsem, „před šesti měsíci tu žádný z vás nebyl, neboť jste byli najmuti k této službě v Gaskoňsku skrze vévodu z Epernonu."

Toto se jim vpravdě vůbec nelíbilo, a viděl jsem na očích těchto roduvěrných Gaskoňců, zlostně mě ze všech stran odstřelujících, že by se mnou rádi po svém zatočili, kdyby se byli k tomu odvážili.

Naštěstí pro mě dveře z královy komnaty se otevřely a objevil se Chicot s kapičkou u nosu, tento Chicot vida mě v rukou a pod dýkami *čtyřiceti pěti*, vybafl smíchem:

„Rapíre," mluvil k Laugnakovi, „pakli zamorduješ Jindřichovi lékaře, ztratíš svých dvanáct set zlatých platu a budeš mít vysoko do žlabu, což tě přijde draho, poněvádž žereš za čtyři."

Poté se vynořil Du Halde a vida mě v tomto postavení, místo smíchu se zamračil a pravil tónem opovržlivé povýšenosti:

„Pánové, zdá se mi, že si počínáte kvapně a nepředloženě. Tento urozenec je očekáván Jeho Veličenstvem."

Načež mě těch pět mužů zaraženě a zahanbeně pustilo, nicméně všichni se mračili, naježení a vrčící co psi, jimž pán odnáší žrádlo.

Král neležel, leč zabýval se ve své kapli prací, ježto se mi jevila tuze podivnou, jakkoli jsem už o ní slyšel od Quéribuse, než o Jindřichovi obíhalo tolik bajek, že bych byl tomuto zaměstnání nevěřil, kdybych je byl neuhlídal na vlastní oči:

Jeho Veličenstvo vystřihávalo velkými nůžkami miniatury z jedné z těch modlitebních knížek, kteréž bylo zvykem psát rukou, prve než se rozšířil zvyk je tisknout; tyto miniatury, namalované nejdovednějšími umělci, král nejprve ouplně oddělil od textu a potomně přikazoval malému pážeti, aby je lepilo na dřevěné táflování kaple na místech, ježto označoval prstem nikoli bez jistého váhání a přemyšlování, kteréže místo by se hodilo nejlépe, páže pak setrvávalo v očekávání se štětečkem na lepení v ruce po celý čas, co trvalo toto přemítání: a já vyčkávaje, až mě král uhlídá, setrvával jsem rovněž v nečinnosti na prahu této kaple nebo spíše této oratoře opatřené tuze krásně vyzdobeným oltářem, než zcela maličkým, jedním klekátkem potaženým červeným sametem a jedním pultíkem, na němž ležel iluminovaný rukopis, a zdálo se mi, že král z něho vystříhal již více než čtvrtinu.

Nepopírám, že by účinek na zdech kaple nebyl sdostatek šťastný, miniatury nebyly řazeny náhodně, než podle příbuzných námětů a barev takovou způsobou, že toto počínání nepostrádalo logičnost, ba ani umělecké působení, spíše však bylo vadné v samotné zásadě, ježto mě ponechala maličko užaslého, poněvádž se mi vidělo, že toliko dítě může pojmout myšlenku zkazit knihu modliteb nekonečně vzácnou, aby jí vyzdobilo oratoř, kteréž by se mohlo dostat výzdoby zajisté vhodnější, nemluvíc o tom, že miniatury byly vytvořeny pro ilustraci modliteb, i mohlo by se jevit papeženci takřka svatokrádežným je odtud vytrhávat.

Král, byl ke mně otočen zády a všecek zahloubán do své činnosti, neslyšel mě, a já netroufaje se hýbat, prve než mě neuhlídá a ruku mi nepodá, setrvával jsem na místě několik okamžení tuze nesvůj, že jsem ho překvapil při tak prapodivné kratochvíli, a udiven, že do ní vkládá tolik důležitosti, zatímco království je mu na severu item na jihu upíráno, jeho vlastní sídelní město proti němu guisovci podněcováno, jeho finance vepsí a jeho život ohrožován.

„Sire," pronesl konečně za mnou Du Halde, kterýž si neopomněl povšimnout mého tísnivého postavení, „je zde pan ze Sioraku."

„Aj, Siorac!" pravil král, jako by mě býval viděl včera, a přendav velké nůžky z pravé ruky do levé podal mi roztržitě ruku, kterouž jsem políbil, pokleknuv jedním kolenem na zem.

Jakmile se toto událo, král se vrátil ke své práci, jako by byl zapomněl, z jaké příčiny mě byl vyzval, abych se s veškerou kvapností vrátil ze svého panství. A já pohlížeje na něj mlčenlivě a očekávaje, až se pobaví, znamenal jsem, že jeho tvář se mi jeví zestárlá, jeho pleť olivově bledá, jeho velké černé oči vpadlé a modrými kruhy rámované a také prsty, v nichž držel nůžky, se mu maličko chvěly, což od něho vyžadovalo jisté namáhání, aby stříhal rovně, tou měrou, že z usilovnosti, již do toho vkládal, perlil se mu pot na čele, třebas čas v tomto únoru měsíci byl tak sychravý.

„Nuže, Sioraku," pravil podávaje s povzdechnutím odstřiženou miniaturu pážeti a ukazuje prstem na místo, kam ji má přilepit, „copak je s tebou?"

„Sire," pravil jsem, „dostal jsem dnes ráno psaní od otce, chopil se pera jménem krále navarrského, kterýž vám vzkazuje noviny nemalé dosažnosti týkající se jeho choti."

„Aj!" zvolal král s výrazem v zracích na výsost pohrdavým a hořkým, „Margot! Opět Margot! Oč jde? Čti, Sioraku!"

Četl jsem dopis, kterýž Jindřich jako by ani neposlouchal, an mezitím pokračoval ve vystřihování s očima sklopenýma, rty našpulenými, čelem tuze se chmuřícím a s pozorností k této činnosti tak nesmírně napjatou, jako by na ní závisel osud jeho trůnu.

Když tě jsem skončil se čtením, král setrval v mlčení, pokavád miniaturu, s níž se namáhal (nůžky se mu stále třásly), nevystřihl z knihy, poté uvažoval s hlavou k rameni skloněnou, kam ji má umístit v této podivné mozaice jeho oratoř zdobící, ukazovákem (jehož nehet byl příliš dlouhý a ostře červenou barvou namalovaný) ukázal pážeti vybrané umístění a podal mu ji.

„Kdyby bývala Margot uspěla," pravil, jako by hovořil o věcech nejobyčejnějších, avšak spodní ret se mu přitom prapodivně zachvíval, „Guisovi by se to nadmíru hodilo."

„Sire," pravil tehdáž Chicot, jenž až dosud byl setrvával za Du Haldem a jehož tvář se mi jevila bledá a sklíčená - hlas neměl ani trochu posměvačný a veselý a zapomínal do té míry na svou úlohu šaška, že ani králi netykal, „domníváte-li se, že Guise (jehož tentokráte nejmenoval Velebností) jí to přikázal učinit?"

„Není mi povědomo," pravil král. „Margot chová k životu člověka úctu tak nepatrnou jako ke kuřeti. Je to žena nekonečně málo odpouštějící a nelibost, kterouž chová k Navarrskému, že se k ní byl po dva roky nepřiblížil… Sioraku, přečti znovu ten dopis, prosím tě."

Uposlechl jsem a když tě jsem došel k větě, v níž bylo praveno, že „král navarrský by se tuze rád dověděl od svého bratrance a vřele milovaného vládce krále francouzského, co by měl podle jeho mínky učinit s královnou, an nechce urazit Jeho Veličenstvo nelidským zacházením s ní, než nepřeje si rovněž chovat ji u sebe v jejím postavení a důstojenství", pravil pokyvuje hlavou a odkládaje nůžky na knihu modliteb:

„Navarrský píše vždy přesně, co třeba. Není mu tajno, že by mě urazil, kdyby zacházel s Margot nelidsky, byť byla učinila cokoliv. Rád bych," pravil poté, co byl maličko přemýšloval, „kdyby byla uvedena v držení nějakého města, kde by ji Navarrský mohl čas od času navštívit, aby mu povila dítka… Jenže," připojil vzápětí, „to Navarrský neučiní. A kterak bych ho mohl kárat, když tě sám jsem ho byl zpravil o nevěrách té dámy? V čemž nevím, činil-li jsem rozumně."

Byl jsem udiven, slyše Jindřicha probírat přede mnou záležitosti své rodiny, než král pravdu pověděno náleží tolik svému království, že nesmí mít nic soukromého, ba ani srdce, tolik jeho život až do těch trampot nejosobnějších může ovlivňovat životy naše. Nicméně mám za to, že kdyby Jindřich byl ve své obvyklé kůži, nebyl by býval připojil stejným zasněným a zasmušilým tónem, jako by mluvil sám pro sebe, následující slova, ježto bych býval raději neslyšel:

„Krom Marie z Clèves," pravil chápaje se znovu nůžek, „nemiloval jsem nikdy jinou ženu než Margot, a přál bych si býval, aby zůstala navždy ctnostnou, snad toliko se mnou nikoliv. Kdyby takovou byla, byl bych dnes jiným člověkem."

Po těchto slovech - kteráž z jedné stránky nebyla tak jasná a z druhé až příliš - král se opět navrátil ke své obrazoborecké lopotě, a tak Du Halde, kterýž byl s Jindřichem v důvěrném poměru, k němuž ho odedávna vedla jeho nezměrná oddanost, osmělil se nakonec pronést:

„Sire, povolal jste pana ze Sioraku kvůli záležitosti, ježto nestrpí odkladu…"

„Aj, Sioraku," pravil náhle král hlasem jasným, klidným a rozhodným, jako by ho Du Halde probudil z dlouhého spánku, a odložil nůžky, aby se jich už nechopil, „Sioraku, chlapče můj, pověsti o tobě už umlkly: možná že to způsobil tvůj list La Vasselièrové. Možná také tvoje předstírané vyhnanství. Než soudím, že už ti neukládají o život a že můžeš v Paříži setrvávat a opět mi sloužit, ovšem podtají, byla rozšířena zvěst, žes byl povolán, abys ošetřoval vévodu z Epernonu a jeho vředovitou chorobu hrdla, kteráž ho obtěžuje a trýzní od ledna měsíce, a abys mu předepisoval dietu a poskytoval nutné kurýrování. Leč ve skutečnosti, chlapče, musíš navštívit Mosku a vytáhnout z něho, jaké rozbroje mi chystá Guise s lidem pařížským, přičemž slíbíš tomu Kubovi tolik zlaťáků, kolik by mu darovali guisovci, kdyby pracoval pro ně."

„Sire," pravil jsem, „nepověděl jste Quéribusovi, že trpíte sám velkou bolestí v krku?"

„Nikoliv. Asi špatně slyšel. Jediná opravdová bolest, kterouž jsem sužován, je tuto," pravil král ukazuje si na srdce, „poněvádž jsem tuze nešťasten vida, kterak mě zrazují ti, ježto miluji, a ti pak jsou hodni nést nade všemi ostatními praporec nevděčnosti."

Načež Chicot a já jsme na se mlčky hleděli (Du Halde byl kapli opustil, neboť v předsíni bylo slyšet jakýs hluk a přebíhání) a uvažovali jsme, zda „těmi" král rozumí královnu matku, Margot nebo vévodu z Joyeuse, kterýž, vděče za všecko králi, přikláněl se teď ke Guisovi, jakž mi to byl potvrdil Quéribus na Osekaném dubu - či snad summou všecky tři.

„Sire," pravil Du Halde, „je zde pan kardinál Bourbonský, pro něhož jste byl vzkázal."

„Uveďte ho, Du Halde," pravil král s úsměvem, kterýž osvětlil netoliko jeho tvář, než nepřímo i naše, a Chicot se sdostatek vzmužil, že se vrátil ke své úloze šaška, a pravil:

„Jindřichu, víš-li, že v tvém předpokoji nalezli dvě kresby tužkou, ponechané tu naschvál jakýms žertéřem, jedna znázorňuje Tlustého hňupa…"

„Pst, pst, Chicote," pravil král s tváří nicméně rozveselenou.

„… v pláštíku, s mečem po boku, leč s kardinálským kloboukem na hlavě, a pod tím tuto legendu: *Ah, Corydon, Corydon, quae te dementia coepit?*" [38]

„Pst, pst, Chicote!" pravil král se smíchem, „domýšlivý domnělý dědic hodlá vstoupit!"

„... a druhá," pokračoval Chicot, „znázorňuje Velkého podolkáře v červeném šatu a v kardinálském klobouku, leč s velkým obnaženým mečem v ruce, a pod tím tuto legendu: *Domine, mitte gladium in vaginam, Ecclesia nescit sanguinem.*" [39]

Poté král vybuchl v smích a jevil se znenadání opět čilý a zotavený ze svých chmurných a mrzutých nálad tou měrou, že dokonce i tvář se mu změnila a vypadala zdravější a mladší.

„Páže," zvolal, „zavři dveře do mé kaple, aby ten domnělý dědic neviděl moje dětinství! On by o něm nekonečně žvanil svým guisovským přátelům! A pakliže si někteří v mužném věku cucají nebo kousají palce, aby si vtip bystřili a duši uklidnili, proč bych nemohl já k tomu konci vystřihovat obrázky? Vždyť jsem tím uškodil toliko tomu nešťastnému rukopisu, kterýž tak jako tak bude za tisíc let v prach rozpadlý."

„Totě krásné kázání," pravil Chicot tváře se, že špatně slyšel, „*tak jako tak* každý Guise bude v prach rozpadlý, a dávno dříve než za tisíc let."

Čemuž se král opět zasmál a vážný a přísný Du Halde, kterýž vyslechl tyto pošetilosti a nepřístojnosti s úsměvem na rtech, poněvádž viděl, že Jindřich se díky jim vymanil ze své malenkonie, otevřel konečně dveře předpokoje a vstoupil kardinál Bourbonský nikoli po pravdě v kabátci, nýbrž v červeném rouchu a s birétem na hlavě, i měl v tváři pod tím birétem cosi marnivého, hlupáckého, slabošského a násilnického, což ihned vzbuzovalo chuť srazit ho a vysmát se mu.

Král vztyčil svou vysokou postavu a rychlým krokem, s tváří rozesmátou a s jiskřičkami posměšného veselí v krásných italských očích přistoupil k němu - a aniž mu podal ruku, aniž strpěl, aby kardinál poklekl, pevně ho objal a takřka ho rdousil lichotkami, komplimenty a pochlebováním, tak velkými a tak přehnanými, až by se kdokoli mohl domnívat, že kardinál, jednou tak starý co král, je jeho synem a následníkem.

„Milý bratranče," pravil král, kterýž vzal jeho ruku do své a jal se prohánět kardinála z jednoho konce komnaty do druhého a ovšemť rychleji, než to bylo prelátově teřichu příjemné. „Povíte mi pravdu na to, nač se vás hotovím optat?"

---

[38] *Ach, Corydone, Corydone, jaké to bláznovství tě jalo? (lat.)*

[39] *Pane, zastrč meč do pochvy, církev nerada prolévá krev (lat.)*

„Sire,” pravil ten starý dobrák (v Paříži tak říkají každému kmetovi, byť je hodný či nikoli), „pokavád budu znát pravdivou odpověď na vaši otázku, poskytnu vám ji zajisté zpříma.”

„Aj,” pravil král se smíchem, „milý bratranče, chytil jste se!”

„Jakpak? Chytil jsem se?” zvolal kardinál vyvaluje přihlouplé oči.

„Milý bratranče,” odvětil král, předstíraje jakous vážnost, „Bůh mi až do tohoto okamžení nedaroval potomstvo, a je tu nemalé zdání, že je už nedostanu. Běda, všechny věci tohoto světa jsou nejisté, a Pán by mě mohl k sobě povolat ještě dnes! Přihodí-li se to, koruna připadne přímou linií domu Bourbonů: povězte mi, milý bratranče, nehodláte-li tehdy, jakkoli pocházíte z mladší větve, předběhnout svého synovce krále navarrského a vyvýšit se nad něho tak, aby království francouzské připadlo vám a nikoli jemu?”

„Sire! Sire!” koktal kardinál, kulaté vyděšené oči se mu na vše strany koulely v důlcích co kuřeti, „kdo by si kdy opovážil připadnout na to, že byste odešel? Na mou věru, na tu věc já jsem nikdy nepomyslel,” pokračoval klopě pokrytecky jedno víčko. „Prosím Boha z plna srdce, by nás ušetřil tohoto převelikého neštěstí, a jsa dvojnásobného stáří co vy mním, že mě dávno zuby bolet nebudou, až Pán rozhodne o Vašem Veličenstvu… Než že by mohlo zesnout přede mnou, o tom zajisté nikterak nepřemyšluji,” pokračoval a jeho zrak stejně falešný jako přiblblý číhal do všech stran, jako by chtěl nalézt myší díru, v níž by se mohl skrýt, „ne, ne,” dodával a hlas mu náhle stoupl do pronikavé výšky, „o tom vůbec nepřemyšluji, jeť to mimo veškerý rozum a veškerou zjevnost a proti řádu přírody, ježto si přeje, aby starý předcházel do hrobu mladého…”

„Milý bratranče,” pravil král s tváří vážnou, leč s očima jiskřícíma, an byl v duši tuze rozveselen kardinálovým namítáním, „nevidíme-li dennodenně, jakž se řád přírody mění a převrací a jakž mladý předchází starého na cestě ke Styxu? Pakli by se toto přihodilo mně, povězte mi, bratranče, povězte mi svobodně, jakž jste to byl slíbil učinit, neráčil byste upírat nástupnictví po mně svému synovci králi navarrskému?”

„Aj, sire!” zasténal kardinál s bázlivou snahou vyprostit ruku z ruky královy a zpomalit to sem tam přebíhání po komnatě, k němuž ho nutilo Jeho Veličenstvo. „Aj, sire! Vy na mě tuze naléháte!”

„Nehodláte-li mi, pane kardinále,” pravil král, „povědět o tom celou pravdu, vždyť pravda má ostatně jakousi přirozenou spojitost s vaším posvátným stavem!”

„Věru tak,” pravil kardinál, tuze udýchaný tím nuceným trantlováním. „Nu dobrá, sire, poněvádž mi dáváte to přikázání způsobou tak naléhavou, jakkoli to převeliké neštěstí, ježto připomínáte, mi nikdy na um nepřišlo, neboť je tak vzdáleno přirozenému běhu věcí a řádu rozumnosti (věta z kázání, pomyslel jsem si, slyše kardinála pronášet ji tak rychle), „nicméně,” dodal s víčky sklopenými, „kdyby nastalo toto převeliké neštěstí, pro něž bych nikdy neměl sdostatek slzí a sklíčenosti, nicméně, sice, v této případnosti mním, že království by mělo připadnout mně, an jsem dobrým katolíkem, a nikoli mému synovci Navarrskému, kterýž je hugenot, i byl bych tuze odhodlán neponechat mu je.”

Načež král zastavil to splašené kvapování z jednoho konce jizby na druhý, odvedl kardinála ke dveřím, tam vytáhl jeho paži ze své, pohlédl naň s úsměvem a pravil:

„Můj vzácný příteli, Paříž by vám možná dala korunu, leč parlament by vám ji odebral."

To pravil a otočiv se k Du Haldovi, pronesl k němu hlasem posměvačným:

„Du Halde, vyprovoďte pana kardinála Bourbonského se všemi poctami, jimiž jste povinován jeho osobě, jeho stavu a jeho ctižádostem."

Načež se kardinálovi maličko uklonil, aniž mu ruku podal, a otočil se k němu zády.

A jakmile kardinál ven vyšel, král se vrhl do svého velkého křesla a zakrývaje si rukou ústa, jakž to činí dámy, vybuchl v smích, následován v tom Du Haldem, Chicotem i mnou, nikoli však pážetem, ježto k nám obracelo svoje veliké modré oči a ani nemuklo.

„Jindřichu!" pravil Chicot, „kterak krásně jsi tahal rozumy z nosu toho Tlustého hňupa!"

„Rozumy nebo sople!" pravil král.

„Pane Chicote," pravilo tehdáž páže, ponechávajíc mě s ústy zejícími, že se osmělilo otevřít zobák v přítomnosti Jeho Veličenstva…

„Pane Chicote!" opakoval Chicot jakoby rozhořčeně. „Ty darebo! Ty se opovažuješ nazývat mě panem! Věz, že jsem Chicot a nic více, šašek Jeho Dvojveličenstva, než není-liž král u toho, nazývej mě sirem, an jsem králem šašků."

„Chicote," pravilo páže s ruměncem na tváři, „budu si to pamatovat."

„Inu mluv, mé dítě," pravil král s obvyklou dobrotivostí.

„Sire," pravilo páže, ježto už nevědělo, má-li se obracet ke králi Francie nebo ke králi šašků, „proč by parlament odebral korunu kardinálovi?"

„Poněvádž," odvětil král vážně, jako by se obracel ku své velké radě, „kardinál přináleží k mladší větvi Bourbonů, zatímco jeho synovec Jindřich Navarrský ztělesňuje větev starší."

„Jindřichu," pravil Chicot, „opovážil by si parlament přes to všechno odejmout žezlo kardinálovi, byl-li by Guise s to přiložit mu nůž k hrdlu, nejsouť členové parlamentu, pokavád mi povědomo, z těsta, z něhož se rodí hrdinové!"

„Nepochybně," odvětil Jindřich, „ale kdyby se toto stalo, regule nástupnictví na trůn by byly zřetelně porušeny a královo zákonné právo mohlo by být v každém okamžení zvráceno, stát byl by otřesen v samých nejpevnějších základech."

„Násilí," pravil Chicot, „je veliká síla."

„Nikoliv," namítl král s ohnivostí, „je to síla slabá, poněvádž se udržuje toliko skrze sebe samu. Rozumím tím skrze občanské války, neboť uchvácení povolává samo o sobě jiného uchvatitele. Chicote, slyš dobře toto, což je mým Písmem svatým: zákonné právo zajištěné zákony nástupnictví na trůn je jediným mírumilovným základem vlády. Kdybych nad tím ruku nedržel, viděli bychom v krátkosti hemžení bůhvíkolika domýšlivých domnělých následníků: kardinála Bourbonského, markýze z Pont-à-Mousson, hraběte ze Soissons a kdovíkoho ještě!"

„Jakže, sire, hraběte také?" otázal se Du Halde.

„Hrabě na to pomýšlí. A proč ne on? Je Bourbon.” (Nadšen těmi dvěma „on”, král opakoval: „Proč ne on? Je Bourbon,” a vzápětí se zasmál.) „A dobrý katolík. A pokavád jsem slyšel, snaží se posílit svá práva tím, že by pojal za choť sestru krále navarrského: k čemuž má dobrý žaludek, jeť ta dáma škaredší než sedmero hlavních hříchů.”

Vraceje se domů, přemílal jsem si toto setkání, o němž jsem vypověděl značně podrobně, poněvádž Jindřich se v něm jeví zouplna a živě v podivné rozličnosti protichůdného chování, to vystřihování miniatur, byť se jevilo dětinské, po mém soudu zajisté nikterak jeho oku nezkreslovalo ani jeho duchu neumenšovalo jasnou představu, kterouž choval o záležitostech státu, aniž potlačovalo jeho obratnost v ovládání lidí, kdyžtě to pokládal za užitečné.

Než nic se v tomto roce nevedlo v rukou mého dobrého pána. Užitečný tento rozhovor s kardinálem nebyl nikterak, kardinál byl kardinálně pošetilý a marnivý, aby ho něco mohlo odradit od zpozdilé ctižádostivosti, kterouž v něm rozdmychal Guise. Nic ho neodradilo, opakuji vám, zhola nic: ani purpur, ani věk, ani neduhy, ani zákony království, ani parlament, ani zjevný odpor králův. Toť důkaz, že veliké ohavnosti se provádějí stejně tak skrze hlupce jako skrze bídáky. A že vlastně ve skutečnosti se provádějí obvykle skrze spojení těchto dvou lidských druhů, o čemž se přesvědčuji a ujišťuji, jakkoli jsem tak málo a na tak nízkém místě zapleten do záležitostí království.

33. Leo znamená Lev

Nazítří jsem požádal Miroula, aby vyhledal Mikuláše Poulaina a vzkázal mu, že mě má navštívit v nočních hodinách v mém domě, a zajisté si představíš, čtenáři, že Miroul se tomu zprvu maličko zpěčoval řka, že není ani můj „skočtam" ani můj obyčejný sluha, leč můj sekretárius, a že v důsledku toho je tato pochůzka pod jeho stav. A já věda, že Miroul, kolikráte ho o něco požádám, nezměnitelně počne odpovídat slovem ne (načež to pak vždy vykoná), pravil jsem k němu tónem tuze úsečným:

„Toť nikoli pochůzka, leč poslání, a veliké závažnosti; a pakli nechceš jíti ty, půjdu já osobně. Věc nesnese odkladu."

Načež jsem se k němu otočil zády a číhaje po něm koutkem oka, jak jsem se vzdaloval, spatřil jsem, kterak si přehazuje přes ramena pláštěnku, bere si klobouk a přesvědčuje se, má-li v nohavicích svoje nože.

Netoliko v noci, leč v nejtemnější noční temnotě mi Mosca zabušil na dveře, jsa v bezpečném doprovodu a skryt pod dlouhým pláštěm, kdyžtě jsem si ho pak ve světle lucerny prohlížel kukátkem ve dveřích, sotva byl příchylný odkrýt konec svého čenichu, kterýž, byť ho ukázal jen nepatrně, byl tak lišácký, že bych ho byl poznal mezi tisíci.

„Pojďte dále, mistře Muško," pravil jsem, „jsem tuze rád, že vás vidím."

On by to věru povědět nemohl, i zašpičatěl řečený čumák vzhůru, čenichal dlouhým nosem dopředu po mých příštích slovech, hleděl kosým pohledem na mou tvář a na tvář Miroulovu, vous měl ryšavý, zježený a tuze podezíravý, čtvrtkou zadku seděl na stoličce, kterouž mu byl Miroul přistavil, a byl nepříliš nadšen, kdyžtě se objevil ozbrojený Giacomi a zavřel za sebou dveře kamrlíku, kam jsem ho byl uvedl a jehož okénko vedoucí do přízemí bylo opatřeno železnými mřížemi a mimoto zpevněno těžkou dubovou okenicí, a tak se milý Mosca ocitl odloučen od svého tuze krásného zbrojného doprovodu a jakoby v síti lapen, jeden proti třem, ač jsme byli všichni tři nadmíru usměvaví a ochotní jak co do pohledů, tak co do řečí i pohybů.

„Mistře Mosko," pravil jsem, „vizte, kterak jsem spokojen, že jste si tak pospíšil a vyhradil mi den, kterak se praví v Paříži, třebas se toto setkání koná v noci. Než dobře věda, že váš čas je neméně vzácný co můj; přecházím bez okolkování k věci, aniž se budu zbytečně šířit."

Což řka uhlídal jsem, že můj lišák je napjat po všech svalech, nervech a šlachách své křehké a přesto statné postavy a že mu oči v důlcích obíhají jako neklidné zvířátko, i rozhodl jsem se učinit výpad a vyrazit hrotem meče vpřed.

„Mosko," pravil jsem hlasem drsným a rychlým, „králi se v hlavním městě strojí rozbroje. Vy se těch rozbrojů účastníte, králi je to povědomo, i dává vám přikázání, abyste mu pověděl o všem, co se chystá. Vyberte si, mistře Mosko. Otevřená huba: život a peníze. Huba zašitá: oprátka."

Náčelník královského profouství, kterýž takřka každodenně vodí věšet ubožáky na Montfaucon za krádež několika denárů, je tak zvyklý vídat, kterak provaz svírá hrdlo ostatních, že by jej tuze nerad viděl kolem krku svého, a to tím spíše, že

ví ze zkušenosti, kterak se viselec ohavně na šibenici šklebí, kterak mu jazyk z úst visí a nohy tuze neradostně ve vzduchu tančí.

Řečený Mosca při mé kruté promluvě takřka omdlel, najednou měl málo vzduchu, a kdyžtě konečně sdostatek dech popadl, zakoulel směrem ke mně neuvěřitelně falešným pohledem, přivřel zbožná víčka a pravil:

„Pane rytíři, ústa mi otevře nikoli přislíbení života a peněz, leč moje svědomí, kteréž mi po uplynulé tři měsíce neustále spílá za tu ohavnou a zavrženíhodnou činnost, do níž jsem byl proti své vůli vtažen, jsa skrz naskrz udiven, kolik krve se má při ní prolít a k jakému drancování a mordování má dojít tuto v samotné Paříži, tyto zločiny by krom hrůzy a tak strašlivého pobití znamenaly i zhoubu a rozklad státu, a tak k malému prospěchu by mi bylo veliké bohatství slíbené mi těmi, kdo to vše strojí, kdybych v tomto obchodu ztratil duši a měl bych se po smrti ubírat rovnou do pekel."

„Ošklivím si toho lstivého darebu," pravil Giacomi po italsku, „a jeho licoměrnou řeč. *El mangia santi e caga diaboli* [40]."

„Mosko," pravil jsem týmž hlasem strohým a rozhodným, „kolik pak ti nabídli lidé, o nichž hovoříš?"

„Dvacet tisíc zlatých."

„Král ti je daruje."

„Aj, pane rytíři," pravil Mosca, „neníť to zlato, ježto mě vede a pudí, alebrž moje povinnost Francouze rodilého v prvním městě Francie, kdež se můj svrchovaný král ujal koruny a kdež jsem mu složil přísahu věrnosti v čase, kdy jsem byl přijat co náčelník profouství pařížského kraje. A tak mají-li se strojit jakékoli ouklady proti státu, já, žijící z platu a výhod, ježto mi skýtá Jeho Veličenstvo, jsem povinován je o tom zpravit. Kteréžto zřetele spojené s oněmi již řečenými se tolik dotkly mého srdce…"

„Zopakuj ta slova, prosím tě, Mosko, já je neslyšel."

„Která, pane rytíři?" pravil Mosca vraště obočí.

„Ta poslední."

„Tolik se dotkly mého srdce…"

„Aj," pravil jsem. „Totě věru pěkné: Pokračuj, prosím tě."

„Že jsem se rozhodl zpravit o tom krále. Než uvažuje o způsobě, octl jsem se v takové zmatenosti a rozpačitosti co do nesnází, ježto se přitom vyskytly (krom toho jsem měl strach, aby mě spiklenci neodhalili), že jsem zůstal na tom a tak říkajíc se zadkem na zemi mezi dvěma sedly."

„Jakpak to?"

„Pane," pravil pozvedaje náhle zraky a hledě mi do očí, „nemohl jsem se na vás obrátit, poněvádž jste odešel do svého předstíraného vyhnanství."

Při tomto úderu jsem zůstal němý a vyměňoval si pohledy s Giacomim a Miroulem.

---

[40] *Požírá svaté a kadí ďáblu (it).*

„Mosko," pravil jsem posléze, „*předstírané vyhnanství*? Co to znamená? Kdož je za takové pokládá?"

„Nuž já, pane rytíři, i Liga. Jste držen ligisty za služebníka krále tak věrného a neochvějného, že váš dům je označen co jeden z prvních, ježto mají být rozkotány, zmasakrovány a vyloupeny…"

„Bodejť," pravil jsem pohnutější, než jsem si přál se jevit. „To ještě uvidíme. Mistře Mosko, vraťme se k věci. Kdyžtě jsem byl nepřítomen, nemohl-lis zpravit kancléře Villequiera, poněvádž ho znáš?"

„Než právě, že ho znám," pravil Mosca. „Villequier by nejprv zpravil královnu matku a tato, aby se kryla, krále. Načež královna matka a Villequier by krále přesvědčili, že jsem placen hugenoty a že všecka moje výpověď je toliko šalba a klam. Vydal bych se tudíž všanc buď oprátce z rukou králových, nebo zmordování skrze ligisty, kdyby mě jim Villequier potají udal."

„Ubohý Mosko," pravil jsem s úsměvem, „jakž vidím, ni z jedné, ni z druhé strany není snadné zradit! Na dobré štěstí jsem tu já! Já, stojící před tebou! A s ušima otevřenýma! Budeš moci tudíž svému svědomí ulehčit a ouplně srdce potěšit. Mluv, můj dobrý mistře Mosko! Mluv bez přílišného prodlévání!"

„Nicméně, pane rytíři," pravil Mosca, „tutoť je váš sluha s psacím náčiním…"

„Vidíte špatně, pane veliteli," pravil Miroul s důstojností. „Ten, na nějž hledíte, an sedí u tohoto stolu, je sekretárius pana ze Sioraku."

„Pane rytíři," pokračoval Mosca nikoli bez rozhorlení, „chcete-li ze mne vymámit výpověď, vaše meče mě nedonutí ji podepsat! Toho bohdá nebude, aby velitel královského profouství obviňoval a obžalovával sám sebe!"

„Uklidněte se, pane Mosko," pravil jsem s pousmáním, „běží tu toliko o poznámky, vaše pravé jméno v nich zmiňováno nebude."

„Je-li tomu tak," pravil Mosca zvedaje hřebínek, „anžto je třeba z opatrnosti vnést do nepravých jmen maličko rozmanitosti, nepřezdívejte mě v těchto poznámkách Mosca - *moucha*, leč Leo - *lev*."

„*Leo*," pravil jsem, „poněvádž jsi lev, zařvi mi pěkně tu zprávu a já budu spokojen."

„Pane rytíři," pravil Mosca, „neběžíť tu o řvaní, nýbrž o naříkání, tak jsou časy pošmourné a krev lidská ohrožená (a možná i moje). Než abych to vzal zkrátka, hle: 2. dne ledna měsíce Leclerc, prokurátor parlamentního soudního dvora, a Jiřík Michelet, seržant s právem nosit hůl v pařížském Hrádku či Châteletu, dobří lidé, s nimiž jsem se těchto uplynulých dvacet let hojně stýkal, vyhledali mě v mém domě a naznačili mně, že se mi naskýtá výhodná příležitost, abych si tuze polepšil a obohatil se, budu-li chtít, o slušnou hromádku denárů."

„Toť moudré," pravil Giacomi po italsku, „promlouvat k darebákovi po způsobě darebácké."

„A krom toho," pokračoval Mosca, „abych získal přízeň tuze mocných pánů, kteříž by se mohli postarat o moje vyvýšení, pakli jen jim zůstanu věren v tom, což mi svěří k vykonání a co ostatně slouží toliko k uchování víry katolické, apoštolské a římské."

„Kdo by si nepřál přispět k cíli tak vznešenému?" pravil Giacomi.

„Z té příčiny," pokračoval Mosca, „jsem přísahal, že vstoupím do jejich ligy, kterouž nazývali ligou Svatou a 3. dne téhož měsíce jsem byl v domě mistra Leclerca, kde jsem se setkal item mnozí ostatní příslušníci této strany s urozeným panem z Mainville vyslaným k nám od vévody z Guise, aby nám vyložil naše záměry, kterýžto pán nám pověděl, že katolická církev by byla ztracena, kdybychom nezavedli pořádek, a že ve svatogermainském předměstí se skrývá přes deset tisíc hugenotů, kteříž v dané okamžení provedou noc svatobartolomějskou s mordováním katolíků, aby korunu dali v držení králi navarrskému."

„A vy jste tomu věřil, Mosko?" pravil jsem zvedaje obočí.

„Pane," pravil Mosca, „jsem velitel profouství pařížského kraje a dobře je mi povědomo, že v brlozích a peleších na předměstí svatogermainském se skrývají toliko prašivci, malomocní, odřezávači měšců, berkové a hampejznice."

„A vy jste tomu neodporoval?" otázal jsem se.

„Pane rytíři, kdožpak jsem já, abych si troufl odporovat vévodovi z Guise, proti němuž si netroufne vystoupit nejvyšší v tomto království? Ostatně urozený pán z Mainville, neboť ten měl řeč a nikoli já, nám rovněž pověděl, že král, kterýž chodí po klášterech a opičí se po kajícnících, opovážil se ve svém zrádcovství odevzdat dvě stě tisíc zlatých Navarrskému, aby potají vedl válku s katolíky."

„Věřil jste tomu?"

„Pane rytíři," pravil Mosca s jistou podlézavou holedbavostí, „čemu věřím či nevěřím, toť věc mého svědomí."

„A vašeho srdce," dodal Giacomi.

„A věřil jste," pravil jsem mu hledě do očí, „že já byl nástrojem tohoto obchodu?"

„Svatá liga to nejprve vyhlásila a potomně to odvolala, a tak už jsem tomu nevěřil."

„Inu," prál jsem, „od okamžení, kdy liga se nazývá Svatou, bajka se stává pravdou a pravda bajkou."

„Pane rytíři," odvětil Mosca, „od okamžení, kdy náležíte k nějaké straně, musíte všemu věřit, nebo vše opustit."

„Vy jste všemu věřil?"

„Pane rytíři, prosím vás snažně, ponechme stranou, čemu jsem věřil a čemu nevěřil, a pokračujeme co nejrychleji. I prohlásil k nám urozený pán z Mainville při této příležitosti, že je třeba čelit činění hugenotů, ‚politiků', parlamentu a krále proti náboženství katolickému, a pročež všichni ti ze Svaté ligy, přísahavší, že spíše zemrou, než aby déle trpěli řečené činění, musí se v Paříži potají vyzbrojit, aby byli silnější. Že Svatá liga je ostatně podporována netoliko duchovenstvem a pány ze Sorbonny, nýbrž i princi lotrinskými, samotným papežem a králem španělským."

„Zrada za pomoci cizinců a otevřená rebelie," pravil jsem zamračeně, „ejhle, tak to jde po sobě: na konci cesty je oprátka."

„Pane rytíři, račte si připamatovat, že jste mi slíbil život a dvacet tisíc zlatých."

„Cokoli jsem slíbil, dodržím. A vaše úloha, Mosko, v těchto tajných pletkách?"

„Nakupovat zbraně. Poněvádž z jedné stránky profous Hardi je tuze starý a spoléhá se veskrze na mě, svého zástupce, a z druhé stránky král dal zákaz pařížským zbrojířům a železářům prodávat zbraně neznámým osobám, já v hodnosti zástupce profouse mohl jsem je kupovat pod zástěrkou, že posiluji některé pevnosti, an jsem dostal toto pověření od krále."

„Toť mrzký podvod. A nakoupil jste je, Mosko?"

„Od 2. dne ledna měsíce za šest tisíc zlatých."

„U všech rohatých! Šest tisíc zlatých! A kolik z těch šesti tisíc nalezlo cestu do vašeho měšce?"

„Pohříchu tuze málo."

„A kam byly dopraveny ty zbraně?"

„K Leclerkovi, Campanovi, Crussetovi a do paláce Guisů."

„A kdo skýtal peníze na jejich nákup? Pátral jste po tom?"

„Neopomenul jsem se na to optat mistra Jana Leclerka, kterýž mi odvětil, že všichni dárci jsou mužové poctiví, kteříž se nechtějí prohlásit, leda v případě potřeby, neboť se strachují, aby nebyli předčasně odhaleni."

„Ejhle, totě moudré! A vedle této spousty zbraní, skrze něž má být příležitě ohrožena krev rodilých Francouzů, jakž pravíte, mistře Mosko, jakouž jinou svatou činnost koná Liga?"

„Zpracovávala měštěniny a obyvatele pařížské."

„Zpracovávala je? Co znamená takováto řeč?"

„Že se pokoušela zlákat je pro svou věc, a podařilo se jí to."

„A kdože byli tito zpracovatelé?" pravil jsem mrkaje na Miroula, aby zaznamenal jejich jména.

„Byli četní," pravil Mosca, jemuž toto mrknutí neuniklo a který, chtěje se dát dále prosit, dodal: „Jeden každý zpracovával svůj vlastní cech nebo ty, nad nimiž držel jistou moc vyplývající z jeho postavení nebo z jeho sousedství."

„Mistře Mosko, dvacet tisíc zlatých je pěkná hromádka denárů, a za ni mi musíte dát zprávu přesnější…"

„Pane," pravil Mosca s povzdechem, při němž se jeho liščí čumák protáhl vpřed, „vykonám vaše přikázání, pokavád si budu jist, že váš sekretárius napíše všude Leo a nikoli Mosca."

„*Res effecta, Leo*," [41] pravil Miroul, kterýž od onoho času, co se stal mým sekretáriusem, nezřízeně se holedbal svou latinou. Dodal k tomu ještě: „*Promissio boni viri fit obligatio*." [42]

„Nu dobrá," pravil Mosca s novým povzdechem. „Zde jsou jména, kteráž vyslovuji toliko s bolestí, tolik miluji ty, jižto je nosí, a nikdáž bych je nechtěl zradit, nebýt toho, že věrnost králi mi tuto povinnost ukládá."

---

41 *Věc je provedena, Lve (lat.)*

42 *Slib řádného muže je závazkem (lat.)*

„Což jsou city věru počestné," pravil Giacomi.

„Ta jména, Mosco," pravil jsem přerušuje zhurta jeho kejklování.

Nakonec je udal, a nad těmi jmény a touto převelikou spoustou zpráv jsem maličko zapřemýšloval, než snažil jsem se uchovat si jasnou hlavu přiznávaje si, že jsem v hloubi srdce sžírán nepokojností, tak se mi zdálo zřejmé, že Paříž, zpracovávaná tolika zarputilými ligisty a krom toho kázáními kněží, je už pro krále ztracena. Chtěje zakrýt tento pocit před Poulainem, k němuž jsem choval důvěru stejnou co ve zmijí zub, otázal jsem se ho, jaký má účel toto hromadění zbraní, toto zpracovávání lidí a ta tajná shromáždění, na nichžto se rozjímalo toliko o krvi Francouzů.

„Nijak menší přec," pravil Mosca, „než dobytí Paříže Svatou ligou! A zajetí krále a jeho Louvru po zmasakrování jeho rádců, jeho hodnostářů, jeho milců, předáků parlamentu, ‚politiků' a veškeré šlechty, kteráž by mu chtěla podat pomocnou ruku. Plány jsou hotovy! Prach je přichystán! Chybí toliko jiskra, kteráž přijde ze dvou stran: z vojska, kteréž shromažďuje Guise, a z armády španělské."

„Pokud o tu běží," pravil jsem s úsměvem a jako bych se posmíval, „ta musí nejprv přejít Pyreneje!"

„Nikoliv, pane!" pravil Mosca jakoby popíchnut mým tónem, „to nebude potřebné. Liga má v oumyslu zmocnit se zakrátko Boulogne a vydat přístav Filipovi II., aby se tam vylodila jeho armáda."

Uhlídal jsem, že Mosca se kousl do rtu, an to vyžvanil příliš rychle, a tuze zaujat tímto komplotem na Boulogne a neslýchanými následky, kdyby se podařil, dotíral jsem na Mosku tolika lichotkami i hrozbami, že nakonec mi celou tu záležitost vyzpíval.

„Tento ouklad byl nastrojen v domě jezuitů v minulých dvou dnech," pravil, „neboť věděli, že profous Vétus, jehož byli zpracovali, obvykle každé tři neděle navštěvuje Boulogne, a že při této návštěvě by mohl s padesáti dobrými zbrojnoši, ježto by mu poskytli pod záminkou doprovodu, zmocnit se jedné z bran města a poté ji vydat vévodovi z Aumale, bratranci Guisů, kterýž bude mít zbrojně síly v okolí."

Byl jsem tak vystrašen za krále z tohoto činění, že jsem spal tuze málo poté, co nás Mosca opustil se slibem, že mě opět navštíví, jakmile pro něj vzkáži, poněvádž jsem dobře věděl, jakou hrozbu vpádu by způsobily dobytí a vydání Boulogne netoliko království francouzskému, než i královně Alžbětě, kteráž byla naším přirozeným spojencem proti pletichám papeženským a guisovským, a ocitla by se tolikéž co my ohrožena tímto obsazením zosnovaným, kterak jsem se vzápětí dověděl, skrze jezuity do ligy proniknuvší, jejichž zarputilá snaha dobýt zpátky Anglii mi byla povědoma.

34. Na cestě v nové kůži

Směl jsem navštívit krále při vstávání, a když jsem vstoupil do jeho ložnice pod záminkou, že mu prozkoumám tep, odevzdal jsem mu svůj zápis a pošeptal mu do ucha, že obsahuje záležitost naléhavou a důležitou. Načež mi odvětil, že si jej přečte, jakmile odříká v kapli modlitby a pohovoří s vyslancem anglickým, kterýž si u něho vyžádal slyšení v nejčasnější hodině, a poprosil mě s obvyklou zdvořilostí, abych na něj počkal v předpokoji, že si mě dá zavolat.

Mezitím, jedva jsem vyšel ven, popadl mě za paži, leč tentokráte způsobou veskrze přátelskou, Laugnac z Montpezatu, kterýž se mi omlouval velice velmi za to, že mě byl předvčírem zastavil a prohledával před dveřmi královými s pěti ze svých *čtyřiceti pěti*, řka, že nikterak neměl tu čest znát mou tvář, poněvádž v okamžení, kdy on přišel ke dvoru, já jsem odjížděl s vévodou z Epernonu do guyennského kraje a po svém návratu jsem se nadlouho uchýlil do ústraní na své zboží. Pravil „ústraní" a nikoli „vyhnanství" s lišáckým úsměvem, kterýž mi přivedl na um, že ze mne chce tahat rozumy, a dobře věda, že za těchto okolností slova jsou lepší než mlčení, opevnil jsem se za svou périgordskou roztomilost, a ta se věru vyrovná půvabnosti gaskoňské, jíž se blýskal on, i stalo se, že jsme jeden s druhým byli samý med a samý úsměv, zatímco jsme se po očku pozorovali, mně pak se nikterak nelíbilo, co jsem viděl, nikoli že by Laugnac nebyl urozencem tuze sličným a tuze vysokým, kterýž se trochu podobal Saracénovi skrze kůži, vous a oči, měl však v tváři vepsány jakés zuřivé choutky, ježto se mi zdaleka nezamlouvaly.

Když jsme rozmlouvali, objevil se lord Stafford mířící ke králi, a všichni kolem se mu až k zemi poklonili, aniž dostali jinou odpověď než strnulé pokývnutí hlavy.

„Šeptá se," pravil ke mně Laugnac, pokládaje mi přátelsky ruku na rameno, „že lord Stafford přišel nabídnout Jeho Veličenstvu podvazkový řád, kterýž mu chce udělit královna Alžběta, než jediné s jeho souhlasem. Co myslíte, je-li pak to pravda?"

„Aj, Laugnaku," pravil jsem, „co já bych si měl myslet? Vám je o tom povědomo mnohem více než mně!"

„Nicméně," pravil Laugnac s úsměvem, „viděli vás rozmlouvat s lady Staffordovou u maršálky z Joyeuse!"

„Laugnaku," pravil jsem, opláceje mu úsměv, „kdopak by se příležitostně nepobavil rád s tak vznešenou a spanilou dámou, jejíž ctnost je nadto dalším jejím půvabem!"

Po těchto slovech mě opustil, když jsme si znovu vyměnili úsměvy, a ponechal mě tuze mrzutého z těch inkvizičních otázek a tuze na pochybách, zda je ta jeho nová přízeň oprávněna. Pokud o mne běží, kterýž sloužím svému vřele milovanému panovníkovi už přes deset let, nemám pravdu pověděno vůbec důvěru k těmto dvořanům, kteříž si v desíti měsících získají Jindřichovo přátelství, an se domnívám, že vystoupivše na povrch co pěna, mají možná i její pevnost, a že jejich oddanost je toliko bublina, kteráž, jsouc napolo vzduch, napolo voda, praskne při prvním protivném zafouknutí.

Král, kterýž byl přijal vyslance anglického mezi čtyřma očima - což vyvolalo u guisovců kupu řečí a domněnek z nelibosti, že při tom neměli nějaké ucho nešpicované jako při veřejných slyšeních - dal mě povolat kolem desáté hodiny, a přecházeje bez meškání k věci, pravil ke mně:

„Sioraku, mluví-li tento zápis pravdu, je věru nanejvýše závažný. Než je tomu tak? Kdo je ten *Leo* nebo *Mosca* nebo Poulain?"

„Sire, je to nejprodejnější darebák všeho stvoření. Kdyby se naskytlo, že by chtěl někdo koupit jeho matku, prodal by ji."

„Bylo by tedy možné, že lhal…"

„Možné by to bylo. Nicméně, sire, soudím opak. Ze dvou příčin: poněvádž obvinil sám sebe stran kupování zbraní; poněvádž také odhalil plán vzetí Boulogne. Nuž toto vzetí, není-liž bajkou, nemůže než se jednoho dne vyjevit."

„Toť pravda," pravil král. „Každou způsobou je třeba chránit se předem a zpravit pana z Bernay, kterýž má velení nad Boulogne. Než kterak to mohu učinit, aniž se ta záležitost rozhlásí a naše krysy rozežene? Nelze k tomu použít obvyklé cesty, leč třeba jednat důvěrně a potají."

„Sire," pravil jsem, „přikazujte, já se tam rozběhnu. A tak to bude známo toliko mně a vám."

„Aj, Sioraku!" pravil Jindřich, „kterak miluji tu tvou horlivou touhu mi sloužit a kterak si tě za to oblibuji! Než nikterak tě nechci uvrci znovu do tak velikého nebezpečenství. Nakonec by tě zmordovali."

„Také tam nepojedu s hledím otevřeným, sire, leč v převlečení za kupce."

„Za kupce!" pravil král, jehož tento nápad, zdá se, tuze pobavil, „a co bys prodával v Boulogne?"

„Čepice, sire."

„Čepice?" otázal se král se smíchem. „Mužské?"

„Nikoli, sire, dámské. Slyšel jsem, že paní z Bernay je mladá a krásná, a soudím, že zůstává-li v Boulogne, bude tuze lačna parády podle módy v Paříži panující."

Příliš jsem předběhl stran těch čepců, poněvádž mi dalo nemalou práci a námahu přesvědčit Alizon, aby mě doprovázela, neboť nechtěla opustit krám na čas tak dlouhý, třebas měla veškeru důvěru ve svého prvního tovaryše - a nebyl to nikdo jiný než onen Baragran, jehož znala od dob skrblíka Racroche a zaměstnala po smrti téhož, ač se s ním byla předtím takřka deset let hádala, jsouc s ním zapřažena do stejného jařma stejným vyděračem, prve než se provdala za mistra čepičářského a ozdobnického, kterýž zesnul v Pánu před dvěma lety. Předmětem jejích hádek s Baragranem bylo, že ho pokládala za příliš povolného vůči řečenému Recrochovi, kterýž byl takovou držgrešlí, že by vejce oholil. Než jakmile se stala paní, co u toho chudáka Baragrana pokládala za patolízalství, stalo se poslušenstvím, věrností a poctivostí, an by ji ani o haléř neošidil. A převelice si ho oblibujíc pro jeho vzácné vlastnosti byla by si ho asi za muže vzala, kdyby se nepokládala za jemu vysoce nadřazenu, anať to byla muška tuze chytrá a mohla se vyrovnat skrze své způsoby a své odění urozené paní či alespoň měštce z dobrého rodu.

Otřásl jsem jejím odmítáním ujistiv ji, že prodá šlechtickým dámám v Boulogne množství čepců, ozdobných roušek, suknic a spodnic (které v Paříži spodní lid nazývá též „falešné zadky", poněvádž se jimi vycpávají hubené ženy na tomto místě). Než co u ní zvítězilo na celé čáře, bylo to, že na této cestě pojede v kočáře (netoužilať její útlá stehna po sedle) a jmenovitě že bude platit za mou ženu a bude ložírovat po hospodách se mnou a pod stejným jménem, neboť já si vezmu jméno jejího nebožtíka muže. Slyšíc to, moje pekelná muška se mi vrhla kolem krku a zahrnula mě množstvím pocelů a laskání, i cítil jsem se povinen jí povědět, že přísahav věrnost Angelině, budu hrát úlohu manžela toliko na veřejnosti a nikoli v soukromí. Než buďto že jí postačilo pouhé vnější zdání, nebo že dobře mě znajíc a majíc na mne nezapomenutelné vzpomínky domnívala se, že nebudu tak udatný, abych odolal příležitostem tak často opakovaným, moje slova nikterak neumenšovala její jásání a ona se počala neprodleně s rozesmátýma očima dohadovat o mém oblečení na této cestě i o jejím, kteréž si přála mít co možná nejbohatším dokazujíc, že čím má kupec lepší vzezření, tím více prodá.

Dva dny bylo třeba, abych si opatřil to šatstvo. Než jakmile jsem si je u Alizon navlékl, pravila mi, že každý můj nejnepatrnější pohyb příliš ještě zavání urozencem skrze čert ví jaký nádech povýšenosti a nenucenosti, ježto jsem byl pochytil u dvora, že moje levá ruka příliš často hledá rukojeť nepřítomného meče, že musím mít méně lehkosti, zato více okázalosti, že nechodím ani nesmrkám ani si nesedám jako měšťan, že bych neměl nosit nos tak do výšky, než nafukovat se nemotorněji co bohatý Kuba, že si nemám vykračovat a kroutit se, nýbrž klást nohu zeširoka, a ta noha by se měla vychylovat do strany a nikoli kráčet takřka rovně, jakž jsem chodil já, že si mám vytáhnout z pravého ucha zlatou náušnici, kteráž příliš připomíná šviháka, námořníka nebo vojáka, že si nemám kadeřit vlasy, leč mám si je česat rovně, nemám se vonět, mám si stáhnout lékařský prsten i svoje dva prsteny posázené drahým kamením, navléci si na oplátku kolem krku velké stříbrné hodinky a občas na ně důstojně pohlédnout jako Matěj, jehož čas je vzácný; nesmím mluvit konečkem jazyka, jakž jsem činil, nýbrž z hloubi hrdla; nemám se hlasitě chichotat jako naši kohoutkové z Louvru; nemám se pohybovat ve svých vycpaných nohavicích tak rychle, jako když moje hýždě byly ještě frivolně staženy v úzkých dvorských spodkách, leč odměřovat své kroky a své chození s přesností příslušející starodávné módě. Pakliže, pravila nakonec smějíc se na celé kolo, nezměním zcela svoje chování a nepřizpůsobím je svému odění, kmotři kupci v Boulogne prohlédnou na první pohled moje převlečení a budou cosi větřit. Zkrátka že mě ještě musí vycvičit co do způsobů a naučit mě také pár slov z odborné mluvy čepičářů, prve než se odvážím předvésti se v nové kůži.

„Má rozmilá," pravil jsem zpolou podrážděn, zpolou pobaven portrétem, kterýž o mně (a o mém vzoru) nakreslila, „jsem-li medle v tvých očích tolik směšným?"

„Zdaleka nikolivěk!" pravila mi moje Alizon vtiskujíc mi polibek do koutku rtu, „jste milý, Petře, takový, jaký jste, a mně se to líbí. Než deset let strávených u dvora vás muselo změnit, neboť stejně jako mé čepice v rukou kloboučnic, tak ani

lidé se nemohou neměnit. A což bych vás milovala, kdybyste nebyl urozenec tak vzácný a laskavý? U vás alespoň člověk má vrch nad dvořanem."

Dva dny jsem se učil od své pekelné mušky způsobům, tónu a mluvě vhodným mému stavu, tyto lekce ji nadmíru bavily a lichotily jí, neboť konečně se viděla být nade mnou, učíc mne spodním mravům. Využil jsem též toho času, abych si najal cestovní kočár a pochleboval Quéribusovi, chtěje si od něho půjčit jeho zbrojný průvod, jehož se zbavoval tuze nerad, pokládaje si za čest, že je vždy obklopen množstvím lidí, byť to bylo na cestě do Louvru vzdáleného toliko pár kroků od jeho paláce, a zbrojný lid sám byl tuze zarmoucen, že má svléci svoje skvělé a premované livreje a navléci se do šedého, černého nebo hnědého jako lid řemeslný, jímž naši lokajové a dvorští služebníci nekonečně opovrhovali. Než kdyžtě jsem jim dal na srozuměnou, že tu jde o službu králi, kterýž se jim skrze mne odmění za jejich ochotnost, přijali s lehčím srdcem tyto sprostné šaty, pro něž měli truchlivý pocit ponížení.

Cesta proběhla bez trampot a pohrom a v Boulogni jsme se uložírovali na hospodě nikoli nuzné, kteráž se nazývala *Zlatá loď chrámová* a odkudž jsem poslal nazítří jednoho ze svých lidí do paláce guvernérova, aby vyřídil paní z Bernay, že bychom si pokládali za převelikou čest ukázat jí, první ze všech dam a slečen z města, pařížské zdobnosti, kteréž jsme byli v nemalém nebezpečenství dopravili až sem, a že má toliko oznámit den a my budeme vzápětí u ní.

Slovo „pařížské zdobnosti" bylo myslím jako šibolet, neboť po necelých dvou hodinách nám paní z Bernay vzkázala po jednom lokajském floutkovi, že nás očekává úderem desáté hodiny. I vydali jsme se na toto setkání s kočárem našimi divy přecpaným, tento kočár jsme ponechali na dvoře guvernérova paláce pod dozorem dvou obrovitých sluhů, a má milá Alizon mi připomněla tichým hlasem, že kupec by urazil vznešenou dámu velice velmi, kdyby ji okukoval jako ženu, na niž má chuť, a že bych tedy měl v přítomnosti paní z Bernay ztlumit tyto pohledy, ježto podle svého zvyku házím na osoby ženského pohlaví, a to tím spíše, že řečená dáma je proslulá svým mládím a svými půvaby.

Tyto půvaby nám byly tuze patrny, poněvádž paní z Bernay nás přijala v nedbalkách při své toaletě, jsouc polo obnažená, jedna komorná jí držela zrcadlo, druhá ji líčila, třetí ji česala, a moje Alizon byla tuze zlostná, pokavád se mi jevilo, že jsem byl přijat v této důvěrnosti, jakkoli ta dáma nevěnovala mistru čepičářskému více pozornosti než sedátku, na něž kladla bosé nohy. Což mi skýtalo jistou kratochvíli, zatímco Alizon předváděla svoje komplimenty a rozkládala svoje zdobnosti, abych na ni potají vrhl několik pohledů, ježto mě stačily přesvědčit, že ta dáma je ještě lepší než její pověst, ana má tělesnost útlou a přitom zaoblenou a onu anjelskou tvář, jež může zajisté lhát, je však příjemná na pohled, bylyť její oči nádherně blankytné, rysy jako vycizelované, úsměv libý a plavý vlas co svatozář kol rozkošné hlavy.

Buď byla paní z Bernay zlákána vzácnostmi, ježto jí Alizon předkládala s takovým uměním, buď nechtěla ponechat zhola nic urozeným dámám v Boulogne, nebo nikterak nešetřila denárky svého manžela, i byla by tuším zakoupila všecko, kdyby se býval neobjevil její choť, a líbaje jí obě ruce, nevyptal se

na cenu, a shledávaje ji tuze vysokou, zarazil to utrácení peněz a mně pak pravil, abych šel za ním do jeho komnaty, že mi je bez meškání vyplatí.

Byl jsem nadšen tímto počátkem mně tak darovaným a jen se za námi dveře zavřely a penízky se do mého váčku nahrnuly, pravil jsem k panu z Bernay:

„Urozený pane, naše záležitosti tímto neskončily. Mám vám odevzdat list od krále."

„Od krále?" pravil pan z Bernay, zatímco uchopil tlustými prsty dopis, jejž jsem vytáhl ze svého kabátce, a zkoumal jeho pečeť zprvu pouhým okem, poté lupou. „Totě vskutku pečeť královská," pravil. „Než kdo jste, pane," pravil zvědavě si mě prohlížeje. „Toto poselství ke mně nepřichází obvyklými cestami."

„To proto, poněvádž zprávy, ježto obsahuje, rovněž nejsou obvyklé," pravil jsem, odpovídaje na jeho poslední poznamenání, abych nemusel odpovídat na jeho první otázku.

Čemuž pan z Bernay rozuměl tuze dobře, náležeje k oněm těžkopádným lidem, u nichž pak obvykle s velkým překvapením shledáváme důvtipnost. A po posledním zkoumavém pohledu rozlomil pečeť, přečetl list, povzdechl a přečetl jej znovu, já pak na něj hleděl stejně zvědavě, jakž si byl on prohlížel mě.

Třeba ovšem přiznat, že guvernér města Boulogne se nemohl co do tělesnosti tolik honosit jako jeho choť, an byl tlustého zadku a teřichu, tvář měl tučnou a měkkou a kolem víček tolik záhybů, že mu stěží ponechávaly skulinu pro zřítelnice, kteréž prozrazovaly při četbě nevoli a tíseň, jako by pan z Bernay litoval, jsa žádostiv svého poklidu a pamětliv své budoucnosti, že má volit mezi králem a Svatou ligou, kdyžtě by byl měl mnohem raději svou nynější nerozhodnost, kteráž mu dovolovala vyhýbat se nepřátelství jedné z obou stran a neohrožovat své postavení guvernéra v té případnosti, že by si tato strana pohříchu odnesla palmu vítězství.

Kdyžtě byl podruhé dokončil čtení, pan z Bernay nepověděl ani slovíčko, avšak znovu povzdechl, otočil se ke mně zády a odešel se postavit před skleněné okno, do jehož malých tabulek ťukal prstem, jako by přemýšloval, nakonec pak obrátil své kroky ke mně a s očima schovanýma za vráskami víček pravil:

„Pane, podle toho, co jste mi pravil, kdyžtě jste mi list odevzdával, jste nepochybně poučen o jeho obsahu."

„Jsem, urozený pane."

„Kde jste kvartýrem?"

„U *Zlaté lodi chrámové*."

„Pošlu vám tam ve dvě hodiny po polednách hejtmana Le Pierra, jeho prosím zpravte také o této záležitosti, a on ji řádně uspořádá."

Načež jsem si troufl zatvářit se maličko nepřívětivě a odmítavě a pověděl jsem:

„Urozený pane, budu mít malou vážnost při tomto rozhovoru. Nemohl-li by se konat tuto a za vaší přítomnosti spíše než na mé hospodě, kde ostatně návštěva vašeho hejtmana u mistra čepičáře by vzbudila podezření."

„Tuto nelze," pravil pan z Bernay. „Budu vzdálen svého paláce v nadcházejících dvou dnech, an musím navštívit své pozemky deset mil odtud, než hejtman Le Pierre je za mé nepřítomnosti pověřen vedením města i přístavu a

já jsem přesvědčen, že on jakožto statečný a dobrý voják dokáže jednat co nejlépe.”

Naznačit jsem nyní pohledy i mlčením jisté podivení nad tím, že guvernér dobrého města králova z něho odchází pryč právě v okamžení, kdy se dovídá, že se mu je někdo snaží vzít.

„Hejtman Le Pierre,” pravil pan z Bernay, „vás přijde navštívit se svou ženou pod záminkou, že jí chce zakoupit ozdoby a šperky, což dodá jeho návštěvě jistou známku pravděpodobnosti.”

„Urozený pane,” pravil jsem po krátkém mlčení, „nehodláte-li být přítomen, až mě navštíví hejtman Le Pierre, poněvádž mě hejtman nezná, račte mi laskavě odevzdat list králův, abych mu jej ukázal a dodal takto svému poslání jistou důvěryhodnost.”

„Vaše žádost je tak přirozená, že nemohu než s ní souhlasit,” pravil guvernér přeochotně a podával mi list tak překotně, že se podobalo, jako by mu pálil prsty a jako by byl spokojen, kdyžtě může odevzdat tento žhavý balíček hejtmanovi Le Pierrovi, zatím co on sám si na svých pokojných pozemcích deset mil od Boulogne bude mýt řečené prsty nad tím, co se má dít v jeho dobrém městě, a bude moci dokonce příležitostně dokazovat, že nikdy nepřijal mou návštěvu ani nečetl list, an už byl dávno odejel.

35. Věrnost zanechána v Paříži

Hejtman Le Pierre, když tě mě přišel navštívit ke *Zlaté lodi chrámové*, na mě učinil zcela jiný dojem, an choval ve svých suchých oudech, kostnaté tváři a černých očích rozhodnost a pevnost, ježto guvernérovi tolik chyběly. Krom toho měl upřímný pohled, čilé pohyby a řeč bez přetváření. Přijal jsem ho v jedné ze dvou jizeb, ježto jsem si zjednal v řečené hospodě, a proč jsem si najal dvě a nikoliv jednu, jakkoliv byly vedle sebe, čtenář zajisté uhádne - příčinou toho bylo, jakž jsem to uvedl své pekelné mušce, že jedna z nich, v níž ona má spát a opatrovat tu kupu svých ozdobností, bude sloužit k přijímání jejích zákazníků a druhá osob, s nimiž budu mít co činit já.

„Mordyjé!" zvolal Le Pierre, tuze rozhořčen a zlosten poté, co si byl přečetl list od Jeho Veličenstva, „kdo by si byl pomyslel, že profous Vétus dokáže zklamat důvěru krále a učiní se nástrojem Guisovým, aby vzal Jeho Veličenstvu přístav tak veliké důležitosti jako Boulogne! A kdo nepozná, že toto vzetí v ničem neprospívá přirozenému Francouzi, avšak Španělovi! Bohpomozi! Jsem rozhořčen! Totě nectná zrádlivost!"

Jak mě byl pan z Bernay zklamal, tak mě Le Pierre těmito slovy nadchl. A ještě více když dodal, že jakožto občan boulogneský narozený v Boulogne raději by zemřel, než by strpěl, aby jeho město bylo vydáno cizáckému jhu, ať lotrinskému či španělskému. Mezitím chtěje ho prozkoumat ještě více optal jsem se ho, co soudí o pohnutce náboženské, kterouž ligisté vpřed vystrkují, aby zakryli svoje záměry.

„Bodejť!" pravil; „to jsou třesky plesky! Král je katolík jako vy a já! A není třeba bát se Navarrského, an král není mrtev, ani neumírá. To ti cizinci (mluvil o Lotrinčanech) si činí zálusk na trůn! V tom to vězí! Všecko ostatní je žvanění kramářských kazatelů, kteříž omílají řeči o kacířích od svítání do noci! Zachce-li se králi vést válku s kacířem, budu válčit s ním. Zachce-li se mu zachovávat mír, zachovám ho i já! My máme tady v Boulogne také ty zasrané a zascané ligisty zvyjebené! Než bohpomozi! Pokaváde tu budu já, nedonutí prostý lid k zmatkům a vzbouření! Já se o to postarám!"

To řka sevřel ruku v pěst, kteráž se nejevila nikterak malá ani nerozhodná.

„Aj, hejtmane," pravil jsem k němu, „kterak jsem rád, že to od vás slyším, tím spíše, že pan Bernay je tak měkký a já jsem na pochybách, ke které straně přináleží!"

„Pan z Bernay," zvolal Le Pierre se smíchem, „přináleží ke straně pana z Bernay! V tom to vězí! Je to nicméně muž sdostatek poctivý. Guise mu nabídl dvacet tisíc zlatých, aby mu vydal Boulogne, a on odmítl. Je pravda, že je sám tuze zámožný, třebas už ne tolik od toho času, co se oženil s tou vznešenou dámou, o níž to každý souhlasně tvrdí, že má vzezření anjelské, než bohpomozi, jeť to anjel nad pomyšlení marnotratný! Bohu díky, paní Le Pierrová má více rozumu v malíčku než řečená dáma v obou rukou, kteréž jsou zouplna děravé. Než abychom se vrátili k panu z Bernay, ten, odmítnuv nabídku Guisovu, tolik se bojí jeho pomsty, že se málem do hací podělá, jak jen uslyší jeho jméno! V tom to vězí!

Odejel z města, aby po čas bouře zatáhl růžky a hlavu co hlemýžď, aniž si připustí, že bude stejně smeten! (Načež Le Pierre vyprskl smíchem.) Než bohpomozi! Tím líp! Budu mít zde volnější ruku, na všechno dohlédnu, nastražím svoje sítě a pasti a bohpomozi! Zašmodrchám léčku toho zrádce tou měrou, že se o tom bude dlouho mluvit v Boulogne i v širém kraji! Stran pana z Bernay bude líp, zůstane-li tam, kde je, neboť tuto u nás bude pěkná mela! Kdo se bojí listí, nechať nechodí do lesa!"

Byl jsem tolik spokojen s hejtmanem Le Pierrem, kterýž měl srdce na pravém místě, že nepochybuje o výsledku té věci, neboť vyčenichat past znamená zvítězit, byl bych si přál zatroubit k odjezdu hned nazítří, tak jsem měl naspěch, abych uklidnil krále. Leč z jedné stránky moje Alizon, kteráž prodávala plnýma rukama své ozdobnosti dámám ve městě, mě prosila, abych zůstal ještě aspoň týden, majíc naději, že prodá zbytek svých zásob. A z druhé stránky Le Pierre tolik prahnut proslavit se před mýma zrakoma, kterýž by o tom co *missus dominicus* [43] mohl podat zprávu panovníkovi, že aniž věděl o prosbách mé pekelné mušky, připojil k nim i své řka mi, že vyslal jízdního posla ohledat síly vévody z Aumale a druhého, aby mu ohlásil příchod profouse Vétuse, kterýž byl očekáván v Boulogne den ze dne, an dovážel každé tři měsíce žold pro posádku, a kdybych ráčil maličko posečkat, mohl bych na vlastní oči uhlídat pobití těchto odrodilých Francouzů.

Toť byl rozumný důvod a já konečně souhlasil k převelikému jásání Alizon, kteráž pociťovala nemalé uspokojení, že se obohatí tolika penězi, a možná stejně velké nad tím, že je pokládána za mou manželku, neopomíjejíc hrát svou úlohu u stolu Zlaté lodi chrámové, a večer pod záminkou toho, že ji vystrašila myš, opouštějíc svou jizbu, aby zašla za mnou do mé, což mě probouzelo ze spánku, neboť jsem ji cítil tak blízko, a to tím více, že za chladných nocí boulogneských se neopomíjela ke mně tisknout, aby se zahřála.

Takto proběhlo v očekávání osm dní a ty se rozplynuly jeden po druhém v osm nocí, jež pro mě byly sladké a současně obtížné (moje protichůdné touhy tahaly mě čehý i hot), kdyžtě mě na úsvitu dne devátého přišel probudit hejtman Le Pierre s šišákem a krunýřem, ježto jsem si měl na jeho prosbu navléci, poněvádž mě chtěl mít u sebe na baště, an byl profous Vétus podle jeho jízdních poslů toliko dvě míle od města.

Vydal jsem se tam a uhlídal na tyto své vlastní oči, kterak přijíždí profous se silným zbrojným doprovodem, jemuž jeden seržant dal z výšin vstupního přihrádku znamení, aby zajel k východní bráně, kdež mu byla přistrojena krásná léčka. Neboť jedva zrádce a jeho padesát pacholků překročili práh, křičíce už: „Město je dobyto, město je naše!", ještě ani nebyl zdvižen padací most a už za nimi zapadla mříž, a ze všech stran se vynořila dobrá stovka arkebuzířů až dosud v skrytu držených, mířících na ně s doutnáky zapálenými. Načež hejtman Le Pierre mocně vzkřikl na ty darebáky, aby odhodili zbraně, jináče že budou na maděru rozsekáni.

---

[43] *posel páně (lat.)*

Uposlechli, a kdyžtě je byli takto zmátli, odvedli je přímo do šatlavy, zaražené a zahanbené a tuze vysmívané prostým lidem, kterýž je viděl po ulicích kráčet. Načež byla mříž opět zvednuta, aby se jevila brána otevřená a jakoby vydaná na pospas tomu, kdo by ji chtěl vzít. Nebylo třeba dlouho vyčkávat. Jezdec hejtmana Le Pierra tryskem cválající nám oznámil, že se blíží vévoda z Aumale s dvěma sty jezdci a třema sty pěšáky.

„Aj!" pravil Le Pierre, kterýž se držel po mé pravici, „dvě stě jezdců, totě mnoho! Mám jich šedesát v lesíku, jejž vidíte tam po pravé straně, a před nimi v zákopech dobrou stovku arkebuzírů. Co se tkne děl, umístil jsem jich většinu na východní baštu. A tak je věru rozdrtím, jenomže nemám dostatek jezdectva, abych se jim vrhl na paty a zajal proradného vévodu, což bych tuze rád učinil, a vydal ho pak Jeho Veličenstvu!"

Ostatně k tomu chybělo věru maličko, neboť pěšáci vévody z Aumale, kteříž se viděli již brát město v plen, znásilňovat dívky i ženy a sbírat nesmírné vzatky a kteříž se vesele ubírali k té řeži, křičíce do ohlušení, byli znenadání nelítostně ostřelováni arkebuzíry z jedné strany, zakopanými v lesíku, arkebuzíry z druhé strany i z děla. Načež Le Pierrova jízda se vynořila z krytu stromů, cválala přímo k vévodovi a obklíčila ho, než jsouc příliš málo četná nemohla zabránit tomu, aby ho hlavní houf jeho jezdců nevyprostil a nevzal s ním hanebně do zaječích, přičemž pěší pacholci se dali na zmatený útěk a zmizeli tak rychle, jak se byli objevili.

Čtenáři, dokážeš si zajisté představit, co to bylo křiku a jásotu a kolik vína teklo po tomto krásném kousku! A kolik nekonečných řečí o tom vedli vojáci! Třebas takové množství kartáčových nábojů tak překotně vystřílených způsobilo vévodovým houfům toliko málo škod, neboť pobilo a zranilo díky Bohu pouhých dvacet těch ubožáků, kteříž byli žel také Francouzi jako my, leč Guisem a domněle Svatou ligou zneužiti a do služeb krále španělského vehnáni, aniž jim to bylo povědomo.

Než byl-li boj krátký a přinesl-li málo obětí, bojové přípravy a příkazy hejtmana Le Pierra se mi zdály být tuze důmyslnými a jeho odhodlanost nadmíru neochvějnou, i přísahal jsem mu, že o tom podám králi zprávu, v níž se bude jevit ve světle tak příznivém, že si navždy dobude oblibu Jeho Veličenstva. A kdyžtě jsem s ním toho večera v jeho domě oslavoval v milé společnosti jeho manželky, kteráž se jmenovala Jindřiška, a mé domnělé choti, dal mi co přípitek nápoj s topinkou, vypil nejprve řádný doušek z poháru, poté Alizon, poté Jindřiška a nakonec já dopil zbytek a snědl chřupavou kůrku na dně. Načež jsem mu já podal tento přípitek, a on podal další Alizon, a já dámě Jindřišce, a on králi, a já dobrému městu Boulogni, a on s posměchem profousi Vétusovi, a já žertem vévodovi z Aumale, a on Guisovi a já jezuitům, kteříž zosnovali tento ohavný kousek, naštěstí nezdařený, a tak k půlnoci jsme se tuze spokojeně jeden s druhým rozloučili, tuze se na nohou kymácejíce, alespoň on a já, neboť dámy toliko byly zobaly tam, kde my jsme mocně hltali, a tak mi Alizon pomohla doklopýtat se k *Zlaté lodi chrámové* a vystoupit nahoru po točitých schodech, abychom se dostali do jizby, kde jsem se svalil na lůžko zbaven takřka vědomí a ona mě svlékla.

Ráno jsem se probudil svěží jako rybička, leč vzpomenuv si na večerní oslavu cítil jsem se tuze zahanben, že jsem se poprvé opil, a dejž Bůh, jemuž jsem učinil vzápětí slavnostní přísahu, i naposledy v žití svém. Leč zpozorovav u své pekelné mušky jakýs šibalský záblesk triumfu a vyptav se jí na toho příčinu, zvěděl jsem od ní, že jsem ji v noci obskákal do sytosti pro mě i pro ni.

Tolik mi bylo hanba, když̌tě jsem slyšel tuto zvěst, že jsem zůstal nad tím bez hlesu a jako opařený. Myslím, že kdybych byl papežencem svým srdcem, tak jako jsem byl ústy, bez meškání bych se utíkal vyzpovídat, abych ze sebe smyl ten zavrženíhodný hřích, neboť a takový věru mám cizoložství, třebas století nad tímto pokleskem vlídně oči přivírá, když jej páší muži, vyhražujíc své blesky ženám. Avšak setrvav v nejhlubším nitru hugenotem cítil jsem, že se musím pokavád možno nejlépe nebo aspoň nejméně škodlivě vypořádat s touto slabostí, v níž pohanění zákonů Páně jevilo se mi po pravdě méně závažné a méně důležité než to, co jsem byl provedl své Angelině, jejíž krásné laní oči a libý pohled mi tehdáž vytanuly na mysli s obzvláštní silou, a moje svědomí mě tolik bodalo a pálilo, že stačilo maličko a byl bych propukl v pláč.

Chuderka Alizon uhlídala mžiknutím oka, jak nesmírná trýzeň mě sužuje, a chtějíc mě ve své dobrotivosti a laskavosti utěšit, než neodvažujíc se mě vzít do náručí, ba ani se ke mně přiblížit, pravila mi, že mi nesluší tak krutě se kárat, že především tu šlo o její vinu, neboť ona nebyla svolná spát sama ve své jizbě, vymlouvajíc se na myš, poněvádž pravdu pověděno toužila usínat v mé náruči, a že nakonec když měla po mně takové toužení, bylo vlastně pokoušením ďábla hrát si s ní na manželství, aniž jsme si hodlali na ně hrát se vším všudy. A že posléze všecko, co jsem byl učinil, bylo učiněno ve službách králi, i mám si uklidnit svědomí skrze tuto omluvu item skrze víno, ježto mě bylo zbavilo vůle zároveň s vědomím.

„Aj, milá moje Alizon!" pravil jsem, „kterak jsi dobrá a laskavá, že všechno bereš na sebe a že mě chceš utěšit. Než kdo nevidí, že jsem si nejprv sám a z vlastní hlavy uvázal pásku na oči, abych neviděl, kam mě zavede tato cesta s tebou pod zástěrkou služby králi! A to převlečení! A ta úloha manžela! A to ožralství! Všecko jsou to moje šalebnosti skrze mne vymyšlené! Skrze něž jsem si pokrytecky zakrýval to, kam toužím dospět především!"

„Aj, Petře!" zvolala Alizon na vrcholku blaha, „já to věděla! Tys to chtěl také! Jakkoliv ses choval ke mně tak odmítavě a ctnostně, ty můj hugenote!"

Čemuž se vzápětí zasmála.

„Petře můj," pokračovala vrhajíc se mi do náručí a choulíc se do ní, zatímco já ji tiskl, „nevděčíš mi maličko za svůj život, mně, kteráž jsem ti ho podvakráte zachránila? A nepociťuješ-li jistý závazek přátelství na oplátku za mou vřelou náklonnost k tobě? Alespoň po čas, co budeme cestou hrát naši úlohu! Nemohu-li být tvou ženou ještě na okrajích a předměstích života tvého? Naše úloha skončí, přísahám ti a slibuji, u bran sídelního města!"

Toto bylo pověděno dobře a z dobra srdce a dovedně, a nemohli by proti tomu namítat nižádní zpovědníci, kteříž praví, že hřešit jednou nebo desetkrát jedno jest. Item je-li víno načato, nezbývá už hříšníkovi než je vypít! Nový sofismus, obávám

se, skrze nějž jsem se pokoušel léčit své trpící svědomí, kteréž se se mnou méně vadilo, kdyžtě jsem je byl ujistil, přebíraje v duchu přísahu Alizon, že budu hřešit, abych tak řekl, toliko při odbočeních a jediné z Boulogne do Paříže a že převezmu svou věrnost tam, kde jsem ji byl ponechal...

Kdyžtě jsem napsal stránky, ježto jste si o této záležitosti právě přečetli, a učinil jsem o nich jakous zmínku před svým drahým a nenahraditelným přítelem Petrem z Hvězdy, probudila se jeho zvědavost, kteráž byla za všech okolností nad pomyšlení živá, a on mě požádal, aby si je směl přečíst. Tato prosba mě věru uvedla v rozpaky, nebyloť mi tajno, že tento přísný moralista neopomene ohrnovat nos nad slabostmi, ježto jsem právě přiznal - ono slovo slabost je beztoho pokrytecké a připomíná mi, co praví tak dobře Montaigne ve svých *Esejích: Okrašlujeme rozkoš přívlastky a vlastnostmi chorobnými a bolestivými: ochablost, změkčilost, slabost, zemdlenost, morbidezza*.

Hvězda však, aniž slůvkem zavadil o mé *slabosti, změkčilosti a zemdlenosti*, pronesl, vraceje mi tyto stránky, úvahu, ježto mě maličko popíchla, totiž že léta uplynulá po té události v Boulogni poněkud zamlžila moje vzpomínky, poněvádž on se domnívá, že se udály několik měsíců po čase, do něhož jsem je zasadil. Tato poznámka mě udivila, i poprosil jsem ho, aby hledal se mnou v deníku, jejž si byl vedl takřka den po dni v těchto zvichřených létech, učinil-li v něm záznam o tomto spiknutí Ligy proti Boulogni. Nenalezli jsme nižádný. Než pokračujíce v četbě o něco dále, setkali jsme se na oplátku u data 20. dne března měsíce léta Páně 1587 s místem tykajícím se nikoli Boulogne, než pozdějšího truchlivého osudu hejtmana Le Pierra, kterýž byl své město tak věrně obhájil a svému králi uchoval.

Opisuji tuto stránku se srdcem stísněným, tak mě ještě po tolika letech rozhořčuje zbabělé zmordování tohoto nešťastníka: „Za onoho času vévoda z Aumale dal zmordovat hejtmana Le Pierra, vojáka tuze statečného, poněvádž byl zabránil, jsa uvnitř v Boulogni, vzetí města, ježto řečený vévoda z Aumale a stoupenci Ligy byli nastrojili, chtějíce se ho zmocnit, i byl s tím král tuze málo spokojený, nicméně zastíral svou nevoli nad tím tváře se, že věří, co mu byli o tom předestřeli vévoda z Aumale a Liga, totiž že to bylo v souboji, jakkoli král byl dobře zpraven o opaku, že Le Pierra byli napadli v souboji po německu, to jest pro nic za nic, a zhubili za dobré služby, ježto byl králi prokázal. Jeho Veličenstvo dalo přikázání vévodovi z Epernonu, kterýž se s tím nemohl spokojit a byl hotov vyřídit si to s vévodou z Aumale, kdyby mu to král ráčil dovolit, aby se tím více nezaobíral, leč vyčkal času, kterýž jim přinese zadostiučinění za veškery tyto ligistické zpupnosti.”

Spanilá čtenářko, kteráž máte možná při čtení těchto řádků slzu na krajíčku, tolik vás dojímá tato nespravedlivá sudba, musíte se pohříchu smířit, kterak vám to jen dovolí vaše něžné srdce, s touto malenkonickou pravdou: Toto vyprávění není pohádkou, v níž zlí bývají potrestáni a dobří odměněni. Co se týče Boulogne, byl to dokonce pravý opak, neboť slyšte dobře, k jakému vrcholu nespravedlivosti se

věci rozuzlily: profous Vétus, pravím vskutku Vétus, zrádce svého krále, jejž byl hejtman Le Pierre uvrhl v Boulogni do vězení, byl o čtyři a půl měsíce osvobozen, an náležel k těm vězňům, ježto král a vévoda z Guise se dohodli vyměnit po úmluvě nemourské, skrze niž se Jeho Veličenstvo zdánlivě smířilo se svým mocným vazalem a aspoň na oko mu ve všem vyšlo vstříc. Po propuštění z vězení měl řečený Vétus tolik nestoudnosti, že se navrátil do Paříže. Dověděl jsem se to a otázal se Mikuláše Poulaina, co se poté s ním událo, i odpověděl Mosca s lišáckým úsměvem, prohrabuje si pravicí ryšavý a rozježený knír:

„Byl vřele přijat a hýčkán všemi ze Svaté ligy, kteráž mi přikázala, abych ho uvedl do nejlepších domů."

„Tobě, mistře Muško! Tobě, kterýs ho byl udal králi!"

„Právě mně. Což se mi jevilo být věru tuze dráždivé," pravil Mosca odkrývaje žluté zoubky, „a navštívili jsme tudíž v dobré shodě nejctihodnější domy Ligy, v nichž byl Vétus ochotně vítán, ochotně přijímán a ochotně častován, i trvalo to týden, dokavád jsme neskončili ty vítězoslavné návštěvy."

Nad čímž se mi chtělo spíše plakat než se smát tak, jakž se smál tento *Mosca* nebo *Leo* nebo Poulain, muž dvojí či trojí tváře, kterýž nemaje čest ani duši prahl toliko po penězích a po svém prospěchu a cítil se tuze spokojeným, že má v každém táboře jednu nohu, těše se z té příčiny, že se mu dostane vlídného zacházení od vítěze, byť to bude kdokoliv. Kterýť však čestný člověk, vida smutný konec hejtmana Le Pierra a slávu profouse Vétuse, by nebyl zarmoucen nad tím, že v těchto zvichřených dobách všecko bylo převráceno, věrný poddaný králův byl zdeptán a nevěrný vzhůru vynesen?

Po návratu do Paříže svlékl jsem svou kůži kupce a čepičáře u Alizon a oblékl se do svého šatu a opásal se mečem, cítil jsem, kterak jsem se opět stal urozencem i ve svém nitru. Což pozorujíc Alizon, kteráž neopomněla být přítomna mému svlékání a oblékání, pravila spíš kysele než sladce a se slzami na krajíčku:

„Ejhle, už opět máte svůj slavný vzhled! A opět jste švihák, ještě jste ani z mého domu nevyšel! A toužíte toliko po tom, byste co nejrychleji zapomněl na mé dobré rady o měšťanském čepičářství, a co horšího, na veškery příjemnosti, ježto jste se mnou byl prožíval z Boulogne do Paříže!"

Při těchto slovech jí slzička stékala po líci a já, dojat jejím dojetím, bera ji do náručí a tiskna ji k sobě a celuje ji na rozkošnou tvář prosil jsem ji, aby mi nevykala, ujišťuje ji, že budu vždy jejím přítelem a že ji čas od času navštívím, maje dobře na paměti, že mi byla dvakráte život zachránila, a chovaje k ní takovou lásku jako ona ke mně.

„Oj! Vždyť to není pravda," zvolala, „a nebylo nikdy! Než je milé od tebe, že to pravíš, a libé pro mě, když tě to slyším. Než tvoje hugenotské svědomí tě ještě hryže, že jsi se mnou hrál tak dobře svoji úlohu, i nebudeš-li mě nenávidět, že jsem k tomu byla tolik svolná? Aj, Petře, Petře!" pokračovala držíc mě v objetí a svírajíc mě ze všech sil outlýma pažema, přičemž se už ouplně rozslzela a její žalostné výkřiky byly přerušovány vzlykáním, „cožpak se už nikdy nevrátíme do Boulogne?"

Načež jsem nedokázal nic povědět a učinit, toliko jsem ji zběsile líbal cítě, že tělesně je mnohem více moje než kterákoli žena v mém životě, a tento pocit ve

mně znenadání vzbudil tak prudkou a tak pronikavou chuť po její osobě, že jsem ji málem v tomtéž okamžení převalil na lůžko, a ohavnost tohoto pokušení mě tolik rozrušila, že jsem se počal třást od hlavy k patám úsilím, abych ji odmrštil, kdyžtě pak nakonec moje odhodlání zvítězilo, byť mě to stálo nemalou námahu, sňal jsem něžnou ohlávku jejích paží, odpoutal ji od sebe a volaje, že ji navštívím příští pon-dělí, utekl jsem.

36. Dobré zprávy pro krále

Nenašel jsem Angelinu doma, anať odešla, pravil ke mně Miroul, navštívit mou sestru Kateřinu, a řečený Miroul při vítání mi dával najevo jistou chladnost, poněvádž jsem ho byl s sebou nevzal na cestu do Boulogne soudě, že guisovští špehové by ho mohli navzdory jeho převlečení poznat po jeho očích dvojí barvy, kdyžtě pak jsem nejprv objal svoje krásné děti, otázal jsem se komorných, ježto je hlídaly, kde prodlévá Fogacer, a dověděv se od nich, že je se Silviem a Giacomim v kamrlíku, sestoupil jsem a nalezl jsem všechny tři při rozprávění. Byl jsem tuze rád, že opět vidím jejich přátelské tváře item oni moji, a poté, co jsme se sdostatek od srdce pocelovali, Fogacer se mě optal s pokřiveným úsměvem a s významným pohledem, jsem-li spokojen se svou cestou a přináším-li králi dobré noviny, i odpověděl jsem mu, že ano, než více jsem nepravil nevěda, zda Jeho Veličenstvo se mu svěřilo, on pak zvolal:

„Aj, *mi fili*! Hle, to opět dodá víru a důvěru našemu Jindřichovi, neboť po tvém odjezdu se v Louvru střídali kurýři ohlašující, že bůhví kolik měst a míst bylo vydáno bez boje, kterážto místa byla vzata lstí nebo podplacením nebo jinými bezectnými prostředky do té míry, že náš nebohý král přihlíží, kterak se mu jeho království před očima na malé kousky rozpadá. Guise dal prý popud tím, že se zmocnil města Châlons nad Marnou, ježto učinil místem setkání pro svůj zbrojný lid. Načež vzal Toul a Verdun. Jeho bratr Mayenne se zmocnil Dijonu, Mâconu a Auxonne. Pan z La Châtre, chtěje se pomstít Epernonovi za to, že mu odňal hejtmanství v Loches, vydal Bourges. Příbuzní a pomahači Guisovi Elbeuf, Aumal a Mercoeur vzbouřili Normandii, Pikardii a Bretaňsko. D'Entragues si pojistil Orléans."

„To vše?" pravil jsem zděšeně.

„Jih, díky Bohu, ostal věrným. Záměry Ligy ztroskotaly v Marseille a ligisté byli ihned posláni na šibenici. Toulouse a Bordeaux setrvávají v rukou úředníků královýchNa východě Guise se neopovážil napadnout Mety, kam vrhl houfec Epernon. Město Troyes bylo zprvu dobyto, poté osvobozeno.

„Všecko není tudíž ztraceno!" zvolal jsem cítě, kterak se ve mně opět rodí naděje.

„Aj, *mi fili*," pravil Fogacer a do oblouku vymrštil svoje ďáblovské obočí, „dobře v tom poznávám tvou veselou a nezdolnou letoru."

„Myslímť si totiž," pravil jsem, „že Bůh nedovolí zvítězit těm ohavníkům."

„*Deus non est, neque diabolus*, [44] pravil Fogacer a hnědé zraky mu zajiskřily.

„Aj, ctihodný doktore medicíny!" zvolal Giacomi všecek zděšený, „zapřísahám vás skrze blahoslavenou Pannu, nemluvte takto!"

„Co jste pravil, pane?" pravil Silvio, kterýž se vždy obracel na Fogacera se slovy nanejvýš zdvořilými navzdory nebo možná z příčiny důvěrnosti jejich styků.

---

[44] *Bůh není, ďábel rovněž ne (lat.)*

„Nic, co by bylo hodno opakování," pravil Fogacer, kterýž nechtěl Silviovi, jakž se domnívám, doznat své nevěrectví, an se strachoval, že by ho mohl o něm přesvědčit a že by ho tak uvrhl do stejného nebezpečenství upálení, v němž byl sám. „Z té příčiny jsem mluvil latinsky," pokračoval s úsměvem, „jazykem zahnojených vyližprdů, kteříž krákají na Sorbonně."

„Fogacere," pravil jsem nikoli bez jisté drsnosti, kterouž jsem napravoval usmíváním, „vaše latinské krákání by Angelině nebylo po chuti! Ta vám dala přísahat, že nebudete tuto pronášet *ipsissima verba*!" [45]

„Aj, milý Petře!" zvolal Fogacer všecek zčervenalý a na tváři se mu znenadání rozprostřel jistý rys naivnosti a bezbrannosti, v této tváři se vzápětí jako by ztratil jeho orlí nos, jeho obočí hodné Belzebuba a jeho uštěpačný ret, takže se podobala lícím pacholete: „Prosím vás, neříkejte jí to na mne! Ona by mě peskovala nebo ještě hůře - celý den by se mnou nepromluvila!"

Což jsem se smíchem slíbil a omluvil se maličko všem třem, že musím zkrátit naše rozmlouvání, odešel jsem a Miroul, jehož jsem spatřil na odchodu z kamrlíku, s mečem po boku a s kloboukem na hlavě, dostal svolení mě doprovodit.

Běžel jsem spíše než kráčel k paláci Quéribusově, kdež Angelina radostně vykřikla, jak mě spatřila, a posázela mi tvář tolika polibky, že vraceje jí je bez skrblení cítil jsem se v duši nejšťastnějším ze všech lidí a současně nejzrádnějším Jidášem Iškariotským, kterýž se kdy plazil po okršku zemském. Aj! Je mi dozajista povědomo, že tento druh citů není už v módě ani v Paříži, ani u dvora. Než třebas sebevětší švihák, jakž mi to s posměchem předhazuje Alizon, jsem jím toliko navenek, poněvádž v nitru ostávám venkovanem item hugenotem.

Ostatně brzičko jsem se odtrhl od Angeliny, Kateřiny i Quéribuse, jemuž jsem převelice poděkoval za jeho zbrojný doprovod, tak jsem kvačil uhlídat krále a podat mu zprávu o šťastném ztroskotání Ligy v Boulogni. Než Quéribus mi dal na vědomí, že nemohu předstoupit před krále takto všecek špinavý a zpocený, Jeho Veličenstvo má nozdry tuze jemné, i dal mi připravit káď na koupání, v níž mě dvě z jeho služebných vydrhly a špíny zbavily, zatímco třetí mi umyla, usušila a učesala vlasy. Kdyžtě to bylo hotovo, Quéribus ty děvečky poslal pryč a přinesl mi sám jeden ze svých nádherných kabátců a nohavice jiného odstínu téže barvy řka, nebudu-li si je chtít obléknout, že se navždy se mnou rozkmotří, neboť musím věru pochopit, že odění se jistou měrou má shodovat se zprávou.

„Nuže, pane bratře," pravil jsem, „kterak víte, že je tak dobrá?"

„Podle vaší rozzářené tváře!"

Čemuž jsem se zasmál, než aniž jsem mu pověděl více, poprosil jsem ho, aby dal za mě pět zlatých každému muži ze zbrojného doprovodu a poručil jim, ať, je-li jim život milý, mlčí o tom, kde byli a co viděli.

„Jakže? Dokonce i přede mnou, pane bratře?" pravil Quéribus se smíchem.

„Dokonce i před vámi," pravil jsem a pevně ho objal. „Pokud mě král toho tajemství nezprostí."

---

[45] *Právě tato slova (lat.)*

Shledal jsem krále zestárlého, s tváří odulou a popelavou, s kruhy pod očima a zády ohnutými, pravici měl zastrčenou v kabátci a držel si břicho, což mi přivedlo na mysl, že mu opět začalo pálení žaludku a že zase jí hodně a nezná míru. Což mi potvrdila, jakž jsem v krátkostí zjistil, krabička ze zlaceného stříbra na cukrované mandle a sušené švestky, visící mu na opasku, jejíž obsah střídavě žvýkal soudě, že kdyžtě jedny staví, druhé musí uvolňovat. Jakkoli počasí začalo být sdostatek vlídné, dal rozdělat velikánský oheň, a pociťuje ještě chlad, nasadil si na hlavu veliký kožešinou podšitý birýt z černého sametu, kterýž si byl přivezl z Varšavy a kterýž mu padal až na uši a byl by mu dodával vzhled Ludvíka XI., nebýt toho, že tvář měl červeně a bíle nalíčenou - a toto obarvení se tuze málo hodilo k jeho vousu špatně oholenému (špektákl tak neobvyklý, že jsem oči vyvalil) a ještě méně k dvěma přívěskům, jednomu perlovému a druhému démantovému, ježto zdobily obě jeho uši, kteréžto okrasy byly tak těžké, že mu protahovaly lalůčky. Stran jeho *habitus corporis* [46] byl bych tisíckrát raději, kdybych ho viděl jako obvykle co sochu nehybného, s dlaní krásné ruky položenou na římse krbu a s tváří z mramoru než horečnatě sem tam po jizbě přecházejícího, v tu chvíli břicho si třoucího, v tu chvíli si oběma rukama spánky tisknoucího (známka, že se mu i bolesti hlavy vrátily), jeho velké černé oči s temnými kruhy jakoby těkavě ze strany do prázdna číhaly pohledem smutným a podezíravým a jeho zatrpklé rty ševelily jakási slova tak potichu, že je slyšet nebylo.

Okamžení mě nevnímal, tak byl ponořen do svého hořkého přemyšlování, leč Du Halde připoutal jeho pozornost na mě, on konečně zastavil svoje talácení a podal mi ruku, kterouž jsem poté, co jsem ji byl políbil, podržel ve své naznačuje, že mu ohmatávám puls, jenže on ji s nelibostí odtáhl, řka úsečným hlasem:

„Nejsem churav."

„Krom hlavy a žaludku, sire."

„A mohl-li bys mě ty vyléčit?" otázal se tónem prudkým a mrzutým, „když Marc Miron tu ztrácí svoji latinu?"

„Sire," pravil jsem, „nemám jinou medicínu k vyléčení starostí než to, že povím pacientovi, aby si vzal maličko opia na spaní, otevřel okna, procházel se na zdravém vzduchu, méně jedl a vyhostil cukrované mandle a sušené švestky, ježto Vaše Veličenstvo v přehnané míře pojídá."

„Ejhle lékaře!" pravil král krče rameny. „Zakazují nám naše drobné radosti a chtějí, abychom byli spokojeni! Nu dobrá, potvorný Sioraku," pokračoval, „Liga mi bere všechno a ty mi chceš sebrat i mou schránku na sladkosti?"

„Sire," pravil jsem a smál se, „něco za něco! Nechť mi ráčí Vaše Veličenstvo svou darovat svou schránku na sladkostí a já mu vrátím Boulogne!"

„Jakže!" vzkřikl, „Boulogne! Schránka na sladkosti je tvoje!"

„Arciť, sire! Liga hanebně prohrála, chtějíc se ho zmocnit! Město i přístav zůstávají ve vašich rukou!"

---

[46] *držení těla (lat.)*

„Aj, lékaři! Dobrý lékaři!" zvolal král s očima rozzářenýma a s hlavou opět vztyčenou, „vyléčil jsi mír v Pikardii!"

„Sire," pravil jsem, „vzdáváte mi příliš velkou chválu. Toliko jsem v pravý čas varoval před zlem. Hejtman Le Pierre je zahnal."

„Sioraku, chlapče můj!" pravil král opět mi podávaje ruku, „jaký to krásný políček jsi uštědřil Guisovi! Chicote! Du Halde! Dobře jste slyšeli?" pravil otáčeje se s překvapivou rychlostí a ve své radosti natáhl k Chicotovi a Du Haldovi obě ruce, ježto se oni jali nadšeně líbat. „Sioraku, synu můj," pokračoval se zrakem rozzářeným, „ty se směješ? Máš příčinu smát se. Můj veselý lékaři, kterak veselou novinu mi přinášíš!" zvolal a strhávaje si kožešinovou čepici, jako by ho náhle její teplo obtěžovalo, skočil do křesla neposedně jako dítě a pravil:

„Sioraku! Pojď si sednout sem! Na tuto stoličku! Po mé pravici! Vykládej mi všecko, podrobně a arcipodrobně! Nechať se můj sluch toho nabaží! Vždyť už si odvykl slyšet o vítězství!"

Uposlechl jsem v okamžení tak dobře, jakž jsem dokázal, než pravdu pověděno to dobře nebylo nikterak průměrné (ať mi čtenář promine toto hnutí marnivosti), poněvádž jsem si v hlavě upravoval to vyprávění od včerejška, zaobíraje se jím po celou dobu dlouhého harcování (Alizon si tuze stýskala na moje mlčení) dobře věda, že král si přeje, aby zprávy mu podávané byly živé dokonce i v těchto časech, kdy se jeho trůn otřásá tak mocně, že ani ten nejbláznivější peněžník by nevsadil jediný sold na jeho udržení.

„Milý Sioraku!" pravil král, když jsem skončil, „hle, kterak dobře to bylo vymyšleno, dobře vykonáno a navíc dobře povězeno. Za což tě tuze chválím. Poněvádž Pibrac je mrtev a Ronsard na smrtelném lůžku, nemusí krásná mluva umřít rovněž, nahrazena jsouc kramářským žvaněním ligistických mluvků na kazatelnách."

„Sire," pravil tehdáž Du Halde, jemuž všechny rysy do délky protažené dodávaly přísný vzhled, s nímž jste se u papežských dvořanů málokdy setkali, „nepřijít o město, to přece není veliký zisk!"

„Aj, ty škarohlíde!" pravil Jindřich, „netřeba durdit se na dobrou věc, pakliže přijde. Přichází tak zřídka! Krom toho porážka Ligy v Boulogni a v Marseille - víšli, Sioraku, že naši dobří ligisté ztroskotali i v Marseille? - láme rohy legendám o neporazitelnosti Ligy a zastavuje na čas zrádnost! A ty, Chicote, ty nepravíš nic?"

„Sire, nemám co povědět."

„Jakže? Ani nejmenší šprým? Liga mi odnesla i vtip mého šaška?"

„Jindřichu," pravil. nakonec Chicot s kapkou u dlouhého nosu. „Zrádci, o nichž jsi pověděl, mi leží v žaludku! Rád bych je poblil svou žlučí. Nebo svým hovnem pokadil."

„Aj," zvolal král, „nevadí, že jsem obklopen nevděčníky, pakliže ta nákaza nepostihla mne. Leč vděčnost mi uchovává čerstvou pleť a hustý vous. Hola! Du Halde!" pokračoval se smíchem, „konečně jsem si připomněl: zavolej neprodleně bradýře, aby mi oholil trávník na tváři! Sioraku, synu můj, dobře jsi mi posloužil, a věrně. Budu toho pamětliv."

„Já a hejtman Le Pierre, sire."

„Ano, na toho rovněž nezapomenu."

„Žel, sire!" pravil Du Halde, „na jednoho Sioraka a jednoho Le Pierra kolik je Montcassinů". (Tento Montcassin, jehož král byl vyslal do Met s lidem zbrojným a se zlaťáky, šel se vzdát s řečenými zlaťáky a s řečeným lidem zbrojným vévodovi z Guise do Chalôns nad Marnou a takto si cestu zkrátil.)

„Montcassin," pravil král s výrazem nesmírného opovržení, ježto mu vstoupilo do jeho krásných černých očí, „je toliko malá myška ve srovnání s tou tlustou krysou, ježto mi ohlodává království město po městu. Aj, Du Halde, Du Halde! Vidím věru, že ponechám-li těmto lidem volnou ruku, budu je mít nakonec co pány a nikoli co druhy! Je vskutku čas, abych zavedl pořádek!"

„Nuže, sire!" zvolal jsem tuze rozohněný. „Svolejte hotovost a další hotovost své šlechty! Vsedněte na kůň a vyražte hr na zrádného vévodu!"

„Silný Sioraku!" pravil král s bledým úsměvem, „mám-li tudíž vhodit vích do hrdla Guisova?"

„Arciť, sire!"

„A hrát o království v kostky skrze bojování? A počít občanskou válku?" pravil Jindřich, hledě vážným zrakem před sebe do prázdna. „Tato válka prospívá toliko peněžníkům, koňským handlířům, zbrojířům a kramářům se zbraněmi a nezpůsobila by nic jiného, než že by království naplnila cizáckými vojsky, stranictvím, věčnými rozbroji, vražednictvím a nepřestajným loupežením, zatímco nebohý lid po zmatcích minulých sotva dechu popadá."

„Jenomže, Jindřichu," pravil Chicot, „nepustíme-li na krysu kočku, bude krysa nadále hlodat, a přímo v Paříži."

„Totě pravda! Slyším už její zuby! A vidím díry, ježto přitom činí! Další příčina, abych nešel válčit daleko od svého dobrého města Paříže, neboť mám strach, že bych po návratu nenalezl svoje přístřeší!"

„Aj, sire!" zvolal jsem, „tak daleko to už dospělo?"

„A ještě dále! Moskovy zprávy jsou toliko růže blížící se skutečnosti!"

„Co činit, Jindřichu?" pravil Chicot, „když vás za krk popadají?"

„Jednat co Machiavelli," opáčil král. „Skasat plachtu. Příst jemné vlákno. A kdyžtě je upředeno, začít znovu. A příst je opět. A znovu začít."

„Pokud se nepřetrhne," pravil Chicot, kterýž seděl na zemi vedle krbu a přejížděl sem a tam nožíkem o kamenný rám.

„Co to činíš, Chicote?" otázal se král.

„Brousím ho na Guise."

Načež král povzdechl, sklopil své krásné florentské zraky a pravil polohlasně jakoby proti své vůli:

„Nechtěl bych, aby toho bylo někdy zapotřebí."

Ta slova se mi zdála nejasná, poněvádž v dobré francouzštině, na níž si můj milovaný panovník zakládal, byl by měl povědět *chtěl bych, aby toho nikdy nebylo zapotřebí*.

Vskutku, přemyšlujeme-li o tom hlouběji, ty dvě věty neměly zcela stejný odstín.

„Aj, sire!" troufal jsem si nakonec povědět, tolik mi tížila srdce Guisova nestoudnost, „je-li Lotrinčan tak větrem vládnoucí a nebezpečný, že francouzský král musí před ním plachtu stahovat? Co si pomyslí vaše šlechta?"

„Sioraku," pravil král upíraje na mě velké černé oči, „četl jsi Machiavelliho?"

„Nikoli, sire."

„Nuže, dobře se nad tím zamysli: nejedenkráte moudrost a zajisté i nejlepší způsobu udatenství platí v očích světa za měkkost a bojácnost, je-li toto zdání prospěšné cíli, jejž sleduješ. Du Halde! Dokud mám tu věc ještě v čerstvé paměti, napiš mému pokladníku, aby vyplatil dva tisíce zlatých Siorakovi a tolikéž Le Pierrovi."

„Sire," pravil jsem nikoli bez jistého obávání, že budu odmrštěn, „račí mi Vaše Veličenstvo prominout, leč já bych si přál více a méně."

„Více a méně?" pravil král zvedaje obočí. „Chicote, rozumíš této hádance?"

„Nikolivěk, Jindřichu, pokaváde ovšem Žiloupouštění nemá zálusk na některou z dvorních dam královny matky."

„Kteréž," pravil král, „zvážíme-li morálku, nemají cenu dvou tisíc zlatých za kus, to věř! Rovněž ani nemám moc nad těmi zlatými nevěstkami královny matky! Kteráž mě sic už obklopuje svými ministry, než Bohu díky ještě neobkličuje svými špehýři v sukních!"

„Nebažím po osobě z masa a kostí, sire, leč po vaší krabičce na sladkosti, kterouž jste mi vlastně nabídl výměnou za Boulogne."

„Je tvoje, Sioraku!" pravil král a odepnul ji ihned z opasku, jako by běželo o nejopelichanější tretku.

„Aj, sire!" zvolal Du Halde vyčítavě, „vy rozdáváte všechno! Nemůžete se však podle dobrého rozumu odloučit od této schránky! Darovala vám ji královna matka!"

„Královna matka se přiklonila k Lize," pravil král hovoře na půl úst, „a kdo ví, zda mi ji jednoho dne nevezme a nedá Guisovi!"

„Aj, sire!" zvolal Du Halde, „vy jste žertéř!"

„Než bych ji viděl v hrsti Guisově," pravil král, „raději ji svěřím do věrných rukou svého milého Sioraka! Pod jednou podmínkou, že se s ní nebude blýskat u dvora, pokavád matka mi bude činit tu čest a bude tu prodlévat."

37. Schránka na sladkosti

Pro smilování! Nohy mi jásavě poskakovaly, kdyžtě jsem odcházel od krále s krabičkou na sladkosti ponořenou do nejhlubší kapsy kabátce a takřka zapomínaje ve své dětinské radosti na nešťastný osud království. Aj! Můj nebohý strýc Sauveterre by ovšemť pověděl, že jsem byl věru nešikovný při svém handlování, poněvádž jsem vyměnil krabičku na sladkosti v ceně necelých šesti set zlatých za dva tisíce zlaťáků zvonivých a nefalšovaných. Taktéž by mi asi po své hugenotské způsobě dal na srozuměnou, že do nesmírné ceny, jižto jsem přičítal tomuto předmětu, se mísí jakés pozemské modlářství z té jediné příčiny, že byl náležel králi. Než z druhé stránky, kdyžtě monarcha kormidluje ven z úskalí bárku státu nejlépe, jakž je v jeho moci, může-li Francouz rodem, miluje-li svůj národ, ctít svého vladaře zpolou nebo mu být zpolou věren, obzvláště je-li jeho osoba tak přívětivá a dojímá svými dobrotivými činy stejně co svou sklíčeností?

Ostatně ta schránka na sladkosti mi zachránila život, jakž vypovím později, nikoli že by zachytila střelu z hákovnice, nýbrž zcela jinou podivuhodnou způsobou, neboť jsa dalek toho, abych ji nosil u sebe a holedbal se s ní, ukázal jsem ji toliko Angelině, kdyžtě jsem se navrátil domů, a uzavřel jsem královský dar do tajné zásuvky stolku z třešňového dřeva, stojícího v mé jizbě, abych ji z něho nikdy nevytáhl. Ta jizba sousedila s komnatou Angelinou a já slyše, že se vrátila a je jí povědomo, že jsem doma, šel jsem za ní, vzal ji ihned do náručí, tiskl ji po celém těle a sázel jí na krk a na uši tisíce políbení, vyslovuje ji mezi dvěma pocely tisíce komplimentů o její kráse, její dobrotě, její půvabnosti a o velké neskonalé lásce, již k ní chovám, a poněvádž mě nepřestávalo hryzat svědomí stran mého chování z Boulogne do Paříže, pokoušel jsem se uniknout pocitu tak obtížnému v tomto opojivém mazlení, a kdyžtě moje Angelina se smála té pozdní hodině a souhlasila nikoli bez jisté zdráhavosti a zdrženlivosti vyplývající z její povahy, zavřel jsem dveře na závoru a odvedl ji do jejího lůžka.

Kdyžtě přešla první bouřlivost, upadli jsem do něžného rozprávění, v němž jeden každý otevřel srdce druhému, já pak opíraje se o loket, zkoumaje její krásné laní oči a s rukou položenou na jejím prsu, jehož jsem se nikdy nedovedl nabažit, tak jsem byl vždy nadšen jeho tvarem a jeho pevností, optal jsem se jí, kdyžtě je tak nenucená a vlídná k Fogacerovi, proč jeví k Giacomimu ne-li chladnost, tedy alespoň jistou způsobu odstupu.

„Pravdu pověděno," pravila nikoli bez jistého studu, „mám je ráda jednoho jako druhého pro vlastnosti rozličné. Jenomže Fogacer, kterýž se tváří tak hrdopyšně a nadřazeně k osobám svého pohlaví, na mě pohlíží bez přetrží očima dětskýma, v nichž se neleskne nejmenší jiskřička oné choutky, kterou, milý pane choti, čtu ráda jediné na vaší tváři, tolik se mi u jiných mužů jeví hrubou. Jinak je tomu u Giacomiho, byť sebejemnějšího a sebezdvořilejšího, poněvádž je zamilován do mé sestry, i není možné, aby podobnost mezi námi ho neuvrhla do jistého zmatku, a kdyžtě na mě hledí, nezažehla mu občas v oku zář, s níž se nemohu smířit."

Nato jsem zmlkl vzpomínaje si na nejasný zmatek, kterýž se mě zmocnil na Barbentanu v záhybu chodby při setkání s Larissou, takže jsem tehdáž tuze úlevně patřil, kterak odjíždí, unášena ve spárech Samarcasových.

„Myslíte," pravila Angelina, pozorujíc moje mlčení, „můžeme-li chovat nějakou rozumnou naději, že jednoho dne se vymaní z drápů toho jezovity?"

„Věřím tomu. Je očividno, že Samarcas je znám jednatelům anglickým, že je mu to povědomo a že nicméně ve své šílené a fanatické neohroženosti pokračuje v Londýně ve svých intrikách, i není možné, aby jednoho dne neuvízl v síti!"

Moje Angelina vysoko zvedla obočí, poněvádž jsem jí toho nikdy tolik nepověděl o činnostech Samarcasových a vždy jsem před ní tajil, že Mundane byl jednatelem Walshinghamovým a že jezuita ho z této příčiny chtěl sprovodit ze světa. Nicméně upírajíc na mě svoje velké laní oči, nepoložila mi nižádnou otázku, tolik měla ohledů ve své zdrženlivosti.

„Pakliže však Samarcas bude zavřen v anglickém vězení," pravila dosti poplašena, „nebude-li do něho uvržena i Larissa pro podezření, že je spoluúčastna na těchto piklech?"

„Přihodí-li se to, moje milá," pravil jsem, „v krátkosti se to dovím. A budu mít pak určitou naději, že ji budu moci odtamtud vysvobodit a dovést sem."

A s touto nadějí, jejíž křehkost mi byla věru povědoma, se moje milá Angelina musela spokojit item můj ubohý Giacomi, a neminulo dne, abych s ním o tom nerokoval.

Král koncem května měsíce mi přikázal, abych jel léčit vévodu z Epernonu, kterýž se nacházel ve špatném stavu, a obávaje se z jedné stránky smrti přirozené, již mu předpovídali ze všech stran z té příčiny, že se tuze změnil v tváři i po těle, a z druhé stránky úkladů ligistů, kteříž zběsile prahli po jeho záhubě, poněvádž ho drželi za jedinou pevnou oporu trůnu, uchýlil se na hrad Saint-Germain-en-Lay, doprovázen neméně než čtyřmi sty arkebuzíři, buďto aby se tam léčil, buďto aby tam alespoň v pokoji zemřel.

Vydal jsem se tam a shledal vévodu vskutku zhublého a zesláblého a trpícího hnisavou bolestí v krku, objevil jsem pak, že o něj pečují dva velcí lékařští oslové, kteříž mu už po dva měsíce ukládali pouštění žilou, dietu, projímání a naprostou nehybnost, o tomto léčení jsem ještě téhož večera pověděl králi, že v krátkosti změní vévodu v umrlce, bude-li v něm pokračovat.

„Já osobně se pokusím," dodával jsem, „vrátit vévodovi zdraví a sílu jinými prostředky za podmínky, že tito zahnojení vyližprdi budou neprodleně odvoláni."

Což vévoda učinil na radu královu a s dobrou se potázal, poněvádž potlačiv zprvu projímání, ježto neustále bezúčelně mučilo jeho prázdná střeva, byltť pacient na dietě, potlačil jsem tuto dietu rovněž, krmě vévodu tekutou stravou, kterouž mohl polykat. Vzpomenuv si tehdáž, kterak otec nenáviděl pouštění žilou, kteréž jakýs šarlatán dovezl z Itálie a zavedl ve Francii pod pošetilou záminkou, že čím více se čerpá kalné vody ze studny, tím více se voda čistí, nařídil jsem, aby se v něm nepokračovalo. Zavedl jsem léčení zcela opačné tomu předchozímu a poradil vévodovi, aby opustil křeslo, pohyboval se, chodil a cvičil tělo. Anžto se mu

síly vracely s potravou, kterouž jsem mu podával, činil to tím raději, neboť byl založení na výsost živého a těla statného a těžko snášel odpočívání, ježto mu bylo vnucováno. Stran krku spokojil jsem se, kterak jsem byl činil při putování do kraje guyennského, s kloktáním převařenou a osolenou vodou ráno, o polednách a o nešporách po každém jídle. Než pozoruje, že toto léčení ulevuje vévodovi, aniž ho vskutku léčí, a poněvádž jsem z druhé stránky viděl, že je den ze dne zdravějším, snažil jsem se mu vypalovat rozžhaveným železem vředy, ježto jsem mu viděl v hrdle. Což jsem činil převelice zlehka, než mnohokráte za sebou, a jakž soudím, s jistým úspěchem; neboť od onoho dne se vévoda počal zotavovat a začátkem července měsíce byl úplně zdráv.

Po tyto dva měsíce vídal jsem vévodu vlastně každodenně, a třebas jsem byl při jeho léčení horlivý velice velmi, jednak abych zachránil život svého pacienta, jednak poněvádž jsem soudil, že tento život je nadmíru užitečný ve službě králi, neměl jsem příliš rád jeho osobu, bylať v ní jistá povýšenost, kteráž mě odpuzovala, jakkoli jsem viděl, že je spojena s pevností duše zcela obdivuhodnou a tak hluboce v jeho povaze zakotvenou, že Epernon i vůči svému králi a panovníkovi ukazoval nepoddajné čelo.

Quéribus mi vyprávěl, kterak v první čas své mladé přízně Epernon se objevil před Jindřichem v kabátci maličko rozepnutém a král, kterýž se holedbal svou obřadností, ho za to nectně vypeskoval. Načež Epernon se uklonil, bez jediného slůvka se otočil, odešel do svého obydlí a neprodleně balil zavazadla, aby téhož dne opustil dvůr, než jakmile se o tom dověděl král, v mžiku pro něj poslal a prosil ho, aby se s ním smířil.

Co se tkne jeho tělesné schránky neboli jeho larvy, jakž by byla pravila maršálka (ježto ostatně neopomíjela tu svou dobře živit jelity a jaterničkami), jevila se mi výjimečně silnou a odolnou, a vida, jakž rychle můj pacient nabývá zdraví, jakmile je lékaři již nemršili, soudil jsem, že je postaven z dobrého vápna a písku a že může být naživu stovku let.

Chtěl mi darovat pěknou kupu denárů za to, že jsem ho vyléčil, i odmítl jsem ji řka, že jsem ho byl ošetřoval na královo rozkázání, neboť jsem ve službách Jeho Veličenstva. Což slyše vévoda a dobře cítě, že je v tomto odmítnutí i něco pýchy, pravil ke mně s úsměvem (neb byl tuze roztomilý, jakmile chtěl), že rytíř ze Sioraku je nyní jeho přítelem a nemůže nepřijmout z jeho ruky docela hezký démant a také docela krásného koně, jehož měl ve svých maštalích. K čemuž jsem přivolil tuze šťasten, že se ke mně konečně chová co k urozenci, pakli už ne - jakž mi lichotil - co k příteli, přátelství bylo mu citem tuším venkoncem neznámým.

Nejsa naň zvyklý a spokojen s koňmi svými prodal jsem toho oře a utržil za něj pět set zlatých, démant pak jsem daroval Angelině, klenotník, kterýž jej byl vsazoval do prstenu, mi pravil, že má cenu dobrých tisíc zlatých. Jakž soudím, vévoda by nebyl býval daroval polovinu toho v denárech lékaři, kterýž by mu nebyl dal pocítit, že je urozeného rodu.

Soudě, že síly, jež čítal král; kolem dvaceti tisíc dobrých vojáků, nejsou nikterak horší těch, ježto byl shromáždil Guise na východě království díky zlatu Filipa II., Epernon věřil, že je třeba neprodleně se utkat s odbojným vévodou, což

jsem od něho slyšel stokráte, kdyžtě Jeho Veličenstvo přicházelo ho navštěvovat na hrad Saint-Germain-en-Laye, aby se optalo na jeho zdraví. Než Jeho Veličenstvo, ježto chovalo hlubší přehled o situaci, namítalo, že nemůže vést válku s vévodou z Guise, pokavád ten bude zakrývat své záměry pláštěm náboženství, kterýžto plášť mu vynáší tak pevnou podporu duchovenstva a lidu, že nejprv je třeba mu ho stáhnout. Z té příčiny král podepsal s Guisem za prostřednictví Guisovi nakloněné královny matky ono ujednání nemourské, zjevně tuze neblahé a potupné, skrze něž král Francie, uznávaje rebelii proti němu vyhlášenou, zajišťoval vévodovi dozor nad městy, kteréž byl vévoda vzal královi.

„Nejhorší na tom všem je," pravil ke mně Petr z Hvězdy ráno, kdy mi byl donesl tyto zprávy (jsa vždy podivuhodně o všem zpraven), „že král je opěšalý a Liga na koni."

„Nikolivěk," opáčil jsem, „nejhorší je na králi vynucené odvolání všech ediktů o obnovení klidu a výslovné přikázání hugenotům, že mají opustit do šesti měsíců zemi pod trestem konfiskace jejich statků! Krásný oheň radosti na sudu s prachem!"

„Připadlo vám na mysl," pravil Petr z Hvězdy vážně, „že touto konfiskací by mohl utrpět váš otec?"

„Ani zdání! Mespech je dnes v rukou mého prvorozeného bratra, kterýž převlékl kazajku a stal se velezbožným katolíkem. Než kdo nevidí, že Jeho Veličenstvo se vyhnulo občanské válce jen proto, aby upadlo do občanské války s hugenoty? Toť Scylla po Charybdě!"

„Než lze se věru domnívat," pravil Petr z Hvězdy a jeho zatrpklé rty naznačily úsměv, „že tuto válku proti hugenotům Jeho Veličenstvo povede bez jakékoli horlivosti!"

„Aj!" pravil jsem, „soudím také. Než není-liž to přílišné přehánění machiavelismu, předstíráme-li spojenectví se smrtelným nepřítelem, aby se zdálo, že vedeme válku proti přirozenému spojenci?"

38. Návštěva u nepřátel

Téhož dne navrátiv se domů našel jsem dopis, jejž mi byl zrovna donesl jakýsi malý „skočtam" a kterýž mě ponořil do hlubin překvapení a obav.

Milý pane bratranče,

jsem tuze zarmoucena, že jste mi doposavád neodpověděl na moje pozvání, abyste mě navštívil v paláci Montpensierů, kde bych vás představila své paní sestřence, kteráž má toužení vás poznat, neb o vás slyšela mínění tak rozličná, že si přeje (při vaší návštěvě a při rozmluvě s námi) vytvořit si mínění vlastní. Domnívajíc se, milý pane bratranče, že nejste s to nedbat vůle této vznešené dámy, jakž jste to pohříchu učinil s vůlí mou, prosím Boha, aby nad vámi ráčil držet svou svatou ochranu alespoň tak dlouho, pokavád moje sestřenka mi přikáže být Vaší pokornou a oddanou služebnicí.

Jana z La Vasselière

Nevěřil jsem svým očím, že může být tak nesmírně nestoudná tato Mariana, přikazující mi v tomto psaní, v němž hrozba hrubě převyšovala zdvořilost, abych se šel podřídit inkvizici vévodkyně z Montpensieru, o níž je celému světu povědomo, že zuřivě slouží ctižádostivosti svého bratra Guise, podněcuje svým zlatem zlolajné klevety kazatýlků Ligy a napadá mého nebohého krále od rána do večera, anať nosí bez přetrží u pasu zlaté nůžky, jimiž, kterak tvrdí tato fúrie, sama vystříhá tonzuru Jindřichovi, prve než ho zavře do kláštera, a daruje mu takto prý třetí korunu - ta první byla polská a ta druhá francouzská. Proradné a zlolajné řeči a tolikero jiných stejného ražení Liga s chutí roznášela po Paříži a král, kdyby nebyl tak navýsost dobrotivý, by je musel potrestat vypovězením na věky věkův.

Nemoha se svěřit s tímto dopisem Angelině, kteráž byla tak dobrá a prostá, že neviděla nic špatného na ničem a na nikom, avšak z druhé stránky ustanoviv se, abych zajistil její vlastní bezpečnost, zatajit jí veškero nebezpečné konání, k němuž mě vedla služba králi, rozhodl jsem se ukázat lístek Miroulovi, kterýž se tuze pobavil, že bych mohl dobrovolně vklouznout do hrsti zběsilé Guisové v jejím paláci nepochybně dobře vybaveném zbraněmi a lidmi, a pravil ke mně:

„Vzácný pane, soudím, že tam určitě nepůjdete! Kdo drží vlka za uši, je v nemalém nebezpečenství, že ho vlk kousne! Tím spíše, že jste znám co dobrý služebník králův a váš dům již označen ku krveprolévání!"

„Jenomže, Miroule, kdož co ovce uteče, toho vlk sežere!"

„A kdo před ním neuteče, je sežrán rychleji! Vzácný pane, vyčkejte vycenění jejího příštího zubu, má-li ona kousnout! Nevrhejte se kalupem do jejího chřtánu!"

Bylo cosi rozumného v této radě, než shledávaje v ní taktéž jakous trpnou a selskou opatrnost, kteráž mě odpuzovala, rozhodl jsem se řídit míněním Quéribusovým, kterýž soudil pravý opak než Miroul a pravil ke mně se smíchem:

„Milý pane bratře, jděte tam! Nebezpečí není pro vás větší v paláci Montpensierové než venku! A uhlídáte svýma pronikavýma modrýma očima toho netvora, jehož *jedno stehno je přesmíru krátké a druhé přesmíru lehké*, jakž praví Chicot. Za ta slova by ho byla dala desetkráte zmordovat, kdyby nebylo bezectné zhubit šaška! Belhavá dobře tuší jako jeden každý, že potají sloužíte králi. Láká vás do svého paláce, aby z vás tahala rozumy. Než považuji vás za tolik chytrého, že ji dokážete obratně vodit za nos. Není vám přec tajno, že král velice spoléhá na vaše úsudky. Z té příčiny nejsem nikterak žárlivý, že vás používá více než mne, an já jsem hbitější v zacházení se svým dobrým mečem než se svým mozkem."

„Vy, milý pane bratře, na mě žárlivý?" zvolal jsem objímaje ho rukou kolem krku, „kdyžtě já jsem toliko vaším náčrtem?"

„Je tomu vskutku tak," pravil Quéribus vztyčuje svou vosí postavu, „co do mého pozemského vzezření - je mi třicet pryč a vypadám tak, že se za mnou kdekterá hlava otáčí, i měl bych dennodenně u dvora kupu příležitostí hřešit, kdybych nebyl tak zamilován do vaší paní sestry."

Čemuž jsem se významně usmál, poněvádž věřil-li jsem mu, že by měl veškery ty řečené příležitosti, nevěřil jsem mu, že by jich nevyužil. Tento úsměv mu zalichotil tolik co můj obvyklý kompliment, takže opouštěje ho, ponechal jsem ho navýsost spokojeným se mnou, což ho činilo spokojeným i se sebou, a já pak nebyl nikterak zarmoucen jeho radou, kteráž při hlubším přemyšlování byla ne-li lepší, tedy alespoň z těch dvou lépe vyhovující mé letoře.

Poslal jsem tedy Miroula do paláce Montpensierů s cedulkou, v níž jsem se vrhal k nohám slečny z La Vasselière, a za necelou hodinu se Miroul vrátil s tváří tuze pošmournou a očima tuze zneklidněnýma a pověděl mi, že byl viděl tu proslulou ženštinu, že nebyla-li to Mariana z Mâconu, byl to alespoň její do nebe volající kontrfekt, že se byla smála na půl úst, čtouc mou cedulku, a pravila posměšným hlasem:

„Jsem okouzlena poslušenstvím tvého pána a žádám ho, aby přišel bez meškání do tohoto paláce, alespoň pokavád se nebojí, že bude za syrova sežrán těmi dvěma ježibabami, kteréž v něm vládnou."

Po těchto slovech jsem se mlčky opásal mečem a Miroul mě znovu úpěnlivě prosil, abych nebyl tak šílený a nelezl do té jámy lvové, kde vystavím svůj život všanc těmto fúriím pekelným, ježto před několika měsíci najali Mérigota, aby mě zastřelil, anžto však jsem mu slůvkem neodpověděl, jsa už pevně rozhodnut, nedal jinak a mocí mermo mě přinutil připevnit si za záda pod pláštěnku dýku po vlašském způsobu řka, že by mi mohla příležitostně posloužit, poněvádž bylo jasné, že při vstupu do paláce Montpensierů mi odejmou meč.

V čemž se nikterak nemýlil, a nebýt dýky po vlašsku, byl bych se cítil tuze nahý a tuze bezbranný, kdyžtě mě dlouhý hasačert lokaj uvedl do salónku, v němž se náhle otevřely dveře a vstoupila Mariana, ježto podávajíc mi ruku k políbení s tvářností neuvěřitelně povýšenou, pohlédla na mě bez nejmenšího úsměvu a řkouc mi tónem co nejúsečnějším, abych si sedl, zůstala stát a přecházela sem tam po jizbě držíc jazyk za zuby, než vrhajíc na mě co chvíli pohledy tak prudké co šípy z kuše. Snědá, živá, hbitá, s vnadami drobnými, leč stále se pohupujícími, La

Vasselièrová nebyla bez jisté podobnosti s Alizon, jenomže ji o dobrou hlavu převyšovala a její černé smolné oko nevyjadřovalo nic dobrotivého, ba právě naopak, a také její ustrojení z bílého saténu prošívaného zlatými nitkami a perlami si v ničem nezadalo s oděním nejvznešenějších dam ode dvora, a její krajkový nabíraný límec, vpředu na půvabném krku rozevřený a vzadu nad šíjí tvořící aureolu, byl ozdoben, jakž jsem si všiml, množstvím malých démantů, a její náhrdelníky, náramky a prsteny byly vyzdobeny týmiž drahokamy, leč hrubšími.

„Milý pane bratranče," pravila zastavujíc se v přecházení po jizbě, „položím-li vám pár otázek, ráčíte-li pak ukojit moji zvědavost?"

„Madame," pravil jsem s úsměvem, než tónem maličko mrzutým, „ukojím ji, pokavád budu vědět, kdo mi klade tuto otázku: slečna z La Vasselière nebo Mariana?"

„Pane rytíři," pravila nikterak zaražena a s hřebínkem tuze vztyčeným, „Mariana, kterouž si troufáte jmenovat, je moje přítelkyně nejdražší a mně nejbližší. Než tato, ježto s vámi tuto hovoří s veškerou vahou plynoucí z jejího příbuzenství, je sestřenice vévody z Guise."

„Madame," pravil jsem vstávaje a hluboce se před ní uklaněje, „jakkoli jsem svému pánovi králi služebníkem věrným a oddaným, není mi tajno, jakou úctou jsem povinován tak vznešenému velmoži, kterýž v tomto království přichází bezprostředně po králi."

Po těch slovech jsem se opět posadil dobře věda, že touto větou jsem ji uspokojil toliko zpolou, nechtěje ostatně zacházet dále v tomto zadostiučinění, ježto jsem jí dával.

„Někteří soudí," pravila s výrazem daleko ne přívětivým ve svých smolně černých očích, „že vévoda z Epernonu přichází v tomto království po králi. A lze předpokládat, že vy k nim patříte, poněvádž jste ho vyléčil z jeho vředů v krku."

„Madame," pravil jsem s jistou prkenností, „léčím, obvazuji a předpisuji potřebné diety všem, kteréž mi král co lékaři určí. Přikáže-li mi jednoho dne, abych ošetřoval pana z Guise, bude-li on trpět nějakým neduhem, nehnu se od jeho lože."

„Vida, to je správné," pravila La Vasselièrová úsečně. Načež chápajíc konečně, že nikterak neotřese mým postavením, sedla si do křesla, a kdyžtě upravila kolem sebe záhyby obšírné vycpávané suknice, pozvedla náhle bystré zraky a pravila ke mně:

„Kdo byl onen Mundane? Odkud pocházel? Proč byl mezi vašimi služebníky? Co se stalo s dopisem, jejž měl u sebe? Komu byl určen?"

„Madame," pravil jsem opět vstávaje, „odpovím na tento déšť otázek, pokavád budete tak hodná a zodpovíte mi jediný z mých dotazů. Proč ho Mariana zabila?"

„Neměla to v úmyslu," pravila živě La Vasselièrová, „leč snažíc se pozvednout truhlu, aby se zmocnila dopisu, byla překvapena Angličanem, kterýž byl předstíral spánek, a poněvádž tuze rozhněván uchopil meč a vytrhl ho z pochvy, ona se polekala a dýkou ho probodla."

„Mnohokráte za sebou!"

„Z té příčiny, že jí rukama tiskl hrdlo!"

„Děkuji vám, madame," pravil jsem po odmlce, „za toto vysvětlení, ježto mi skýtá o Marianě představu vskutku lidštější."

„Povím jí to," pravila La Vasselièrová s nádechem posměchu. „Bude šťastna, až se to doví."

Načež jsem ji poprosil, aby mi zopakovala svoje otázky, an jsem jí byl položil tu svou toliko proto, abych získal čas promyslet si odpovědi.

„Co se tkne Mundana," pravil jsem posléze, „nikterak vás neuspokojím. Nevím ani, kdo byl, ani odkud pocházel. To král mi dal přikázání, abych ho přibral do své družiny a pomáhal mu. Z té příčiny, když mě v Palmiers požádal, bych mu umožnil setkání s králem navarrským, učinil jsem to prostřednictvím svého otce."

„Kterýž je hugenot," pravila, „a vy, pane?"

„Pokud o mne běží," odvětil jsem, „jakž je vám dobře povědomo, já chodím na mši a zpovídám se."

„Ústy nebo srdcem?"

„Aj, madame!" pravil jsem tónem tuze nevlídným vstávaje, „tato inkvizice je nesnesitelná! Klást mi takovouto otázku náleží mému zpovědníku a nikoli vám!"

„Sedněte si, milý bratranče," pravila, ponejprv se usmívajíc. „Pakli vás tato otázka uráží, beru ji zpět, neboť jste mi byl z vlastní hlavy pověděl, že Mundane se setkal s Navarrským prostřednictvím vašeho otce, a to mě tuze uspokojilo. Ostatně bylo nám to dobře známo."

Což jsem ostatně tušil: jakž by jinak Guisové věděli o jsoucnosti tohoto dopisu a o důležitosti, kterouž mu třeba připisovat? Z té příčiny také ta moje předstíraná upřímnost, za niž mi chvalořečila.

„A komu," pravila, „byl ten dopis určen?"

„Neměl nižádný nadpis," lhal jsem nestoudně s průzračně modrými zraky na ni upřenými.

„A komu jste jej odevzdal?"

„Králi, soudě, že musí být veledůležitý, poněvádž byl pro něj zhuben člověk a poněvádž se pokusili zhubit druhého poté, co byl list odevzdán."

Načež aniž brvou hnula, slečna z La Vasselière ke mně pravila hlasem co nejpokojnějším:

„Byl jste pohříchu svědkem mordu, z něhož by mohla být obviněna moje nejbližší přítelkyně i já sama, poněvádž jste nemohl nezvědět moje jméno, an žijete stále u dvora."

„Madame," pravil jsem zvedaje obočí, „překvapujete mě! Troufl by si král vést proces proti sestřence vévody z Guise?"

„Později se mi to ujasnilo. Z té příčiny úklad proti vám se už neopakoval. Tím spíše, milý pane bratranče, že po svém dopise mně poslaném jste se jevil povolnější naší vůli, než bych bývala věřila, když jste propustil svého vězně a vzdal se obžalování majordoma tohoto paláce, kterýž nejsa urozenec, byl by mohl být oběšen. Pravdu pověděno, málo mi záleželo na jeho životě. Leč hodně na urážce, již by jeho smrt způsobila našemu domu."

„Aj, madame!" zvolal jsem, snaže se ze všech sil předstírat, že mě unáší moje vlastní upřímnost, „že jsem nevěděl dříve a vašich dobrých oumyslech! Byly by mi ušetřily moje dobrovolné vyhnanství!"

„Dobrovolné, pane! Nebyl jste tudíž k němu přinucen nemilostí královou?"

„Nikoli tolik, kterak jsem tvrdil," pravil jsem předstíraje jistý zmatek; „poněvádž jsem se tehdáž chtěl chránit před vámi. Odjel jsem z vlastního rozhodnutí a je věru pravda, že král ke mně při mém odjezdu jevil jistý chlad, poněvádž by byl chtěl, abych nadále skýtal dobré služby při léčbě vévody z Epernonu."

„Milý pane bratranče," pravila la Vasselièrová vstávajíc, „jsem okouzlena, že jste byl ke mně tak otevřený a pověděl mi pravdu o svém vyhnanství, o němž nám vskutku nebylo tajno, že je předstírané, vyplatiliť vám pokladníci královi dva tisíce zlatých den předtím, než jste opustil Paříž."

Aj, přemýšloval jsem, ti guisovci mají uši všude! Dobře jsem tudíž učinil, že jsem něco maličko prozradil. Kterak praví můj Jindřich, lež nanejvýš obratná a nanejvýš machiavellská je ta, ježto se nejvíce blíží pravdě.

„Madame," pravil jsem pohlížeje jí do očí, „jsem věru šťasten, že jste ke mně nyní přátelštější."

„Přátelštější?" pravila zvedajíc obočí, „budu opravdu přátelštější, pane, budete-li mít štěstí a zalíbíte se paní z Montpensieru, kteráž se hotoví vás přijmout poté, co tuto maličko počkáte."

Načež se mi krátce hlavou uklonila a odešla, ponechávajíc mě v užasnutí nad nadutostí té chladnokrevné ženštiny, kteráž ve službách Guisovi neváhala se oddat v hospodě anglickému urozenci, poté ho vlastnoručně ubodat a ukrást mi koně.

Moje čekání, zdaleka ne maličké, trvalo dobrou hodinu a dopřálo mi obšírnou kratochvíli přemyšlovat nad nebezpečenstvím, v němž jsem vězel, odevzdav se do rukou těchto zběsilých žen, kteréž si zahrávaly s životem člověka jako kočka s myškou a kteréž, nazývajíce vás „milým panem bratrancem", daly by vás za noci v pytli uvrci do řeky Seiny, na jejímž břehu se tak příhodně tyčí jejich palác. Takto omlouvá zločiny náboženská horlivost v tomto prazvláštním století!

Kdyžtě jsem se byl dlouhý čas tetelil a jako na rožni obracel ve smrtelném nepokoji - čtenáři, dovedeš si věru pomyslet, že tento pocit by mě býval skličoval ještě více, kdybych byl tehdáž věděl, jaký úděl připravili Guisové hejtmanovi Le Pierrovi - týž vysoký lokaj pro mě přišel, aby mě uvedl ke své paní, a já očekával, usuzuje podle krásného ustrojení její příbuzné, že se přede mnou objeví v odění takřka královském, ježto přináleží sestře vévody o trůn usilujícího. Než zdaleka mě nezavedl do velkého salónu, kde bych býval uhlídal vévodkyni v kruhu jejího malého dvora, nýbrž uvedl mě do jizbice, kde jsem zprvu neuviděl nic než obrovské pozlacené lože, jehož závěsy z nejnádhernějšího zlatobílého brokátu byly zataženy a zakrývaly mi pohled na tu, kteráž zabírala jeho vnitřek a jejíž hlas jsem však slyšel, poněvádž se v tu chvíli zaměstnávala plísněním své hospodyně (nebo komorné, kdoví), snažící se vnést trochu pořádku do jizby přecpané od jednoho konce k druhému šatstvem, obutím a jinými ženskými svršky.

„Jsem si tím na mou duši jista," pravil pronikavý ženský hlas, „žes to byla ty, Frederiko, a nikdo jiný, kteráž jsi založila ten náčrt Jindřichova dopisu Filipovi, měla jsem ho ještě včera v rukou."

„Madame," pravila Frederika, kteráž podle mé mínky byla asi Lotričanka, poněvádž byla veliká, modrooká, vlasů jako sláma a tuze statná, majíc široká ramena a prsy pevné a sdostatek bujné, že jí z živůtku vylézaly, „madame, to je nemožné! Nedotýkám se už vašich papírů! Mámť věru dost práce s uklízením vašich tretek, v nichž by ani psice nenašla svoje štěňata! Tato vaše jizba, kdybych ji pořádně neuklízela, podobala by se spíše pelechu než komnatě princeznině."

„Arciť, motovidlo!" pravil hlas stoupající až k ječení, „máš zdá se dobrou hubu! Než jinak bys řvala, kdybych tě dala zbičovat přede vším služebnictvem za ty tvoje drzosti! Pelech! Jsem-li divoká svině, abych žila v pelechu!"

„Madame," pravila Frederika, aniž brvou hnula a aniž ustala ve svém uklízení, „jste zajisté nejkrásnější princezna veškerenstva, než čert ať mě zaškrtí, nejste-li také nejnepořádnější! A neměla byste mě peskovat kvůli ztracenému papírku urozeného pana vévody, jejž jste, mluvím o tom papírku, nejspíše bezmyšlenkovitě vhodila do koše. Což znamená, že v tuto chvíli už bude spálen."

„A proč spálen, ty trdlo?"

„Poněvádž," pravila Frederika bušíc si dlaní pravé ruky do tvrdého lotrinského prsu, „jste mi stokráte přikázala, abych ráno pálila papíry z koše! Stokráte, na mou duši!" (znova si plácla na prs). „A nechať mě blahoslavená Panna a její božský syn bleskem srazí, jestliže lžu."

„To ty, hlupačko," ječel vévodčin hlas za zástěnou, „to tys hodila ten papír do košíku! Chtěla jsem si ho uschovat, poněvádž byl psán vlastní rukou mého milovaného bratra! A ten náčrt je teď žalostně spálen, pancharte jeden!"

„Panchartka nejsem," pravila Frederika, napřimujíc se tuze pobouřena s oběma rukama v bok, a její prsy se tuze dmuly v tom ušlechtilém rozhněvání. „Tuze dobře znám otce svého i svou matku, kteříž byli bohatými rolníky v širém kraji metském. A je vám tuze dobře povědomo, madame, že u dvora je nevím kolik urozených pánů a vznešených dam, kteříž by totéž povědět nemohli!"

Načež ten vysoký povýšený lokaj, nejspíše netrpělivý z toho dlouhého klábosení, troufl si zakašlat.

„Kdo je tu?" pravil hlas vévodkyně, kyselý co ocet a štiplavý co hořčice.

„Franc, paní vévodkyně," pravil lokaj. „Přivádím vám rytíře ze Sioraku."

„A ty sis troufl zakašlat v mé přítomnosti, neotesanče?" zařvala vévodkyně z Montpensieru a její hlas stoupal až k vřeštění. „Požádej v tuto chvíli majordoma, aby ti za mě vyplatil deset ran karabáčem!"

„Paní vévodkyně!" pravil Franc jakoby dotčeně, „já jsem toliko zakašlal. Nepověděl jsem, že žijete v pelechu!"

„Nepověděl jsi to, paskřivče, než slyšel jsi to! A abych potrestala tvoje tlachavé uši, požádej majordoma, nechať ti vysází o deset ran více!"

„Ano, paní vévodkyně," pravil Franc rudý co rak ve vařící vodě, hluboce se uklonil zácloně (leč zdálo se mi pln němého vzteku) a pozpátku vycouval z jizby.

„Frederiko," pravil hlas za záclonou, „co mi povíš o rytíři ze Sioraku, neboť ho nepochybně vidíš?"

„Není tuze velký, leč pěkně rostlý," pravila Frederika, kteráž ke mně přistoupila a hleděla na mě zblízka jako na býčka, jehož se chystá na jarmarku koupit. „K tomu má šedomodré oči, světlé vlasy s trochou šedi na spáncích, svěží pleť, a jakž se domnívám," pokračovala ohmatávajíc mi paži, „je sdostatek svalnatý. Jedním slovem frejíř, madame, a oči převelice upírá na prsy dam."

„Chceš povědět na tvoje," zaskřípal hlas, „kterézto sdostatek ukazuješ, abys přitahovala pohledy."

„Aj, madame! Nikoli více, než je dnešní módou přikázáno!"

„Dosti už toho žvanění, nezbednice! Přiveď rytíře za ruku k mému loži. A dávej dobrý pozor, aby nešlápl na moje šperky. Všechny by je zpotvořil!"

Zvědavost v mém nitru tehdáž zvítězila nad úzkostnými pocity, do nichž jsem se hroužil od okamžení, co jsem vstoupil do této jámy lvové, i měl jsem veliké toužení, an jsem dosud toliko slyšel její hlas, spatřit na vlastní oči proslulou zběsilou vévodkyni, kteráž byla v Paříži první a hlavní nepřítelkyní mého krále, vytvářejíc skrze predikanty ve svém žoldu jakýsi způsob vzdorovlády spočívající na lůze, shromažďujíc kolem sebe navíc jakýs vzdorodvůr, složený ze směsice pánů zadlužených (často tuze vznešených) a v nemilosti jsoucích, nebo neuspokojených, nebo ctižádostivých, a dam stejného ražení, ježto vodila jako loutky na drátkách pro větší slávu svého bratra a větší škodu a újmu mého nešťastného pána - udivující na tom všem bylo navíc to, že ta darebná žena nalezla čas, zanášejíc se svými nepřestajnými darebnostmi, osnovat rovněž nekonečné intriky, jsouc po této stránce podle pověsti tolikéž neúnavná a nenasytná.

39. Malá služebička

Shledal jsem vévodkyni nikoli ležící, nýbrž zpolou sedící na lůžku se zády podepřenými kupou polštářů, záclony kolem její postele byly zataženy, třebas bylo takřka poledne a její jizba tuze světlá, svícen s osmi rameny položený na noční stolek ji ouplně osvětloval, a co mě především zarazilo, byla všecka rozhalená, jsouc oblečena - nebo spíše svlečena v noční roucho na přední části těla široce rozevřené, to tělo se mi zdaleka nejevilo léty poznamenané, byť už překročila práh třicítky, kdy v našem podnebí žena už není považována za mladou, prsy neměla nikterak ochablé, jakkoli nebyly tak vyzývavé jako u Frederiky, kůži měla bílou, tvář sdostatek hladkou, pokavád jsem mohl usoudit, vida ji toliko v lichotivé záři svící, modré oči tuze bystré, plavé vlasy velice husté a spadající v bujných kadeřích na ramena, kteráž byla příjemně zaoblená, ústa široká, rty pevné a zuby nepříliš krásné, pokavád jsem mohl uhlídat. Stran vzhledu neměla nic z nadutosti La Vasselièrové, leč byla v ní jakási způsoba sebejistoty, jako by co sestra příštího krále tohoto království nakládala s životem a smrtí rodilých Francouzů tolikéž oprávněně co se zády svého ubožáckého lokaje.

Měl jsem sdostatek času si ji prohlížet, nebo spíše opětovat její pohled (jakkoli se zjevnou úctou), poněvádž po mém příchodu k jejímu loži mě dlouhý čas zkoumala (pero nerozhodně držela v pravici, neboť se zabývala psaním, píšíc na kolenou, a lože kolem ní bylo poseto papíry), než stejnou neosobní způsobou, jako bych byl jezdeckým koněm nebo psíčkem, jehož si hodlala koupit, nebo spíše tahounem, nad nímž uvažovala, zdali je sdostatek statný, aby mohl být s ostatními zapřažen do jejího kočáru. Což byl po hlubším přemyšlování nejhorší způsoba povyšování, třebas byla všecka klidná a nevzrušená a bez nejmenší pohrdavosti, poněvádž myšlenka přikládat mi nějakou cenu jí ani na um nepřišla, alespoň cenu morální, neboť co se tkne peněz, zakoupila už tolik kněží a velmožů, aby sloužili jejímu bratrovi, že znala na grošík přesně cenu jednoho každého v tomto království.

Její zkoumání pokračovalo, i pokračoval jsem ve svém, aniž ji můj pohled urážel více než biskupa pohled psa, a viděl jsem, že papíry poházené po jejím lůžku byly psány patrně její rukou, že se zde válely také v největším nepořádku šperky, líčidla, zrcadlo a velký tác s množstvím cukroví, mandlových koláčků a kandovaného ovoce, do něhož občas nořila levou ruku, bylať její pravice zaměstnána psaním, poslepu nabrala hrst a strčila ji do pusy, (kteráž měla příčinu být velkou, pomyslíme-li na to, co do ní cpala) – ty sladkosti žvýkala při řeči, a jakmile je spolykala, nahradila je vzápětí další hrstí.

„Sedněte si, rytíři," pravila konečně.

„Paní vévodkyně," pravil jsem, „nechať mi Vaše Výsost promine, než nevidím u lůžka stoličku."

„Sedněte si na mé lůžko. Jsem-li tak odpuzující?"

„Madame," pravil jsem ukláněje se jí, „moje oči vám to pověděly sdostatek, vy jste dojista nejkrásnější princezna křesťanstva!"

„Říká se přec, že moje sestřenice královna, kterouž jsem už dávno neviděla, není zdaleka tak zamřelá, aby jí Jindřich nemohl udělat dítě, kdyby toho byl schopen."

„Madame," pravil jsem s dlouhou poklonou, „Její Veličenstvo královna je tuze krásná, než nemohla by vám dozajista upřít palmu co do nespočetných půvabů, ježto se spatřují na Vaší Výsosti."

„Pane, posaďte se," pravila shledávajíc zcela přirozeným, že rozhazuji plnými hrstmi tolik neomalených komplimentů, ježto nepochybně přináležejí k tónu a vyjadřování jejího malého dvora.

„Madame, jsem všecek vaším otrokem."

A posadil jsem se. Poté mě takřka vzala za slovo, položila pero na psací podložku a požádala mě, abych jí to vše odebral a postavil na noční stolek. Což učiniv, byl jsem nucen sesbírat a složit lístky poházené na jejím lůžku, při čemž jsem neopomněl potají na ně vrhat pohledy. Pozorujíc to pravila mi přímo, že to jsou naučení, ježto dává svým farářům pro nedělní kázání; že daleka jsouc toho, aby to tajila, chce, aby to věděl celý svět, poněvádž dle své mínky činí ona více pro zhoubu krále a slavné vítězství vřele milovaného bratra než veškera vojska, ježto řečený bratr byl shromáždil na východě.

„Frederiko," pravila zvedajíc rukou závěs, „nařiď Guillotovi, aby zanesl osobně tyto listy mým farářům a aby jednomu každému z nich odevzdal deset zlatých."

„Deset?" otázala se Frederika, „deset, paní vévodkyně? Ti faráři nás přivedou na buben! Poslala jste jim přece pět zlatých minulý týden!"

„To proto," pravila Montpensierová se smíchem, „že tohoto týdne je novina, kterouž jim vzkazuji, maličko obtížná k spolknutí a že ji musí nejprve strávit, prve než se jim co přežvýkavcům vrátí zpátky a než ji po soustech rozdají svým ovečkám. Moje penízky jim omastí chřtány. Horlivost dokoná ostatní. A Frederiko, jakmile dáš přikázání Guillotovi, nevracej se sem: chci zůstat s rytířem sama."

„Madame," pravil jsem, „sám král prohlásil, že máte jisté vlohy k vynalézání zpráv."

„Totě pravdivé," pravila s posměšným úsměvem, „a jsem převelice nadšena, že mě za to chválí král, kterýž pro tyto vlohy tolik trpí."

„Vnukly vám tvrzení, že v předměstí svatogermainském je ukryto deset tisíc hugenotů, kteříž čekají toliko na znamení Navarrského, aby provedli novou bartolomějskou noc katolíků."

„Aj," pravila smějíc se, „toto je tuze tučné sousto a nehlásá se z kazatelny, nýbrž toliko ve zpovědnici."

„Stejně co to, že rytíř ze Sioraku odevzdal dvě stě tisíc zlatých od krále Navarrskému, aby vytáhl do války proti jeho katolickým poddaným."

„Novina," pravila Montpensierová, „kterouž mi dalo nemalou práci popřít poté, co jsem ji byla vyhlásila, tolik mi všichni věří, když hovořím ústy svých farářů."

„A proč to tudíž rozhlašovat?"

„Aby kdokoli na sebe vzal úkol vás zhubit, aniž bych mu k tomu musela dát přikázání.”

Paní z Montpensieru pravila toto docela poklidně, jako by běželo o nejpřirozenější věc na světě.

„Paní vévodkyně,” pravil jsem s malou úklonou, „jsem šťasten, že jste to byla odvolala.”

„Jenže já nevím, měla-li jsem k tomu příčinu,” pravila Montpensierová, a střílíc na mě náhle pohledem modrých očí co nůž ostrým, dodala: „Nebyl-li jste to vy, kdo jste se vybral do Boulogne zpravit pana z Bernay o záměru vévody z Aumale?”

„Nikoliv,” pravil jsem podle okamžitého vnuknutí, „to jsem nebyl já!”

„Vždyť vás přec viděli v Boulogni týden před oním útokem!”

„Nikoliv, to je nemožné! Nebyl jsem tam!”

„Nicméně,” pravila hbitě, „nebyl jste ani v Paříži.”

„Nikoli, madame,” pravil jsem cítě, že jsem tuto na písku tuze nebezpečném, kterýž by se mi mohl každým okamžením sesypat pod nohama.

„A kde jste byl, pane?”

„Madame,” pravil jsem a v duchu se mi pomaličku rýsovalo krytí, zatím co jsem mluvil, „Jaký to výslech! Nemohu-li nic před vámi zakrýt? Jsem-li u zpovědi? Mám-li vám povědět kde? A proč se mě také nezeptat s kým?”

„S kým?” otázala se Montpensierová neoblomně.

„S jednou osobou pohlaví ženského,” pravil jsem předstíraje zmatek.

„Ejhle,” zvolala smějíc se (netroufl bych si povědět „až se jí břicho rozpínalo”, neboť už rozepnuté bylo), „chytil jste se, pane svatoušku, kterýž máte pověst manžela své choti tak věrného! Odjedete si smilnit na venkov, an dobře víte, že v Paříži je všechno hned známo!”

„Paní vévodkyně,” pravil jsem tónem sdostatek mrzutým, „donutila jste mě k tomuto přiznání s nožem na krku, leč přísahám při blahoslavené Panně, že nepovím ani kde, ani s kým.”

„Nebude toho potřebí, pane,” pravila Montpensierová.

„Věřím vám a tolik jsem na vás útočila jediné proto, abych si tím byla jista dobře vědouc, že jste to nebyl vy, kdo upozornil pana z Bernay.”

„A proč ne já, madame?”

„Poněvádž král po vašem návratu vám nevyplatil peníze, jakž by byl dojista učinil, kdybyste byl v této věci jeho nástrojem. Čehož bych u vás tuze želela, pane,” pravila významně na mě pohlížejíc, „neboť všichni ti, kteříž provedou mému bratru takovouto potvornost, nebudou žít dosti dlouho, aby toho mohli litovat.”

Aj, prolétlo mi mžiknutím hlavou, ty moje krásná skřínko na sladkosti! Dobrá skřínko! Skřínko zázračná! Kolikerou vděčností a díky jsem ti povinován! A dokonce za život ti vděčím!

„Paní vévodkyně,” pravil jsem, „těší mě, že jsme si tak otevřeně pohovořili, poněvádž za to budu moci opustit váš palác na obou svých nohách a nikoli v pytli po proudu Seiny.”

Čemuž se ona opět usmála, majíc v sobě onu veselou, slepou a takřka nevinnou ukrutnost, jakou spatřujeme u onoho druhu lidí, pro něž je smrt vždy smrtí jiných a nikoli jich samých.

„Pane," pravila, „přejděme nyní k věci vážné: chcete-liž být mým?"

„Kterak to Vaše Výsost myslí?" pravil jsem s ústy zejícími.

„V mých službách."

„Madame," pravil jsem poté, co jsem byl maličko zapřemýšloval, „nemohu být zároveň ve službách krále a jeho smrtelné nepřítelkyně. Nechodím po takových šikmých cestách. A nebažím po penězích."

„To znamená, pane," pravila a v očích jí šlehl blesk nepříliš dobrotivý, „že mě odmršťujete!"

„To znamená, madame," pravil jsem s maličkou úklonou, „že kdybych byl váš, odmrštil bych vašeho nejhoršího nepřítele, pokavád by si mě chtěl koupit. Nemá-liž nižádnou cenu takový věrný služebník? Má-li jich pan vévoda tolik?"

„Zajisté nikoli," pravila s trpkým úsměškem. „Slouží mu toliko potud, pokavád věří, že nabude vrch nad králem. A nižádný z jeho velkých spojenců není jistý. Dokonce ani Filip. Došlo nám, že by rád viděl, abychom tahali kaštany z ohně nikoli pro náš vlastní dům, nýbrž pro jeho, an usiluje posadit na trůn Francie dceru, kterouž měl s Alžbětou z Valois (a odstrčit Jindřicha)."

„Jeho nejkatoličtější Veličenstvo," pravil jsem, „činí dobré obchody se salickým zákonem posloupnosti."

„Než trpělivost!" pravila, její modré zraky pohlížely do prázdna a tvář se jí znenadání zasnila, jako by už viděla svého bratra sedět na francouzském trůně a sebe samu na jeho stupních. „A tak," pokračovala s tváří maličko mlžnou, jako by se nemohla vytrhnout z tohoto libého snu, „vy nechcete být mým? Totě po mém soudu žalostné, že tak frejířský urozenec umíněně slouží tomu králi soupohlavníkovi, ačli vy sám nejste rovněž soupohlavník!"

„Madame," pravil jsem s pousmáním, „hotovíte-li se rozhlašovat tuto novinu v těch cedulkách vašim kněžkům, nebude u dvora jediné osoby, kteráž by tomu věřila."

„Chacha! Ani nápad!" pravila krčíc rameny. „Nedám-li vás zmordovat, co s vámi učiním? Jste zrnko příliš nepatrné, aby bylo rozemleto našimi královskými žernovy."

„Paní vévodkyně," pravil jsem maličko popuzen, „nejsem rybka tak maličká! Vévoda z Epernonu mi vděčí za svůj život!"

„Pohříchu!" pravila.

„A kdybych býval měl věk na to, abych ho léčil, kdo ví, zda bych býval neuzdravil vašeho slovutného otce po výstřelu z hákovnice, kterýž byl zasáhl toliko prohlubeň ramene!"

„Pane," pravila, „vidí se mi, že se příliš holedbáte svým věděním. Dej Bůh, abyste mohl uklidnit moje zažívání, při němž," dodala, zcela se odkrývajíc, „mi břicho tvrdne, svíjí se a nadouvá tuze nepříjemně."

To řkouc chopila se mé pravice a položila si ji na břicho. Načež prohmatávaje ji oběma rukama sem a tam od žaludku k ohanbí, pravil jsem k ní:

„Madame, kdybyste necucala a nežvýkala po celý den tolik cukroví, nebyla byste vydána všanc těmto drobným nevolnostem. Jeden den diety a několik bylinkových odvarů by zdolaly vaše potíže."

„Aj, pane, kterak teplé a jemné jsou vaše ruce! A jakž nemírné blaho mi působí to vaše obratné a zázračné ohmatávání! Pokračujte dále, prosím vás. Cítím, že roztávám tam, kde jsem byla zauzlována a že se rozvírám tam, kdež jsem byla sevřena."

„Paní vévodkyně," pravil jsem, „tuze mě těší, že vás maličko utěšuji."

„Maličko, pane! Počínáte si při tom tak dovedně, že mě rozvíráte co květ na slunci. Ponechte mě, abych vám vedla ruku! Léčení bude pak lepší!"

„Madame," pravil jsem, „půjde-li moje ruka cestou, kterouž ji vedete, nebude to už léčení, nýbrž laskání - a to je toliko předehrou k divadlu, kteréž nemá už s medicínou nic společného."

„Pane, proč takové prodlévání? Zahrajmež si ten špektákl, máte-li po něm takové dychtění co já!"

„Zajisté, leč přivolíte-li, aby se rybka tak nepatrná s vámi třela? Nejsem-li pro vás zrnko příliš outlé?"

„Pane, na mně jest, abych posoudila, kam moje postavení ráčí sestoupit. A hodláte snad ještě namítat, že jste věren své paní choti, když tě vím z vašich úst, že skotačíte jinde?"

Čtenáři, byl jsem lapen. Krom toho, že se jevilo málo dvorné odmrštit vznešenou dámu, kteráž zapomínajíc na svou vznešenost tak mocně žhnula po svém uspokojení, mohl-li jsem se protivit vůli té lince, aniž jsem ji smrtelně urazil, najmě pak aniž jsem uvedl v pochybnost předstíranou eskapádu, skrze niž jsem zakryl svou úlohu v Boulogni? Ponechal jsem tudíž činit svému tělu, co chtělo, a to ohavné zvíře, kteréž navzdory všemu zákonu a lidské slušnosti nežádá si nikdy nic tak mocně (abych mluvil po vojácku), jako pálit z kanónu, pálilo z něho kalupem a já mu to povolil.

„Milý příteli," pravila Montpensierová vzdychajíc slastí, jakmile jsem stál na svém postu, „to je krásné, než střezte se toho, abyste se hýbal: já sama budu dávat takt. Držte pevně a vytrvejte. Totě vše, co po vás žádám."

Z toho rozkázání byl jsem mrzutý jsa nerad, že vévodkyně i mně nařizuje moje kázání, než chápaje, že patří k oněm panovačným ženám, ježto chtějí brát svoji rozkoš toliko od sebe samých a potřebují k tomu nekonečný čas, podvolil jsem se a udatně se držel v pozoru po čas k tomu potřebný, hotov porušit potají její zákon, když tě moje nečinnost hrozila, že ochabnu: což jsem tu a tam učinil a což prošlo takřka nezpozorováno v tom jejím neposedném zmítání tak prudkém a bouřlivém, že bych si je nikdy představit nedovedl, a uši mi zaléhaly jejími vzdechy a sténáním, ježto doprovázely její zběsilou vášnivost.

Nehybně natažen uprostřed této bouře, ježto zuřila kolem mne, aniž jsem měl dovolení na ní brát účast, a navíc tuze nepohodlně oděn nahoře, škrcen okružím, sevřen kabátci a cítě za zády svou dýku po vlašsku skrytou, jejíž pochva mi narážela na lopatky (ach, jakž rád bych, kdyby se tomu moje lidská přirozenost tolik neprotivila, píchal ocelí a nikoli tělem do této nepřítelkyně státu!), ponechával jsem

svou pozornost bloudit po okolí, obdivuje nevídaný nepořádek na tomto loži kupami polštářů poházeném, když můj zrak byl přivábenpopsaným papírem, kterýž zpolou vyčuhoval zpod jedné podušky, kam se byl schoval (asi aby unikl obecnému zpustošení), i vytáhl jsem ho pokradmo rukou z té skrýše a nepoznávaje zblízka rukopis své z řetězu spuštěné bakchantky, přečetl jsem si několik slov, ježto mě přesvědčila, že tu běží o onen náčrt dopisu Jindřicha z Guise vévodkyní za spálený pokládaný, a v okamžení jsem ho sevřel v ruce, a když pak mi vytanulo na mysli, že ho musím neprodleně uzmout, a současně jsem si uvědomil neslýchané nebezpečenství z toho vyplývající, málem jsem summou ochabl v tuhosti ode mne očekávané, kterouž jsem znovu nabyl právě řečenými pohyby, při čemž mi po zádech stékal pot jak z radosti nad oním nálezem, tak z nebezpečenství, do něhož jsem se opět zapletl, když jsem byl sotva vybředl z nebezpečenství boulogneského.

Pokud jsem byl s to posoudit, Montpensierové trvalo dobrou hodinu, než dospěla k vyvrcholení své bouřlivosti, přičemž křičela tak pronikavě, že ji bylo slyšet myslím až na druhém břehu řeky Seiny, a to křičení bylo provázeno křečovitým zmítáním těla, o němž jsem se domníval, že nikdy neskončí, než pak náhle zmlkla a uklidnila se, rozevřela krásné ocelově modré oči a oběma rukama mě od sebe prudce odstrkujíc (aniž jsem mohl po ukončení svého úsilí vytěžit z něho ovoce) odhodila mě na lůžko a zvednouc se, roztáhla závěsy a vyšla ven.

„Madame," křičel jsem jakoby popuzeně, „kam odcházíte?"

„Nikam, jen se vyčůrám," pravila vévodkyně.

Tato nevlídnost slovem i skutkem projevená mi alespoň poskytla čas zastrčit dopis do jedné z kapes u kabátce, i učinil jsem to ihned, prve než jsem si znovu natáhl a zapnul nohavice.

Sotva jsem byl hotov, objevila se znovu Montpensierová s Frederikou v patách a zdála se být takřka udivena, že mě tu spatřuje.

„Jakže?" pravila se vzezřením tuze mrzutým, „vy ještě zde?"

„Madame," pravil jsem s úklonou, „čekal jsem, až se se mnou rozloučíte."

„Prosím," pravila, nastavujíc mi chladně konečky prstů. „Víte-li," pokračovala, přecházejíc náhle od slepice k oslici, „že král měl tu drzost povědět veřejně na svém dvoře, že mě uvrhne do plamenů, budu-li nadále dávat pokyny ke kázáním proti němu? Nu dobrá, pane! Vy, kterýž zůstáváte věren proti zájmům království a svým vlastním tomuto králi soupohlavníkovi, povězte, pane, povězte vzkaz ode mne tomuto soupohlavníkovi, že na hranicích se upalují sodomité jako on a nikoli já."

To pravivši, otočila se ke mně zády a usednouc k malému sekretáři, vrhla se zuřivě ke svým písemnostem, jako by bývala nabrala síly k tomu, aby je mohla znovu vyčerpávat.

Frederika mě beze slova dovedla k salónu, kde mě očekávala La Vasselièrová, ta na mě pohlédla tuze chladně a pravila ke mně:

„Pane bratranče, nekojte se nadějí, že jste získal přízeň a ochranu vévodkyně skrze tu malou službičku, kterouž jste jí byl prokázal a kterouž ona nikdy nepožaduje dvakráte od stejné osoby, byť byla původu urozeného či nízkého. Jste naživu.

To mějte za podstatné. A nehotovte se holedbat tímto milkováním u dvora, chcete-li naživu zůstat."

„Madame," pravil jsem k ní s hlubokou poklonou, „budu pamětliv vašich moudrých rad."

Načež mě svěřila do rukou France, kterýž, pokavád jsem viděl na jeho chůzi, když tě šel před mnou po schodech, dostal již trest uložený mu jeho paní za to, že si byl troufl zakašlat v její přítomnosti. A přemyšluje o tom, že bylo se mnou sotva lépe zacházeno než s ním a že jakkoli byl on rodu nízkého a já šlechtického, byli jsme takříkajíc druhy v neštěstí, pocítil jsem náhlou touhu naznačit mu to, i chopil jsem ho za ruku, vtiskl jsem mu do ní zlatý a pravil k němu tichým hlasem:

„Franci, tu máš, abych tě odškodnil, žes kvůli mně dostal výprask."

„Aj, pane rytíři!" pravil ke mně obrovitý sluha, vrhaje na mě udivený pohled, „díky vám! Dostávám tuto více ran než zlatých, vyplácejí mi mzdu jednou za půl roku. Ne že by v tomto domě chyběly peníze, leč všecky jdou kněžkům, lidu zbrojnému a na zbraně. Ještě jednou díky, pane rytíři!" pokračoval pohlížeje na mě zrakem dobráckým a současně prostým. „Máte tak dobrou tvář, že bych byl tuze zarmoucen, kdybych dostal přikázání vás dýkou zapíchnout."

„Jakže?" pravil jsem tichým hlasem, „to se přihází?"

„Aj, pane! Častěji, než se to líbí mému svědomí! Jakkoli náš dobrý kaplan mi pokaždé dá rozhřešení! Nic naplat, občas mám proto výčitky."

Cítil jsem nekonečnou úlevu na prahu paláce montpensierského, že jsem byl unikl mrazivým pohledům těch dvou nelítostných Gorgón a že jsem se shledal se svým rozmilým Miroulem, čekajícím na mě takřka zoufale na ulici po dvě dlouhé hodiny, co jsem se podroboval těmto inkvizitorkám, kteréž z horlivosti a stranickosti přetvořily svůj šlechtický dům v dílnu nepravdivých zpráv a vražedných činů. Tolik je pravdivé, že od Blanky Kastilské po Kateřinu Medicejskou a Montpensierovou lidská samička stejnou hrůzu vzbuzuje co samec, pakli se věnuje záležitostem státu poté, co se pro sebe odřekla sladkých umění lásky. Neboť co se přihodilo mezi vévodkyní a mnou na tom horečnatém a propoceném loži, nezaslouží si dozajista toho krásného jména, ježto jsem byl právě pronesl, a přineslo by mi více naříkání než dojímání, kdybych byl povahy plačtivé. Než taková není moje letora a brzy jsem se raději smál té nenasytné hltounce, kteráž horem dolem požírala muže i sladkosti.

40. Spokojené veličenstvo

Doběhl jsem takřka úprkem domů hluchý k otázkám Miroula, jemuž jsem za zavřenými dveřmi svého kamrlíku podal zprávu toliko neúplnou, zamlčuje jak obskákání vévodkyně, tak i ukradení dopisu, poněvádž jsem nemohl vysvětlit jedno bez prozrazení druhého a nechtěl jsem Miroula uvrci do nebezpečenství tím, že by byl účasten tohoto tajemství.

A uvědomuje si při řeči, že z oken jehlářství, kteréž bylo ještě prázdné, by mě mohli zastřelit netoliko u dveří, nýbrž i přímo v mém kamrlíku, pokavád by bylo okénko otevřené, vyslal jsem neprodleně Miroula vyptat se, kdo je majitelem krámku i obydlí nad ním, a kdyby našel toho chlapíka, aby je od něho najal za cenu, jakou si určí.

„Aj, vzácný pane!" zvolal Miroul a jeho hnědé oko se rozveselilo, „ani pomyšlení! Za cenu, jakou si určí! Stáváte se papežencem i srdcem, že na potkání utrácíte svoje monetky? Budu smlouvat, o tom buďte ujištěn! A jakožto hugenot, kterýž má k sobě úctu, dostanete to za nejlepší cenu, i kdybych s tím měl celý den strávit!"

Dobrá to záminka, pomyslel jsem si, aby okouněl po Paříži, jakmile tu záležitost dovedně skončí.

„A koho tam usadíte, vzácný pane, až to najmete? Neboť třeba nit do této jehly, jinak by nemohla šít a posílit vaši bezpečnost, stávajíc se pro váš ložument jakousi způsobou strážní věží."

„Nevím," pravil jsem netrpělivě očekávaje, až odejde, abych si mohl přečíst dopis, kterýž mě pálil na hrudi.

„Já však," strojil řeč Miroul, tváře se nesmírně důležitě, „mám už o tom jisté představy, kteréž vám povím, pokavád je nazamlčím, jakž jste byl nepochybně učinil vy s některými věcmi, ježto se udály dnes dopoledne v paláci montpensierském. Měl-li byste jinak oči tak lesklé?"

„Nikoli, milý Miroule," pravil jsem s očima sklopenýma. „Nic jsem ti nezatajil. Odejdi! A přestaň mě i ty vyslýchat!"

A bera ho za ramena, takřka jsem ho vystrčil ze svého kamrlíku, v němž jsem se zavřel a spustil závoru, rovněž pak jsem zaklapl okénko, prve než jsem se odvážil vytáhnout z kabátce náčrt dopisu Jindřicha z Guise Filipovi II. Španělskému a přečíst si ho. Zde je slovo od slova:

Potíže a námahy, před nimiž Vaše Veličenstvo necouvlo ve službě našemu Pánu Bohu ve všech zemích pod jeho poslušenstvím, sdostatek svědčí o zbožnosti a horlivosti, kteréž přispěly k tak šťastnému úspěchu Vašeho královského počínání. Pomoc, jíž se nám dostalo ze štědrých rukou Vašeho Veličenstva, je novým důkazem této zbožnosti a této horlivosti. Nemohu se zdržet, abych co nejuctivěji nepoděkoval Vašemu Veličenstvu za veškeré úslužnosti, ježto jsem s ním ujednal. Tyto úsluhy jsou pro mne závazkem navíc a já se cítím dnes povinován hlouběji než jindy vykonávat přikázání Vašeho Veličenstva s obětavostí mně vlastní.

Již jsem zpravil Vaše Veličenstvo skrze jeho vyslance a jeho ministry o šťastném počinku, jejž Bůh byl milostivě ráčil uštědřit našim záležitostem. Jsme pevně odhodláni vpřed je hnáti se vším zanícením, ježto vyžaduje podobné konání. Mohu povědět s veškerou pravdivostí, že nic nebude z naší strany opomenuto, abychom dotlačili krále do nesmiřitelné války proti kacířům…"

Koncept zde končil, než co doznával, bylo sdostatek zatracení hodné, aby zhanobilo čest prince lotrinského, kterýž chtěl být Francouzem, aniž si činil hanbu z toho, že přijímá peníze od cizího panovníka a že se podrobuje jeho rozkázáním.

Byl jsem sdostatek opatrný, byť ve mně všecko vřelo, abych vyčkal zítřka a své obvyklé hodiny k návštěvě krále, a tehdáž jsem mu zašuškal pod záminkou měření pulsu, že mám pro něj věci převeliké závažnosti, a aby mě ráčil k tomu konci přijmout v soukromí. S čímž on souhlasil takřka vzápětí, třebas měl předtím vykonat modlení v kapli, a nenechal mě čekat déle než malou čtvrthodinku ve své komnatě s Du Haldem a s Chicotem, kterýž ke mně pravil s kapičkou u nosu:

„Žiloupouštění (nazýval mě takto, poněvádž mu bylo povědomo, že se tuze stavím proti tomuto lékařství), shledáš Jindřicha v nejrozkošnějším jásání, an se byl pustil se svou obvyklou důvtipností do partie kdo s koho s hugenoty, veda proti nim válku tak mírně, že je nemůže přemoci - což by dodalo Guisovi přílišné moci - a podepsal dokonce na jihu roční příměří s Navarrským, kterýž se nikterak nehodlá s králem hrdlit a klást mu nůž na krk…"

Při měření tepu stěží jsem byl viděl Jindřicha v přítmí zatažených záclon, leč hledě naň v plném světle jeho komnaty, když vycházel z kaple, shledal jsem u něho vzhled veselý, zrak čilý, tvář ani šedavou, ani pomačkanou a svěží ruku, již mi podal: důkaz, že ve svém dlouhém a utajovaném zápase proti Guisovi měl pocit, že se znovu počíná jakž takž chápat niti, kterouž mu byl musel popustit po neblahé smlouvě nemourské.

„Sioraku, dítě moje," pravil takřka radostně, ukazuje mi na stoličku po pravici své lenošky, „usedni, prosím tě, a pověz mi, oč běží. Nikdáž jsem neztrácel čas, když tě jsem ti skýtal sluch."

Pověděl jsem mu tudíž, kterak jsem strávil dopoledne u Montpensierové, aniž jsem cokoli opomněl, leda hnusná a hněvivá slova té lítice o hranici slíbené soupohlavníkům, nicméně jsem si na sám konec co nejlepší sousto ponechal náčrt Guisova dopisu, an jsem dobře tušil, že král bude nadšen, bude-li ho mít v držení co neklamný důkaz - byl psán vlastní rukou - vévodovy proradnosti.

Moje zpráva Jeho Veličenstvo převelice rozveselila, jediné se maličko zachmuřilo slyšíc, že Montpensierová má ucho špicující u jeho peněžníka, poněvádž věděla, že mi byl nevyplatil peníze po mém návratu do Paříže.

„Sire," pravil Du Halde, „co kdybyste pověděl svému pokladníkovi, aby propustil všechny pomocníky a najal nové?"

„Nikolivěk!" pravil král. „Mám odpor k tomu, abych postihl tolik nevinných, chci-li potrestat jednoho viníka. Zařídím to jinak. Pokračuj, Sioraku."

Pokračoval jsem, a když jsem došel ke svému břišnímu ohmatávání a jeho groteskním následování; král si přiložil ruku k ústům a kuckal smíchy co dívčin-

ka, zatím co Du Halde a Chicot se smáli z plna srdce jakž mému osudu, tak i tomu, že krále to tolik rozjařilo.

„Aj, Sioraku," zvolal král takřka se slzami v očích, tak se veselil, „kterak jsi zábavný!"

„Zábavný?" pravil Chicot, „leč pro nás záhubný, an byl pokřtěn na guisovce v samých základech Belhavé!"

„To obvinění," volal jsem, „nemá nižádný základ!"

„Aj," pravil král ještě více se směje, „ponechme už na pokoji tento základ, který kulhá, jsa podpírán dvěma sloupy nestejné výšky."

„Nikolivěk! Nikolivěk!" křičel Chicot mezi dvěma záchvaty smíchu (vážný Du Halde se smál tentokráte těmto necudnostem toliko na půl úst). „Žiloupouštění je pokřtěn na guisovce, od toho já neupustím! A krom toho je ve velikém nebezpečenství, že se nakazil vzteklinou, an byl pokousán na svých životních partiích krutými čelistmi Vzteklice!"

Při tomto žertéřství jsme se opět pobavili a rozesmáli a zmítali se (krom Du Halda) takovou převelikou bouřlivostí s hrdly zahřátými a útrobami tetelivými a takřka se slzami na krajíčku, že jsem vyčkal, až se všichni tři opět upokojíme a navrátí se tišina, abych pověděl tónem sdostatek vážným, nicméně skromným:

„Sire, tato ryčná fraška má zakončení, a jakž se mi podobá, notně závažné."

Načež král na mě pohlédl svýma krásnýma černýma očima tuze pozorně a já mu líčil převelice podrobně, ba velepodrobně, kterak jsem uzmul onen náčrt dopisu. Poté jsem vytáhl list ze svého kabátce a podal mu jej, kleče na jednom koleni.

Jeho Veličenstvo jej uchopilo, čile vstalo a četlo ho, přecházejíc sem tam po jizbě.

„Sioraku," pravil král posléze s úsměvem, „byť je hříchem ukrást cokoli komukoli, dávám ti za tento zločin z plna srdce rozhřešení, maje na mysli dobro, ježto jsi přinesl státu jeho spácháním. Věděl jsem o zlatém dešti, jímž Filip osvěžoval Guise, leč díky tobě mám o něm důkaz! Neboť je to vskutku jeho písmo. Můj bratranec vévoda lotrinský je si tak málo jist svou francouzštinou, že se vidí nucen pořídit si koncept, prve než nadiktuje dopis jisté závažnosti svým sekretářům. A navzdory tomu konceptu pohleď, Sioraku, pohleď, kterak styl kulhá. Vévoda děkuje Filipovi za , *všechny úslužnosti*',kteréž s ním sjednal. A dále píše: ‚*tyto úsluhy jsou pro mě závazkem navíc*': Guise necítí rozdíl mezi ‚*úslužnostmi*' a ‚*úsluhami*': Bere je co synonyma. Stejně tak píše: ‚*Nemohu se zdržet, abych co nejuctivěji nepoděkoval Vašemu Veličenstvu…*'. Toto ‚*Nemohu se zdržet*' je tuze neobratné. Jako by jakás síla hnala Guise, děj se co děj, aby poděkoval Filipovi za jeho peníze!"

„A kterak by bylo třeba to povědět?" pravil Du Halde s podivením, že král nám dává při této příležitosti lekci v jazyku francouzském.

„*Toužím*," pravil král s úsměvem, „*toužím co nejuctivěji poděkovat Vašemu Veličenstvu*, toužení je - bez zdrženlivosti a zamlčení - jediný cit, jaký může chovat poddaný vůči svému panovníkovi, poněvádž jeho panovníkem, zdá se, je opravdu Filip a nikoli já. Další příklad tohoto uvolněného stylu: ‚Zbožnost' a ‚horlivost' opakované dvakráte ve čtyřech řádcích. Špatný styl, Sioraku, špatný člověk! A jádro to potvrzuje. Oč běží v tomto dopise? O obchody. A o čem se hovoří? O

‚Bohu', o ‚zbožnosti', o ‚horlivosti' a o ‚milosti'! Jeden svatoušek píše druhému svatouškovi perem namáčeným do svěcené vody! Guise a Filip cpou Pána do všech omáček své špatné kuchyně, a sám Bůh ví, zda těmito omáčkami míchají! A zdali je nezmrší! Když tě Filip dobyl Portugalsko, dal zmordovat dva tisíce mnichů, kteříž pohříchu milovali svou zemi a chtěli ji proti němu bránit. Ejhle onu *službu Bohu*, do níž Jeho nejkatoličtější Veličenstvo vkládá tolik *zbožnosti* a *horlivosti* při svém *královském počínání*.

„Jindřichu," smál se Chicot, „já zírám. Mluvit takto o svém švagrovi. Totě hřích!"

„Aj," zvolal král, „jsem švagr Filipův! Jsem švagr Marie Stuartky! Bůh mě chraň před těmito příbuzenskými svazky, do nichž byla matka všecka zblázněna! Jakéž to nesváry mi přinášejí! A jakž jsou mi proti srsti! Filip chce pozvednout svoji neteř po mně na francouzský trůn! A Marie Stuartka ze své vězeňské kobky žádá ode mne pomoc proti královně Alžbětě!"

„Sire," pravil Du Halde, „Navarrský je také váš švagr!"

„Než toho já mám rád," odvětil král. „A tuze se zlobím, že papež si ho troufl exkomunikovat co kacíře. A prohlásit ho za zbavena práva na korunu francouzskou. Zpupná troufalost od toho Sixta Pátého, a věru vzdálená skromnosti jeho předchůdců."

„Jindřichu," pravil Chicot, „víš-li, že Sixtus v mládí pásl vepře?"

„Bodejť," pravil král nikoli bez trpkosti, „ať pase svoje vepře a já svoje! Jaké právo má na můj chlév? A jakým právem rozhoduje o změnách ve stálých královstvích? Nechať nám poví, jakou způsobou ‚zbožnosti' a ‚svatosti' rozdává, co není jeho? Bere druhému jeho vlastnictví! Pobuřuje vazaly a poddané proti svrchovanému vládci! A převrací základy politického uspořádání!"

Toto bylo krásně řečeno: rozhodně, výmluvně, rozumně. A nejzvláštnější je, že to bylo pověděno na obranu muže, proti němuž král byl nucen v témže okamžení vést válku, třebas ho miloval a cenil si ho nade všecky prince křesťanství.

„Sioraku, mé dítě," pravil dále král, usedaje a podávaje mi ruku, „vrať se domů a dávej na sebe dobrý pozor. I tentokráte jsi mi dobře posloužil. Použiji toho náčrtu jednoho dne ke svým účelům, uráčí-li se Bohu, abych dovedl své záměry k cíli, jejž jim stanovuji. Můj Kverulant ti zítra donese skromný důkaz mé vděčnosti."

Což mě tuze znepokojilo, poněvádž Jindřich nikdy dosud nepoužil Quéribuse co posla mezi sebou a mnou z té příčiny, že jsem ho denně vídal.

Miroul se objevil v ulici Na rozkvetlém lánu až v noci a tuze unavený či únavu předstírající, což bych posoudit nedovedl a což mi přivedlo na mysl, že strávil část dne pobíháním po Paříži.

„Aj, vzácný pane!" pravil ke mně žádaje o dovolení, aby směl usednout, jakmile vstoupil do mého kamrlíku, „dalo mi převelikou práci a namáhání nalézt našeho muže! Nesměl jsem držet obě nohy v pytli, leč důkladně zvedat podrážky, abych na něj konečně narazil. Ložument má tam, kde lišky dávají dobrou noc! Takřka na předměstí! A jakáž to byla lopota, než jsem od něho najal jehlářství! Bez

toho jazyka, jejž mi byla darovala nebesa a kterýž je neposedný, žvavý a klábosivý, nedostal bych se mu nikdy na kobylku! Aj, vzácný pane! Umíněný skrblík! Paličatá držgrešle! Nejenom by vejce oholil, než sežral by čerta i s rohy!"

„Stručně!" pravil jsem.

„Vzácný pane," řekl Miroul, kterýž prudce zamrkal při mém přerušení, „dostal jsem jehlářství za pět zlatých měsíčně."

„Totě mnoho!"

„Totě mnoho?" vykřikl Miroul rozhořčeně, „vzácný pane, je-li toto všecek dík od vás za to, že jsem celý den běhal co blázen, že jsem si obrousil podrážky až k svršku a nohy mám opuchlé? Vzácný pane! Jsem-li váš sekretárius nebo váš ‚skočtam'? Mnoho, vzácný pane! Vy jste pravil mnoho? Ten Kuba jich zprvu žádal patnáct a trvalo mi dobrou hodinu, než jsem ho řádně zmasíroval, aby slevil na pět! A vy pravíte, že to je mnoho, když‌tě jste mi byl včera pověděl po papeženssku, že dáte cenu, jakou si určí! A mně nebylo na tom dosti, že jsem uzavřel obchod s tím Matějem a pronajal za nejlepší cenu jehlářství, k tomu jsem vám ještě hledal a nalezl nájemníka a strážce, jehož vám tam bude třeba! Aj, vzácný pane, vztek mě jímá! Ejhle, to je odměna za moje namáhání! Vítáte mě s tváří mrzutou, s ústy našpulenými a s očima podezíravýma, jako kdybych se býval potloukal po Paříži, místo abych si nohy uběhal ve vašich službách! Přerušíte mě, když‌tě vám o tom zprávu podávám! A k dovršení všeho mi řeknete ‚Totě mnoho', slova suchá a tvrdá co kůrka chleba!"

„Odpusť mi, Miroule," pravil jsem ústupně (byť jsem byl přesvědčen, že byl ze spokojena srdce běhal po pařížském dláždění, an nemiloval nic tolik co pouliční teátrum), „byl jsem nepochybně roztržitý, do oceánu starostí ponořený…"

„O nichž mi ani čtvrtinu nepovíte," pravil Miroul roztrpčeně, „tolik o mně pochybujete!"

„Žertuješ, Miroule," zvolal jsem, „mám v tebe důvěru nejúplnější! Než jsou to tajnosti, a kdybys je vyslechl, mohly by tě uvrci do nebezpečenství velikých velmi!"

„Další příčina," pravil Miroul, „abych sdílel tato nebezpečenství s vámi, jakž jsem činil vždy za uplynulých dvacet let, dávaje vám radu a pomoc, ježto se vám dobře hodily!"

„Jenomže ty tajnosti nepřináležejí mně!"

„Vzácný pane," pravil Miroul zvedaje se s tváří tuze zarmoucenou, „vy se mi posmíváte! Ty tajnosti jsou vaše, poněvádž jsou vám známy! Odbýváte mě klamnými příčinami, poněvádž již ve mne nemáte tolik důvěry jako tenkráte, dokavád jste ještě nemíval tak vysoké postavení u dvora a nebyl tak blízek králi! Aj, vzácný pane, už je toho příliš, já to nesnesu! V této chvíli vás opouštím! Primo, podezíráte-li mě, že okouním po Paříži, tvrdíte tím as, že mám oko vyvalené co okoun!" (i ve zlosti Miroul tuze miloval tolikéž co král a tolikéž co Chicot *giochi di parole*, ježto jsou pravdu pověděno vášní a bláznovstvím tohoto století). „Secundo: je to ještě horší! Zacházíte tak daleko, že máte přede mnou tajnosti! Budiž, mlčíte-li o některých důvěrnostech před paní Angelinou, nejsou-li tyto důvěrnosti určeny pro

ženu a vrhaly-li by ji v nebezpečenství. Avšak přede mnou, vzácný pane, přede mnou! Kterýž jsem takřka vaším stínem celých těch uplynulých dvacet let!"

Načež jsem šel k němu, vzal ho za ramena, zvedl ze stoličky a pevně ho objal.

„Aj, milý Miroule," pravil jsem, „ty nejsi stín, nýbrž světlo, poněvádž jsi nejedenkráte osvítil mou cestu svými moudrými radami."

„Jimiž se neřídíte!"

„Kteréž jsou moudré, třebas se jimi vždy neřídím. Aj, Miroule, neopouštěj mě! Co bych si počal bez tebe v pohromách a protivenstvích, ježto se na mě hrnou?" dodal jsem předstíraje poplašenost, kterouž jsem zakoušel toliko zpolou dobře věda, že se nehotoví odejít z mého domu, an je mi tolik oddán a já jemu. „Milý Miroule," pokračoval jsem ještě, „kdo vyjma mé paní manželky je v tomto domě nad tebe povýšenější a mně bližší? Vedle toho, žes můj sekretárius a majordomus, nejsi-li mi i přítelem a takřka bratrem?"

„Hanebné *captatio benevolentiae*!" pravil Miroul, nicméně však tónem mírnějším a jakoby uklidněn. „Jaký to bratr, jemuž se tolik věcí tají?"

„Dobrá," pravil jsem, „budu přemyšlovat dnes v noci o těch, kteréž ti budu moci svěřit, aniž ti ovšem slibuji, že ti je povím všechny. Jsi-li spokojen, Miroule?"

„Tolik, kolik mi důvěry věnujete. A nechcete-li vědět, vzácný pane, jakého strážce jsem byl vyhledal pro to jehlářství?"

„Arciť!"

„Mérigota."

„Jakže! Totě onen arkebuzíř, co mě chtěl zastřelit?"

„*Ipse* [47]. Vzácný pane, tolik vás má rád za to, že jste mu zachránil krk před oprátkou, že vám bude oddán až do skonání svých dnů."

„Než opustí-li kvůli mně svůj stav námořnický?"

„Vždyť tento stav už opustil jeho, neboť ten muž spadl ze stěžně člunu a zlomil si levý hnát, kterýž mu špatně srostl a on kulhá. Nu a nyní je bez práce."

„Co žádá?"

„Zlato z Per: pět zlatých měsíčně, aby uživil sebe a svoji ženu, a dvě hákovnice - jeho žena bude nabíjet jednu, zatímco on bude střílet z druhé."

„Pět zlatých," pravil jsem se smíchem, „totě mnoho! Aj, Miroule, tolik jsi mě musel peskovat za to nešťastné a nepatrné slůvko mnoho! To mnoho bylo přece tak málo!"

Ozvalo se zaklepání na dveře a na moje „Dále" objevila se Angelina, tuze půvabná ve své dlouhé a splývavé noční košili, kteráž ji činila větší, byloť její drobnou nožku v bílém pantoflíčku sotva vidět pod spodním lemem, příval plavých rozpuštěných vlasů jí splýval po zaoblených ramenech a její něžné laní oči na mě hleděly s obvyklou nevinností.

---

[47] *Týž (lat.)*

„Milý pane choti,” pravila, „co činíte tuto, že tak dlouho nejdete spát? Jste-li hotov se svými záležitostmi, račte být tak laskav a už neotálejte. Vaše lůžko se nudí.”

41. Dar od krále

Jak mi byl král oznámil, Quéribus mě přišel navštívit nazítří v ranních hodinách nikoli na koni, nýbrž ve svém kočáře, pro nějž k mému podivení si žádal přístup na nádvoří. Obdržev svolení dal zavřít vrata vedoucí na ulici a ukloniv se, aniž mě sevřel v náručí, pravil ke mně s jistou okázalostí a tajemností, že mi má odevzdat skříňku od panovníka, a otázal se, kam ji má postavit.

„Nuž pane bratře," pravil jsem s ústy zejícími, „do mé jizby na můj sekretář!"

Rozuměl jsem tím onen stůl s tajnou zásuvkou, kam jsem byl uschoval krabičku na sladkostí od krále. Poté statný lokaj - oděný do skvělé livreje barona z Quéribus – přišel vzápětí za námi uložit řečenou truhlici, kteráž, dovolí-li mi čtenář, abych se minutku šířil o jejím vzhledu; byla poměrně malá, dlouhá asi co moje předloktí a zpolou tak široká, leč tuze pěkně vypracovaná, jsouc z třešňového dřeva nad zrcadlo hladšího, s kováním vpředu a na bocích z pozlaceného bronzu zobrazujícím ženy, z nichž se spatřovaly toliko tváře a prsy, an spodek těla jako by se ztrácel v kovu, rukojeť nahoře tvořila nahou dvojici držící se v těsném objetí, muž nahoře a žena vespod, a tak při uchopení řečeného držadla dlaň ruky se opírala o záda smilníkova a první články prstů o záda jeho povolné družky.

„Toto je klíč od skříňky," pravil Quéribus tónem tuze obřadným. „Leč prve než vám ho odevzdám a než ho použijete - což na královo rozkázání nesmíte učinit v mé přítomnosti - Jeho Veličenstvo vám skrze má ústa na vědomí dává, že by vás povýšilo do hodnosti barona, kdyby se neobávalo, že by na vás opět přilákalo mstu Guisů, i musí odložit tuto poctu na časy méně bouřlivé a prosí vás, abyste přijal z jeho rukou tento dárek, kterýž by nebyl tak skromný, kdyby je válka tolik netiskla. Pane rytíři," pokračoval Quéribus dávaje mi pociťovat, že mě přišel navštívit co herold a posel králův a nikoli co švagr, „jsem váš ponížený služebník a prosím, abyste mě propustil."

„Aj, pane bratře," pravil jsem, strkaje klíč do kapsy svého kabátce, „neodcházejte tak rychle! Zůstaňte s námi na oběd v jedenáct hodin! Budu vám za to nekonečně vděčen."

„Pane rytíři," pravil Quéribus s upjatostí zcela podle protokolu, „skládám vám za to pozvání tisíceré díky a poděkování a budu zde opět úderem jedenácté hodiny."

Poté, aniž mě objal či políbil, učinil mi hlubokou poklonu a já zpozoroval, zatím co se skláněl, že má při této okolnosti na prsou náhrdelník řádu Svatého ducha, jejž mu byl, pokavád mi bylo povědomo, král udělil prvního dne ledna měsíce léta Páně 1584, leč který až dodnes jsem na jeho krku neviděl.

Doprovázeje ho až ke kočáru, abych ho pozdravil při odjezdu, střetl jsem se s Miroulem, kterýž mi pravil, že vykonal svoje poslání, že byl dostal z rukou majitele klíč od jehlářství a týž byl odevzdal Mérigotovi s přikázáním, aby se ještě dnes nastěhoval.

„Milý Miroule," pravil jsem mu do ucha (poněvádž služebné šukající po domácnosti bzučely kolem nás co pilné včelky), pojď za mnou. Už mi nebudeš vytýkat, že mám před tebou tajnosti. Otevřeš spolu se mnou dar od krále."

„Aj, vzácný pane!" pravil Miroul vstupuje do mé jizby, jejíž dveře jsem za námi zamkl, „překrásná skříňka! Kteráž," dodal s pousmáním a jeho prst obíhal vymodelované držadlo, „se shoduje spíše se založením toho, kdož ji přijímá, než toho, kdož ji daruje!"

Vytáhl jsem z kabátce klíč rovněž z pozlaceného bronzu a tuze krásně vypracovaný a cizelovaný, otočil jím v zámku a otevřel víko. Aj, čtenáři! Berberský král z Fezu, kterýž prý vlastní poklad dvaceti pěti miliónů, nemohl být šťastnější než já, když jsem uhlídal ty hromady zlaťáků na tlusté podložce zářící veškerým tím skvělým leskem zlata, odrážejícím se od černého aksamitového vyložení skříňky!

S rukama maličko roztřesenýma a stěží popadaje dech jal jsem se neprodleně zlaťáky počítat sledován Miroulem, který, jakkoli měl hubu notně nevymáchanou, držel jazyk za zuby, neboť nikdy neviděl tolik peněz pohromadě od toho dne, co jsme byli počítali jeho kořist z noci bartolomějské. Než tentokráte se zdálo, že nikdy asi toho konce nedohlédneme, místo na mém sekretáři nakonec už nestačilo a my stavěli dvojité a trojité hromádky, a jakkoli počítání peněz, jsou-li vaše, nikdy nezmáhá vaši trpělivost, byl jsem posléze takřka uondán tou příjemnou robotou a zraky jsem měl nadmíru oslněné leskem zlata.

Moje oslnění však ještě nedosáhlo vrcholu. Na dně skříňky jsem nalezl váček z černé kůže stažený pozlacenými řemínky a otevřel jej objevil jsem v něm tři démanty nejčistšího lesku, jeden z nich přesahující velikost drahokamu, jejž mi byl daroval vévoda z Epernonu odměnou za moje dobré léčení, a druhé dva po mém soudu stejně velké jako ten, o němž praveno, a můj klenotník ze Směnárenského mostu mi nabízel tisíc pět set zlatých za ten první a po tisíci za druhé dva. A jakkoli peněžní poklad darovaný králem dosáhl deseti tisíc zlatých, částky, kterouž jsem najednou nikdy nebyl vlastnil a kteráž mi radostí rozbušila spánky, dar drahých kamenů, třebas ne tak cenný co ten prvý, neboť nepřesáhl hodnotu tří a půl tisíce zlatých, mě dojal na nejzazší míru, poněvádž král, jemuž jsem byl pověděl, že jsem byl dal zasadit Epernonův dárek do zlata (byla Angelina po špercích láskou posedlá), vzpomněl si na to se svou obvyklou dobrotivostí a jemností a chtěje mě obohatit, učinil mi navíc radost, že mohu zkrášlit spanilé ruce neb spanilý krk své ženy těmito jiskřivými ozdobami.

Večer, kdy jsem Angelině odevzdal ten dárek, kterýž svým původem item svou hodnotou byl dvojnásob královský, vzal jsem si Miroula stranou do svého kamrlíku, vypověděl jsem mu vše o svých dobrodružstvích, což jsem mu až dosud byl zamlčel, a zatajil před ním toliko dvě věci: svoji úlohu z Paříže do Boulogne s Alizon, tuto úlohu jsem byl hrál se srdcem spokojeným, leč s výčitkami svědomí, a svoji hru s Montpensierovou, po níž jsem měl tělesnost neuspokojenou, leč svědomí klidné.

Miroul vyslechl moje vyprávění, upíraje na mě krásné oči dvojí barvy s nepokojným a bolestným výrazem matky (třebas jsme byli stejného stáří), a když jsem skončil, poděkoval mi nejprve za důvěru, kterouž jsem mu byl projevil, a poté pravil:

„Aj, vzácný pane, kolik nebezpečenství jste byl podstoupil a dodnes podstupujete, neboť Guisové nemohou než vás stále podezírat a budou se pokoušet opět vás zhubit z té příčiny, že se snaží skrze strach vzdálit od krále jeho nejvěrnější služebníky, a nemohou být u vás na pochybách, že k nim patříte. Žijete tudíž s podmínkou a na odvolání a musíte se mít ve dne v noci na pozoru. Ve dne proti střelbě, zákeřnému souboji po německu nebo bodnutí dýkou v tlačenici, v noci proti útoku na váš dům, jakž se to v Paříži denně přihází, aniž kdy zasáhne stálá sedící hlídka (a ví Bůh, že je sedící) nebo hlídka královská, ježto stále po všech čertech harcuje. Vzácný pane, je vám třeba opevnit tento dům a učinit z něho Mespech, abyste předešel těm nočním překvapením."

„Vždyť mě hlídá Mérigot," pravil jsem, „když drží stráž u okna jehlářství."

„Mérigot," pravil Miroul a hlavou pokyvoval, „spustí poplach a útok maličko oddálí. Jediný člověk s hákovnicí nemůže učinit více. Vzácný pane, musíte zvýšit zeď do dvora, aby dvůr nebyl přístupný po žebříku, neboť nyní by i nejhorší rozbitý žebř stačil, aby se zeď dala zlézt. Opatřete vršek zdi krákorci, aby se v něm daly přihotovit kolmé střílny; skrze něž budete moci pálit na drzé útočníky, kdyby vám chtěli umístit petardu před vrata. Zpevněte všechna okenní křídla vedoucí na ulici. Opatřete pěší branku dvojitou mříží a postarejte se o možnost úniku pro paní Angelinu, pro sebe, pro děti a veškero služebnictvo."

„Možnost úniku!" pravil jsem s ústy zejícími.

„Aj, vzácný pane! Dobře jsme to viděli, když jsme byli na útěku za těch hrozivých dnů svatobartolomějských! I nejpevnější dům je toliko pastí na myši, nelze-li z něho uniknout skrytou chodbou nebo tajnými dveřmi."

„Miroule," smál jsem se, „příliš nad tebou drží vrch tvoje představivost! Jaké tajné dveře chceš tuto přihotovit, když všechny naše východy vedou do ulice Na rozkvetlém lánu?"

„Vzácný pane!" pravil Miroul s hřebínkem vysoce vztyčeným, „vždy jsem přemýšloval o tom, že to, co držíte u mne za největší chybu, totiž že okouním, je mou předností nejvzácnější."

„Hleďme na to!"

„Zpozorovav, že naši sousedé vpravo od nás v ulici Na rozkvetlém lánu nemají vrata do ulice, usoudil jsem, že musí mít nějaká jiná vedoucí dozadu, do ulice Zpěvácké, kteráž je rovnoběžná s touto. A jednoho dne, když jste mě poslal po Paříži co ‚skočtam', kterýžto úkol je mého stavu tuze nedůstojný, leč já ze slabosti se mu neprotivím, předsevzal jsem si zaběhnout do ulice Zpěvácké a ověřit si, že dvůr a stáj řečeného souseda, jakž jsem správně předpokládal, se otvírají do oné ulice."

„Tento soused však co zarytý ligista nám dojista nedovolí uprchnout příležitostně skrze svůj dům a svůj dvůr."

„Tento soused však," pravil Miroul, „cítě se stár a neduživý, touží toliko po svém venkovském ústraní a chce nýčko svůj městský dům prodat."

„Aj, Miroule!" zvolal jsem, „tys můj zrak i můj sluch! A takřka stejně cenný co jeden i druhý! Jakpak jsi to zvěděl?"

„Inu, vzácný pane, okouněním!"

Zasadiv mi tuto ránu, Miroul umlkl s očima sklopenýma, s mírným pousmáním po rtech mu bloudícím a se skromným výrazem člověka, kterýž shledává, že jeho zásluhy jsou konečně uznány.

„Pokračuj, Miroule," pravil jsem vážně, leč v hloubi duše sdostatek pobaven jeho chytráctvím, byť na mé útraty hraným.

„Máte zde tuze dobré použití pro svých deset tisíc zlatých. Zakupte potají dům sousedův. Usaďte v něm Giacomiho, zjednejte zedníka nikoli z Paříže, leč z vašich vesnic, a dejte postavit tajnou branku mezi oběma domy."

„Aj, Miroule," pravil jsem, „totě tuze dobře vymyšlené! Tys spíše mým rádcem než sekretáriusem! A jsem ti nesmírně vděčen, že máš oči tak rozevřené jako ústa dobře prořízntutá. Od nynějšího času, to ti přísahám a zaručuji, budeš moci okounět, jakž ti bude libo: už se tomu protivit nebudu. A jediné peskování, jehož se ti za to dostane, bude od tvé Floriny."

„Však to bude věru stačit!" pravil Miroul.

Toho večera jsme měli co hosty Quéribuse a Kateřinu a já dobře věda, že Kateřina i na návštěvu svých nejbližších se opatří svými nejkrásnějšími šperky, požádal jsem Angelinu, aby se dobře vyzdobila a aby si navlékla kolem krku démantový přívěsek, kterýž byl tuze obdivován jak Quéribusem, tak Kateřinou, na níž pak jsem dobře viděl podle významného pohledu na barona hozeného, že bude chtít co nejrychleji malou osobní náhradu za ten nádherný klenot.

„Král," pravil Quéribus poté, co jsme pojedli, „je štědřejší nad všechny krále, na něž historie uchovala vzpomínku. Pociťuje jakés neodolatelné nutkání darovat vše, co má, nutkání, ježto mnozí mají za podivínství, ježto však já osobně shledávám obdivuhodným a vzácným. Vzpomínám si, kdyžtě jsem s ním byl v Polsku…"

„Daleko ode mne," pravila Kateřina.

„Běda! Daleko od vás, moje milá!" pravil Quéribus, „a tuze nad tím zoufalý, an jsem ještě nevěděl, zda mi baron z Mespechu daruje vaši krásnou ruku!"

„Pane," pravila Kateřina, „pravíte vždy to, co je mi libé slyšet. Já pak věřic, že za slovy neopomenou následovat skutky, doufám pevně, že budu po veškerý čas jedinou i ve vašem srdci, i na vašem loži."

„Milá paní choti," pravil Quéribus, kterýž se, zdá se mi, maličko zčervenal po této zdrženlivě pronesené důvěře, „o tom na mou věru nemůžete mít pochybnosti. To byste pochybovala o mém daném slově! Než budu pokračovat. Kdyžtě byl Jindřich korunován králem Polska podle tamního zvyku v Krakově v chrámu svatého Stanislava, a zatímco se odvíjely nekonečné obřady a slavnosti, Jindřich, oděný do těžkých skvostných rouch a očekávaje na trůnu pomazání a přijetí žezla a jablka, uhlídal, kterak jeho divocí a skvělí poddaní před něj umisťují bohaté vázy vršitě naplněné tolary s jeho kontrfektem vyražené - dar polského národa králi, kterýž jim přicházel z Francie. Pohlížeje na tyto vázy, nerozuměje jedinému slovu z toho, co se pravilo kolem něho v řeči jemu zcela neznámé, Jindřich, jakž nám pověděl později, byl jat a v krátkostí mučen zběsilou touhou zvednout se, plnýma rukama nabírat tolary a rozhazovat je po hrstech nesmírnému zástupu urozenců a hodnostářů, kteříž se tlačili kolem jeho pomazání. Než odolávaje tomuto nutkání, poněvádž usoudil, že by bylo pro jeho poddané smrtelnou urážkou a bylo by považováno za

ostudné a šílené, vynaložil tak notnou práci a námahu, aby je potlačil a zůstal sedět v nehybnosti, kterak se od něho očekávalo, že navzdory neobyčejnému chladu v chrámu svatého Stanislava v tomto únoru měsíci začal se potit od hlavy k patám hrubými kapkami, jež se mu bez přetrží perlily na čele a koulely po tvářích. A tak jeho urozenci, mezi nimi i já, kteříž jakkoli teple odění drkotali zuby ve svých lavicích, se domnívali, vidouce ho bledého a zpoceného, že jejich pán je stižen nevolností, i cítili se neskonale úlevně, kdyžtě v sakristii Jindřich, uchýliv se tam po královských obřadech, aby si převlékl promočenou košili, jim sám od sebe vesele pověděl příčinu a pohnutku svého rozčilení."

„Ejhle," zvolala Kateřina, „totě krásné! Štědrost přísluší králům, a kdokoliv rád dává," pokračovala vrhajíc pohled na Quéribuse, „je jistou měrou králem ve svém malém království a je milován svými poddanými."

Nad čímž jsem se maličko zachmuřil, shledávaje v této řeči přílišnou narážku a narážku nespravedlivou, neskrbliľ Quéribus nikdy na strojení a parádění své choti. Než moje sestřička Kateřina má ve své povaze pohříchu příliš povýšenosti, takže příležitostně ráda klovne nebo škrábne, a měla možná k tomu jakous čerstvou příčinu, bylť Quéribus znamenitou vábničkou pro dvorské skřiváncí samičky, jakž mi to pravil sám a jakž jsem se to také domníval.

42. Tajné poslání

Můj drahý Hvězda, kterýž vedl o všem záznam takřka každodenní - až po úmrtí osmdesátníků a pařížských poprav oběšením - mi to popírá, aniž to může dokázat, jsa jaksi popleten v datech, já však přece se domnívám, že to bylo někdy uprostřed listopadu měsíce roku 1586, kdy ke mně přistoupila na mostě svatomichalském dvorní dáma lady Staffordové a dovedla mě k jejímu kočáru, kam jsem k ní přistoupil, sluha poté zatáhl záclonky na dveřích a komtesa, kterouž jsem sotva viděl v přítmí, pravila ke mně svou zpěvnou angličtinou:

„Pane rytíři, vy jste tak věrně a tak dobře sloužil svému králi a mé královně v oné záležitosti s dopisem krále navarrského, že bych ráda, mohu-li, maličko vám posloužila ve vašich soukromých a osobních záležitostech. Slyšel-li jste o Babingtonovi?"

„Málo a věci nekalé:"

„Tento Babington, mladý blázen, se spikl se šesti jinými urozenečky tolikéž šílenými co on, chtěje zmordovat královnu Alžbětu a vysvobodit ze žaláře Mary Stuartovnu, tento pak únik měl časově v jedno spadat s napadením Anglie skrze Guise nebo Španěla. Babington, jeho přátelé a tři jezuité, kteříž tahali za drátky, byli zatčeni, odsouzeni a popraveni 20. dne září měsíce. Jeden z jezuitů se nazýval Samarcas."

„Aj," téměř jsem křičel, „a co Larissa?"

„Byla uzavřena do kláštera a čeká, až bude souzena, neboť brala účast dle Walsinghama na piklech Samarcasových."

„Aj, pravil jsem, „tomu nevěřím! Nemá v hlavě všecko v pořádku a Samarcas byl příliš opatrný, aby jí používal!"

„Toliko snad co slepého nástroje," pravila lady Staffordová, „a pro Walsinghama slepý neslepý, vše jedno je. Walsingham je podoben buldokovi. Jakmile se zakousne do kůže nějakého spiklence, jediné jeho královna a paní ho může přimět, aby pustil kořist."

„Aj, mylady!" zvolal jsem, „nemůžete-li napsat královně Alžbětě, kterak se věci mají?"

„Dozajista bych mohla," pravila lady Staffordová, pokládajíc mi jemně ruku na předloktí, „ale moje depeše dostává Walsingham a ten je tak fanaticky věrný své paní, že by jí nemusel ukázat tu, v níž obhajuji věc slečny z Montcalmu, má-li o její úloze v záležitosti Babingtonově domnění opačné."

Odmlčel jsem se po těchto slovech, ve spáncích mi bušilo a pot mi stékal po zádech z té příčiny, že jsem byl rozčilený a bezmocný cokoliv učinit.

„A kdybych," pravil jsem s hrdlem sevřeným, „kdybych kvapem odjel do Londýna a žádal o slyšení u královny?"

„Musel byste narazit na Walsinghama, kterýž by si o vás vše zjistil, a jak by se dověděl, že jste švagr slečny z Montcalmu, nevyhověl by vám."

Opět jsem mlčel se zrakoma sklopenýma, přežvykuje ta trpká a nekonečná protivenství přede mnou co zeď strmící, a za tou zdí jako bych slyšet lamentaci vězenkyně, kteréž hrozilo buď jí po nekonečná léta zůstat, nebo zahynout na po-

pravčím lešení v mučení zrádcům vyhrazeném, kteréžto mučení, pokavád jsem slyšel, jakkoli je u nás kruté, je ještě horší v Anglii. Mezitím i moje zraky přivykly na přítmí kočáru a já zachytil, zvednuv víčka, pohled dámy z doprovodu lady Staffordové, tento pohled byl převelice výmluvný a převelice oučastný, i vstoupilo mi na mysl, že mě uvrhly do takové zoufalosti toliko proto, aby mě po neznatelném svahu dovedly tam, kde mě chtěly mít. Aj, přemýšloval jsem, ty Angličanky se svýma nádhernýma světlýma očima a zpěvnými hlasy jsou chytřejší, než se na první podívání zdá. Sázím se, že lady Staffordová, třebas dáma vznešená a krásná, je tolikéž politická a se státními záležitostmi obeznámená co její manžel vyslanec a že, co se tkne dvorní dámy, ta není zaměstnána toliko svým dvořanstvím. Přísahal bych, že se tu rýsuje nějaký obchod, jejž chtějí se mnou uzavřít, ten obchod má sloužit mým záležitostem a přitom poslouží i královně anglické. Uhlídáme! přemýšloval jsem. Nebude-li to protichůdné zájmům mého pána a naopak poslouží-li to jistou měrou i jemu, proč ne?

„Madame," pravil jsem otáčeje se k lady Staffordové a pohlížeje jí do očí, ty její byly zelenomodré a tuze krásné, „poraďte mi v tomto mém postavení. Uposlechnu vás, dobře věda, že mě znáte a že mi neráčíte dát pokyny příčící se službě králi."

„Na to nemám nižádné pomyšlení," pravila lady Staffordová, vyjadřujíc se tentokráte francouzsky, a její přízvuk dodával jejímu úsměvu další půvab. „Byla by to věc pro můj žaludek tuze neblahá. Než moje rada má jistou měrou spojitost s vaším králem, jakž to vaše francouzská důvtipnost dokázala rozpoznat. Je nám povědomo, pane rytíři, že váš pán vyšle k naší královně mimořádného vyslance v osobě pana Pomponna z Bellièvre, aby hájil věc Mary Stuartovny a snažil se zabránit jejímu na smrt odsouzení. Mohu-li od vás vyzvědět, co si král myslí o tomto Pomponnovi?"

„Mylady," pravil jsem s jistou mrazivostí, „přejete si ode mne informace týkající se vlády tohoto království, tyto informace vám nemohu poctivě sdělit, byť toho Pomponna miluji převelice málo."

„Pane," pravila pokládajíc mi opět ruku na předloktí a opírajíc se ramenem o moje rámě, přičemž se její dlouhý krk půvabně nachyloval k rameni, aby na mě hleděla z větší blízkostí, „vaše čest je příliš choulostivá. Přesmíru rychle se plašíte. Račte dovolit, abych rozdala znovu svoje karty a abych s nimi hrála, berouc v úvahu vaši senzitivitu."

Usmál jsem se při tom hezkém slově, kteréž se mi zdálo více anglické než francouzské, a pravil jsem:

„Račte, mylady."

„Pane," pokračovala ve své flétnové a zpěvné francouzštině, „položím svoje karty na stůl a obrátím je. Pane, mním, že váš král nemiluje pana Pomponna z Bellièvre; že se posmívá jeho žvanivé výmluvnosti a nazývá ho ‚pompézním Pomponnem'; že ho pokládá za stvůru své matky Medicejské a má k němu malou důvěru, tuše v něm skrytého ligistu. Pane, jsou-li moje karty dobré?"

„Pokaváde je mi povědomo, ano."

„Domnívám se rovněž," pravila lady Staffordová, „že král nemůže nevyslat pana z Bellièvre do Londýna, *primo*: poněvádž Mary Stuartovna je jeho švagrová. *Secundo*: poněvádž Liga by co šílená křičela hr na něj, kdyby to neučinil. Leč nicméně…"

Lady Staffordová přerušila řeč, stiskla mi prudce předloktí a upírajíc na mě modrozelené oči, pravila:

„Leč nicméně, bude-li Mary Stuartovna odsouzena a popravena, že král francouzský nevyvine nižádné úsilí, aby ji vysvobodil."

Aj! Počal jsem přemyšlovat, sklápěje oči a setrvávaje dlouhý čas v tíživém mlčení, ejhle jádro a podstata věci v jediné větě vyjevená. Alžběta chce mít ujištění o Jindřichově neutralitě, bude-li Marie odsouzena. Nuže, čtenáři, měl jsem tisícero příčin věřit, že král chová tuze málo lásky k této princezně - lotrinské skrze svou matku, příbuzné Guisů, zuřivé papežence, modle Ligy, přítelkyni jeho nejhorších nepřátel - a ostatně že král má příliš co do činění na půdě francouzské s Guisem a Navarrským, aby se o něco pokoušel na druhé straně kanálu lamanšského. Než uvědomoval jsem si také, že mám jistý zájem neprozrazovat okamžitě tyto informace, neboť se dotýkaly právě podstaty obchodu, jejž tyto krásky v politice honěné chtěly se mnou uzavřít.

„Mylady," pravil jsem konečně tónem tuze opatrným, „totě otázka, na niž bude nutno zeptat se krále, chci-li si být jist jeho odpovědí."

„Budiž, pane rytíři," pravila lady Staffordová s jakous vřelou veselostí v hlase a v pohledu, kteráž mi přivedla na mysl, že je spokojena s naší rozmluvou, „učiňme společně, libo-li vám, několik předpokládání. Předpokládejme, že král vám odpoví ve smyslu, jejž si žádáme; že si přeje dát to na vědomost ústně přímo naší královně; že vás vyšle k tomu konci do Londýna v průvodu pana z Bellièvre; že královna po kázání řečeného vyslance vás přijme v tajnosti a uslyší z vašich úst ujištění, o němž praveno. Nedomníváte se, že budete s to dobře posloužit jak svému králi, tak i mé královně, a nakonec i soukromým zájmům, ježto můžete mít na této záležitosti?

„Mylady," odvětil jsem, „je tady množství ‚kdyby'."

„Leč ta všechna záleží na prvním. Kdyby vás tudíž, pane, král poslal do Londýna, znamenalo by to, že první ‚kdyby' by přešlo ve skutek a ostatní by musely následovat po něm! Pane, prve než odjedete do Londýna, oznamte mi to, prosím vás, u maršálky z Joyeuse, kde se od dnešního dne počnu nudit každé odpoledne."

Po těchto slovech mi podala ruku bez rukavičky, já tu ručku uchopil, aniž jsem ji políbil, pohlížeje na lady Staffordovou s potěšením, jako by můj duch, zbaven nyní tíhy této vážné záležitosti, se cítil být sdostatek svobodným, aby obdivoval její kouzelné benátsky ryšavé vlasy, její zelenomodré oči současně panovačné i něžné, její jemně cizelované rysy, její pleť skvoucí růžové barvy a tuze krásné našpulení jejích rtů, od nichž se mé zraky nemohly odtrhnout.

„Mylady," pravil jsem nakonec, „mohu-li povědět ve vší úctě a poddanosti k vaší urozené osobě chované, že se touto způsobou nerozloučila se svým ponízeným služebníkem tenkráte, kdy měl posledně čest dlít po jejím boku v tomto kočáře?"

Načež lady Staffordová rozevřela oči dokořán a jevilo se, že kolísá mezi hněvem a pobavením, a to druhé pak zvítězilo, jakž jsem na to spoléhal, z té příčiny, že byla v Paříži a že já byl Francouz.

„O, you Frenchman!" zvolala konečně, rozhodnuvši se pro smích. „„ *Jane*," pokračovala, berouc si svou dvorní dámu za svědkyni mé propastné nestoudnosti, *„Jane, have you heard? The man is asking for a kiss! How impertinent! How mad! How French!"* [48]

„My Lady," odvětila Jana s úsměvem, *„after all, the man is wellborn. He's the son of baron. And I have heard it say that his mother came from a very ancient family. And you know, her Majesty herself is very sweet to her servants, nicknames, pats and teases her ministers, and goes so far as to kiss old Walsingham, who, to my mind, is remarkably ugly."* [49]

To všechno bylo praveno přede mnou, jako by angličtina byla pro mne řečí venkoncem neznámou, a hádání mezi komtesou a její dámou trvalo dobrých deset minut, a ty krasavice zvážily na svých jemných vážkách pro i proti, při čemž proti se netýkalo morálky, nýbrž etikety; a pro *primo*: předchozí polibek, jejž mi dala lady dobrovolně při našem posledním setkání v kočáře. *Secundo*: starobylost mé rodiny z matčiny strany. *Tertio*: důvěrnosti královny Alžběty vůči jejím nejvěrnějším poddaným. *Quarto*: skutečnost, že polibek bude darován mimo království anglické a v Paříži rodilému Francouzi.

Nakonec pro zvítězilo, jsouc mocně obhajováno dvorní dámou, a proti minutu od minuty ochabovalo, a tak mi byl posléze řečený polibek poskytnut, a dobře poskytnut, jsa delší, důraznější a ohnivější, než bych býval očekával po tak dlouhém prodlévání. Důkaz, že lady nečinila věci umírněně, jakmile se k nim rozhodla.

Král se mi málem vrhl kolem krku, když tě nazítří vyslechl dřeň tohoto rozhovoru.

„Aj, rozmilý Sioraku!" zvolal, „to Prozřetelnost tě vezdy postaví tam, kam je potřebí, tolik jsem se soužil nad tím, co se hotoví povědět mé sestřence královně Alžbětě ten pompézní Pomponne, kterýž bere rady spíše od mé matky než ode mne a kterýž se nachyluje k Lize co smuteční vrba k vodě bahnitého rybníku, jsa zpozdilý, chvástavý, žvavý a fňukavý co sto tisíc kmoter… Aj, milý Sioraku! Slyším už ty jeho zbožné a učené výměty v Londýně ve prospěch Marie Stuartky, kterouž

---

[48] *Oh, vy Francouzi! Jano, slyšela jste? Ten muž mě žádá o políbení! Jak drzé! Jak bláznivé! Jak francouzské! (angl.)*

[49] *Mylady, ten muž je koneckonců dobrého rodu. Je to syn barona. A slyšela jsem, že jeho matka pochází z rodiny převelice starobylé. A není vám tajno, že samo Její Veličenstvo je tuze milé ke svým služebníkům, že dává přezdívky svým ministrům, že je hladí a škádlí a že dokonce líbá starého Walsinghama, kterýž je dle mé mínky nápadně ošklivý (angl.)*

jsem jakž takž snášel za času, kdy byla manželkou mého nebohého Františka [50], než k níž jsem pociťoval obzvláštní hrůzu poté, co si vzala za muže vražedníka svého druhého manžela, kdyžtě byla spoluúčastna na tomto zmordování. Ostatně hlava šílená, kteráž si troufla napsat Mendozzovi, že odkázala svoje království skotské a svá práva na království anglické Filipovi II.! Pro smilování! Lze si představit podlejší zradu? A má-li ji náboženské horlení oslepit natolik, aby dobrovolně vydala čacký národ anglický španělskému inkvizitorovi?"

Zde Chicot otevřel ústa k nějakému žertu po svém způsobu, než Jindřich, jsa ve své monologické náladě, zvedl půvabnou ruku, aby mu zavřel zobák, a pokračoval:

„Kdyžtě má být všechno pověděno, Mary Stuartka je z rodu Guisů, zrádkyně rebelující proti své královně tolikéž co Guise proti svému králi. Sioraku, pokavád s tím souhlasíš, předsevzal jsem si vyslat tě do Londýna v průvodu pompézního Pomponna. Budeš jeho tlumačem v řeči anglické."

„Jenomže, sire," pravil Du Halde, „vy jste dal přikázání Hébrardovi, aby jím byl, a on se v tomto okamžení zabývá balením svých zavazadel."

„On je rozbalí!" pravil král se smíchem. „Poněvádž zčista jasna onemocní! Já to cítím! Já to chci! Už nebude zdráv a čilý déle než jednu hodinu! Du Halde, slyšels mě? A vyplať z mé pokladnice dvě stě zlatých milému Hébrardovi za dobré uzdravení. Nechať neopouští jizbu! Nechať z ní nos nevystrčí! Chicote, utři si kapičku, ježto ti visí u nosu! Sioraku, v Londýně nesmíš mít nižádnou důvěru v mého vyslance. Znáš-li jeho jméno?"

„Sire, není-liž to pan L'Aubépine z Châteauneuf?"

„Právě ten. Je to popleta. Je to ligista. Vyvádí kvůli Marii Stuartce co čert ve křtitelnici. Alžběta si na něj stěžovala skrze lorda Stafforda, jehož si vážím velice velmi a jemuž se střežím povědět, že se miliskuješ s jeho chotí v jejím kočáře, statný Sioraku! Není-liž hodno podivu," pokračoval měně znenadání tvářnost i tón, „že ani nemohu vyhostit ten trnitý hlohový keř Aubépina na jeho zboží, aniž se Liga rozštěká proti mně ze všech svých hrdel a aniž mi Guise počne vyhrožovat! Pro smilování! Ten potvorný šibal mě drží takřka za chřtán a zpolou mě již uškrtil!"

Při těchto slovech král přešel z nejbláznivějšího veselí do nejvzteklejšího rozpoložení, zbledl, zamračil se a jeho krásné černé oči metaly blesky. A svíraje pěsti, jal se pochodovat sem a tam po komnatě, vrhaje na všechny strany nedůvěřivé a podezíravé pohledy.

„Du Halde!" pravil úsečně, „dones ty zlaťáky Hébrardovi a ty, Chicote, jdi se vysmrkat do předpokoje!"

Načež jeden i druhý roztrpčeni, že byli vyobcováni svatým všech svatých, leč spíše ještě smutni, že král opět upadl do svých nejchmurnějších nálad, odešli.

---

[50] *Byl to jeho nejstarší bratr František II., který panoval od roku 1559 do roku 1560 a zemřel v šestnácti letech (pozn. aut.)*

„Synu můj," pravil Jindřich bera mě za paži a táhna mě za sebou, jakž to byl činil s kardinálem Bourbonským, leč tentokráte bez jakéhokoli posmívání, „co ti hodlám svěřit, je určeno jediné tvým uším a uším mé sestřenky královny Alžběty."

Po těchto slovech král mi dal svá přikázání hlasem tuze tichým (jako by se byl obával, že čalounění jeho komnaty má uši, toto čalounění bývalo přec každý den strháváno a zdi palec po palci prohledávány). A pakli mě některé věci, kteréž mi tehdáž pověděl, udivily tuze málo, poněvádž z jeho monologu jsem je mohl vytušit, jeho konečné doporučení - čtenáři, račiž mi laskavě prominout, že je zde neopakuji; poněvádž bych je rád tak říkajíc vyhradil nejprve vznešeným uším královniným - toto doporučení, pravím, mě přímo úžasem ohromilo, tak se mi jevilo nečekaným a strašlivým tajemstvím, ježto mi bylo sděleno, a tak jsem zůstal zkoprnělý a zasmušilý, že musím nést tu strašlivou tíhu na svých křehkých ramenou (z nichž se má hlava dá tak lehko setnout) v tom převelice nízkém postavení, do něhož mě bylo fátum umístilo, než tuze blízkém, takřka příliš blízkém, pokavád jsem viděl, mocným tohoto světa.

Aj ovšemť, nebylo mi tajno, že králové mají důvěru častěji ve skromné bradýře než ve vznešené vyslance a že Jindřich, abych se k němu vrátil, nejedenkráte byl použil ctihodného doktora medicíny Marka Mirona co nositele poselství, ježto by byl nesvěřil ani královně matce, ani pompéznímu Pomponnovi, ani žádnému ze svých ministrů. Nicméně zůstával jsem v užasnutí a takřka v rozechvění, že mě si byl vybral mezi všemi svými poddanými (z nichž, pravda, málokteří se k němu mohli tak snadno přiblížit jako já), abych byl nástrojem jeho záměru nejskrytějšího, kterýž by byl Guise, kdyby ho znal, označil za obludný, tolik se příčil politice, již ten zpupný vazal se snažil vnucovat svému pánovi, již však jeho pán vyznával toliko ústy, an ji v duši zcela nenáviděl.

Ostatně opustiv svého milovaného krále a vykročiv z Louvru, v krátkostí jsem znovu nabyl rozvahu, neboť jsem si pověděl, že guisovská politika si přece klade za konečný cíl nelítostné vyhlazení všech hugenotů - a již teď se někteří z nejzarytějších ligistů neobávají napsat, že za noci bartolomějské jich nebylo zhubeno sdostatek - a sloužil jsem svému vladaři a zároveň svým lidem, pomáhaje překazit tyto krvelačné záměry, tím spíše, že mám a vždy budu mít převelikou a děsivou hrůzu z každého pronásledování, a vyznávám tolikéž co král, kterýž má sám více ducha a lidskosti než všichni Guisové dohromady, toto nevyvratitelné axioma: *fides suadenda, non imperanda* [51].

Jakmile jsem poobědval, běžel jsem k maršálce z Joyeuse, kde jsem byl vyslechl stoickým uchem její naříkavé jeremiády o přemíře moci, bohatství a slávy, jimiž král zahrnuje její syny (všichni se tu objevili: vévoda, hrabě, kardinál!) a nakonec jsem uhlídal benátsky rusý vlas lady Staffordové, k níž jsem se prodíral postupně a neznatelně, číhaje zrakoma kolem sebe, poněvádž jsem věru tušil, že v tomto davu se určitě skrývá nějaký podařený ligista. Leč tento dav se naštěstí jevil tak obrovským, že jsem mohl konečně, aniž jsem byl pozorován, nebo ale-

[51] *K víře nechť se dospívá přesvědčováním, nikoli rozkazováním (lat.)*

spoň, pokavád se domnívám, aniž jsem vzbudil pozornost, porozprávět stranou v okenním výklenku s touto vznešenou dámou, kteráž mi pravila anglicky hlasem tak tichým, že se mi s obtíží dařilo jej vyslechnout.

„Chystáte se tudíž na cestu, pane. Je vaše poselství takové povahy, aby nás uspokojilo?"

„Arciť, a nad vaše očekávání…"

Poté jsem uhlídal, kterak jí pleť zrůžověla a tělo se zachvělo, jako by se v salóně objevil nějaký urozenec, do nějž by byla zamilována, tolik asi u ní záležitosti její královny zaměňovaly a nahrazovaly milostné hnutí.

„Pane," pravila, „vy si všímáte šperků, vidíte-li tento prsten, kterýž nosím na prsteníku pravé ruky? Můžete-li ho popsat?"

„Arciť. Je to onyxový kámen oválného tvaru vprostřed opatřený rubínem co holubí srdce, zasazeným mezi dvěma perličkami."

„V Londýně budete muset uposlechnout osobu mužskou či ženskou, kteráž bude mít tento prsten."

„Neopomenu to učinit, mylady," pokračoval jsem, „mohu-li pak já očekávat, že budu spokojen tolikéž co vy?"

„Doufám," pravila, a její krásné zelenomodré oči přelétl mráček. „Nejsem si tím jista. Walsingham je tuze neoblomný."

Načež mi podala ruku, kterouž jsem políbil v hloubi duše dosti rozladěn, avšak s úsměvem v tváři, a stejně tak jsem se usmíval i poté na pět či šest krásných vznešených dam, s nimiž jsem se postupně roztomile a galantně bavil, nikoli dojista že bych k tomu měl puzení, nýbrž proto, abych zavedl na nepravou stopu a abych tak říkajíc utopil lady Staffordovou mezi kráskami, ježto jsem byl jednu po druhé obletoval, jako by mě k ní byly zavedly toliko její přitažlivé vnady.

Dumaje nad její poslední větou, ježto mi byla dopadla na srdce co kámen, přesvědčoval jsem se, že musím poněkud ztlumit svou naději na Larissino vysvobození ze žaláře, a kdyžtě jsem dosud byl na vahách, mám-li či nemám-li do té věci zasvětit Giacomiho a vzít ho s sebou do Londýna, rozhodl jsem se, že od toho upustím, nechtěje ho vystavovat kruté beznaději, pakliže neuspěji. Vzal jsem tudíž s sebou jedině Miroula, kterýž vřel trýznivým nepokojem, vida mě tak tajemným, leč také nezměrnou netrpělivostí, kdy přeplujeme moře a uzříme proslulé město Londýn, kdež se bude nepochybně tento velký okouněč potloukat navýsost blažen.

43. První chvíle v Anglii

Ne že by řečené přeplutí bylo snadné. Právě naopak. Za svých mladých let jsem viděl v Montpellieru moře toliko Středozemní, a to v létě v jeho tvářnosti nejúsměvnější a nejmírnější, a tak vodstvo dělící nás od Anglie jevilo se mi nadmíru šedivé, větrné a bouřlivé v tom listopadovém dni, kdyžtě jsme se nalodili v Calais za ranního úsvitu, ošlehávaní ledovým deštěm ve změti vln, div jsme střeva nezvrátili, a za větru tak ostrého, že nám roztrhl dvě plachty vedví, takže jsme se museli po hodinové plavbě vrátit do přístavu, z něhož jsme se mohli vydat až nazítří, kdy se vítr maličko utišil, avšak dul naneštěstí proti směru naší plavby. Byli jsme tudíž nuceni vléci se po moři křížem krážem, i potřebovali jsme neméně než pět hodin, abychom dopluli do Doveru –kterýž by přec po zemi byl tak blízký a tolikrát příjemnější pro naše žaludky trpící za této příležitosti tak krutě, že Bellièvre, hledě při vyloďování na žalostný stav urozenců svého průvodu i jejich koní taktéž těžce zkoušených a sám překvapen, vida se žlutým co kdoule v malém zrcátku, ježto stále u sebe nosil (jsa takříkajíc zamilován do svého velebného zjevu), stanovil dvoudenní odpočinek v přístavu, prve než jsme se vypravili na velikou cestu z Doveru do Londýna.

Pichlavý hloh Aubépine (jakž ho jmenoval král) jevil se mi spíše neduživým a ve svých úsudcích nejapným než pichlavým, kdyžtě vítal Bellièvra a jeho družinu ve velkém salónu vyslanectví, jsa z těch hlupáckých Francouzů, kteříž se na cizí půdě bez přetrží holedbají Francií a Paříží nezměrně pohrdajíce zemí, v níž žijí, a mluvíce špatně její řečí nebo alespoň ji špatně vyslovujíce, jakž jsem dobře poznal podle dvou tří anglických slov, ježto byl utrousil.

Podle toho, co jsme od něho slyšeli, čekaly nás v Londýně toliko trampoty a zklamání. Město bylo tuze malé, neboť se táhlo jediné na severním břehu Temže, ani z poloviny tak velké, obydlené a pestré co Paříž, ani krámy nebyly tak bohaté, ani jídla tak chutná, ani podnebí tak zdravé, ani osoby něžného pohlaví tak krásné, ani mravy tak přívětivé. Míčovny čili bólhauzy byly málo četné, hráči průměrní a míčky (kromě z Francie dovezených) špatně skákaly. Angličané se truchlivě bavili hrou v koule, střelbou z luku, kohoutími zápasy a štvaním psů na medvěda. Najmě se střezte, pravil k nám Aubépine, vkročit nohou do divadla Burbageova ve Shoreditch nebo do divadla jeho syna v Blackfriars. Krom toho, že dramata se tam hrají anglicky a jsou nesnesitelně dětinská, jsou ta divadla teplými skleníky, kde bují mor, prostituce a soupohlavnictví, jsouť role žen v těchto groteskních tragediích představovány muži.

„Vyhýbejte se co moru Southwarku," dodal, „což je předměstí na druhé straně Londýna, kde kvetou hampejzy a hemží se to tam ženštinami, jichž bych se nechtěl ani koncem své hole dotknout. A pro lásku nebeskou nestrkejte nos ani do krčem v City, poněvádž by se tam s vámi prali, neboť jsme co Francouzi prostým lidem drženi v převeliké nenávisti z té příčiny, že jsme svatého náboženství katolického, a že tudíž nás všichni podezírají, že jsme spoluviníky na spiknutí proti královně. V jizbách a ložumentech, kam se rozejdete, protože já tuto mohu z nedostatku místa přijmout toliko pana z Bellièvre, nespouštějte z očí svoje měšce a nechte na pokoji

služky: oškubaly by vás co kohoutky. A posléze pokuste se ložírovat všichni pohromadě nebo alespoň ve skupinách po hospodách, abyste si mohli vzájemně vypomoci, kdyby ten či onen byl napaden."

Nijak jsem se nesnažil řídit jeho poslední radou, neboť jsem toužil žít v Londýně mezi Angličany a nikoli mezi Francouzi z Paříže, kteréž jsem tak dobře znal, poněvádž jsem se s nimi každý den setkával u dvora. A soudě rovněž, že pro tajného posla od královny bude snazší vyhledat mě přímo v mém ložumentu, buduli tam samojediný své národnosti a nikoli obklopen krajany, rozhodl jsem se rozloučit po anglicku - což se zde nazývá *take French leave*, an každý národ má ve zvyku přičítat svému sousedu, cokoli shledává špatného na obyčejích, na morálce nebo dokonce na potvornostech, jakž pozorujeme třeba u choroby příjičné, kterouž Italové ze severu nazývají *nemocí neapolskou*, Francouzi *nemocí italskou* a Angličané *nemocí francouzskou*.

Rozhodl jsem se tedy pro *French leave* pod záminkou, že mě trápí nepříjemné břicha bolení, a nasednuv na koně, sledován Miroulem a nákladním koněm, ponechal jsem za sebou vyslanectví francouzské, kteréž leželo nedaleko paláce Whitehallu, nejskvělejšího ze sídel královninych, a soudě, že nenaleznu ložument v této nádherné čtvrti, kde se tyčily toliko bohatá obydlí lemující Temži (tato obydlí si v nejmenším nezadala ani s nejkrásnějšími domy v ulici Saint-Honoré v Paříži), optal jsem se na cestu do City jakéhosi kluka, kterýž se mi zdál být učedníkem a který, místo aby mě poučil, dotázal se mne, z jaké země jsem, a na mou odpověď, že jsem Francouz, vrhl na mě zděšený pohled a vzal nohy na ramena. Dopadl jsem stejně s jakous mlékařkou, kteráž, jsouc mnou oslovena, zrudla co pivoňka a bez jediného slova se ke mně chladně otočila zády.

„Přisám svatý Antonín, Miroule!" pravil jsem, „pravil ten Aubépine pravdu? Jsou-li krasotinky v této zemi jako rampouchy?"

„Aj, vzácný pane," pravil Miroul se smíchem, „vyčkejte maličko! Není rampouchu, jejž by ruka a ústa nezahřála a nakonec nerozpustila. Než zkuste to tam s tím vousáčem. Shledávám u něho dobrou tvář."

„Sire," pravil jsem tomu chlapíkovi a přibrzdil koně, „jsem Flám. Dorazil jsem dnes z Nizozemí a hledám, kde bych se v City uložíroval."

Muž se zastavil a s tvářností tolik přísnou a vážnou, jako bych z něho byl mámil státní tajemství, prohlédl si mě mlčky od hlavy k patám, poté mého koně, poté Miroula, poté jeho koně, poté koně nákladního. Což učiniv zůstal zticha, a já pak znaven tím dlouhým bojem hotovil jsem se pobídnout koně ostruhou, když tě on pravil:

„*Sire*, soudím, jste-li Flám, že nemáte as v lásce Filipa II."

„Nemám ho v lásce."

„Ani papeže?"

„Toho rovněž nemám v lásce."

„V tom pádě, sire, se ubytujte v Pop's Head Tavern v Cornhillu."

„*Sire*, kde je Cornhill?"

„Sledujte Strand, potom Fleet Street. Za svatým Pavlem jděte dále k východu. Přejděte Cheapside. Tam je Cornhill."

„*Sire*," pravil jsem smekaje, „děkuji vám a klaním se."

„*Sire*," pravil vážně a smekaje, „pomáhej vám Pánbůh!"

„Vzácný pane," pravil Miroul, přijížděje k mému boku, „ten chlapík se mi dosti líbil. Připomíná mi vašeho strýce Sauveterra."

„Arciť! A Sauveterre by dojista rád ložíroval v Pope's Head Taverne."

„Vzácný pane, co to je?"

„Hospoda U papežovy hlavy."

„Jakže? Hlavy! Samotné hlavy! Již ho tuto v myšlenkách o hlavu zkrátili?"

„Domnívám se."

A měl jsem jistou příčinu k tomuto domnění dobře věda, že církev anglikánská a královna nemají zběsilejšího nepřítele nad Sixta Pátého, kterýž vášnivěji než jeho předchůdce vrhá proti nim jezuity, Guise a Filipa II. - a dokonce, pokavád jsem slyšel, posvětil, nazývaje je *svou dcerou*, obrovské loďstvo, kteréž vyslalo Jeho nejkatoličtější Veličenstvo k dobytí Anglie.

V Cornhillu, kam jsme dojeli po dobré půl hodině, první věc, již jsem zočil, byl vývěsní štít hospody (jejž dojista nekladu za vzor dobrého vkusu), a ten štít zobrazoval papeže rozšklebeného, trudovitého a šeredného co Belzebuba pod tiárou, z níž vyrážely dva čertovské rohy a vlasy ve tvaru hádků. Poněvádž však hospoda vyhlížela dobře, jsouc vystavěna ze dřeva a z cihel, sestoupil jsem z koně, hodil uzdu Miroulovi a vešel do ní, společná síň se mi jevila tuze čistá a v této hodině prázdná. Šenkýř, kterýž by mohl být pokládán za Francouze z jihu, tak temných byl vlasů i kůže, se mě tázal tónem sdostatek příkrým, co u něho pohledávám, poněvádž je mi přec povědomo, že podává chléb a víno až od jedenácté hodiny.

„Příteli," pravil jsem, „hledám ložument. Pro sebe, svého sekretáriuse a pro své tři koně."

„*Sire*," pravil, „kdo jste?"

„Jsem francouzský urozenec," pravil jsem rozhodnuv se povědět pravdu hospodskému, který, předpokládám, je sám povinen sdělit ji na profouství svého města.

„Papeženec?"

„Milý příteli," pravil jsem s úsměvem, „chtěl bych tuto ložírovat, kdybych jím byl?"

„Papeženec?" opakoval hospodský, aniž mi v nejmenším oplatil úsměv.

„Ne," pravil jsem jakoby přemožen jeho stručností.

„Máte mor?"

„Ne."

„Uhlídáme," pravil. „Sire, pojďte se mnou," pokračoval kráčeje přede mnou, leč s dostatečným odstupem a aniž se mě dotkl, a odvedl mě do jizbičky, kde hořel díky Bohu veliký oheň, ráno bylo mlhavé a mrholivé.

Načež za mnou zavřel dveře a odešel. Měl jsem zadek tuze unavený dlouhým harcováním, a aniž jsem usedl, jal jsem se ohřívat si škorně u ohně, a moje žízeň a můj hlad vzrostly, když jsem se teď dověděl, že nedostanu jídlo ani pití před jedenáctou hodinou.

Dveře se nakonec otevřely a vstoupila mladá a švarná služebná, tolik plavá, jako šenkýř byl tmavý, avšak svými způsoby tolikéž stručná, příkrá a chladná.

„*Sire*," pravila, opírajíc se o dveře, „ *please, undress* [52]."

„Jakže," pravil jsem, „před vámi?"

„*Please, undress!"* pravila, nehnouc brvou.

Hleďme, toto mi bylo tuze proti srsti. Než tolik jsem prahl po spaní a po jídle, že jsem nakonec svolil, zpolou pobaven, zpolou se stydě, že se zachází se mnou co s prašivcem a že se svlékám do roucha Adamova před ženskou, kteráž mě ostatně bez nejmenšího začervenání prohlédla tuze zvědavě a tuze zblízka na všech místech a záhybech, přikazujíc mi, abych se otáčel, skláněl, roztahoval nohy, zvedal paže a nevím co ještě. Načež za stálého mlčení mě vyzvala, abych se oblékl, a odešla, bez pochyby aby zpravila svého pána, že u mne neshledala ani puchýř, ani sněť, neboť hospodský se nyní objevil s psacím náčiním a tlustou knihou, do níž, jakž mě o to sotva zdvořileji požádal, jsem měl napsat svoje jméno, svůj stav, svoje náboženství, svoje bydliště v Paříži a účel své návštěvy v Anglii: tato opatření jsem věru chápal a neměl proti nim žádné námitky, právě naopak! Dejte nebesa, abychom měli v Paříži nějakého Walsinghama a profouství tak přísné jako tuto! Bylo by méně brojení proti králi!

Miroul, byv i on prohledán tou švarnou a mlčenlivou krasotinkou a shledán živým a zdravým, dostal svolení vyhřebelcovat ve stáji naše koně. Načež přišel za mnou, sousedilať jeho jizba s mou, aby rozbalil zavazadla, k čemuž jsem přiložil ruku, a byli jsme oba tak uondáni a vyhladovělí, že jsme ani nemukali, jediné jsme požádali o jídlo a víno služebnou, tato prosba byla příkře odbyta slovy „v jedenáct hodin" tak suše jako ta kůrka, na niž jsme měli chuť.

Když tě konečně odbilo jedenáct hodin, povolal jsem opět plavovlasou pokojskou a požádal ji, aby mi donesla jídlo a pití, načež mi podruhé odsekla, aniž ke mně vůbec zvedla oči, pravic ke mně přes rameno:

„Ve společné síni."

Když tě jsme do ní sestoupili, byli jsme tuze překvapeni, anžto jsme ji shledali plnou rozmanitých mužů u stolů sedících, kteříž pili víno z konviček a kouřili dýmky s tabákem, jejichž dým, jakkoli mnozí lékaři ve Francii velebí jeho léčivé vlastnosti, jevil se mi způsobilým spíše přivodit kašel a zanítit oči. Museli jsme přejít celý ten zamlžený sál, abychom nalezli stůl, kteréžto přecházení nebylo příjemné, upíralyť se na nás veškery zraky podezíravým pohledem.

Služebné trvalo drahný čas, prve než nás ráčila obsloužit, a jakkoli jsem byl od ní už dvakráte za dopoledne požadoval jídlo a pití, zeptala se mě, co chci. Když tě jsem jí to byl zopakoval, pravila mi, že musím zaplatit předem (neviděl jsem, že by to chtěla po někom jiném), a jakmile jsem jí podal zlatý, vrhnuvši na něj převelice krátký pohled, vrátila mi jej, jako by ji pálil do prstů, řkouc mi hlasitě, že je francouzský a že jej nemůže přijmout.

---

[52] *Svlékněte se, prosím (angl.)*

Při slově „francouzský” pocítil jsem v síni jakýs neklid, všechny zraky se do nás s chvěním zabodly jako šípy do terče. Cítil jsem se co kapr na suchu, že jsem předmětem tolikeré nelibosti a k tomu takřka v nebezpečenství záhuby hladem s třema sty zlaťáky ve váčku. Než vzpomenuv si za krátké okamžení, že převeliké kupecké město jako Londýn musí mít směnárníky, a vzápětí si uvědomiv, že jsem jednoho byl uhlídal cestou - jeho krámek přiléhal ke zdi svatého Pavla - poslal jsem tam Miroula s pěti zlatými, ježto jsem vytáhl ze svého váčku, a pozdě jsem bycha honil, jakmile byl odběhl, že jsem se zbavil jeho společnosti a jeho pomoci, tak se mi jevily pohledy, jimiž jsem byl ze všech stran obsypáván, od minuty k minutě hrozivějšími.

44. Za všechno může medailon

V tomto shromáždění mužů - kteříž se mi zdáli čistěji odění, než bývá obvyklé ve Francii - byly toliko dvě ženy a ty dle veškeré pravděpodobnosti povětrné, tuze zmalované červení a bělobou a s prsy zpolou obnaženými, po mém soudu byly však jediné, ježto na mě nepohlížely vražednicky. Jedna z nich, buďto že se shledala přitahována zlatem, ježto jsem čerpal ze svého váčku, nebo že pohled, jejžto jsem byl na ni vrhl ve svém postavení, nebyl nikterak nepřátelský, se zvedla a ke mně zamířila. V tomto snažení ztroskotala, poněvádž rázem nalezla cestou mezi stoly nohy ztrnule natažené, o něž zakopávala a dvakráte třikráte prudce klopýtla, a chápajíc konečně příčinu těchto překážek, ušklíbla se, pokrčila rameny a vydala se zpátky.

Poté, co se vrátil můj Miroul se zdravými penězi anglickými, kteréž nebyly ani morem prolezlé ani katolické, služebná se k nám vrátila a suše ke mně pravila:

„Dělá to peny za pintu vína."

„Tuto jsou dvě. A za chleba?"

„Chleba," odvětila, „se věnuje nádavkem."

Ejhle mrav, přemýšloval jsem, kterýž není skrblický a kterýž by naši Pařížané měli věru napodobit. A vrhaje se vzápětí do jídla a pití, aniž jsem ponechal jedinou kapku a jediný drobet, zapomenul jsem přitom na němou nenávist, jíž jsme byli předmětem. Než netrvalo nikterak dlouho a my jsme si ji připomněli, neboť kdyžtě kouř v krčmě zhoustl a přinutil mě ke kašli, můj nejbližší soused se ke mně otočil a pravil se zdvořilostí co nejvyzývavější:

„Sir, do you object to my pipe?" [53]

Načež jsem se k němu obrátil a pohlédnuv na něj bez nejmenšího zaškaredění, pravil jsem k němu hlasem co nejmírnějším:

„Indeed, Sir, I do not." [54]

A jakkoli se po této výměně názorů rozhostilo ticho, nepochyboval jsem, že krčma se co chvíli stane arénou, v níž se francouzští medvědi octnou napadeni smečkou anglických dog.

„Sir," pravil další z těch Kubů, vstávaje s konvičkou v ruce, „račte připít se mnou: piju na zdraví naší milované královny."

„Sir," pravil jsem v okamžení vstávaje, sledován v tom Miroulem, a smekaje, „piju z plna srdce na zdraví vaší milostivé královny."

Načež ten Kuba maličko vyveden z míry opět usedl, střeže se však, jakž jsem pozoroval, smočit rty ve své konvici. Než pohledy kolem dokola vystřídaly slova a byly převelice nenávistné a převelice divoké, i přemýšloval jsem, že bychom bývali už dávno v sobě, kdyby ti dobří Angličané nelpěli tolik na formě svých půtek, usilovaliť ze všech sil, abych já učinil chybu, aniž ji sami spáchali.

---

[53] *Pane, máte námitky proti mé dýmce? (angl.)*

[54] *Vpravdě nikoli, pane (angl.)*

„Je možné," pravil nakonec jiný z těch Matějů, „že jste byl upřímný, sir, když jste připíjel na zdraví Jejího milostivého Veličenstva."

„Jsem upřímný, *sir*."

„Je možné, že nikoli, *sir*."

„Jsem upřímný, *sir*."

„Sir, nazýváte-li mě lhářem?"

„*No, sir."*

„Sir," pokračoval, „pravím a stvrzuji, že jste nebyl upřímný, když jste připíjel Jejímu milostivému Veličenstvu, ochraňujž ji Bůh."

„Ochraňujž ji Bůh!" zamumlali co ozvěna všichni přítomní, náhle tak vážní a soustředění, jako by byli v kapli.

„Sir," pravil jsem, „nestačí to povědět, třeba to dokázat."

Načež se opět rozhostilo ticho, útočníkům jako by náhle došly náboje v palbě slov, nikoli ovšem nenávist a odhodlání.

„Pokojská," pravil jsem, využívaje tohoto odkladu, o němž jsem předem věděl, že bude tuze krátký, „zavolala bys mi hospodského?"

„Nemohu," pravila dívka, jejíž zraky upřené do mých byly takřka vražedné, „on pryč odešel."

„*Wench*," [55] pravil jsem, „za jeho nepřítomnosti budeš mi svědkyní toho, co se tu praví a činí."

„*No, sir,"* odsekla příkře. „Jsem tuto, abych podávala víno a chléb, a nikoli abych poslouchala a sledovala, co se děje mezi zákazníky."

Načež ozval se mezi přítomnými smích stejně zlomyslný co významný, kterýž, spojen s krčmářovou nepřítomností, mi přivolal na mysl, že hospodský si myje ruce nad tím *bearbaiting* [56], a jeho nepřítomnost ho učiní co sníh bílým. A sázím se, že Miroul to pochopil právě tak, poněvádž doposavád seděl tváří proti mně a zády proti smečce, nyní pak se zvedl a chopiv do ruky svou stoličku, postavil se po můj bok za stůl, kterýž stál v rohu síně a stal se nám jakousi způsobou hradbou mezi dogami a námi.

I byly ty dogy tuze určící a hrozivé, než po mém soudu také tuze na šňůře držené snahou, aby nepřestoupili zákon: v čemž byly nepodobné pařížské chátře, kteráž je svým založením tak vzpurná a odbojná, že není předpisu lidského ani božského, aby ji dokázal zadržet v jejích nezřízených choutkách. Pozoroval jsem mezitím nikoli bez jistého znepokojení, že služebná, skloněná nad jakýmsi chlapíkem s lišáckou tváří, dlouze mu promlouvala do ucha, vrhajíc na nás chvílemi planoucí pohledy, a když po této zpovědi chlapík vstal, cítil jsem, že je nám očekávat to nejhorší.

„*Sir,"* pravil, vyjadřuje se dobrou angličtinou, „mám za to, že patříte k družině vyslance francouzského, kterýž tu oroduje u královny za milost pro Mary Stuartku."

---

[55] *Děvče (angl.)*

[56] *Zápas medvěda s dogami.*

Při tomto zlořečenému jménu ozvaly se mezi přítomnými zlostné výkřiky, kteréž byly následovány přívalem slov tak ohavných a darebných, že je nechci tuto opakovat, abych neurážel milé čtenářky.

„*Sir,*" pravil jsem vstávaje, „žádat o tuto milost je záležitostí vyslancovou a nikoliv mojí. Jsem jeho lékařem a jeho tlumačem."

„Nicméně, *sir*," pravil ten lišák, „jste-li z jeho družiny, není možno, abyste si nepřál tuto milost!"

„Sir," pravil jsem, „všichni Francouzi nejsou v tom téhož mínění. Mnozí soudí tolikéž co já, že Mary Stuartovna si tuze zadala na své cti zmordováním Darnleye a ukládáním o život Jejího milostivého Veličenstva."

„Sir," pravil, „kterak může papeženec takto smýšlet?"

A zde, jakž brzy ukáže pokračování, ten lišácký dareba mi nastavil past, do níž jsem neopomněl spadnout.

„Sir," pravil jsem; „nejsem papeženec. Jsem hugenot."

Lišácký Kuba se při těchto slovech usmál a přejížděl zraky po přítomných, jako by si předem olizoval pysky nad tím, co se hotovil povědět.

„Toto jste vskutku zapsal do záznamů na hospodě. Jste medle hugenot, sir, rozumím-li vám dobře."

„Jsem…"

„Sir," pravil poté, co vychutnal mlčení, „vy v hrdlo lžete."

„Sir," zvolal jsem naplněn zlostí, kterouž jsem však vzápětí zkrotil, an Miroul mi položil ruku na rameno, „kdo vám dovoluje toto tvrdit?"

„Sir," pravil, „tvrdím, že jste papeženský vlk převlečený za hugenotského beránka, a dokáži to. *Wench*!" obrátil se mocným hlasem na služebnou, „pověz nám, co jsi viděla na krku toho kletého Francouze, když tě se byl svlékl, abys ho prohlédla?"

„Medailón s Marií!" zvolala služebná, její půvabné rysy se jí hněvem zkřivily a obě ruce pozvedla k nebi, jako by znovu prožívala hrůzu, kterouž v ní byl vyvolal pohled na toto modlářství.

Po těch slovech popadla na stole prázdnou konvici, rozmáchla se a vrhla mi ji do tváře.

Sklonil jsem se.

„Vzácný pane, naše stoličky!" pravil Miroul, vytáhl svoji zpod zadku a přidržoval ji před sebou.

Učinil jsem podle něho, zatímco konvice házené ze všech stran létaly kolem nás a narážely do stolu, do stoliček i do zdi za námi.

„Vzácný pane," pravil Miroul, „za okamžení bude třeba se prát."

Nastala ohlušující vřava jak od cínových konvicí, tak od křiku a nadávek, ježto se neustále linuly z hrdel a mezi nimiž slova „zrádci", „špehové", a dokonce „kralovrazi", byla nejmírnější. Uhlídal jsem, že Miroul se sklonil, přesvědčuje se, má-li v nohavicích nože, já pak jsem osahával za zády dýku po vlašském způsobu připevněnou a mumlaje otčenáš, an jsem byl nyní jistý, že smečka trhá svoje neviditelné šňůry a hotoví se každým okamžením vrhnout proti nám. Tuze zvláštní věc, třebas jsem nikterak nepochyboval o své smrti, nepociťoval jsem před ní nejmenší

obavu, zakoušel jsem toliko jistý způsob němého podivení, že můj medailón, kterýž mi byl zachránil život za noci svatobartolomějské, má být nyní příčinou mého zhubení.

Ten rumrajch znenadání ustal, jak bušení konvic, tak i křik, a já zíraje nad náhlým tichem a domnívaje se, že je znamením ke konečné štvanici, troufl jsem si vystrčit jedno oko nad stoličku a spatřil jsem uprostřed krčmy jakéhosi muže vytáhlé postavy, kterýž nepochybně přikázal to mlčení a jehož kštice planula v husté mlze tabáku ohnivou červení. Ten chlapík byl slušivě přioděn do černého sametového kabátce a do vzdutých nohavic se žlutým vyvlačováním, tyto nohavice byly podle anglické módy tuze krátké a odkrývaly vysoko stehna v černých punčochách. Přes ramena měl přehozený, nikoli však zapnutý, žlutý pláštík bez rukávů, kterýž byl sdostatek dlouhý, že se až podpatků dotýkal, zatímco naše pláštěnky ve Francii, jakž povědomo, dosahují k pasu.

Tento gentleman - neboť já ho za něj pokládal netoliko skrze jeho odění, nýbrž i skrze jistý rys povýšenosti (třebas se usmíval, jenže toliko na půl úst a nikoli bez posměšnosti) - neměl dýku ani meč a držel v ruce toliko hůl s rukojetí a stříbrným kováním na konci, touto holí, dávaje se náhle do pohybu, jal se tlouci do stolů, hosté pak co kámen tuhli, když tě procházel mezi nimi, pohlížeje jim do očí a oslovuje je jmény s týmž výhružným úsměvem. Takto kráčeje, rozděluje svou cestu drobnými údery hole a rozsévaje za sebou ohromení, došel až do kouta, v němž jsme byli my, uklonil se nám tuze zdvořile a poprosil nás, abychom si znovu sedli, dávaje nám ujištění, že už nebudeme déle obtěžováni.

Načež se postavil tváří k návštěvníkům vždy se stejným úsměvem, kterýž jako by zmrazoval ty, k nimž se obracel, jal se, ťukat holí do dlaně levé ruky a pravil tónem nebezpečně mírným a uhlazeným:

„Milí sousedé, vy si troufáte vyvolávat mi tu zmatky? Rebelie? Lechtat za mými zády hřebínek francouzského kohouta? *Bearbait* s návštěvníky z Francie? Házet jim na hlavy konvice? Vytahovat nože? (Johne Hopkinsi," pravil k muži s lišáckou tváří, „seber ten nůž, kterýž jsi upustil pod stoličku, když tě jsem vstoupil). Chcete vzít do svých moudrých rukou spravedlnost královny - Bůh ji opatruj!" („Bůh ji opatruj!" opakovali zbožně návštěvníci.) „Sousedé, zdalipak chcete vědět *lépe než já*," (při těchto slovech naráz zvýšil hlas), „kdo je přítelem královniným a kdo jejím nepřítelem? Kdo je papeženec a kdo nikoli? Kdo strojí spiknutí a kdo ho nestrojí? Jste-li profousi? Jste-li sudí? Jste-li popravčí? Kdo je zákon v této zemi?" (Pronesl slovo zákon se zanícením takřka náboženským.) „Johne Hopkinsi, co hodláš povědět na svou obhajobu, prve než tě pošlu do šatlavy?"

„Sir," pravil Hopkins vstávaje, „všecko zlo pochází z toho, že *innkeeper* tu nebyl…"

„Nemohl jsem být," pravil hospodský, kterýž stál opřený o dveře do síně a postoupil vpřed, když tě ho byl Hopkins obvinil. „Jakž to přikazuje zákon, podával jsem zprávu misterovi Mundanovi."

Slyšíce toto jméno, Miroul a já s ústy zejícími jsme si vyměnili pohledy.

„Jenomže," pokračoval Hopkins, „zlo pochází taktéž od Jany, kteráž mě podnítila, neboť mi prozradila, že Francouz tvrdící o sobě, že je hugenot, nosí kolem krku medailón a s Pannou Marií!"

„*Wench*," pravil přísně gentleman s holí, „jsi příliš žvanivá. *Innkeeper*," pokračoval obraceje se k hospodskému, „tvoje služka neumí držet jazyk za zuby v zájmu veřejného pokoje."

„Už není mou služkou," pravil hospodský maličko proti své vůli, jakž se mi vidělo. „Poněvádž její jazyk působí pobouření, Jana bude zítra z práce propuštěna."

„*Sir! Sir!*" pravil jsem tehdy, „prosím snažně, aby tato záležitost neměla následky ani pro Janu, ani pro Hopkinse. Ani jeden ni druhý nemohli vědět, že nosím medailón s Marií toliko proto, že moje matka, kteráž byla papeženkou, si při své smrti vyžádala na mě přísahu a že tato přísaha mě zavazuje. *Sir*, ještě jednou prosím, aby nikdo nebyl potrestán. Jano, seber konvice, kteréž, jakkoli jsou maličko potlučeny, mohou ještě udržet pintu dobrého francouzského vína, kteréž naleješ jednomu každému na mé útraty a náklady s tou podmínkou, že je se mnou vypijí na zdraví Jejího milostivého Veličenstva."

„Dobře pověděno a dobře učiněno, *sir*!" pravil gentleman s holí, který, složiv mi hlubokou poklonu, odešel krokem tak spěšným a byl venku tak nakvap, že jsem neměl kdy položit mu otázku, ježto mi nadouvala líce.

Taková je vážnost zákona v této zemi (a těch, kteříž jej představují, a mister Mundane k nim zřejmě patřil), že lidé, kteříž si předsevzali, že mě na prach rozkotají, mě vynášeli do nebes, jakmile se jim dostalo ujištění, že nejsem nepřítelem jejich královny a zdaleka ani jejich víry.

Toto pohotové podrobení zákonné moci je dozajista velikou silou tohoto národa, a vida to přemýšloval jsem, že kdyby armády Filipa II. přepadly ostrov, nedokázaly by snadno zdolat odpor těchto Angličanů tak pevně semknutých a shromážděných kolem své královny. Tím spíše, že nemají čas lenošit s oběma nohama v jednom pytli, kterakž jsem měl příležitost o tom se přesvědčit, nýbrž činí se a usilovně pracují na své obraně, nahradivše v Londýně dokonce střílení z luku v Tassel Clos v Bishopgate střílením z děl proti kopečkům hlíny k tomu účelu nakupeným. Na vlastní oči jsem viděl, kterak se v tomto střílení denně cvičili dělostřelci z londýnského Toweru: zvláštní podívaná na tato děla, z nichž se pálí uprostřed města, a jakž jsem pozoroval, s takovou obratností, jaké nedosahují naši francouzští vojáci ani soudím vojáci španělští. Tento ryk a tartas nám každý den připomínal, že Anglie od nynějška dobře ví o velikém nebezpečenství napadení, hrozícího jejímu ostrovu od nepřátel její svobody a jejího náboženství.

Když tě byly poháry vypity a já se vrátil do své jizby, zaklepala u mne na dveře Jana a přišla mi přednést s tváří vážnou a zkroušenou omluvy neboli, jakž pravila, svoje nejpokornější „apologie" čili obhajoby za to, že mě byla tak těžce pomluvila, nazývajíc mě papežencem a dokonce lhářem, a krom toho, pokračovala, mi vzdává „deset tisíc miliónů díků" (o tomto rčení jsem se později dověděl, že si je navykla používat královna Alžběta, a tudíž že je opakují všechny její poddané) za to, že jsem uchránil její místo v *Pope's Head Tavern*, jehož ztráta by ji odsoudila k hladovění, anať nemá nižádnou rodinu. Troufl jsem si ji požádat o políbení ja-

kožto odměnu za naše usmíření, i dala mi je tuze vážně a odvážil bych si dokonce povědět nábožně, neboť vkládala nemalou přísnost do všeho, ba i do tohoto laškování.

Veškera ta nebezpečenství a protivenství v hospodské síni zvýšila mou únavu, i vrhl jsem se po jejím odchodu na lůžko a usnul jsem, aniž jsem zavřel dveře na závoru, a spal na posteli jako dřevo se všemi oudy roztaženými, leč s duchem zmítaným těžkými sny, ježto způsobily, že jsem tuze úlevně otevřel oči, když tě jsem se probudil živ a zdráv a čilý a když tě jsem nejprve na stole spatřil hořící svíci, o níž mi bylo s jistotou povědomo, že jsem ji nezapálil, a za druhé - což přispělo k mému ouplnému probrání ze spánku – jakousi neznámou oděnou ve skvělé ustrojení a sedící důvěrně na mém lůžku, tato neznámá vidouc, že otvírám oči, stáhla si škrabošku, usmála se na mě a bez jediného slůvka mi podala ruku, a když tě jsem tu ruku líbal, přitiskla mi ji ke rtům, až mi je maličko poranila svým prstenem - a ten prsten já poznal.

„Pane," pravila, „ já opět odcházím, musím vám toliko povědět pár slov. Dnes je 22. den listopadu měsíce. 28. dne po polednách moje paní přijme pana z Bellièvre. A 28. dne večer za soumraku přijdu sem pro vás, abych vás k ní dovedla."

45. Lady T.

Mister Mundane, kterýž mě přišel nazítří navštívit, mi nekonečně děkoval za léčení a všecku pomoc, jíž jsem přispěl jeho bratrovi, kdyžtě ho byl Samarcas v Paříži mečem poranil, a poprosil mě, abych mu podal zprávu o jeho smrti, tuto zprávu trpělivě vyslechl, světlé řasy mu občas zamrkaly nad bleděmodrýma očima a na spodním rtu mu zacukal nerv, leč jinak neprojevil nižádnou známku vzrušení.

„Žasnu," pravil, kdyžtě jsem skončil, „že Samarcas po svém souboji s Johnem měl bláznivou odvahu cpát nos opět do Londýna, kdež jsem na něho nasadil špehy, jejichž bdělosti, byť byl sebelstivější, nemohl uniknout, a tak je dovedl na stopu jezuity Ballarda a Ballard na stopu Babingtonovu. Pane rytíři, jsem tuze zarmoucen kvůli vaší paní švagrové, kteráž byla pohříchu, aniž o tom měla tušení, nástrojem toho ohavníka. Její osud je všecek v rukou Walsinghama, jehož naleznete po boku královně dne 28. Nemohu o tom více povědět, moje přikázání mi zavírají ústa."

Načež jsem i já vřele poděkoval za to, že mě vysvobodil z drápů smečky v hospodské síni.

„Aj," pravil s úsměvem, „to nic není. Jakmile mi *innkeeper* přinesl knihu a já v ní přečetl vaše jméno, přiběhl jsem, obávaje se nejhoršího. Vskutku z nařízení Walsinghamova dal jsem rozšířit mezi prostým lidem Londýna fámu, že pan z Bellièvre s sebou přináší mor a že je s ním množství vražedníků hotových zamordovat královnu. Příčina tohoto přikázání byla, že jsme se snažili skrze lidové nepřátelství ochromit činnost dvou tří ligistických špehýřů, kteříž se beze sporu vloudili mezi tyto urozence. Byl jste tuze moudrý, pane rytíři, že jste se vymanil z jejich společnosti, jakmile jste odešel z vyslanectví."

„Tuze moudrý," pravil jsem, „a tuze nerozumný také, a učinil jsem to z té příčiny, aby královnin vyslanec mohl se mnou příležitostně navázat styk, aniž vzbudí pozornost řečených ligistů. Leč sám skutek, že jsem se vymanil z jejich bdělosti, jim nasadí veš do kožichu, a strachuji se, že až zpátky přijedu do Paříže, budu guisovcům podezřelejší než kdy jindy."

„Uvažoval jsem o tom," pravil Mundane. „Co byste pověděl tomu, pane rytíři, kdybyste opustil *Pope's Head Tavern* a vzal ložument u krásné a vznešené vdovy, jejímž byste byl milencem - alespoň na oko - a v jejíž společnosti by vás tito ligisté nepochybně vídali? Nebyla-li by tato dáma tuze dobrou a dostatečnou příčinou k tomu, abyste netoužil být s nimi herberkem?"

Krásná čtenářko, ježto se už usmíváte možná shovívavě, možná káravě, že mě tak bez přetrží vídáte spát v bílých peřinách při posláních a cestách mého dobrodružného života, jsem převelice rád, že vás mohu ujistit (nebo zklamat) o následcích této věci, poněvádž následky nebyly nijaké, nikoli zajisté, že se holedbám svou ctností, o jejíž křehkostí se nepřestávám přesvědčovat, najmě kdyžtě jsem mimo své město a ložument a především v cizí zemi, kde se mi vidí, že hřích je menším hříchem, jako by zákony božské i lidské zatracující nevěru z čista jasna ztratily svou sílu, jakmile byly jednou překročeny hranice. Než lady T., byť byla tuze spanilá zralou krásou, neboť dosáhla věku, kdy vděky a půvaby pohlaví vrhají své poslední lesky, kteréž by měly dojímat citlivého ducha o to více, že jsou vlast-

ně posledním vítězstvím dobytým nad smrtí, spojovala s touto podivuhodnou svůdností vznešenou duši, kteráž, málo podněcována tím krátkým a krutým setkáním, byla by toužila po dlouhém přátelství, prve než by uzdu popustila. A že se rozhodla nepopustit ji ouplně, to mi pověděla hned na počátku, dávajíc mi na srozuměnou, že ty drobné důvěrnosti, k nimž ji její úloha nutí na veřejnosti - úsměvy, pohledy, propletené prsty, doteky nohou – musejí se zastavit na prahu ložumentu, do něhož mě přijala. Dal jsem jí o tom ujištění. A žili jsme těch několik dní v dobré a přátelské shodě, tuze cudně v jejích zdech, tuze zamilovaně venku, jakkoli jsem se ovšemť nemusel tuze nutit k tomu, abych ji zahrnoval pozornostmi a lichotkami - kteréž podle mého přesvědčení přijímala věru ráda, poněvádž hrála svou úlohu s nepředstavitelnou pravdivostí, i mohl jsem věru předpokládat, že v ní nachází potěšení.

Hrdě jsem se holedbal svou láskou k lady T. na všech místech Londýna, kde jsme mohli být spatřováni panem Bellièvrem a urozenci jeho družiny, takže moje dobrodružství s tou vznešenou dámou bylo známo, komentováno a přemíláno při nekonečných vyprávěních, jejichž ozvěny dorazily až do Paříže, jakž vypovím.

Já pak bych si nemohl přát při své návštěvě Londýna průvodce nad lady T. lepšího, ani znalejšího jeho minulosti, ani svým městem nadšenějšího, to město jsem převelice chválil, abych se jí zalíbil, jakkoli jsem neshledával, že by se Aubépine býval mýlil řka, že Paříž je větší a má více obyvatel. To nelze popřít, neboť občané a obyvatelé Londýna dosahují, jakž mi lady T. pravila, počtu sto dvaceti tisíc, zatím co obyvatel našeho hlavního města je přes tři sta tisíc. Neshledával jsem rovněž, že by byl Londýn tak bohatý na krásné stavby a najmě na kostely, an značný počet jich byl rozkotán v období rozpuštění klášterů, ty kláštery byly prodány korunou bohatým soukromníkům, kteříž zbořili ty půvabné kaple, aby tam postavili buďto bólhaus neboli míčovnu, nebo krčmu, nebo zase ložument. Nesmírná škoda dojista, že toto rozkotání item toto obrazoborectví i ve zbývajících kostelích v niveč obrátilo tolik soch a tolik obrazů.

Neznamená to, že katedrála svatého Pavla a opatství svatého Petra ve Westminsteru by nebyly nadmíru skvoucí, ani londýnský Tower velkolepý a úctu budící, ani paláce královny tuze krásně vyzdobené (kterážto královna je bohatší krále francouzského co do svých sídel, neboť jich má v hlavním městě dobrého půl tuctu, pakli si dobře vzpomínám), než všechny tyto pamětihodnosti zdobí toliko jednu část města na západě; ostatek, čím dále kráčíme k východu, vyjma londýnského Toweru, je pustina, zastavěná dřevěnými domky na spadnutí se střechami z došků a z rákosí, špinavými to barabiznami, ježto myslím nemají co závidět brlohům na předměstí svatogermainském.

Co se ulic dotýče, ty jsou všude tak špinavé a smrduté a se stružkami lejn a moče uprostřed jako v Paříži, a pokud běží o vodu Temže, soudím po jejím pachu, že není zdravější vody v Seině, ani že by se v ní hemžilo méně krys a zdechlin. Celkem lze povědět, že Londýňané jsou dovednější při čerpání vody než naši Pařížané, poněvádž jsem viděl tuze důmyslné kolo připevněné k oblouku londýnského mostu, toto kolo se roztáčelo přílivem a plnilo obrovskou cisternu, kam chodilo čerpat vodu obyvatelstvo obce. Co se tkne jejího obsahu, tuze bych se obával o

svoje zdraví, kdybych měl z ní vodu ochutnat, a tím více, že mořským přílivem dostávala ta voda mírně slanou příchuť.

Divem města Londýna je po mém soudu řeka Temže, kteráž je tak široká a hluboká, že po ní mohou plout i nejmocnější galéry, následkem čehož anglické hlavní město, aniž má zranitelnost města postaveného na moři, má nicméně veškery jeho výhody, jsouc současně městem vnitrozemským i přístavem, v němž plavidla jsou u nábřeží i na kotvě v naprosté bezpečnosti.

Rodilí Pařížané si nemohou učinit nižádnou představu o nesmírnosti Temže, vedle níž řeka Seina je toliko potůčkem, ani o tom, jaký skvělý um musili mít angličtí stavitelé, aby přes ni vedli proslulý londýnský most, kterýž čítá neméně než dvacet dva oblouky, pokavád mi dobře slouží paměť. A že jich bylo tolik nutno, to rád uznávám, tak rychlý je proud a tolik dovednosti je třeba námořníkům a lodníkům, aby pod nimi provezli čluny, aniž by je rozbili o pilíře. Slyšel jsem od lady T., že kolikrátkoli královna odjíždí ze svého whitehallského paláce do Greenwiche, sestupuje po schodech k Temži a nastoupí na svůj obrovský člun s vesly, leč vystoupí u schodů k *Old Swan* a kráčí tehdáž pěšky po *Thames Street* k *Biltingsgate*, kde se opět shledává se svým člunem, s nímž veslaři bez ní projeli pod mostem, tak je nebezpečné - a nejednou bylo i osudné - toto projetí. Podobně co Její Veličenstvo, všichni mocní lidé hlavního města používají Temže jako Benátčané kanálů, alespoň od západu k východu, tak rychlou se jeví ta cesta, zatímco tlačenice v City dovoluje nosítkám, aby postupovala toliko krokem.

Jakmile jsem vkročil k lady T., ta přikázala svému krejčíři, aby mě oblékl podle módy v Londýně panující z té příčiny, že můj kabátec a najmě moje spodky by prozradily, že jsem Francouz, a uvrhly by mě do převelikého nebezpečenství napadení ze strany chodců, tolik zde moji krajané nelibě páchnou z příčiny guisovských rozbrojů. Takže za dvacet čtyři hodiny jsem se stal Angličanem, byť jen oděním, a tuze mě pobavilo úsilí lady T., aby mě naučila anglickému chození, chování a počínání: tato výchova mi připomněla moji pekelnou mušku, kdyžtě mě s takovým vyražením přeměňovala na čepičáře - tak rády si ženy i se svými milenci hrají na matky a tak rády je přetvářejí.

Lady T. mi krom toho doporučila, bych mluvil málo a potichu, mohlť by mě prozradit můj přízvuk, kterýž nebyl příkladný: moudrá to opatrnost, kterouž jsem málem porušil, kdyžtě jsem s ní přecházel po londýnském mostě a spatřil na mostním zábradlí useknuté hlavy.

„Aj," pravil jsem, „jakáť hrůza! Je-li zvykem věšet zde hlavy popravených?"

„Nikoli," odvětila lady T., „toliko těch, kteříž zradili královnu. Ty, na kteréž hledíte, jsou nepochybně Babington a jeho pomahači."

Není mi patrno, jakýž to magnet zapůsobil, že jsem si umanul přistoupit blíže, i přiložil jsem si kapesník na nos a na ústa a prohlížel si hlavy jednu po druhé. Bylo jich devět a devátá, tuze k rozeznání navzdory tomu, že byla zčernalá skrze větry a deště a od krkavců oklovaná, patřila Samarcasovi.

„Aj, mylady!" pravil jsem zprudka, „toto je jezuita, o němž jsem vám byl pověděl a který, jsa na živu, zosnoval více rozbrojů a ukul více piklů nad kteréhokoli syna temnot na světě, tělo měl bez přetrží v pohybu, hlavu zmatenou, horlivou a

uspěchanou, nohy stále na ramenou, hned byl laskavý, hned panovačný, hned úlisný, lhal více než klevetná žena, byl falešný co Janus, nebyla v něm špetka mravnosti a lidskosti, na krku mu visel kříž, leč v ruce třímal meč, a hubil svého bližního se svědomím zcela čistým a vždy ve jménu božím."

„*Hush!*" [57] pravila ke mně lady T. potichu, berouc mě rychle za ruku a snažíc se mě odtáhnout, „mluvíte příliš a přesmíru hlasitě! Uslyší vás!"

A vskutku se k nám přiblížilo pět šest skotačivých učedlníků, kteříž se potloukali s holemi v rukou (poněvádž se bez přetrží mezi sebou hádají a perou, krajčíři nenávidí tkalce, řezníci uzenáře). A jeden z nich, velký, tlustý a drzý klacek, vysoký dobře šest stop, nám zahradil cestu a otázal se lady T. s nevýslovnou drzostí:

„*Madam, is the man a foreigner? A Frenchman?"*

„*He is neither,*" pravila lady T. bez mrknutí oka. „*He is Welsh and alas, poor thing a lunatic. He is talking to the traitor's s head and expects it to answer him*." [58]

Načež jsem činil podle jejich slov, koulel očima, šklebil se a křečovitě cukal tělem, že učedlníci se sborem jali chechtat a doprovázeli nás se smíchem a veselostí až k našemu kočáru, jsouť Angličané zvyklí, aby se pobavili, navštěvovat v neděli duševně choré v blázinci bedlamském, tak je mají rádi, „jsouce sami maličko bláznivi", pravila ke mně se smíchem lady T., jakmile jsme se ocitli v bezpečí, dvířka kočáru byla zavřena a záclonky zataženy.

---

[57] *Pst (angl.)*

[58] *Madame, ten muž je cizinec? Francouz?*
Ani jedno ani druhé. Je Walesan a pohříchu chudák bláznivý. Mluví k hlavě toho zrádce a čeká, že mu odpoví. (angl.)

46. Oficiální poselství

Alžběta I. přijala pana z Bellièvre v kruhu své rady s nemalou a skvělou okázalostí 28. dne listopadu měsíce nikoli ve Whitehallu, nýbrž v Richmondu, kterýž je další z jejích paláců a jeden z nejkrásnějších. Já pak jsem měl oči toliko pro tuto velikou královnu, církve obnovené nejzazší útočiště a poslední oporu, bez níž by naše víra hugenotská byla hurtem všude ve světě rozdrcena skrze Filipa II. Pokud jsem mohl posoudit (poněvádž seděla na trůně), nebyla tuze velká, leč vzpřímená a štíhlá, nádherně oděná do skvoucího purpurového a zlatého roucha, jemuž jsem nikdy neviděl podobno krom u královny Margot při její svatbě s Navarrským, kol krku měla okruží, kteréž bylo stejně nabíraným límcem co okružím, poněvádž se vzadu na šíji zvedalo a vpředu na místě, kde se oba konce spojovaly, rozvíralo a odhalovalo hrdlo ozdobené skvělým náhrdelníkem, v němž zářil uprostřed řady perel největší rubín, jakýž jsem kdy viděl.

Perly velikosti taktéž podivuhodné visely jí co náušnice a jedna z její čelenky, kteráž, odkrývajíc nad čelem dvě bohaté lokny benátsky plavých vlasů, končila velkým třapcem pohozeným elegantně na pravé straně hlavy a ozdobeným chomáčkem bílých peříček a další perlou. Z těch pak největší visela na zlatém drátku nahoře uprostřed čela a její lesk se odrážel od matné bělosti řečeného čela, ježto bylo veliké a jasné. Zkoumal-li jsem její tvář, shledával jsem, mám-li ouplnou pravdu povědět, bradu takřka mužskou, nos poněkud dlouhý, rty tenké a vtažené, leč oči na oplátku tuze krásné, živé, výmluvné, duchaplné, bez přetrží sledující hned toho, hned onoho, v tom okamžení pana z Bellièvre, v tom okamžení spanilé urozence jeho doprovodu, prvého jako královna, ty druhé jako žena, než nikterak se nedala svést od podstatného - což byl pro ni v této danosti postoj mého pána vůči ní.

Pompézní Pomponne, kterýž neustával brousit a uhlazovat své krasořečnění od okamžení, kdy jsme opustili Paříž, dojista neusvědčoval své přízvisko ze lži a mluvil dlouhou hodinu, spokojenější sám sebou, než jím byla královna, a věru nudnější než deštivý den v Londýně. Všecko v ní semlel: velkého Alexandra, Homéra, Vergilia, Davida a Saula, Caesara a Augusta - a toho posledního podával za nejkrásnější a nejvzácnější vzor velkodušnosti skrze staletí zářící. Jsa tlumačem vyslancovým a překládaje jeho řeč po celý čas, co ji pronášel (což ještě znásobilo její délku), snažil jsem se mírnit výrazy, najmě když tě vypustil několik zastřených hrozeb týkajících se záměrů krále francouzského v případě, kdyby Mary Stuartovna, jeho švagrová, byla k smrti odsouzena. Tato zjemnění a zmírnění Alžběta neopomněla zaznamenat, jakž jsem uhlídal podle drobného zajiskření jejích krásných očí, což mi připomnělo, že lady T. se nemýlila řkouc mi, že Její Veličenstvo mluví francouzsky, italsky a latinsky tak dobře jako svou řečí mateřskou. Pakliže mě nepřerušila a nepověděla, že rozumí panu z Pomponne bez mé pomoci, bylo to soudím proto, aby umožnila svým rádcům, z nichž mnozí nebyli možná tak dobrými znalci jazyků co ona, sledovat rozvláčnou nit toho obšírného tlachání.

Když tě však Pomponne z Bellièvre skončil, chopila se slova francouzsky s takovou výmluvností, až vyslanec zůstal zkoprnělý, poněvádž mluvila co králov-

na a současně co žena a přiměla ho k mlčení jak svými důvody, tak svou obratností.

„Pane z Bellièvre," pravila hlasem jemným a zároveň pevným, uchovám si tuze dobře v paměti celou vaši promluvu z té příčiny, že jsem ji slyšela dvakráte, jednou od vás, podruhé od vašeho tlumočníka. Slyšela jsem ji tak dobře, že jsem z ní nezapomněla jediné slovo. A tuze se hněvám, pane z Bellièvre, že osobnost jako vy si dala tu námahu a přeplula moře, aby ke mně promlouvala o záležitosti, v níž bez pocty a prospěchu pro kohokoli chce měnit mou vůli, věc je tak jasná a příčina tak zjevná. Třebas Mary Stuartovna je mi poddána, poněvádž ona je v mém království a nikoli já v tom, ježto bylo její a z něhož byla vyhnána od svých poddaných po zmordování Darnleye, prokázala jsem jí nekonečné přátelské služby, což ji nikterak neodvrátilo od zlé vůle ke mně, a tak už nemám pocit bezpečnosti ve vlastním ložumentu a ve vlastním království, jsouc přepadána a ze všech stran sledována. Popudila proti mně tolik nepřátel, že nevím, kam se vrtnout. Nejsem svobodna, leč zajatkyní. Jsem její vězeňkyní, místo aby ona byla vězeňkyní mojí. Kdyby ona triumfovala, byl by to, jakž vám věru není tajno, konec jak mne samotné, tak i mého lidu, jejž chránit jsem Pánu Bohu přísahala. Přísahala bych křivě, pane z Bellièvre, kdybych vám slíbila velkodušnost, již ode mne požadujete. Kterouž bych si neopovážila požadovat od krále francouzského, mého dobrého bratra a vašeho pána, za okolností, kdy by jemu šlo o blaho státu, jako jde o blaho mého v této záležitosti. Právě naopak toužím, modlím se a zplna srdce si přeji, aby můj dobrý bratr král francouzský ráčil být ostříhán a chráněn od všech svých nepřátel tolikéž co já od svých, já, kteráž jsem toliko ubohá žena a dá mi nemalou námahu odolávat náporům a léčkám, pod nimiž klesám."

Zatímco královna promlouvala, můj zrak těkal tu po panu z Bellièvre a po těch urozencích z jeho doprovodu, ježto jsem pokládal za ligisty, tu po tvářích rádců Alžbětiných, čta u jedněch item u druhých dojmy věru odlišné. U těch prvních, navzdory dvorské zdvořilosti, ježto jim maličko uhlazovala tváře, cítil jsem zmatek, vztek a mrzení, najmě když Alžběta hovořila o nepřátelích jejího dobrého bratra Jindřicha, což mohlo mířit toliko na Guise. U těch druhých jsem uhlídal spokojenost nad diamantovou pevností jejich panovnice a současně vřelé dojetí nad tím, že ji mají mužně chránit, když se líčila co „ubohá žena" obklíčená léčkami - alespoň u těch, kdo rozuměli francouzsky a kteréž jsem viděl, kterak tichým hlasem tlumočí řeč ostatním. Já pak jsem shledával, že královna dovede nanejvýš obratně lapit srdce svých poddaných, snažíc se je přivábit silou své rozhodnosti a současně slabostí svého pohlaví.

Pan z Bellièvre navzdory pompéznosti, jíž se holedbal, měl nemalou dvorskou zkušenost a nebyl zdaleka takový hňup, aby nevěděl, co znamená tato mluva, i cítil, že nic nezíská, bude-li dále naléhat, a dlouze tedy děkoval Alžbětě za milostivé přijetí, královna pak mu pověděla několik vlídných slov stran jeho osoby (když ho byla tolik vypeskovala ve své královské promluvě) a milostivě se s ním rozloučila, zatímco její rádci, kteříž nemuseli tolik předstírat, uchovávali po ten čas tváře ztrnulejší než skály doverské.

Kdyžtě jsme vyšli z Richmondu, požádal jsem pana z Bellièvre, aby mě propustil, což on neprodleně učinil, a mnozí páni z jeho družiny se významně usmívali, vidouce mě nastupovat do kočáru lady T., kteráž na mě čekala před vchodem.

„Aj, mylady!" zvolal jsem bera ji za ruku vzápětí, co byly zataženy záclony, a pokrývaje jí tu ruku bouřlivými polibky, „jakáž to úžasná královna! A s jakou úžas budící důvtipností, ženskou i mužskou, chápe svůj stav a vládne svým poddaným! Kterak bych ji miloval a sloužil jí se srdcem blaženým až do skonání, kdybych byl Angličanem!"

„Pane," pravila lady T. s půvabným úsměvem, „neračte mi tolik olizovat ruku: počínáte si s takovou *furia francese* [59], jako byste ji chtěl sníst (čemuž se komorná naproti nám na nízké lavičce jala smát, že sotva dechu popadala). Ostatně toto pojídání není zdaleka nutné, poněvádž nejsme na veřejnosti."

Poté mě druhou svou dlaní maličko plácla přes ruku, neboť se ke mně chovala nekonečně milostivě, lichotně a škádlivě. A já, sedě po jejím boku v této těsné kolesce a cítě na svém rameni její pevné oblé rámě, pohlížel jsem na ni uchváceně a s jistou způsobou přátelského účastenství, dojat při pomyšlení, že by mě možná milovala, kdyby její povinnosti a moje nebyly tak protichůdné. Aj, čtenáři! Místo abychom se durdili na ženu, ježto nás odmítá, kolik bychom jí měli být naopak vděčni za její ctnost (pokaváde nás z té příčiny odvrhuje), pro niž bychom ji měli neskonale uctívat, a to tím více, čím je ta ctnost v tomto století vzácnější a čím lepší mínění nám skýtá o jejím pohlaví.

„Královna," pravila ke mně lady T., zatímco jsme byli u stolu v jejím ložumentu zaměstnáni pojídáním lehké večeře, „je tolik královská v trůnní síni, jako je laskavá v soukromí, jsouc přímo zblázněna dávat přezdívky svým ministrům, nazývajíc Leicestera svýma ‚očima', Hattona svými ‚očními víčky' a Walsinghama ‚maurem'. Zesnulého bratra vašeho pána krále francouzského, vévodu z Alençonu, jehož převelice milovala, aniž se odhodlala za něho provdat, poněvádž byl katolík, byla přejmenovala na svou ‚žabičku', a jeho soukromého vyslance, okouzlujícího pana ze Simieru, na svou ‚opičku'."

„Pročpak nazývá Walsinghama ‚maurem'?" řekl jsem.

„Poněvádž je chlupů a vlasů tak černých, jako by se narodil v Alžírsku. Shledáte ho notně děsivým, až se s ním setkáte."

V tom okamžení nastalo jakés rušno v předsíni a komorná uvedla dámu s prstenem, kteráž, pokavád si vzpomínáte, mě byla probudila dne 22. ráno v *Pope's Head Tavern*.

„Pane rytíři," pravila, „hodina udeřila (při těch slovech mi srdce bušilo o žebra). Račte si nasadit tuto masku."

---

[59] *francouzskou zběsilostí (ital.)*

47. Neoficiální přijetí

Když mi maska byla o pár minut později stažena, byl jsem v trůnní síni nikoli paláce Richmondského, nýbrž jiného, jehož jméno bych nedovedl povědět, Angličané tuto síň nazývají *Presence Chamber*, toto jméno mi připadá náležité, poněvádž připoutává pozornost nikoli na trůn, nýbrž na přítomnost panovnice, ježto je tam ostatně uctívána i za své nepřítomnosti. Což jsem vskutku uhlídal, pozoruje počínání služebníků, kteříž prostírali stůl pro královnu, přinášejíce jeden po druhém ubrusy, sůl, talíře, nože, víno, a jeden každý při svém příchodu i při svém odchodu třikráte poklekl před nebesy s trůnem, jako by Alžběta už byla zde. Tyto obřadnosti zajisté věc poněkud prodlužovaly - a co ji prodlužovalo ještě více, byl úřad dámy ochutnavačky (the lady-taster), kteráž, jak přišly jednotlivé krmě, neměla na rozdíl od toho, co se čtenář domnívá, za úkol ochutnávat každý chod, aby předešla otrávení Jejího Veličenstva, nýbrž rozdělovat k tomu konci několik kousků přítomným služebníkům. Tento obyčej oni nepochybně měli za velikou čest, jakkoli byl pro ně nebezpečný.

Poté, co bylo vykonáno toto opatření u všech krmí a nikdo nebyl zahynul, očekával jsem, že se objeví královna, leč místo ní vstoupil obrovitý dveřník s dlouhou rákoskou na obou koncích pozlacenou a za tím dveřníkem vběhl roj mladých a hezkých komorných v šatech nad duhu barevnějších, tyto komorné se zmocnily všeho, co se nalézalo na stole včetně ubrusů a příborů, čile zakroužily v širokých vycpávaných suknicích a zmizely tudy, kudy byly vtrhly. Usoudil jsem, že královna povečeří ve svých soukromých komnatách, a hotovil jsem se vyčkávat dobrou hodinu, když za necelých deset minut přišel pro mě obrovský dveřník s rákoskou řka, že Její Veličenstvo skončilo své hodování a přeje si mě přijmout. Což ve mně vyvolalo domnění - a to domnění lady T. později potvrdila - , že královna oproti svému otci Jindřichu VIII., kterýž byl neobyčejným milovníkem vína, krmí a žen, jí málo a pije ještě méně. Co se tkne mužů, jakkoli se dávala nazývat *panenskou královnou* a pod tímto jménem byla oslavována svými básníky, nejevilo se mi podle toho, co jsem slyšel, že by byla v té věci tak odříkavá, jak by byla chtěla namluvit svým poddaným a svému století.

Třebas jsem si po svém příjezdu do Londýna takřka denně v duchu opakoval, co mám povědět královně, nohy se pode mnou roztřásly a srdce se mi jak buben rozdunělo, když mě dveřník uvedl před královskou „přítomnosť", kteráž mě zprvu neviděla, poněvádž byla zabrána do čtení dopisu, sledována jsouc při tomto zaměstnání tuze pozorným zrakem gentlemana sedícího po její pravici, v němž jsem poznal Walsinghama podle jeho temné pleti, nikoli však podle jeho zbělalých a řídkých vlasů vyčuhujících mu zpod čepičky, ježto mu seděla na šošolce lebky a jako knězi mu korunovala dlouhý obličej, hubený a přísný, zakončený bradkou s nuznou a kormutlivou špičkou. Tělesnost se jevila neduživou, starou, nehezkou a sešlou (byť mu bylo, jakž jsem se dozvěděl později, toliko padesát šest let), leč nebylo pro mě snadné snášet blyštění jeho černých očí, lesklých a tuze hluboko v důlcích zasazených. Za ním stál mister Mundane - soudím, že byl jeho pobočníkem - jediný, kdo se na mě při mém příchodu usmál. A lady Markbyová (to bylo

jméno dámy s prstenem) stála za královnou a četla jí přes rameno, než se svolením Alžběty, ježto dokonce vyčkala, až dočte stránku, aby obrátila list.

„Nuž dobrá," pravila konečně královna, „je to všechno znamenité, *my moor*[60]; zítra třeba ten dopis odeslat."

„Račte jej tudíž podepsat, Vaše Veličenstvo," pravil Walsingham, namočil pero do inkoustu a podával je královně.

„Žel, *moor*," pravila prudce královna, „mám nemocný palec: nemohu pero udržet. Podepíši zítra."

„Vaše Veličenstvo," pravil Walsingham, „máte-li v palci dnu, je třeba jej léčit."

„Jakže!" zvolala Alžběta, kteráž se náhle s hněvivým pohledem zvedla, jala se přecházet sem tam po síni a vrhala na Walsinghama, Mundana a lady Markbyovou rozhořčené pohledy. „Kdo si troufá povědět, že náš královský palec trpí dnou? Mordié! Nikdy jsem neslyšela slovo nestoudnější! Tento palec," pokračovala mávajíc jím před sebou, jako by ho chtěla obžalovat, „spáchal hřích, že ztvrdl, opuchl a bolí. Než pro Kristovy svaté rány, já tvrdím, že tento palec nemá dnu! Nemůže mít dnu! Mordié! *Netroufal by si* mít dnu!"

Po těchto slovech se náhle usmála, jako by se sama pobavila tímto prohlášením, a pokračovala zpolou vážně, zpolou sama sobě se posmívajíc:

„Ostatně, kdo řekl, že mě bolí? Vždyť mě nebolí, ani co by se za nehet vešlo! A já dnes večer ten dopis nepodepíšu, poněvádž nechci. *Moor*, slyšel jsi?"

„Ano, Vaše Veličenstvo," pravil Walsingham s povzdechem, a Mundane a lady Markbyová těžíce z toho, že stáli maličko v pozadí, vyměnili si úsměvy. Já pak jsem přemýšloval, proč mají Angličané na kontinentě pověst, že jsou maličko náměsíční: je to dojista proto, že jim příklad přichází shora.

„Může být," pokračovala královna, „že někteří lidé u dvora mají nevalné zdraví, než přeji si, aby bylo připomenuto a všude vyhlášeno, že vladař tohoto království má zdraví co diamant pevné!"

„Neopomenu to učinit, Vaše Veličenstvo," pravil Walsingham.

„A povězte také všude, *my moor*," pravila královna vrhajíc na něj pohled co nejlaskavější, „že můj státní sekretárius se má znamenitě!"

„Povím to," pravil Walsingham s povzdechem, po němž následovalo zakašlání, a hluboké černé oči se mu zastřely melancholickým závojem, an byl už postižen chorobou, kterouž nemohl léčit, trávilť své dny i noci horlivou službou královně: trpěl nesmírnou únavou bez oddechu a odpočinku a vskutku na ni zemřel o necelé čtyři roky později.

„Hleďme," pravila královna a její zraky náhle spočinuly na mně, „*who is this*[61]*?*"

Načež se lady Markbyová sklonila a zašeptala jí do ucha pár slov.

„Přistupte, pane rytíři ze Sioraku," pravila královna.

---

[60] *můj maure (angl.)*

[61] *Kdo je to? (angl.)*

Což jsem učinil a nohy se pode mnou tolik roztřásly, že poklekajíc před ní pochyboval jsem, že bych je mohl sdostatek ovládnout. abych mohl znovu vstát. Prohlížejíc si mě okamžení tuze zvědavě, královna mi podala ruku, kterou jsem políbil, načež z náhlého popudu podala mi ji znovu, a zatímco jsem na ni opět kladl rty, druhou rukou mě dvakráte přátelsky pleskla po líci řkouc:

„Pane, zalíbily se mi vaše oči. Jsou dobré a vřelé."

Cítil jsem se na vrcholu blaženství a pohnutí vida, s jakou půvabností ke mně sestoupila, a přinejmenším jsem se do ní tehdáž zamiloval tolik, že kdybych nebyl přirozeným Francouzem a zavázán službou svému králi, byl bych jí asi zasvětil svůj život. Později, oživuje si tuto scénu - a kolik dalších podobných mi vylíčila tady T., v nichž Alžběta dvěma obratnými slovy si navždy vydobyla přízeň a oddanost toho kterého ze svých poddaných! - poznal jsem, co bylo v těchto lichotkách Jejího Veličenstva úskočnosti a političnosti. Ostatně rozeznával jsem rovněž, že ve stejném okamžení pocit, jejž vyjadřovala, zdaleka nebyl vylhaný a vycházel vskutku z dobra srdce, což následkem toho ještě lépe sloužilo jejímu účelu, poněvádž tato její upřímnost činila její lichotky veskrze neodolatelnými.

Královna ostatně si neopomněla povšimnout, kterak na mě zapůsobila, jsouc příliš ženou, aby jí to rovněž nezalichotilo, a z druhé stránky nemohouc nevědět skrze depeše od lorda Stafforda, že se jí hotovím o záměrech svého pána zazvonit zvoncem zcela odlišným, než to byl učinil pan z Bellièvre, snažila se nepochybně předstírat, že není tak netrpělivá mě vyslechnout (poněvádž by tato její netrpělivost prozradila jistou obavu nehodnou její královské důstojnosti), a přešla znenadání do hravé, veselé, škádlivé a posměvačné nálady:

„Markbyová," pravila s úsměvem k lady Markbyové, „copak provedeme s tím roztomilým Francouzem? Oženíme ho s některou z našich anglických krásek, abychom si ho uchovali na našem dvoře?"

„Račiž ho Vaše Veličenstvo oženit se mnou! Tuze si oblibuji jeho hladové oči, jimiž hltá osoby našeho pohlaví."

„Jenomže Markbyová," usmála se Alžběta, „zapomínáte-li, že máte manžela a dům ve Shropshiru?"

„Dejž Bůh, abych na to zapomněla!" pravila lady Markbyová a našpulila rty.

„Ožeňme ho spíše s mou krásnou a dobrou lady T.," pokračovala královna, „poněvádž je nyní vdova."

„Vaše Veličenstvo," vstoupil jsem do hry, „nic by mi nepřineslo takové potěšení, neboť chovám k lady T. obdiv a úctu, jenomže já už jsem ženat v Paříži."

„Aj, kterak politováníhodné!" zvolala královna, jíž to dozajista nebylo tajno. „Než dobrá, Markbyová! Nemůžeme-li ho oženit, dejme mu alespoň přezdívku. Tak ho přijmeme mezi své, uzavřeme-li jeho podstatu do slova, jímž ho označíme."

Její Veličenstvo jevilo uspokojení nad touto větou, tak bylo stejně co můj pán zblázněno do slovních umělostí, kteréž se tenkráte dostaly do módy na jejím dvoře stejně jako na našem a najmě jako v Itálii, kde prý se tato náruživost pro jemné slovní odstíny, hříčky, metafory a aliterace zrodila.

„Markbyová! Mundane! Walsinghame!" zvolala královna nezkrotně, tleskajíc rukama (které byly tuze krásné a vyzdobené nádhernými prsteny), „zapůjčte mi svůj vtip! Najděte neprodleně pojmenování pro rytíře ze Sioraku! *My moor*," pokračovala obracejíc se s okouzlujícím úsměvem na Walsinghama, kterýž ve své žárlivé letoře jako by se hněval pro všechny ty lichotky Francouzi činěné. „Přezdívku pro pana ze Sioraku!"

„Lišák," pravil Walsingham, tváře se značně nevrle.

„Nikolivěk!" zvolala lady Markbyová se smíchem, „kdyby se vloudil do kurníku, mazlil by se se slepičkami, místo aby je sežral!"

„Žabka," pravil Mundane.

„Aj, Mundane!" smála se královna, „vy nemáte nižádnou představivost! Žabka, to byl vévoda z Alençonu, kterýž byl tak malý, tak křivý a tak rozkošný. Leč nehodláme nazývat všechny Francouze ‚žabkami'. Ponechejme to označení nebohému Alençonovi, kteréhož bych si bývala vzala, kdyby moji ministři nebyli tolik proti tomu."

„Nevěděl bych o tom," pravil Walsingham rozvážně, „že by Vaše Veličenstvo činilo kdy co jiného než to, co bylo jeho vůlí."

„Vskutku," pravila královna. „Markbyová, rychle přezdívku pro pana ze Sioraku!"

„Fretka," pravila lady Markbyová.

„Ejhle, to je lepší," pravila Alžběta. „Fretka je sdostatek hezká, svižná, chytrá a statečná. Je však krvelačná. A nejeví se mi, že by pan ze Sioraku prahl po životě bližního svého, leda při sebeobraně. Nikoli, pan ze Sioraku není zdaleka tak krutě pozemský. On létá! Létá!"

„Tak mu říkejme skřivánek," pravila lady Markbyová.

„Skřivánek!" vzkřikla královna, opět tleskajíc rukama. „Palma přináleží tobě, Markbyová! Skřivánek, zračí se mi, je zázračný nápad. Pane rytíři, obětuji vám a zasvěcuji toho malého a zvláštního skřivánka až do hlubin časů. Aj, poranila jsem si ten prokletý palec při tom bláznivém tleskání! Mordié! Ten palec je palec zrádný, dám ho zítra odsoudit a uříznout!"

Čemuž se Walsingham zasmál tak významně ve svém úžasném, chmurném a mlčenlivém veselí, až jsem zůstal s ústy zejícími.

„Tome!" zvolala královna, „přines stoličku pro pana ze Sioraku!"

Přiblížil se obrovitý dveřník, nesoucí stoličku jako pírko, já pak jsem povstal, neboť po všecek ten čas jsem setrvával s kolenem na zemi před Jejím Veličenstvem, a usedl se spánky bušícími a takřka opojen úžasnou laskavostí, kterouž mi projevovala královna, a touto královnou, třebas jsem věděl, že skrze mne se obrací na mého pána, byl jsem tolik unesen, že jsem vskutku málem cítil, kterak mi narůstají křídla, jak si to žádalo moje přízvisko.

„Milý můj skřivánku," pravila královna po francouzsku, vztyčujíc se v křesle s oběma rukama na opěradlech a nabývajíc znenadání vzhled plný vážnosti veskrze překvapivé, „zazpívejte mi tu svou francouzskou písničku - a nechať je mému sluchu tak libá, jako je zpěvák příjemný mému zraku."

Toto bylo pro mě příliš. Neboť srdce mi bilo jako zvon, nohy změkly, hrdlo vyschlo a zadrhlo se a já zůstal němý, a všecko to krásné řečňování, ježto jsem si byl vybrousil podobně co Pomponne, leč ve smyslu opačném, ze mne náhle uniklo jako voda ze sudu Danaidek.

„Je to tak?" pravila královna, kteráž neméně co můj dobrý pán nemohla odolat slovním hříčkám a rýmům. „Je to tak! Můj skřivánek je němý pták!"

Načež se lady Markbyová a Mundane zasmáli a Walsingham sám se usmál, byť způsobou věru odlišným než předtím, jeho tvář, drsná a osmahlá, nabyla výrazu shovívavé umírněnosti, kteráž ve mně probudila myšlenku, že v hloubi duše zbožňuje tuto královnu, kteréž tak oddaně sloužil, směšuje ji s převelikou a náročnou láskou ke státu. Dejž Bůh, aby byli ve Francii takovíto ministři, tak poctiví a odhodlaní, více pečující o soudržnost a velikost království než o svůj život.

„Mundane," pravila královna smějíc se, „nalejte mému malému francouzskému a osobnímu skřivánkovi do zobáčku mého vína, aby ten nektar uvolnil cestu jeho hlasu."

Aj, čtenáři, kterak dychtivě jsem pil ten pohár a kterak mi osvěžil srdce příliš žasnoucí nad trpělivostí, dobrotivostí a všemi těmi krásnými projevy přátelství, ježto mi byly poskytnuty.

„Vaše Veličenstvo," pravil jsem, „všechno, co se hotovím povědět, bylo mi sděleno do ucha ústy mého pána krále Jindřicha třetího, on sám pak promlouval přímo k mé osobě v důvěrnosti a bez nižádného svědka ve svých komnatách a já se zavázal, že budu opakovat jeho slova, aniž k nim co přidám nebo co vynechám, jeho vřele milované sestře královně Anglie."

„Pravil ‚vřele milované'?" otázala se Alžběta zvedajíc obočí, ježto bylo vytrháno do přesného polokruhu a namalováno úzkou a elegantní černou čarou.

„Pravil to, Vaše Veličenstvo."

„Kterak roztomilí jsou tihle Francouzi." děla královna se zajiskřením v oku. „Strkají lásku do všeho. Než poslyšme, co přijde dále."

„Můj pán má za to," pravil jsem, „že Vaše Veličenstvo je samo soudkyní své bezpečnosti a že si má samo vybrat opatření vhodné k tomu, aby uchránilo její osobu a její království od úkladů nepřátel, byť jsou jacíkoliv."

„Můj vřele milovaný bratr," otázala se královna s úsměvem, „pravil ‚byť jsou jacíkoliv'?"

„To pravil."

„Ejhle," pravila Alžběta, „totě diplomacie machiavellská. Po Pomponnovi Antipomponne. Kterému věřit?"

„Přec tomu druhému, Vaše Veličenstvo," pravil jsem přesvědčivě.

„*My moor,*" pravila Alžběta, „cožpak si o tom myslíte?"

„Že král Francie je ze všech stran tísněn tolik, že nemůže nebýt machiavellským."

„Milý skřivanku," pokračovala královna. „mám-li tomu rozumět tak, že můj vřele milovaný bratr schvaluje proces?"

(A znovu jsem se podivoval, že jakkoli Mary Stuartovna byla v této rozmluvě všudypřítomna, nebyla v ní nikdy jmenována.)

„Nikolivěk," pravil jsem.

„Nikolivěk!" zvolala královna. „Kde je vaše galská logika? Skřivánku, tvůj závěr vyvrací tvoje premisy!"

„Ba nikoli, Vaše Veličenstvo!" pravil jsem. „Můj pán soudí, že co se tkne urážky veličenstva, výkon rozsudku má předcházet výroku soudu, a nikoli naopak."

„Výkon rozsudku má předcházet výroku soudu," opakovala královna. „ *My moor*, co mají znamenat tahle podivná slova?"

„Že zrádce se má poslat na onen svět bez procesu."

„Než to je přec mord!" pravila královna rozhořčeně, „a tuze odporující povaze mého národa, kterýž chce, by byl viník souzen náležitou formou, i kdyby o rozsudku nebylo nejmenší pochybnosti."

Nad čímž jsem se maličko pousmál, leč slovo jsem nepromluvil, nevida nižádný rozdíl v ráně oštěpem, kteráž byla zahubila Colignyho, a sekerou katanovou, kdyžtě tato sekera tak ochotně sleduje vůli vladařovu.

„Francouzi," pravil Walsingham, kterýž byl uhlídal můj úsměv, „majíce mravy odlišné od našich, chovají menší úctu k zákonu a k formám než my. Kdyžtě vladař a jeho nejbližší rádci se ustanoví, že nějaký vazal se provinil zradou, rozhodnou o jeho smrti bez soudního řízení a bez sudích a svěří vykonání rozsudku králově zabijákovi."

„Králův zabiják!" zvolala Alžběta, „je-li takový úřad v království francouzském?"

Na což, poněvádž jsem nechtěl odpovědět, Walsingham pokývl hlavou, že ano.

„Pokračuj, milý skřivánku," pravila královna, kteráž, třebas tolik zachmuřená, nechtěla v té věci dále dotírat z obavy, aby se nezdála kritizovat svého „vřele milovaného bratra".

„Ostatně," pokračoval jsem, „můj pán se rovněž domnívá, že jste lepší soudkyní než kdokoliv na světě nad způsoby a prostředky vhodnými k tomu, abyste se uchovala naživu a ostříhala mír ve svém státě."

„Nelze po tomto říci," pravila královna s úsměvem, „že chytrost je slabou stránkou krále francouzského. Pokračuj, skřivánku."

„Co hodlám povědět nyní," pravil jsem nikoli bez jistého pohnutí, „nemá spojitost s osobou, o níž je řeč, a toto poselství je tak tajné a tak nesmírné závažnosti, že mi můj pán doporučil, abych je svěřil jediné uším Jejího Veličenstva."

„Zpívej, skřivánku, zpívej!" pravila královna přísně. „Všecky uši, kteréž jsou tuto, třebas přináležejí různým hlavám, jsou moje. A já jim důvěřuji tolikéž co svým ve všem, cokoli mají zapomenout či si v paměti podržet."

„Vaše Veličenstvo," pravil jsem shledávaje s námahou svůj dech, tolik mě svírala nanejvýš nesmírná podivnost toho, co se hotovím povědět, „můj pán zvěděl, že jeho švagr a přítel král navarrský, s nímž válčí toliko se srdcem bolavým a pod krutým donucením, požádal Vaše Veličenstvo o výpomoc, zálohu a podporu, ježto by mu umožnily najmout v Německu pomocné vojsko, aby mu vypomohlo v tomto bratrovražedném boji. Vaše Veličenstvo," pokračoval jsem hlasem zajíkavým, „ná-

sledující slova jsou tak překvapivá, že si je stěží troufám povědět z obavy, že mi nebude uvěřeno."

„Mám však o tom jistou představu," pravila královna a chřípí se jí chvělo. „Pokračuj, skřivánku."

„Můj pán soudí," navázal jsem, pokoušeje se zpevnit hlas, „že odmítání jeho žádosti ze strany Vašeho Veličenstva až do dnešního dne vyplývá z obav, že by král Francie byl nad tím nespokojený, ten však by se tuze nemrzel, kdyby tato obava byla vládou Vašeho Veličenstva překonána."

„*My moor*, slyšel jsi?" otázala se královna.

„Ano, Vaše Veličenstvo," pravil Walsingham, kterýž jako by dech zadržoval.

„Pokračuj, pokračuj!" pravila královna.

„Můj pán vskutku soudí, že pomocná armáda by ve prospěch krále navarrského vyvážila síly vévody z Guise, a kdyby…"

„A kdyby…" pravila královna.

„Kdyby řečená pomocná armáda, až přestoupí hranice, se usadila v Lotrinsku, pravím správně, v Lotrinsku, a zpustošila by je, aniž by táhla dále do Francie, neklamně by na sebe přilákala vojska vévody z Guise, a kdyby tato vojska byla s pomocí Boží rozkotána nebo umenšena, král Francie by měl mnohem více volnosti k jednání s králem Navarry, s nímž se vždy dobře shodl a jehož veřejně uznal za svého nástupce na trůn francouzský."

Načež se rozhostilo dlouhé ticho a při něm nastala čilá výměna pohledů mezi královnou a Walsinghamem a za nimi mezi lady Markbyovou a Mundanem.

„Jakkoli je to vše bláznivé, je v této bláznivosti jistá logika," pravila nakonec královna, „poněvádž stejný červ provrtávající trůn vašeho pána ohlodává i trůn můj."

Učinila tehdáž znamení lady Markbyové, aby se naklonila, a hovořila jí do ucha tichým hlasem, leč zdálo se mi, že to je poselství příznivé, poněvádž lady Markbyová se po jejích slovech usmála a odešla je vzápětí opakovat do uší Walsinghama, kterýž tentokráte bez úsměvu přikývl hlavou na souhlas a rukou dal znamení Mundanovi, ten pak ukloniv se královně, v okamžení odešel.

„*Sweet* [62] Siorac," pravila Alžběta, kteráž znenadání zapomněla na moji přezdívku a na rozloučenou mě poctila aliterací. „Vyřiďte, prosím vás, svému pánovi a mému vřele milovanému bratru deset tisíc miliónů díků za posilující přátelství, ježto mi vyjevuje v této mé nynější danosti. Povězte mu, že mu přeji z dobra srdce a budu se za to modlit dennodenně, aby Pán Bůh zachoval jeho život a jeho trůn, a doufám, že Bůh učiní totéž i pro mě. Povězte mu posléze, že stran jeho posledního poselství, ježto je vskutku převeliké závažnosti, budu o něm se svou radou důkladně uvažovat, a že podle výsledků pozná, kterak o tom bude ustanoveno."

Což řkouc nabídla mi své prsty, na jejichž konečky, pokleknuv jedním kolenem na zem, vložil jsem zbožné políbení, osměluje se na sám konec vykoktat slova, ježto mě pálila v ústech:

---

[62] *sladký, milý (angl.)*

„Kéž se zlíbí Vašemu Veličenstvu, stran osudu slečny z Montcalmu…"

„Pane," pravila lady Markbyová, hurtem mě přerušujíc, „etiketa zapovídá oslovovat královnu poté, co vám ruku podala."

Vstal jsem mlčky, zahanbeně, dopáleně, s hubou zašitou po tom příkrém napomenutí, a vyšel pozpátku ze síně, skládaje Alžbětě tré nejponíženějších poklon, následován v tom lady Markbyovou, kteráž, jakmile jsme byli venku, chopila mě za paži a všeptla mi do ucha:

„Rozmilý Sioraku, zachovejte trpělivost. Ponechte královně a Walsinghamovi čas na rozmýšlení a věc se rozřeší sama."

„Pročpak masku?" optal jsem se vida, že mi ji opět podává, „a přímo zde?"

„Poněvádž nám není povědomo," pravila, „zdali se sem nevloudil nějaký španělský agent."

„Jakže?" pravil jsem, „do jednoho z paláců královninych?"

„Pročpak ne? Peníze zmohou vše. Zdaž bychom ochutnávali všechny krmě Jejího Veličenstva, kdybychom neměli tuto obavu?"

Prve než jsme dojeli k domu mé přelaskavé hostitelky, lady Markbyová, pokládajíc mi ruku na paži, ještě ke mně pravila:

„Ve vašem ložumentu na vás čeká osobní dárek, královna jej tam dala dopravit. To byla příčina, proč mister Mundane se rozloučil po francouzsku na konci vašeho slyšení."

„Aj, my lady Markbyová," pravil jsem, „nekonečně jsem vděčen Jejímu Veličenstvu za jeho milostivou štědrost, než jsa ve službách svého pána krále francouzského, nemohu pohříchu nic přijmout z rukou panovníka cizího, třebas k němu chovám převelikou lásku a uctivost."

Načež lady Markbyová se spokojila zasmáním, jsouc svým založením letory veselé a laškovné, a zašeptala mi do ucha čtveračivým tónem:

„Vyčkejte maličko, až ho uhlídáte, prve než jej odmítnete. Čeká na vás v salóně lady T."

Chtěl jsem jí zulíbat ruce, kdyžtě jsme dojeli na místo, leč ona sama odvedla mé polibky k metám libějším. Tyto něžnosti, třebas byly překrátké, mi přivolaly na mysl, že královna byla věru tuze obezřelá, kdyžtě mě pro klid mého svědomí uložírovala u lady T. a nikoli u někoho, kdo tak rád zapomíná, že má manžela a dům ve Shropshiru.

48. Pohádka o svlečeném králi

Nikoli bez jisté dychtivosti, chtěje poznat povahu a podobu toho královského daru, zamířil jsem své kroky k salónu, kdež klouzaje očima od vchodu po zařízení, ježto tam stálo, neuhlídal jsem nic, co jsem tam byl neuzřel včera.

Což mě kupodivu jistou měrou zklamalo, byť jsem byl pevně rozhodnut z příčiny shora řečené nepřijímat nic z rukou Jejího milostivého Veličenstva. U krbu plápolal oheň vysokým a jasným plamenem, a uhlídaje v zrcadle nad ním dámu, na jejíž tvář jsem neviděl, poněvádž držela v ruce jeden z těch malých vějířků tvaru půlměsíce, zhotovených z vrbového proutí, jejž nazývají v Paříži *rozvážlivost* a jejž osoby ženského pohlaví obvykle třímají před obličejem, když tě se ohřívají, aby jim oheň nehyzdil pleť a nerozpouštěl jim líčidla, měl jsem za to, že poznávám spanilou lady T. po jejích plavých vlasech item po jejím oblečení, kteréž bylo z bledě modrého saténu zlatem protkávaného. Jsa tehdy na rozpacích, mám-li raději nehlučně se vytratit, abych nerušil zadumání své hostitelky, nebo naopak k ní přistoupit, abych jí vzdal povinnou úctu, zůstal jsem maličko na vahách a nakonec jsem zamířil zpátky ke dveřím, když tě dáma, sklonivši svou *rozvážlivost*, spatřila mě v zrcadle, poté vyrazila prudký výkřik, napřímila se co šílená, vyřítila se ke mně a vrhla mi paže kolem krku.

„Aj!" vzkřikl jsem, maje hlas i hrdlo zaškrcené, „Larisso!"

Nemohl jsem povědět více, poněvádž mě objímala tuze pevně a posévala mi tvář tisícerými polibky, a já všecek bez sebe jí vracel ty zběsilé výlevy tím spíše, anžto se k mému neskonalému potěšení, že ji shledávám naživu a na svobodě, mísila její podivuhodná podobnost s mou Angelinou netoliko co se tkne rysů, vlasů, tělesnosti a postavy, než i pleti, ježto byla tolikéž co u mé zbožňované jemná, libá a provoněná, a moje srdce překypovalo vděčností k ženské chytrosti a *delicatezza* královny Alžběty, tato ušlechtilost netkvěla jen v tom, že darovala Larisse svobodu, nýbrž i ve způsobě, jakou mi tím učinila překvapení, když tě jsem již nad tím propadal zoufalosti.

Aj, čtenáři, nic se nesčítá ani nenásobí tak úžasně jako radosti, poněvádž ta pravá a základní přitahuje za sebou další, jakž tomu bylo i nyní, neboť sotva ve mně rozkvetlo štěstí, že po tolika měsících opět spatřuji svoji vřele milovanou sestru, náhle se ve mně rozvila jakožto květy to štěstí provázející i pomyšlení, že zbavím svou Angelinu nejtrýznivější starosti item že přivedu svému milému Giacomimu dámu jeho srdce.

Pan z Bellièvre, kterak mi pravil, zamýšlel zůstat v Londýně až do souzení Mary Stuartovny, aby se znovu pokusil obměkčit královnu, než já v nitru dobře věda, že po mém tajném poselství má stejnou naději na úspěch, jako kdyby se pokoušel nasadit klobouk na srpek měsíce, požádal jsem vyslance, abych se směl navrátit do Francie, aniž vyčkám výsledku procesu (u něhož hrozilo, že bude tuze dlouhý, uvážíme-li příchylnost Angličanů k náležitostem a formálnostem zákona), uváděje argumentum, že královna Alžběta mluví tuze dobře po francouzsku a moje tlumočení při tomto druhém slyšení není nikterak nezbytné. Pompézní Pomponne ze své stránky nebyl nikterak rozmrzelý z mého požádání, an se tuším dopídil skrze

jistého ligistického urozence, kterýž rozuměl dobře angličtině, o zmírněních a zjemněních, ježto moje překládání vneslo do jeho krasořečnění, a tak mi bez váhání dovolil odejet v přesvědčení, že řečený urozenec bude příležitostně tlumočit jeho slova věrněji než já.

Rozloučili jsme se nicméně s jakýms takýms přátelským zašklebením, ježto alespoň z jeho strany bylo maličko cítit zmijím jedem, než zaobaleným do dvorského nátěru a do obvyklé jeho žvanivosti. A lady T. byla sdostatek laskavá, že mě ráčila doprovodit až do Doveru ve svém kočáře a se silným zbrojným doprovodem (anglické cesty nebyly bezpečnější našich a krom toho přerušovány ustavičnými mýty, nebylo zemánka, po jehož zboží cesty přecházely, aby nás nezastavil a nevymámil z nás nějaký peníz pod nepravdivou záminkou, že je udržuje na své náklady a úpí pod těmi výlohami). Lady T. chtěla být přítomna mému nalodění v Doveru s Larissou, prve než mě opustí, což se neobešlo z její stránky item z mé bez jistého pohnutí, ani bez hrdla svírání, ani bez slziček v jejích sličných očích.

Moje Angelina nebyla doma, kdyžtě jsme dorazili do Paříže, i ponechal jsem tam Larissu a běžel do Louvru navštívit krále, kterýž se jevil být tuze spokojeným, že královna Anglie nepochybně přistoupila na jeho záměry, ježto jsem já osobně shledával poněkud křivolakými a nejistými, an Jindřich hodlal se stát takříkajíc spoluvinným na vpádu cizích vojsk do jeho vlastního království v naději, že vévoda z Guise bude jimi rozdrcen. Než bylo to uspokojení tuze krátké, neboť král se trápil rozbroji proti němu vyvolanými v Paříži, dovídaje se takřka každodenně o plánech Ligy (ježto se bez přetrží znovu rodily jako hlavy hydry), kterak uchvátit město, zhubit královu radu a zmocnit se jeho osoby, aby ji zavřela do kláštera.

18. dne února měsíce léta Páně 1587 Mary Stuartovna byla o hlavu zkrácena ve velké síni hradu Fotheringay na lešení černou látkou potaženém. Že byla vinna, o tom nemohl být nikdo na pochybách krom nejzarputilejších ligistů, opovažujících si nazývat svatou tu cizoložnou spoluvinici na zmordování vlastního manžela a zrádnou královnu, kteréž nebylo na tom dosti, že odkázala své království a království anglické cizímu panovníkovi, než strojila i úklady proti životu Alžbětině a volala z vlastního popudu po nepřátelském vpádu. Nicméně zpráva o jejím odsouzení a vyprávění o její popravě ve mně vyvolaly pohnutí, poněvádž zmordování ženy děsí mou představivost, a tak i kdyby Mary byla tisíckráte více chybující, nepřál bych si její potrestání, ani aby padla její okouzlující hlava.

Na Paříž se tenkráte snesl hrozivý déšť kázání, pamfletů, hanopisů a veršíků latinských i francouzských, kteréž z jedné stránky vynášely ke lkajícím nebesům „zářivou duši" a „královské ctnosti" „svaté mučednice" a z druhé vydávaly mučení, obecnému opovržení a temnotám pekelným královnu Alžbětu, kteráž se pro ty břitké jazyky a pod těmi zběsilými pery stávala „hanebnicí", „královnou děvkou", „nečistou fenou", „bezbožnou kuplířkou", „kurtizánou nevinnou krví léčící své malomocenství" a posléze, což po mém soudu vyzdvihlo hanlivost na vrcholek směšnosti: „ohavné vajíčko svatokrádežného krkavce", tím krkavcem byl Jindřich VIII., kterýž byl odmrštil papeže a zřídil církev anglikánskou, z té příčiny pak se

stal navždycky krkavcem a jeho dcera „krkavčím vajíčkem" dojista hodným nenávisti od okamžení, kdy proklovala svou skořápku a světlo světa uzřela.

Neklame-li mě paměť, asi v polou června se král dověděl, že na našich hranicích se strojí cizí pomocné voje, na něž nakonec Alžběta poskytla přispění králi navarrskému (k čemuž ji bylo moje poselství podnítilo), a vpravdě jsem uhlídal, že tím král, jakmile tu zprávu zvěděl, nebyl nikterak zkormoucen, poněvádž tyto voje naopak sloužily nejednou způsobou jeho machiavellským záměrům a především mu poskytly argumentum, aby se pokusil přesvědčit Guise, že se má zříci nesmiřitelné války proti hugenotům, je-li tu těžká hrozba rejtarského vpádu spočívající na království a jmenovitě na Lotrinsku, z něhož vévoda čerpal notnou část svých příjmů.

Nebylo lehké přimět Guise k setkání s králem, poněvádž se nadmíru obával nějaké léčky či přepadení, ježto by mu mohly být nastrojeny, byloť mu tuze dobře povědomo, že třebas mu vladař ukazoval dobrou tvář a třebas mu napsal přátelský list, v hloubi srdce mu nic dobrého nepřeje. Než nakonec královna matka, ježto byla spíše stoupenkyní Ligy než krále (byť byl král jejím synem) nabídla prostředkování, což ráda činívala, jela navštívit vévodu do Châlons (kde byl zřídil svoje kvartýry) a přesvědčila ho, aby zajel do Meaux domluvit se s králem. Což nakonec učinil, kdyžtě byl ještě několik dní na vahách, a během těchto dní jsme se v Meaux dověděli o smutném činu spáchaném vévodou z Joyeuse v Motte-Saint-Eloi, kde řečený vévoda zvedl boj proti čtyřem až pěti stům hugenotů, kteří, vzdavše se mu po krátkém obléhání pod příslibem zachování života, byli navzdory danému slovu a zákonům válečným nelítostně zmordováni krom jednoho, kterýž uprchl a o němž se později ještě zmíním.

Tento čin byl shledán králem a dvorem na výsost ukrutným, hodným žoldáka Ligy a nikoli zástupce Jeho Veličenstva, a jevil se ostatně tak málo přiměřeným lehkovážné, svérázné a horkokrevné povaze vévody z Joyeuse, že Agrippa z Aubigné, kdyžtě se s ním za krátký čas poté setkal, optal se ho na toho příčinu.

„Aj," odvětil Joyeuse, „kdopak nevidí, že království se rozkládá a na kusy rozpadá? Já pak chci mít podíl na jeho troskách a je mi dobře povědomo, že k tomu je třeba, abych byl vlídně zmiňován v kázáních po Paříži. Neboť tato jatka, ježto jsem přikazoval, přiznám se, toliko z drsna srdce, budou více po chuti pařížským kazatelům než bitva, kterouž bych byl podstoupil s převelikým nebezpečenstvím, leč v níž bych se k zajatcům choval slitovně."

„Je lehkovážný," pravil král před Chicotem poté, co mu byli donesli tato slova, „ale běda, je lehkovážný i v podlosti. Odpravit bezectně pět set zajatců z té příčiny, aby byl chválen z kazatelny od těch směšných faráříků, hle, to odsuzuje jedním rázem i ty faráříky, i Joyeuse."

Druhý vévoda, ten, kterýž chtěl zbavit trůnu mého pána, aby si na něj sedl sám, sebral nakonec sdostatek odvahy a troufl si vypravit se do Meaux, kde ho očekával král a všecek dvůr a kam on dorazil s početným průvodem 2.dne července měsíce. Dávno již jsem ho byl neviděl a shledal jsem ho tuze málo změněným, an byl s výjimkou snad Epernona nejvyšším, nejsličnějším, nejveselejším, nejčilejším a nejobratnějším ze všech knížat tohoto království, a krom toho málo jich bylo, kdo

by mu mohli upírat palmu vítězství co do krásné tváře, měl' oči sametové a protáhlé, rysy útlé a jemný knír na nádherně vykrojených rtech pěkně nakroucený. Nicméně po delším zkoumání, zatímco při pohledu na jeho smrtelnou schránku můj obdiv k němu každou minutu vzrůstal (tolik se mohl honosit svou tělesností), pod skvoucím zevnějškem nalézal jsem u něho chování falešné a licoměrné.

Zajisté i král hrál komedii. Na nižádné straně se nešetřilo těmi něžnými objetími, přátelskými pohledy a vlídným ujišťováním, o nichž je povědomo, zač stojí, tyto kejkle jsou toliko dvorskou svěcenou vodou, neboť postranní myšlenky nemohou být vyjevovány. Než úmysl toho přetvařování nebyl týž. Král si přál mír a vřele pro něj horoval, zatímco Guise prahl po tom, aby se brouzdal v krvi Francouzů a v bídě lidu (toho zpozdilého lidu, kterýž jej tolik miloval) a proklestil si tak cestu k trůnu, jeho duše byla ve všem trpělivá, toliko v jediném nikoli: v bažení po vládě.

Ctihodný doktor Miron dal králi téhož jitra klystýr a Jindřich, cítě se notně chorým, přijal vévodu z Guise ve své komnatě. Než nechtěje v něm vzbuzovat naději, že je nemocný a že v krátkosti vyvstane otázka nástupnictví, s námahou se dal obléci, prve než byl uveden jeho zkázonosný návštěvník, a dal obložit stůl vínem, chlebem a dvěma kapouny, kteréž přikázal Mironovi, Du Haldovi, Chicotovi a mně zčásti snísť, prve než se sám usadil u stolu se stehnem v ruce předstíraje, že pojídá maso plnými ústy, kdyžtě vstoupil Lotrinčan všecek usměvavý. Než přehlédnuv rychlým pohledem bohaté zbytky hodokvasu, přestal se usmívat a tvář se mu protáhla, byť se činil seč byl, aby ji opět zkrátil.

„Milý bratránku," pravil král zvesela, „dnes ráno jsem vzal klystýr a cítě se tuze prázdným, v okamžení jsem se opět nacpal, an mě sžíral hlad jako toulavého psa. Chcete-li se ke mně připojit, spanilý bratránku?"

„Nikolivěk, sire, totě přílišná čest a já už jsem jedl," pravil vévoda, jemuž král zlomyslně podal ruku všecku mastnou od kapouna, tuto ruku si Guise otřel o svůj knír s největší možnou uctivostí.

„Ostatně," pravil král vstávaje a otíraje si ruce i ústa do ubrousku, jejž mu podal Du Halde, „už jsem pojedl sdostatek. Člověk by neměl být takovým labužníkem, aby nedovedl zkrotit svou nadměrnou nenasytnost. *Corpus onustum hesternis vitiis animum quoque praegravat una* [63]," pokračoval rozvážně a na tváři měl spiklenecký úsměv, jako by už zapomněl, že Guise neumí po latinsku. „Neboť, milý bratránku, musíme si uchovat ducha jasného, abychom si promluvili o našich záležitostech, jsouť ony převeliké důležitosti pro budoucnost tohoto nešťastného království, ježto je tak mocně rozdíráno z příčiny náboženství."

„Žel, sire," pravil vévoda, spínaje obě ruce před sebou s nemalou zkroušeností. „Dej Bůh, aby všichni rádcové Vašeho Veličenstva byli pro obranu svaté církve katolické zapáleni tolikéž co já."

„Nebo co já," pravil král nikoli bez jistého náznaku povýšenosti, „neboť nemůžete popřít, že jsem tuze odhodlán netrpět ve svém království jiné náboženství

---

[63] *Tělo ztěžklé včerejšími neřestmi oslabuje i ducha (lat.)*

než katolické. Jenomže, milý bratránku, k tomu je třeba obezřelosti. Není vám tajno, že na našich hranicích se shromažďuje převeliká cizácká armáda, kteráž, kdybychom pozvedli zbraně proti králi navarrskému, neváhala by nás napadnout, pustošíc naše provincie, páchajíc neskonalé zlo a tvrdě tisknouc nebohý lid. Je-li stav našich záležitostí tak truchlivý a klade-li nám nutnost nůž na hrdlo, nepožaduje-li od nás tato nutnost, abychom zakoupili spíše dobrý mír než válku tak nebezpečnou?"

„Aj, sire!" zvolal vévoda, „toto já se nedomnívám! Nepřijal bych mír, kterýž by nám nedával jistotu, že víra našich otců zůstane zachována! Neboť já, sire, vás snažně prosím, abyste upřel zraky na umírající náboženství a abyste se zplna srdce věnoval jeho zachování, aniž byste k dosažení tohoto vzneseného cíle cokoli pokládal za příliš obtížné či příliš nebezpečné. Sire, váš lid se nikdy neobával ničeho jiného než úpadku zbožnosti. A je ubezpečen, že pod korouhví Páně bude moci pokořit všechny jeho nepřátele na zemi."

Že tato pokrytecky licoměrná mluva - kteráž halila krutou ctižádostivost proradného vévody pláštíkem a rouškou náboženství - způsobila panovníkovi těžkou nevolnost, o tom jsem přesvědčen, poněvádž král odvrátil hlavu, horní ret se mu škubal tikem, jejž nemohl ouplně zvládnout, a jal se přecházet sem tam po jizbě s rukama za zády.

„Milý bratranče," pravil posléze zastavuje se před vévodou z Guise, „napadloli vás, že mír neprospívá hugenotům, poněvádž za míru nad nimi zvítězíme skrze to, že oni budou mít zájem stát se katolíky nebo navrátit se k církvi katolické, buď aby získali místa, nebo aby prospěli svým záležitostem, nebo aby se oženili s osobami pohlaví ženského, je v tomto království o tolik více žen církve římské než církve obnovené. Dojista je třeba času k tomuto navrácení, než dospívá se k němu prostředky mírnými a přesvědčováním, zatímco skrze nůž vytváříme mučedníky, jejichž krev zvětšuje a živí jejich církev. Pronásledování lidí nového smýšlení započalo za mého děda, trvalo za mého otce a pokračovalo za mého bratra Karla IX. Já pak sám byl jsem jeho mečem u Montcontouru, u Jarnaku, u La Rochelle. A cožpak jsme vytěžili z tohoto takřka půl století bojů, obléhání, krveprolévání a hranic jiného než to, že král navarrský je silnější než kdykoli jindy a že naše hranice ohrožuje veliká armáda německých rejtarů? Neznamená-li pro vás nic, že musí, prve než vtrhne do tohoto království, projít skrze Lotrinsko a zpustošit vévodství, z něhož jste rodem?"

„Přijímám toto nebezpečenství k větší slávě církve katolické," pravil vévoda s hřebínkem tolik vztyčeným, jako by byl svatý Jiří povolaný skrze Pána jmenovitě k tomu, aby zdolal draka hereze, „a vy sám, sire, jste přísahal, že mu budete čelit skrze úmluvu nemourskou."

Která," pravil král hořce, „byla od těch časů tolikráte napadena a přestoupena…"

„Skrze vás, sire!" vzkřikl vévoda z Guise, skákaje do řeči Jeho Veličenstvu a hovoře tónem tak nadutým, tak úsečným a tak nestoudným, že Epernon sáhl po své dýce: což vida král, vrhl naň pohled tak přísný, že ruka arcimilce vzápětí klesla zpět k nohavicím.

Nicméně ten pohyb neušel pozornosti vévody z Guise, kterýž se zprudka kol své osy otočil, jako by se strachoval, aby ho nebodli ze zálohy do zad, a ten pohyb učinil hbitě, než s takovou neohebností, až mi vstoupilo na mysl, že má pod kabátcem drátěnou košili. Vida za sebou toliko Du Halda a mne, kteříž jsme stáli před čalouněním s tvářností tuze mírumilovnou (jakkoli naše myšlenky by ho v tu chvíli zhubily, kdyby měly tu moc), uklidnil se a chopil se znovu své nitě, pokračoval v prudkém promlouvání, byť tónem mírnějším.

„Stěžuji si, sire, na špatné zacházení s městy, kteráž žádala vykořenění církve domněle obnovené. *Rozkotali* městskou tvrz mâconskou, kteráž to požadovala. *Přepadli* Valence! *Uvrhli* v nemilost Brissaka, Croisillese, Gessana a Entraguese, poněvádž se připojili k Lize! *Utratili* k jinému účelu peníze na válku shromážděné! A z toho vyplývá," pokračoval ostře (ten vodopád třetích osob množného čísla mohl označovat toliko krále), „veliká pravděpodobnost, že *mají* stále ještě chuť herezi znovu na kůň vsadit."

„Dobře tak," pravil král ohnivě, „že je na světě princ, kterýž má větší odvahu než já ji vyhubit. Než shledávám, že příslušníci Ligy k tomu přistupují tuze potvorně. Což mi přivádí na mysl," pokračoval, vrhaje náhle svým krásným černým zrakem jiskřivý pohled na vévodu lotrinského, „ *že baží po něčem navíc*."

Tato slova a ten pohled byly tak jasné, že Guise zbledl, otevřel ústa, zavřel je a poznovu se kolem sebe rozhlédl podezíravým pohledem. Než Epernon seděl na stoličce se zkříženýma pažema a s očima k zemi sklopenýma a všichni ostatní kolem byli pařezů nehybnější, i sebral znovu odvahu, byť s tváří poněkud zaraženou co pokrytec, kterýž se vidí být zbaven svého pláštíku licoměrnosti a cítí se malým a zahanbeným.

„Jenomže, sire," pravil hlasem přitlumeným a namáhaje se poněkud, aby mohl znovu vztyčit hřebínek, „je zřejmé…"

„Leccos je zřejmější, než bych si přál!" přerušil ho opět král. „Komu není v této zemi povědomo, že mě *žádali*, aby směli zajišťovat bezpečnost proti hugenotům v provinciích, kde nebylo třeba se jich obávat co záhubců tělesných ani duševních: že mě *překvapili* a *vzali* mi Dourlens a Pondormy; že by mě bývali *překvapili* v Boulogni, kdyby byl udatný hejtman Le Pierre neodvrátil jejich úder, že mi *zmordovali* hejtmana Le Pierra úkladnou ranou zezadu po německu, aby ho ztrestali za to, že věrně sloužil svému králi; že vystavěli městskou tvrz ve Vitry-le-Francois proti mně; že *odmítli* guvernéra, jehož jsem byl jmenoval v Rocroy. A co se tkne peněz, na něž si stěžujete," pokračoval, přecházeje s náhlým zajiskřením v zracích od třetí osoby k vykání, „zdali jste nevyplýtval sto tisíc zlatých, kteréž jste dostal na postavení pevnosti verdunské? Aj, nemělo by to konce, kdybych měl všecko povědět! Je však drahně věcí, ježto přecházím, poněvádž je lépe pro vaši čest o nich pomlčet než o nich promlouvat…"

„Má čest, sire!" vzkřikl vévoda, kterýž poznovu zesinal a opíraje se zády o zeď po tomto prudkém a čelním útoku, jevil se být připraven shromáždit svoje rozptýlené síly a zaútočit, nedovolovalať mu jeho čest (kteráž ve skutečnosti byla už odedávna mrtvá), aby déle vyčkával.

Což vida král a nepřeje si roztržku, ježto se mu nehodila do jeho plánů - poněvádž počítal, že bude-li třeba a dojde-li až k válce, jakž se to jevilo vzhledem k neústupnosti Ligy, velká cizí armáda Ligu důkladně sklíčí - změnil znenadání tvářnost, hlas, pohyb a pohled s podivuhodnou pružností, a bera Guise takřka přátelsky za paži, pravil k němu tónem nadmíru bodrým:

„Spanilý bratranče, už o tom nemluvme. Vy uvádíte, kterak já porušuji úmluvu nemourskou. Já uvádím, kterak ji porušujete vy. Jedno vyvažuje druhé. Bude třeba zavést v tom pořádek, pakli to bude možné. Než pro toto okamžení - už tak dost obtížné - pojďme se poradit s mou radou, kterak zaútočit na hugenoty a rozbít armádu rejtarů, až na nás vpadne. Než prve než se o tom dohodneme, rozmilý bratranče, rád bych, abyste se co nejlépe smířil s vévodou z Epernonu, kterýž tuze prahne po cti s vámi se spřátelit."

Král toto pověděl bez sebemenšího pousmání, třebas mu bylo povědomo tolikéž co jednomu každému v tomto království, jak ukrutnou nenávist chovají k sobě tito dva mužové, kteříž oba prahnou nikoli dozajista po přátelství, nýbrž po smrti druhého, protože Guise pokládal arcimilce za nejvěrnější oporu trůnu, jejž chtěl rozkotat, a Epernon Guise za arcinepřítele svého krále.

Nicméně král ještě nedokončil své přání, že by je rád viděl usmířené, když Epernon povstal a šel k vévodovi a postavil se proti němu s tváří přátelskou a usměvavou, Guise pak mu jeho úsměvy oplácel. Dojista podivné teatrum, když ty dvě veliké šelmy zatáhly náhle své drápy, hladily se sametovými packami a tvářily se tak sladce a líbezně!

„Monseigneure," pravil vévoda z Epernonu ukláněje se, „vyprošuji si od vás čest být vaším nejpokornějším, nejbližším a nejoddanějším služebníkem."

„Pane vévodo," pravil princ, který, jakkoli samý med a nektar, nechtěl se nicméně ponížit tolik, aby nazýval arcimilce „monseigneurem", poněvádž ho považoval nebo se tvářil, že ho považuje, za povýšence původu tuze nízkého, Montpensierová dala rozhlásit skrze své kněžky a kazatýlky bajku, že je vnukem notářovým a nikoli potomkem rodu Nogaretů, jakž to tvrdil on - , „pane vévodo, prosím vás o stejnou poctu, neboť toužím toliko po tom, abych vám dobře sloužil."

„Monseigneure," pokračoval Epernon, „poněvádž nevidím v tomto království muže nad vás slavnějšího ani vznešenějšího, snažně vás prosím, abyste nakládal mou osobou a mými statky, jako by patřily vám."

„Pane vévodo, mé statky jsou též vašimi na prosté vaše požádání a snažně vás prosím, abyste využíval té trochy vlivu, jejž mám v tomto státě, jakž uznáte za vhodné."

„Monseigneure," pravil Epernon, „není přátelské služby, kterouž bych osobně nebyl hotov vám prokázat, pokavád jen budete tak laskav a požádáte mě o ni."

„Pane vévodo, neopomenu to učinit. Snažně vás prosím o totéž, co vy mne. Budu se k vám chovat jako k bratrovi mně bližšímu, než jsou dva prsty jedné ruky."

„Monseigneure, vážím si vás vskutku nade všechny velikány tohoto království, že cokoli mně nařídíte pro dobro krále, v tu chvíli vaše přikázání splním."

„Pane vévodo," pravil Guise, kterýž jako by v tom čenichal jakous míru posměchu, „splním zajisté i vaše."

„Monseigneure, zahrnujete mě přízní. Dovolíte-li, abych vás políbil?"

„Pane vévodo, toto políbení bude pro mě ctí a štěstím."

Načež dva velicí tygři si položili tlapy kolem krku (třebas by se tak rádi jeden druhému do něho zakousli) a objali se tak dlouze, tak pevně a tak láskyplně a s tolikerým hlazením a plácáním po zádech a s tolika přátelskými políbeními na líce, zkrátka a moudře laskali jeden druhého tak mocně, že byste mysleli, bůhví jak velcí to nejsou přátelé, a nakonec je musel král (jehož tato podívaná nesporně v duchu bavila) jednoho od druhého odtrhnout řka, že jeho rada je všechny tři už dobrou půlhodinu čeká.

Čtenáři, pokavád jako rodilý Francouz nemáš to vzácné štěstí a nežiješ v Paříži, což Pařížané donekonečna co pávi se honosící svým krásným městem mají zpozdile za potupu, neznáš tu lidovou hru, kterouž si hrají na dláždění sídelního města kluci z ulice: jeden z nich, ozdobený papírovou korunou, dřevěným žezlem, zeměkoulí zhotovenou z hadrů a dlouhým cárem namísto hermelínu, dřepí vážně na patníku a hraje krále, zatímco k němu postupně přistupují jeho „poddaní", uličníci co on, urousaní a ušmudlaní - kteříž poklekajíce nazývají ho „sirem" nebo „Vaším Veličenstvem" a zdobí ho skvělými tituly, při čemž jeden každý z nich mu pokaždé na odchodu ukradne některou z jeho ozdob, ten jeho korunu, onen jeho žezlo, další jeho zeměkouli, ještě další jeho dlouhý plášť. Takže koncem všech konců nešťastný panovník, jakkoli byl tolik poctěn, zůstává všecek nahý.

Toto počínání, ježto častokráte pozoruji na křižovatkách, kdyžtě kráčím ze svého domu v ulici Na rozkvetlém lánu k Louvru, a po němž jsou naši malí kolohnáti ouplně posedlí, jmenuje se *pohádka o svlečeném králi*.

Inu čtenáři, toho úterý 7. dne července měsíce král se chystal vsednout na kůň, aby se vrátil do svého dobrého města Paříže (ježto k němu pohříchu nebylo tak dobré, štvaliť je kazatelé a ligisté proti němu), a vévoda z Guise, přicházeje se s ním s jeho svolením rozloučit, líbal mu ruce kleče takřka na obou kolenou, činil mu nekonečné pokorné reverence a hlasitě a opětovně ho ujišťoval o horlivé snaze mu sloužit, i o poslušenství, poddanství a věrnosti členů Ligy a jeho osobně, ježto mu oni vždy projevovali a budou projevovat na věky věkův: tyto komplimenty všichni přítomní, mezi nimi i já, shodně shledávali přehnanými a v jejich přehnanosti takřka hanebnými, než král je snášel mlčky, zdvořile a s laskavou tváří.

Vévoda pak odejel se svou družinou (téměř už královskou co do počtu, vystrojení a skvělosti) a zamračený Epernon pravil ke králi s rukou na rukojeti dýky:

„Nač si hraje vévoda?"

„Není-liž vám to povědomo?" pravil Jindřich se zuby zaťatými, „hraje si na *pohádku o svlečeném králi*."

V černých očích se mu mihlo zajiskření a on dodal potichu tato dvě slova, o nichž je dobře povědomo, že já i ostatní máme veškery příčiny na světě, abychom si je pamatovali.

„Jen trpělivost…"

Načež stiskl rty, jako by litoval, že toho pověděl příliš, a otáčeje se k urozencům své družiny, zvolal hlasem vysokým a jasným:

„Pánové, do sedel!”

49. Žárlivost

Do Paříže jsme dojeli v noci, a rozloučiv se s Jeho Veličenstvem, kvapil jsem do svého ložumentu s Miroulem, za tmy byly, jakž nikomu není tajno, pařížské ulice málo bezpečné, a doraziv ke dveřím domu, pocítil jsem uspokojení, spatřuje v oknech jehlářství Mérigota, věrně čekajícího na můj návrat, prve než odejde spát.

Dům byl již všecek ponořen do spánku a přijda ke svým jizbám a nevida zářit svíci usoudil jsem, že moje Angelina usnula, a abych ji nerušil, svlékal jsem se v sousedním kamrlíku, kde jsem zapálil toliko jeden kahan. Načež vrátiv se s ním do své jizby, vklouzl jsem do pokrývek, kde jsem shledal teplé a hebké tělo své milované, i střežil jsem se, abych se k němu příliš tiskl a rušil tak Angelinin odpočinek, a povzdechnuv úlevou, že po tom harcování a trmácení opět ležím na této posteli, kde se mi vždy přiházely věci toliko tuze libé a tuze slastné, hotovil jsem se zhasnout plamének kahance, když jsem ztuhl co kus dřeva, uslyšev žalostný vzdech.

„Angelino," pravil jsem bera ji něžně do náručí a pokoušeje se uhlídat její tvář skrze rozcuchané plavé vlasy, „cože, ty pláčeš! Copak to znamená? Co značí tento smutek? Jaká je jeho příčina?"

„Však vy to dobře víte!" pravila hláskem tuze přiškrceným a tělo se jí takřka zmítalo štkaním a vzlykáním.

„Cože dobře vím?" opakoval jsem s ústy zejícími. „Angelino, co znamenají ta slova? Učinil-li jsem něco, co by vás poranilo? V tom případě mi to musíte bez prodlévání povědět, abych mohl to poranění napravit."

„Tu ránu," pravila s pláčem a v slzách bez přetrží prolévaných, „nebudete moci tak dobře sešít jako rány nemocných a raněných."

„Jakže!" pravil jsem tuze poplašen, leč snaže se maličko žertovat, „je to tak vážné? Spáchal jsem vůči vám hřích tak hlavní a tak přetěžký, že ke mně chováte takové záští?"

„Arciť!" pravila.

A nic jiného, neboť její usedavé vzlyky nakonec přestaly, a když jsem ji tiskl nekonečnými dotazy a otázkami se všemi přísahami a něžnostmi, ježto mi vnukala moje neotřesitelná láska k ní, nechtěla mi nic povědět, než vymaňujíc se zpolou z mého objetí a odvracejíc tvář, z níž jsem spatřoval toliko profil, setrvala v mlčení jako v solný sloup proměněná, hledíc skelným zrakem do prázdna s tělem jako kus dřeva. Drahnou hodinu jsem se ji pokoušel vyburcovat z té chmurné nehybnosti, an jsem počínal mít podezření, že její zoufalost pramení z žárlivosti, kterouž pro svou příliš hrdou povahu není svolna přiznat, i náhle mě píchlo u srdce, že se možná doslechla o té věci s Alizon v Boulogne, takže mě trýznilo svědomí, proklínal jsem se kvůli ní a cítil se na výsost nešťastným při pomyšlení, že rozkoš okamžení tak krátkého by mi mohla rozkotat lásku na celý život.

Nevěda už co činit a co povědět po neužitečném prošení a snažném žadonění, aby se mi konečně svěřila, a zmožený neustálým otáčením a převalováním na lůžku, jako bych se už škvařil v plamenech (které po mém domnění jsou vždy toliko vnitřní a od nás samých pocházející, poněvádž věru popírám trýznění pekelné ja-

kožto Boží dobrotivosti odporující), rozhodl jsem se vstát, zajít si pro svůj šat a bez mrknutí oka se obléci, moje hrdlo bylo takřka vyschlé od marných řečí, a měl jsem v úmyslu uchýlit se do svého kumbálku v přízemí, abych tam nalezl útěchu a zapomnění v knihách. Angelina byla tehdáž tímto chováním tak překvapena, že náhle započala řeč a pravila ke mně tónem tuze trpkým:

„Co to činíte? Kam jdete? Vracíte se do Anglie?"

Aj! Spanilá čtenářko, kteráž jste možná musela nějakou událost ve svém životě tajit před milencem, a kdyžtě on vás v nebezpečné rozmluvě podezíral, odhalila jste s nesmírným ulehčením, že vás pokládá za nevinnou tam, kde jste nevinnou nebyla, a za provinilou tam, kde jste byla nevinná (a můžete to dokázat), posuďte, kterak se při těchto Angeliných slovech uvolnila hruška úzkosti, kteráž mi nadouvala hrdlo.

„Jakže?" pravil jsem a vzápětí se zplna hrdla rozesmál, „do Anglie! Vyprávěli vám pohádky o krásné lady T. a o mně?"

„Krásné!" vykřikla Angelina v bouřlivém hněvu, „troufáte si povědět mně do očí, že byla krásná?"

„Vždyť ona krásná je," pravil jsem stále se směje, „a k tomu tuze ctnostná a tak věrná své královně, že byla ochotna na její přikázání uložírovat mě u sebe a předstírat ke mně milostné city, kteréž ve skutečnosti vůbec neexistovaly."

„Chcete mě balamutit?" pravila Angelina zvedajíc se na lokti, aby na mě lépe viděla. „K čemu pak sloužil takový předstíraný poměr?"

„Velice velmi posloužil mé bezpečnosti, poněvádž jsem musel královně potají vypovědět o záměrech svého pána, aniž by se to dověděli Bellièvre a jeho urozenci: z té příčiny jsem nebyl na herberku s nimi."

Na nevinnosti je nekonečně utěšlivé to, že vám propůjčuje nemalou sílu, ježto vás zadržuje od přílišného popírání - tolikéž jako vás k němu obvykle žene svažitá plocha lži, kteráž má příchylnost živit se sama sebou a množit se co ohavná prašivina. Moje úlevné rozesmání, potvrzení krásy lady T. (které by provinilec zbaběle popřel), mlčení, ježto jsem zachovával stran předmětu svého poslání (moje choť věděla, že je u mne obvyklé) a nade vše moje malá snaha po ospravedlnění, to vše přesvědčilo Angelinu, že ji zlé huby ode dvora byly oklamaly, a málem se tehdáž pokoušela omlouvat, že pochybovala o mé věrnosti, toto omlouvání jsem jí zarazil na rtech polibky, tolik bylo při vzpomínce na Boulogne mému svědomí nepříjemné.

Mluvili jsme ještě dlouhou hodinu o radostech a strastech s naším služebnictvem, o našich dětech, ježto díky Bohu byly krásné a zdravé, o proražení dveří k sousednímu domu, jejž jsem byl zakoupil, abych tam uložíroval Giacomiho, jak z příčiny strategického ústupu, jejž jsme vymyslili pro případ lidového pozdvižení, tak i proto, abych se zalíbil své choti, kteráž byla šťastna při pomyšlení, že bude mít tak blízko sebe teď provdanou, svou tolik milovanou sestru, neboť odloučení od ní v uplynulých deseti letech bylo pro ni tuze kruté. A tak nakonec, uklidněná a mlčící, usnula mi v náručí; a já ve světle kahanu pohlížel nikoli bez hluboké něžnosti a jistých mírných výčitek na ty líce, na nichž poslední slzičky ponechaly, drobné stopy. Než běda, vada našich těl, jakž povědomo, spočívá v tom, že darují-

ce nám tolikero věcí, stejnou měrou nám je taktéž berou, a že nemůžeme usnout v náručí milované, aniž se po čase naše spletené oudy neznaví a nezdřevění nám, a tak se nakonec musíme pustit a odloučit.

Moje přemyšlování se tehdáž od ní taktéž vzdálilo a já, vyvolav si v duchu to setkání v Meaux, cítil jsem se na výsost zkrušen, že licoměrná válečná strana (ach! Ty krásné oči Guisovy! Tak jasné! Tak modré! Tak falešné!) znovu ještě zvítězila nad lidskostí mého pána a nad jeho starostlivostí o nešťastný lid v tomto trpícím království. Aj, pravím to opět, kterak se mi u Velebnosti zdálo všecko nízké a nepoctivé! Jaká to škaredá duše se usídlila v tom panském rouše! Jaká to lež co sirup lepkavá v jeho zraku, hlasu, myšlení a řečňování, jak si troufl prosit krále, aby „upřel zrak na umírající náboženství". Umírající papeženství! Lze-li bez mrknutí oka pronést tak makavou šalbu! Dejž Bůh, aby papeženství bylo ve světě méně čilé, méně otylé a méně krevnaté! Méně by pomýšlelo na pouštění žilou našim ubohým hugenotům, těm, kteréť nůž, žalář a hranice ohrožují v této zemi už déle než čtyřicet let!

Zmačkněte toho krásného vévodu. Vyjdou z něho toliko nepravosti jako z boláku hnis! V krátkosti uslyšíte z jeho zlatých úst, že zde bude pronásledována církev katolická. Ostatně už to bylo praveno!

Donesou-li vás kroky v tomto vyprahlém červenci měsíci na hřbitov svatého Severina, kde se tísní zástupové, uzříte tam veliký obraz, jejž tam byla vystavila Montpensierová, objednavší ho od jakéhos mazala, z té příčiny, aby pohnula důvěřivý lid k válce. Jsou na něm v divokých barvách znázorněna ukrutná muka a podivuhodné nelidskosti, jichž se prý dopouští královna Alžběta na katolických poddaných: kleště, španělské škorně, lámání kolem, kůly, čtvrcení, vykleštění, oběšení, všechno tam je, nepočítaje droboť znásilněných dívek a pacholátek na rožni. Při pohlížení na tyto hrůzy (po nichž jsem neviděl v Anglii nejmenší stopu) naše nebohé pařížské ženy vzlykají, zatímco naši dobří hoši skřípají zuby a po návratu domů brousí si nože na hugenoty, o nichž jakýsi Kuba, podávající s hůlkou v ruce výklad tohoto vznešeného obrazu, jim pravil a co evangelium opakoval, že se jich deset tisíc - jakž dobře víš, čtenáři - ukrývá v brlozích na předměstí svatogermainském a že čekají toliko na znamení Navarrského (naznačuje se, že král je s ním spolčen), aby se vrhli na Paříž!

50. S poselstvím v Sedanu

Léta Páně 1587 v srpnu měsíci, na den si nemohu vzpomenout, král mě vyslal do Sedanu se zvláštním posláním k vladaři tohoto města, mladému vévodovi z Bouillonu. Toto poslání bylo velice tajné a svou povahou mohlo posla uvrci u veliké nebezpečenství, i přikázal král Fogacerovi, aby rozšířil fámu, že jsem se uchýlil do Saint-Cloudu k baronovi Quéribusovi, abych se tam vyléčil z choroby, ježto přinášela nebezpečenství nákazy - to pro odstrašení zvědů a ligistů, aby tam nestrkali nos. A vskutku jsem odejel převelice nápadně do Saint-Cloudu, takřka ležící ve svém kočáře a nalíčen bělobou, abych se zdál být sinalejším (Miroul vyprávěl v sousedství, že jsem na tom tuze špatně), leč se silným zbrojným doprovodem zapůjčeným od Quéribuse a složeným z mužů, kteříž mě už byli doprovázeli do Boulogne a jejichž oddanost jsem byl získal prostředky, o nichž bylo praveno.

Král na mém poslání peněz nešanoval, i zůstal jsem v Saint-Cloudu po čas potřebný k tomu, abych pro všechny zakoupil převelice dobré koně, an jsem věděl, že okolí Sedanu počalo být znepokojováno houfci Guisovými, ježto neobléhaly přímo město, leč držely tuze na uzdě, jakkoli král Guise častokráte vyzýval, že má své síly z těchto končin stáhnout, jeť jejich další setrvávání v těchto kvartýrech jemu na obtíž. Neboť král očividně chránil vévodu z Bouillonu, třebas to byl hugenot, nechtěje, aby jeho malý státeček padl do rukou Guise, kterýž byl již uchvátil Toul a Verdun (leč ztroskotal před Metami) s tím oumyslem, aby uzavřel šraňky hranice, kudy by německá knížata mohla přispět na pomoc buď hugenotům, nebo francouzskému králi.

Chtěl jsem velice zdravé, rychlé a statné koně z té příčiny, že kdybychom narazili u přístupů k Sedanu na guisovce, jediné rychlost by nám umožnila uniknout jejich přesile, což se věru potvrdilo nikoli jedenkráte, nýbrž dvakráte, neměliť jsme tehdáž čas ani vystřelit z bambitek, prve než jsme vzali do zaječích, a dobré nohy našich koní nás mžikem donesly do bezpečí.

Mladý vévoda z Bouillonu, pán Sedanu, stěží překročil dvacet let, a byl by všecek jako buk a jako lilie, kdyby tyto lilie nebyly tak bledé, neboť vévoda trpěl horkou nemocí a plicní chorobou, jakž jsem už věděl a jakž se mi to na prvý pohled potvrdilo. Což mě přimělo povědět mu - byly kolem něho svatouškovské tváře, ježto se mi málo líbily - že se jmenuji Dubosc, že jsem jedním z lékařů krále a ten že mě k němu posílá, abych se přesvědčil, zda bych nemohl vyléčit jeho neduhy. A takto se mi poštěstilo, že jsem ho mohl prohlížet v soukromí a v bezpečí před našpicovanýma ušima, i pověděl jsem mu svoje tajné poselství, že totiž veliké cizí vojsko rejtarů, na jehož velení se má podílet s Prusem Fabianem z Dhony, se zastavilo v Lotrinsku a pustoší je, aniž se tlačí dále do království, snažíc se přilákat a rozprášit vojsko vévody z Guise, a kdyby v tom nešťastnou náhodou neuspělo, má možnost uniknout a vrátit se na své německé základny, neboť je tuze blízko od svých hranic.

„Aj," začal mladý vévoda, jemuž dojista nechyběla důvtipnost, „totě příčina jasná a očividná! Krom toho bych to chtěl učinit také proto, abych se odvděčil králi francouzskému, kterýž mě od dávných časů chránil před krutým utiskováním vé-

vody z Guise. Než pochybuji, že by se mi to mohlo podařit, neboť Fabian z Dhony očekává, že mu bude velet toliko francouzský princ z krve královské, a poněvádž ani Navarrský, ani Condé nemohou se plahočit až sem, nebude chtít být pode mnou ani poslouchat moje rady, anžto je skoro dvojnásob tak starý co já a drží mě za holobrádka bez vojenských zkušeností, což je pravdivé, a bez rozumu, což je klamné. Tu špetku rozumu bychom museli hledat spíše v jeho hlavě…"

„Monseigneure," pravil jsem, „budete mu moci povědět alespoň to, že je to přání krále francouzského, kterýž, kdyby měli být rejtaři poraženi; zajistí jejich ústup a jejich návrat domů. Je nanejvýš důležité, abyste věděl, že můj pán rozdělil své síly takovou způsobou, aby zůstal pánem situace. Z jedné strany nemohl než svěřit Guisovi armádu sdostatek silnou, vzrostlou ještě o síly Ligy. Totě právě armáda kterouž Dhona a vy sám, urozený pane, budete mít před sebou v Lotrinsku, pokavád převáží moudrost a vnukne vám, abyste tu setrval. Z druhé strany Joyeusovi, kterýž, přešed k Lize, je nyní zbaven bývalé královské přízně, dal můj pán armádu, již pokládá za příliš slabou, aby porazila Navarrského, než za sdostatek silnou, aby ho držela na uzdě. On sám se usadil na Loiře s hlavním vojem své armády, aby příležitostně zabránil Navarrskému spojit se s rejtary a aby nakonec diktoval mír všem, kdyby, jakž doufá, Guise byl poražen v Lotrinsku a Navarrský zastaven v kraji girondském.

„Totě plán machiavellský," pravil vévoda z Bouillonu s chytrým úsměvem, „a dělá čest důvtipnosti mého vřele milovaného bratrance krále francouzského, kterýž zachází se svými soupeři jako s přáteli a se svými vlastními generály jako se soupeři."

„Což oni dozajista jsou, monseigneure. Kdo by o tom mohl pochybovat? A komu není povědomo, že král francouzský vede tuto válku toliko s největším odporem a přemáháním a že se přinejmenším stejně obává ji vyhrát jako prohrát, poněvádž vítězství Guisovo v Lotrinsku a Joyeusovo v kraji girondském by otřáslo jeho trůnem."

O dva dny později jsem opustil toho mladého vévodu z Bouillonu, tak spanilého, tak milého a tak na smrt nemocného.

A žádaje ho o rozloučení pochyboval jsem, že by mohl žít déle než několik měsíců, nebo dokonce vydržet na koni po čas tažení, a ještě méně přesvědčit Fabiana z Dhony, aby vytrval v Lotrinsku, když bažení po vzatcích tak mocně přitahovalo jeho houfec k Paříži, kteréžto dobré a bohaté město bylo tuze silným magnetem pro krunýře rejtarů.

Jakž bylo dohodnuto s Jeho Veličenstvem, nevrátil jsem se ihned do svého domu Na rozkvetlém lánu v Paříži, nýbrž do domu Quéribusova v Saint-Cloudu a v noci, abych nebyl spatřen na koni. A tam při příjezdu otázal jsem se Quéribuse, kterak se vede Angelině a mým dětem, on pak mi odvětil, že na královské přikázání je odvezl minulé pondělí na mé malé zboží u Osekaného dubu, poněvádž moje městské sídlo bylo za mé nepřítomnosti v noci přepadeno dobrým tuctem nanicdobrých darebáků, kteříž se snažili vniknout dovnitř, útočíce na vrata sekyrami a kyji a pokoušejíce se založit tam oheň skrze petardy, ježto se Miroulovi vodou shora vylévanou podařilo uhasit. Mérigot tehdáž střílel z okna jehlářství ze dvou há-

kovnic (jeho žena mu jednu nabíjela, zatímco on pálil z druhé) a také Giacomi se do toho vložil ze svého domu s bambitkami, a tak naši ničemové utekli, ponechávajíce na místě své mrtvé druhy a odnášejíce raněné krom jednoho, jehož měli za mrtvého, leč kterýž nicméně byl naživu sdostatek, aby vyznal Mikuláši Poulainovi, že jejich tlupa dostala za toto činění tučnou částku od majordoma velkého domu. Což Mosku (nebo Leona) přivedlo na myšlénku, že za tuto krásnou nitku tahala ruka Guisova k zmasakrování mého domu.

Při této zprávě, kterouž mu nazítří podal Quéribus, král se hrůzou zachvěl kvůli mně, an se byl téhož dne dověděl, že statečný pán z Grillonu, jehož byl jmenoval guvernérem Boulogne místo pana z Bernay, zázrakem unikl pokusu o zmordování na něm spáchaném skrze jakéhos vojáka v žoldu vévody z Aumale. Z čehož Jindřich usoudil *primo*, že Liga nespolkla báchorku o mé chorobě a usoudila, že někde pracuji v jeho službách - aniž snad přesně věděla kde - , *secundo*, že lotrinští princové se vrátili ke svému ďábelskému plánu zmordovat jednoho po druhém jeho nejvěrnější služebníky či úředníky, aby ty zbylé ohromili hrůzou a vyhloubili kolem krále kruh prázdnoty.

„Král," zakončil Quéribus, „si přeje, abyste se uzavřel na svém panství u Osekaného dubu a nevkročil do této záhubné Paříže, pokavád válka neskončí."

„Aj," zvolal jsem „kterak mě to mrzí a hněvá! Jakže? Ani v jeho táboře v Gien nad Loirou, obklopen jeho houfy, bych nebyl v bezpečí?"

„On tak soudí."

„A mé poslání?"

„Prosí vás, abyste se s jeho výsledky svěřil mým uším. Budu vašimi ústy."

„Hubené výsledky, Bouillon chce to co král, nebude však moci to vykonat. Síla této velké cizí armády tkví v jejím počtu. Její slabost pak spočívá v tom, že čítá francouzské hugenoty, německé rejtary a Švejcary, a ti všichni se navzájem špatně snášejí a krom toho mají dva velitele, kteříž sebou opovrhují: Bouillona, jehož Dhona pokládá za holobrádka bez zkušeností, a Dhonu, jejž Bouillon má za hlupce. A nadto nebohý Bouillon je zachvácen oubytěmi, ježto ho den ode dne hubí."

„Toť vskutku výsledek hubený," pravil Quéribus, „na všechny ty peníze, co stálo tři krále šikování té veliké armády.

„Tři krále?" pravil jsem, „kterak na to přicházíte, že byli tři?"

„Navarrský, Alžběta…"

„A třetí?"

„Jindřich."

„Jakže?" pravil jsem s ústy zejícími, „Jindřich?"

„Podtají, prostřednictvím Bouillona. Tak se to alespoň šeptá u dvora."

„U ligistů?"

„Nikoli. U nejvěrnějších služebníků královych. Aj, milý bratře! Je-li toto pravda, jde mi to příliš pod kůži: platit za to, abychom se dali napadnout!"

„Nikoli, můj Kverulante!" pravil jsem s úsměvem, „za to, aby napadli Lotrinsko, rozkotali je a porazili Guise."

„Aj," pravil Quéribus, vkládaje do dlaní půvabnou hlavu, „Machiavelli! Machiavelli! Machiavelli! Je-li vám povědomo, že Navarrský taktéž požádal Bouillo-

na, aby zůstal v Lotrinsku? Chce odvrácení rejtarů a nikoli spojení s nimi, an si nepřeje, aby vděčil za vítězství cizí armádě, a rovněž netouží po tom, aby byl nucen postavit se na odpor králi, kterýž ve svém táboře v Gien nad Loirou dennodenně opakuje: použiji svých nepřátel, abych se pomstil svým nepřátelům. Král to praví po latinsku."

„Po latinsku je to takto," pravil jsem maličko se holedbaje: „*De inimicis meis vindicabo inimicos meos*. Totě verš z Písma svatého,"

„Aj, milý Petře, kterak jste učený! Kterak lituji, poslouchám-li vás, že jsem v časech mladostí nestudoval nic než šerm!"

„Také máte nejjemnější ostří v království a krom toho po třicítce takový vzhled, že k vám vzhlédá nejedna hlava…"

„Totě pravda," pravil Quéribus otáčeje trupem v bocích, aby se pochlubil svou vosí postavou. „Než o vás se šeptá, milý Petře, že v Londýně…"

„Třesky plesky a holub na střeše! Marně jsem se namáhal! Toliko jsem se květnatě dvořil květině, kteráž se nechtěla dát utrhnout, ba ani nedovolila pel otřít!"

Což můj Kverulant tuze rád slyšel, neboť mi byl odjakživa přiřkl úlohu, kteráž obnášela učenost, výmluvnost a obratnost, nikoli však svůdnost, kteráž po právu přináležela stejně co jeho baronská korunka toliko jemu.

„Že jsem nebyl s vámi v Londýně!" pravil s úsměvem, „byl bych vaším *druhým já*."

„Mým prvním, chcete-li povědět? Neboť nepochybuji, že sotva byste přišel, mohl byste pronést co Julius Caesar: *veni, vidi, vici.*"

„Co to znamená?" pravil zvedaje obočí, ježto jako u krále bylo vytrháno a namalováno.

„*Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem.*"

„Znamenitě!" zvolal Quéribus nadšeně a se smíchem. „Nejznamenitěji! Pro smilování! Jaké to mocné a hrdé heslo! Petře, musíte mi je napsat po latinsku, abych se mu naučil nazpaměť a příležitostně si je připomněl. Ba ještě lépe, dám si je vyšít zlatými písmeny zespoda do svých nohavic, abych je měl stále na paměti, kolikráte se budu svlékat!"

Nikoli bez malenkonie jsem přihlížel, kterak příští jitro odjíždí se svým zbrojným doprovodem na tuze krásném hnědouši do králova tábora v Gien nad Loirou, záviděje mu jeho dovádivou bezstarostnost dvorského šviháka neboli světáka, kterak my pravíme, jako by ta dvě slova neznamenala jedno a totéž. Přes všechny své koketní frivolnosti Quéribus alespoň zůstával věrný svému králi. Nikoli, že by chápal, kam Jeho Veličenstvo směřuje, nicméně však je sledoval, bylo to věcí jeho šlechtické cti, třebas mu hrozilo převeliké nebezpečenství, neboť Liga přísahou stvrdila smrt všech „politiků" a rozkotání jejich domů, jakmile dobude vítězství.

51. Ani dobré ani špatné zprávy

Celý podzim jsem si okusoval nehty na svém malém zboží, nikoli že bych se neměl čím zaměstnávat, an jsem dokončoval opevňování podle mespechského vzoru a hospodařil na své půdě podle dobré hugenotské šetrnosti, tuto půdu jsem zvětšil v minulých létech díky štědrosti svého pána. Ostatně nelze povědět, že bych někdy cítil dlouhou chvíli, dokonce ani na poušti, neboť jsem člověk, kterýž dovede vychutnávat půvaby domácího prostředí. Angelina, moje krásné děti, moje knihy, moje projížďky koňmo po lesích v Montfort-l'Amaury a večerní besedy v mé hodovní síni s několika sousedy, malými zemánky, bohatšími na venkovské ctnosti než na denáry, by bývaly postačily udržovat moje blaženství nebýt toho, že z vůle svého pána jsem byl držen daleko od královské služby, o níž jsem byl věru přesvědčen, že se stala přímo podstatou mého života, poněvádž jsem si byl jist, že slouže králi sloužím krom jemu samotnému i udržování státu, zachování míru a vítězství snášenlivosti.

Pro smilování! Kolikrát ve své nucené venkovské nečinnosti jsem snil a probíral, aniž jsem se toho mohl nabažit, vzpomínky, směšné i nebezpečné, na svá poslání do kraje guyennského, do Boulogne, do Londýna a do Sedanu! Vidělo se mi, že tehdáž žiji, čím více se jevil můj život ohroženějším a také užitečnějším, byl jsem v rukou Jeho Veličenstva co tkalcovský člunek, jezdil jsem a pobíhal sem a tam, jsa postrkován Jeho Veličenstvem, než vždy uprostřed plátna, jejž ono utkávalo a rozetkávalo na ochranu svého trůnu proti těm, kteříž ho chtěli z něho vystrnadit a jeho lid tisknout válkou, krveproléváním a inkvizicí.

Zval jsem zhusta ke stolu faráře Amelina z Montfortu, jenž byl muž sdostatek dobrý a opatrný, ligista jen potud, pokavád to bylo třeba pro jeho bezpečnost, nikdy nekázal proti králi a zřídka proti arcimilcům, byl tuze umírněný ve všem, ba i ve svém chování a až do své tělesnosti. Neboť nebyl ani velký ani malý, ani štíhlý ani břichatý, ani vlasatý ani plešatý, ani mladý ani starý, ani chorobný ani zdravím oplývající, ani chlípný ani opravdu cudný, ani rád si nahýbající ani pitím opovrhující, ani velký jedlík ani střídmý, ani lakomý ani rozkazovačný, ani hlupák ani chytrák, ani výmluvný ani koktavý, ani vzdělaný ani nevědomý, ani zbabělý ani statečný, ani v díle horlivý ani lenivý, a cokoli kdy pravil nebo navrhoval nebo naznačoval nebo usuzoval, o čemkoli lamentoval nebo nač si stěžoval, nebylo nikdy ani ryba ani rak…

O jeho tváři nebylo lze povědět, že je kulatá, oválná či hranatá, třebas byla od toho všeho trochu; o jeho zraku, že je upřímný či falešný; o jeho nosu, že je tenký nebo baňatý; o jeho zubech, že jsou dobré nebo špatné, poněvádž se usmíval, aniž je ukazoval; o jeho hlasu, že je silný či slabý, poněvádž otevíral tak málo ústa, aby jej vypouštěl.

„Aj, pane rytíři," pravil usedaje k mému stolu onoho nevlídného 16. dne listopadu měsíce, kterýž zůstal tak živě v mé vzpomínce, a kdyžtě mi byl složil, odpovídaje na můj pozdrav, poklonu ani chladnou ani vřelou, „včera byl u mne pan abbé z Barthes, kterýž mě navštěvuje dosti často, an má pozemky v Mesnuls. Je to,

jak jsem vám tuším byl pravil, zpovědník pana kancléře z Villequieru, a vrátiv se z Paříže přinesl mi noviny o válce, již vedeme."

„A jakéž jsou?"

„Ani dobré ani špatné," pravil farář Ameline.

Na to bych býval mohl přísahat! A vida, kterak sedí a žvýká šunku, vyčkal jsem, až dojí, a pravil jsem:

„Inu povězte!"

„Před nedávnem byla armáda urozeného pana vévody z Joyeuse úplně rozprášena a poražena u Coutras králem navarrským 20. dne října měsíce, množství katolické šlechty pobito a pan z Joyeuse, svržen z koně, mávaje svou rukavičkou a křiče: ‚Tuto lze získat deset tisíc zlatých!', vzápětí měl hlavu roztříštěnu ranou z bambitky od jistého muže, tento muž se ukázal být jediným, kdo přežil krveprolití, rozkázané vévodou v Motte-Saint-Eloi."

„Nepřípadné na krveprolévání," pravil jsem, „krom jeho nelidskosti je to, že vždy zanechává po sobě svědka nebo mstitele, a toto je poučení, z něhož nikdy nikdo nemá prospěch, poněvádž po něm zemře."

Pravil jsem toto, neboť jsem se nemohl veselit nad vítězstvím Navarrského, ani jsem nechtěl nad ním truchlit.

„Nejpodivnější na této věci je," pokračoval farář Ameline, „že král navarrský zvítěziv, rozpustil svou armádu a zmizel. Dokonce běžela fáma, že je po smrti. Tomu já nevěřím. Kdyby býval byl zhuben, ukazovali by jeho tělo *urbi et orbi*. Tudíž žije."

„A nyní tu dobrou," pravil jsem obávaje se nejhoršího.

„Veliká armáda cizozemců, kteráž prý měla zůstat v Lotrinsku, se rozptýlila po království, an jeden velitel ji tahal hot a druhý čehý v neskonalém zmatku, a nakonec se dala překvapit a porazit u Vimory skrze vévodu z Guise, kterýž z ní pobil dva tisíce mužů."

„A kampak," pravil jsem, „se podělo těch dvacet tisíc zbývajících?"

„Není mi povědomo," odtušil farář Ameline, kterýž po okamžení co blesk trvající jevil jisté překvapení, že nemám takovou radost, jakž by se dalo očekávat.

Vzápětí toto zpozorovav, pravil jsem nikoli bez jisté vážnosti:

„Po mém soudu to dobré a špatné se příležitostně vyvažuje. Třeba vyčkat, kterak je tomu z jedné stránky s králem navarrským a z druhé stránky se značnými zbytky cizácké armády, abychom poznali, je-li tu příčina k veselení."

„Aj, ona tu však už je!" zvolal farář Ameline. „Vítězství vévody z Guise je všude přijímáno co věc slavná a s obrovským jásáním! V Paříži jsou všude radostné ohňostroje, plno zpráv tištěných i na křižovatkách vyvolávaných, korouhve rejtarům sebrané, *Te deum* v kostelích, veřejné modlitby a díkuvzdání."

Aj, přemyšloval jsem, vizme tu Ligu! Ze skřivánka činí orla, ze zemského červa papouška, kterýž mele kol dokola o vznešených ctnostech nového svatého Jiří. Vsaďme se, že Montpensierová je tuze zaměstnána nakupováním taftu, aby zhotovovala praporce uzmuté nepříteli! A jakž nekonečné a zběsilé jsou ty třesky plesky z kazatelen k velké slávě Guisově!

Dalo mi dosti námahy, abych skryl před farářem Amelinem niterné skřípání zubů, předstíraje umírněnost, kteráž mu nebyla cizí, neboť on sám se málo holedbal ze zakořeněného zvyku vyhýbat se krajnostem. A nakonec obávaje se, aby se nerozpomněl na mou nerozhodnost, daroval jsem mu látku hodnější k zapamatování, neboť jsem ho na odchodu podmazal několika zlatými věda, že se pustil do opravy střechy své fary, bylať u sakristie tentokráte už hotová.

Znávalť jsem Anna z Joyeuse v Montpellieru, když mu bylo sotva pět let a když býval dojista nejhezčím pacholetem všeho stvoření, byl bělostný co lilie a růžový co růže, vlasů zlatých, očí modrých a způsobů tak mazlivých, tak otevřených a takovou oblibu vzbuzujících, že jste naň nemohli zrak vrhnout, aniž jste se do něho rázem zamilovali.

Jeho otec vikomt z Joyeuse byl guvernérem v Montpellieru, a poprvé jsem pacholíka spatřil stát po vikomtově boku, když on pojídal své krmě - zjemnělost tehdáž nevídaná - jedněmi z těch malých vidlí, zcela maličkou zdrobnělinou těch, jichž se užívá k nakládání sena a ježto potom u dvora, kam je byl zavedl Jindřich III. (k nemalému pohoršení staromilců), byly nazvány *vidličkou*.

Anna, jehož obraz se mi tehdáž vtiskl do paměti v barvách tak přesných a tak půvabných, měl křtaltík takový, že přečníval tehdáž o hezkou plavovlasou hlavu stůl, u něhož seděl jeho otec, nikoli však o více. Byl oděn od hlavy k patám do bledě modrého hedvábu, neměl však okruží, nýbrž velký přehrnutý límec, kterýž odhaloval něžný a hezounký krček. Jevil se co čilý, čtverácký a šibalský smíšek, nicméně už tuze dobře vychovaný, a hleděl hned s láskou nadmíru dojímavou na otce, hned s labužnickou chutí na zlacený příbor, na němž pan z Joyeuse krájel pokrmy, a když mezi nimi pacholík objevil kousek, kterýž se mu líbil, ukázal na něj růžovým prstíkem a pravil milým hláskem, čistým a zpěvavým co ptačí pípání:

„Smím-li, pane otče?"

Načež pan z Joyeuse se usmál a odpověděl tuze zdvořile:

„Smíte, Anne."

Později jsem vídal malého Anna tuze často, poněvádž jsem byl dal pro něj vyřezat od Espoumela dřevěné vojáčky, jedny francouzské, jedny anglické, s nimiž jsem mu ukazoval za pomoci opevnění rovněž z té příčiny přihotovených obléhání Calais, ježto jsem dobře znal, an se ho byl otec slavně účastnil pod velením otce vévody z Guise. A svěřuje mu hůlku, kterouž strkal nebo vytahoval vojáky trhlinou našimi děly v hradbách vytvořenou, zoufal jsem si vida, že provádí stále znovu stejné chyby, vyčerpávaje naráz svoje zálohy, že si nechrání týl a že se odvažuje příliš dopředu se svým válečným uměním.

Měl jsem příležitost uhlídat ho znovu u dvora, když si ve svých osmnácti letech dobyl královu náklonnost. Byl v tomto věku tak kouzelně krásný, že básník by ho byl mohl srovnávat s květem, aniž by se tomu kdo usmíval. Než toto okouzlení bylo zvláštní v tom, že počínalo od samotného Anna, kterýž byl do sebe tak zamilován a sebou tak očarován, že rozum nad ním pozbyl veškeru vládu a on propadl všem rozmarům svých měnivých nálad.

Veškery tyto vady - kteréž pobuřovaly krále tou měrou, že mnohdy svého arcimiláčka až ztloukl - skládaly nicméně podstatu jeho půvabu, spočívajícího tolikéž co u dětí na jeho nepřístupnosti, nevědomosti a lehkovážnosti.

O této lehkovážnosti podal důkazy takové, že ohromily úžasem i největší kliďasy. Zahrnován Jindřichem přízní, tituly, statky, hrady a nesmírným bohatstvím, oženěn jím za princeznu rodu daleko vznešenějšího, než byl on sám, domluvil se potají s vévodou z Guise a stal se přívržencem Ligy v naději, že si po Jindřichově smrti uchová a ještě rozmnoží svoje neslýchané privileje. Načež se cítil na výsost nešťastným, když král vůči němu ochladl a když jeho mladší bratr, hrabě z Bouchage, se uzavřel do kláštera, aby nemusil volit mezi ním a králem.

Chudák mladý Joyeuse měl hlavu tak lehkomyslnou, že by si býval přál zrazovat Jindřicha a zároveň si uchovávat jeho lásku; povraždit odzbrojené zajatce v Motte-Saint-Eloi a přesto být vždy považován za dobrotivého velitele; dát oslavovat tato jatka prodejnými kazateli v sídelním městě a setrvávat ve vážnosti u krále, kterýž nenáviděl jak vraždění, tak ty kazatele.

Bylo praveno „arcimiláček". Mohlo by se pravit arcizhýčkanec, neboť díky své pošetilé nevědomosti prohrál první důležitý boj, kterýž svedl, a když na bitevním poli křičel: „Tuto lze získat deset tisíc zlatých!", jeho křik neměl jiný účinek, než že přivábil kulku bambitky, tato kulka, lehčí než jeho mozek, byla důkazem, že pomsta za Motte-Saint-Eloi platí více než zlaťáky.

Při vzpomínce na jeho mladost mohl jsem se maličko rozněžnit nad jeho smrtí, než nikoli nad ním plakat, neboť slzy si nežádala ani jeho zrádnost, ani jeho ukrutenství, byť je páchal se sebevětší lehkovážností nebo nevědomostí. *Fructu non foliis arborem aestima*. [64]

[64] *Strom posuzuj podle plodu, nikoli podle listí (lat.)*

52. Rozbroj závažnější než válka

O prvních dnech prosincových projížděl jsem s Miroulem a s třemi sluhy lesem v Montfort-l'Amaury, všech pět nás bylo tuze dobře ozbrojených, poněvádž lesy nebyly nikterak bezpečny, když tě blížíce se k rybníku ležícímu na pravé straně cesty řečené Velmistrovy uslyšeli jsme veliký křik a já pak soudě, že jsou to možná pocestní, jimž odřezávají míšky a hrdla nějací loupežníci, cválal jsem jako divý k rybníku, sledován svým houfcem, a tam jsem uhlídal drvoštěpy na chatrné bárce, kterak se pokoušejí vytáhnout z vody jakousi ženštinu, kteráž zdaleka jim nechtíc pomoci zápasila s nimi zběsile z plna hrdla křičíc, že se chce utopit a že ani Bůh ani blahoslavená Panna jí v tom nedokáží zabránit. Naštěstí říkala to po provensálsku, jazykem tuto ve střední Francii zcela neznámým, jináč by nebozí drvoštěpové, vyděšení jejím rouháním, možná upustili od svého úsilí, k němuž jsem chtěl přiložit ruku i já, i odvázal jsem jakous bárku a vesloval s Miroulem k té neznámé zoufalkyni, kterouž stálo nemalou námahu ať už pokračovat v té činnosti, ať už jí zanechat, poněvádž ji její záchranci podpírali vesly, aniž se jim však podařilo ji přesvědčit, aby se zachytila jejich plavidla. Jenomže já, připlouvaje k ní zezadu, aniž mě uhlídala – pokračujíc po provensálsku ve svých bezbožných a ječivých kletbách - , chytil jsem ji za bradu a za pomoci Miroulovy se mi poštěstilo vytáhnout ji na loďku, třebas nás dvakráte či třikráte málem převrátila skrze svou zoufalou obranu. Když tě jsem nicméně uspěl položit ji na podlahu bárky a spočinout na ní celou svou vahou, což nebylo nikterak příjemné, tak z ní tekla ledová voda, a popadnul jí obě ruce do jedné hrsti, aby mě ve své zběsilosti přestala škrábat, ucítil jsem, že se maličko uklidnila, a já pak, rozhrnuje jí druhou rukou z tváře dlouhé, husté a mokré vlasy (čemuž se snažila zabránit, škubajíc hlavou sem a tam), nakonec jsem jí s úspěchem odkryl tvář a s ústy zejícími poznal jsem Zaru.

„Aj, Zaro!" zvolal jsem.

Nepověděl jsem toho více, pokavád neseděla na zadku mého koně, an jsem přikázal Miroulovi, aby ji ke mně přivázal poté, co rozdělil několik denárů drvoštěpům, kteří, smeknuvše přede mnou čepice, vzdali mně při odjezdu „deset tisíc miliónů díků", jakž by byla pravila královna Alžběta; poněvádž byli vydělali za těchto pár minut na vodě strávených více než za celý týden štípáním pařezů, a navíc se zásobili vyprávěním, jímž si co pamlskem osladili večery až do vánoc.

Nemusel jsem ani k sobě nebohou Zaru přivazovat, poněvádž teď všecka už tichá a třesouc se zimou od hlavy k patám držela se mě jako klíště s veškerou silou svých paží, prosíc mě do ucha, abych neujížděl tak rychle! Že by mohla spadnout! Že už už spadne! Že z toho umře strachem! Načež jsem jí dal na vědomost, otáčeje hlavu přes rameno, že je lépe umřít strachem než ve vodě, najmě v prosinci měsíci; a ona mi tehdáž pravila hlasem poněkud zajíkavým, že i já jsem k ní najednou zlý, spolčiv se s celičkým světem, že už ji nebudu mít rád, že ji odvrhnu, že na ni budu prstem ukazovat, i usoudil jsem z těchto trpkých slov, že opět nabývá chuť k životu, poněvádž se hádá; a to tím spíše, že řkouc to vmáčkla mi mokré políbení na šíji i tisknouc se mi k zádům, dodala nikterak nedbajíc, že si protiřečí, kterak

prý jsem věru jediný - jediný! - na deset mil vůkol, kdo k ní chová jakousi lásku a uctivost.

Angelina nebyla doma, i dal jsem rozdělat veliký oheň v její jizbě a svléknuv ubohou Zaru takřka přímo v plamenech, chladem zmodralou a zuby drkotající, třel jsem ji po celém těle, div jí kůži nesedřel, tato povinnost krom toho, že mě nadmíru rozehřála, byla pro mě zároveň odměnou, tak byla spanilá svou postavou i svou tváří, i bylo tuze smutné, proč se z neuváženého pohnutí mozku vyhýbá lásce lidskému rodu vlastní.

Komorné naplnily káď vřelou vodou, i ponořil jsem ji tam a pokračoval dále ve svém hřebelcování, že z růže se změnila v raka, její tvář se konečně zbarvila a její zraky ožily. Když pak jsem uslyšel jakýs hluk u vchodu, ponechal jsem Florině, aby pokračovala v tom pečování, a běžel k bráně, již byl otevřel Miroul, a vešla skrze ni Angelina užaslá, že jsem všecek mokrý, a za Angelinou Fogacer a Silvio, při jejichž spatření byl jsem opět já tuze užaslý, poněvádž právě v tom okamžení dorazili koňmo z Paříže, ohlásivše se dopisem, jejž jsme nebyli dostali. Nechtěje je zmáčet svým objímáním pravil jsem Angelině, že v její jizbě je Zara, a poprosil jsem ji, až dokončí lázeň, aby ji ráčila ustrojit a upravit a aby se jí na nic netázala, pokavád se nevrátím, neboť se musím rovněž vykoupat a převléci maje strach, abych si nepřivodil smrt.

Když jsem se vrátil do Angelininy jizby o dobrou hodinu později (vzpomenuv si náhle, že dlužím dopis Petrovi z Hvězdy, a chtěje ho sepsat, prve než odjede z Montfortu kurýr), uhlídal jsem, že moje paní choť, laskavá a slitovná jako vždy, dokázala zázraky, chtíc Zaru vyšňořit, že ji oblékla do svého nejkrásnějšího ustrojení, vyzdobila nejhezčími šperky, Florina pak jí umyla vlasy, vysušila je u ohně a přenádherně učesala, pak jí dámy obuly na rozkošné nožky střevíčky zlatohnědé tolikéž co suknice a živůtek, nalíčily tváře, namalovaly obočí, rumělkou natřely rty a ozdobily hrdlo (kteréž odhaloval nabíraný nádherný límec z nejkrásnějších alenconských krajek) třemi démanty, ježto mi daroval král a ježto jsem dal zasadit do trojúhelníkového přívěsku.

Za mého příchodu už se snesla tma, okenice byly zavřeny a záclony zataženy, oheň, na nějž Miroul z Angelinina rozkázání nakladl bohatě otýpky roští a polena, plál vysoko a jasně, jizba byla prosycena vůněmi, tuze vyhřátá a tuze útulná (zvláště když jsme slyšeli, pozorně naslouchajíce, kterak venku za hradbami duje prudký prosincový vichr), a zářila všemi svícemi, aby dodala lesku Zaře, takže jsem byl uchvácen nadšením vida svou milovanou a Florinu, obě tolik spanilé, kterak slouží s tak oddaným úsilím Zařině krásе z té příčiny, aby ji vyrvaly její zoufalosti (o níž jim nic nebylo povědomo krom toho, že se chtěla utopit, což jsem jim byl pošeptal do ucha), obě pak se snažily být laskavými lékařkami, pečujíce o duši prostřednictvím těla a navracejíce Zaře chuť k životu skrze skvělé vyšňoření.

Končily, když jsem přišel, a chopíc jedna každá Zaru za ruku a osvěcujíc ji jedna každá svícemi o pěti ramenech, odvedly ji s očima zavřenýma nikoli bez jisté způsoby okázalosti a tajemnosti k velkému benátskému zrcadlu, ježto jsem daroval Angelině k svátku její svaté patronky, tam pak ji Angelina požádala, aby zvedla víčka (taktéž zlatohnědá), i vyrazila Zara výkřik, uhlídajíc se tak skvělou, a rázem

se uklidnila, pohroužena do rozjímání nad sebou, toto rozjímání, abych zde hovořil co lékař, jí poskytlo takovou náhlou a netušenou radost, že se jí tím pročistila krev, obnovily duševní síly a navrátila dobrá míra. A my, vidouce s nesmírnou úlevností, kterak okřívá a vystupuje z hlubin utrpení, do nichž byla klesla - tou měrou, že popřela Boha a život, jejž od něho měla - obstoupili jsme ji, nekonečně jsme jí lichotili a já jí pověděl několikráte po sobě (přičemž jsem vrhl významný pohled na Angelinu, aby mi prominula tu nadsázku), že země nenesla nikdy osobu nad ni na pohled spanilejší a že kdyby odešla ze světa, naplnila by ho zármutkem a učinila z něho poušť.

A spanilá čtenářko, je věru pravdivé, že vyjma mé Angeliny a možná vás (jakž si rád představuji) nebylo nad Zaru půvabnějšího tvora na zeměkouli, ježto by byla ponurým peklem, kdyby z ní byly vykázány osoby jejího pohlaví. Přijímajíc naše objímání, tisknutí, poklepávání a celování a oplácejíc nám je, byť tuze lehounce, aby si nepokazila nalíčení, milá Zara se v zrcadle na sebe usmívala, házela po sobě očkem, otáčela dříkem a hýbala krkem, jsouc půvabná a snědá, dlouhá a pružná co liána, s profilem vycizelovaným, s hrdlem protáhlým a ohebným, s pletí hebkou a s očima obzvláště oslňujícíma, neboť byly velké, mandlové a zelené, a tato zeleň podivuhodně proteplená, poněvádž byla posázena zlatými puntíky.

Kdyžtě se sama sebe nasytila, museli jsme ji takřka přinutit, aby pojedla teplou polévku, vypila půl poháru bordeauxského vína a snědla k tomu mandlový koláček. Což nakonec učinila a ani drobeček nenechala, než pověděla, že od nynějška se zříká pití, jídla, spaní i žití, anať tolik trpí nesmírnou a neodpustitelnou křivdou, ježto jí byla učiněna.

„Než jakou to křivdou, rozmilá Zaro?" pravila moje Angelina, upírajíc na ni velké černé oči, tak líbezné a tak dobrotivé.

„Jakpak, paní Angelino," vykřikla Zara a její zelené oči ztmavly nevolí a hněvem, „je-li možné, že o tom nevíte? Dáma Gertruda se opovážila najmout si osobní komornou, couru ucouranou, poběhlici sprostou, kteráž pod záminkou svého mládí mě chce vystrnadit z mého místa."

„Zaro," pravila Angelina tuze nevinně, „Gertruda tě nepřipravila o práci, právě naopak chce, aby ti Eloisa pomáhala, a ona není špinavá ani škaredá, pokavád jsem si všimla."

„Madame," zvolala Zara přecházejíc sem tam po jizbě s očima planoucíma a rukama lomíc, „vy jste si asi špatně všimla! Ta holka je tuze málo chutná, ujišťuji vás. Má prsy z živůtku přetékající co mléko na ohni kypící, břich ke kolenům a stran zadnice, kterouž jsem viděla holou - byla to podívaná odporná - mohu vám potvrdit, že je na hýždích chlupatá."

„Jakže?" pravila moje důvěřivá Angelina, „na hýždích? Pravila jsi vskutku na hýždích? Zaro, není-liž to podivné? Což by si je ta ubožačka nemohla dát oholit?"

„Jenomže které lazebnici v lázních by si ta holka troufla ty ohavnosti ukázat?" pokračovala Zara skřípajíc takřka zuby, „krom toho má i oči kerhavé a hloupé, nos vozhřivý a nohy jí smrdí! Aj, krásnou komornou si to najala moje paní, tuto komornou zamýšlí, madame – slyšte mě dobře, snažně vás prosím -, kterouž zamýšlí brát si s sebou do lože a dávat jí tak přednost přede mnou!" opakovala bijíc se do

prsu (který byl vskutku co jablíčko kulatý a nikoli překypující) - přede mnou, kteráž ji miluji a odjakživa jí sloužím! Aj, madame, madame! Jakou to potupu mi učinila paní Gertruda! Jakou mrzkou urážku! Dát přednost přede mnou, přede mnou!" pokračovala vrhajíc rozhořčený pohled na svůj obraz v benátském zrcadle, „té hromádce lejn, a strkat si ji do postele! Pane rytíři, kdyžtě někdo létal v blankytu, chce-li se mu dovádět na hnojišti?"

Při tomto pomyšlení jí do očí vyhrkly slzy a to vidouc Florina, vykřikla:

„Madame! Jestli se rozpláčete, pokazíte mou práci!"

Nevím, jakým divem tehdáž Zara stáhla zpět slzy a přestala plakat, než skutkem je, že zraky měla rázem suché, aniž se z té příčiny méně blýskaly italským hněvem, že vysoko zvedla hlavu, že se jí poprsí dmulo a že se jí postava vztyčila jako nádherné klisně, kteráž se hotoví vzepnout na zadních nohou.

„Zaro," pravila Angelina dokořán rozvírajíc nevinné oči, „slýchám věru, že mnohé paní mají rády v lůžku společnost svých komorných, a ten zvyk je převelice rozšířený. Než koneckonců, Zaro, cožpak na tom záleží, spát na tom či na onom lůžku? Jaký je v tom rozdíl?"

„Cožpak na tom záleží, madame!" zvolala Zara s očima planoucíma, „cožpak záleží na mém místě v lůžku! Sloužila jsem dámě Gertrudě s nejhoroucnější oddaností po všechna minulá léta a první holka, kteráž se nachomýtne, mi ukradne místo v lůžku! Nikoli, madame, tohle nestrpím! A nevkročím nohou k dámě Gertrudě, pokavád nevyhodí tu couru ucouranou na hnojiště, z něhož vzešla."

„Oj, Zaro!" pravila Angelina tuze zneklidněna, „nehovoř takto! Ta chudera se narodila z otce a matky rodu lidského tolikéž co ty!"

„Nikoli, madame!" pravila Zara zarputile a jako by přednášela slova evangelia: „Tvrdím, že vyrostla na hnojišti jako houba!"

„Zaro," pravil jsem, pokládaje to za vhodné okamžení, abych jí maličko pomohl z náhlého pominutí smyslů, „není pravděpodobno, že tvoje paní tě uposlechne a propustí tu ženu, pakliže si na ni navykla. Co učiníš za této danosti?"

„Vrátím se tam, odkud jste mě byl vytáhl!" vykřikla Zara a zkřížila paže na hrudi: „Mohu-li co jiného?"

„Aj, Zaro!" zvolala Angelina, vstala a přiběhla k ní, „nemůžeš přec provést znovu tuto ohavnost! To bys popřela Boha a pozbyla blaženost věčnou! Ne, ne, milá Zaro!" pravila berouc ji do náručí a zasypávajíc ji polibky, „nechceš-li se vrátit ke Gertrudě, my si tě ponecháme tuto v našem domě."

Načež Zara, hýříc nekonečnými díky, zprvu se maličko vzpírala, leč jako člověk, kterýž raději chce být přesvědčován naším naléháním než si připomínat den smrti (voda, jakž si to musila přiznat později, pro ni znamenala strašlivou hrůzu tou měrou, že se v noci probouzela cítíc, kterak se nad ní bez přetrží uzavírá rybník a kterak jí nohy obepínají liány jako ledové ruce).

Zara tudíž zaujala místo v sestavě naší domácnosti, toto místo bylo čestné, leč málo vymezené, Zara měla význam pro naše služby toliko ozdobný, poněvádž nebyla ochotna poničit si krásné ruce nižádnou prací, byť sebelehčí. A tak nemajíc v našem ložumentu nižádné jiné uplatnění, stala se mé Angelině jakous společnicí, při kteréžto službě byla pro mou ubohou paní mnohem více křížem než vyražením,

anať do sytosti přežvykovala svoje záští proti Gertrudě v nikdy nekončícím a bez přetrží omílaném obviňování, upadajíc do patetického tónu se zrakem jiskřivým, s ústy trpkými a s rameny zmítanými přívalem řečí tak nepřestajným a tak překotným, že připomínala prudkou bystřinu a zároveň neúprosné mlýnské kolo tou bystřinou poháněné. Má ubohá Angelina utíkala od těch zběsilých monologů s hlavou hučící a se srdcem na jazyku a nakonec mě úpěnlivě prosila, abych zakročil u Gertrudy a napravil tento rozbroj, kterýž se znenadání jevil být mnohem závažnější než válka, tehdáž pustošící království a Francouze rozdělující.

Pokusil jsem se o to, než na celé čáře ztroskotal, chtěje přesvědčit hrdou Normanďanku, aby propustila Slizu a vzala si zpátky Zaru, jakkoli mi připadalo, že se již počíná unavovat tou první a litovat té druhé, než kterak víme, hrdost a čertvíjak nepatrné hledisko cti vedoucí k neústupnosti hrají v takovýchto záležitostech nemalou úlohu.

53. Fogacerova tragédie

Téhož večera, kdy Fogacer a Silvio dorazili na moje panstvíčko, uchýlil jsem se s nimi do knihovny (kterouž jsem tuze obohatil o knihy poté, co mě král počal tolik zahrnovat penězi) a naléhal na Fogacera otázkami, co nového se událo v Paříži. Stoje na jedné noze jako volavka, natahoval před krbem útlý a vysoký stínový obraz, po svém zvyku černě oblečen, půvabně prolomen v bocích a s levou rukou v pasu, Silvio pak seděl na stoličce, jako by cválal na koni, a tuze změněn, jakž jsem viděl, oudů statnějších a tváře (kterouž míval hladkou co holčice) temné nikoli chmýřím, nýbrž oholenými vousy, ježto mu nicméně ještě vyrážely skrze kůži.

„Aj, *mi fili*!" pravil Fogacer, „špatné na machiavelismu je to, že když tě se dvojitá hra nepovede, dvojitě ztrácíme: i vklad do ní, i úctu hráčů, šalba je v obecném opovržení.

Takto se stalo našemu nebohému Jindřichovi. Veliká cizí armáda Švejcarů a rejtarů, rozehnaná Guisy u Vimory, je znovu Guisem poražena u Auneau. Drobné půtky Liga přetváří za zvuku trub ve skvělá vítězství, jsouc od počátku zvyklá činit z každičké guisovské malé kočky ohromného tygra. Ve skutečnosti obdarovává Guise tímto vavřínem toliko proto, aby zhanobila vavřín krále, kterýž vládne obrovskou armádou, s níž by mohl vyhladit zbytky cizích houfců, kdyby si to přál. Než král si to nepřeje. Proč? *Mi fili*," pokračoval Fogacer, pohlížeje na mě oříškově hnědýma očima zpod oblouku obočí, „tázal jste se mě přec proč?"

„Není mi povědomo," zasmál jsem se, „zdaliž jsem se na to tázal, leč táži se teď."

„Slyšel jsem vás medle, jak náleží. *Primo*: král je lidský a děsí se krve a krvavých pobití. *Secundo*: nechce si pohněvat rejtary a Švejcary, poněvádž se zanáší myšlénkou, že by jich možná mohl opět upotřebit proti Guisovi. Domlouvá se tudíž s nimi a platí jim, aby sami od sebe opustili jeho království."

„Platí jim?"

„Platí jim ve vlněném suknu a v hedvábu, v dobrých zvonivých mincích a v potravinách, aby zpátkem odešli. *Exeunt* rejtaři a Švejcaři…"

„Ejhle, totě tedy dobré!" pravil jsem.

„Ejhle, totě tedy špatné!" pravil Fogacer, rozpřahuje pavoučí paže, kteréž jako by náhle knihovnu vyplňovaly.

„Poněvádž se začíná po Paříži vyprávět, že *rejtar byl naverbován, placen i zpátky poslán králem, čehož dokladem je to, kterak se k němu dobře chová*! Pokřik! Povykování! Kázání! Pěstí svírání! Takřka obecná nenávist a opovržení k Jindřichovi mezi zpozdilým lidem! A Sorbonna - dobře jste slyšel! - Sorbonna, to značí čtyřicet v lejnech vyválených pedantů po pitce shromážděných, dovozuje a stanovuje, že je dovoleno zbavit vlády panovníka, jehož neshledávají takovým, jak by chtěli!"

„Totě rebelie!" pravil jsem.

„Otevřená a zuřivá! Aj, *mi fili*! Paříž vře! Trůn se kymácí!"

To řka, Fogacer se posadil do křesla, ježto jsem mu při vstupu označil, a ukazuje Silviovi na polštář před ním, pravil:

„Silvio, sedni si tuto."

Načež jsem byl tuze překvapen vida Silvia – jehož jsem tolikrát spatřoval sedět u nohou svého pána -, kterak se vzápětí naježil a pravil hlasem strohým a zdvořilým:

„Ctihodný doktore medicíny, s vaším svolením zůstanu, kde jsem."

Ta odpověď Fogacera ohromila tou měrou, že zbledl a zmlkl, víčka mu mžikala nad hnědýma očima a spodní ret se mu chvěl. Ta podívaná mě zarazila a takřka zklamala, tak jsem zpozdile věřil, že můj bývalý učitel na lékařském učení je povznesen nad všecka lidská hnutí mysli jak skrze své vědění, tak skrze chladný skalpel svého ducha. Běda, čtenáři, vím nyní až příliš, an jsem dlouho žil: i ti, kteréž uctíváme co polobohy nebo hrdiny naší mladosti, sestupují mnohdy ze svého piedestalu a pláčí, tak je bolí nevděčnost či zrádnost přátelské bytosti, ježto jim zasazuje rány o tolik krutější, čím je bližší jejich srdci.

Vida, kterak mlčení setrvává a oči Fogacerovy barvy lískových oříšků se s úžasem upírají na Silvia, stále mžikajíce, jako by mu to pískle vyťalo políček, a kterak neví, co činit, ani co pravit, tolik při tom zkoušel - a to nikoli ani z punktu poraněné cti, jako spíše proto, že utrpěl ránu ve svých citech - rozhodl jsem se prolomit ten krutý ledový krunýř, kterýž ze všech stran uzavíral jeho duši, a chtěje alespoň rozptýlit jeho ducha od úzkostí ho svírajících, pravil jsem:

„A co s oním zmizením Navarrského po bitvě u Coutras, kdyžtě byl tak podivně rozpustil svou vítěznou armádu?"

„Aj," pravil Fogacer hlasem bezbarvým, postupně však pevnějším, „pro Jindřicha v tom nikdy nebylo tajemství. Je to důkaz, že Navarrský a on nepřestali být spojenci. Jakž je vám povědomo, Navarrský byl vždy natolik moudrý, že vědomě prováděl bláznovství. Rozehnal svou armádu, aby se nemusel vrhnout na vojska krále, kterýž je současně jeho vyhlášeným nepřítelem a tajným spojencem. A aby zakryl svou nečinnost, rozjel se složit svoje vavříny k nohám krásné Corisandy. Je tam stále a smilní co myšák ve slámě."

„Guise o tom ví?"

„Zprvu to nevěděl," pravil Fogacer vstávaje a jeho tuze smutný zrak pod obloukem obočí se dotýkal Silviovy tváře způsobou stísněnou a jakoby kradmou. „Nevěděl to," opakoval otáčeje se zády a jeho hlas se náhle opět stal posměšným a jízlivým, „a tak, hledě na krále tolikéž co já nyní na vás, vyhřívaje se u jeho krbu a domnívaje se nebo chtěje se domnívat, že Navarrský je mrtev, jakž o tom běžela fáma po Paříži poté, co byl zmizel, Guise se na to zeptal krále. Načež král na něj mrkne ze strany pohledem, kterýž činí jeho italskou zřítelnici tak výmluvnou a tak bystrou, a vece k němu se smíchem zvláštním tónem, kterýž bych nedokázal popsat, tak hovoří bez hovoření a tolik věcí obsahuje: *‚Je mi povědomo, jaká fáma zde obíhá a proč se mě na to tážete. Je mrtev jako vy.'* Slyšel jste dobře, *mi fili. Je mrtev jako vy.* Aj, kdyby všichni ti pedanti ze Sorbony, o nichž řečeno, složili svoje mozky na hromadu, mohli by myslím donekonečna bádat nad touto větičkou a shledávat v ní kupu významů, z nichž nejzřejmější nemusí být nejpravdivější. Pří-

klad: *Je mrtev jako vy*, kterýž *jste živý* což je plytké. Nebo: *Je mrtev jako vy, kterýž jste pohříchu živý*. Což je lepší! Nebo ještě: *Je mrtev jako vy, jehož smrt si přeji*. Což je vynikající…"

To praviv a vymrštiv do oblouku ďáblovské obočí, usmál se pomalým, sardonickým a pokřiveným úsměvem, jenž se znenadání změnil v hořký škleb, všechny jeho rysy se stáhly, vyhloubily a smrštily ve výraz tak trpkého soužení, že hledě na něj zůstal jsem zticha a nemohl slovo vyrazit, on poté vstal, rozloučil se se mnou zaškrceným hlasem, otočil se zády s týmž napjatým a kradmým pohledem přes rameno na Silvia a vyběhl z knihovny, dlouhý, štíhlý a pohřební ve svém černém odění.

Po jeho odchodu mlčení setrvávalo, i čekal jsem, že Silvio se také rozloučí, leč chlapec zůstal na své stoličce bez hnutí co pařez se zrakem do ohně upřeným a s tváří rozhodnou, jakkoli truchlivou a jakoby vyděšenou, a já se nakonec rozhodl popřát mu dobrou noc a odejít.

Šest týdnů po tomto večeru, kterýž byl pro mě dvojnásob nešťastný (poněvádž jsem se tehdáž dověděl o těžkém ztroskotání záměru svého pána a současně o Fogacerově drásavé starosti), zhltnuv po probuzení špetku jídla, prve než jsem s Fogacerem hodlal vyjet jako obvykle na projížďku koňmo po montfortském lese, byl jsem udiven, přijda do konírny, že ho tam nenalézám a jeho koně rovněž ne. Povolal jsem Miroula, přišel ke mně s tváří zmatenou a podal mi dopis od Fogacera, kterýž prý odejel nad ránem do Paříže a prosil ho, aby mě nebudil, jsouť jeho odjezd a okolnosti, ježto ho k tomu přiměly, vysvětleny v onom psaní, já pak tuze znepokojen, že se rozhodl podstoupit sám nebezpečenství cesty z Montfortu do hlavního města, list jsem neprodleně otevřel a přečetl si ho.

Mi fili,

nebylo za mého uštvaného života soužení, ježto by mi způsobilo větší žal nad toto. Ba i hranice, jíž jsem byl dvakráte zaslíben skrze své založení i skrze své bezbožnictví, byla by pro mě utrpením kratším, anať by rázem vyústila v milosrdnou smrt Mi fili, odpusť mi, že jsem zmizel po anglicku a že jsem tu ponechal Silvia, kterýž dobře ví proč. Běda, čím déle bloudím tímto žalostným životem, tím více objevuji, že milovat nakonec znamená tolik co trpět a znovu trpět. Trápení trvá převelice dlouho.

Prosím tě přesnažně; mi fili, obraceje se na tebe co na svého jediného a nenahraditelného přítele, abys pečoval o toho malého nešťastníka a postaral se o něj. Nerad bych, aby skončil na ulici, hladový a bez přístřeší, tolik k němu ještě lnu i při jeho zrádlivosti. Jakmile se vrátíš do Paříže, nahradím ti peníze, ježto jsi spotřeboval na jeho živobytí. Vale, mi fili. Oči mi pláčí, jak toto píši. Nezmiňuj se slůvkem o této záležitosti své zbožňované hodné paní, kteráž je mně matkou, dcerou, sestrou a mnohem více. Mi fili, znovu tě objímám! Protože mi modlitby nejsou nižádnou útěchou, prosím tě o občasnou vzpomínku z dobra srdce.

Tvůj oddaný

Aj ovšem, tuto vzpomínku jsem mu věnoval tisíckráte, leč shledav v tomto dopise dvě tři místa, ježto se mi viděla nejasná, ustanovil jsem se neprodleně vyptat se na příčinu toho Silvia, kteréhož jsem šel vyhledat v jeho jizbě, a když-tě jsem zaklepal na dveře a nedostal odpověď, troufl jsem si vstoupit, a ke svému značnému úžasu nalezl jsem Zaru a Silvia, oba dva po pravdě oblečené, Zara seděla co královna v jediném křesle v jizbě jsoucím, tuze vysoko zvedajíc hřebínek a tváříc se převelice nepřístupně, a u jejích nohou s rukama takřka sepjatýma, s tváří převelice nešťastnou a se slzami líce skrápějícími Silvio, který, jak mě zočil, vstal, jako by hrůzou ohromen, a byl by asi utekl nebýt toho, že jsem ho chytil za ruku a přinutil usednout na stoličku.

„Silvio," pravil jsem, „co to značí? Co tuto činí Zara? Co sedíš u jejích kolenou? Co znamenají ty slzy?"

Silvio však při těch slovech sklonil hlavu, ochromen studem, a stále usedavě plakal, i obrátil jsem se k Zaře s tázavým pohledem, načež ta kráska, aniž stáhla hřebínek, bez nejmenší stydlivosti, než právě naopak jakoby pohrdavě a takřka vítězoslavně pravila ke mně s lhostejností v hlase:

„Požádala jsem Silvia bez nejmenšího příslibu věrnosti, aby mě obtěžkal, a nyní, když-tě se to stalo, ten holobrádek místo aby se vyrovnal s rozchodem, jakž jsem ho na to byla čestně připravila, chce se mi na kůži přilepit co veš do chlupů mníškových."

„Jakže?" pravil jsem, nevěře takřka svých uším, „Zaro, ty chceš být obtěžkána? Obtěžkána od Silvia? Ty, kteráž jsi pravila, že nenávidíš muže?"

„Vždyť je nenávidím," pravila Zara se vzezřením nekonečně opovržlivým, „nicméně však chtíc být obtěžkána, bych se pomstila Gertrudě, vybrala jsem si tohoto, kterýž není takřka mužem, jsa mladý a tak změkčilý."

„Změkčilý!" zvolal Silvio a slzy mu vyschly tou urážkou. „Nemáš-li jistou příčinu, zlolajnice, aby sis myslela opak?"

„Ty mi rozumíš," pravila Zara s tvářností drtivě povýšenou. „A můžeš-li si lichotit, mládenče, že jsem ti slíbila manželství? Tobě či komukoli jinému?"

„Zaro," pravil jsem užasle, „nechceš-li manžela, kterak hodláš vychovat pacholátko, ježto nosíš?"

„Aj, pane rytíři," pravila s neuvěřitelnou pyšností, „mějte ke mně důvěru! Já si v té věci dokáži sama pomoci! Bude-li třeba, budu pracovat dokonce svýma rukama!" dodala pohlížejíc na své krásné dlouhé ruce na kolenou, jako by ji samotnou překvapilo pomyšlení, že by je měla přinutit k dílu.

„Aj, Zaro, Zaro!" pravil jsem nevěda, mám-li se smát či hněvat z příčiny její podivné nerozumnosti, „bylo-li nutné dospět tak daleko, abys uspokojila svou nevůli vůči Gertrudě! Není-liž pošetilé přivodit si odulý břich toliko proto, abys ji pohněvala? Doufáš, že bude příchylnější podrobit se tvým libostem, až poviješ robátko?"

„Nevím," pravila Zara a zraky jí rázem posmutněly. „Nemohu uvěřit, že mě už nemiluje po tolika létech, co ji miluji já, a že na mě ouplně zapomíná a nebude

ochotna mi pomoci, ani mě mít u sebe, když̌tě můj život bez ní nemá smysl ani obsah.”

Totoť byla pravá Zara, blízka opravdových slzí a mluvíc v tu chvíli bez pýchy a povýšení, i pochopil jsem, že to robě má být jakási způsoba výzvy a že zoufale prahne, aby je sdílela s Gertrudou a s ní vychovávala, toto pomyšlení mě tehdáž na výsost dojalo, i vzal jsem ji do náručí, dal jí dvě políbení a poslal ji zpátky do její jizby žádaje ji, aby nic o tom nepověděla Angelině, ježto by byla z toho všecka vyplašená, a že o tom pohovořím s Gertrudou. Slyšíc to Zara se hurtem vzchopila a pravila ke mně s tváří rozlícenou, že mi to zapovídá. Než spanilá čtenářko, ty dobře víš, zač stojí takovéto zapovídání, ježto se činí toliko proto, aby nebylo uposlechnuto.

Silvio, kterýž po všechen ten čas zůstával mlčky a pokojně, maličko se pohnul, aby vstal ze stoličky, když̌tě Zara kráčela ke dveřím, leč ona uhadujíc, co značí ten pohyb, a otočíc se, vrhla naň pohled tak zmrazující, že ten nebožák znovu usedl, raněn a jakoby zdrcen tak zřejmým odmrštěním.

Pocítil jsem tehdáž k němu převelikou útrpnost, ono bylo dozajista patrno, že on nejvíce na té věci prodělal, když̌tě se byl zřekl jednoho, aniž získal druhé. A maje mu ohlásit Fogacerův odjezd, snažil jsem se zmírnit toto hrozivé oznámení tím, že jsem ho zpravil o štědrostí jeho pána vůči němu, tato štědrost, byť nemohla nahradit jeho ochrannou přítomnost, zajišťovala mu alespoň chléb a přístřeší v tomto slzavém údolí. Nejprv zbledl, poté se jal usedavě plakat a nemohl pronést jediné slovo, tak strašlivý bol ho svíral, já pak rovněž beze slova čekaje, až se opanuje, mlčky jsem si ho prohlížel, bylť to mládeneček tuze milostný, jemuž se nikdy nebude nedostávat přítelkyň něžného pohlaví, poněvádž bylo patrné, že k nim chová příchylnost, podobaje se maličko maurovi či marronovi co do pleti a jejího zbarvení, jsa tuze temných chloupků a tuze snědé kůže, černých sametových očí, vlasů barvy havraního křídla pěkně zkadeřených, rtů plných a rumělkově červených, summou měl nevím cosi jemného i mužného v kresbě lící i krku, k čemuž krasotinky po mém soudu nezůstávají lhostejnými. I jináč měl ducha bystrého, mluvu vybranou a plynulou a srdce vždy na jazyku, tolik byl nevinný a upřímný.

„Aj, pane,” pravil vstávaje ze stoličky, když̌tě mu slzy konečně oschly, „jakáž to pro mě nesmírná ztráta! A kterak prázdné jeví se mi žití! Tak dobrý pán! Nejučenější ze všech lidí! Nejlidumilnější a také nejdobrotivější! Nebylo mu na tom dosti, že mě vytáhl z bahna. Učil mě. Byl mi otcem i matkou. Jsem mu za to neskonale vděčen a není v tomto království dobré matky syna, k němuž bych kdy choval větší úctu a vřelejší přátelství.”

„Nicméně,” pravil jsem, „byl jsem svědkem, kterak ohavně jsi mu odsekl v mé knihovně a vidělo se mi, že v posledních týdnech byl jsi k němu všecek cizí.”

Načež nevěda zprvu co odpovědět, Silvio zrudl a sklopil zrak, všecek jsa tísněn studem, a když̌tě ho moje trpělivé mlčení zburcovalo, aby ukončil tu přestávku, pravil ke mně hlasem jakoby zaškrceným a těžce se hrdlem prodírajícím:

„Pane, vy se tu dotýkáte bodu, kterýž by mohl být urážlivým pro každého krom vás, neboť vím od svého pána a učitele Fogacera, kterýž vás za to často přede mnou chválíval, že jste byl odkojen pravým mlékem evangelia a že berete jeho

osobu a jeho bytí takové, jakéž jsou, aniž je haníte nebo nějakou způsobou pranýřujete. Než co mne se tkne, chci, abyste věděl, že nejsem uhněten z téhož těsta, kteréž snášíte u něho. Skrze své přirozené sklony nejsem příchylný k soupohlavnictví - je-li třeba nazývat je tímto jménem - a byl jsem k němu svolný toliko z vděčnosti vůči němu, a tak nakonec jsem zatoužil stát se mužem se všemi povinnostmi a činnostmi a přerušit tento vztah k němu. Z té příčiny, když Zara mi byla učinila návrhy, o nichž vám pověděla, souhlasil jsem s nimi tuze ochotně a hurtem k nim přistoupil, tuze jsa především zvědav na ženské tělo, ježto mi bylo skrz naskrz neznámé, a tuze jím opojen, jakmile mi bylo dovoleno zmocnit se ho. Žel pane, měl jsem Zaru toliko proto, abych ji opět ztratil…"

„Nicméně, Silvio," pravil jsem, „buď k ní spravedlivý. Nic ti neslíbila. Nijak tě neoklamala."

„Totě pravda. Než kterak příkré a prudké bylo její odbytí, jakmile si mnou posloužila tak, jak si přála! Aj, pane, tato tělesná schránka, byť sebe více skvoucí, má věru daleko k tomu, aby chovala srdce tak něžné a laskavé, jako má můj pán!"

„Silvio," pravil jsem s úsměvem, „ani srdce nechybí libému pohlaví, jakž věru jednoho dne poznáš, an jsi dosud tak mlád a svět před tebou je tak širý a obydlený neskonalou rozmanitostí lidí. Než se toho dočkáš, Silvio, ponechám si tě u nás a Miroul ti svěří nějakou činnost, ježto odvede tvoje přemyšlování od velikých ztrát tobě způsobených."

Na to on mi zajíkavě poděkoval a já od něho odešel ponořen jsa v myšlení, že jalové setkávání se Zarou v mém obydlí, spojené s Fogacerovou nepřítomností, bude přinášet teď tomu nebožákovi dennodenně toliko trní a hloží. Než mohu-li já za to? A čí to vina v tomto prapodivném světě, nemilujeme-li toho, kdo miluje nás, a milujeme-li tam, kde nejsme milováni?

54. Tep rebelujícího města

Ku velikému štěstí či neštěstí, kterak chcete, řečené setkávání netrvalo déle než jeden den, neboť téhož večera po onom zvichřeném a sychravém jitru dorazil milý Quéribus se svou obvyklou panskou družinou, kteráž čítala krom tuctu statných sluhů jednoho maséra, jednoho lazebníka, jednoho věštce budoucnosti a jednoho blázna.

Jakmile vzdal Angelině dvorné pocty, požádal mě, aby se mnou směl promluvit v soukromí, a uchýliv se se mnou do knihovny, pravil ke mně s tvářností nanejvýš důležitou:

„Milý pane bratře, přicházím k vám z králova přikázání. Přeje si vaši přítomnost v Louvru."

„Aj, bratře milý! Bratře milý!" křičel jsem na vrcholu radosti, tolik jsem hryzal svou uzdu po dlouhé měsíce trávené ve venkovském domě. „Konečně mu budu opět sloužit! A víte-li jak?"

„Zajisté, pověděl mi to, jakkoli je to pro mě řečtina. Jeví se, že král by chtěl, abyste znovu navázal styk s jistým *Moskou* nebo snad *Leonem*. Opakuji vám to, jakž jsem to myslím slyšel, an u dvora neznám nikoho těchto podivných jmen; tento dvůr, milý pane bratře, shledáte tuze pustým, zbaveným všech těch urozenců, již denně opouštějí Jindřicha, aby se připojili ke Guisovi."

„Copak to jde se vším tak z kopce?" pravil jsem s hrdlem sevřeným.

„Aj, milý pane bratře!" zvolal Quéribus s hořkostí, ježto byla u něho málo obvyklá, „je to čím dále tím horší! Kráčíte-li po pařížských ulicích, slyšíte od kdekterého ničemy: Pojďme do Louvru zajmout toho krále soupohlavníka a zavřeme ho do kláštera! A nikdo si netroufne odporovat ani vyčinit tomu pazhřivci z obavy, aby ho lůza na kusy neroztrhala, tak nesmírný odpor vládne proti Jindřichovi z té příčiny, že nerozdrtil hugenotské rejtary. Není-liž to neuvěřitelné, že král je držen církví za zrádce, poněvádž byl lidumilný?"

„Jakže," pravil jsem, „věci už tak daleko dospěly?"

„Tak daleko a ještě dále," pravil Quéribus. „Můj zpovědník trpí čtvrtodenní zimnicí a nemůže mi proto poskytnout útěchu, i chtěl jsem se vyzpovídat jakémus pařížskému kněžkovi zasranci. A víte-li, co mi byl ten Kuba nejprv pravil? ‚Synu můj, držíte-li s Ligou?' - ‚Nikoli, otče!' - ‚V té případnosti, synu můj, vás nemohu vyslechnout, neboť nemohl bych vám na své svědomí dát rozhřešení.'"

„Toť je však nesmyslné!" zvolal jsem.

„Nesmyslné," děl Quéribus s hořkostí, již jsem u něho nikdy nezažil, „to slovo je slabé, aby vyznačilo toto změtení politického a duchovního. Aj, milý Petře! Náboženství už je toliko nenávistí! Jako by ti kazatelé křičeli: Krev naši vezdejší dej nám dnes! Nebudou-li vyhlazeni kacíři, nebude žádné víry! Žádné naděje! Žádného spasení! Milý bratře, tak daleko již jsme došli…"

Vzpomenuv si na potupení a útočení na můj dům guisovci spáchané, když jsem byl v Sedanu navštívit ubohého mladého vévodu z Bouillonu, rozhodl jsem se odjet do Paříže bez Angeliny, kterouž jsem ponechal s dětmi na svém malém zboží

Osekaném dubu plačící a nešťastnou, já sám pak jsem byl tuze malenkonický při pomyšlení, že se na tak dlouhý čas připravím o její přítomnost, ježto mi byla chlebem a mlékem.

Na oplátku jsem s sebou odvedl krom rozmilého Miroula a jeho Floriny i zkormouceného Silvia, an jsem ho nechtěl ponechat pod stejnou střechou se Zarou, aby si nedrásal srdce, kdyby ji den co den vídal, aniž by se jí směl byť i konečkem prstu dotknout.

Nicméně jsem před odjezdem odcválal obejmout bratra Samsona, stále tak šťastlivě se zanášejícího svými kelímky, že mu sotva co bylo povědomo o království, a bera si stranou Gertrudu, snažil jsem se, aniž jsem se osmělil dávat jí radu, obratně prozkoumat její úmysly, a shledávaje, že se už nabažila novostí, ježto se domnívala nalézt u Eloizy, a že opět ržá po starém ovsu, odvážil jsem se jí povědět, že Zara a její neutěšitelné nářky těžce spočívají na tolik už trpícím duchu Angelinině a že by vrátila mému ložumentu veselí, kdyby se jí jednoho z příštích dnů zachtělo přijet a nasadit uzdu své uprchlé kobylce a odvést si ji do svých koníren.

Načež ona se nejprve zachvěla, jako by jata novou nadějí, poté se zamračila a pronesla drsné a příkré „ne", potom se mi však omluvila a mírníc se úměrně k příkrostí, již mi byla projevila, pravila ke mně, polykajíc sliny a se slzami na krajíčku, že dojista miluje Zaru a její vytrvalou věrnost po všechna minulá léta, leč že ji Zara dusí tíhou své veliké lásky, ji pak naplňuje podivem, že nemůže žíti bez ní ani bez přetrží s ní, a konečně že je třeba vše uvážit a že o tom bude přemyšlovat.

Ponechal jsem ji jejímu přemítání sdostatek užaslý, že nepřikládala nižádnou závažnost tomu, co se událo se Silviem, než zajisté přesvědčen, že miska vah neopomene spadnout na těžší stranu a Zara se vrátí před vánocemi do apatekářství, čímž drahně uleví břemeni na Angelině spočívajícímu. A soudě, že se poté v krátkostí navrátí do mé domácnosti pořádek a klid, zbavil jsem duši osobních starostí a tím více jsem se obrátil k záležitostem svého pána, ježto, jedva jsem vkročil do vroucího kotle Paříže, shledával jsem ve stavu takřka ještě zoufanlivějším, než mi byl pověděl můj milý Quéribus.

Dorazil jsem tam v noci a vyslal hned nazítří Miroula, aby čenichal kolem Hrádku řečeného Châtelet, aby se kradí pokusil dát tam do hovoru s Moskou a aby mu pověděl, že mě má v noci navštívit, já sám pak od rána ohmatával tep reptajícího a rebelujícího města u dobrého Petra z Hvězdy, kterýž, zdálo se, měl více uší a jemnějších nad kteréhokoli dobré matky syna ve Francii a špisoval jimi po parlamentu, na univerzitě i u dvora.

Třebas byl stále vůči mně tuze laskavý, shledal jsem ho v jeho krásném ložumentu ponořena do nejčernější chmurnosti a tetelícího se co zajíc v doupěti, an se obával pro rok 1588, do něhož jsme právě vstupovali, záhuby sebe sama, záhuby království a záhuby světa.

„Můj drahý rytíři," pravil najednou a zprudka mě objal, „všechno se rozkotává a hroutí: tato zemská koule, tato Francie i já sám."

„Vy, dobrý můj příteli!" pravil jsem se smíchem, „leč na umírajícího jevíte se mi být zdráv a čilý, pleti růžové, vousu bujného, rtů ruměných…"

„Jsemť takovým co do tělesné schránky," pravil, ohrnuje pysky a vyrážeje povzdech. „Než nikoli stran duše, kteráž je tolik sužována mými hříchy, že se *obávám zemřít smrtí a strachuji žít životem*." (Kterouž větu jsem slýchával z jeho úst nejméně jednou za rok už šestnácte let.)

„Vašimi hříchy?" smál jsem se, „nepřehánějte jejich váhu a počet, an jste přec obecně držen za velkého poctivce ode všech, vyjma ovšem těch darebných ligistů, což je další poctou."

„Aj, milý příteli!" pravil usedaje do křesla a ukazuje mi na druhé, obě ta křesla byla obrácena ke krbu, na němž byste mohli tele upéci a v němž hořela obrovská polena - což mě převelice těšilo (bylť vichr v ulicích tuze ostrý) a ještě více, že síň, v níž jsme pobývali, byla tak jasná, jsouc osvětlována nepřestajnou řadou oken opatřených velkými krásnými průhlednými tabulemi a nikoli těmi ohyzdnými matnými tabulkami, ježto dlouho udržovaly naše obydlí v chmurné temnotě.

„Milý příteli," pokračoval, „nikterak si nezasluhuji úctu, ježto mi zde prokazujete, alespoň co se tkne ctnosti očekávané ode mne, od ženatého vousáče, kterýž jsem překročil čtyřicítku a přece nestoudně obcuji s mladicí, ježto se mi posmívá, pouští žilou mému váčku a podvádí mě s kdekterým halamou."

„Drahý Hvězdo," pravil jsem, „nedržte se tolik na uzdě, méně budete cítit udidlo. A nebodejte ostruhami své svědomí. Nebude vás tak hryzavě hryzat."

„Dejž Bůh, abych to dokázal! Vy však, drahý Sioraku, neobáváte se onoho světa?"

„Nikoli tou měrou," smál jsem se, „abych si kazil svět tento!"

„Ani konce světa?"

„Je-li tak blízký?" děl jsem stále se smíchem.

„Blízký!" volal Petr z Hvězdy vstávaje a nastavuje záda ohni, aby si zahřál zadek. „Blízký! Takřka prstem se ho dotýkáme, poněvádž má nastat neblahého léta Páně 1588. A to už je tady, rytíři."

„Než kdo praví, že na nás má dopadnout ohavnost spuštění? Zajisté nějaký blouznivec!"

„Nikolivěk, nikolivěk! Vědec! Vědec na slovo vzatý, kterýž vám není nepovědomý: Regiomontanus. Týž, kterýž sestavil tabulky hvězd, ježto umožnily Kryštofu Kolumbovi zamířit svou pouť k neznámým pevninám Amerik."

„Z toho, že hvězdy řídí za noci naši cestu," pravil jsem, „nevyplývá, že ovlivňují osud země."

„Tomu Regiomontanus nevěří. Vypočítal, že v únoru měsíci léta Páně 1588 dojde k zatmění slunce a že v tomto okamžení hvězdy budou v nejstrašnější konjunkci, neboť Saturn, Jupiter a Mars budou stát v domě Měsíce."

„Budiž, co se tkne konjunkce, poněvádž ji vypočítal. Než z jaké příčiny se jí máme obávat?"

„Nevím."

„Není-liž tomu tak," pokračoval jsem, „že Regiomontanus je současně matematik a básník? A tato konjunkce, kterouž předpovídá, je výpočet, a její zlověstný účinek na nás pouhý sen. A sen, můj dobrý příteli, tuze dobře se shodující s neblahým stavem království a s vaší pochmurnou náladou."

„Nevím," pravil Hvězda, kterýž se mi jevil otřesen, leč nikoli přesvědčen mými důvody, tolik je totiž snazší věřit nějaké věci než jí nevěřit poté, co jsme jí jednou uvěřili. „Chcete-li ode mne slyšet Regiomontanovo proroctví, elegantně zabalené v alexandríny?"

„Jakže?" pravil jsem s úsměvem, „matematik a skládá verše? Neměl-li jsem pravdu? Není-liž to básník?"

„Slyšte mě dobře," pravil Hvězda s náznakem netrpělivosti a skládaje ruce křížem přes hruď, „a budete-li poslouchat, zachvějete se strachem, tak je ono proroctví přesné:

Tisíc roků poté, co rodila Panna,
až pak pět set dalších ještě uplyne,
proběhne jich k tomu osmdesát osm;
přinesou pak zkázu, zmar a trápení.
Nedojde-li tehdáž k světa zhubení…"

„Aj, nyní jste mě uklidnil," pravil jsem s úsměvem.

„Dovolte, abych pokračoval," pravil Hvězda maličko podrážděn, že jsem ho přerušil v tomto proroctví, ježto mě podle něho mělo strachem co listí rozechvět.

Nedojde-li tehdáž k světa zhubení,
všechno rozkotá se: říše nejmocnější
zhroutí se a všude smutek nastane.

„Nuže," zvolal jsem a také jsem povstal (a přistoupiv k němu rovněž zády k ohni, položil jsem mu paži kolem ramenou a přitiskl ho k sobě). „Nuže, drahý Hvězdo, Francie je zachráněna!"

„Zachráněna!" pravil. „Kdež to berete?"

„Poněvádž není mocnou říší, nemajíc zámořské državy krom markýzství Saluces v Itálii. Ne, ne, drahý Hvězdo, ta mocná říše, ježto se hroutí, může znamenat toliko Španělsko. A pakli věštba tato se zázračně vyplní, věřte mi, na rozdíl od toho, co praví Regiomontanus, *velký smutek nenastane všude*: ani v Anglii, ani v Holandsku, ani u luteránských knížat v Německu, ani v hugenotských Švejcařích, ani u Navarrského, ba ani na dvoře krále francouzského…"

„Aj, vy si to vykládáte po svém!" pravil, nechtěje se za nižádnou cenu upokojit, poněvádž shledával jakous libost ve své nelibosti.

„Vskutku vykládám, než co činí jiného Regiomontanus, vycházeje ze zatmění a z konjunkce hvězd?"

„Rytíři," pravil Hvězda, opláceje mi stisknutí ramenou, „jakkoli vás chovám v obzvláštní lásce a vaše radostná a jásavá nálada mě rozveseluje, kolikráte vás uhlídám, vaše důvody mě nedokáží uklidnit, tolik se znamení našich blízkých spuštění prokazují zřejmými. Tak o neděli předcházející vašemu příjezdu do našich hradeb. Onoho dne se zvedla nad tímto městem pařížským i nad jeho okolím mlha tak nesmírná a tak smolně lepkavá, že nebylo vidět podobné, pokavád lidská pa-

měť sahá: neboť byla tak temná a tak hustá, že dvě osoby kráčející pospolu ulicemi nemohly se uhlídat a viděly se nuceny opatřit se pochodněmi, aby trefily, třebas nebyly ani tři hodiny po polednách. A byla nalezena nazítří na dvorech a ulicích hejna divokých hus, vran a havranů, kteříž při letu z příčiny náhlé temnoty narazili na domovní komíny a věžičky."

„Drahý Hvězdo," pravil jsem, „mlha je mlha, to je vše. A cožpak je náhlá mlha ve srovnání se zamlženými výpady Guisů?"

„Aj, tyto výpady a útoky našich ligistů už se vymykají představivosti!" pravil Hvězda s pysky hořce našpulenými. „Slyšel-li jste na tom vašem venkově o *šťastném dni svatého Severina*, abych se vyjádřil jazykem Ligy, tento den znamenal pro krále vskutku nemalou pohromu, poněvádž se pokusil dát zatknout tři nejnestoudnější pařížské kazatýlky a ztroskotal při tom, an lid se jal zvonit na poplach, chopil se zbraní, opevnil se v jednom domě ve čtvrti svatého Severina a odrazil netoliko seržanty a komisaře, než i královy gardy."

„Jakže?" pravil jsem, „pouliční boj? Přímo zde? V Paříži? Kvůli dvěma třem otonzurovaným kněžkům? A král nedokázal lidové pozdvižení zdolat?"

„Aj, příteli! Milý příteli!" zvolal Hvězda, zvedaje ruce k nebi, „je to ještě horší! Potkal-li jste kdy u dvora Montpensierovou a znáte ji?"

„Dosti zblízka," pravil jsem a nehnul přitom brvou.

„Aj, rytíři, démon! Ženský démon! Ženský běs chlípný! Ďáblice! Furie z temnot! Samý oheň, včetně zadku a předku!"

„Komu-li pak to není povědomo?" pravil jsem, „a komu není tajno, že její škartky podněcují útočná kázání faráříků proti králi?"

„Nu dobrá, rytíři, řečený náš král, vládce a panovník si ji dá předvolat, peskuje ji, plísní, poví jí, že ví všechno o jejím chování i o tom, že zhotovuje a vyrábí rozličné zprávy proti němu, že je rozhlašuje skrze faráře ve svých službách, že vystupuje v Paříži co královna, že mu pobuřuje jeho dobré město, že byl doposavad až příliš trpělivý, než že jeho trpělivost je u konce a že jí přikazuje, slyšíte dobře, přikazuje opustit Paříž. Na což ona ani slůvkem neodpoví, ani o nejmenší omluvu se nesnaží, krátce se ukloní a odchází, pyšná a belhající, poté se vrhne a pověsí na krk své lotrinské sestřence královně, královně matce; kteráž svatě věří toliko svému lotrinskému vnukovi, kancléři Villequierovi a jeho ministrům, polotrinštělým až do morku kostí, a tehdáž všichni, královna, královna matka, kancléř i ministři se přisají na kůži Jeho Veličenstva co klíšťata psovi do kožichu vyčítajíce mu, že nemůže vypovědět Belhavou, aniž vyvolá lidové pozdvižení a smrtelně urazí Guise."

„Co učiní král?"

„Ustoupí a ona zůstane! Aj, milý příteli, král je teď tak měkký a bázlivý!"

„Měkký? Bázlivý?" pravil jsem rozhořčeně. „Měkký, vítěz od Jarnaku a Moncontouru?"

„Připouštím," pravil Hvězda s povzdechem, „že to byl vladař odvážný, než pro tuto chvíli se podobá bitevnímu oři, jehož válečná udatnost se ztratila dlouhým stáním v konírně."

„Tomu nikterak nevěřím," pravil jsem. „Král se tváří co měkký a pošetilý. Není takový. Udeří, jak přijde jeho hodina."

„To se mi nechce věřit," pravil Hvězda s tváří zvrásněnou a s pysky hořce našpulenými. „Král je příliš vyčerpán svými radovánkami. Věříte, že na požádání dam prodloužil o týden svatogermainský jarmark, že tam chodí každý den a že strpí, aby jeho milci tam prováděli neslýchané nestoudnosti ženám, ať vdaným či svobodným, s nimiž se tam setkají. A jako by na těch ohavnostech neměl dosti, dá shromáždit po všech městských čtvrtích v domech, kam se chodí bavit, nejkrásnější slečny Paříže - nejkrásnější a nejméně počestné -, s nimiž se oddává baletu, maškarádám, hostinám a co horšího, vyražením, ježto nazývá svými *drobnými radovánkami* a jimž se horlivě věnuje, jako by se království těšilo nejhlubšímu míru na světě a jako by nebylo ani kazatelů, ani ligistů, ani guisovců, ani Guise."

„Drahý Hvězdo," smál jsem se, „milujete přespříliš morálku, než abyste miloval sám sebe! A po pravdě mi není jasno, co vytýkáte králi. Že běhá za hošíky nebo že běhá za ženskými?"

„Obojí," pravil Hvězda s tváří zachmuřenou.

V tuto chvíli jsem se s ním rozloučil pevným objetím, sdostatek pobaven jeho přísnými řečmi, když tě přec on sám se mrouskal s jakousi poběhlicí, než současně tuze vyplašen, že podle jeho zpráv se záležitosti královy tolik zhoršily, pročež se nelze neobávat následků tohoto vzbouření přímo tuto v Paříži, v jeho hlavním městě, v sídle a symbolu jeho královské moci.

Sotva jsem odemkl dveře domu, Miroul mi odevzdal škartku, byla zapečetěná, než kterak jsem vzápětí uhlídal, nepodepsaná, a pověděl mi k tomu, že mu ji svěřila, když tě se potloukal v okolí Hrádku řečeného Châteletu, jakási dáma se škraboškou na tváři, o níž však soudí, že to je dvorní dáma lady Staffordové, poněvádž když tě stáhla rukavičku, aby mu odevzdala tu cedulku, uhlídal na jejím prsteníku kroužek dobře mi známý.

Vyslechnuv to, rozlomil jsem pečeť a četl:

Přátelé Maurovi, kteříž mají oči k vidění a uši k slyšení, varují rozmilého a francouzského skřivánka náležejícího E. R., aby opustil svoje hnízdo, kteréž je ve dne v noci tuze ohroženo, a aby se skryl pod jiným opeřením v hnízdě přátelském.

„Čti, Miroule," pravil jsem vida, kterak na mě upírá nikoli bez mžikání svoje krásné dvojbarevné oči.

„Ajta," odvětil Miroul, „je to jasné a průhledné jako Guisovo svědomí. Nerozumím tomu ani za mák. Kdo je ten Maur? A kteříť jsou jeho přátelé?"

„Maur je Walsingham. A jeho přátelé jsou nepochybně jednatelé, kteréž udržuje v Paříži."

„A kdo je E. R.?"

„Elisabetha Regina."

„Jakže? Královna Anglie? A kdo je ‚rozmilý a francouzský skřivánek jí náležející'?"

„Přezdívka, kterouž mě obdařila."

„Skřivánek!" vyprskl Miroul smíchem. „Aj, vzácný pane! Kterak je to půvabné! A kterakž se to k vám hodí!"

„Miroule, není čas na smích; cožpak soudíš o tomto varování, znaje jeho původ?"

„Že je třeba brát je převelice vážně. Tím více, že Mosca, jehož jsem potkal, odmítl vás navštívit, dokonce i v noci, namítaje, že přílišné množství Argusů upírá své zraky na dvéře vašeho domu."

„Miroule," pravil jsem, rozhodnuv se mžiknutím oka, tolik jsem cítil, kterak mě tísní čas, „znovu se přestrojím za soukeníka a budu bydlet u Alizon. Co se tkne Silvia, Floriny a tebe, Miroule milý - kteréž nemohu ponechat u sebe, poněvádž tvoje oči každé jiné barvy by tě všude prozradily -, vy budete bydlet u maestra Giacomiho."

„Nikolivěk, vzácný pane!" pravil Miroul nanejvýš odhodlaně. „Nabarvím si vlasy na černo a natáhnu si na modré oko slepeckou pásku. Co se tkne Floriny, ta je sdostatek dovedná, aby dokázala šít v dílně u Alizon. Vzácný pane, i u Alizon budete potřebovat nějakého ‚skočtam', já pak potřebuji Florinu k životu, k pohybu a ke svému bytí!"

„Hleďme," pravil jsem a smál se, „sluha přikazuje a nikoli pán! Krásný to obraz našeho království!"

„Pane," pravil Miroul, zvedaje vysoko hlavu, „jsem váš sekretárius a nikoli váš sluha."

„Dobrá, pane sekretáriusi," pravil jsem tiskna ho k sobě, „běž povědět tomu Moskovi nebo Leonovi, by za mnou v noci přišel k Alizon."

„Jste-li si jist, vzácný pane," pravil Miroul s rukou už na klice a s hnědým okem rozjařeným, kdežto s modrým chladným, „že Alizon vás bude chtít u sebe přijmout?"

„Aj, Miroule!" pravil jsem opět se směje, „že jsem tě od počátku nenaučil dostávat výprask a políčky, nebyl bys tak drzý!"

„Totě pravda, jenže to bych vás nemiloval," odvětil Miroul. „Je třeba brát všechno v jednom balíku, vzácný pane: drzost i oddanost."

„Miroule," pravil jsem, blíže se k němu žertem s rukou napřaženou. „Mám-li tě uhodit?"

„Fuj!" zvolal předstíraje zděšení. „Skřivánek a chce mě klovat!"

„Miroule," pravil jsem ještě, kdyžtě se už hotovil vyběhnout, „až se vrátíš, dones těchto dvacet zlatých Mérigotovi do jehlářství, leč projdi z opatrnosti zadními dveřmi a pověz mu, že po mém návratu je třeba zdvojnásobit bdělost."

Jakkoli Florina kvaltovala, chuděra, aby uklidila ložument toliko svýma rukama, zůstalyť naše služebné u Osekaného dubu, cítil jsem se po Miroulově odchodu tuze sám, a zabušil na tajné dveře, jimiž jsem spojil svůj dům s obydlím Giacomiho, zvěděl jsem od sluhy, že maestro a Larissa jsou mimo dům a že se navrátí až v noci. Což vyslechnuv a sám sobě ponechán, pocítil jsem jakous únavu po dlouhé cestě, i odešel jsem do své jizby, vrhl se na lože a pokoušel se usnout, leč neúspěšně, poněvádž bylo-li mé tělo unavené, můj duch byl čilý velice velmi a moje duše - kterouž pokládám za odlišnou od ducha, neboť je takříkajíc jeho dechem, pohybem a podnětem - jevila se tolik vzrušena přemyšlováním o dobrodružstvích, ježto mě čekají, že jsem cítil, kterak se mi hruď dme a nozdry nafukují jakous po-

výšeností a opojivostí, jako bych co bujný oř zahrabal nohama, sklepal zem z kopyt a zatřásl hřívou, jsa netrpěliv pádit za novými obzory, byť by se při tomto cválání mohla naskytnout kdejaká léčka či překážka.

Vzpomenuv si tehdáž na krásný obraz mého drahého Hvězdy, kterýž byl přirovnal krále k bitevnímu koni, jehož bojová odvaha se vytratila dlouhým stáním v konírně, pozoroval jsem, že co mne se dotýče, moje dlouhé odpočívání u Osekaného dubu mě nižádnou způsobou nezchoulostivělo, ba právě naopak, a že samo nebezpečenství, ježto mi hrozí, obezřelost, lsti, úskoky, skrze něž se vyvléknu z pařátů nepřátel státu, moje přestrojení za čepičáře, můj pobyt u pekelné mušky, nebezpečenství (tentokráte slastné), jemuž tam musím čelit, moje sem tam pobíhání, moje kroky a moje zákroky, moje stálá pozornost, moje léčky, moje pasti, abych unikl pastem, to všechno v blízké budoucnosti, co mě vytrhává z vyjeté koleje a brázdy bytí summou přesmíru uspořádaného a přesmíru bezpečného, mě uvrhlo do nemalého vzrušení a propůjčovalo mi radost ze života - dokonce i ve spárech smrti - ouplně nesouměřitelnou s dosavadními všedními dny.

Bylo mi tehdáž třicet sedm let a dospěv k tomuto věku, v němž se podle zvyku v našich krajinách muž pokládá za starce a shledává se přirozeným, že se uchyluje do ústraní, jakž byl učinil Michal z Montaigne, prve než dosáhl čtyřicítky, zdaleka jsem nepociťoval nijakou trýznivou potřebu, že bych měl něco vymýtit nebo potlačit ze svého usilování, ze svého konání a ze svých lásek, pokládaje právě naopak ukončení toho všeho za zbabělé smíření se stářím a smrtí, jimž muž podle mého vkusu by neměl nikdy ustupovat - leda po dlouhém boji se zády u zdi, kdyžtě mu síly ubývají a meč padá z ruky.

55. V ohrožení života

Noc už se snesla a Miroul se ještě nevrátil do ovčince, i přepadl mě na lůžku maličko nepokoj, a kdyžtě jsem vstával, uslyšel jsem klepání na dveře, Florina pak za krátké okamžení mi přišla povědět, že jakýs chlapík tvrdící, že se jmenuje Franc, chce se mnou neprodleně hovořit. Zapátrav v paměti vzpomenul jsem si, že lotrinský obrovitý lokaj Belhavé, jemuž jsem byl daroval zlaťák, abych ho utěšil za to, že byl dostal výprask od majordoma své paní, mi byl tenkráte pravil, že se takto jmenuje. A jakkoliv jsem si myslel, že ten Kuba mi bezpochyby nechce ublížit - obtěžujeť vděčnost prosté lidi méně než ty naše skvoucí dvorské kohoutky -, vložil jsem si za záda dýku po vlašsku a nabil bambitku, kterouž jsem si zastrčil za opasek, prve než jsem vrhl pohled špehýrkou a otevřel dveře, poznav toho muže, kterýž mi podal cedulku, a já pak ji ihned přečetl vida, že mlčí jako ryba a čeká na odpověď.

Milý pane bratranče,

moje sestřenka by si vás přála spatřit dnes večer úderem desáté hodiny a jakž vám povědomo, je z těch, ježto nelze zklamat. Počítám tudíž s vaším okamžitým souhlasem, jejž račte sdělit doručiteli tohoto lístku.

*V očekávání toho zůstávám, milý pane bratranče, vaší ponížen*ou *a oddanou služebnicí.*

Jana z Vasselière

Kdyžtě jsem přečetl tuto škartku, upadl jsem do notného zmatku, jsa udiven, že Montpensierová se tak brzy dověděla o mém příjezdu, a tato okolnost ve mně vzbudila jistou nedůvěru, i cítil jsem tuze malou chuť lézt znovu do chřtánu těchto ježibab, nicméně zase jsem se obával, nepůjdu-li tam, že si je proti sobě mocně popudím. A vida, že Franc, zatímco jsem se v duchu prodíral tímto trním, upírá na mě své modré zraky a že ty zraky nejsou zlé, rozhodl jsem se mu povědět:

„Franci, vidíš moje rozpakování a uhaduješ jeho příčinu. Poskytni mi radu co přítel. Mám se tam vydat či nikoli?"

„Pane rytíři," pravil Franc vážně a vyjadřuje se tuze dobře, třebas se značným přízvukem a pomalu, „to vy mě uvádíte do rozpaků. Jsem věrný své paní, kteráž je ovšem na důtky méně skoupá než na peníze."

„V té případnosti proč jsi jí tak věren?"

„Je z Lotrinska tolikéž co já a rodu nad můj mnohem panštějšího, jsouc princeznou. Z té příčiny vás prosím, pane rytíři, byste ode mne nežádal radu: rady nepatří k mým úkolům."

„A požádám-li o ni, co učiníš?" pravil jsem pobaven, navzdory vážné hodině, přísností jeho zásad.

„Cítím k vám jakýs přátelský závazek, i pokládal bych se za nucena vám povědět, abyste tam nechodil. Čehož bych želel, an chci být dobrým služebníkem, ať už je pán dobrý či špatný."

„Nuž tedy znamenitě. Nepůjdu tam."

„Pane rytíři, tuto odpověď jsem neslyšel, poněvádž kdybych ji býval slyšel, byl bych povinen, maje k tomu přikázání, na místě vás dýkou propíchnout."

„Jakže?" pravil jsem, „tuto? V mém domě? Dokonce i když mám v ruce bambitku?"

„I takto."

„Aj, Franci!" pravil jsem, „příliš se mi líbíš, a nevyměním tedy svou smrt za tvoji. Rozumím, jaká je správná odpověď: povědět ti, že mám v úmyslu tam přijít."

„Zajisté, pane rytíři. Co učiníte poté, to se mě netýče. A vy navíc skrze toto přislíbení získáte pár hodin."

„Pár hodin k čemupak?"

„Abyste opustil tento dům a uprchl z města."

„Nuž tedy dobrá. Pověz své dobré paní, že se vydám z vesela srdce k ní na návštěvu. A ty, Franci, přijmi ode mne co dobrý přítel tento zlaťák, kterýž má summou větší cenu než rána z bambitky."

„Pane rytíři," pravil Franc a jeho dobrá čtverhranná tvář, červená co šunka, náhle ztuhla, „není v mé roli předepsáno přijímat peníze od urozence, jehož jsem měl dýkou propíchnout buď zde, nebo v deset hodin večer na cestě. Kdybych je přijal, měl bych tuze neklidné svědomí, že jsem zradil svou paní."

„Franci," pravil jsem s úsměvem, „je tma, ulice je takřka liduprázdná. Držíš v ruce svítilnu. Dejme tomu, že pro vyražení vyhodím tento zlaťák špehýrkou ve dveřích. Najdeš ho, až vyjdeš z mého domu?"

„Je možné, že to zkusím," pravil Franc vážně. „Prozřetelnost se mnohdy usměje na nešťastníky. Pane rytíři, klaním se vám tuze ponížene," dodal vida, že vyhazuji zlaťák špehýrkou, a s uchem jakoby do strany našpicovaným, aby slyšel jeho dopadnutí a jeho cinknutí o dlažbu ulice.

„Aj," pravil jsem nahlas, když tě za obrovitým lokajem dveře zapadly, „‚přátelé Maurovi' měli pravdu: musím odtud vylétnout."

Jen jsem to dopověděl, znovu se ozvalo zaťukání, a odváživ se maličko povystrčit oko skrze špehýrku, uhlídal jsem Miroula.

„Miroule," pravil jsem po provensálsku, obávaje se úskoku, „jsi sám? Nikdo ti netiskne hrot meče do zad?"

„*Degun me vol aucire o menacar*," [65] pravil Miroul.

Otevřel jsem mu. Byl vskutku sám, leč tuze bledý, oči mu mžikaly, rty třásly a dech měl přerývaný.

„Vzácný pane," pravil zajíkavě, „teď právě zmordovali Mérigota a jeho ženu. Tři ničemové, kteréž jsem uhlídal vybíhat jedněmi dveřmi, když tě jsem vstupoval

[65] *Nikdo mě nechce zabít ani mě neohrožuje (prov.)*

druhými. Přepadli je a hrdla jim podřízli. Aj, vzácný pane! Byl bych ty zlotřilce pronásledoval co honící pes nebýt toho, že s sebou odnesli hákovnice."

„Milý Miroule," pravil jsem zíraje a ústa mi náhle vyschla, „posaď se sem na tuto stoličku. Vypij pár kapek pálenky. Zdáš se být tuze rozčilený!"

„Aj, vzácný pane," pravil, a jak se napil, barva se mu maličko navrátila, „ti nebožáci sebou ještě škubali, když tě jsem přiběhl, a jaký to byl hrozivý pohled na jejich hrdla od ucha k uchu otevřená! Div jsem vnitřnosti nezvrátil, vida tolik krve, pravá jatka to byla! Od neblahého dne svatého Bartoloměje neviděl jsem nic tak ukrutného! Nedokáži pochopit, kterak ten chudák Mérigot mohl těm ohavníkům dveře otevřít, on, kterýž od sklonku dne se vždy dobře opevňoval!"

„Je možné, že mu nebyli neznámí, chlapci od vody jako on, buď tam odtud nebo bývalí braši z krčmy, kdopak ví? Chudí řemeslničtí tovaryši, nevědomí a hladoví, jimž několik zlatých vyzbrojilo paže. S těmi se vedou války a provádějí popravy, Miroule, zatímco Montpensierová se cpe mandlemi v cukru a sušenými švestkami na poduškách z hedvábu."

Pověděl jsem mu poté, co se událo, o cedulce od Vasselièrové i o své rozmluvě s Francem.

„Aj, vzácný pane," pravil ke mně s tváří tuze odhodlanou, „věc je jasná. Pozvali vás do paláce Belhavé, aby vás na cestě přepadli, a po vaší smrti by zaútočili na váš dům a tam zmordovali vaše lidi: z té příčiny, chtějíce mít cestu volnou, zhubili naše strážce. Vzácný pane, vizte, vrátili jsme se o patnácte let nazpět! Chystá se nová noc Bartolomějská, jíž jsou tyto mordy prvními ohláškami. A co činit, ne-li se dát na útěk jako v roce dvaasedmdesátém? Vzácný pane, jsme bludnými židy tohoto království!"

„Pravdu díš. Jdi vzbudit Silvia, kterýž spí co pařez, a sbal naše zavazadla, pokaváde jsi je rozbalil. Projdu tajnou brankou a zpravím Giacomiho o našem údělu."

K našemu štěstí jsem ho nalezl doma, item Larissu, a v krátkosti jsem mu pravil, oč běží. Nebýt Larissy, byl by šel bezpochyby se mnou, než požádal jsem ho, aby setrval doma a aby ponechal, aniž prst pozvedne, můj ložument vyrabovat a vydrancovat skrze ty odrance, neboť on musí zůstat bez úhony, aby mi mohl příležitostně poskytnout útočiště či skrýš, an jeho dům je tolik blízek Louvru. Nakonec s tím souhlasil, a když tě mě Miroul upozornil, že budeme patrně potřebovat své čilé koně (kteří se tolik osvědčili u Sedanu), rozhodli jsme se převést je z naší konírny do maštale Giacomiho, což znamenalo, že jsme je museli vyvést po schodech nahoru, projít s nimi tajnými dveřmi a opět je svést o patro níže, abychom je ustájili na dvoře maestrově, což nebylo nikterak snadné, jakž si dovedete představit, kůň má obzvláštní odpor ke schodům, najmě má-li po nich sejít, an se děsí prázdnoty pod ním zející.

Nesnáz byla v tom, aby mě poznala Alizon a otevřela mi, hodina byla už pozdní a noc temná, než jakmile byly dveře otevřeny a naše koně v maštali, moje pekelná muška odvedla Miroula a Florinu s jejich zavazadly do čisťounké jizbinky a ponechávajíc je tam, pravila k ním po pařížsku:

„Hrome! Lůžko není široké, než vidím-li, jakou způsobou na sebe hledíte, myslím, že se dokážete srovnat…"

Zasmála se a políbila Florinu, podala ruku mému sekretáriusovi s milostivostí princezny rodu královského, načež mě chopila za paži a takřka úprkem mě odtáhla do své jizby, kde nejprv za námi zavřela dveře a poté se mi vrhla rukama kolem krku, divoce mě líbajíc (což jsem jí oplácel stejnou měrou), její štíhlé pružné tělo takřka vstupovalo do mého tím, jak se vlnilo a ke mně tisklo, a byla krásná, čilá a svěží, tmavá co Maurka, černé oči jí tuze plály a rty byly co maliny vábivé.

„Milý Petře," pravila ke mně, „budeš nejspíše tuze znepokojen ve své hugenotské letoře, poněvádž jediná jizba, kterouž mohu nabídnout ve svém malém obydlí, je ta, kde jsem uložila Miroula a jeho Florinu. Florinu, pravdu pověděno, bych bývala mohla vzít k sobě jako některé vznešené dámy, ježto rády spí se svými komornými, než kterak bych si mohla vzít na svědomí (smála se, pronášejíc toto slovo), abych takto přeukrutně oddělila Florinu od manžela? Třetí jizba patří Baragranovi a ten chudák ji tuze miluje, poněvádž komín z krbu prochází skrze její zeď, což mu skýtá teplo, ježto těší jeho ubohé zchromlé oudy. Milý Petře, chceš-li vyhnat Baragrana z jeho jizby a uvrci ho do vlhkého přístěnku, by ti popustil své místo? Chceš-li to?"

„Aj, má rozmilá!" pravil jsem vida, kam míří tento rozhovor plný milosrdenství, a cítě se příliš unaveným (a skrze její polibky už příliš obměkčeným, abych jí dokázal odolat, jakž bych měl), „má rozmilá, vystavuji tě takovému nepohodlí, chtěje se u tebe ukrýt, i styděl bych se zbavit chudáka Baragrana tepla v noci po jeho práci ve dne. Nikoli, já sám budu spát v přístěnku pod schody, an nic nedbám na zimu a vlhkost, jakmile usnu."

„Blahoslavená Panno!" zvolala Alizon, znásobujíc své polibky tou měrou, kolik útrpnosti v ní vyvolávalo pomyšlení, že bych spal v přístěnku, „já, milý Petře, mám tě uložit v temné, deštivé, přismrádlé díře, kam bych se neodvážila strčit ani couru ucouranou! Tebe, vznešeného urozence a velkého ctihodného lékaře! Hrome! To bychom se podívali! Hanbou bych se propadla! Milý Petře, pakli tě odpuzuje sdílet tuto moje malé lůžko, půjdu já," vyrazila povzdech, kterýž by oheň v huti vzkřísil, „půjdu já mrznout do přístěnku a tobě ponechám tuto jizbu…"

„Žertuješ, kuřátko moje!" pravil jsem, celuje ji vděčně na něžném a hebkém krku. „Nedosti na tom, že jsem s Miroulem a Florinou vpadl do tvého obydlí, ještě bych tě měl hnát z jizby a z lůžka? Ani pomyšlení! Máš mě za takového hanebníka, že bych vystavil svou dobrou hostitelku tomuto nepohodlí? A že bych rozbil tábor jako v dobytém území, uvelebuje se a roztahuje na lůžku, z něhož bych vyhostil tvoje rozkošné tělo, a vyhřívaje se u tvého krbu, kdyžtě ty bys drkotala zuby v přístěnku! U všech rohatých! O tom nemůže být řeči! Budu spát na podlaze v nohou tvého lůžka, máš-li náhodou nějakou koňskou houni, kterouž bys mi zapůjčila."

„Nic nemám!" pravila hbitě Alizon, „a děsí mě pomyšlení, že by sis týral kosti na podlaze. Milý Petře, už jsme o tom dosti rozprávěli. Sněz nějaké sousto a vypijme si dvě tři konvičky mého dobrého bordeauxského vína. A ponechme tu věc okamžitému vnuknutí."

Což jsme učinili. Než prve než jsem ulehl, zabušil na Alizoniny dveře Mosca, jehož se Miroulovi poštěstilo podruhé na okamžik zastihnout na sklonku dne před

Châteletem, Mosca sledovaný silným zbrojným doprovodem, a kdyžtě mu bylo dovoleno vstoupit, dobrou hodinu se mnou rozmlouval. Co bylo řečeno v tomto rozhovoru pozoruhodného a tuze znepokojivého pro mír království, povím později, neboť jsem měl opakovat jeho obsah králi nazítří poté, co k němu došlo, kdyžtě jsem byl nejprve zpravil Jeho Veličenstvo skrze Quéribuse (za nímž jsem poslal Florinu), že má vpustit do Louvru důvěrnými dveřmi nikoli rytíře Sioraka (který s veškerou pravděpodobností opustil Paříž), nýbrž mistra čepičářského a krajkářského Baragrana. Což se stalo pomocí znamení nesoucího pečeť královu, ježto jsem musel předložit u Nové brány vedoucí do zahrady v Tuileriích a odtud tajnou brankou do Louvru: brána zahrady i branka jsou ve dne v noci mocně střeženy, aby *missi dominici* [66] přijíždějící z provincií nebo odjíždějící z královského dvora do provincií mohli ven vycházet ze sídla Jeho Veličenstva nebo dovnitř vcházet, aniž by museli projíždět pařížskými ulicemi, ježto, kdyžtě snad nebyly právě odbojné, hemžily se ligistickými špehy a byly ve dne tolik přecpané povozy, že se jimi dalo stěží projet. A tak díky Nové bráně byly zajištěny rychlost, bezpečnost a tajnost královych poslů a král sám mohl, pokládal-li to za užitečné, ven vyjet z města, aniž musel projíždět Paříží: opatření moudré a prozíravé, kteréž se vyjevilo v dalším průběhu tohoto vyprávění co nadmíru důležité.

Tato cesta byla pro mě tuze výhodná a já ji sledoval nejedenkráte, abych podal zprávu králi, neboť vyšedše z Paříže s Miroulem (který si obarvil vlasy a dal pásku přes oko, já pak byl přestrojen za čepičářského obchodníka) branou svatého Honoré, hnali jsme své koně skrze předměstí téhož jména do širého kraje, kde se spatřovaly vpravo i vlevo půvabné mlýny, přejeli jsme Seinu po levé straně hezké vesničky nazývané Roule a jedouce podle řeky přejeli jsme zpátkem Seinu pod kopcem Chaillotem (podle jména vesnice, ježto na něm stojí), kteréžto místo nám přinášelo chmurné vzpomínky, poněvádž plující těla hugenotů zmasakrovaných za krvavého kuropění svatobartolomějského se před patnácti léty na tomto místě zachycovala v dlouhých travinách a sítinách těchto dvou venkovských břehů.

Vracejíce se proti proudu k Paříži nevstoupili jsme přímo do hlavního města, leč do zahrady tuilerijské skrze Novou bránu (vždy pevně obsazenou strážemi krále a nikoli milicí, ježto nebyla jistá, neboť byla zamořena ligisty. Tam, předloživše královské znamení, dostavše svolení ke vstupu a sestoupivše z koní (ti byli zavedeni do královských maštalí, ježto přiléhaly k bráně), byli jsme odvedeni seržantem k tajné brance, Miroul se mnou, nesl na zádech nůši z vrbového proutí plnou oděvů, ozdob a šperků, byliť jsme pokládáni za kupce toto zboží prodávající, a řečená nůše byla pokaždé prohledána několika muži z *čtyřiceti pěti*, kteříž bez přetrží střežili tuto branku, ve dne item v noci, jsouce, jakž praveno, osobní gardou královou a neopouštějíce už Louvre poté, co se věci mezi Pařížany a Jeho Veličenstvem tolik zhoršily.

Výhodnost tohoto putování, při němž jsme vyjeli z Paříže branou svatého Honoré a vraceli se do Louvru Novou branou, jevila se v tom, že nutíc nás k dlouhé a

[66] *poslové páně (lat.)*

pomalé objížďce a ke klusání po cestách, vesnicích a mlýnech širého okolí, abychom se poté opět navrátili do města, umožňovalo mi ubezpečit se, že nejsme sledováni. Nadto ještě dorazivše do vísky Roule, činili jsme zajížďku kolem kostela (kterýž byl mimo cestu), abychom se ujistili, že nikdo se nám nelepí na paty, aby nás sledoval.

56. Zpráva o bzučení mouchy

Neviděl jsem krále od srpna měsíce 1587, a kdyžtě mě Du Halde za časného jitra k němu dovedl (spolu s Miroulem nůši nesoucím a tuze užaslým, že byl vpuštěn do panovníkova soukromí), byl jsem udiven proměnou, kterouž těch několik měsíců způsobilo na jeho osobě, bylyť jeho rysy vyhloubené a vlasy na spáncích mu zbělely. Stran jeho těla byl jsem zaražen, kterak nahoře zhublo a dole se nadmulo, záda měl kulatá, hruď vpadlou, ramena pokleslá a přitom hýždě ztloustlé a břicho odulé, kdyžtě přec Jeho Veličenstvo jedlo tak málo a tak špatně, na což si Du Halde stěžoval. Co se tkne jeho pleti, podávala svědectví summou o jeho radovánkách (ježto mi byl vyzradil Hvězda, zapomínaje na svoje), i o nedostatku vzduchu a cvičení, jakož i o vyčerpávajících starostech vladaření už čtrnácte let trvajícího za podmínek, ježto nemohly být zvichřenější a bouřlivější, an král držel v rukou zemi rozdíranou odbojnými stranami, úklady a bratrovražednými válkami.

Nemohl jsem věřit svým zrakům, že můj milovaný panovník tolik zestárl, kdyžtě maje stejné stáří co já, jevil se o dvacet let starší. Ostatně neznepokojoval jsem se více, než bylo třeba, dobře věda, kterak jeho tělesná schrána odpovídá jeho náladám a kterak ho dobrá zpráva nebo nová naděje může zcela mimořádnou způsobou náhle přeměnit, a tak v několika minutách zraky se mu zaleskly, čelo zvýšilo, trup napřímil a on nalézal znovu ne-li růžová poupata své mladosti, tedy alespoň zelené listí svého věku mužného.

„Aj, synu můj!" pravil podávaje mi ruku, „je to úsměv štěstěny, vidím-li tě opět tuto na tomto dvoře, jehož řady za tvé nepřítomnosti věru prořídly, tolik uprchlo nevděčníků, neboť jejich srdce následují hlavy, ježto se při každém větru otáčejí. Jenomže," pokračoval, pozoruje mé odění, „kterak jsi to přistrojen, milý Sioraku!"

„Sire," pravil jsem, kleče na jednom koleni, „račiž si Vaše Veličenstvo připomenout, že Siorac už není, utekl před vražednými úklady ligistů, a že máte před sebou čepičářského mistra Baragrana. Co se týče tohoto jednookého příručího, kterého tu spatřujete a kterýž odložil na zemi svoji nůši, je to můj sekretárius Miroul, a ten je mi nejvěrnějším služebníkem z celého království."

„Jaký pán, takový služebník," pravil král, věnuje ve své přenesmírné laskavosti a shovívavosti lehké znamení rukou Miroulovi, kterýž po něm štěstím zrudl. „Baragrane," pokračoval otáčeje se ke mně, „jakou zprávu ti podal Mosca? Modrou nebo černou?"

„Černou co nejčernější inkoust, sire. Tlustý hňup byl předevčírem podtají v Paříži a kolem něho poletovaly a slétaly se nejtlustší mouchy hovniválky Ligy."

„Žiloupouštění," pravil Chicot s kapičkou u nosu, „vždy jsem se domníval, než nyní to vím: ty jsi básník."

„Ticho, Chicote," pravil král. „Mayenne byl předevčírem v Paříži."

„Ano, sire. Mayenne si vyplachuje hubu slavnými činy a vynikajícími vojenskými skutky, ježto on sám vykonal v guyennském kraji proti kacířům."

„Ve skutečnosti," pravil Chicot, „Tlustý hňup zabil malinkého zajíce, z něhož se stane, než proleze jeho rypákem, smečka vlků."

„Musí prolévat krev," pravil král, „kdo se chce zalíbit našim pařížským kazatýlkům. Není nikdo Ligou rád vítán a dobře přijímán, nedrží-li se takovéto řeči. Pokračuj, Sioraku. A ty, Chicote, už drž jazyk za zuby!"

„Jindřichu," odvětil Chicot, „k čemu ti dobré poslouchat Žiloupouštění a jeho jednookého pomocníka, když tě já vím od A až do Z, jaké úklady chystají Tlustý hňup a ligisté?"

„A jaké to?" pravil král.

„Chtějí ti vzít město."

„Než k tomu je třeba podrobností a všech okolností," pravil král.

„Ty nechybějí, sire," pravil jsem. „Zde je o nich zpráva podaná Moskou, kterýž byl přítomen těm krvelačným rozhovorům mezi Ligou a Mayennem. Předně chtějí dobýt Bastilu: sto až sto dvacet našich dobrých ligistů v noci zabuší na bránu, a nebude-li jim otevřena, střelec, kterýž k nim patří, podřeže hrdlo rytíři na stráži a otevře ji. Pakliže oklamaný rytíř ji otevře sám, bude zhuben, item všichni ostatní za ‚politiky' pokládané. Současně se jiné skupiny Ligy ohlásí u prvního předsedy parlamentu, u kancléře, u hlavního prokurátora a u mnoha dalších vysokých úředníků královýchzmordují je a za tepla budou za tento čin odměněni drancováním jejich domů. Co se tkne Arzenálu čili skladiště zbraní, Liga tam má jednoho litce, kterýž v okamžení, kdy ligisté zabuší na dveře, zhubí profouse. Velký a malý Hrádek čili Châtelet má Liga překvapit skrze vojenské dodavatele a poddůstojníky, kteříž k ní přináležejí a budou předstírat, že tam v noci přivádějí vězně. Stran Paláce, Templu a radnice Liga si nečiní přílišné starosti, do nich hodlá vtrhnout a obsadit je ráno po otevření bran. Nicméně co se tkne Louvru…"

„Pohleďme, co s mým Louvrem," pravil král a v očích mu maličko zajiskřilo.

„Liga ho chce dobýt, aby se zmocnila Vašeho Veličenstva, zhubila vaši radu item všechny věrné úředníky a nahradila je svými lidmi, hodlajíc šanovat vaši osobu pod podmínkou, že se už nebudete do ničeho míchat."

„Shledávám je evangelicky milostivými," pravil král.

„A jakými prostředky?" pravil Du Halde, kterýž až doposavád zobák neotevřel.

„V okamžení, kdy Liga dobude Bastilu, Arzenál, Hrádek či Châtelet; Temple, Palác a radnici, její emisaři mají křičet po všech ulicích a uličkách: ‚Ať žije mše! Město dobyto!" povolávat všechny dobré katolíky do zbraně a posílat je k Louvru, jehož veškery východy budou obsazeny. Až toto bude hotovo, královy gardy se ponechají napospas vyhládnutí."

„Komu však není zřejmo," pravil Jindřich za krátké okamžení, „že toto vyzvání k spodnímu lidu vyžene z děr tisíce pobudů a umožní jim mordování a rabování ve všech městských čtvrtích?"

„Sire," pravil jsem, „naši ligisté o tom vědí, i o zhoubě a naprostém zmatení, ježto by z toho vyplývalo pro veškery obyvatele a měšťany dobrého města. A vynašli prostředek, kterak potřít tuto možnost."

„Jaký medle prostředek?" pravil král.

„Barikády."

„Barikády?" otázal se král vysoko zvedaje obočí. „Co to znamená? Copak to za novinku? Co rozumějí tím slovem barikáda? Du Halde, už jsi to kdy slyšel?"

„Nikoli, sire," pravil Du Halde. „Praví se však, že se staví překážka čili *barre* na nějaké cestě, chce-li se zabránit v průchodu. Z čehož usuzuji, že *barikáda* je prostředek, jakým lze zabránit v průchodu."

„Pravdivé i klamné, drahý Du Halde," pravil jsem.

„Běží vskutku o přehrazení cesty, než v opak tomu, co jste se domníval vy, *barikáda* nepochází od slova *barrer*, nýbrž od slova *barrigues* neboli sudy, kteréž naplněny zemí, budou postaveny v každé čtvrti napříč ulicemi, aby byly ulice ucpány, a mezery budou vyplněny hromadami vytrhaného dláždění. A tak budou moci přelézt toto ohrazení jediné ti, kdo předloží potvrzení Ligou vydané. Touto způsobou bude zabráněno z jedné stránky žebrákům, aby vyrazili ze dvora zázraků a rozptýlili se po městě, a z druhé stránky urozencům a politikům v různých čtvrtích ložírujícím, aby se vydali na pomoc králi v Louvru, těmto věrným služebníkům jakožto podezřelým z hereze by byla hurtem hrdla podřezána, kdežkoli by se objevili."

„Bohpomozi!" zvolal Chicot, „v téhle Paříži se toliko prahne po krvi a sní o masakrování!"

„A tak toto nazývají *barikádou*," pravil král s bradou v dlaních a pohlížeje spanilýma černýma očima do prázdna s tváří zasněnou a zadumanou. „*É bene trovato* [67]. Neboť rozumí se, že dva tucty kdejakých Kubů, opevněných za těmito barikádami s hákovnicemi, by mohly odolávat dvěma třem setninám či praporům zkušených gard, najmě kdyby se dostaly do rukou stoupenců Ligy domy na pobřeží. Což se pohříchu může stát."

Toto uvažování mě nadmíru překvapilo, když jsem je uslyšel - a ještě více, když následující události dokázaly jeho jasnozřivost -, poněvádž jsem v něm poznal pronikavý pohled prince válečníka od Jarnaku a od Moncontouru, kterýž zdaleka nebyl tak ospalý *dlouhým stáním v maštali*, jakž byl pravil Hvězda, aby nedokázal po vojensku odhadnout nevýhody i přednosti nějaké situace. A tak mě tato králova poznámka na výsost uklidnila, jakkoli byla sama o sobě pesimistická, poněvádž upevnila moji důvěru v jeho důvtipnost, v jeho předvídavost a v jeho schopnost pružně se vymanit i z nejzhoubnějších pohrom.

„*É bene trovato,"* pokračoval král pokyvuje hlavou a hovoře po italsku nikoli snad proto, že byl po matce Florenťan, leč z té příčiny, že miloval tuto řeč, o níž jsem od něho nejedenkráte slýchal, že ji pokládá za vybranější a ohebnější než samu francouzštinu.

A znovu potřásaje hlavou opakoval:

„*Bene, bene, bene*: sudy, *barriques*, *barikáda*, je to zcela prosté. Dobrý nápad, Sioraku. A tuze málo nákladný: sudy, hlína, dláždění. A královy regimenty jsou zastaveny! Naši dobří ligisté nejsou takoví hlupáci, jakž jsem měl za to, Du Halde. Nenávist jim dodává sdostatek ducha."

---

[67] *Toť dobře vymyšleno (it.)*

„Jenomže, sire," pravil Du Halde, jehož dlouhá a přísná tvář prozrazovala, s jakým pobouřením poslouchal tato slova, „za tohoto stavu by vladař nikdy nemohl odbojné město navrátit k dobrému pořádku a rozumnosti."

„I ano," děl král, „leč prostředky mnohem pomalejšími a mnohem mírnějšími než pouliční boje, ježto jsou vezdy na obou stranách co do životů lidských tuze nákladné a prolévají se při nich potoky krve pro výsledek nejistý. Důkazem toho je, co naši dobří ligisté nazývají šťastným dnem svatého Severina, kdy dva tři faráři zasranci a tři tucty kmánů způsobili pohromu mým gardám. K vítězství, Du Halde, bylo by potřebí děla a zmasakrování celé čtvrti."

„Inu, sire," pravil Du Halde stroze, „máme-li k něčemu dospět, koneckonců…"

„Nikolivěk, nikolivěk, Du Halde!" pravil král důrazně. „Král nikdy nesmí zacházet tak daleko, aby své poddané co zvěř pobíjel! Totě čin proti přírodě a tolikéž neužitečný co nelidský! Totě poučení, ježto jsem načerpal z událostí svatobartolomějských."

Slyše tato krásná a ušlechtilá slova a poznávaje, kolik srdnatosti musel mít král, aby je pronesl jakožto popření své vlastní slávy od Jarnaku a Moncontouru, byl jsem tolik dojat a unešen, že vrhnuv se mu k nohám, osmělil jsem se uchopit mu ruku a políbit ji.

„Hej, jakpak!" pravil král s úsměvem a s výrazem vlídné posměšnosti (a odtáhnuv ruku z mých dlaní, pleskl mě maličko po tváři). „Hej, jakpak, milý Sioraku, jsi šťasten, že haním události svatobartolomějské! Nejsi-liž dobrý katolík?"

„Sire," odvětil jsem, „znamená-li být dobrým katolíkem, že mám být ligistou, nenávistníkem a vzbouřencem, pak jím věru nejsem. Než je-li člověk tehdáž dobrý katolík, obcuje-li mši a slouží-li svému králi, pak mě, sire, k této církvi počítejte."

„Dobře pověděno, Sioraku," pravil král a dvakráte ťukl rukou o opěradlo svého křesla. „Moje církev je tou církví dobrých a poctivých lidí, kteříž nechtějí užívat nože k vyhlazení kacířů, nýbrž rozumu, aby je přesvědčili. Moje církev je taktéž tou církví, jejíž milosti použiji, Du Halde, vůči všem svým zaslepeným poddaným, nebaže ani po jejich krvi, ani po jejich životech, nýbrž naopak touže po jejich zachování tolikéž co otec po zachování svých dítek."

„Sire, zachoval byste se stejně slitovně vůči tomu, kdož oslepuje?" otázal se Du Halde.

„To ještě nevím," pravil král s jemným a záhadným úsměvem, hledě na Du Halda úkosem krásnýma černýma očima. „A pročpak ne, pakli i on dospěje k pokání?"

„Tomu nevěřím," pravil Chicot s posměchem.

„Čemu nevěříš, můj blázne?"

„V jeho pokání a umírnění. Jsi chytrý lišák, Jindřichu. Dnes je řada na Guisovi. Zítra bude na tobě."

„Amen," pravil Du Halde.

„Sioraku," pravil král, aniž k tomu něco podotkl (a chápaje se hodinek, ježto visely na Du Haldově krku, pohlédl na ně). „Hodina rady se blíží. Totoť je vše, o čem tě zpravila ona moucha, ježto chce být lvem?"

„Nikolivěk, sire. Slyšel z velice jistého pramenu o úkladu proti vám strojenému skrze onu Belhavou, ježto chtěla být královnou. Všimla si, že při návratu z Vincennes míjíte dům v la Roquette jí náležející, i pojala oumysl skrýt v něm čtyřicet *spadaccini*, kteříž, až pojedete kolem, zastaví váš kočár, pobijí pět šest urozenců z vaší družiny a zajmou vás."

„Aj, sire!" vykřikl Du Halde, „říkal jsem vám, že váš doprovod je příliš slabý!"

„Kdo by si býval pomyslel," pravil král ve svém hněvu všecek bledý, „že ta ohavná ženština, kvůli níž královna i královna matka na obě kolena poklekly a prosily mě, abych ji neposílal do vyhnanství, sotva jsouc omilostněna troufne si sáhnout na naši královskou osobu? Pakli ji však při této příležitosti příliš stisknu, bude křičet, že je nevinná a že je obětí klevet, a vloží do huby těm svým nectným kazatelům, že jsem posedlý hněvem vůči slabé ženě, poněvádž nemiluji její pohlaví. Du Halde, upokojím tě: počínaje dnešním dnem nevyjdu z Louvru jinak než obklopen houfem svých po zuby ozbrojených čtyřiceti pěti. A stran zoufalého činění těch mých poddaných, kteréž vidím ve zbrani se cvičit proti mé královské moci, posílím opevněná místa sídelního města takovou způsobou, že spiklencům zajde chuť na ně zaútočit. Sioraku," pravil vstávaje a podávaje mi ruku, „prosím tě, i nadále mi dobře služ a buď mi i v budoucnu tolik oddán, jakos byl vezdy, a čas od času mi podávej zprávu o bzučení té dobré mouchy, ježto poletuje nad hnojištěm Ligy, aby prohlédala její zhoubné úradky."

Čtenáři, na rozdíl od toho, co ses snad domníval, čta tyto řádky, nikterak jsem neolizoval ani neuhlazoval králova slova, pokládaje je na papír, leč uvedl jsem je tak, jakž je proslovil při této příležitosti, hned přátelská a posměšná, hned vážná a královská, neboť vládl tehdáž zázračně jazykem, jehož zjemnělostem věnoval tolik péče co svému odění, měl v sobě nemalé toužení po umění a nemalou lásku ke slovu, an se učil výmluvnosti u Pibraka a založil s ním akademii, jsa ostatně velkým čtenářem Rabelaisovým, Ronsardovým, Villonovým a od okamžení, co vyšly, *Esejí* Michala z Montaigne, jehož si nejvíce vážil pro jeho zářnou jasnost, ohebný styl a rozumnost. A dobře si v této souvislosti vzpomínám, kterak Jindřich byl v Chartres sklíčen hořem, že Liga v Paříži uvrhla Montaigne do Bastily [68], tato neblahá Liga nemohla než na smrt nenávidět ducha, jehož vlídná láska k lidem se tolik příčila její fanatické horlivosti.

V příštích čtyřech měsících po tomto rozhovoru navštívil jsem krále mnohokráte v řečeném přestrojení, abych ho přesně zpravoval o piklech a rejdech Ligy v Paříži a jmenovitě o oukladném zmordování, kteréž směřovalo proti osobě vévody z Epernonu a mělo být provedeno o svatogermainském trhu v únoru či březnu měsíci 1588 (vzpomínám si na to datum nepříliš přesně), i byl vévoda tuze srdnatý a rekovný, jakž praveno, a kdyžtě královská rada (v níž takřka všichni členové,

[68] *Na několik dní: královna matka ho odtud dostala (pozn. Petra ze Sioraku)*

stvůry královny matky, byli více či méně lidmi Ligy), byla licoměrně Moskovy zprávy zpochybnila jakožto hugenoty údajně vymyšlené, vévoda, pravím, rozhodl se mít o tom jasno a navléknuv si pod kabátec drátěnou košili a nechal se doprovázet, než v patřičné vzdálenosti, silným zbrojným průvodem, vyšel si na procházku na trh, kde ho opravdu žáci univerzity znenadání obklopili, snažili se vyvolat s ním zákeřný souboj po německu a vytáhnuvše nože, byli by ho převahou zdrtili nebýt toho, že se vynořili vévodovi strážci a rozprášili je.

Byl jsem tuze rád, že tato příležitost upevnila důvěru, kterouž král vkládal ve svou dobrou mouchu a odtud i ve mne, neboť jsem ho zpravoval o jejím bzučení. A mohu zde povědět, aniž se tím přesmíru holedbám, že jsem poradil králi, aby dal odebrat zbraně žákům, z nichž zahnojení vyližprdi že Sorbonny byli učinili tuze nezkrotné a nebezpečné ligisty, kteříž by se příležitostně postavili v čelo lidového pozdvižení, kdyby k němu mělo dojít. Král shledal tuto myšlenku prospěšnou a dobrou a vyslal svého prokurátora z Châteletu item své vojenské dodavatele a poddůstojníky na univerzitu, aby tam vyhledali a vybrali zbraně jak sečné, tak i palné. Než tato kořist byla tuze hubená, což králi přivedlo na mysl, že univerzita byla předem upozorněna některými komisaři a seržanty Ligou získanými a ukryla řečené zbraně v klášterech této čtvrti, ježto podle Moskova tvrzení přímo oplývaly hákovnicemi, bambitkami a píkami, jichž Liga na těchto nedotknutelných místech připravila zásobu velikou velmi, očekávajíc vzbouření, kteréž připravovala proti králi takřka nepokrytě a o němž se všude pravilo, že má vypuknout každým dnem.

Vyjma návštěv u krále vždy za časného jitra vycházel jsem málo z domu Alizonina obávaje se, že bych mohl být poznán ligistickými špehy, jakkoli by to bylo málo pravděpodobné v tom mém převlečení, k němuž jsem se nechal zarůst vousem, aby mi zakrýval tvář, a rovněž Quéribus sloužící co spojení mezi králem a mnou - tak jako já je zajišťoval mezi králem a Moskou - musel za mnou chodit k Alizon pod záminkou, že doprovází mou sestru Kateřinu, jež, pakliže si na to vzpomínáte, si dávala přihotovit od mé pekelné mušky ustrojení a ozdobnosti. A dobře si pamatuji na poslední návštěvu toho spanilého dvorského šviháka koncem března měsíce, poněvádž mě tehdáž zpravil o rejdech vévody z Aumale v Pikardii, kteroužto provincii vévoda držel takřka celou ve svých rukou krom Calais a Boulogne přes všechny své opětované výpady proti tomuto přístavu.

„Aj, milý Petře!" pravil ke mně Quéribus, „odpusťte mi to, nedokázal bych vás obejmout takto, jak vypadáte! Nemohu si přisámbůh zvyknout na to vaše směšné vyšňoření, tak si je v duchu ošklivím! Hrůza! Kupčík! A ten vous! A ten šat! Ten váš prostý účes! Aj, milý Petře! Co mne se týče, dal bych tisíckráte raději přednost smrti s mečem v ruce při obraně svého krále, než bych se snížil k této nedůstojnosti!"

„Než já také bráním svého krále," pravil jsem, maličko podrážděn tímto proslovem. „A bráním ho tam, kde by obnažený meč nevystačil."

„Dojista, dojista," odvětil Quéribus, „a takovýmto převlečením projevujete odříkání, jehož, doznávám se, bych dosíci nikdy nebyl s to. Nicméně, pane bratře, hledě na vás takto vyšňořeného, div se neroztrhnu, mám-li plakat nebo se smát."

„Byl bych na výsost zarmoucen," pravil jsem sdostatek stroze, „kdybyste mnou měl pro mé háby pohrdat, mámť snad jiné vlastnosti, proč si mě můžete vážit."

„Aj, milý Petře!" pravil Quéribus všecek ruměný, „jsem já to hňup! Máte nekonečně větší cenu než já, kterýž jsem summou toliko dvorský kohoutek, a mou jedinou zásluhou je, že zůstávám věren svému vladaři. Odpusť mi, prosím tě. Podej mi ruku, Petře."

Podal mi ji vzápětí a viděl jsem mu na očích, kterak je zklamán, že na ní nenachází prsteny, ježto tam obvykle vídal, než nepromluvil o tom, tak se cítil zahanben, že mě byl ranil.

„Petře," pravil, „král chce, byste se domluvil s oním Kubou, jemuž se říká Mosca (podivné to jméno!), poněvádž je tuze znepokojen utvářením věcí v Pikardii. Princ z Condé, kterýž tam byl podle jména guvernérem, byl právě zemřel, otráven jsa svou ženou, a na jeho místo král jmenoval vévodu z Nevers."

„Nevers? Slyšel jsem, že se dvoří Lize."

„Tato láska ochladla," pravil Quéribus s úsměvem, „a Nevers se navrátil ke králi, kterýž, jak praveno, jmenoval ho guvernérem Pikardie. Než Aumale, držící Pikardii pro svého bratrance Guise, odmítá ji opustit."

„Jakže?" křičel jsem, „odmítá? Odmítá guvernéra králem jmenovaného? Totě otevřená rebelie!"

„Ba ještě něco horšího: Aumale v čele tisíce dvou set arkebuzířů se zmocnil Abbeville ve jménu Guisově a králově vyslanci, kterýž po něm žádal příčinu tohoto protivení, troufl si odpovědět na výsost drze, že pikardští urozenci si nepřejí ve své provincii ani královskou posádku, ani guvernéra Gaskoňce. Tuto odpověď, jakž si věru umíte představit, král tuze těžce nesl, neboť vidí v Pikardii jeden z klíčů situace."

„A proč to takto vidí?"

„Aj, milý Petře!" pravil Quéribus, „mne se na to neptejte! Jakž je vám povědomo, nemám hlavu politickou a do těchto zákrutů si netroufám."

„Než co mi může povědět Mosca o Pikardii," pravil jsem sdostatek udiven, „kdyžtě žije stejně co já v Paříži?"

„Není mi povědomo."

„Toť vše?"

„Arciť. Krom toho," pravil uhlazuje si knír, „že král mi vyjevil milost a nalezl mi jiné přízvisko. Už mě nenazývá ‚můj kverulant Quéribus', avšak ‚můj koketní kokrháček'. Není-liž to líbezné?" otázal se vstávaje a hledě na se do zrcadla s rukama v bok a trupem otáčeje, aby dal vyniknout své vosí postavě. „Milý Petře, cožpak si o tom myslíte? ‚Můj koketní kokrháček'! Není-liž to tuze taškářské? Mohlo by Jeho Veličenstvo nalézt elegantnější aliteraci?"

„Která vám navíc vzdává poctu," pravil jsem vážně, „neboť třeba věru přiznat, že je u dvora málo urozenců vašeho vzhledu."

„Aj, milý pane bratře!" pravil Quéribus, „vaše náklonnost vůči mně vás oslepuje. Podle tvrzení mnohých Laugnac z Montpezatu vyhlíží tak, že se za ním nejedna hlava otáčí, kdyby ovšem jeho záliby ho ke kráskám přikláněly."

„Laugnac! Velitel *čtyřiceti pěti*! Aj, milý bratře! Ponechte toho snědého čerta těm jeho hrdlořezům! Je vzezření tak všedního, že byste nad ním vnitřnosti vydávil!"

„Milý bratře," pravil Quéribus se zrakoma zářícíma, „podejte mi ruku! Jsem na odchodu. Bohpomozi, už vám není vidět tvář, tak ji zakrývá ten váš kupecký plnovous! Odcházím, byť už je moje paní choť hotova u Alizon či nikoliv. Znáte tu podivnou pošetilost slabého pohlaví: jeho žvatlání nemá konce, běží-li o parádění. Neboť král mi dal přikázání, abych dnes odpoledne zašel k maršálce z Joyeuse a promluvil tam s lady Staffordovou."

„A z jaké příčiny?" pravil jsem s obočím zdviženým a maličko pobouřen, že král ho poslal lovit na mé loviště.

„Inu právě kvůli vám! Bohpomozi! Zapomněl jsem jak na smrt! Kterak jsem ztřeštěný! Král se vás ptá, jeví-li se vám být prospěšno, abych pověděl lady Staffordové, kde nyní ložírujete a pod jakým jménem, neboť chce znovu navázat nit mezi vámi a Angličany. Král se už neopovažuje pozvat lady Staffordovou do Louvru, tolik uší tam má Liga. Už si netroufá důvěřovat ani svým zdem! Nu co tomu pravíte? Pokládáte-li tu věc za vhodnou? Mám-li povědět lady Staffordové…"

„Dojista. Leč tuze důvěrně a přímo do jejího rozkošného ouška, a toliko jejího, a aniž mě jmenujete jinak než ‚skřivánek'."

„Skřivánek!" pravil Quéribus směje se z plna hrdla s rukou na ústech (napodobuje v tom krále jako mnozí u dvora). Pane bratře, nezapomenu na to. A stran ptactva, co říkáte tomu pávu, jejž jsem si dal vyšít podle dnešní módy na levý rukáv svého kabátce: Jeho oko tvoří rubín a jeho křídla jsou lemována pravými perlami."

„Co znamenají," tázal jsem se, „ta tři vyšitá ‚V', jež mu vycházejí ze zobáku?"

„*Veni, vidi, vici.*"

„Aj, milý Quéribusi!" pravil jsem opět já se smíchem, „kdybych se neobával, že bych vás obtěžoval svým plnovousem a svým oděním, políbil bych vás!"

„Jako by se stalo!" pravil Quéribus otáčeje se na podpatcích. „Prchám! Víte-li, Petře," dodával s rukou na klice, „proč dáma z Trémoille dala otrávit prince z Condé skrze své páže?"

„Nikoliv ěk."

„Smilnila s jiným. Princ se to dověděl a chtěl ji do kláštera uvrhnout. Ona ho dala zhubit. Nýčko pak se dostala z bláta do louže - ne do kláštera, nýbrž do žalářní kobky! Takový je světa běh, milý Petře…"

„A s kým se pelešila?"

„Inu přece s tím pážetem! Nebylo to jasné?"

„A co učinili s pážetem?"

„Byli by ho dozajista vykleštili, prve než by ho rozčtvrtili za to, že nasadil parohy princi. Jenže nemohli naň ruku vztáhnout. On jim co zajíc vzal do zaječích! Milý Petře," pokračoval se smíchem s rukou na ústech, „co říkáte téhle aliteraci?"

„Na mé svědomí," pravil jsem (napodobuje zpěvavou intonaci našich dvorských šviháků), „shledávám ji nanejvýš rozkošnou…"

„Hrome!"

„Hrome?”

„V tom pádě ji zopakuji před králem.”

A odešel svým pružným krokem, ponechávaje za sebou pižmovou vůni a v zimním dnu jakoby trvalý odlesk svého pestrého opeření. Aj, můj spanilý Quéribusi! Tak lehkomyslný a tak pošetilý! A přesto tak věrný králi přímo uprostřed toho velkého odlivu francouzských šlechticů, kteříž co krev z rány z Louvru bez přetrží unikali ke Guisovi do Soissons, neboť to byly summou krysy se šlechtickým titulem netrpělivě se snažící opustit potápějící se koráb, aby se nalodily na jiný, kterýž vlny nesly k trůnu.

57. Blíží se hrozivá bouře

Nebohá a veliká Anglie - její svoboda, její náboženství a její královna byly ukrutně ohroženy ohromným loďstvem (papežem požehnaným, a papež tu flotilu nazýval svou dcerou), kteréž se hotovil uvrhnout proti jejím břehům Španěl - musela být neustále ve střehu, soudíc podle toho, jakž pohotově se lady Staffordová chopila příležitosti znovu navázat styk s mým pánem, neboť hned nazítří kolem jedenácté hodiny mi Alizon přišla povědět, že si přeje se mnou mluvit jakási vznešená dáma s černou maskou, mluvící s věru zvláštním přízvukem.

„Milý Petře," pravila Alizon, „řekla jsem jí, že se mýlí, že neznám tuto nikoho jménem Baragran."

„A co ti pověděla?"

„Že se mýlit nemůže, že tě očekává, a ostatně že ji dobře znáš."

„Kterak vypadá?"

„To já nevím. Nechtěla sejmout masku, jakkoli jsem ji o to požádala."

„Popros ji, aby přišla nahoru."

„Jakže, sem? Do naší jizby?"

„Má milá, je-li tomu tak, jakž se domnívám, je k tomu třeba něco tajemnosti," pravil jsem a položil se na lůžko, načež jsem zatáhl závěsy.

„Jakže!" vzkřikla moje pekelná muška, „na posteli! Bude se tady dovádět? Co to znamená?"

„Nic, Alizon," smál jsem se, „leda to, že si ji prohlédnu škvírou v záclonách a požádám ji, aby sňala masku, prve než se jí ukáži."

Což bylo učiněno, a kdyžtě pak neznámá odhalila svoji spanilou tvář, s nemalým překvapením jsem poznal nikoli, jakž jsem očekával, dvorní dámu lady Staffordové, nýbrž černé mandlové oči, široké lícní kosti a masité rty lady Markbyové, té, ježto mě byla probudila v Londýně v *Pope's Head Tavern* tím, že mi přiložila k ústům prsten vyslankyně.

„Aj, mylady!" pravil jsem anglicky (poněvádž jsem tušil, že Alizon stojí za dveřmi s očima i ušima nastraženýma), „vy zde! Jakže! ‚Maur' a vaše paní se mohou v Londýně bez vás obejít? A nemáte-liž ve Shropshire dům a manžela?"

„Musíte mi ho připomínat," smála se, „když se tuze snažím na něj zapomenout, najmě jak vás vidím, dokonce i v tomto vašem odění a pod tím vaším hustým plavým strništěm. Leč díky Bohu, jsou to stále tytéž francouzské oči, tak příjemně hltající ženské vnady. Skřivánku, už to nemohu vydržet. Vaše rty, prosím vás!"

„Aj, mylady!" zvolal jsem, „nic by mi nebylo milejší, leč to nelze. Jsem sledován."

„A kým, ne-li snad tou malou snědou líticí za dveřmi, tak čilou a svěží, kteráž mi dveře otevřela," pravila lady Markbyová dusíc se smíchem (jsouc od přirozenosti nadmíru veselá). „Milý skřivánku, měla jsem tušit, že trny vašeho přestrojení se neobejdou bez několika růží."

„Nikolivěk, nikolivěk, mylady," pravil jsem, „mýlíte se. Pro smilování posaďte se, umírám touhou zvědět příčinu vašeho příjezdu do Paříže."

„*Sono qui una persona nuova* [69]," pravila (majíc vášeň společnou Windsoru item Louvru bez příčiny mluvit italsky), „sídlo lorda Stafforda je tak obklopeno mouchami ligistickými i španělskými, že nikdo odtud nemůže ven vyjít, aby se na něj jedna či dvě nepřilepily. Nebydlím u lorda Stafforda a nikdo v Paříži mě dosud neviděl, a tak ještě na nějaký čas se mohu pohybovat svobodně."

„Mylady," pravil jsem rovněž usedaje, „poslouchám vás."

„Pikardie," pravila, urovnávajíc kolem sebe záhyby vycpávané suknice, kteráž se široce vylévala z jejího křesla, „Pikardie je příčina mého příchodu."

„Aj," zvolal jsem nastavuje uši. A zapomínaje takřka v tom náhlém a obrovském zájmu o její slova na její okouzlující krásu, připojil jsem:

„Včera jsem slyšel, že můj pán je tuze znepokojen tím, co se děje v Pikardii."

„Moje královna neméně," pravila lady Markbyová, „ale z příčin odlišných. Milý skřivánku, mám-li rozsvítit nové světlo, abyste tu písničku zazpíval králi?"

„Mylady, nechať je vaše srdéčko o tom navždy ubezpečeno: budu zpívat vždy *ad maximam gloriam Henrici et Elisabethae reginae*." [70]

„Zde moje světlo: Aumale a Guise berou v Pikardii králi jedno město po druhém, vyhánějí z nich královské posádky, pohrdají jeho přikázáním, odmítají jeho guvernéra."

„Totoť je nám povědomo, krásná jitřenko."

„Než znáte toho příčinu? *Primo*: do Pikardie mohou snadno proudit z blízkých Flander španělské peníze a houfy, aby pomáhaly Guisovi a jeho rebelii. *Secundo*: Něco za něco. Guise usiluje o vzetí buď Calais, nebo Boulogne, nebo Dieppe, aby věnoval jedno z těch tří měst Filipovi II. co přístav, útočiště, příbytek a místo odpočinku pro jeho *nepřemožitelnou armádu*."

„Calais," pravil jsem, „je sousto příliš tučné pro hrdlo Guisovo. A Aumale u Boulogne nepořídil."

„Zbývá Dieppe," pravila lady Markbyová a zraky jí rudce zajiskřily. „A pakli Guise vezme Dieppe a odevzdá je Španělsku, moje paní bude tím tuze zarmoucena."

„Dieppe," pravil jsem. „Na Dieppe jsem nikterak nepomyslel."

„Guise na ně myslí. Proč by jinak Aumale dobyl Abbeville? Toliko bleší skok dělí Abbeville od Dieppe."

„Aj," pravil jsem, „díky vám, jitřenko. Všecko se osvětluje! Nyní už rozumím králově zděšení."

„A přec," pravila lady Markbyová, oddělujíc slovo od slova jako šípy, ježto by do terče vystřelovala, „stačilo by, aby král Francie vrhl nějaké síly do Rouenu, aby závorou uzavřel Normandii a aby zabránil guisovské posádce z Abbeville vrhnout se na Dieppe."

---

[69] *Jsem zde nová osoba (it.).*

[70] *K nejvyšší slávě Jindřicha a Alžběty královny (lat.)*

„Král," pravil jsem poté, co jsem byl dlouho v sobě ta slova přežvykoval, „bude váhat nad tím, má-li zbavit Paříž posádky a zesílit posádku v Rouenu, neboť jeho sídelní město je samo tuze ohroženo."

„Leč na oplátku," pravila lady Markbyová, „Guise bude váhat nad tím, má-li zbavit posádky Pikardii a vytáhnout na Paříž, budou-li v Rouenu královské síly, aby ho odřízly od jeho zadních vojů."

„Ejhle," pravil jsem, „toť dobře promyšlené. Než tu věc třeba zvážit na vahách jemnějších, důvtipnějších a královštějších, než mám já."

„Povíte-li to nicméně svému pánovi?"

„Z dobra srdce."

„Máme příčiny domnívat se," pokračovala vážně lady Markbyová, „*že Filip II. vrhne Guise proti Paříži téhož dne, co proti nám vrhne svoji nepřemožitelnou armádu*. Ten den je blízký. Bůh ochraňuj krále francouzského, pakli Alžběta podlehne náporům toho ohromného loďstva!"

„Amen," pravil jsem a slzy mi vzápětí vytryskly z očí, tak jsem se v duchu hrozil strašlivé představy španělských žoldáků rozsévajících v našich dvou zemích kruté zpustošení, ježto by bylo sledováno onou chobotnicí nekonečně děsivější: inkvizicí. Aj! Dobře jsem to viděl a konečně chápal: věštba Francii překročuje. O osud světa se bude hrát, až se plachty *nepřemožitelné armády* nafouknou větrem. Jestliže neztroskotají před anglickou baštou, všechna království křesťanstva budou dříve či později vydána v plen fanatické horlivosti mnichů, kteráž všude s pomalou, důkladnou a promyšlenou ukrutností vytrhá nové a útlé kořínky svobody svědomí.

„Ten den," pravil jsem, kdyžtě se mi podařilo nasadit uzdu svému dojetí, a ještě maličko rozechvěle, „ten den je tak blízký?"

„My se to domníváme," pravila lady Markbyová, berouc mě za obě ruce a usilovně je tisknouc. „Milý skřivánku, tuto je oves, kterýž krmil naši předvídavost: dám vám ho, aby si ho i váš pán vzal do zásoby."

„Poslouchám vás."

„Je známo, že v prvních dnech dubna měsíce Filip II. vyslal ke Guisovi do Soissons Aragonce Morea, kterýž na Guise tuze tlačil, aby vyrazil na Paříž v prvních dnech května měsíce, slibuje mu tři sta tisíc zlatých, šest tisíc kopiníků a dvanáct set kopí…"

„Guise zná Španěla. Ví, zač stojí tyto sliby."

„Budou dodrženy, pakli, jakž se domníváme, Filip II. ve stejných dnech vrhne svoje loďstvo proti nám. Milý skřivánku, hodina pokročila, musím odtud: Vaší malé lítici za dveřmi asi zvoní v uších z naší angličtiny. Navštívím vás opět, bude-li třeba."

„Mylady," pravil jsem líbaje jí ruce, „jsem za sebe i za svého krále šťasten po tomto rozhovoru a dvojnásob jsem nadšen tím, že Alžběta používá k těmto poslám osobu vašeho milostného pohlaví."

„Není-liž i ona žena?" pravila lady Markbyová hrdě vztyčujíc hřebínek. „Jsme-li hloupější než vy, anžto nenosíme v poklopci kordisko?"

„Kdeže!" pravil jsem vesele, „to nepravím, ani si to nemyslím, tvrdě právě naopak, že ve vašem malíčku je více diplomacie než v onom velkém oudu, o němž pravíte!"

„Krásné lhaní má krásný jazyk!"

„Který je všecek váš…"

„Já vám tento slib připomenu," usmála se lady, „pakli vyjdeme vy i já bez pohromy z této bouře. Skřivánku, teď jste v mých sítích. Já vás oškubu."

„Mylady," pravil jsem, „nic by se mi nelíbilo více, než kdybych byl upečen na vašem ohni."

„Aj, pane!" pravila lady po francouzsku, „nedrážděte mě k smíchu: vždyť si málem ani masku nenasadím. Cožpak jste tak lehkovážný? Cožpak se můžete smát a smát, hrozí-li nám apokalypsa? Víte-li, že koráby armády vezou na svých palubách mnichy, katany a mučící nástroje, aby byl anglický lid obrácen na náboženství papežovo?"

„Madame," pravil jsem, „smích je rovněž zbraní proti horlivosti. Smím-li vás políbit?"

„Vaše odvážlivost se opozdila. Už mám nasazenou masku."

„Je však místo pro mé rty za vaším ouškem."

„Aj, pane! Vy jste mi to políbení ukradl!"

„Madame, každý kradený polibek je ukraden i kněžím, kteříž jsou našimi společnými nepřáteli."

Než jakkoli bylo pro mě toto laškování dvorského šviháka utěšlivé, žil jsem už dlouhé měsíce vzdálen kratochvílím a světlům dvora v tuze chmurném obydlí a v tuze smutném odění, jakmile odešla ta vznešená dáma (u níž pod andělem tak půvabně vystrkoval růžky čert), i cítil jsem se tuze opuštěn a tuze starostliv, a moje starost se znásobila, když mi v noci ta moucha chtějící být lvem přišla povědět, že pařížská Liga vyslala ke Guisovi do Soissons jakéhosi Kubu Brigart zvaného (jméno se k němu hodilo, neboť si tuze obliboval brigue čili pikle), aby ho přímo vyzval k příjezdu do Paříže, že prý je to na výsost naléhavé, tak ligisté ztráceli kuráž vidouce, kterak král opevňuje Louvre, Bastilu a Arzenál, a tou měrou se báli, že už se viděli zatčenými a pověšenými, a hrozili, že se odtrhnou od Ligy, jestliže se vévoda neobjeví, jak to byl už tisíckráte slíbil. Nechať medle přijde! Nechať jeho přítomnost vše napraví! Nechať se stane kvasem, po němž vykyne těsto!

„Epernone, slyšel jste to?" pravil král svému arcimilci, když jsem mu nazítří zopakoval tato slova a najmě slova lady Markbyové. „Blíží se hrozivá bouře, kteráž chce strhnout summou trůn Alžbětin i můj. Co o tom soudíte?"

„Sire," pravil Epernon s výsměšným pousmáním, „Guise v Soissons žádá toliko maličkost: úřad nejvyššího správce země, nastolení inkvizice ve Francii, vyhlazení vašich hugenotských poddaných a ustanovení kardinála Bourbonského následníkem trůnu."

„Jindřišku," pravil Chicot, „Epernon má pravdu. Velebnost netouží po jiném než po trůnu. Darujme mu ho. Její Veličenstvo královna matka se z toho může toliko radovat, ona, kteráž ho přezdívá *holí své staroby*."

„Holí, jíž chce bít svého syna," pravil král na půl úst se usmívaje. „Epernone," pokračoval dále, tvář mu zvážněla a černé oči se nadmíru blýskaly, „čím více Guisovi ustupujeme, tím více požaduje. Není již čas kasání plachet, nýbrž napínání. Alžběta má pravdu a já už o tom uvažoval předtím: Je třeba vrhnout mocné houfy do Rouenu, abychom uzamkli Dieppe a odřízli Guise od jeho zadních vojů, troufáli si postupovat se svým vojskem na Paříž. Pane generální plukovníku francouzské pěchoty, jehož jmenuji dnešním dnem také guvernérem Normandie, budete velet našim silám v Rouenu."

„Sire," pravil Epernon poklekaje na jedno koleno a skláněje spanilou a přísnou tvář, „jsem vás poslušen."

„V týž čas," pokračoval král, „do Soissons bude vyslán pan Pomponne z Bellièvre a požádá důrazně vévodu z Guise, aby nepřijížděl do Paříže, dokavád ho nevyzvu; kdyby sem přijel, jeho příjezd by za tohoto stavu věcí mohl vyvolat pobouření, za něž bych ho na věky činil zodpovědným."

„Je málo podobno pravdě," pravil Chicot, „že pompézní Pomponne by promluvil vévodovi tak hluboce do duše, neboť se do nohavic pokadí, jakmile jen jeho jméno uslyší."

„Pomponne," pravil Du Halde, „je člověk královny matky. Poví Guisovi: *Ne, ne. Ano, ano. Ne, ne* co vzkaz od krále, *ano, ano* od královny matky."

„Kteráž chce tuto mít svou hůl ve stáří," pravil Chicot. „Jindřichu, jediná jistota je poslat tam pana z Žiloupouštění."

„Ani pomyšlení!" pravil král. „Siorac by v Soissons nepřežil ani hodinu, kdyby se mu vůbec podařilo tam dorazit. Napíši Guisovi dopis, jejž mu Pomponne odevzdá. A pane generální plukovníku, přikažte, prosím vás, mým Švejcarům, aby se vydali na cestu z Lagny k Paříži, a utábořte je na předměstích Svatého Diviše a na Montmartru. To věru naše rebely a vzpurníky donutí k přemýšlení."

Epernon v Rouenu, Bellièvre v Soissons, Švýcaři u bran Paříže: vynikající opatření, všechna dobře promyšlená, pohotově vyhlášená, správně provedená, dokazující, že oproti tomu, co pravili Hvězda a pan z Thou, král není ani ochablý, ani netečný, a dovede jednat, a dobře jednat, když soudí, že nastalo vhodné okamžení.

Bez skrblení poskytl Epernonovi většinu svých vojů, čtyři roty ozbrojenců a dvacet dvě korouhve pěšáků, uchovávaje pro sebe čtyři tisíce Švejcarů kvartýrem jsoucích na předměstích. A krom toho, aby dodal většího lesku odjezdu Epernonově, doprovodil ho až do Saint-Germain-en-Lay a tam se s ním rozloučiv odešel se uzavřít do kláštera poustevníků svatého Jeronýma ve Vincennes řka, že chce činit po celých sedm dní pokání a že po ten čas nechať s ním nikdo o ničem nemluví.

Rozhodnutí ovšem věru podivné ve zmatení těchto časů, kdy situace byla tak nestálá, že by si vyžadovala, aby byla hodinu od hodiny sledována. Leč tak tomu bývá, každý člověk má své slabosti a toto byla slabost mého dobrého pána. Konal pouti, chodil s procesím, bičoval se, umrtvoval tělo v nuzné kobce bez kamen, pře-

bíraje bez přetrží růženec z lebek, prose tisíckráte a tisíckráte Stvořitele, aby mu odpustil rozkoše, kterýmž se oddával a kteréž mu nesnesitelnou vahou zatěžovaly svědomí. Za tuto cenu jeho ubohá duše nalézala na jeden týden něco klidu. Protože vzpomínka na toto uklidnění ho těšila, nakonec takřka počal milovat kláštery, klidné ambity a hrubá roucha, a tak pouhé náhodné spatření kdejakého mnicha u dvora ho plnilo libostí. Jak povědomo, stalo se to jeho záhubou.

Spatřil jsem Mosku dvakráte v tomto týdnu, jejž král strávil u poustevníků svatého Jeronýma a jejž jsem i já sám prožíval od světa odloučen (nikoli však co světec) u své pekelné mušky, a dvakráte mi opakoval, že opevňování krále v Paříži a kolem Paříže ligisty hrůzou ohromilo, že upadli ve zmatek a že se rozutíkali měrou velikou velmi, a kdyby se Guise neobjevil v hlavním městě a pokavád by král dokázal nakonec udeřit, po Lize by bylo veta.

„Mosko, co myslíš," pravil jsem, „přijde Guise?"

„Aj, pane rytíři, kdopakli kdy může Guise prohlédnout? Má tolik rozmanitých tváří, že už mu samému není povědomo, kteráž je ta pravá. Krom toho rozhodnuv se, že bude kráčet k trůnu po stupních neznatelných a nikoli přímo, než bokem co krab, musí zakoušet nesmírné rozpaky; má-li rázem překročit Rubikon a objevit se v našich hradbách. Co horšího, v jeho postavení je nemalá obtížnost. Má příliš málo sil, aby odtáhl z Pikardie a objevil se v Paříži co nepřítel; a je mu nepříjemné objevit se co přítel, když tě byl uloupil králi tolik pikardských měst. Nicméně Španěl a Liga ho tak mocně bodají do beder, že nakonec asi přijede, s nechutí a se strachem. Než i takto Bůh krále ochraňuj! Pařížská smečka bude proti němu z řetězů spuštěna!"

58. Jemná a neprůhledná hra

9. dne května měsíce jsem pobýval v královských komnatách později než obvykle a král konající svou potřebu mě byl poprosil, abych vyčkal, až si uleví, i usedl jsem na truhlici v temném koutě s kloboukem do očí, poněvádž tam bylo krom Chicota a Du Halda mnoho lidí, totiž pan z O, Pomponne z Bellièvre, ctihodný doktor Mark Miron, Fogacer (kterýž se tvářil, že mě nepoznává), pan z Merle, králův hofmistr, Alfons z Ornana zvaný též Korsičan, poněvádž velel Korsičanům Jeho Veličenstva, a malý abbé z Elbéne, kterýž byl u Veličenstva hostem tuze vítaným, poněvádž byl přívržencem královým a nepřítelem Ligy, z této příčiny ho Jindřich učinil členem družiny vévody z Epernonu, když vévoda vytáhl do Angoulêmu - a v tomto městě byl abbé obléhán s vévodou v jeho domě povstalci podněcovanými ligisty a málem přitom život ztratil.

Po stránce tělesné byl abbé malý neposedný mužík s bystrýma očima, ne nepodobný veverce, a neměl jinou chybu než lakotnost a touhu shromažďovat peníze. Jináč to byl dvorský abbé tuze čisťounký, promlouvající libým hlasem a citující Písmo svaté a tuze oddaný Alfonsovi Korsičanovi, kterýž ho nejméně o dvě hlavy převyšoval, jsa postavy obrovité a rozložité, hlasu drsného a vlasů hrubých, svým chováním rozhodný, povýšený a chvastounský.

Kolem jedenácté hodiny požádal o slyšení u krále kardinál Bourbonský, král ho přijal domnívaje se, že mu chce svěřit nějakou novinu o tom, zda Guise přijede do Paříže či nikoli, leč v krátkosti se vyjevilo, že ten Tlustý hňup nic neví a že přišel jakožto prelát, všecek nadutý a radostný nad úmrtím prince z Condé, kterýž byl papežem exkomunikován ve stejném čase co král navarrský, poněvádž byl jako on kacíř.

„Vizte, sire," pravil potřásaje olysalou hlavou a rozpřahuje velebně ruce jako na kazatelně, „vizte, co znamená být exkomunikován!"

„Můj milý bratranče," pravil král předstíraje prostoduchost, „slyšel jsem, že Condé byl otráven pážetem."

„Dojista, sire," pravil Tlustý hňup, „než kdo vyzbrojil paži pážete?"

„Vypráví se," pravil král, „že to byla Condéova choť."

„Dojista, sire, než kdo vnukl tento mord urozené paní z Trémoille?"

„Její chlípnost, jakž se tvrdí," pravil král s tváří prosťáčka.

„Toť možné," pravil kardinál, „jenomže, sire, je třeba přehlížet příčiny náhodné a vrátit se k příčině zásadní."

„A to je?" otázal se král.

„Vůle boží."

„Aj, milý bratranče," pravil král. „Byl-li to Bůh, kterýž přikázal paní z Trémoille její pelešení a pážeti ono zmordování?"

„Aj, sire," pravil Tlustý hňup, „je třeba vidět věci z větší výše než takto. Co mne se týče, já nepřipisuji smrt Condéovu ničemu jinému než blesku exkomunikace, jímž byl zasažen."

„Je pravda, milý bratranče," pravil král bera kardinála za paži a odváděje ho pomalu ke dveřím, „je pravda, že tenhle blesk je strašlivý, než je-li pak potřebí, aby všichni jím zasažení zemřeli? Zemřelo by jich na to mnohem více!"

„Byť tak či onak," pravil kardinál (jehož král krok za krokem ven vyváděl se všemi známkami zdvořilosti), „byť tak či onak, Condé na to zemřel."

„Pomocí dobrého a zbožného jedu," pravil král s úsměvem a podávaje mu ruku.

Což vida kardinál, nemohl než ji políbit a požádat o propuštění, kteréž mu bylo uděleno tak milostivě a s úctou tak převelikou, že byl doprovozen až ke dveřím a bylo mu při odchodu vlídně poklepáno na rameno.

Král, jehož tato rozmluva nepochybně rozveselila a vyvedla z chmurné nálady, vraceje se ke shora řečeným pánům (usmívajícím se této malé komedii, kterouž Jeho Veličenstvo bylo sehrálo svému „kralevici"), spatřil mě tehdáž a vzpomenul si, že mě byl požádal, abych vyčkal, až si uleví, přistoupil ke mně, já pak vstal z truhlice a smekl jsem, poklekaje na jedno koleno v domnění, že král mi hodlá podat ruku. A vskutku se hotovil k tomuto pohybu, když Chicot u okna stojící a na nádvoří Louvru hledící, pravil svou obvyklou směšnou způsobou:

„Koho tu medle vidím, pěšky kráčejícího v doprovodu královny matky na nosítkách? Koho pak, velikého po přirozenosti a vzhledu daleko méně přirozeného? Koho medle, ne-li vévodu z Guise?"

Načež král spustil ruku, kterouž se mi chystal podat, a zlostně vykřikl:

„Chicote, lžeš-li, zbiji tě vlastníma rukama!"

„Jindřišku," pravil Chicot ani se nehýbaje, „mnohem raději bych byl od tebe zbit a zkopán, než abych viděl, co vidím! Leč je to opravdu Velebnost, žel! Zbytečné o tom pochybovat."

Nastalo tehdáž mezi všemi přítomnými náhlé kvaltování, jeden každý se řítil k oknu, aby se ubezpečil, že blázen pravdu pověděl.

„Sire, je to on!" pravil Alfons z Ornana svým drsným hlasem, sahaje rukou po kordisku, „a je doprovázen toliko pěti či šesti urozenci."

Král se zapotácel, opřel se rukou o malý stolek tam stojící; potom se posadil na truhlici, z kteréž jsem byl vstal, a zakryl si tvář oběma rukama - tento pohyb činil vždy v okamženích převeliké úzkosti. Du Halde mi později tvrdil, že ho byl slyšel tichým hlasem pronést: „*To bude jeho smrt*," leč nevím, zda-li si tato slova nevymyslel dodatečně, neboť já jsem stál Jeho Veličenstvu tuze nablízku a neslyšel jsem tehdáž nic, mohu toliko dosvědčit, že jeho rysy přepadl výraz vzteku, když byl z bledé tváře sňal třesoucí se ruce.

„Sire," pravil Alfons z Ornana mocným a drsným hlasem, „ublížil-li vám?"

„Totě slabé slovo," pravil král, kterýž postupně nabýval něco barvy. „Vždyť víš, kterak je tomu, milý Korsičane. Zapověděl jsem Guisovi, aby sem nohou vstoupil, a on, pohrdaje mým přikázáním, troufl si přijít, dobře věda, že jeho přítomnost v Paříži je křemen, kterýž jiskrou zažehne střelný prach."

„Sire," pravil Alfons z Ornana, rozkládaje mocná ramena, a hlas mu duněl jako varhany, „račiž mi dát Vaše Veličenstvo pověření a já ještě dnes hodím hlavu Guisovu k vašim nohám, aniž se kdokoli na světě pohne či otřese."

Načež král s čelem a víčky sklopenými maličko zapřemítal tuze jsa v pokušení, jakž soudím, dát k tomu souhlas, leč zadrželo ho přitom pomyšlení na nedozírné následky této popravy jak tady v Paříži, ježto vévodu zbožňovala, tak i v ostatním národě a také ve Španělích, kde by mohla poskytnout Filipovi II. záminku k obsazení království francouzského v témž času, kdy dobýval Anglii. Neboť konec konců je třeba to povědět - málo lidí v tomto květnu měsíci 1588 si myslelo, že královna Alžběta by se mohla postavit na odpor (nebo si jen na něj pomyslet) *neporazitelné armádě*, jejíž zpupné koráby a pyšné plachty se vpravdě rýsovaly za vysokým stínem Guisovým, když přecházel nádvoří, zdánlivě bez jiného doprovodu krom pěti či šesti urozenců, leč maje za sebou horlivost nesčíslného duchovenstva, zbožnění pošetilého lidu a nevyčerpatelné zdroje krále v celém křesťanstvu nejbohatšího a nejmocnějšího.

Krom toho můj pán dalek toho, aby dokázal v blesku okamžení bez přípravy vymýšlet drtivá rozhodnutí, byl mužem kabinetu, politikem, Machiavellim, kterýž se spoléhal na vyčkávání a průtahy, a svazoval nebo rozvazoval nitky jednání předem - a dávno předem - dopodrobna propočteného. A posléze, jakž jsem už nejedenkráte pravil, hluboce se hrozil krve a prolil ji teprve tehdy, když se dostal do pasti a když každé jiné východisko se mu zdálo uzavřené a zapražené.

„Sire," pravil Alfons z Ornana, jeho obrovská postava se chvěla od hlavy k patám následkem urážky králi způsobené a trhal za šňůru s tesáky vyceněnými co zlý hafan, když vidí svého pána nepřáteli obsypaného a nemůže mu pomoci, „sire, mám to učinit?"

A krom snad pompézního Pomponna, kterýž co člověk královny matky byl polovičním ligistou, všickni přítomní rozhořčení, že Guise si troufl učinit tuto potupu našemu pánu, hleděli mlčky na krále, zadržujíce dech a takřka zoufale prosíce, aby ráčil nakonec souhlasit s Ornanovým návrhem.

„Sire," pravil malý abbé z Elbéne, jehož libý a flétnový hlas se pozvedl z mlčení, „dovolte mi k této danosti citovat Písmo svaté."

„Cituj, abbé," pravil král, leč hlavu nezvedaje.

„Zabte pastýře, stádo bude rozptýleno."

„Sire, mám to učinit?" opakoval bez přetržíí Ornano, jakoby povzbuzen ve svém násilném snažení vážností svatých slov.

Bylo to tím dunivým a břeskným hlasem Ornanovým (kterýž i tentokráte, když šeptal, jako by chtěl, aby byl slyšen celým regimentem), nebo spíše, jakž se domnívám, tíhou našich vyčkávavých pohledů na něm summou napřených, že Jindřich zvedl hlavu, ukázal našim zrakům tvář klidnou a vyrovnanou a vrhaje pohled svých krásných černých očí na Ornana, pravil tónem vlídně výsměšným, jaký rád používal vůči svým blízkým služebníkům:

„Nikolivěk; můj korzárský Korsičane. Nechci. Není toho ještě potřebí."

A já na rozdíl od toho, co prohlašují Hvězda, Thou a tolik ostatních, nedovedl bych stanovit, zda můj milovaný panovník měl či neměl pravdu, když setrvával na cestě dlouhé trpělivosti. Dějiny mají v sobě cosi tantalovského a jejich vývoj přináší tolik trpkých pozdních výčitek, že se z dětinské netrpělivosti rádi stavíme na místo velkých aktérů dramatu a že bychom chtěli takříkajíc strkat je loktem, aby

zvedajíce vržené karty, učinili taková rozhodnutí, ježto ze znalosti pozdějších událostí pokládáme za žádoucí. Maje tyto příhodné vědomosti o budoucnosti vladaře, historik upadá do pokušení pokládat se za moudřejšího než on, aniž chápe, že vladař stál tváří v tvář neprůhledné přítomnosti.

Kdo neuhlídal vstup vévody z Guise do komnat královych, vskutku velkolepého v bílém kabátci perlami posetém a majestátního postavou i tváří, doprovázeného nikoli urozenci, kteréž byl ponechal v předpokoji, nýbrž sestřenkou královnou, královnou matkou a obvyklou průvodkyní téže, vévodkyní z Uzès, ježto, zdálo se, mu stály po boku a chránily ho co tři fregaty koráb s vysokou palubou, nedovede si představit, kterak mocně a neporazitelně působil, jako by vítr nesoucí ho k trůnu Francie byl týž, co ve stejném okamžení - *toho 9. dne května měsíce 1588* - nadouval v Lisabonu plachty *armády* k Anglii vyplouvající.

Jakmile vévoda uhlídal krále, učinil mu hlubokou reverenci, na niž Jindřich odpověděl pokynutím hlavy, aniž mu však ruku podal, a pravil k němu s tváří mrazivou, zuby zaťatými a zrakoma tuze chladnýma:

„Copak to znamená? Nezakázal-li jsem vám, byste sem jezdil?"

„Aj, sice!" pravil Guise s tváří nanejvýš licoměrnou, „kdyby běželo o výslovný zákaz, raději bych se do země propadl, než bych ho porušil."

„Nuž jakpak, Bellièvre!" pravil král otáčeje se k pompéznímu Pomponnovi, „cožpak jste neopakoval moje slova panu z Guise? Neodevzdal jste mu můj list?"

Načež Bellièvre učinil králi reverenci, kteráž jako by patřila stejně Guisovi co Jindřichovi, než jediné slůvko nepronesl, ba ani si netroufl blíže přistoupit, tak byl v duši zmaten a na skřipec položen, nechtěje vzdorovat králi, ani královně matce, ježto mu dala pro vévodu poselství smyslu opačného, než bylo poselství královo, ani vévodovi, v němž viděl svého příštího panovníka, pokavád ovšem vévoda tyto komnaty opustí naživě, o čemž začínal pochybovat a v kterémžto případě by byl zbůhdarma zradil.

„Nuž tedy, Bellièvre?" pravil král, kterýž svým mrazivým zrakem jako by pronikal jednu každou z myšlenek vyslancových, „odevzdal-li jste moje poselství panu z Guise či nikoli?"

„Dojista, sire," opáčil Bellièvre, jehož nejistý zrak, upřený s uctivostí na krále, jako by chtěl napravit dvojsmyslnou řeč, ježto, odpovídajíc jedním slovem na dvě protichůdné otázky, neodpovídala ve skutečnosti na žádnou.

„Sire," pravil tehdáž Guise, kterýž, mysle na svoji bezpečnost, málo se staral o to, aby pomohl Pomponnovi v tomto jeho postavení, „přijal jsem věru pana z Bellièvre v Soissons. Než kdybych býval z jeho slov vyrozuměl, že mi to nařizujete způsobou vskutku výslovnou…"

„Cožpak vám neodevzdal dopis ode mne?" skočil mu král do řeči na výsost rozezleně. „Cožpak jste jej nečetl? Cožpak jsem vám nedal potvrdit jeho slova skrze pana z la Guiche? Kolikpak k vám mám posílat vyslanců, abych vás přinutil k poslušenství?"

„Sire," pravil Guise vrhaje kolem sebe nejisté pohledy, neboť spatřil, kterak přichází velitel stráží Crillon, kterýž dalek toho, aby smekl před ním klobouk, narazil si ho vztekle na hlavu a připojil se k Ornanovi před dveřmi stojícímu a roz-

mlouval s ním tichým hlasem, vrhaje na Guise stejně co Korsičan zuřivé pohledy, a oba dva pak otáčeli rukojeťmi svých dýk. „Sire," pravil Guise, „pan z la Guiche nemá stejnou vážnost co pan z Bellièvre a panu z Bellièvre jsem věřil!"

„Tento Bellièvre mlčí jako kapr," vzkřikl král a jeho černý zrak hněvem ještě více potemněl.

„Sire," pravil Bellièvre, chvěje se od břicha až po dvojitou bradu, „musí tu běžet o nedorozumění. Pan vévoda z Guise asi neporozuměl mým slovům, jakž by bylo třeba."

„Dosti už, Bellièvre!" vzkřikl náhle král vztekle a otáčeje se zády ke Guisovi, šel si stoupnout do okenního výklenku, vrhaje přes rameno na Bellièvra a na Guise vražedné pohledy.

A buďto v tomto okamžení vévoda z Guise ucítil takovou slabost v nohách, že by neunesly jeho velké tělo, nebo se chtěl opřením o zeď chránit před ranou kordem do zad (kteréž, jak se zdálo, při setkání s Jeho Veličenstvem v Meaux se chvílemi obával), i usedl na velkou truhlici, již král byl právě uvolnil, hledě krásnýma modrýma zrakoma na svou sestřenici královnu, jako by se jí dovolával, ta pak, rozumějíc tomuto němému poselství, šla se posadit po jeho pravici a chopila ho láskyplně za ruku, zatímco vévodkyně z Uzès na pokyn královny matky zaujala místo na truhle po jeho levici, takže obě dvě znemožňovaly královi i jeho zatčení, i jeho zhubení.

„Bohpomozi!" zašeptal Ornano (než kterak povědomo, jeho šeptání se neslo tuze daleko), „totě povedené, takto se za sukně schovávat!"

Po této poznámce všemi slyšené nastalo v síni utišení a znehybnění, královna potichu rozmlouvala s Guisem a král zády otočený ťukal palcem do okenní tabulky, chvěje se od hlavy k patám hněvem, jenž jím cloumal.

Královna matka hleděla beze slova na syna vyvalenýma očima a rty se jí škubaly bolestí, kterouž jí způsobovala dna (vskutku ji z lůžka vytáhli, aby dovedla Guise do Louvru, an se vévoda obával, kdyby se tam objevil bez své vznešené ručitelky, že by byl na místě zhuben). A teď byla tuze nesvá, že Jeho Veličenstvo odhodilo masku a nechalo propuknout hněvu proti vévodovi a proti Bellièvrovi - a kterak vidno, i proti ní, neboť na ni ani nepohlédl, ani ji nepozdravil, když vstoupila do královských komnat.

Jevilo se mi, že váhá, má-li jít za ním do okenního výklenku, k čemuž možná sama neměla sílu, neboť šla tuze těžce, kterakž jsem mohl uhlídat při jejím příchodu, s levou paží opřenou o rámě vévodkyně z Uzès a s pravou o Guise, o *hůl své staroby*, jakž si troufala říkat. Zdála se mi ostatně hrubě špatná, tváře, ježto mívala vždy tuze kulaté, byly takřka opuchlé a k tomu popelavé, spodní pysk měla tak převislý, že toliko s námahou jej občas přitáhla k pysku svrchnímu, a tak se zdálo, že bez přetrží civí co ropucha, jíž se ostatně podobala vyvalenýma očima zpolou těžkými víčky zastřenýma.

„Bellièvre," pravila královna matka ke své stvůře vztahujíc k němu ruku, aby si vyžádala ruku jeho.

Než jak Bellièvre se hřbetem ohnutým přiběhl, vzpomněla si, že se nemůže v jeho společnosti bez nebezpečenství ke králi přiblížit, a pravila:

„Ne, Bellièvre ne! Du Halde!"

Čehož Du Halde uposlechl, než projevoval mnohem menší úslužnost než Bellièvre, neboť Kateřinu tuze málo miloval, neboť se byla ze žárlivosti a z nenávisti k jeho vlivu pokoušela, aby ho král zapudil, vždy však přitom ztroskotala a bez přetržíse k tomu navracela.

„Synu můj," pravila prolévajíc slzy (kteréž mívala nepřestajně na své přikázání na krajíčku), „nechcete mne vyslechnout?"

„Madame," pravil král, aniž hlavu otočil, „mé uši jsou unavené."

„Aj, synu můj," pravila královna matka a slzy jí tekly proudem dvojnásobným", cožpak se as bude povídat, až vejde ve známost, že já, kteréž Bůh dopřál stát se vaší matkou, cítím se být od vás nakonec odmrštěna?"

„Madame," pravil král, opět aniž na ni pohlédl, „já vás neodmršťuji. Dokonce se mi zdá, že vás poslouchám, jakkoliv nerad."

„Nu dobrá, synu můj," pravila královna matka, „je-li třeba vám všechno povědět, vévoda z Guise je tu nikoli proto, aby se vám protivil, nýbrž na mou prosbu, aby se ospravedlnil z pomluv, ježto vaši hugenoti rozšiřují o jeho konání."

„Na vaši prosbu, madame?" otázal se král. „To na vaši prosbu je tuto? Vizte, jaké ošklivé schválnosti mi tropíte."

„On však je zde toliko proto," pravila královna matka, „aby se kál a aby našel způsob, kterak se s vámi dohodnout a vrátit vám vaše pikardská města."

„Madame," pravil král hlasem tichým a zlostným, „vy jste pletichářka! Vy spletete všechno a pletete se do všeho! Vrátit mi moje pikardská města! Věru o to běží! Takto jste si to vymyslela?"

„Než já se o to dnem i nocí snažím," pravila Kateřina, „i kdybych v tom měla zůstavit to málo života, ježto mi zbývá."

Při těchto slovech král otočil hlavu, pohlédl na ni a zíraje v úžasu, kterak se změnila k horšímu, byl nad tím jat jistou útrpností a pravil vlídněji:

„Madame, není vám dobře. Vraťte se na lůžko. Neměla byste je opouštět."

„Synu můj," pravila tichým hlasem (a cítíc, že je král naměkko, vrhla do toho průlomu hlavní voj svých praporů), „vrátím se na lože toliko tenkráte, slíbíte-li mi na můj život, že se proti vévodovi o nic nepokusíte."

„Madame," pravil král s patrnou ochablostí, „učiním, co budete chtít, než prosím vás, vraťte se na lože."

Pod pronikavými zraky svého syna matka pokračovala tehdáž ve svých nesmyslných usmiřovacích rozhovorech, o nichž Du Halde, jenž je poslouchal, později pověděl, že měly asi stejný smysl, jako kdyby královna matka tvrdila, že lišák se vetřel do kurníku, aby vyjednával se slepicemi. Podle tváře při poslouchání těch slov Du Halde prý viděl, že Jindřich, kterýž byl svou matku v letech mladostí tuze miloval, leč nyní jí měl hrubě za zlé, že se ve svém sobeckém zaslepení spojila zprvu s Alençonem a později, což bylo ještě zhoubnější, se smrtelným nepřítelem trůnu a státu - nemohl se odhodlat, kdyžtě už ji nemiloval, aby ji nenáviděl, bylať nenávist cit, kterýž špatně zapouštěl kořeny v jeho dobrotivém založení, anať jeho povaha byla příliš ušlechtilá a slitovná, aby k tomu poskytla prsť, kteréž by se v duši méně vznešené našla hojnost.

Že by byl Guise přijel, jakž se osmělila bez studu hlásat, aby vše vysvětlil, aby se ospravedlnil, smířil s králem, vrátil mu pikardská města a vzdal povinnou úctu, tomu Jindřich ani za mák nevěřil, a pakli se nakonec jevilo, že tomu přikládá víru, bylo to z té příčiny, že rozhodnuv se vévodu ponechat naživu, poněvádž v tuto chvíli viděl, kterak se za jeho zády vynořuje les stěžňů *neporazitelné armády*, chtěl za to ponechat zásluhu své matce, aby jí i nadále zachoval toto zprostředkování mezi vévodou a jím, skrze něž si mohl vytvořit v každém okamžení jistou představu o záměrech nepřítele, o němž mu bylo povědomo, že je hrozivý, než i kolísavý a váhavý: hra jemná a neprůhledná, v níž jeden každý se snažil být větším Machiavellim než ten druhý: Kateřina podkopávala moc svého syna předstírajíc, že mu slouží, on pak se tvářil, že jí věří, využívaje jí, aby získávala zprávy o podvratnictví vévodově.

„Madame," pravil na sám konec, „vynasnažíte-li se vskutku, aby mi byla vrácena pikardská města a abyste přesvědčila vévodu, že má v době co nejkratší odejít z této Paříže, kde ve mně jeho přítomnost budí podezření, budu vám za to nekonečně vděčný. Jsem vám již tuze zavázán za veliké množství laskavostí, ježto jste mi poskytla. A zavázala byste si mě ještě více, kdybyste dobrým sjednáváním smíru mezi vévodou a mnou vytrhala kořeny pohrom, do nichž jsme v nebezpečenství upadnout. Madame, vy jste však bledá, nemocná a máte bolesti. Pro smilování boží, vraťte se na lože a nevstávejte, dokavád se vám zdraví nezlepší. Co mne se týče, ukáži vévodovi vlídnější tvář."

Ukloniv se jí tehdáž s vlídností a se zastřeným výsměchem v očích, opustil okenní výklenek a zamířil ke Guisovi, stále chráněnému, jakž pravil Ornano, sukněmi královny a vévodkyně z Uzès. A pohlížeje na vévodu s tváří méně přísnou, jakkoli stále sdostatek mrazivou, pravil k němu tónem klidnějším:

„Milý bratranče, musím nyní posnídat. Vy taktéž. Vraťte se, až pojíte, a budeme tuto pokračovat v rozmlouvání."

To řka podal mu ruku, vévoda pak povstal, poklekl na jedno koleno a takřka nábožně ji políbil. Což učinil a vztyčil se, pozdravil krále podruhé poklonou až k zemi, nejsa skoupým na ohýbání kolenou; poté všímaje si královny matky ne více než chcíplé kozy, třebas mu, alespoň podle veškeré pravděpodobnosti, byla život zachránila, zamířil, nestaraje se o ostatní, dlouhými kroky ke dveřím, ježto Crillon a Ornano s klobouky na hlavách ponechali ho samotna otevřít, střílíce po něm po ten čas vražednými pohledy. A pakli kdy jaký člověk - po mém soudu - se cítil užaslým, že se ocitá živý z Louvru venku po přijetí, jehož se mu tam zprvu dostalo, byl to onoho 9. dne května měsíce Guise. A že mohl později ve své šílené domýšlivosti zapomenout na nebezpečenství, do něhož onoho dne zabředl, to mě v hodině, kdy píši tyto řádky, stále ještě udivuje.

59. Barikády

Sotva Guise odešel, král propustil všechny své lidi, aniž jevil přílišnou vlídnost vůči Bellièvrovi a vůči urozeným sukním, ježto byly vévodu ochraňovaly, a zůstal sám s Du Haldem, s Chicotem a se mnou (předstíral, že na mě v koutě zapomněl), i pravil ke mně, že se nemám spokojit s rozmluvami s Moskou a že mám chodit od této hodiny a bez přetrží po náměstích, ulicích a uličkách sídelního města, abych osahával tep lidu - kteroužto věc se neostýchal ode mne požadovat, poněvádž ji už nepokládal za tak nebezpečnou, an zpozoroval, že nikdo z těch, co byli v těchto komnatách a co mě přece dobře znali, mě byl nepoznal z příčiny mého plnovousu, mých nenačesaných vlasů a mého odění, a že si přeje, jak splním svoje poslání, abych v kteroukoli denní dobu, projda Novou branou, Tuileriemi a tajnou brankou, mohl mít k němu přístup a sděloval mu všechno podstatné, cožkoli se dovím.

Byl jsem šťasten, že král mě takto používal v této situaci pro něj takřka zoufalé, a nešanoval jsem námahy ani své, ani Miroulovy, pobíhaje po hlavním městě, navazuje tu a tam rozhovor s jeho obyvateli a měšťany, vydávaje se za mistra čepičářského z Boulogne, jsoucího na návštěvě u své kmotry v Paříži, s medailónem s Pannou Marií nikoli pod košilí, nýbrž na rozhaleném kabátci, s perleťovým růžencem obtočeným kolem pravého zápěstí a s hubou nafouklou ligistickými řečmi, stejnými, ježto jsem slyšel všude po ulicích, v kramářských boudách, na veřejných prostranstvích, na trzích a v kostelích. Najmě v těchto jsem vysedával tuze horlivě s nosem v modlitební knize, dávaje štědře na modlení a poslouchaje s nábožným pokyvováním hlavy kázání tak buřičská, protikrálovská a proradná, že by mě v jiném čase přiměla vytrhnout meč z pochvy.

Po meči ostatně v tomto mém vyšňoření ani památky, ovšem dýku jsem měl po vlašsku skrytou za zády a dvě bambitky v ohavných spodcích, a ty Miroulovy (neméně nafouklé, měšťanské a směšné co moje) skrývaly rovněž dvě, nepočítaje jeho kudly na házení, kteréžto vyzbrojení bylo určené pro nejzazší případ, abychom draze prodali svou kůži a svoje rouno, kdyby nás náhodou někdo poznal a chtěl by nás o ně připravit.

Věděl jsem od Quéribuse, kterýž za mnou chodil v noci k Alizon, že po ty dva dny, co jsem si bez přetrží ošoupával podrážky po dláždění hlavního města, Guise tak říkajíc neopouštěl krále, vídaje ho v tu chvíli v Louvru (kam se byl vracel toliko s obrovským doprovodem), v tu chvíli na mši, v tu chvíli u tabule, kde mu ve své hodnosti majordoma Francie podával ubrousek, v tu chvíli konečně v klášteře Kajícných panen, kde měla sídlo královna matka. Zdálo se podle toho, co proniklo z těchto rozmluv, že král se snažil přesvědčit Guise, aby opustil Paříž, Guise pak ho ujišťoval svým poslušenstvím, pokavád král bude ochoten, až on odjede, zaručit bezpečnost života příslušníků Ligy v hlavním městě. Když mu král vytýkal zabrání pikardských měst, Guise mu vzápětí přísahal, že je drží toliko jeho jménem a že mu je z dobra srdce odevzdá, jakmile král přestane dopřávat sluchu jeho nepřátelům (což mířilo na Epernona) a ráčí konečně uznat jeho dobré služby a smíří se s ním. A když král zuby nehty Epernona bránil, Guise, hluboce se mu klaně, od-

pověděl mu s úsměvem plným žluči, že z *lásky k pánovi bude milovat i jeho psa*. A tak pro Du Halda (jehož jsem mohl uhlídat na pár minut samotného dne 11., když byl král ve své kapli) věc byla jasná. Guise zabavoval krále a získával čas.

A proč ten čas chtěl získávat, bylo tuze jasné i pro mě. A pravil jsem to králi, poněvádž jsem shledával hlavní město všude ve větším varu než kdykoli předtím. Ligisté, kteříž před příchodem Guisovým ztráceli srdnatost a takořka se rozkládali, hned jak tu byl, se napřimovali a bzučíce co mouchy u medu řídili takřka v otevřené vzpouře třeštění a vzývání lidu. Guise se ostatně málo ukazoval na veřejnosti, jediné 9. dne května měsíce při svém příjezdu, kdy jakmile byl poznán, nemohl učinit krok v této modlářské Paříži, aniž ho svíral obrovský sběh davu, dobří lidé mu plesali vstříc, líbali mu ruce, škorně, kopyta jeho koni, někteří dokonce otírali růžence o jeho plášť, aby si je posvětili.

V těchto dvou dnech viděl jsem na ulicích toliko srocující se muže, nosící bez nejmenšího zakrývání zbraně sečně i palné, cídící ty zbraně v přístěncích za krámy a vedoucí plamenné řeči, klobouky často ozdobené bílými kříži, jak je nosili dávní krvežíznivci o bartolomějské noci, kteříž se všude chvástali svými rekovnými činy domnívajíce se, že brzy je počnou tropit znovu, faráři kázali i mimo dobu kázání bez přetrží, a nevím kolik sudů, kádí a beček bylo vyvaleno do ulic a nakupeno na místech předem určených, aby se daly postavit napříč ulicemi, byly pak v každém okamžení připraveny k naplnění vytrhaným dlážděním a sloužily co *barikády*

Ze tří čtvrtí hlavního města - Města, Starého města a Univerzity - ta poslední se mi jevila ve své odhodlanosti zdaleka nejhrozivější, učení oslové na Sorbonně, mníšci a kněžkové našeptávali nanejvýš rozběsněné ligistické horlení davu kleriků a žáků v sutanách, kteříž skrze svou mladost a svou hašteřivou povahu byli již tak tuze příchylní k drancování a rebelii. Tato rebelie ve čtvrti řečené Město na pravém břehu Seiny připadala mi dosti způsobná, spíše reptalská než ligistická a nepřátelsky zaujatá více proti arcimilcům, kteříž utráceli veřejné peníze, než proti panovníkovi samému. Než tuto, ve čtvrti Univerzity, vzpoura vybízela za převelikého křiku k boji, ke krveprolévání a ke královraždě. Běželo toliko o to, shromáždit guisovské vojáky ukryté mnichy v nesčetných klášterech, kolejích a konventech této čtvrti, sejít s nimi ulicí svatého Jakuba, přeběhnout malý most, most svatého Michala, projít Staré město (a cestou se zmocnit Paláce) a po mostě Matky boží nebo Směnárenském vtrhnout do města, tam napadnout královy strážní gardy a jít *zajmout toho krále soupohlavníka v jeho Louvru*. Co se s ním má činit, až bude jat, tím bych se obával pošpinit svoje pero, kdybych měl tu opakovat slova, ježto jsem slyšel z úst duchovních.

Nemohl jsem nepozorovat po ty dva dny, co jsem prolézal Paříž se svým bdělým Miroulem (který znal sídelní město lépe než kdo jiný), že tvářil-li se Guise, jako by neměl nic společného s tím, co se v Paříži děje, an vídal krále dvakráte denně a snažil se ho ukolébávat hovory smířlivými a současně vyhýbavými, jeho lajtnanti, jmenovitě hejtman Svatý Pavel zvaný a hrabě z Brissaku, si počínali tuze čile - ten poslední především ve čtvrti Univerzitní - při šikování lidového pozdvižení.

Hrabě z Brissaku byl muž ryšavý s očima zelenýma, velký a urostlý, kterýž by byl sdostatek krásný nebýt toho, že maličko šilhal a jistou způsobou cukal červenými rty k levé líci, tyto rty, jsouce otevřeny, mu skýtaly při důkladném pohledu vzezření falešné a zlé. Vybral si řemeslo válečné, málo se proslavil jak v bojích na zemi, tak i v naší nešťastné bitvě námořní u Azor, takže král (který si nikdy nedovedl odpustit nějaký „výrok") o něm byl prohlásil, že *Brissac nebyl dobrý ani na zemi ani na moři*. Ta slova se mu donesla a vnukla hraběti vražednou nenávist k panovníkovi, kterážto nenávist z něho učinila guisovce nadmíru zavile usilujícího, aby krále pokud možno z trůnu vypudil, přičemž v těchto dvou dnech nešetřil úsilí ani námahy k přípravě pouličního povstání a opakoval s hubou křivější než jindy, že *nebyl-li dobrým ani na zemi, ani na moři, ukáže Jeho Veličenstvu, že je dobrým alespoň na ulici a že na ní konečně byl nalezl svůj živel*.

Uhlídal jsem v těchto dvou dnech Mosku, kterýž, jsa tuze dobře umístěn přímo v hnízdě ligistických zmijí, potvrdil mi, že připravované vzbouření je hrozivě blízko, že vévoda se objevil „takřka zázračně" (jak hlásali kazatýlkové) a že jeho takřka božská přítomnost v našich zdech (tolik růženců bylo posvěceno otíráním o jeho mantlík) poznovu upevnila pokleslé odhodlání a roznítila vášně až do nebes.

Navštívil jsem krále 10. a 11. dne večer a opakoval mu pozorování Moskova i svoje, kteráž vyslechl tuze pozorně řka ke mně, že všechny zprávy shodně ohlašují neblahé předzvěsti velikého lidového pobouření podněcovaného ligisty a guisovci a že ho najmě znepokojuje velký počet vojáků skrytých ve čtvrti Univerzitní, kteřížto vojáci dodají příležitostně srocenému davu svá kopí.

Při poslední z těch dvou návštěv vyrozuměl jsem z několika slov, ježto Jeho Veličenstvo vyměnilo s Du Haldem, že se mu nepodařilo přimět Guise k opuštění Paříže a že mu není tajno, kterak Lotrinčan potají pomáhá revoltě, při čemž rozptyluje krále co dokonalý svatoušek darebným vyjednáváním, i že je tudíž nutno učinit pořádek v tomto rumrajchu a povolat do Paříže Švejcary táborem ležící na předměstí svatého Honoré, aby přivedli k rozumu ligisty a možno i vévodu samotného, neboť lze doufat, že pohled na tolik houfců v našich zdech ho donutí k návratu do Soissons.

Téhož večera 11. dne května měsíce mě přišla navštívit lady Markbyová a uchýlivši se se mnou do mé jizby posela mě vášnivými polibky, což mě nejprve potěšilo v mé omrzelosti a poté navýsost rozladilo, poněvádž Alizon po odchodu lady Markbyové se do mě pustila pusou i nehty, anať nás při tom líbání přistihla.

Lady Markbyová, která už věděla (tak dobří byli špehové „maurovi") o králově rozhodnutí stran vstupu Švejcarů a francouzských gard do Paříže, mi pravila, co soudí lord Stafford - že mínění lidu je nemalou měrou rozvášněné a že příchod těchto nových houfců je zdaleka nezastraší, naopak pohled na ně lid popudí jako býky na polích.

„Milý skřivánku," pravila posléze lady Markbyová s nejlíbeznějším úsměvem, „lord Stafford mě požádal, bych vám pověděla, že budete-li se cítit ohrožen či poznán při svém pěším putování, můžete se kdykoli uchýlit na jeho vyslanectví na nábřeží Bernardinském a vejít tam nikoli vraty pro pěší či pro povozy, nýbrž skrze pekařství s domem sousedící, an dům je s ním spojen a majitel pekařství v našich

službách. Postačí vám ukázat toto znamení," pokračovala podávajíc mi tolar s podobou Alžbětinou uprostřed provrtaný, „a budete bez prodlévání vpuštěn. Já pak," dodala, přičemž blýskla černýma zrakoma a odkryla masožravé zuby, „buduli tam taktéž prodlévat, nebudu mít pokoje, to vám věru slibuji, pokavád vám známého skřivánka neoškubu."

Spal jsem špatně a málo této noci z 11. na 12. dne května měsíce, a zdřímnul až nad ránem, měl jsem tuze škaredý sen, v němž jsem se uhlídal v košili pod šibenicí s oprátkou již na krku, a jakkoli jsem měl ruce za zády svázané, zmítal jsem sebou co čert ve křtitelnici a křičel jsem rozhořčeně na kata, kterýž se tuze podobal hraběti Brissakovi skrze šilhavé oko a křivou hubu, že jsem urozenec známý co takový u dvora a že chce-li mě mocí mermo zhubit, nesmím být pověšen, nýbrž o hlavu zkrácen. Načež katan nanejvýš výsměšně odpověděl, že neviděl nikdy urozence přistrojeného co já a že ostatně pokavád jsem i pravdu pověděl, nemohl by mě uspokojit - byť si vezdy přál svým zákazníkům vyhovět - poněvádž podobně co král francouzský nemá v držení meč nebo sekyru sdostatek nabroušenou ke stínání zrádců. Což řka stiskl mi hrdlo a já se tehdáž s výkřikem probral shledávaje při probuzení, že moje pekelná muška od hlavy k patám obléknutá mi třese rameny malýma ručkama, kteréž byly pro mě dojista jemnější ohlávkou než konopí, jehož svírání jsem byl před okamžením pociťoval na kůži.

„Petře!" křičela, „Petře můj! Gardy! Švejcaři v Paříži!"

A já tuze šťasten, že se shledávám naživu s oudy zdravými v měkkém lůžku s Alizon nad sebou, zatímco minutu předtím jsem se viděl kráčet na onen svět se svědomím špatně od hříchů očištěným, přidal jsem vzápětí k řečeným hříchům to, že jsem stiskl Alizon v náručí, jal se ji líbat a v převelikém návalu něžností ji laskat jakožto vzor a symbol neslýchaných radostí, o něž mě byl provaz málem připravil.

„Aj, milý Petře!" křičela Alizon, mrskajíc sebou co pružný úhoř (jímž vždy byla), „zbláznil ses? Je-li toto vhodné okamžení, abychom se mrouskali? Neslyšíš-li bubny? A kroky Švejcarů na dláždění? Běda nám! Všechno pobijí! Všechno vyrabují! Hrome, vojáci v Paříži! Není-liž to hanba? A hanebné a ohavné znásilnění privilejí pařížských?"

„Jakých privilejí?" pravil jsem zvedaje obočí.

„Aj, milý Petře!" pravila pekelná muška s navztekaným bzučením a vyprošťujíc se mi z náručí, „cožpak ses po tolika létech ještě neočistil z toho svého périgordského hnoje? Hrome! Jsi mi to pěkný Pařížan! Není-liž ti povědomo, že Paříž má privilej hájit se sama skrze své měšťanské milice a že nikdy nebylo vídáno ani slýcháno, aby do Paříže byla vržena posádka! Další ohavný kousek tvého krále soupohlavníka!"

„Který je také králem tvým!"

„A jeho arcimilce!"

„Kterýž v tom nemá prsty, jsa v Normandii."

„Aj, Petře milený!" zvolala vrhajíc se mi do náručí, „nehádejme se už! Umírám nepokojem a hrůzou při pomyšlení, že ztratím všechen svůj majetek, ovoce své usilovné práce za uplynulých dvacet let. Hrome! Ti zlí Švýcaři nás připraví o

život nebo nás přinejmenším vydrancují! Znásilnění, budiž! Tahle trampota přejde v krátkostí! Leč můj majetek! Ten mi seberou a ukradnou! Aj, Petře milený!" pokračovala vidouc mě, kterak se oblékám, „pomoz mi! Vezmi svůj dobrý meč, prosím tě, svoje bambitky, svoji dýku, a s Miroulem a Baragranem rovněž ozbrojenými doprovoď mě bezpečně k nunciovi!"

„K nunciovi?" pravil jsem zíraje. „K papežskému nunciovi? A k jakému konci?"

„Abych si tam dala do úschovy zlato. Mnozí mistři řemeslničtí z mé ulice to učinili včera a předevčírem, předvídajíce lidové vzbouření, a tak bych to ráda učinila podle nich teď, pokavád mi ráčíš podat pomocnou ruku."

„Bodejť!" pravil jsem posměvačně, „po mém soudu znamená to spadnout z bláta do louže. Byl by osel papežský posel, kdyby se vzdal zlata, jakmile je jednou nabude. Vrátí je, až skončí pozdvižení? Já, kterýž jsem podle tvých slov, moje muško, ještě zaneřáděný périgordským hnojem, povím ti k tomu přísloví po provensálsku."

„Po provensálsku?" zvolala tuze truchle i vztekle: „Nechci je slyšet! Fuj, taková hatmatilka! Nerozumím ani zbla tomuto žvanění!"

„A tak ti je přeložím: *Mniši a vši nikdy nejsou syti. Všechno berou do komůrky, ba i chleba suché kůrky*."

„Aj, hugenote!" křičela a z očí jí tryskaly hněvivé slzy, „pomlouváš naše dobré faráře, kacíři! Místo abys mi pomohl, ohavníče!"

„Vlčice bláznivá," pravil jsem a popadl ji za ruku, kdyžtě běhala sem tam po jizbě jako náměsíčnice z řetězů puštěná. A drže ji v zajetí svých paží, spustil jsem:

„Co toto znamená? Hugenot? Kacíř? Ohavník? Pročpak jsi zaťala ostré drápy do těla svého Petra? Nemohu-li se od tebe svým míněním lišit? Jsem-li kacíř, poněvádž nepravím amen tvým rozhodnutím? Chceš-li mocí mermo donést svoje zlato nunciovi, dones mu je, bláznivko rozmilá! Půjdu s tebou a budu ti přitom nápomocen, byť jsem sebevíce proti tomu!"

Což slyšíc, změkla a roztála v mých pažích, a změnivše se z vlčice v kočku, předla mi do ucha tisíceré díky, mile na mě pohlížejíc, hubičkujíc mě, hladíc mi vlasy na šíji a zahrnujíc mě jiným dráždivým laskáním, jehož účinek na mě už dávno znala, a takto mě zamotavši do své sítě chtěla ihned ven vyjít, jenomže já otevřel okno byl sem jí tou radou, aby vyčkala alespoň, pokavád nepřejdou Švýcaři, kteříž podle sdostatek chmurného rytmu jejich bubnů, podle výhružného ječení jejich pronikavých píšťal a bušení jejich škorní neúprosně se ve čtyřstupech blížili k ulici Železářské, míříce po mém soudu do hrazení hřbitova Svatých neviňátek, palaše jim tloukly o boky a na plecích nesli hákovnice, ježto, jakž jsem patřil nikoli bez jisté nevole, měly doutnáky zapálené, což znamenalo, že byly nabité a k palbě připravené, a tato drobnost neunikla Alizon, kteráž sevřela své drobné pěsti a vzkřikla skrze zaťaté zuby:

„Aj, ti proklatci! Chtějí nám olovo do hrudi vpálit a začít bartolomějskou noc proti katolíkům! Kdybych tu měla těžké hrnce, kamení nebo dlaždice, na hlavu bych jim to vhodila!"

Tu větu v mlčení na ulici - byly už přešly píšťaly i bubny a obyvatelé a měšťané, bledí, vyjevení a tiší stáli v oknech - zaslechl jeden ze švejcarských důstojníků, kterýž zvedl hlavu a posměšně vzkřikl k přihlížejícím:

„Měšťané, prostřete na lůžka čisté prostírání! Dnes v noci budeme na nich spát s vašimi ženami!"

Slova mrzká a hněv vzbuzující, kteráž oběhla Paříží a všude byla přijímána s výbuchy zlosti, a toto vzteklé mručení jsem slyšel ještě na rtech jednoho každého, kdyžtě vojsko se stáhlo a uzavřelo do ohrady hřbitova a ulice byla opět naše, my pak jsme všichni čtyři vyšli ven z domu, Baragran táhl na vozíku uzavřenou truhlici a Miroul a já ho následovali po zuby ozbrojeni, což nikoho neudivilo, poněvádž nebylo v tuto hodinu dobré matky syna, kterýž by se tehdáž nebyl objevil na ulici ten s bambitkou, onen s hákovnicí nebo píkou nebo dokonce s rožněm nebo s řeznickým nožem, všichni s očima tuze planoucíma, a řečmi vzpurnými a s výhružným máváním.

Nuncius pobýval ve čtvrti svatého Antonína a procházejíce ulicemi, viděli jsme týž ozbrojený dav ven vybíhající z krámků a domů, tváře divoké a odhodlané a bez sebe zlostí, že král se byl opovážil zprznit pařížskou privilej, všichni pak řvali a povykovali a byli rozhodnuti bránit jak své statky, tak své ženy před choutkami žoldáků.

Co se týče sídla nunciova, k uložení Alizonina zlata bylo třeba postavit se do řady a vyčkávat dvě dlouhé hodiny, taková tam byla tlačenice kupců a měšťanů chtějících učinit totéž. Než pravdu pověděno, byť byl nuncius sebevětší papeženec a kardinál, dočista se mi zamlouval, an měl tvář dobrou i poctivou a zraky upřímné i veselé řka, že toto je pohříchu úschova a nikoli darování, poněvádž se vším tím zlatem by bylo možno Turka na hlavu porazit a křesťanstvo usadit na svatá místa.

Vracejíce se o polednách domů byli jsme tuze ohromeni vidouce, že nám zahrazují cestu barikády, ježto tu a tam vyrostly za dobu dvou hodin co houby po dešti, zhotovené jsouce ze sudů, jakž byl pravil Mosca, naplněných dlážděním, a to bylo nakupeno na hromadách v mezerách mezi sudy a byly ponechány otvory sdostatek velké, aby mohl projít kůň nebo člověk opěšalý, kterážto mezera byla po projití uzavřena a opevněna vozíkem podobným našemu, neboť ten se mohl na rozdíl od beček hýbat, jsa na kolech.

Přešli jsme bez potíží dvě z těchto barikád. Než u třetí, kteráž se co ty předchozí ježila arkebuzami, halapartnami a píkami, tentokráte však podle řádu vojenštějšího, jakýs velký, zavalitý a tlustý Kuba, kterýž se přesmíru holedbal a naparoval, nám nadutě pravil, že se jmenuje seržant Břichoun (jméno nebo přezdívka dobře zasloužené skrze jeho mocné přednosti) a zpravil nás, že si musíme vyžádat potvrzení od ctného pana La Chapelle-Marteaua, bez kteréhož potvrzení by nám nejenom bylo zabráněno v průchodu, leč byli bychom navíc drženi co podezřelí a „politici", náš vozík pak nám byl Ligou zkonfiskován, aby byl použit co branka u jedné z barikád.

Vrátili jsme se zpět a vyptali se tedy na toho La Chapelle-Marteaua, kteréhož jsem znal ze zpráv Moskových jakožto jednoho z nejzuřivějších a nejvlivnějších ligistů, an byl ostatně svým stavem radou nejvyšší dvorské účetní kanceláře. Jakýs

Kuba nám byl pověděl, že se usídlil v jedné krčmě, jižto dal z moci svého úřadu otevřít, bylyť veškery hospody a krámy po příchodu Švejcarů od kramářů zavřeny (ze strachu jak z vojáků, tak z lidového pozdvižení), a my ho našli. Já pak uklidňoval Alizon, anať prskala co kočka zlostí, že se nemůže vrátit do svého ložumentu a dílen, ježto ve svém kvaltování byla zůstavila neopevněné a pod ochranou toliko slabých paží Floriny, jedné krajkářky, jedné čepičářky a jednoho maličkého „skočtam".

S velkou námahou se mi poštěstilo, že se obrátila se všemi zdvořilými způsoby na La Chapelle-Marteaua, velkého čahouna co kdoule žlutého, s nosem křivým a s pohledem také žlutavým, kterýž se tvářil na výsost důležitě a významně, vida se už takřka ministrem příštího krále, a kterýž, kdyžtě si Alizon a mě byl prohlédl z výšky vysoké velmi a zaznamenal na mém kabátci medailón Panny i růženec kolem mého zápěstí, změkl a ráčil nám povědět, rozvíraje rty ne více, než je skulina u schránky na milodary pro chudáky, že dává povolení vydat nám toto potvrzení, než k tomu že bude třeba dvou zlatých do válečné pokladnice Ligy. Vida poté, že Alizon se hotoví vytasit drápky, stiskl jsem jí potají zápěstí a pravil zbožně k La Chapelle-Marteauovi, že souhlasím s touto obětinou, jsa přesmíru šťasten, že poslouží k větší slávě a ochraně církve katolické, kteráž byla takřka k zemi poklesla vinou hugenotů, politiků a krále. Tato řeč se líbila La Chapelle-Marteauovi; poněvádž právě takovou si denně hrdlo vyplachoval, než maje ve své žluté a žlučovité povaze více lakomství než horlivosti, poznamenal, zatímco jsem sahal ke svému měšci, že patří-li ti dva Kubíci (ukazuje na Miroula a Baragrana) k našim sloužícím, že bude třeba ještě zlaťáku navíc. Načež zraky mé pekelné mušky metaly blesky, než přišlápl jsem jí lehce nohu, což jí zmrazilo zobák alespoň na tak dlouho, pokavád La Chapelle-Marteau (kterýž, jak by byl neopomněl poznamenat můj vřele milovaný pán, do nás byl pořádně bušil svým kladivem pro svou kapli - znamenala po našem la chapelle kapli a marteau kladivo) nenapsal potvrzení, na něž na mou prosbu vepsal jméno Baragran Štěpán, mistr čepičářský v Boulogni.

Nebyl jsem nikterak zarmoucen, že jsem se rozžehnal s tím chamtivým sirem, jenž mi živě připomněl hejtmana Bouillarguese (pohříchu přináležejícího ke straně, ježto byla tenkráte mou), kterýžto hejtman za michalské noci v Nîmes kramařil s průvodními cedulemi pro nebohé katolíky sdostatek majetné, aby unikli popravám.

Moje muška byla přesmíru zlostná a řádně bzučela (želíc mých zlaťáků, jako by byly její), Baragran mlčel, an neměl co povědět, a já sám byl tuze starostliv z toho, co jsem viděl: okna domů byla opevněna lidmi a hákovnicemi nebo před nimi na okrajích řečených oken hromadami kamení, a tak se mi jevilo, že vojáci, jimžto barikády zježené ručnicemi zahrazovaly cestu, budou nadto překvapeni táhlou palbou z domů. Miroul jediný z nás cestou od jedné barikády k druhé otevřel zobák, aby s posměchem poznamenal, že není divu, je-li La Chapelle-Marteau radou dvorské účetní kanceláře: vždyť se tak dobře stará o účty svoje.

Jedva jsem se vrátil domů, chtěl jsem ihned ven vyjít, abych si opatřil nějaké zprávy, než Alizon o tom nechtěla ani slyšet, přejíc si, abych nejprve zahnal hlad a ona se mnou, anať byla, jakkoli štíhlá co úhoř, u stolu stejně velkou jedlicí jako

v loži neposednou, což byla asi příčina - anžto v lůžku se zbavila toho, co byla snědla - proč nepřibírala na váze.

Kdyžtě hodování skončilo, kdyžtě krajkářka, čepičářka a „skočtam" byli odesláni pryč, kdyžtě dům byl uzamčen a zabedněn od dveří k okenicím, uložila Baragranovi a Miroulovi, že mají na zahradě a na dvoře sesbírat kameny a nanosit je na hromady k oknům jako jeden každý vůkol, aby bylo možno házet je na Švejcary, kdyby se z ulice pokoušeli vyrazit naše vrata. Poté se její dům a dílna přeměnily v pevnost jako veškery domy v ulici a ona nemajíc co dělat, poněvádž své dělnice poslala domů, byla by si přála, abych ji v jejích úzkostech ještě více utěšil, jsouc zvyklá uchylovat se, aby se zbavila starostí, k lékařství, kteréž ji nikdy nezklamalo. Nicméně já jsem s tím nebyl svolný dobře věda, že jakmile bych jednou upadl do zajetí jejího náručí, nedovedl bych se z něho vymanit dříve než v noci a příliš bych byl unaven, abych učinil poté něco jiného, než spal a opět jedl. Vytrhl jsem se tudíž z jejích něžných sítí věru zarmoucen, že ji vidím takto vzlykat v představě nebezpečenství, jemuž se hodlám vystavovat, avšak spěchal jsem rychle pryč, poněvádž u Alizon pláč a hněvání kráčely ruku v ruce, první ohlašoval to druhé a naopak.

60. Ať žije Guise…

Pustil jsem se s Miroulem směrem k nedalekému hřbitovu svatých Neviňátek, přecházeje barikády bez nejmenší překážky díky potvrzení od La Chapelle-Marteaua, neboť mužové na barikádách mě pokládali za nějakého vyslance Ligy, a to tím spíše, že jsem byl tuze dobře ozbrojen. A tam jsem shledal ohradu hřbitova tou měrou uzavřenou opevněním ulic, že Švýcaři by z ní nemohli ven vyjít, aniž by rozpoutali boj, na nějž zdaleka nebyli zvyklí, neboť by byli vydáni ze všech stran úderům a chyceni do tenat mezi barikádami, okny a střechami domů; krom toho, jakž jsem odhadoval, byli tuze rozladěni z toho, že dostali přikázání nestřílet na lid, kterýž po počátečních obavách všecek povzbuzen skrze nečinnost gardistů, neboť ti se mu neprotivili více než kamenné sochy, počal jimi pohrdat, a osměliv se zastavil vozy s potravinami, ježto jim posílal Louvre, snědl chléb a vypil víno před nosem vojáků, kteříž tuze těžce nesli horko, hlad, žízeň a nehybnost uprostřed tohoto ozbrojeného města, z něhož tisíce hlasů (neboť všude v ulicích se pekelně křičelo) jim z plných hrdel se strašlivými kletbami ohlašovalo blízké vyhlazení.

A toho jsem se po pravdě počínal obávat, an jsem uhlídal tolik měštěnínů, o nichž mi bylo povědomo, že nejsou přívrženci Ligy, jak převelice rozhodně hájí pařížskou privilej a jsou odhodláni vyhnat z města vojsko, ježto si král tam byl troufal poslat. Zdálo se, že po této urážce odboj Pařížanů, zprvu ligistický, se stal obecným. Viděl jsem na vlastní oči onoho čtvrtečního 12. dne května měsíce, kterak všechen lid sahá po zbraních, řemeslník opustil svoje nástroje, kupec svoje obchodování, žák svoje knihy, úředník svoje lejstra, advokát svůj čtyrrohý birýt a dokonce vážení radové svlékli svoje řízy, aby si navlékli kabátce a chopili se pík, tak mocně a prudce vřelo jejich rozhořčení nad nesnesitelnou urážkou jejich městu učiněnou.

Od svatých Neviňátek jsem zamířil na náměstí Grève, kdež jsem slyšel, že mají stanoviště ostatní Švejcaři a francouzští gardisté, a viděl jsem, kterak jsou ze všech stran sevřeni barikádami, jimiž byly sousední ulice obsypány, a možná se nalézali ještě v horším postavení než jejich druzi, poněvádž obyvatelé a měšťané okolní čtvrti svatého Antonína zastavili vozy s prachem, jejž vojákům posílal Louvre, a rozdělili jej lidovým arkebuzířům, takže tito se zásobili tolika náboji, o kolik jich nešťastní gardisté přišli, octnuvše se bezbrannými, kdyby došlo ke střelbě.

Než ze všech těchto špektáklů nejsmutnější, alespoň pro věrného služebníka krále, anžto nepochybuji, že byl naopak tuze povzbudivým pro ligistu, mě očekával na ostrově Starého města, na nějž jsem došel po mostě Matky boží a kde Švejcaři, jakž jsem slyšel, byli tak hrubě lidem stisknuti, že se stáhli do kouta nové tržnice, a roty vysunuté na malý most a most svatého Michala musely utéci před krupobitím kamení kleriků a žáků univerzity vedených hrabětem Brissakem. Strážmistr Crillon, kterýž velel těmto rotám, týž, co 9. dne května měsíce si byl narazil klobouk na hlavu, místo aby pozdravil Guise, se musel stáhnout napolo vztekem umrlý, poněvádž byl dostal od krále přikázání, že nesmí střílet.

Zvláštní na tom bylo, že muži na barikádách i soldáti, švejcarští a francouzští, byli jedni od druhých na pohled a na doslech. A tak, poněvádž ještě po sobě nestří-

leli, ligističtí velitelé a královští důstojníci si mezi sebou vyměňovali posměvačné řeči pěkně po pařížsku. Bylo žalostné přihlížet, přemýšloval jsem o tom dále, kterak jsou ochotni pobíjet se navzájem kvůli náboženství obnovenému mužové, kteříž v obou táborech přináleželi k jednomu a témuž náboženství papeženskému, a tak vskutku od toho 12. dne května měsíce nastalo a potvrdilo se v tomto království ještě další rozdělení katolíků na královské a guisovské, kteréžto rozdělení ukrutně rozdvojilo sídelní město, dvůr, velké státní úřady, venkov a celý národ, každé město, každou čtvrť, každou ulici, každou rodinu a často věru i mozek jednoho každého.

A tak poznal mezi královskými Františka z O a mezi ligisty jeho bratra markýze z O; a dále mezi důstojníky strážmistra Cosseina a na druhé straně barikády jednoho z jeho nejdůvěrnějších přátel, radu soudního parlamentu, kterýž, pozvedaje hlas a volaje ho jménem, posměšně se ho otázal, zdali se cítí dobře tam, kde je. Cossein, kterýž nikdy za nikým neostal pozadu co do žertéřství, odpověděl:

„Nepříliš vesele, než je to vina představeného kupeckého cechu!"

„Jakpak to?"

„Slíbil králi podporu třiceti tisíc obyvatelů a měšťénínů pařížských. A pozoruji, že špatně drží svůj slib. Neboť vidím jich tu summou třicet pro krále a tisíc pro pana z Guise."

Nechať už mu tento žert vnukla prostoduchost nebo důvtipnost, nesmírně zalichotil našim dobrým barikádníkům, a jelikož je rozesmál, naladil je lépe vůči vojákům, kteříž koncem všech konců dosud živáčka nezhubili, třebas někteří z nich byli poraněni kamením.

„Že se nestáhnete!" vzkřikl jakýsi ligistický velitel, kterýž možná nebyl tak slepě horlící jako ostatní a shledával tolikéž co já neskonale nesmyslným, že se katolíci vyhlazují kvůli vyhlazení hugenotů, již ostatně na dovršení výsměchu nebyli vůbec zde, neboť těch pár, co ještě v Paříži měli domy, se vystěhovalo, jak se blížily zmatky.

„Chtěl bych, leč nemohu!" vzkřikl jeden hejtman Marivaux jménem.

„Marivauxi," zvolal jakýsi jeho přítel ligista, kterýž ho byl poznal, „kam byste šel?"

„Do Louvru se svými Švejcary!"

„Než toto právě my chceme rovněž!" pravil ligista.

„V Paříži vás nechceme."

Tato řeč byla tak dobře přijata na této i na oné straně barikády, že obě strany nakonec vyslaly parlamentáře, kteříž, pokavád jsem slyšel, spolu promlouvali a dohodli se, že Švýcaři odejdou po Nové ulici a po mostě Matky boží, a jak přejdou most, potáhnou po nábřeží Seiny k Louvru.

Tady zdál se rozum nakonec triumfovat, Švýcaři se pohnuli, pan z Marivaux kráčel v čele s jedním ligistickým parlamentářem, jenž před ním otvíral barikády, já pak zvědav, kterak se kterýžto zvláštní ústup ve vzbouřené Paříži provede, následoval jsem je jako ostatní barikádníci, mezi něž jsem se vmísil a kteříž takřka šíleli neslýchanou radostí z vítězství nad královými houfy zapomínajíce, že za ně

vděčí dobrotivosti panovníkově, jenžto byl dal přikázání, že vojáci v žádné případnosti nesmějí na ně střílet.

Sotva však se první kolona vnořila do Nové ulice, obyvatelé a měšťěníni řečené ulice v oknech stojící buďto s pistolemi, bambitkami a arkebuzami, nebo s hromadami kamení před sebou, jali se na ně křičet, aby uhasili doutnáky svých zbraní, obávajíce se, že by mohla z neopatrnosti vyjít rána a těžce poranit některého muže či ženu v poschodích. A tento křik přebírali všichni přihlížející jeho naléhavost chápající, i vznikla v krátkostí v Nové ulici strašlivá vřava hlasů, že z toho byli nebozí Švejcaři zjančeni, a to tím více, že to pokládali za křik nenávisti nerozumíce, co znamenají slova: *Uhaste doutnáky*! Ti pak, kteříž tomu rozuměli, nemohli toho uposlechnout bez rozkázání svých důstojníků, již, kráčejíce daleko vpředu v čele kolon, slyšeli povykování davu, aniž však rozuměli jeho smyslu. Čtenáři, přidej si k tomu, že tohoto 12. dne května měsíce bylo vedro takřka nesnesitelné, že Švýcaři od rozednění nejedli ani nepili a že, jsouce tuze udatnými v boji na bitevním poli proti zjevným nepřátelům, byli tuze znepokojeni, že mají co činit s těmi, proti nimž je vysílal panovník a proti nimž k dovršení všeho měli rozkázání nestřílet, aniž však jim kdo přikázal zhasnout doutnáky.

Jakž se dalo takřka předvídat, z tohoto vyhládlého, žíznivého a podrážděného houfce vyšla nešťastnou náhodou rána a zhubila jakéhos měšťana v okně. Vzápětí zaznělo volání o pomstu a z řečených oken všechny ručnice vypálily najednou na nešťastné Švejcary, a co bylo horšího, sneslo se na ně krupobití kamenů, těžkých hrnců a žehliček, a tlouklo je a pobíjelo, ti nebožáci byli pak odstřelováni a pobíjeni zepředu i zezadu a zprava i zleva, ti, kteříž se pokoušeli schovat pod krákorci domů, byli zasahováni střelci z druhé strany ulice a naopak. Ti nejrozumnější odhazovali zbraně, poklekali na chodník, vytahovali růžence, mávali jimi a žalostně křičeli (poněvádž byli asi té mínky, že je mají za Švejcary hugenotské): *Dobří Švýcaři…!Dobří katolíci…!*

To naivní křičení, ty nářky, mávání růženci, sténání raněných, rozptýlené mrtvoly a všechna ta krev po dláždění rozlitá vyvolala posléze v lidu jakous útrpnost a poněvádž Švýcaři proudili zpátky k Nové tržnici, ponechával je lid, aby se stáhli, aniž je dále obtěžoval, a aby se zavřeli v jedněch jatkách. Pokaváde jsem v tom okamžení slyšel, Švejcaři na hřbitově svatých Neviňátek a na náměstí Grève nebyli na tom nikterak lépe, jsouce kruhem obklíčeni barikádami, jedni bez chleba a druzí bez střelného prachu.

Nastalo tehdáž jakés kolísání v povstalém lidu i mezi ligisty, poněvádž tu nebylo nenávisti vůči Švejcarům, kteříž nebyli až na tu nešťastnou náhodu stříleli, a jevíce se toliko nástroji ve službách královych, nemohli být držáni ani za přívržence krále, ani za „politiky", ani za hugenoty, i nevěděl vpravdě nikdo, co s nimi počít, nikdo neměl srdce na ně útočit a koncem všech konců obával se každý donutit je ke střelbě, jíž by si kůži chránili.

V této tísnivé a nerozhodné danosti k nám doslova z nebes sestoupil co *deus ex machina* [71] vévoda z Guise.

Skvěle oděn do bílého kabátce neposkvrněného tolikéž co jeho duše a čist tolikéž co jeho oumysly, vůdce ozdobený velikým bílým kloboukem bílými pery okrášleným, bez jiné zbraně v rukou krom pokojné hůlky se stříbrnou rukojetí, anať dvě hezká pážata plavá co cherubíni nesla před ním jedno jeho meč, druhé jeho štít (aby *urbi et orbi* bylo na vědomost dáno, že v tomto archanděli míru je příležitostně skryt i rytíř svatý Jiří), kterýž vůdce, obraceje se ke všem obyvatelům i měšťěnínům Paříže, vysoce je chválil, že svou srdnatostí odvrátili bouři od svého dobrého města a ubránili jeho památné privileje; že on sám - dodával licoměrně – zůstal uzavřen po celý den ve svém domě, nepřikládaje ruce k ničemu a nevěda nic o vzbouření krom zpráv, ježto mu o něm podávali, a že vyšel v současnosti toliko na výslovné požádání krále, kterýž ho byl prosil a úpěnlivě vybízel, aby dovedl jeho houfce bez pohromy zpět do Louvru, což on se svolením obce hodlá učinit ve jménu slitovnosti božské, v níž kéž ho Bůh a církev svatá navždy uchovati ráčí.

I nastalo tehdáž v ulicích a ve čtvrtích, kudy procházel vévoda z Guise, aby osvobodil Švejcary, jásání, opojení, volání aleluja, poklekání, škorní líbání, růženců o bílou strůj otírání (tato strůj byla na sklonku toho dne méně bílá), tolik tento lid pařížský, zevlounský a důvěřivý nad všecky ostatní v království, byl ohloupen svou převelikou láskou ke Guisovi a tolik byl okouzlen pouhým zvukem jeho hlasu, že pozřel z jeho úst všechny šalby světa včetně toho, že nepřiložil ruku k pozdvižení, zatímco jeho velitelé, jakž to všem bylo zřejmo a povědomo, je byli od 9. dne května měsíce připravovali. Ryk byl ohlušující, tisíce hlasů od chodníků ke krovům volalo: „Ať žije Guise!", až bubínky praskaly. Některé hlasy dokonce volaly: *Neotálejme déle! Třeba dovést pána do Remeše!* Což znamenalo, že ho chtějí bez meškání korunovat králem francouzským, neboť *vox populi* si to přeje. Načež Guise, dělaje svatouška, stáhl si velký klobouk do očí (není povědomo, zdali se pod ním smál) a napřahuje obě ruce před sebe, říkal se skromným vzezřením:

„Přátelé, dosti už na tom! Pánové, to je přesmíru! Nevolejte ‚Ať žije Guise!', volejte ‚Ať žije král!'"

Načež, jakž si lze pomyslet, volání „Ať žije Guise!" se zdvojnásobilo a vřavu nepřehlušilo ani zvonění kostelních zvonů v hlavním městě, tyto zvony se jaly všechny najednou vesele znít, aby Nejvyššímu na nebesích hlásaly zvěst o skvoucím vítězství Svaté ligy nad králem.

„Pánové!" opakoval vévoda z Guise, kterýž cestou ulicemi ve svém neposkvrněném kabátci nemohl se nabažit neslýchaného blaha, že není vyslyšen: „Nevolejte ‚Ať žije Guise!' volejte ‚Ať žije král!'"

Aj, nešťastný král! přemyšloval jsem. Neblahý den! Ztráta nesmírná! A hlavně pro mír! Kterak to nevidět! Kdo je pánem hlavního města, vlastní věru více než polovinu království! Guise, král Paříže, pošpanělšťuje zemi, ukrutně tiskne zákon-

[71] *Bůh sestoupivší z nebe (za pomoci stroje jako na divadle) (lat.)*

ného krále, vnucuje mu vyhlazovací válku proti hugenotům a na jejím konci inkvizici!

61. Prozrazení

Sem až jsem dospěl ve svém truchlivém přemyšlování a měl jsem, kterak si lze představit, uprostřed všeobecného jásání tvář sdostatek truchlivou, když Miroul mě zatáhl za loket a pravil ke mně tichým hlasem po provensálsku:

„Vzácný pane, tvařte se pro smilování veseleji. Prohlíží si vás tuze zvědavě jedna dáma z družiny Guisovy, jejíž oči skrze masku vás neopouštějí a jejíž křtalt mi připomíná Marianu."

To pravil Miroul, jal se házet rukama a trupem ve zběsilém zmítání a ječel hlasitěji než jeho sousedé: „Ať žije Guise! Ať žije Guise!" V čemž pochybil, neboť v tomto prudkém hýbání mu z modrého oka sklouzla páska, kterouž zpátkem posunul na místo, leč zlo se již nedalo odčinit: číhající dáma měla myslím kdy poznat jeho dvojbarevné oči a jsouc si od tohoto okamžení jista, že se nemýlí, prstem přivolala jakéhosi dlouhého ničemu, v němž jsem poznal majordoma Montpensierové.

„Zmizme odtud!" pravil jsem *sotto voce*, „hotoví se nás na padrť rozsekat!"

Neblahou náhodou vytratit se odtud znamenalo obrátit se zády k našemu domu a útočišti ve čtvrti Nové město, neboť bylo nemožné prorazit dlouhatánský průvod, kterýž kráčel před Guisem, i zůstala jediným východiskem jeho záď, což znamenalo přejít zpátkem most Matky boží a dostat se na Staré město, kdež jsem neznal nižádný přátelský dům, což jsme činili zprvu krokem, neboť tlačenice byla dosti veliká, abychom mohli doufat, že se v ní ztratíme. A když prořídla, spatřili jsme za sebou asi desítku *spadaccini* a vzdálenost mezi nimi a námi se zmenšovala, byliť nám už v patách.

„Miroule," pravil jsem, „ti ničemové nás dohánějí. Ulice je pustá, zástupové odešli provolávat ‚Ať žije Guise!' Tasme a počkejme na ně!"

„Vzácný pane, ani pomyšlení," pravil Miroul prudce oddechuje. „Je jich deset. Deset proti dvěma, totě přesmíru."

„Nuže," pravil jsem, „zahrajeme si na Horatia z římské báje. V zatáčce příští ulice vytáhněmež bambitky z nohavic, postavme se jim tváří a zastřelme dva, již jsou v čele. Dejme se znovu do běhu. A o kus dále počněmež znovu. Šest proti dvěma, to už bude lepší."

„Vzácný pane," pravil Miroul, „není mi povědomo, kdo je ten Horatius. Byl však tuze důvtipný."

Učinili jsme tedy podvakráte, jakž jsem byl pravil, což mělo za následek; že se netoliko zmenšil počet našich nepřátel (kéž nám Pán odpustí ty mrtvé při obraně naší kůže a našeho rouna), než i zpomalil jejich běh, an se nikdo z nich příliš nesnažil běžet rychleji než druhové vida, co se dvakráte přihodilo těm nejhorlivějším. Nicméně když jsme ven vyběhli z úzkých křivolakých uliček Starého města, dorazili jsme na most Matky boží, naneštěstí přímý jako pravítko tesařovo, a ti ničemové se roztáhli po celé šíři řečeného mostu, kterýž byl tuze široký od jednoho domu k druhému (jsa z oněch pařížských mostů stavbami lemovaných, jak už praveno), my pak se hnali vpřed jako okřídlení démoni a Miroul měl právě tak čas, aby skolil ještě jednoho vrženým nožem. Bleskem nás dohnali: nezbylo nám než

tasit. A okamžitě jsem pochopil, že jsme v nesmírném nebezpečenství, neboť jakmile se jejich meče zkřížily s našimi, bylo mi zřejmo, že to nebude zápas nicotný, bylť šerm jejich povoláním.

„Váš úder, vzácný pane!" vykřikl Miroul provensálsky.

Tento úder řečený Jarnakův mi byl ukázal Giacomi, než do tohoto dne jsem ho byl nikdy nepoužil, dalť můj mistr mi přísahat, že se k němu uchýlím toliko v nouzi nejvyšší, i hotovil jsem se zasáhnout jím toho ze tří útočníků, jenž se mi jevil být nejobávanějším, an jsem už byl zranil na paži jednoho z jejich počtu, když tě se znenadání objevil na mostě dosud opuštěném mladý maskovaný muž, kterýž pravil hlasem jemným a zpěvavým:

„Pět proti dvěma, totě přesmíru! To nemohu strpět!"

A tase vrhl se po můj bok. Čímž se mi ulehčilo o jednoho ze soupeřů a anžto můj na paži zraněný se stáhl z boje, nabyl jsem znovu naději navzdory umění *spadaccina*, kterýž byl proti mně a jehož meč jsem určitou způsobou tehdáž sledoval tak potměšile, že náhle o dva kroky uskočil, jako kdyby ho býval had uštkl. Což mi umožnilo vrhnout pohled na mladého urozence po mém boku a mžiknutím oka zaznamenat jeho bezvousou tvář, bystrý zrak za maskou (ježto se končila u nosu) a jemnou ruku s prstenem.

„Pane, vřelé díky," pravil jsem.

Načež on se usmál bez slovíčka odpovědi a já vida, že můj *spadaccino* ještě dále ustupuje, pokročil jsem k němu a pravil:

„Hola, ničemo, copak medle? Už do toho nejdeš tak zprudka!"

„Pane," pravil ke mně zdravě mě z dálky mečem, „promiňte mi, než jevilo se mi po způsobě, kterak jste se nespustil mého meče, že znáte nějaký tajný úder."

„Darebo," pravil jsem, „byl by tajný, kdybych se s ním holedbal? Jen pojď! Vyzkouším si ho na tobě!"

„Pane," pravil opět mě zdravě a zastrkuje meč pokojně do pochvy, „mým řemeslem je zabíjet a nikoli být zabíjen. Již proti vám zbraň nevytasím: to vám přísahám při blahoslavené Panně."

Po těchto slovech Miroul pak byl poranil jednoho ze svých protivníků a bezvousý urozenec svého protivníka na zem shodil, i nechtěl vyčkat jediný na kolbišti zbylý *spadaccino*, až ho naše tři meče pošlou na lepší svět, a ukázal nám podrážky.

„Pánové," pravil urozenec se svým zpěvavým přízvukem, „mám příbytek, co by kamenem dohodil. Běžme tam. Není dobré být s králem za tohoto stavu věcí."

Bleskem jsme vyrazili, já naň občas ze strany mrknul překvapen, že běží trochu neobratně, když tě jsem přec byl uhlídal, že tak dovedně šermuje, a on se na mě občas usmál zpod velkého klobouku způsobou tuze líbeznou a maličko posměšnou.

„Miroule," pravil jsem v běhu, „kde jsme?"

„Na nábřeží Bernardinském, vzácný pane."

„Pane," pravil jsem, „jste-li co cizinec přívržencem krále?"

„Nikoli, pane," pravil hlasem flétnovým a pronikavým, „přívržencem Alžběty královny. Hle, jsme u cíle. Pane, toto pekařství jakýmsi zázrakem ostalo otevřené. Myslím, že víte proč a že podle tohoto pekařství poznáte, kde jste."

Jakkoli jsem vskutku věděl, kde jsem, urozenec si dopřál potěšení mi to povědět, jakmile pekařský tovaryš, jemuž ukázal svoje znamení a já svoje, nás uvedl tajnými dvířky v pekárně do malého salónku dobře uzavřeného a zabedněného a z té příčiny již svíčkami osvětleného, třebas na ulici byl ještě den.

„Sir," pravil jsem, „kterak bych vám kdy mohl splatit pomoc, jejíž zásluhou jsem na živu?"

„Splatit?" pravil urozenec s flétnovým pousmáním a se zpěvavým přízvukem, kteréž se mi jevily přepůvabnými. „Inu dojista, vlastně můžete."

„A čím?"

„Políbením."

„Políbením?" otázal jsem se s ústy zejícími.

„Na ústa."

Ta slova mě přiměla, abych pohlédl na jeho ústa, ježto se mi nezdála být neznámými (tolikéž co hlas, třebas ho měnil), i počal jsem nejprv opatrně, potom však tuze zprudka, jakmile jsem už okusil.

„Copak?" pravil urozenec, odtahuje se ode mne, „rytíři, jste-li snad soupohlavník?"

„Mylady Markbyová," pravil jsem, „je-li pak soupohlavnictvím milovat tak vřele vaše rty?"

„Aj," pravila, strhujíc svou škrabošku a smějíc se, „jste věru pravým Francouzem, že jste mě po rtech poznal! Rytíři," pokračovala, „byť tak galantně laškujete, vidím, že zraky máte znavené a zarmoucené. Počkejte tu maličko. Jdu požádat lorda Stafforda, aby vám dal připravit jizbu."

Jakmile lady Markbyová odešla, vrhl jsem se do křesla a oddal se zoufalství s očima přivřenýma a s hrdlem sevřeným. Což vida Miroul, přisedl si na stoličku po mé pravici.

„Vzácný pane," pravil, „nic není ztraceno: král má ještě svoje Švejcary, i svoje gardy, i svůj Louvre."

„Aj, milý Miroule!" pravil jsem, „město je jako žena: nemůžeme ji dlouho vlastnit proti její vůli. Od nynějška a napříště Paříž je dobrým městem toliko pro Guise. Oddala se jemu. A on je jejím vládcem."

„Jenomže, vzácný pane, království zůstává!"

„Co znamená království o hlavu zkrácené? Může být Jindřich králem Francie, pokaváde Guise je králem Paříže?"

62. Na anglickém velvyslanectví

Této noci trpěl jsem takovou nespavostí skrze hlodavou starost o svého nebohého pána, kterýž je patrně obležen v Louvru (pokavád Guise potměšile lidu uzdu popustil), že jsem usnul až nad ránem, kdyžtě den už prosvítal okenicemi jizby, kterouž mi byli poskytli, a byl bych možná lenošil až do večera nebýt toho, že do mé jizby vstoupila rázným krokem lady Markbyová a za ní lazebník a komorná, nesoucí přes ruce skvoucí odění.

„Pro rány boží," pravila lady, zaklínajíc se obvyklou kletbou královny Alžběty, „je-li to pak svědomitý skřivánek, kterýž se povaluje v hnízdě a zobák neotevře, místo aby den pozdravil radostným zpěvem? Milý Petře, je čas, abyste vyskočil na nožky a z postele vylétl; lord Stafford vás chce za hodinu přijmout a povědět vám noviny."

„Dobré? Špatné?" křičel jsem a srdce mi o žebra tlouklo.

„Špatné i dobré. Mám-li vše povědět jednou větou, Jindřich je živ a zdráv, než venku z Paříže."

„Díky Bohu!"

„Počkejte maličko s tím děkováním. Neboť pošle-li neporazitelná armáda naše loďstvo ke dnu, Alžběta a Jindřich se potopí s ní. Než dosti na tom. Každý den má sdostatek svého trápení. Milý Petře, nemůžete se setkat s lordem Staffordem tak, jak jste. Tolik si zakládá na etiketě, že dokonce odmítá pohlédnout na sebe do zrcadla bez okruží a kabátce. Z té příčiny jsem přivedla lazebníka, aby vám shodil ten váš kupecký vous a načesal vám ty prosté měšťanské vlasy. Krom toho od jednoho z našich mladých urozenců jsem si zapůjčila strůj lépe se hodící k vašemu postavení než toto chmurné odění. Zkrášlete se, krásný sire! Hrome, jakž pravila vaše Alizonka, ke kteréž jsem poslala v čas jitřní jednoho skočtam, aby jí pěkně do ouška vyřídil, že jste v pořádku. Nejsem-li dobrý anděl?"

„Krásný a dobrý."

„Podle toho krásného poznávám vaše zlatá ústa. Hrome, jakž pravila ta drzá Káča, kteráž podvakráte, co mě viděla, na mě divoce očima střílela, málo jsem se včera nasytila líbání zde těchto rtů v kruhu zježených vousů. Než dosti o tom, milý Petře, za hodinu si pro vás přijdu."

A vezdy se smějíc svými masožravými zuby odběhla, zametajíc vše kolem sebe obšírnou suknicí, pružnější, bystřejší a hbitější než pardál v nebezpečenství jsoucí. Leč nebezpečenství, kterak se domnívám, dodávalo její silné duši potravu, bez níž by se cítila vyhládlá a nudou umrlá, a tak nebyl nižádný div, že její dům a manžel ve Shropshire ji vídali tak zřídka, anať nebyla stvořena pro odpočívání a domácí radovánky.

Lorda Edwarda hraběte ze Staffordu, k němuž jsem byl uveden ve svém znovu nalezeném peří, jakkoli vypůjčeném, jsem byl uhlídal a cestu s ním zkřížil toliko jedinkrát v životě u dveří komnat králových, kdyžtě odpovídal tuze krátkým pokývnutím hlavy na poklony jemu činěné, lord choval vůči všemu přirozenou povýšenost, ježto šla do páru s jeho vytáhlým křtaltem a statnými oudy, an byl širokých plecí, vzpřímený jako svíce bez nejmenšího náznaku pupku (byť už překročil

čtyřicítku), protáhlé tváře, vousů kraťounce přistřižených, kníru nedlouhého, očí šedých a chladných, nosu dlouhého a šatů tuze nádherných, jakkoli podle anglické módy - límec kabátce mu těsně svíral hrdlo a tuze malé okruží mu obepínalo čelisti a šíji, a neměl nižádný šperk kromě těch, ježto se vyskytovaly na podvazkovém řádu, což byl kříž ze zlaceného stříbra uprostřed slunce, jehož každý zlatý paprsek byl zakončen perlou.

Co se tkne kabátce, ten byl také po anglické módě tuze k tělu přiléhající (na rozdíl od našeho, v tomto čase s rameny rozšířenými) a navíc velice těsně upnutý, což způsobou nejelegantnější zdůrazňovalo jeho štíhlý pas a atletickou postavu. Svým chováním prkenný, podmračený, povýšený, příkrý co pobřežní skály v Doveru, než nikoli bez maličkého a občasného zablesknutí v očích, buď posměšného, nebo laskavého, alespoň co se tkne mé osoby, o níž mu bylo povědomo, jak velikou lásku chová k jeho národu a jeho panovnici, neboť v krátkosti poté jsem ho viděl vůči jiné osobě, jakž o tom povím, chovat se tuze nadutě a pohrdavě. Zkrátka vzezřením a chováním byl to velmož tuze vznešený, kterýž ani na chvíli nezapomínal, že je v této Paříži, tak nenáviděný jak kvůli svému náboženství, tak kvůli své královně, zřejmým vtělením velkého křesťanského království, ježto je tím hrdější, vyzývavější a neohroženější, čím více je ohroženo.

„Pane rytíři," pravil ke mně, jakmile jsem mu vzdal povinnou úctu a projevil vděčnost a díky za jeho laskavou pomoc, „mám málo času, než musím vám tuze krátce povědět noviny týkající se vašeho pána. Pařížané, opojeni vítězstvím nad ním, za něž vděčí toliko nadměrné dobrotivosti jeho srdce, stiskli barikádou dokonce samotný Louvre v oumyslu se ho zmocnit a zajmout osobu krále: tento pak, kterýž neočekává od Guise, že by lid uklidnil, poněvádž ví, že ho potají pobuřuje, a nechtěje z druhé stránky napadnout své poddané v krvavém boji (v čemž si počíná tuze moudře), rozhodl se opustit svůj palác se čtyřmi tisíci Švejcary a francouzskými gardisty a uchýlil se do Chartres. Což učinil tuze chytře včera po polednách, aniž se o tom slůvkem zmínil oběma královnám, pokládaje je za málo jisté. Vyšed ven z Louvru tajnými dvířky předstíral, že se poklidně prochází po zahradě tuilerijské, odtud pak odešel do maštalí, vsedl na kůň a ven vyjel Novou branou, jedinou, kteráž zůstala v rukou jeho vojska, za hradbami pak ujel v dáli, vyklepav prach ze svých škorní na tu nevděčnou Paříž, kterouž tuze miloval, jak vám povědomo. Není-liž s podivem," dodal lord Stafford, „že dvakráte jsa králem musil dvakráte uprchnout ze svého hlavního města? Poprvé z Varšavy. Podruhé z Paříže."

„Jenomže," pravil jsem s hrdlem sevřeným, „neznamená-li opustit hru tolikéž co ji prohrát?"

„Nikolivěk," odvětil lord Stafford. „Pravím poznovu: váš pán byl tuze moudrý, žádná moc na světě nemůže ve velkém městě vyhrát pouliční boj proti ozbrojenému a vzbouřenému lidu šlechtou podporovanému, leda snad skrze děla a kruté krveprolévání."

„Jenomže," pokračoval jsem, „když byl král ztratil svoje hlavní město, co mu zůstane v Chartres krom Švejcarů?"

„Legitimní moc," pravil vážně lord Stafford, „což je síla nesmírná. A jí se vévoda z Guise nemůže v současnosti honosit, čehož je si plně vědom, poněvádž ke

mně posílá hraběte z Brissaku, aby se mnou navázal jednání. A k jakému konci, o tom mám jistou představu. Pane rytíři, hrabě čeká v mém předpokoji, a chtěje vás mít za svědka této rozmluvy, abyste ji mohl opakovat *verbatim* [72] svému pánovi, byl bych vám tuze vděčen, kdybyste vstoupil do této komnatky, jejíž dveře nechám pootevřené, a poslouchal naši rozmluvu, aniž byste byl hrabětem zpozorován. Jste-li s tím srozuměn?"

„Monseigneure," pravil jsem, „z dobra srdce, an soudím, že ze své stránky si počínáte vůči mému nešťastnému pánovi tuze upřímně a ušlechtile v tomto záhubném postavení, v němž se ocitl a v němž po hlubším uvážení vy sám se můžete ocitnout, jeť vaše vyslanectví v samém středu rebelujícího lidu vaší královně nepřátelského:

„Než ona mě chrání dokonce i tuto, poněvádž ji představuji," pravil lord Stafford, zvedaje vysoko hřebínek a se vzezřením tak povýšeným a nebojácným, že po mém soudu bude pro hraběte z Brissaku oříškem mnohem tvrdším než ti chudáci Švejcaři, jimž pod krupobitím ran bylo zakázáno střílet. „Promiňte mi," pokračoval lord Stafford, „že vám nerozsvítím v té komnatce bez oken a že ponechám toliko neznatelnou škvíru ve dveřích, než třeba zachovat jistou obezřelost, neboť hrabě, jehož dobře znám, je liška podšitá a nerad bych, aby vás tu vyčenichal. Ostatně tma vám bude užitečná, chcete-li přiložit oko ke škvíře a vidět, aniž budete viděn."

Sotva jsem však vstoupil do komnatky, jemná a pevná ruka uchopila v temnotě mou pravici a hlas, kterýž jsem dobře znal, zašeptal mi do ucha:

„To jsem já, Petře."

„Jakže," pravil jsem tiše, „mylady Markbyová! Špehujete lorda Stafforda v jeho domě?"

„Nikoliv ěk. Má veškerou důvěru královninu i Maurovu. Jsem tuto, abych vás schovala, napadne-li hraběte pošetilá myšlenka otevřít tyto dveře."

„Schovat mě? Je-li pak zde skříň ve zdi nebo tajná dvířka?"

„Nejsou zde. Než já jsem velká a moje vycpávaná suknice je široká."

„Cože?" pravil jsem, „mám se schovat za ženskou suknici?"

„Nikoli za ni," pravila, „to by bylo málo jisté, kdyby hraběte napadlo mě obejít."

„Nevidím, kde má být ta skrýš."

„*Think on it*," zašeptala mi do ucha a maličko do něho kousla. „*You are a Frenchman. I leave it to your imagination.*" [73]

Což řkouc položila mi ruku na ústa a dobře učinila, poněvádž navzdory té vážné hodině byl bych vyprskl, když jsem nakonec pochopil tu šibalskou lest.

Kdožkoli by uhlídal hraběte z Brissaku ze strany, jak vstoupil k lordu Staffordovi, byl by v něm shledal muže tuze krásného, nevida ani jeho šilhavý zrak, ani křivou hubu. Jeho pravou tvář, troufám-li si takto hovořit, bylo vidět toliko tváří

---

[72] *doslova (lat.)*

[73] *Přemýšlejte o tom. Jste Francouz. Ponechám to vaší představivosti (angl.)*

v tvář. Což mi připomíná, že jeho pán Guise měl rovněž dva profily tuze odlišné, poněvádž jizva u levého oka občas způsobovala, že řečené oko slzelo, aniž za to mohl. A tak kdyžtě se smál, bylo ho vidět smát se z pravé strany, a z levé strany smát se a plakat najednou, měl co Janus dvě tváře a obě dvě šalebné.

Poznal jsem hbitě, poslouchaje v komnatce, že stran pokrytectví a licoměrné natury Brissac se věru vyrovnal vévodovi, poněvádž počal tím, že zahrnul lorda Stafforda ujišťováním a přísaháním přátelství, kteréž chtělo být zlatem, než slyšeli-li jste je dunět tak těžce, bylo toliko olovem. Nicméně na konci té houštiny komplimentů se hbitě vynořilo špičaté ucho lišákovo, kdyžtě nabídl lordu Staffordovi co vzkaz od Velebnosti, že pošle stráž složenou z vévodových lidí k jeho vyslanectví, aby je chránila prý od násilného vniknutí a drancování lidu, kterýž se v těchto dnech chová co *rozdrážděný býk* a jejž nic na světě nemůže zadržet krom livreje vévodovy.

„Hrabě," pravil lord Stafford, kterýž dobře pochopil příčinu této ochrany, kterouž mu chtějí poskytnout jedině k tomu konci, aby vytvořili diplomatický svazek mezi Guisem a jím (čímž by on jistou měrou „uznal" faktickou moc vévodovu v Paříži), „nejsem tuto co pouhý soukromník. Kdybych jím byl, přijal bych z dobra srdce ochranu, kterouž mi vévoda z Guise v poctivosti ráčil nabídnout, a šel bych mu za ni osobně poděkovat. Než pobývaje v Paříži jakožto ministr a vyslanec královny Alžběty u krále francouzského, nemohu ani nechci přijmout stráž, bezpečnost a záštitu od jiné moci než od moci královské…"

Toto bylo praveno po francouzsku způsobou zdvořilou, leč pevnou a rozhodnou, zatímco hrabě se vyjadřoval po anglicku, kteroužto řeč ovládal tuze plynně. Nicméně v odpovědi, do níž vložil jisté zaujetí (a možná právě z té příčiny), hrabě se uchýlil k rodné řeči.

„Vzácný pane," pravil, „my sami jsme poddaní králi navýsost věrní." (Mordié, přemýšloval jsem, kdyby vzduch, kterýž pohříchu snese všechno, se zbarvil do červena pokaždé, kolikráte člověk přednáší šalby a klamy, tento hrabě by byl v okamžení zahalen rumělkou.) „Vévoda z Guise," pokračoval Brissac nad mnicha úlisněji, „nepřišel do Paříže, aby činil králi potíže a nesnáze, leč aby rozprostřel svá ochranná křídla nad poctivými lidmi tohoto města, kteříž mu byli oddáni, leč spiknutí rozhodlo o jejich záhubě, a tak radnice byla plná šibenic a katanů: toť skutečnost nepopiratelná a já vás prosím a snažně žádám, monseigneure, abyste o ní ráčil zpravit Její Veličenstvo královnu anglickou."

„Slyšel jsem toto vyprávění o šibenicích," pravil lord Stafford chladně. „Ohavný čin, je-li pravdivý, než vyžaduje si důkazu, kterýžto důkaz by bylo snadné podat předvedením těchto šibenic, což Liga, majíc radnici v rukou, nepokládala za radno učinit. Ostatně," dodal nikoli bez jistého posměchu v tónu a hlasu, „ti, kteříž provádějí veliké záměry, nejsou nuceni své tajné oumysly kdekomu odhalovat, ledaže jim dají příležitostně zaskvět se v barvách, ježto jim sami chtějí dát."

Tato věta, byť diplomaticky zaobalená a summou co nejpřesněji odměřující olej a ocet, znásobila Brissakovo šilhání a huby křivení.

„Co jsem o tom pověděl," zabreptal hlasem tuze vyšeptalým, „je toliko ryzí pravda."

„Pravda je zřídka kdy ryzí," pravil vážně lord Stafford. „A byť ryzí či padělaná, byť jakákoli je záminka k ospravedlnění rebelie Paříže proti panovníkovi, přesvědčíte se, můj drahý Brissaku, že cizí vladaři ji přijmou velice špatně, pokládajíť za příklad nebezpečný a neblahý, pozvedne-li se sluha nad svého pána a vyžene-li ho z jeho domu."

„Nicméně," pravil Brissac, tuze zmršen tím, co právě vyslechl, „byl bych vám vděčen, mylorde, kdybyste seznámil Její Veličenstvo královnu anglickou se skutečnostmi, ježto jsem vám tuto pověděl."

„Učiním to, drahý Brissaku," pravil lord Stafford, zakulacuje maličko své promlouvání několika kapkami oleje, „z přátelství k vám a z úcty k vašemu pánovi, než v současnosti bych rád, aby vévoda z Guise měl vědomost o tom, že jakožto vyslanec u krále francouzského nemohu ani nechci být jeho prostředníkem nebo jeho tlumačem u mé panovnice. Nicméně, jakž jsem pravil, obeznámím královnu s vašimi slovy, aniž o nich nižádnou způsobou pronesu soud, ponechávaje tuto péči Jejímu milostivému Veličenstvu královně, kteráž bude vědět, co si o tom má myslet, majíc více ducha než já."

„Ano, toto mě ouplně uspokojuje," pravil Brissac, kterýž zřejmě spokojen zdaleka nebyl, vzpříčila se mu tato kost v chřtánu tak nešikovně, že ji nemohl pozřít ani vyvrhnout. „Avšak mylorde," pokračoval nikoli bez jisté zastřené hrozby v hlase, „stran té ochranné stráže, kterouž vévoda z Guise vám navrhuje sem poslat, soudím, že by bylo tuze rozumné ji přijmout, poněvádž se můžete v současné rozbouřené danosti nadít všeho, jsouť Pařížané na výsost vůči vašemu národu popuzeni z příčiny ukrutnosti, kterouž spáchal vůči Mary Stuartovně…"

„Ukrutnosti, hrabě!" vykřikl lord, tuze příkře ho přerušuje, „to slovo ‚ukrutnosť přijmout nemohu! Řečená osoba byla předmětem veřejného řízení soudního, vedeného podle všech forem a pravidel zákona. A stran Pařížanů nevidím, jakou příčinu by měli mít k tak notné nenávisti vůči mně, poněvádž jsem nikdy nižádného z nich neurazil."

„Slyšte toho příčinu," pravil Brissac, jehož žluč prosakovala skrze med, „mezi obyvateli a měšťěníny tohoto města se šíří pověsti, že v tomto domě máte ukryté zbraně."

Načež se lord Stafford náhle rozesmál.

„Hrabě," pravil s tváří veselou a posměvačnou, „kladete mi tuto otázku co osobě soukromé a jakožto přítel, jímž jste a jímž byl váš strýc Artur z Cossé?"

„Zajisté," pravil hrabě, kterýž se mi jevil tuze z míry vyvedený skrze obrat, jejž dal vyslanec této rozmluvě.

„V té případnosti vám odpovím, že kdybych sem býval přišel co osoba soukromá, učinil bych možná opatření, o němž pravíte. Než pověřen jsa hodnostmi a ouřady, ježto znáte, a svým nedotknutelným titulem, mám za to, že právo lidské a důvěra veřejná jsou mými ochránci jedinými a dostatečnými."

„Mluvě k vám nicméně co přítel," pravil Brissac hovoře náhle tónem nikterak přátelským, „je mou povinností vás upozornit, že můžete být každým okamžikem napaden povstalou lůzou, kteráž bude chtít prohledat kouty a úkryty tohoto paláce:

dovoluji si vám tudíž poradit, mylorde Stafforde, abyste nýčko veškery dveře uzamkl."

„Nikolivěk! Nikolivěk!" pravil lord Stafford s hřebínkem tuze vysoko vztyčeným. „Dům vyslanců má být všem otevřen: neuzamknu dveře, pokavád neuhlídám ty zuřivce přicházet. A budou-li chtít je vylámat a násilím si přístup vynutit, budu je hájit až do poslední kapky krve, a má smrt tehdáž ocejchuje toto království bezectností, anžto se rozhlásí po všechen čas budoucí a po celém okrsku zemském, že v Paříži bylo právo lidské ohavně znásilněno v osobě vyslance anglického…"

„Nedejž Bůh, aby se toto událo!" pravil Brissac, kterýž přišil k ohonu tohoto zbožného výlevu bůhvíkolik prohlášení a poklon hlasem falešným přednesených, jeho šilhavý zrak však pokukoval způsobou převelice zvláštní na dveře komnatky, v níž jsem dlel, a tak lady Markbyová, pozorujíc to rovněž, měla tušení, že hrabě bude při odchodu předstírat zmýlenou ve dveřích a že je otevře. Načež vidouc ho už se sbírat a loučit se, zašeptala mi do ucha, abych vstoupil do toho zvláštního úkrytu, na němž jsme se dohodli. Což jsem učinil, skrčil se a schoval před jeho zraky právě včas, poněvádž jen suknice nade mnou spadla co opona nebo ložní nebesa, uslyšel jsem, kterak se s nemalým skřípotem otvírají naše dveře a kterak lady Markbyová praví hlasem posměchem se chvějícím:

„Well, mylord Brissac! This is very strange indeed! Will you search this house? Or me, for that matter? Are French Lords so indiscreet?" [74]

„Madame," pravil Brissac, jehož krok jsem slyšel vrzat na podlaze kolem ní. „Omlouvám se vám co nejpokorněji a nejsklíčeněji. Zmýlil jsem se ve dveřích."

„V to doufám," pravil lord Stafford hlasitě, úsečně a chladně. „Kterak bych vám jináč mohl prominout toto vniknutí a vpadnutí do mých soukromých komnat?"

Načež se Brissac začal mnohomluvně omlouvat, an nebyl skoupý ani na slovo, ani na nestoudnosti.

„Nemluvme už o tom, Brissaku," pravil lord Stafford, kterýž nechtěl tu věc hnát do krajnosti. „Chtěl bych se s vámi rozejít přátelsky, an musím nazítří odjet do Chartres."

„Do Chartres!" pravil Brissac, jehož hlas se mi při této novině jevil být tuze poplašeným. „Odjedete z Paříže do Chartres!"

„Nejsem přec vyslancem v Paříži," pravil lord Stafford klidně, „ale vyslancem u krále francouzského, a musím ho tudíž sledovat všude, kde zřídí svůj dvůr."

Po této rozmluvě, kteráž odzvonila umíráčkem Guisovým nadějím, že vyslanec anglický zůstane v Paříži a tím ho jistou způsobou uzná, Brissac se rozloučil a vyslanec ho doprovázel, poněvádž jsem slyšel jejich hlasy a jejich kroky slábnout, leč lady Markbyová mě tiskla oběma rukama skrze svou suknici, i nechtěl jsem ven vylézt, až teprve když lord Stafford po návratu ke mně pravil:

---

[74] *Vida, lord z Brissaku! Toť věru velice podivné! Hodláte prohledávat tento dům? Nebo mě, pokud tu jste? Jsou-li pak francouzští páni tak indiskretní?*

„Rytíři, ta čenichavá kuna odešla a moje dveře se za ní zavřely. Vyjděte, prosím vás, ze svého rozkošného úkrytu, mám strach, abyste se tam nezadusil."

Což jsem učinil tuze rudý s vlasy tuze rozcuchanými, lord Stafford se pak při pohledu na mě vrhl do křesla a smál se, až se hory zelenaly, a vnitřnosti se mu otřásaly, kteréžto teatrum mě hrubě překvapilo, tolik byl jevil neoblomnosti, chladnosti a nepřístupnosti při jednání s Brissakem.

„Aj, madame!" pravil po francouzsku lady Markbyové, „uhlídám-li kdy naši milostivou panovnici, pobavím ji nesmírně vyprávěním, do jakých krajností dohnala jste horlivost v jejích službách."

„Hanba tomu, kdo o tom špatně smýšlí!" zvolala lady Markbyová, používajíc slov z nápisu na anglickém podvazkovém řádu a tváříc se uraženě, leč uražená nižádnou způsobou nebyla, poněvádž minutu poté jala se sama na celé kolo smát a dodala: „Ostatně, mylorde, povím to lordu Markbyovi: ten nápad pocházel od vás."

„Od vás, od vás, madame!" volal lord Stafford. „Nebudiž řečeno tuto před francouzským urozencem, že hlava vyslance anglického může pojmout, chovat a vyjádřit podobnou myšlenku, ježto je tak protichůdná důstojnosti jeho úřadu."

„Jakže!" pravila lady Markbyová vrhajíc na něj pohled tak bystrý a tak významný, že ve mně vzbudil veliké přemyšlování, „mám-li tu věc na sebe vzít? Je-li to váš návrh? Mám-li opět své dobré jméno vašemu obětovat?"

Načež se po tváři lorda Stafforda mihl stín rozpaků, i nabyl obličej lady Markbyové v okamžení opět na vážnosti a ona pravila:

„Mylorde, vy jste byl před chviličkou pravil: ‚Uhlídám-li kdy milostivou panovnici'. Jste-li snad tísněn obavami stran toho, co by se nám mohlo udát v Paříži?"

„V Paříži zdaleka ne," pravil lord Stafford, „Velebnost chce být velkodušným, jakž to byl vyjevil dne 12. vysvobozením těch nešťastných Švejcarů. Odjedeme odtud, aniž budeme obtěžováni, a vyjedeme z hradeb branou, kterouž si vybereme, bez potíží, bez trampot a bez prohledávání. Moje obava směřuje daleko dopředu a spočívá všecka v této jediné otázce: má papežské požehnání nějakou moc u Pána a Vládce nebeského?"

„Papežské požehnání!" zvolal jsem. „Mylorde Stafforde, co tímto chcete povědět?"

„Což Sixtus toho jména pátý nepožehnal slavnostně armádu, nazývaje ji svou dcerou? Je-li toto požehnání účinné, tedy armáda je vskutku neporazitelná, Anglie bude zaplavena cizím vojskem, naše vřele milovaná královna zmizí, váš král také, rytíři, a nás pak, vyslance nevyslance, očekává upálení."

„Co mne se tkne, budu spokojena, až budu stoupat na hranici," zvolala lady Markbyová, rozhodujíc se pro smích. „Kdo, jsa na živu, platil za rozpálenou pec, má na rozpálené hranici zhynout!"

63. Roztržka krále s matkou

Lord Stafford mě odvezl s sebou cestovním kočárem se všemi záclonami staženými a jakž byl předvídal, nebylo při průjezdu branou svatého Honoré ani léčky, ani svízelů ze strany ligistů v měšťanské milici, hrabě Brissac, jehož byl vyslanec předem uvědomil o hodině našeho odjezdu, nás tam očekával, maje za úkol „podmáznout vrata", aby nám nebyla přibouchnuta před nosem některými z těch krvežíznivých sršatců. Jakkoli pak veliká byla moje chuť znovu uhlídat svého milovaného pána a opět mu sloužit, kdekoli se mu zlíbí mě použít, když jsem uhlídal, že kočár cestou do Chartres jede přes Montfort-l'Amaury, přemožen okamžitým popudem požádal jsem svého hostitele, aby mě tam ponechal, plana převelikou touhou zlíbat Angelinu a své krásné děti, ježto jsem byl už tak dlouho neviděl. V čemž jsem dobře učinil, poněvádž jsem se potom dověděl, že početná horda ligistů, jednajíc o sobě a bez přikázání, byla zastavila řečený kočár v Rambouilletu a za prudkého namítání vyslancova si jej troufla prohledat, mě tam však naštěstí nenalezla: jinak, čtenáři, bys neměl příležitost číst tyto řádky ani žádné z předcházejících, zachránilať mi za těchto okolností život moje velká láska k nejbližším. Nicméně prve než jsem se se svým hostitelem rozloučil, požádal jsem ho, aby pověděl mému králi, že přispěchám po jeho bok do Chartres na prvé jeho vyzvání, kteréť mi přišlo až v srpnu měsíci, jakž vypovím.

Anžto běželo o chvíle pro budoucnost království tak nesmírně závažné, není mým oumyslem vyprávět zde o blaženstvích, ježto jsem nalézal ve sladkém venkovském a manželském ústraní po všem tom pařížském trmácení a žel, také i po všem tom hřešení, tížiloť mě vezdy svědomí nikoli, aby předešlo mému hřešení, ani aby mě z něho vyléčilo, nýbrž dodatečně a darebně, a tak přemýšluju, není-liž ve výčitkách jakási pokrytecká dvojakost, jejíž zásluhou s potěšením uklidňujeme duši poté, co jsme byli uspokojili tělo. A že mnozí poddaní královi zakoušeli stran věcí veřejných také veliké výčitky, poněvádž byli vyhnali panovníka z Paříže, dokonce i ti, co se přichylovali k Lize, to jsem dobře poznal, rozmlouvaje v Montfort-l'Amaury s tím i oním a najmě s farářem Amelinem, kterýž, nejsa ani úplně guisovcem, ani ve všem všudy přívržencem krále (jako mnozí Francouzi v těchto nejistých časech), se tázal, má-li si blahopřát k vítězství Ligy nebo lkát nad tím, že král byl dohnán k takové krajnosti a nedůstojnosti, jakou je útěk z vlastního hlavního města.

Farář Ameline, kterýž se dověděl řečené noviny od abbého z Barthes, zpovědníka ministra Villequiera, sdělil mi, že nikoli jedna, nýbrž přemnohé delegace pařížských ligistů přišly za králem do Chartres a snažně ho prosily, aby se vrátil do Louvru, než král, přijímaje je sic s obvyklou dobrotivostí a ujišťuje je dokonce svým pardonem, neráčil s tím souhlasit. Farář mi také pověděl, že Jindřich byl použil ctihodného doktora medicíny Marka Mirona co prostředníka mezi sebou a princi lotrinskými, chtěje se s nimi smířit, a dohoda že už byla učiněna, král v nejzazší tísni byl přivolil ke všem žádostem vévody z Guise, kterýž na něm vymohl, že Navarrský byl vyloučen z následnictví trůnu co kacíř, Epernon zbaven

královské přízně a on sám jmenován generálním velitelem všeho vojska; a posléze, že na podzim byli svoláni generální stavové, aby napravili zlořády řečeného království, kdyby však bylo potřebí je stavovat počínajíc tím největším, po mém domnění dobře by se učinilo, kdyby se nejprv potlačil Guise.

Můj milý Quéribus, sledován svou skvělou družinou, mě přišel navštívit koncem srpna měsíce a svou posměšnou a lehkovážnou způsobou mi vyprávěl noviny o malém dvoře v Chartres, kde nebyl nižádný nával, jakž si věru domyslíte, přitahujeť zapadající slunce méně lidí než hvězda na úsvitu, kterouž je vidno vzhůru vycházet v Paříži.

Věc věru prazvláštní, konec srpna měsíce, kdy Quéribus dorazil na mé panství u Osekaného dubu, zdaleka neodpovídal této roční době, byl deštivý, větrný a nevlídný, kterážto nepřestajná slota, jak pravila Gertruda (navrátivší se z Normandie, kde byla na návštěvě příbuzných), přicházela od moře, kde už měsíc zuřila neuvěřitelná bouře neznající oddechu ni utišení. Buď jak buď chlad byl takový a tak do morku kostí pronikající že jsem dal rozdělat veliký oheň v krbu knihovny, což dodalo světnici i jakéhosi útulného osvětlení, bylť čas pošmourný a zádumčivý.

„Milý bratře," pravil jsem, mezitím co jsme stáli jeden i druhý před ohništěm, ohřívajíce si střídavě záda i předek, „je-li to proboha možné, že král ve všem ustoupil Guisovi?"

„Pravda je, že můj nešťastný Jindřich," pravil Quéribus (kterýž se honosil, jakž si vzpomínáte, svou důvěrným přátelstvím s panovníkem, přátelstvím spíše domnělým než skutečným, an král vezdy udržoval ve své zdvořilé přístupnosti jakousi přehradu podobné té, kteráž, byť sebe více zlatá, ho oddělovala od jeho urozenců, kdyžtě jedl sám u stolu), „pravda je, že můj nešťastný Jindřich, kdyžtě přivolil k žádáním Guisovým, měl jedno oko upřené na Paříž a druhé na neporazitelnou armádu, kteráž ve stejný čas plula k anglickým břehům a jejíž vítězství pokládal za neodvratitelné, modle se vkleče na obou kolenou, aby k němu nedošlo. Maje takto obě oči rozličně zaměstnané, šilhal jako Brissac... (Cožpak soudíte o tomto rčení, bratře? Je sdostatek elegantní?) Což způsobilo, že Guisovo žádání zdálo se mu drobotí a drobností, i pravil ‚ano' vcelku, vyhrazuje si pravit ‚ne' v jednotlivostech, až bude pomalu stahovat nit, kterouž byl popustil. Krom toho v Chartres, milý pane bratře, je peněz co na mé ruce! Summou ani jediný sold na vyplácení Švejcarů, kteří, jsouce Švejcary dobrými, mu nicméně zůstali věrni. Z té příčiny rovněž král přijal generální stavy, doufaje z nich vymámit monetky pod záminkou, že bude pokračovat ve válce proti hugenotům, kterézto penízky, jak je jednou dostane, vynaloží k vlastním účelům, kterakž byl už učinil."

„Jenomže," pravil jsem, „jak tomu je s nemilostí vévody z Epernonu?"

„Toť zřejmé, je tomu s ní jako svého času s vaší. Epernon vyměnil vládu nad Normandií za vládu nad Angoulêmskem, kde může pro krále pohodlně a podtají navazovat spojení s Navarrským, kterýž drží v okolí své síly."

„Myslíte-liž medle," pravil jsem, živě v sobě ještě jakousi pochybnost, „že král, jakž říkává, *skasal plachty*?"

„Jsem si tím na mou věru jist. Slyšte pokračování, jež to ouplně potvrzuje: po dohodě mezi králem a Guisem, ježto se zve ediktem o sjednocení (takto je nazý-

ván, poněvádž připravuje nejednotnost a občanskou válku), Guise osvobodil královnu a královnu matku, kteréž po králově útěku držel v Paříži."

„Jakže?" pravil jsem s ústy zejícími, „měl tu drzost, že je držel co zajatkyně?"

„S mnohými ruky políbeními, sladkými řečmi a poklekáváními: znáte toho licoměrníka. Nicméně však před ediktem o sjednocení nesměly opustit Paříž, což mohly učinit, jak byl edikt podepsán. A vizme, nyní obě dorazily do Chartres, královna matka guisovštější více než předtím, poněvádž věří, že Guise má vítr v plachtách a *armáda* že zvítězí, a přilepila se po svém příchodu na krále co střeček na koňský zadek."

„Vyhazoval?"

„Uvidíte jak. Ten výjev se odehrál v komnatách královských na biskupství v Chartres a já patřil k nepočetnému přítomnému kroužku lidí, a budou-li vám chtít někteří u dvora o tom vyprávět řkouce, že byli při tom, nevěřte jim, poněvádž tam byli toliko Du Halte, Chicot, František z O, Alfons Korsičan, Crillon, Laugnac a já."

„Milý bratře, budu si to pamatovat," pravil jsem vážně.

„Zkrátka královna matka přišla opírajíc se o Bellièvra."

„Jakže! I on tam byl?"

„Arciť, a ještě několik jiných, jejichž jména mi vypadla. Kateřina tudíž vstoupí tuze neupravená, jakkoli tuze namalovaná, s červenou a bílou barvou nepořádně nanesenou, oděná do své věčné černě, táhnouc za sebou hnát co raněný havran, a jakmile vstoupila do hry, jala se krákat, což mělo za následek, že král zprvu radost jevící, že ji opět spatřuje, uzavřel se vzápětí co ústřice.

‚Pane synu,' pravila, ‚co činíte v tomto malém Chartres, kdež jste toliko králík bez paláce a bez dvora, ubytován na biskupství, místo abyste se vrátil do svého Louvru v Paříži a žil tam, kterak se sluší vašemu důstojenství?'

‚Madame,' pravil, a v jeho krásném černém zraku se mihl hořký záblesk, ‚jsem vám nekonečně vděčen za vaše moudré rady, než stejné příčiny, ježto mě přiměly opustit Louvre, nadále mě nutí, bych se držel od něho vzdálen, řečené příčiny nezměnily se nikterak od onoho pátku dne 13., ba právě naopak:

‚Aj, synu můj,' namítla, ‚nepravte toto, když jste podepsal ten krásný a dobrý edikt o sjednocení s vévodou z Guise."

‚Jímžto jsem mu všechno postoupil.'

‚Aj,' vzkřikla, ‚to nic neznamená! Kdyby bylo potřeba, abychom mu darovali polovinu království a uchovali tak polovinu druhou, neučinili bychom to?'

‚Madame,' pravil král, vrhaje kol sebe pohled tuze nespokojený, jako by se rmoutil, že taková slova, tak málo hodná královny, byla pronesena před tolika lidmi, kteříž by je mohli opakovat. ‚Madame, království tvoří celek. Kdožkoli má toliko polovinu, nemá nic.'

‚Díky Bohu, tak daleko nejsme,' namítla Kateřina, ‚vévoda byl přísahal, že od nynějška vás ve všem uposlechne.'

‚Jakž činil a bude činit vezdy,' procedil král mezi zuby, leč," (pokračoval Quéribus, přikládaje ruce v bok a nakrucuje trupem, by uplatnil svou vosí postavu), „maje tuze jemný sluch, zaslechl jsem krále tuze dobře, třebas to jen tak zamumlal.

‚A stran vás, pane synu,' mluvila dále královna, ‚vy máte příliš nepatrnou důvěru ve vévodu, nechcete-li se vrátit do Paříže. Neboť tím vyjevujete, že chováte v sobě ještě jakous nelibost nad tím, co se událo 12. a 13. dne května měsíce.'

‚Madame,' odvětil král s tuze prudkým zajiskřením v černých zřítelnicích, ‚nikdy jsem nedokázal chovat vůči nikomu záští: znáte moji dobrou letoru.'

‚ Aj, pane, dobře ji znám!' zvolala královna matka, kteráž slyšíc slova nepochopila výsměch. ‚Dobře ji znám,' pokračovala, ‚anať jsem ji věru sama často pocítila. Neboť vezdy jsem vás znala laskavého a na výsost slitovného.'

‚Na výsost je dobře praveno, madame. Mnohdy se až lituji, že jsem tak slitovný. Je možné, že bych v méně věcech chybil, kdybych si při nich počínal neústupněji.'

‚Aj, pane synu!' pravila pokyvujíc hlavou a těžká víčka majíc zpolou spuštěná na velkých vyboulených očích, ‚nemusíte se hanbit za své dobré vlastnosti.'

‚Díky vám, madame, a díky vám za to, že mě žádáte ve jménu mé dobré letory, abych šel zpátky do Paříže a navrátil se do Louvru. Nicméně čině to, co bych učinil jiného, než že bych se odevzdal v moc lidí, kteříž 12. a 13. května měsíce mě jí zbavili?'

‚Než s těmi lidmi jste se od toho času už usmířil.'

‚Toť pravda,' pravil král a odvraceje se, aby skryl tvář před královnou matkou i přihlížejícími, šel se postavit do okenního výklenku (jakž to činíval), kam královna matka, dávajíc znamení Bellièvrovi, aby jí nabídl rámě, odešla za ním, oddechujíc a tlustými rty občas co ryba na suchu po dechu lapajíc.

‚Synu můj,' pokračovala, ‚nemohu jinak než vás prosit a úpěnlivě s nejzazší naléhavostí žádat, byste se navrátil do Paříže, poněvádž jsem se zaručila za váš návrat i svým slovem i svou vážností, a ztratila bych jedno i druhé, kdybyste se proti tomu vzpouzel.'

‚Rozumím dobře,' pravil král se zády tvrdošíjně odvrácenými a vrhaje na ni chladný pohled přes rameno, ‚to vévoda mluví vašimi rty a dojista by si nemohl najít tlumočníka lepšího. Leč slyšte dobře, madame: cožkoli byste ode mne žádala, v okamžení bych vám poskytl, krom toho právě, co po mně chcete dnes, a prosím vás pokorně, madame, abyste mě tím už více neobtěžovala. Pohněvala byste mě.'

‚Aj, pane!' zvolala královna, prolévajíc hojné slzy (však ji znáte, Petře: čím tvrdší srdce, tím lehčí slzy), ‚kterak ukrutná jsou vaše slova a co se od nynějška bude o mně pravit, pakliže mě odvrhnete! Jakýť úvěr bych si mohla uchovat? Kterak medle si budou vážit mé osoby, budu-li od vás vykvindovaná? Vámi zavržena a zapuzena, já, kterouž Bůh byl vaší matkou učinil?'

‚Madame,' pravil král, ‚celému světu je povědomo, kterak vás miluji a kterak jsem vás byl poslušen, než v této věci tomu tak nebude. Do Paříže nepůjdu.'

‚Aj, pane synu!' zvolala královna matka a slzy se jí koulely po tlustých lících, ‚vidím dobře, co za tím je. To ona záležitost s barikádami položila nevražívou pásku na vaše zraky, a ta páska vám brání používat v úplnosti zdravého rozumu.'

‚Pro vás rozum a pro mě ryzí šílenost,' pravil král příkrým tónem, aniž se obrátil.

, Aj, synu můj!' zvolala královna matka, ‚bylo by možné, že jste znenadání změnil svou dobrou letoru? Neboť já vás znala vezdy co člověka povahy mírné, založení přívětivého a k shovívavosti a odpuštění příchylného.'

‚Co pravíte, to je pravda pravdoucí, madame,' pravil král, otáčeje se k ní tváří a usmívaje se na půl úst, ‚ale mohu-li za to? Změnili mě! Toť rovněž pravda!'

A náhle, vyprskna smíchem jí před nosem, zvolal:

‚To ten potvorný Epernon, jakž každému povědomo, zmršil mou dobrou přirozenost! Z té příčiny upadl v mou nemilost!'

Což řka, hluboce se jí uklonil, směje se jí do tváře s nejkrutějším posměchem, ponechal ji stát na místě a rychlým krokem odběhl."

Vyslechnuv to učinil jsem nejprve několik komplimentů Quéribusovi za pěkné vyprávění, ježto z toho pro mě učinil, tyto komplimenty, když tě je byl dychtivě schlamstnul, po svém zvyku ještě přetrumfl:

„Všiml jste si," pravil s oběma rukama v bocích, „té rozkošné aliterace, jíž jsem použil ve svém líčení - ‚drobotě a drobnosti'? Není-liž to nanejvýš půvabné? Napadá mě to bez hloubání a takřka bez přemyšlování. Jakpak se vám líbí?"

„Tuze půvabňoučká."

„Král jí byl nadšen. Jakkoli tuze starostliv o věci státní, ráčil se jí zasmát. A není dojista hubeným komplimentem takový úsměv Jindřicha, jenž platí za mistra vybrané mluvy, jakž pravíval nebožtík Pibrac. Než abych vám to pověděl, milý bratře, král jedl a já stál za zlacenou mříží s maličkým počtem urozenců, stala se ta přízeň tuze vzácnou. A já shledávaje, že král je u své krmě tuze zachmuřen, a chtěje ho rozveselit, děl jsem: Sire, myslíte, že by se mohlo povědět o věci malé závažnosti: ‚To jsou drobotě a drobnosti'? A tehdáž, milý bratře…"

„Se usmál."

„Arciť! Usmál!"

„Je skutkem," pravil jsem, „že jste tuze povýšil v přízni králově, a kterak jsem rád, že váš úvěr u dvora může podpořit můj."

„Aj, pane bratře," pravil Quéribus, kterýž zde pokládal za vhodno předstírat jakousi skromnost, „soudím vskutku, že král mě sdostatek miluje. Já pak, kterak vám povědomo, dal bych za něho život."

Což na rozdíl od předcházejícího nebudilo ve mně smích, anžto byla to pravda, jako je pravdivé evangelium, vyjevujíť se slabosti Quéribusovy toliko na povrchu a jeho srdce je tuze věrné na rozdíl od několika mocných velmožů, ježto bych mohl jmenovat a jejichž krásná kůra poslušnosti zakrývá mízu zkaženou.

„Tato roztržka Kateřiny s králem," navázal Quéribus, se odehrála v sobotu 30. dne července měsíce. A Guise dorazil do Chartres v úterý 2. dne srpna měsíce, a milý bratře, umíte si představit, an ho znáte, ty oslavné řeči a to poklekání Velebnosti před králem, kterýž ho pozvedl, pevně ho objal (kýho výra, že ho přitom nezadusil!), políbil na obě líce a pozval ke stolu. Když tě pak královský číšník nalil oběma víno, král pravil s tváří tuze rozjasněnou:

‚Bratránku, komu připijeme?'

‚Inu, sire,' pravil vévoda z Guise, ‚komu vám libo. Vám sluší dát přikázání. Já pak vás tuze rád uposlechnu.'

‚Nuž dobrá: pravil král s posměvačným úsměvem, ‚připijme na naše dobré přátele hugenoty!'

‚Tedy dobrá!' pravil vévoda nadšeně, poněvádž dobře rozuměl zlomyslnosti tohoto přípitku.

‚Než pijme také,' pravil král, ‚na naše dobré barikádníky v Paříži. Pijme také na ně! A nezapomínejme jich!'

Čemuž se vévoda z Guise zasmál, než smíchem, kterýž mu špatně procházel stísněným hrdlem, poněvádž se cítil tuze zneklidněn tou podivnou smíšeninou hugenotů a barikádníků, kteréž král strčil do jednoho pytle co rebely proti jeho trůnu, kdežto Guise chtěl za nepřátele toliko ty první a za přátele jediné ty druhé."

Tolikeré mluvení a mluvení o vínu vzbudilo u Quéribuse žízeň, pravil mi to a já dal znamení hlavou Miroulovi, kterýž vyběhl z knihovny a přikázal, aby nám přinesli něco k pití, poté se neprodleně vrátil, an byl lačný vyslechnout toho více dobře chápaje, že sudba světa se odehrává v těchto hodinách, kdy Guise a *armáda* ohrožují zkázou dvě království. Upíraje na Quéribuse, kterýž mlčel v očekávání, že bude napojen, své krásné dvoubarevné oči, Miroul jako by odpočítával - tolikéž co já - podle tlukotu svého srdce minuty, ježto nás dělily od nejisté budoucnosti. A tak kdyžtě mlčení setrvávalo, přešel jsem v myšlenkách k údivu nad tím, že královna matka se obrátila na krále s tou prapodivnou žádostí, aby se navrátil do Paříže. A přemyšluje o tom, nedospěl jsem k rozhodnutí a dodnes ještě nerozhodl, zdali královna matka tímto žádáním, kteréž by uvrhlo jejího syna, kdyby mu byl vyhověl, do nebezpečenství ztráty svobody a života, se prokázala veskrze obludnou či ouplně prostomyslnou. Rozumím tou „prostomyslností" její možná bláhovou domněnku, že bude-li tak dobře sloužit zájmům Guisovým, dosáhne u něho sdostatek vlivu, aby krále ochránila, vyvinou-li se věci k horšímu.

Přiznávám se, ta otázka mě do dnešního dne stále ještě pronásleduje a vzbuzuje ve mně pochyby o důvtipnosti, kterouž všude té veliké Machiavellce přičítají. Tím spíše, že Petr z Hvězdy mi jindy pravil, že byl četl kopii dopisu jí napsaného několik let předtím královně Alžbětě, v němž jí navrhovala, že provdá jednoho ze svých synů za Mary Stuartovnu, tenkrát už vězeňkyni řečené královny! Slyšeli jste dobře! Katolička Mary Stuartovna, bývalá královna skotská a uchazečka, dokonce i ve své žalářní kobce, o trůn anglický, k níž Alžběta měla stejnou důvěru co v zub zmije nejzmijovatější (a z té příčiny ji držela ve vězení), provdaná za syna francouzské královské rodiny, kterýž by mohl příležitostně podpořit její nároky! Lze si představit návrh, záměr či oumysl méně vhodný k tomu, aby zlákal panovnici, na niž Kateřina měla drzost se obrátit s nevinností tuze blízkou nejpotvornější hlouposti! Za tohoto sběhu věcí a za onoho, o němž jsem právě pověděl, týkajícího se návratu králova do Paříže (neblahá žádost, kterouž jí král navzdory „své dobré letoře" nikdy neodpustil), nemohu se dopřemítat, mám-li tu žádost přičítat na vrub věrolomnosti ohavné matky nebo jakési důvěřivosti, ježto se u této staré pavoučice intriky spřádající může jevit neuvěřitelnou. Čtenáři, ponechám ti to na rozhodnutí. Neboť já, chovaje Kateřinu od noci bartolomějské v hluboké nenávisti, nedůvěřuji

zde svému usuzování a nechtěl bych ani v jejím případě opominout spravedlnost, kterouž ode mne očekáváš.

64. Neporazitelná armáda poražena

„Milý bratře," pravil Quéribus, kterýž poté, co se byl napil, pokračoval v rozmluvě hovorovým tónem zcela obyčejným, „byť Guise sebemrzutěji krčil nos a byť sebevíc protahoval tvář poslouchaje, kterak král hází na jednu hromadu hugenoty a barikádníky, nebylo to nic ve srovnání s tím, kterak chmuřil rypák, když bylo o tři týdny později oznámeno…"

„Co medle?" pravil jsem, neboť se odmlčel.

„Zkáza *neporazitelné armády*…"

„Slyším-li vás dobře?" zařval jsem vstávaje (a Miroul také), „armáda rozkotána! *Neporazitelná armáda* poražena! Víte to bezpečně?"

„Naprosto zcela!"

„Hromské dílo! Je to pravda? Je to skutečnost? Milý bratře, jste-li vskutku při všech smyslech?"

„Při všech!" pravil Quéribus se smíchem. „Jsem-li snad blázen? Pachole v dětských sukénkách? Či žvanivý náměsíčník?"

„Bohpomozi!" vříkal jsem z plna hrdla a zmítaje hlavou i oudy vpravdě co člověk, kterýž se minul rozumem, „to já jsem náměsíčný! *Armáda* poražena! Miroule, slyšel jsi? *Armáda* poražena! Bratře, že jste to nepověděl nejprv?"

„Milý Petře," pravil Quéribus kuckaje s rukou před ústy, „ve vyprávění tolikéž co v hodování je třeba šetrnosti i stupňování a na sám konec ponechat to dobré pro dobrou hubu!"

„Než armáda, u všech rohatých! *Armáda* poražena! Aj, dobrá Anglie! Dobří Angličané! Čacký to národ! Zem vskutku vznešená! A Pánem navždy požehnaná!"

A poté, tanče takřka na místě u svém neskonalém plesání - Miroul a Quéribus byli neméně uchváceni – popadl jsem Quéribuse pevně do náručí, potomně Miroula, potomně opět Quéribuse, kterýž k mému značnému překvapení objal také Miroula, byť patřil k lidu spodnímu.

„Pro smilování!" pravil jsem vrhaje se do křesla, unaven tím poskakováním a přemírou radosti, „jakž nezměrná tíha nám spadla ze srdce skrze tu špatnou fortunu převelice porazitelné *armády*! Bůh budiž pochválen na věky věkův!"

„Amen!" dodal Miroul.

Pohlédli jsme na sebe, vtom nám slzy vhrkly do očí, jeden každý padli jsme na kolena a bez meškání jsme vyslali k Nejvyššímu vřelé díkuvzdání.

„Aj, hugenoti!" pravil Quéribus, jak jsme skončili, „není-liž to zvláštní modlit se mimo kostel, kapli neb modlitebnu?"

„Bůh je všude," pravil Miroul.

„Ovšemť! Ovšemť!" pravil Quéribus, užívaje tohoto příslovce co parodii, anžto bylo pokládáno za převelice oblíbené mezi našimi lidmi.

Čemuž jsme se zasmáli.

„Milý bratře," pravil jsem, když jsme se všichni tři nakonec uklidnili a navrátili se k tišině po této vichřici jásotu, „vyprávějte mi, co víte o tomto skvělém vítězství, ježto pro toto okamžení uráží hlavy inkvizice."

„Pohříchu ne všechny," pravil Quéribus, „zůstávají nám některé ve Francii. Než po pravdě vím toho málo o zkáze *armády*, jedině to, že admirál Drake, vládnoucí koráby menšími, lehčími a rychlejšími, než jsou těžké španělské galéony, a také lépe vybavenými děly, vrhl se v poměru jednoho proti deseti na tuto veleobrovskou flotilu a učinil na ní převeliké zpustošení prvního dne a druhého dne ještě větší, an využil přílivu, aby na ni vrhl zápalné čluny. Potom, co načal Drake, dokončila bouře, ježto rozehnala, rozbila a potopila ty památníky nerovnosti. Pane bratře, nejzábavnější na té věci je to, kterak za králem přijel Mendoza."

„Jakže?" pravil jsem, „Mendoza? Mendoza v Chartres? Myslel jsem, že to byl jediný cizí vyslanec setrvavší s Guisem v Paříži!"

„Toť pravda pravdoucí. Než kdyžtě byl uslyšel nepravdivou zprávu, že *armáda* zvítězila, kvapem se pustil kočárem do Chartres, aby to vítězoslavně oznámil králi. Mendoza, horlivý, lstivý, drzý Mendoza, vyslanec ve Francii poté, co jím byl předtím v Anglii, kde zosnoval tolik ohavných piklů proti Alžbětě, že Anglie jej vyhnala ze země, jako se tělo zbavuje hnisu!"

„Silný obraz, Quéribusi!" pravil jsem se smíchem. „Povíte jej králi?"

„Přišel mi sám od sebe," pravil Quéribus, „než pokračujme. Mendoza přijíždí do Chartres, hurtem vyskočí z kočáru, běží do katedrály a nejprv poděkuje za to vítězství blahoslavené Panně, kteráž nebýt z kamene, zachvěla by se vidouc, že se k ní modlí ten paskřivec."

„Slova hodná hugenota!" pravil Miroul *sotto voce*.

„Z katedrály se žene na biskupství, kde má sídlo král, mává dopisem, jejž dostal z Dieppe, a s vytržením čistě španělským vříská, až uši zaléhají: *Victoria! Victoria!* Král ho nakonec přijme klidný, vlídný a dobrotivý, a praví k němu tónem nejvybranější zdvořilosti:

„Běda, pane, třikráte běda! Obávám se, aby můj vřele milovaný bratranec král španělský nebyl na výsost zklamán a žalem zkormoucen, až se doví - jako právě já skrze kurýra z Dieppe, že Drake mu potopil dvanáct korábů a pobil pět tisíc mužů."

„Sire, to je nemožné!" pravil blednoucí Mendoza.

„Běda, pane!" pokračoval král nad med sladčí, „tak se stalo! Mám na svém dvoře tři sta tureckých galejníků z jednoho kastilského korábu u Calais ztroskotaného. Chcete-li se na ně podívat?"

„Tito Turci," pravil Mendoza pln vzteku, „jsou otroci mého pana krále. Žádám, aby mu byli navráceni."

„Pane, o tom rozhodne moje rada," pravil král tónem co nejpokornějším a podávaje mu ruku, do níž by Mendoza ve své zlosti nejraději kousl, kdyby se toho opovážil. Neopovažuje se toho, běží vyhledat Guise, kterýž, ujišťuje ho svou podporou, mluví v radě ve prospěch španělské teze.

„Francie," pravil král, „neuznává otroctví. Kdožkoli se dotkne francouzské půdy, je už tím svoboden. Soudím tudíž, aby ti nebozí Turci byli navráceni sultánovi, kterýž je našim spojencem."

Tento názor - kterýž krom toho, že odrážel spravedlnost, měl v sobě i cosi ušlechtilého - nakonec zvítězil nikoli bez jistého prudkého rokování, v němž se

dobře ukázalo, kteříž z rady jsou guisovci, ligisté a Mendozou koupení *‚poněvádž si troufli mluvit proti.*'

„Král," pravil Quéribus, „jakž jsem uslyšel od Františka z O, neopomněl při tom pronést jisté úvahy o odfrancouzštělých ministrech, kteříž nadržují Španělsku, a o tom, jakéž lékařství by nakonec bylo třeba poskytnout na jejich stranické vášně."

Moje Angelina nepřijala Quéribuse s tváří na výsost rozesmátou, poněvádž věru tušila, že přichází z králova rozkázání opět mě od ní odvést, a jak zvěděla, že se nezmýlila ve svém předpokládání, vrhla se mi do náručí a propukla v slzy, což mi skytlo znamenitou povinnost ji utěšit, an jsem byl tuze dojat její krásou, jejím pohnutím a naší vzájemnou láskou, kterouž léta nebyla otupila. Právě naopak vidělo se mi, že se plynutím času nadmíru přibrousila a pročež proniká našimi srdci snadněji - po tolika zkouškách, nad nimiž byla triumfovala - než tenkráte, když tě naše srdce byla ještě málo jista jedno druhým a když by je bývalo mohlo rozpojit kdejaké nešťastné nedorozumění.

Třebas měla Angelina ode mne šest dětí, její krása neztratila nic ze svých sličných okvětních lístků. Byla dojista méně mladá, nicméně však krásná, byť jinou způsobou, bez těžkostí v pase a bez otylosti, prsů byla vysokých a pevných a tváře, jakkoli s několika vráskami, libější a hebčí než v rozpuku mládí, očí vezdy tak zářivých a ohromných, plných něhy, odevzdání a výzvy, v níž se bez přetrží jevila její touha stále pociťovat touhu moji. Jedním slovem byla nekonečně jímavější, než když tě jsem ji byl poznal, a pakliže moje smysly v letech mé mladostí cválaly prudce před mým srdcem, to srdce je nyní předbíhalo, vytyčovalo jim cestu a živilo jejich mízu. Neboť když tě se mi kladla do náručí ve splývavé noční říze, tonouc v slzách a s vlasy rozpuštěnými, zakoušel jsem něhu, kteráž mě rozechvívala, až jsem se třásl od šíje k patám, a všecek jsem se pro ni rozplýval, pociťuje kupodivu k její bytosti jakousi lítostivost, z níž nepřestajně tryskala láska bez hranic, ježto upevňovala moji žízeň po jejím těle, a jakmile ta žízeň byla ukojena, opět ji znásobovala.

Požádala mě, cítíc slabost v nohou, abych ji odvedl na lůžko, kde ležíc po mém boku hleděla na mě něžnýma černýma očima, nejkrásnějšíma ve všehomíru, a pravila mi, kterak se rmoutila, když tě se dověděla z dopisu Giacomiho, že náš dům v Paříži, jakmile jsem jej byl opustil, byl rozkotán a vyrabován ligisty tou měrou, že v něm nezbylo nic z nábytku ani z koberců a čalounění, co by tito svatí lidé ve své pozemské horlivosti nebyli odnesli. Vidouc mě znovu odjíždět, bojí se, pravila ztišujíc hlas, že už mě nikdy neuhlídá… A já, chtěje ji rozptýlit z tohoto pohřebního přemyšlování, a pravdu pověděno chtěje rozptýlit i sebe, následoval jsem svoji přirozenou příchylnost, což značí, že jsem ji neúkojně laskal, jakmile jsem ji držel v náručí, a v této naší zvichřené přítomnosti s tím větší ohnivostí a kormutlivou radostí, čím více mi bylo povědomo, že je vskutku ohrožena moje pomíjející tělesnost.

Když tě skončilo toto naše smyslů pobouření, položila mi hlavu a plavé rozpuštěné vlasy do ramenní jamky a pravila ke mně s povzdechem:

„Milý pane choti, musíte-li opravdu za králem do Blois? Co budete činit na těchto generálních stavech, do nichž nejste zvolen? Nevykonal-li jste toho sdostatek? A nezaplatili jsme-li za to sdostatek perně skrze vyplenění našeho městského domu? Chcete-li poznovu vydávat všanc své děti, svou ženu, svoje panství, svoji fortunu item svůj život této záhubné službě? Nemohou-li se bez vás obejít?"

„Což se lze obejít bez nejmenšího kolečka ve věžních hodinách? Neměl-li jsem žádné působení na stav věcí v kraji guyennském? V Bologni? V Londýně? A v Sedanu? Držela-li by mě Liga u tak velké nenávisti, kdybych nebyl prospěšný králi? Víte-li, že Guise požadoval na Jeho Veličenstvu nemilost pro ctihodného doktora Mirona, poněvádž byl prostředníkem mezi ním a Jindřichem při sjednávání ediktu o sjednocení a Guise ho byl shledal příliš horlivým a oddaným věci jeho pána a krále? Víte-li, že Guise si troufá tlačit na krále, aby propustil Chicota?"

„Cože, svého blázna?"

„Arciť! Quéribus mi to pověděl. A pakli dokonce blázen je užitečný podle mínky Guisovy mému dobrému pánovi, nejsem-li mu tím více užitečný já a smím-li se ze zbabělosti vyhnout jeho zavolání, kdyžtě jeho věrní poddaní kolem něho řídnou?"

„Aj!" pravila Angelina, skrápějíc mi rameno slzami, „milujete krále více než mě a naše děti!"

„Má drahá," pravil jsem nikoli bez jisté příkrostí, „vy mě překvapujete: neumíte-li si představit, co by se událo s vámi, s nimi a se mnou, kdyby Guise zvítězil? Buďte věru ujištěna, že za tohoto stavu věcí nesloužím toliko svému králi (kterýž je i králem vaším), než slouže jemu, jsem prospěšen i svému národu, své rodině…"

„A své církvi," pravila nikoli bez jisté trpkosti, kterouž nicméně její hlas osladil.

„Nikolivěk! Nikolivěk! Nikolivěk!" zvolal jsem důrazně. „Nesloužím nižádné církvi na úkor církve jiné! Je přec mým přáním, by žily vedle sebe a by jeden každý měl svobodnou volbu vybrat si, kterou chce."

Vidouc tehdy, že jsem se rozhodl a že nad mým rozhodnutím nedokáže zvítězit, a možno také zviklána pohnutkami, jež to rozhodnutí ospravedlňovaly - neboť, třebas se tvářila, že se nikdy nepoddává mým důvodům, poněvádž být přesvědčena jevilo se jí stejným co být poražena, byla nicméně na ně vezdy citlivá -, umlkla, osušila si slzy a hovořila už toliko o věcech nedůležitých - o droboti a drobnostech, pravil by můj Quéribus. A v příštím měsíci, což bylo září, an Quéribus odjel do Chartres dne 2. a vrátil se pro mě dne 30., aby mě odvezl do Blois, jakž mi byl k tomu dal král přikázání, jevila jakožto pravá Římanka, nebo spíše bych měl povědět jako pravá Montcalmová, sdostatek nadřazenosti a síly duše, aby nasadila uzdu slzám, naříkáním, vzdechům a zkormouceným pohledům a aby mi ukazovala toliko hladké čelo a smějící se tvář, jsouc pevně přesvědčena, jakž mi to potom pověděla, že mě už nikdy neuhlídá, a právě z té příčiny si přejíc, abych s ní byl šťasten ten poslední měsíc života svého.

Můj milý Quéribus, jakmile jsme cestou minuli vstupní přihrádek mého malého panství a vybrali se skrze les montfortský (obyvatelé Rambouilletu jsou nadmíru zarmouceni, že se takto zve, poněvádž přiléhá stejně tak k jejich městečku jako

k našemu, ježto je nicméně větší a důležitější), můj milý Quéribus jevil se být tak jásavým a tak v budoucno důvěřivým, že doraziv mu po bok, optal jsem se jej na toho příčinu.

„Příčina toho je, že král," pravil, „jedva dorazil do Blois, propustil některé své ministry."

„Kteréžpak?"

„Neuhodnete to medle? Ligisty a guisovce. Krátce ty, kteréž mu dala jeho matka a jejichž zásluhou nemohl vajíčkem zakvedlat, aniž se to dověděla…"

„Inu," pravil jsem, „Chevernyho, Villeroie, Pinarda, Brularda…"

„A Bellièvra."

„Tohoto," pravil jsem, „viděl jsem u díla v Londýně. Krom toho, že to byl největší svatoušek všeho stvoření, skrze všechny póry vypocoval Španěly. Nuže *exit* pompézní Pomponne a *exeunt* všichni ostatní paskřivci, kteříž brali příkazy od Lotrinčana, od Španěla, od vlašského papeže, krátce od celého světa vyjma od krále Francie. A kým jsou medle nahrazeni?"

„Lidmi dobrými, čestnými a neznámými, kteříž mají přednost, že nic o dvoru nevědí, kteříž jsou blaženi ze svého povýšení, i budou němí jako hroby, a kteříž, vděčíce za všechno králi, budou mu ve všem podřízeni."

„Konečně!" zvolal jsem, „Bohu budiž děkováno! Znám-li je?"

„Znáte Montholona. Je strýcem vašeho přítele Hvězdy. A Revola, kterýž byl správcem financí Epernonových."

„Ejhle," zasmál jsem se, „toto ukazuje podstatu, jádro a skutečnost jeho nemilosti…"

„Nuže, pane bratře," pravil Quéribus za okamžení a číhaje po mně koutkem oka, „cožpak si myslíte o této změně?"

„Že je to převeliké hýbání škatulí přivést tyto nováčky, aby si hráli na zvedání zadků se stvůrami královny matky, tyto stvůry byly všechny odstraněny a uvrženy do temnot ... „

„A cožpak z toho vyvozujete?"

„To, co z toho vyvozujete vy," pravil jsem nabízeje mu úsměv s hubou uzamčenou.

„Než co dále?"

„Že král se hotoví přijmout velké rozhodnutí a chce je udržet v tajnosti."

„Kéž by vás Pán vyslyšel!" pravil Quéribus s vážností, ježto byla u něho tak málo obvyklá, že mě ponechala s ústy zejícími. „Víte-li," pokračoval, „že král na tři měsíce vypověděl Chicota?"

„Jakže!" vykřikl jsem. „Ustoupil žádání Guisovu?"

„Tak se někteří domnívají."

„A vy tomu nevěříte?"

„Toť se ví, že ne," pravil Quéribus. „Král si nejedenkráte stěžoval, že blázen žije bez přetrží s ním a ví tudíž tolik věcí."

„A v čem je nebezpečenství? Je věrný."

„Je věrný," odtušil Quéribus, „leč stále žvavější, i mohl by příležitostně obětovat tajemství nějakému vtipu. Slyšel jsem, že jednoho dne v královské komnatě přejížděl nožem kamenný krb, říkaje: ‚Ostřím… na Guise'."

„Toť pravda," pravil jsem, „byl jsem při tom."

„Ten žert se králi nelíbil," pravil Quéribus, „anžto mu připisoval přemyšlování, ježto on nikdy neoděl do slov."

To pravil pohlédl na mě a já mu pohled vrátil, i soudíce jeden co druhý, že jsme o tom dosti pověděli, zmlkli jsme jako po vzájemné dohodě.

65. Titul barona

Bylo nám třeba pěti dnů k cestování do Blois, a pravdu pověděno mohli bychom tam dorazit rychleji, kdyby Quéribus byl méně starostliv toho, aby si činil pohodlí na zastávkách a aby na nich vyhledával příjemnosti a radovánky, v nichž měl zalíbení.

Neměl jsem být poznán ligisty, i byl jsem požádán, abych vstoupil do města až v noci a skrze bránu těsně obsazenou francouzskými gardisty, jimž se Quéribus dal poznat díky královskému potvrzení, jehož byl nositelem. Item byla navzdory pozdní hodině a svitu pochodní a luceren převeliká tlačenice a sem tam přebíhání koní, nosítek, kočárů a vozů po ulicích města Blois, poněvádž vedle pěti set poslanců shromážděných zde pro zasedání stavů pobývalo tu při té příležitosti tolik vysokých pánů, kardinálů a biskupů spolu s koňstvem, lidem služebným a zbrojnými doprovody, že toliko zázrakem by se tu mohl ještě špendlík ubytovat. Já pak jsem si činil jakési starosti stran noclehu, když Quéribus mi pravil, že král se o to postaral a že se mám s Miroulem obrátit na *Hostinec u dvou holubů*, kde celé jedno křídlo je zabráno pro dvanáct urozenců z jeho gardy *čtyřiceti pěti*, nemohouť všickni spát na hradě.

Musel jsem sdílet jizbu se dvěma z nich, kteříž měli v noci dbát o mou bezpečnost, měli mě zavést k bradýři, aby mi obarvil vlasy, knír a vous na černo, a měli mi opatřit strůj podobnou jejich, abych byl od nich k nerozeznání, až ráno půjdou konat službu u krále, byloť příčinou mého obarvení netoliko zakuklení mé tváře, nýbrž i to, aby se má světlost přesmíru neodrážela od jejich temnosti, těch *čtyřicet pět* byli totiž gaskoňci a takřka všichni snědé pleti a černých vlasů a vousů, jakž jsem uhlídal, když jsem se mezi ně přimísil. Vyjma Laugnaka, kterýž mě byl, vzpomínáte-li si, hrubě zastavil a prohledával u dveří královových při mém návratu z kraje guyennského, neznal jsem nikoho z oněch *čtyřiceti pěti*, kteříž měli výslovný zákaz stýkat se s kterýmkoli obyvatelem ve městě jakož i u dvora, aniť se směli držet a navštěvovat toliko mezi sebou, aby se zabránilo jejich podplacení či jedem otrávení, nebo alespoň aby z nich nikdo netahal rozumy. Z té příčiny, a aby se předešlo tomu, že by byli lapeni do tenat nějakou chlípnou intrikou nebo že by se z nadměrné vilnosti oddali znásilňování, vévoda z Epernonu, či za jeho nepřítomnosti jeho správce Revol (když ten ještě nebyl státním sekretáriusem) či za jeho nepřítomnosti nějaký další zástupce jim dodávali prodejné láryně, jejichž mocnou kohortu vídal jsem každé pondělí vstupovat do našeho křídla po celý čas, co jsem byl na *Hostinci u dvou holubů*. Tato kohorta byla od kuropění do noci zřídkakdy bez díla a její některé příslušnice, pokládajíce mě za jednoho z těch urozenců, mi občas nabízely své služby, ježto jsem odmítal, nemaje chuť na lásky prodejné a venkovské, bylyť tyto holčice dcerami z loirských vesnic klesnuvšími do městských nevěstinců, když se jim nadulo břicho a když byly z té příčiny farářem vyhnány ze své farnosti.

Dva Gaskoňci, kteříž mě přijali ve své jizbě a kteříž se jménem zvali pánové z La Bastide a z Montseris, oba dva tuze vznešení a tuze šmízoví, jsouce mladší

synové z málo bohatého kraje, byli by na mě kose pohlíželi a ještě hůře mě přijali, jakž jsem uzřel hned při vstupu, nebýt toho, že jsem byl z kraje languedockého a že jsem je byl hned od počátku oslovil mluvou tuze blízkou jejich, což je naladilo a vzbudilo ke mně i k Miroulovi jejich důvěru a přátelství, poněvádž pohrdali všemi dobrými lidmi za řekou Loirou tou měrou, jakž byli v opovržení u nich.

Item byli v opovržení a dokonce v nenávisti z té příčiny, že Liga a Guise, považujíce *čtyřicet pět* za nepřístupný val mezi králem a jejich záměry, byli by je nejraději viděli u všech čertů, a Belhavá a její kazatelští kněžíci vymýšleli na ně nesčíslně klamstev, tvrdíce mezi jinými hrůzami, že se v noci plíží po Paříži jako krvelační tygři, podřezávají pocestné a vrhají je do řeky Seiny, a zahrnujíce je navíc nadávkami, neboť je nazývali *královými chvastouny* jeho *hrdlořezy* nebo jeho *gaskoňskými ďáby*.

Zdali La Bastide a Montseris měli něco z démonů; nevím, než shledával jsem je ďábly sdostatek dobrými a tuze králi vděčnými za dobré zacházení, dostávali od něho tisíc dvě stě zlatých platu ročně a k tomu *hubu zadarmo*, jakž se pravilo v Paříži, což znamená, že byli živeni zdarma, a mezi jinými výhodami, jak již praveno, byly i láryně bez krácení měšce a kolik srdce ráčilo. Takovýto život je činil nadmíru spokojenými ve srovnání s gaskoňským živořením na omšelých hrádcích.

Krom toho všeho byli to, alespoň co se tkne těch dvou už vzpomenutých, La Bastida a Montserise, lidé dobří, leč prostí, špatně opláchnutí z bláta své rodné hroudy, děsivě páchnoucí česnekem a potem, sotva číst umějící, rozumějící francouzsky, leč tuze špatně hovořící; ostatně jakž si lze představit, tuze se věnující tělesným cvičením, střelbě z bambitek a rubání mečem, v němž jsem je vídal cvičit se v naší jizbě takřka od rána do noci s ohlušivým řevem, jako by se hodlali navzájem podříznout, zatímco se milovali co rodní bratři; tento ryk mě nadmíru rušil v mém odpočinku a ještě hůře v noci jejich společné chrápání (poněvádž spali v lůžku sousedícím s lůžkem Miroulovým a mým), to hučení jako v kovářské peci nám rozdíralo bubínky od západu slunce až do jitřního úsvitu, an první začínal, kdyžtě druhý zázrakem ustal. A to tu nemluvím o pondělku (dni nevěstčím), kdy jsme pro jistotu zalezli s Miroulem do jizby, i nemohl jsem nebýt účasten jejich ďábelských saraband, ježto trvaly takřka celý den, a ten rumrajch a najmě ryk přesahovaly obrazotvornost, poněvádž prohánělі ty ubohé holčice, jako by se vrhali na zteč, s mnoha *Cap de Diou* a *Mordi* a jinými strašlivými kletbami, nicméně kdyžtě zteč skončila, nebyli k těm panečnicím nikterak zlí a ukrutní, aniť je nepřestajně laskali ve svých chlupatých pažích a zpívali jim (až se zdi třásly) romance po provensálsku, kteréž byly tuze něžné, jimž však ty chudery ani zbla nerozuměly, pocházejíce od Loiry. Po stránce tělesnosti nebyli nikterak velcí, než tuze statní, dobře rostlí, střední postavy, šlachovitých oudů a bez jediné unce tuku, třebas jedli co lidožrouti (snad aby se zotavili z nouze v domě otcovském), čilí a obratní při sebemenším pohybu. Podle tváře stěží jsem dokázal rozeznat La Bastida od Montserise a Montserise od La Bastida, poněvádž černý vous, hustý, bujný, vzhůru rostoucí takřka až k obočí, jim tvář celou zakrýval s výjimkou dlouhých nosů a očí uprostřed těchto temných křovin blesky metajících, tuze černých, tuze bystrých a

občas divokých: zuby měli tuze bělostné a úsměv, kdyžtě se rozzářil, byl naivní a prostý jako u roběte.

Bradýř na úsvitu vykonal divy s mými vlasy a vousy, kteréž obarvil barvou havraního křídla, leč nic nesvedl s mýma očima, ježto zůstaly modré, a z té příčiny La Bastide (pokavád to nebyl Montseris) mi poradil, abych si narazil klobouk hodně hluboko do čela a pochodoval uprostřed houfce, což jsem učinil, s víčky takřka přetaženými přes zrádné panenky, a toto až do hradu, kde Laugnac, velitel *čtyřiceti pěti*, uslyšev o mně dal si mě osobně ukázat, an mě nemohl poznat, a malým schodištěm vedoucím z jeleního sálu odvedl mě za ruku do druhého patra do jizby, kterouž nazýval *starým kabinetem* a z níž jedny dveře se otvíraly do komnaty královy a druhé do síně rady, tyto dveře však - prosím čtenáře, aby tuto drobnost tuze pečlivě zaznamenal, poněvádž se v průběhu událostí vyjeví co nadmíru důležitá – byly z přikázání králova po jeho příjezdu na hrad zazděny, takže ze síně rady bylo možno vejít do starého kabinetu toliko skrze komnatu Jeho Veličenstva.

Laugnac, kterýž byl urozenec tuze urostlý a tuze spanilý, připomínající skrze svou kůži a vous takřka Saracéna, mě zahrnoval nekonečnými lichotkami a byl samý med a samý úsměv, leč po očku po mně číhal, jsa tuším uklidněn, že nejsem přesmíru mladý, neboť on sám byl malý králův favorit, kterýž na všech stranách viděl soky a byl tuze žárlivý na Bellegarda a dokonce na vévodu z Epernonu, jenžto ho dal jmenovat; ostatně jak už jsem byl pravil, měl v tváři jakýs rys násilnických choutek, což se mi vůbec nelíbilo a dokonce ve mně budilo pochybnosti, zda byla důvěra krále v něho vskutku oprávněná.

„Rytíři," pravil ke mně, směje se a žertuje, „bylo by též potřebí přetřít vaši pleť slupkou z ořechu, tolik se zdá světlá uprostřed těchto inkoustově černých chlupů."

„Laugnaku," usmál jsem se rovněž, „nemáte-li mezi svými Gaskoňci nějaké světlovlasé muže s modrýma očima?"

„I ano," odvětil, „máme jich myslím čtyři nebo pět, než oni jsou proto tuze nápadní a pročež tuším i dobře známí naším ligistickým špehům: z té příčiny bylo třeba vás přizpůsobit převažující barvě. Dveřníku, totoť je pan rytíř ze Sioraku, ráčíte-li ho ohlásit?"

Shledal jsem, že Jeho Veličenstvo, ježto jsem byl po mnoho měsíců neviděl, je pobledlé, vyhublé, než v tváři tuze rozhodné navzdory takřka zoufalému jeho postavení, nebo možná právě z příčiny tohoto postavení, jako by se všechny pružiny jeho duše vypnuly k poslednímu boji se zády u zdi, a bylo věru málo lidí v království, kdo by si na ně vsadili. Toto mi pravil nejdříve, jakmile mi podal ruku, a svědky tohoto rozhovoru byli toliko Du Halde, Alfons z Ornana řečený Korsičan a Revol, nový státní sekretárius.

„Sioraku, synu můj," pravil ke mně král tuze napjatý, leč ve svých způsobách majestátní a po svém zvyku libý, „jsem tuze blažený, že tě vidím, maje věru zapotřebí v čase přítomném mít všechny své přátele kolem sebe a obklopovat se jejich meči, neboť co zde se odehrává, je partie ze všech nejposlednější, a pakli ji prohrajeme, nepůjde zde toliko o trůn a o život, nýbrž i o budoucnost království."

„Aj, sire!" pravil jsem, „jsem všecek váš, cožkoli přikážete a byť bych měl přitom podstoupit jakékoli nebezpečenství."

„*È meglio un buon amico che cento parenti*," pravil Jindřich a k tomu procedil mezi zuby: „*o che una madre*" [75] (důkaz, že mu ještě tuze ležela v žaludku jeho chartreská rozmluva s Kateřinou). „Sweet Siorac," pokračoval, „jakž ti říká moje sestra vřele milovaná královna Alžběta, kteráž, Bohu budiž děkováno, porazila porazitelnou *armádu*, ponechávajíc mně, abych tuto zdolal ony bachraté, tobě tuze známé galéony nacpané španělským zlatem, naduté marnivostí a zalykající se otčenáši, sledované pohříchu a naneštěstí vším tím zpozdilým lidem, přítomní generální stavové jsou tak ligističtí, že mi z toho vlasy na hlavě vstávají. Sioraku, nemohl jsem se setkat s lordem Staffordem ani v Chartres, ani v Blois. Liga by byla vřeštěla o spolčování s kacířem, než on mi dal doručit lístek mně oznamující, že jsi byl svědkem rozmluvy mezi ním a jistým urozeným pánem, kterýž, *není-li dobrým ani na zemi, ani na moři, je dobrým alespoň na ulici*: Milý chlapče, o koho šlo?"

A já užaslý, že král dovedl nacházet i v ohrožení smrti tolik potěšení ve své „vybrané mluvě", vyprávěl jsem mu, snaže se ho ještě více rozveselit, co už je nám známo a přičemž on vskutku jednou či dvakráte smíchem vyprskl, přidržuje si krásnou ruku před ústy, a jakž jsem uhlídal, jevil i dojetí, jsa tuze pohnut chováním vyslancovým.

„Angličan," pravil, když jsem dopověděl, „má nade všecky věci smysl pro důstojnost svého úřadu. Totě rys, jejž miluji a jejž obdivuji u tohoto chrabrého národa více ještě než jeho chrabrost samotnou. Uchovávám si pro to všechno na Alžbětu tuze dobrou vzpomínku a věru jí to vyjevím, pakli budu živ. Jenomže, Sioraku, nevytáhl jsem tě z tvého panství toliko pro libost vidět tvou dobrou a upřímnou tvář, jakkoli mě přesmíru utěšuje toliko na ni hledět, an musím každý den vídat tolik lící svatouškovských a licoměrných. Sioraku, jedním slovem, totoť je terč pro tvůj šíp. Je v důvěrné blízkostí Velebnosti, přijímán nikoli přímo ke stolu, než mezi lidi, kteříž ji obsluhují, jakýs benátský herec jménem Venetianelli, kterýž, pokud mi povědomo, je *un gran birbone* [76], zábavný, bystrý a žertéřský, než kterak se domnívám, studu má sotva tolik, co by se za nehet vešlo. Sioraku, byl bych tuze rád, kdybys dovedně prozkoumal toho ničemu a vyzkoušel, je-li sdostatek hluboký, abys, až do něho spustíš vědro plné zlata, vytáhl je naplněné… Rozumíš-li mi?"

„Úplně. Než mohu-li se, sire, pohnout z *Hostince u dvou holubů*?"

„Krom noci nikolivěk, než první by s ním mohl navázat styk Giacomi, mající tu výhodu, že je rovněž Ital."

„Aj," pravil jsem radostně, „ *maestro* je zde!"

„Přijde tě navštívit po obědě. Sioraku, ještě slovíčko. Dal jsem napsat skrze Revola senešálskému sudímu v Montfort-l'Amaury, aby tvé panství u Osekaného

---

[75] *Lepší dobrý přítel než sto příbuzných - nebo jedna matka (ital.)*

[76] *veliký darebák (it.)*

dubu bylo od nynějška napříště nazýváno Siorac. Takto budeš dvakráte Siorakem, zatímco tvůj otec je toliko jednou Mespechem."

„Sire," pravil jsem tuze zíraje, poněvádž jsem ničemu nerozuměl z této řeči krom toho, že chce být milostivým, „jsem vám za to nanejvýš zavázán."

„Žel," pravil král, „je to velice málo. Než peněz nemám v Blois nazbyt, ba ani tolik, abych zaplatil Larchantovy gardy. A tak všechno, co ti daruji, Sioraku, je tvoje jméno."

„Sire," odvětil jsem, nemoha se vynořit z temnot, do nichž mě hroužil kterýžto rozhovor, „je to jméno muže, jenž vám slouží z dobra srdce."

„Ano, toť dobře vím."

To pravil, s oběma rukama opřenýma o opěradlo křesla, s trupem vzpřímeným, s hřebínkem vztyčeným a pohlížeje mi do očí, král dodal vážně, leč bez přílišné důraznosti a bez hlasu zvýšení:

„Na shledanou, barone ze Sioraku."

„Aj, sire!" volal jsem, chápaje konečně a vrhaje se mu ke kolenům, než nemohl jsem povědět více, Jeho Veličenstvo mi podalo ruku, a nesměje už nic dodat poté, co jsem ji byl zlíbal, a vyjadřuje svou vděčnost toliko očima, vyšel jsem s nohama roztřesenýma, a Du Halde mě na královo znamení doprovázel.

„Du Halde," pravil jsem, kdyžtě jsme došli do starého kabinetu a dveře za námi zapadly, „co má být s těmi generálními stavy? Jsou-li tak nanicdobré, jak to pravil král?"

„Aj, barone!" pravil Du Halde, „ještě horší! Červ hlodá ve třech stavech, a tuze hluboko. Duchovenstvo je skrz naskrz pro Ligu. Třetí stav více než ze tří čtvrtin. Samotná šlechta více než z poloviny. Bože nebeský! Víte-li, jaké tři předsedy si dali ti tři stavové? Třetí stav si zvolil La Chapelle-Marteaua, šlechta Brissaka. Duchovenstvo kardinála z Guise! Kterýž, jak vám povědomo, je zuřivec. Blahoslavená Panno! Mému ubohému pánovi se dostane od těchto stavů na jeho neslýchané kalvárii toliko trní a hloží, plivanců a bičování."

Načež jsem uhlídal, kterak mu po dlouhé a přísné tváři stékají slzy, i pevně ho objav připojil jsem se ke *čtyřiceti pěti* v jelení síni, hrdlo mě svíralo a nikterak jsem nepřemyšloval o svém baronském titulu (který by mě za jiných časů tolik těšil), nýbrž o budoucí bídě a zmaru, až se zhroutí trůn.

Nemoha ven vyjít z hradu bez nich, dvě dobré hodiny jsem byl nucen lenošit s nimi, někteří pokuřovali, pleskali kartami a metali vrchcáby s obvyklým halasem, nikterak se nestarajíce, jakž jsem viděl, o osud státu a shledávajíce život tuze dobrým, pokavád mají střechu nad hlavou, žold, jídla do sytosti a láryně po libosti. Prostota, ježto nebyla sic veskrze svatou, nicméně aspoň blaženou v tomto království za těchto časů, v nichž samotné už přemyšlování nás vrhalo do chmurných nálad.

66. Zahájení generálních stavů

Giacomi mě přišel navštívit do *Hostince u dvou holubů* po obědě, La Bastide a Montseris, sic hrubých mravů, nicméně způsobů znalí, opustili jizbu, jakmile ho uhlídali, aby mě ponechali s ním samotna, za což jsem byl tolik vděčen, že jsem poslal pokojskou, aby jim ode mne donesla do společné síně láhev cahorského vína. Svými pavoučími pažemi, ježto mi připomínaly Fogacera, milý Giacomi mě mocně objal a vřele mě celoval všecek rozesmátý, že mě shledává s tak černými vlasy a vousy. Zvěděl jsem od něho, že od časů barikád krále takřka neopustil, sdíleje jeho bludný život a harcuje s ním z Paříže do Chartres, z Chartres do Rouenu, z Rouenu do Mantes, z Mantes znovu do Chartres a z Chartres do Blois, Larissa však zůstala v Paříži, aniž byla obtěžována, a jejich dům rovněž ne, byť Giacomi chráněn Tlustým hňupem (rozuměl tím vévodu z Mayenne), kterýž byl kdysi jeho žákem v umění fechtýřském. Ovšem Paříž se stala bez krále jakousi měšťanskou republikou pod vládou šestnácti (šestnáct pařížských čtvrtí vybralo každá jednoho zástupce, aby se podílel na vládě nad městem), kterýchžto šestnácte mužů bylo fanatičtějších a ligističtějších nad samotnou Ligu a papežštějších nad papeže, neboť si podřídili parlament, vysávali bohatce, uvrhali „politiky" do Bastily a tuze málo poslouchali Mayenna a Guise, i napsal Giacomi Larisse, obávaje se nakonec ze strany těchto sršatců útoku proti ní, aby se uchýlila s dětmi na mé panství v Montfort-l'Amaury, což ona učinila, pravil mi ke svému převelikému uspokojení, dostav od ní právě téhož jitra psaní.

„Král," pokračoval, „mi nepověděl, kterak je to s Venetianellim, krom toho, že se s ním hodláš setkat a že je třeba počínat si tuze opatrně, neboť ten muž patří Guisovi. O něm jsem toliko slyšel a nikdy na něm zrakem nespočinul, znám však jeho *donnu di cuore* [77], kteráž má přezdívku *la cavaletta*.

„Copak to znamená?"

„Kobylka luční."

„Poněvádž má dlouhé nohy nebo poněvádž požírá obilí?"

„To obojí. *Cavaletta* sem přijela v nákladních vozech generálních stavů, a jen dorazila, otevřela si malý dům vlídně přijímající všechny tři stavy, v němž se pije, hoduje, hraje a smilní."

„Hoho! *Signore maestro*!" zvolal jsem s smíchem, „jakkoli se domnívám, že je lepší ukájet se v hampejzu než oloupit o počestnost nevinnou dívku, jsem věru udiven, že navštěvujete tato místa… „

„Navštěvuji je toliko z příčiny hraní," pravil Giacomi nikoli, bez jistého studu, an byl ovládán touto neřestí, třebas skromně.

„A doufáte, že se kvůli mně dostanete skrze tuto vznešenou dámu až k Venetianellimu?"

„Nikoli bez nesnází, poněvádž *cavaletta* je věru vznešená nebo se za takovou vydává, šatí se co princezna, holedbá se důstojností, halí se do pyšných způsobů a

[77] *dámu srdce (ital.)*

převléká své panečnice za tuze počestné pokojské. Tak tak, že jsem byl sdostatek vznešený, aby mě pustila k svému stolu, přijímajíc toliko znamenité velmože, milostivé preláty nebo zámožné měšťany."

„A Venetianelli že je miláčkem té vznešené kuplířky?" pravil jsem, směje se tomu vyobrazení.

„Tak se povídá. Než nikdáž jsem ho neviděl v tom dobrém domě, kterýž je tuze dobře vybaven čalouněním, koberci, nábytkem, křišťálem, stříbrem, planoucími svícny, četným služebnictvem, drahocenným pitím a vybranými krměmi. *Cavaletta* sbírá smetanu a zlato se k ní hrne. Prý je s Venetianellim tajně oddána."

„Aj," pravil jsem, „to mě rmoutí. Kterak bych ho mohl koupit, je-li skrze svou manželku tolika penězi zabezpečen?"

A maličko o tom popřemítav, rozhodl jsem se spálit za sebou pár mostů a pravil jsem:

„Giacomi, mohl byste snad *cavalettě* povědět, aniž mě budete jmenovat, že jsem králův hodnostář a že by bylo možná dobré, kdyby se Venetianelli pojistil a vzal záruku *také* z této strany."

Poté na mě Giacomi vrhl bystrý pohled a pravil s tváří zamyšlenou:

„K tomu třeba se blížit co kočka s kníry opatrně naježenými. Aj, milý bratře! Meč není ničím ve srovnání s těmito osidly…!"

Nazítří po návštěvě mého bratra Giacomiho, 9. dne října měsíce, bylo zahájení generálních stavů, jemuž jsem byl přítomen, ztracen uprostřed *čtyřiceti pěti* (nikomu nepřipadlo na mysl, že jich bylo toho dne čtyřicet šest), ti byli rozestaveni pod pódiem, kde seděl Jindřich a obě královny, a obklopovali je do půlkruhu, urozenci královského domu pak stáli maličko za gardami. Toto pódium nevalné výše s královskými nebesy nad sebou bylo postaveno před ohromným krbem zabírajícím střed delší strany síně, a v tom krbu hořela velká jedlová polena (byť tento říjen tuze chladný), jejichž plamen skrze fialovou, zlatými libovými květy posetou látku nebes hřál a osvětloval králova záda, a tak stínový obraz panovníka oděného v černý aksamit jako by byl ozářen aureolou světla: tato drobnost mě překvapila, najmě když král, místo aby zůstal sedět, vstal, aby pronesl řeč, kteráž zprudka a jasně praskala jako plameny zezadu svítící na jeho postavu, a řečený proslov tolikéž svým tónem co svým obsahem tři stavy ohromil úžasem, an byl zcela opačný pokoře, jižto tito válkychtiví poddaní od svého vladaře očekávali.

Obrovská síň jevila se být z poloviny dílem Jindřicha samotného, neboť za časů hrabat z Blois obsahovala jediné, nádherný strop ve tvaru převráceného lodního trupu, kterýžto strop král ve svém bezpečném instinktu co do krásy věcí před dvanácti lety obohatil o druhou loď, totožnou a rovnoběžnou s první, s ní spojenou a podpíranou řadou sloupů, prostředkem sálu běžících a oblouky tvořících. A tak jako by obě lodi kotvily bok po boku a paluba u paluby s kýly spočívajícími na nebi, podařilo se králi zvětšit o polovinu objem i povrch síně, aniž v čem uškodil jejímu souladu, a jediná nepříležitost, již bylo možno v tom nalézt, spočívala v tom, že okna umístěná na kratší straně obdélníku, jakkoli o sobě sdostatek veliká, nestačila místnost osvětlit, i bylo potřebí posílit je svícemi v trsech zapálenými na

lustrech upevněných uprostřed oblouků mezi sloupy, kteréžto svíce, byť velice četné, zářily světlem spíše příjemným než silným ve srovnání s vysokými a mocnými plameny, skrze fialovou látku nebes krále ozařujícími.

Vévoda z Guise ve své hodnosti nikoli nejvyššího správce země, nýbrž majordoma domu královského seděl pod pódiem na stolici bez opěradla, hlavou a trupem jednou stranou zpolou otočen ke třem stavům, kteříž hleděli králi v tvář, a druhou stranou zpolou obrácen v zdánlivé úctě ke králi, i bylo toto jeho sezení dvojaké a symbolické, poněvádž čerpal z jedněch (a z lidu, jejž představovali) část své moci a z druhého část své slabosti, an se mohl potají bouřit proti svému panovníkovi, nikoli však uvádět v pochybnost jeho zákonitost. Byl ustrojen, a dojista nikoli náhodou (maje snažení jevit se co archanděl Bohem ustanovený), do stejného kabátce z bílého saténu, jejž měl na sobě v den barikád, a ten kabátec byl přesmíru lehký na tuto roční dobu, i zdál se náš krásný archanděl trpět maličko zimou, kteráž mimo pódium v nesmírném sále panovala, třebas si přehodil přes atletická ramena veliký plášť, i ten však tuze lehký. Jeho stolice stojící na vyřezávaných nohou byla opatřena fialovým aksamitovým polštářkem, než byla bez opěradla, i jevilo se mi, že to poněkud překáží vévodovi ve vznešených způsobech, v nichž měl zalíbení.

Chudera královna matka, mučednice dny, se doplazila ze svého lože až na trůn po pravici králově, uchvacujíc kteréžto místo, ježto by mělo připadnout královně Louise a ježto by zaboha dobrovolně neuprázdnila, tak ji ještě držela moc po všech cévkách jejího vysušeného srdce (byť už jí neměla ani nepatrný drobet poté, co král odvolal z rady ministry jí vybrané a co se na klíč uzamkl ve starém kabinetě, aby pročítal své zprávy), její kulatá, bledá, napuchlá a notně všední tvář prozrazovala v okamžení, kdy král povstal, aby pronesl svou řeč, převelikou obavu, poněvádž král ji sepsal sám a dal vytisknout, aniž jí poslal otisk, což zahalovalo výsměchem takřka nesnesitelným tu skvělou poctu, kterouž jí na počátku vzdal v řečené promluvě, an nejprv pravil, že je netoliko matkou krále, ale i *matkou státu* a *království*, kteréžto království item král sám jevili se v současnosti tuze odhodlanými obejít se bez ní.

Královna matka byla zakuklena jako obvykle v černém a pohřebním odění, kteréž neopouštěla od smrti Jindřicha II., a tak kdyžtě král byl též v černém, nebylo lze neprojevovat vděčnost královně Louise, že se ustrojila do růžového saténu a že měla vzezření tak klidné, tvář tak svěží a její spanilé modré zraky zářily tak nevinným leskem, anať k velikému pro ni štěstí nikdy nerozuměla státním záležitostem a nikdy ničemu nesloužila, ledaže byla loutečkou pro krále, kterýž následkem toho, že jí nedal syna, rád ji oblékal, líčil a stříbrným hřebenem pročesával krásný a dlouhý hedváb zlatých vlasů. Alespoň byla v tomto vážném shromáždění odpočinkem pro oko stejnou měrou co tuze pestře oděné dvorní dámy, kteréž se ukazovaly na galeriích a byly možná vskutku lačnější se ukazovat než poslouchat politické disputace, i obracel se můj zrak často ke krase těchto dam a moje nozdry se široce rozvíraly vůním, ježto se ke mně od nich v poryvech linuly, takže navzdory vážné hodině raději bych si přál sedět uprostřed jejich krásných zlatem protkávaných suknic než stát uprostřed svých neotesaných a nelibě páchnoucích Gaskoňců.

Jakkoli byl král oděn do černého aksamitu, neupustil pro tuto případnost od nižádného svého ozdobení - prstenů, perlových šňůr a zlatých spinadel, jimiž se rád šňořil – ani od skvělého účesu na hlavě, domnívaje se, že se nemusí zříkat svých oblíbených strůjí, poněvádž někteří z jeho poddaných se mu pro ně vysmívali. Ze stejné nezávislé příčiny přerušil dle své libostí tradici, ježto si žádala, aby král promlouval ke třem stavům státu vsedě na trůně, chtěje dodat přednášením vestoje více důrazu své řeči, o níž nikdo v sále nic nevěděl, poněvádž ji byl, jak praveno, skládal sám v tichosti a opuštěnosti starého kabinetu, aniž ji ukázal královně matce, svým ministrům a tím méně svému správci země, a dal ji pak okamžitě vytisknout, aby mohla být po vstupním sezení rozdána poslancům tří stavů a potom odeslána guvernérům a senešálům provincií item členům soudních parlamentů jak v Paříži, tak v ostatních dobrých městech.

Vysoký a majestátní, drže v rukou v rukavičkách tištěné listy své řeči, obklopen svatozáří (dodnes ho tak vidím) fialového světla prorážejícího skrze závěsy z mocných plamenů obrovského krbu, mluvil zprvu hlasem tichým, váhavým a tlumeným, kdyžtě pak se náhle tak říkajíc oddal ladění svých slov, jeho hlas se rozezněl pevně a mohutně.

Spanilá čtenářko, kteráť možná čtete tyto řádky v měkkoučkém křesle a natahujete rozkošné nožky ke krbu, nebo snad - kterak si rád představuji - půvabně spočíváte na loži v září svící, mohu-li vás co nejnaléhavěji poprosit, abyste v současnosti nikterak nenapodobovala dvorské frejířky, ježto si tak málo cenily svého rozumu a potupně se domnívaly, že krátké myšlení jde do páru s dlouhými vlasy, a z té příčiny se nepokládaly za způsobilé rozumět jemnostem politických záležitostí, zatímco jejich osud a osobní bohatství, jsouce svázány s osudem královým, závisely na tom, co se král hotovil povědět, a na účincích jeho řeči. Naopak vás na kolenou prosím, byste přinesla mému nebohému vřele milovanému pánovi ku pomoci svou ženskou útrpnost a představily si nesmírné soužení tohoto muže tak lidského, kterýž ve své touze především a dokonce s nasazením života svého ochránit svůj lid od krvavé války občanské a část svých poddaných od vyhlazení, vidí před sebou strmět spojené síly početného a fanatického duchovenstva, mocných a ctižádostivých knížat, značné části šlechty a zpozdilého lidu. V tomto sále bloiského hradu, jehož dvě sesterské lodi jevily se už převráceny a potopeny skrze ztroskotání lodice státu a jejichž kýly hleděly k neúprosnému nebi, nebyla stovka poslanců z pěti set, kteráž by zastávala moudrou a mírumilovnou politiku královu. Třetí stav, duchovenstvo a šlechta - ve jménu Boha slitování a lásky - dychtily toliko po krvi, prahly toliko po mordování a snily toliko o krveprolévání, pohrdajíce králem a jeho dlouhou trpělivostí a toužíce sklonit se pod jařmo Guisovo a Španělovo. Neboť, spanilá čtenářko, tento král tak samotný, zrazený tolika svými nejbližšími a jmenovitě svou matkou, více než ze tří čtvrtin udolaný, očividně zahnaný do úzkých, bez peněz, provázený neplacenými vojenskými oddíly, nevlastnící ve svém království nic krom hrstky věrných měst, ten, nastojte, náhle se postaví čelem proti zběsilým smečkám a vzdoruje jim. Na dobrý útok dobrá obrana. Na dobrou hru dobré vrácení. Spanilá čtenářko, i u vás škemrám a žebrám, byste z hloubi svého něžného srdce věnovala stejný bezmezný obdiv, jaký cítí srdce mo-

je, neslýchanému udatenství a pevnosti mého nešťastného pána zápasícího s krvelačnými poddanými.

Co praví tento král bez sídelního města? Nic, co by nemohl povědět na vrcholku své moci, aniž cokoli slevil ze zásad a výsad své královské hodnosti. Slyšte, kterak popírá vítězství domnělé Svaté ligy.

Všechny jiné ligy než pod mou mocí jsoucí nesmějí být trpěny. Ni Bůh ni povinnost to nedovolují, ba výslovně to zakazují, neboť veškery ligy, spolky, pletichy rejdy tajné styky odvádění mužů a peněz a přijímání týchž jak uvnitř tak vně království (narážka, čtenářko, na španělské zlato) *jsou činy proti králi a v každé řádně uspořádané monarchii zločiny urážky veličenstva, nejsou-li dovoleny panovníkem.*

Nebo toto, co míří ještě přesněji na Guise a lotrinské prince: *Jsem váš král Bohem daný a jsem jediný kterýž toto mohu zákonitě povědět*. Přidejme slova, ježto pod kuklou milosti udělené pochybením minulým ve skutečnosti odsuzují provinění budoucí: *Někteří mocní mého království spojili se v ligy a spolky, než osvědčuje svou obvyklou vlídnost zapomínám v tomto punktu všechnu minulost. Než poněvádž jsem povinen (a vy všickni) chránit důstojnost královskou, prohlašuji od současnosti do budoucna za postižené a usvědčené ze zločinu urážky Veličenstva ty ze svých poddaných, kteříž na onom spolčování budou brát účast bez mého přivolení.*

Nastalo při těchto slovech v sále stavů vzrušení strašlivé, kteréž se zmocnilo pěti set poslanců tří stavů a zmítalo jimi, jako když se obilný lán vlní a ohýbá pod účinkem vichřice. Obvinit Guise a ligisty ze zločinu urážky veličenstva, nenapravíli se, cožpak to znamenalo jiného než je zpolou k smrti odsoudit, neboť není nejmenší známky, že by se dobrovolně zřekli svých rozbrojů, při nichž král byl jim takřka vydán na milost a nemilost. A že by král v nejvyšší nouzi měl tu neuvěřitelnou odvahu a jménem své zákonitosti hrozil Guisovi před tváří generálních stavů popravčím špalkem, nastojte, to Guise vyvedlo z míry. Vidím, kterak váhá na svém sedadle, ztrácí barvu a rozvahu, kolísá mezi strachem a vztekem a nakonec kterak se očima dohaduje s mladším bratrem kardinálem, sedícím v první řadě duchovenstva. Ten navzdory svému hávu (jejž tuze rád vyměňoval za brnění či krunýř) se neholedbal umírněností ani útrpností jako jeho starší bratr, jemuž se ostatně podobal tuze málo, jsa tmavých vlasů, černých očí, divoký, drsný, blesky metající a ostatně tuze krásný, byť svou způsobou tuze málo evangelický, an byl v soukromí velikým smilníkem a veřejně prahl toliko po mordování a pobíjení. Tento, pravím, neváhal dlouho, kterak se má rozhodnout, avšak bledý zlostí a skřípaje zuby povstal, majestátní ve svém purpuru, a aniž pozdravil krále, ven vyběhl, sledován v krátkostí vévodou, hrabětem z Brissaku a La Chapelle-Marteauem, král pak pokračoval ve čtení své řeči hlasem mocným a pevným a s tváří neproniknutelnou, jako by mu nebylo nic po tom, že jeho velmistr a předsedové tří stavů byli opustili sál.

Co mne se dotýče, cítil jsem se navýsost šťastným a spokojeným s tímto skvělým skutkem, jímž král setřásl smečku zavěšenou na jeho bocích, a tuze také zvědavý na jeho politický účin, i litoval jsem, že se musím skrývat v lůně *čtyřiceti pěti* (dobrá skrýš, poněvádž ligisté je tolik nenáviděli a tak je v opovržení chovali, že se tvářili, jako by je ani neviděli), což mi bránilo rozběhnout se po novinkách.

67. Nebuďte králem!

Jsa jich žízniv, sotva jsem se navrátil do *Hostince u dvou holubů*, poslal jsem pokojskou do obydlí Quéribusova s prosbou, aby mě přišel navštívit. Než ona se vrátila s nepořízenou, ptáček nebyl ve své kleci, poletuje nepochybně od krásky ke krásce se svým *veni, vidi, vici*. A tuze náhodně jsem byl o nich zpraven nazítří po polednách, když jsem se cvičil v jizbě ve fechtování s La Bastidem, kterýž, nabíraje o přestávce dech, ke mně pravil:

„*Cap de Diou*, barone! Otupujeme své dobré čepele předstíráním, že si propichujeme knoflíkové dírky, když bychom je měli vrazit do srdce toho ohavníka nanicdobrého Guise!"

„*Passinsa amic*," pravil jsem, „*que mienja lo gal del rey, cent ans après rota las plumas*." [78]

Načež La Bastide se zachechtal a pravil:

„Máme v Gaskoňsku stejné přísloví, leč říkáme je maličko jinak; což mi připomíná, že před naším zápasem viděl a slyšel jsem v jídelní síni hospody jakéhosi pána už staršího, s vlasy jako na mé ruce (přirovnání zde nešťastné, jeho ruka byla tuze chlupatá), kterýž žádal o víno svého sluhu mluvou tak blízkou vaší, že ho mám za krajana périgordského."

„Kterak vyhlíží?"

„Spíše co úředník než co šlechtic, třebas má meč. Člověk dobrý a nikterak povýšený, jakkoli soudím, že má v království postavení sdostatek vysoké, poněvádž má kolem krku řád svatého Michala."

„Přisám svatý Antonín!" volal jsem, „není jich tolik v Périgordsku, kdož mají tento řád, abych pochyboval, kdo to asi je!"

Toto řka vyběhl jsem ven z jizby, sestoupil po špičkách po schodech vedoucích do jídelní síně (v níž jsem se nikdy neobjevoval), a podřepnuv v půli cesty dolů, vrhl jsem pohled skrze dřevěné pažení - a na mou věru a na sto hříchů, koho jsem to zočil zvesela u stolu sedícího a chutě si na jídle pochutnávajícího, s vysokým čelem pod holou lebkou, s vystouplými lícními kostmi, s nosem dlouhým a orlím, s očima protáhlýma a židovskýma, koho, hromské dílo! koho, ne-li urozeného pána z Montaigne!

„Hola, La Bastide!" křičel jsem, vrátiv se k němu, „prosím tě, zajdi pro Margot, pošlu ji s lístkem vlastní rukou psaným k tomu urozenci, jehož dobře znám a miluji, an si s ním chci porozprávět tuto a nikoli v jídelní síni z příčiny tobě známé."

„Je-li to přítel králův?" pravil La Bastide, nakrucuje si knír.

„Arciť!"

„Mordié! K čemu potřebí Margot! Půjdu mu osobně zanést vaše psaní!"

---

[78] *Trpělivost, příteli: Kdo sní kohouta králova, ještě sto let zvrací jeho peří (provens.)*

Panu z Montaigne, kterýž po mém soudu nesl tuze křepce svoji padesátku, dalo jistou námahu mě poznat jak proto, že jsem měl černý vous i vlas, tak i poněvádž od našeho posledního setkání léta Páně 1572, před šestnácti lety, přešel milosrdný čas, byl jsem tehdáž pískle sotva ze studií vyšlé. Pravdu pověděno otce znal lépe než mě, an s ním častokráte besedoval na dvoře navarrském, a podle pověsti Montaigne sloužil a možná ještě slouží co prostředník mezi králem a Béarňanem, neboť byl přítelem toho posledního a věrným poddaným krále francouzského, summou jedním z těch *politiků*, ježto Liga držela ve veliké nenávisti, poněvádž kořenili jejich víru katolickou několika zrnky snášenlivosti.

„Aj, pane!" pravil jsem, „je-li pravdivé, že ligisté vás v den barikád zatkli a do Bastily uvrhli?"

„Arciť!" pravil s úsměvem. „Že jsem nezůstal v těchto časech pokojně ve svém vlídném otcovském ústraní (označoval tím svůj montaigneský hrad v kraji bordeauxském, jeho otec byl zemřel před dávným časem a on o něm vezdy hovořil s nejdojemnější láskou). Kolik úskalí a trampot jsem snášel při tomto putování! Na cestě jsem byl přepaden berky, kteříž mě byli obrali o všecka zavazadla, alespoň mě však ponechali naživu. Než jen jsem dojel do Paříže, kde jsem měl uspořádat vydání svých *Esejí*, byl jsem uvržen do žaláře ligisty, kteří, méně slitovní než odranci, byli by mě zhubili nebýt toho, že královna matka, ježto mě vezdy měla v oblíbenosti, přimluvila se v můj prospěch."

„Buďte jí vzdány pro tentokráte neskonalé díky!" pravil jsem. „Nebýt jí, království by ztratilo mudrce a svět mnohé další z těchto *Esejí*, jichž chceme více, neboť první v nás vzbudily žízeň po těch, ježto by měly následovat."

„Aj, pane!" pravil Montaigne se skromností zpolou pravou, zpolou předstíranou, „nevěřím takovému chvalořečení!"

„Alespoň," pravil jsem, „uvěříte v tom králi, kterýž je na výsost miluje a čte a bez přetrží znovu předčítá ty, ježto už vyšly."

„Třebas měl tolik naléhavých záležitostí, neopomněl mi to vskutku dnešního jitra povědět," pravil Montaigne, „spolu s převelikými chvalozpěvy na vás, i vzal jsem nocleh na této stejné hospodě, bych vás tu uhlídal a možná bych donesl od vás vzkazy vašemu panu otci, přeje-li si fortuna, abych se s ním setkal po svém návratu do kraje bordeauxského."

To řka, Montaigne se pomalu a významně usmál a já se usmál rovněž, jsa upevněn v tom domnění, že slouží příležitostně co prostředník - jako pan z Rosny[79], kteréhož jsem zahlédl večer v ulicích bloiských s kloboukem tuze do čela vraženým a s tváří zpolou pláštěm zahalenou - mezi králem a Navarrským, z té příčiny, že mohl uhlídat mého otce toliko na dvoře toho posledního.

Zmínil jsem se panu z Montaigne o tomto náhodném setkání s panem z Rosny, jehož přítomnost v Blois on potvrdil řka mi, že pokavád je mu povědomo, Béarňan byl nabídl králi v jeho nynějším zoufalém postavení svou ozbrojenou paži a svou pomoc, kteréžto král byl nikterak neodmítl; než že je k tomu třeba ještě

[79] *Příští Sully, tenkráte jeden z poradců Navarrského (pozn. aut.)*

mnohého jednání, an Navarrský žádá nějaké město či městys na řece Loiře k zajištění své bezpečnosti, aby odtud mohl podporovat krále bez obav z obléhání, neboť nemohla okamžitě uhasnout jistá přirozená nedůvěra mezi dvěma vladaři, kteříž byli proti sobě tak dlouho bojovali, třebas se chovali jeden k druhému v těchto bitvách tuze šetrně.

Vyslechl jsem toto všechno s radostí, kterouž uhadujete, an jsem soudil tuze dlouho a s tolika dobrými a poctivými lidmi, že král se nemůže dostat na kobylku Lize a Guisovi bez přispění Navarrského.

„Pane z Montaigne," pravil jsem posléze, popustiv uzdu dojetí, „kterak se vám jeví král po tom skvělém vystoupení včera na generálních stavech a po převeliké zlosti oněch pánů ze Svaté ligy?"

„Kteroužto zlost," pravil Montaigne s úsměvem, „viděl jsem na vlastní oči dnes ráno, zatímco král mi ve své komnatě poskytoval slyšení, sedě na prosté stolici ve zvláštní malé alkovně poseté květy lilií a vyhloubené ve zdi po pravé straně jeho lůžka. Než jedva byl pověděl: ‚Pane z Montaigne, jsem tuze rád, že vás spatřuji, an chovám vaši horlivou oddanost mým službám u veliké vážnosti…', kdyžtě se u dveří strhl mocný povyk a král, přerušiv svá slova, poslal Du Halda podívat se, co se děje, ten pak pootevřev dveře, vrátil se a pověděl:

‚Sire, to je kardinál z Guise, kterýž požaduje, aby byl neprodleně přijat Vaším Veličenstvem.'

‚Neprodleně?' pravil král zvedaje obočí. ‚Pravil *neprodleně*?'

‚Sire,' odvětil Du Halde, ‚pravil to dvakráte dodávaje, že nebude-li v tuto chvíli přijat, opustí Blois."

‚Pane z Montaigne,' pravil král bez mžiknutí oka, ‚vidíte, kterak se věci mají: Církev nerada čeká. Odeberte se do tohoto kouta s Františkem z O. Zavolám vás poté, co promluvím s kardinálem.'"

Načež Du Halde otevřel dveře a kardinál vstoupil, jako by se hnal šturmem, všecek uřícen a jeho dlouhá purpurová říza se kolem něho vlnila, byl velký a štíhlý, tváře tuze spanilé, očí černých blesky metajících, úst maličko hněvem zakřivených a nozder chvějivých, jako by se býval prachu nadýchal.

Král s trupem vzpřímeným na stolici, s oběma rukama na opěradlech, nehybný a vznešený, ruku mu nepodal, návštěvník pak se před ním sotva lehce uklonil.

„Z těch dvou, mám na mysli vévodu z Guise a kardinála," pokračoval Montaigne s úsměvem plným výsměšnosti, „méně pokrytecký, méně mnišský, méně kolena ohýbající a méně hýřící sladkými řečmi, líbáním rukou, úsměvy a úlisnými slovy je, jakž vám povědomo, kardinál, kterýž, mávaje v ruce v purpurové rukavičce vytištěnou trůní řečí, huboval a peskoval krále co kloučka, poněvádž se osmělil napsat a veřejně vyslovit, *že někteří mocní jeho království byli vytvořili ligy a spolky proti jeho královské moci*; že toto obvinění je jasné; že je nemůže strpět on, ani jeho bratr vévoda, ani duchovenstvo, poněvádž všechno, co bylo jimi vykonáno, bylo toliko k obraně a zachování umírajícího náboženství; že Jeho Veličenstvo by mělo zadržet rozeslání vytištěné řeči, škrtnout v ní vlastní rukou svatokrádežnou větu a dát opět uvedenou řeč vytisknout bez ní; a pakli Jeho Veličenstvo neučiní tomu zadost, že duchovenstvo o tom se poradivší rozhodlo se opustit bez prodlení

stavy a ujít z Blois, následováno třetím stavem a možná i šlechtou; že jeho bratr vévoda se stran své osoby ustanovil uchýlit se do svého domu, jeho přítomnost v Blois už neslouží k ničemu při tomto rozkladu stavů."

„Aj," zvolal jsem pobouřeně, „zatracená nestoudnost tohoto doktora lhaní, kterýž popíraje, že černě je černá, tvrdí, že jeho strana nevyvolává rozbroje s králem, nebo že tyto rozbroje byly svaté! Co učinil král?"

„Co mohl učinit, ne-li kapitulovat?" pravil Montaigne.

„Kardinál mu držel nůž na hrdle. Rozpustí-li se stavové sami o sobě; nedostane peníze! A odejde-li pan z Guise z Blois, bude to válka! A válka bez peněz!"

„Kterak se tvářil král, když tě ustoupil?" pravil jsem za okamžení.

„Neproniknutelně. Kardinál mu dal přečíst a podepsat vypuštění ‚svatokrádežné věty'. A zatímco král četl, počasí, ježto jevilo od samého rozednění tvářnost chmurnou a deštivou, potemnělo ještě více. I nastala v jizbě tma tak převeliká, že bylo nutno rozsvítit svícen, aby král mohl pokračovat v četbě listu a dole jej podepsat. Což přimělo Františka z O, kterýž stál se mnou v okenním výklenku, aby mi zašeptal do ucha, že tuto byla sepsána králova poslední vůle a že byla zapálena svíce, aby bylo vidět, kterak král vydává svůj poslední vzdech."

„Aj, nikolivěk!" křičel jsem. „Ten poslední vzdech nevydá on, tím jsem si věru jist! Král s nejzazším úsilím potvrdil stavům zásady své politiky. Právem nejprve Guise odsoudil a teď před mocnější převahou pružně ustoupil, sem a tam křižuje, *skasává plachty* leč neztrácí ze zřetele břeh, k němuž se hotoví dorazit."

„Fortuna o tom rozhodne!" pravil Montaigne, kterýž mě zůstavil překvapena, že za této okolnosti pravil *fortuna* a nikoli *Bůh*, a užívání tohoto slova je známo z jeho *Esejí*, jakž jsem zaznamenal později, a ostře mu je vytkla cenzura jeho spisů v Římě. Což mi přivádí na mysl, že Montaigne při této rozmluvě mi ještě pravil, že dobře zná Guise item krále navarrského, i soudí proto, že ten první není vůbec katolík a ten druhý není protestant... Já pak, maje v uších ta slova a přemítaje o tom, že Montaigne používá slova *fortuna* na místě slova *Bůh*, soudím, že Montaigne sám není vůbec tím prvním a velice málo tím druhým. Pravím to zde, aniž v nejmenším očerňuji zásluhy tohoto velkého muže.

„Zlé na této věci," pravil ke mně nazítří, když tě se se mnou loučil, odnášeje ve svých zavazadlech dopis mou vlastní rukou otci psaný, „že král po tomto odvolání bude platit za měkkého, bázlivého a zbabělého a že nebude pohany, kterouž mu neučiní stavové, Liga a Guise."

V čemž se nemýlil až na to, že slovo „pohana" se ukázalo být slabým ve srovnání s potvornými protivenstvími, ježto král zakoušel v příštích dvou měsících, neznalyť už hranic nenávist a opovržení, ježto k němu chovali ligističtí stavové, kterak jsem dobře pozoroval každý den, stoje při těch nekonečných zasedáních uprostřed *čtyřiceti pěti*.

Králi, kterýž nechtěl, aby Navarrský byl prohlášen za zbavena svých práv na korunu, aniž bude vyslyšen, a kterýž pravil: „Když tě by se jednalo o dědictví pouhých sto zlatých, i tak by bylo spravedlivo dorozumět se s ním a dovědět se, nechce-li konvertovat", stavové co opice ječíce odpovídali: „Nikdy král, *kacíř byvší*

nám nepovládne!" Čtenáři, dobře jste slyšel: nechtěli Navarrského, ani kdyby konvertoval! Horlivost činila tyto fanatiky nad papeže papežštějšími!

Stavové drželi šňůry měšce a viděl jsem, že jsou daleci toho je rozvázat a že se snaží spíše jimi krále zaškrtit. Chtěli, aby vyhlásil proti svým hugenotským poddaným nelítostnou válku, a odmítli mu na ni prostředky: ani zálohy, ani kontribuce, ani mimořádné podpory, a veškery berně zřízené po roce 1576 naopak měly být zrušeny. Král obhajoval rozum vůči těmto zuřivcům. „Pánové," pravil, „jakž se mám vrátit k berním z tehdejšího času, kdyžtě živobytí tolik zdražilo? Kterak mám žít? Odmítat peníze znamená zhubit mne, zhubit vás a s námi i stát." - „Inu," zařval jakýs poslanec, „ *nebuďte medle králem*!"

Začátkem prosince měsíce jeden poslanec třetího stavu byl pravil, „v *suplikaci*, kterouž by měli vznést stavové ku králi, aby napravil svůj dům, mělo by být *čtyřicet pět* odstraněno, neboť jsou nepotřební", i byl tuze s jásáním vynášen, poněvádž všichni soudili, že tento návrh mu byl vnuknut Guisem, a o tomto jásání jsem vyslechl popuzený ohlas, jakmile jsem se vzápětí poté uchýlil do *Hostince u dvou holubů*, La Bastide a Montseris tam přecházeli sem tam po jizbě a kouleli strašlivě očima.

„Cap de Diou!" pravil La Bastide, kterýž ani nemohl křičet, tak měl hněvem zuby zaťaté, „tihle Guisové jsou vtělení démoni! Chtějí nám chleba od úst odtrhnout!"

„Zdalipak v mém věku," vrčel Montseris, kterýž se blížil ke třicítce, „si najdu nějakou službu?"

„Nebo se mám vrátit," pravil La Bastide, „ke gaskoňské nuzotě! Mordié! To nestrpím, nehledíc k tomu, že věc je jasná! Guise, ten hrom zvyjebený, chce odtrhnout včele žihadla, prve než ji rozdrtí!"

„Totě ta pravá příčina!" přisadil si Montseris. „Co jsme tu jiného, ne-li psi hlídající toho beránka? Kdo zahání psy, chce beránka sežrat! Není člověka, kterýž by to nechápal! *Cap de Diou*," dodával s rukou na meči, „kéž mi král dá toho Guise a učiním krajku z jeho střev!"

Opakoval jsem tato slova králi, kterýž (shromáždiv svých *čtyřicet pět* na úsvitu v hodině, kdy pan z Guise na hradě ještě spal jsa tuze uondán po noci strávené s paní Noirmoutiers) jim pravil, že v nižádném případě nebude ochoten od nich se odloučit, an si jednoho každého tolik oblibuje, že je považuje za své syny; že je má rád tím více, čím více jsou od jiných nenáviděni, a nikoli bez příčiny, poněvádž oni jsou jeho brněním a jeho mečem; a že i kdyby ho nedej Bože tolik zkrátili, že by neměl více než jednoho kapouna k obědu, rozdělil by se o něj s nimi.

„Captatio benevolentiae," pravil můj sekretárius Miroul, kdyžtě jsem mu ta slova opakoval. „Soudím, že to s králem dopadne šťastně. Zná tak dobře lidi. A je tak obratný…"

68. Venetianelliho pamětihodné vyprávění

Já pak jsem hryzal udidlo z té příčiny, že za uplynulé dva měsíce a navzdory nevím kolika pokusům Giacomiovým, nepovedlo se mi setkat s *cavalettou* a tím méně s Venetianellim, poněvádž ta dáma, nad lasici ostražitější a dobře cítící, že naše snahy o přiblížení vycházejí od krále, nemohla než je odmrštit, an její milý byl tolik připoután k fortuně Guisů.

Nicméně v polovině prosince, uslyšev od Giacomiho, že *cavaletta* provádí různé čáry a magii, prodávajíc očarované loutky a rozličné nápoje lásky (ba možná i nějaké ty jedy), dal jsem si ukázat okno její jizby od Giacomiho (k němuž, zdálo se, chovala jistou slabost), a vypůjčiv si s královým svolením na tuto výpravu pět z jeho *čtyřiceti pěti* (mezi nimi La Bastida a Montserise), vylezl jsem k půlnoci po žebříku a skrze rozbité okno do řečené jizby, kteráž, vyhřátá plamenem v krbu, čekala na ni, až skončí to své zatrachtilé zaměstnání.

Čekání bylo zdlouhavé, i využil jsem ho, abych prohledal světnici, a měl jsem štěstí, že jsem objevil v koši s různými hadříky loutku králi se podobající, kterážto loutka měla srdce jehlou propíchnuté. Pravdu pověděno všecka podobnost tkvěla v tom, že loutka byl panák s korunou na hlavě a také, jakž jsem si zblízka všiml, s perlovými náušnicemi po obou stranách tváře. Zvláštní bylo, že ta perlová spinadla byla přišita přímo na tvář, neboť uši byly tvůrcem opominuty, možná proto, aby si usnadnil práci.

Slyše kroky na schodech, měl jsem pokdy nacpat si toliko svůj nález do spodků a natáhnout si masku, nechtěje, aby mě *cavaletta* mohla komukoli popsat, nepodaří-li se mi ji přesvědčit. A štěstěna mi přála tuze v této případnosti, poněvádž jak se dveře otevřely, uhlídal jsem *cavalettu*, a neuhlídal jsem toliko ji, její milý šel s ní, a já v něm na první pohled poznal Venetianelliho podle popisu, kterýž mi byl dal Giacomi. Vida je tudíž oba v síti a dveře za nimi zamčené péčí milencovou, vystoupil jsem zpod závěsů kolem lože a mých pět Gaskoňců zpod záclon, a kdyžtě nás všech šest s dýkami v rukou je obstoupilo, pravil jsem hlasem co nejklidnějším:

„Žádám vás v pokoji, byste byli zticha: křičení by bylo vašim hrdlům tuze osudné."

Načež *cavaletta*, ježto si po mém soudu zasloužila svoje jméno kobylky luční skrze výšku nohou, délku paží, tvář taktéž tuze protáhlou a oči převelice vyvalené, pravila, aniž okem mrkla:

„Copak hledáte? Peníze? Nejsou tady!"

„I toto, madame," pravil jsem, „mám-li chování nějakého mládence nanicdobrého, já, kterýž je stíhám? Sotva je vám povědomo, s kým máte co činit."

„Pane," pravila *cavaletta* s hřebínkem tuze vztyčeným a tak málo z míry vyvedená, jako by naše dýky byly z lepenky, „v každé případnosti mi je povědomo, že nemám s vámi co činit!"

„Nepřísahejte na to!" pravil jsem, mrače se nad její drzostí, „provaz má vskutku co činit s viselci a hranice s čarodějnicí. A pochybuji, madame, že byste byla nehořlavá, byť jakkoli vysoké máte opory, kteréž by vás snadno obětovaly,

kdyby se jim činnosti, jimž se oddáváte, jevily přesmíru zločinnými a mohly by uškodit jejich pověsti. Není vám tajno, kterak se mocní starají o svoje dobré jméno."

„Pane, já vám nerozumím," pravila *cavaletta*.

„Madame," pravil jsem, „nerozumíte snad slovu magie?" - a na toto slovo jsem položil důraz, „jsouť má tvrzení zcela jasná a důkaz chovám ve svých spodcích."

Načež jsem uhlídal, kterak mrskla okem po koši na hadry a zbledla, nicméně však neztratila rozvahu na rozdíl od Venetianelliho, jehož naše dýky a má slova byly tolik rozrušily, že jsem mohl uhlídat, skláněje zraky, kterak se pod ním nohy třesou.

„Inu dobrá, pane," pravila žena s hřebínkem vztyčeným, „anžto vám musím naslouchat, naslouchám vám. Co žádáte?"

Načež neodpovídaje mlčky jsem na ni pohlížel a shledával ji tuze podivně rostlou, anať měla hlavu malou (jakkoli tuze oválnou a bradu špičatou), ramena uzounká, trup krátký a tlapy, jakž jsem byl pravil, tuze dlouhé - tou měrou, že nemoha je vidět z příčiny její vycpávané suknice, mohl bych se domnívat, že stojí na chůdách. Stran paží, ježto držela ohnuté, s lokty venku a s rukama na břiše sepjatýma, měl jsem pocit, že kdyby je natáhla, mohla by se dotknout zdi za mými zády. Nicméně navzdory těmto nepoměrnostem *cavaletta* nebyla nikterak ošklivá, majíc zraky černé a tuze bystré, jakkoli necitelné, nos rovný a rty pěkně vykrojené. Co se tkne prsů, bylo věru s podivem, že na trup tak úzký a krátký byly tak velké, pevné a bujné. Pokud běží o tvář, všiml jsem si, hledě na ni podruhé, že nemohla zblednout, jsouc tak nalíčená, a můj pocit, že zbledla, pocházel z jejích nozder, kteréž se jí při slovech „čarodějnice" a „magie" stáhly a od toho okamžení tak ostaly.

„Madame," pravil jsem konečně, „nežádám nic jiného než soukromou rozmluvu se signorem Venetianellim tu vedle v této komnatce. Souhlasíte s tím?"

„Signor Venetianelli," pravila *cavaletta*, svírajíc rty, „není pacholík u prsu; žve, s kým je mu libo."

„Signore," pravil jsem, „souhlasíte s tím rozhovorem?"

„Ano, pane," odvětil Venetianelli pohaslým hlasem, kdyžtě byl marně vrhl zmatený pohled na *cavalettu*, kteráž se zrakoma sklopenýma divoce žmoulala krajkový šáteček.

„Madame," pravil jsem, „žádám od vás, abyste zaujala místo na této stoličce a abyste se z ní nepohnula po celý čas té rozmluvy, aniž slůvko pronesla. Montserisi," pravil jsem po provensálsku tomu z mých druhů v jizbě, kterýž stál ke mně blíže, „dbej, abys nic nepřijal, co by ti nabízela tato *drola*, ani sousto jídla ani kapku vína, a toto platí pro všechny."

Což řka, zastrčil jsem dýku do pochvy, vzal svícen na nočním stolku, zapálil ho o svíci a uchopiv Venetianelliho za paži, zatáhl jsem ho do řečené komnatky, jejíž dveře jsem poté zavřel.

„Signore, hotovíte-li se mě zmordovat?" pravil Venetianelli, jehož jsem viděl v chabém světle svíčky tetelit se od hlavy k patám.

Načež jsem se zasmál a prohlížel si ho zvědavěji, než jsem byl činil doposud, pohlcovalť můj zrak jediné *cavalettu* z té příčiny, že jsem nikdáž nespatřil ženu jí podobnou. Abych pravdu pověděl, na Venetianellim nebylo o sobě nic zvláštního, bylť to tuze hezoučký signorek, u něhož toliko malý růst budil podiv, an byl o dobrou hlavu menší než *cavaletta* a svým založením měkký a ustrašený, kdežto ona byla tak chrabrá a hrdá.

„Signore," pravil jsem, „mým povoláním není mordování, nýbrž ochraňování krále a jeho věrných poddaných před vražedlnictvím, ba i před uhranutím a před zmordováním na dálku skrze očarované loutečky a jiné zavrženíhodné pletichy. Kdybych se rozhodl v tu chvíli vás zatknout item cavalettu, ani kardinál z Guise by vás nedokázal zachránit před upálením."

„Leč já toho nejsem účasten!" pravil Venetianelli, rty se mu třásly a pot mu stékal po lících.

„Kdo vám uvěří?" pravil jsem, hledě mu do očí, „a kdo neuvěří mně, pakliže potvrdím, že jsa manželem *cavaletty*, nemůžete nebýt účasten jejího čarování?"

Načež Venetianelli schoval jazyk za zuby, a jelikož nic na mé tváři nebylo cítit hrozbou, z očí se mu pomalu vytrácel strach a zraky se mu začaly lesknout jistou italskou vychytralostí, byť ještě neurčitou a váhavou.

„Pane," pravil a ústa měl tak suchá, že jsem v záři svíčky mohl vidět, kterak mu slina takřka vysychá ve vláknéncích od jednoho rtu ke druhému. „Je-li jaký prostředek, skrze nějž bych mohl napravit ty nešťastné skutky?"

„Je zde jeden, signore. Dostávám tu a tam ústní výpovědi od jednoho muže, kterýž co důvěrný přítel Lotrinčanů je účasten jejich stolování, poslouchaje, co se při něm povídá, a ten muž je vám neznámý a zcela mimo vaše podezření. Další zpráva z vašich úst mým uším svěřená, jsouc cizí té první, leč možná ji potvrzující, přišla by mi vhod."

„Vhod jak, signore?" pravil Venetianelli, opět nabíraje dech a s nekonečnou úlevou v tváři.

„Vhod tolik, abych ponechal dřímat jednu lútku v její kolébce."

„Aj, pane! To *cavalettu* neuspokojí, bude chtít vrátit svůj majetek a zničit ho."

„Signore," pravil jsem s úsměvem, „nejsem mužem, kterýž by trápil signoru, ta si bude moci *giocare con sua bambola* [80], jakmile můj pán odjede z Blois a vaše vyprávění mě, jakž věřím, uspokojí. Signore, dohodneme se spolu?"

„*Chi tace acconsente* [81]," pravit Venetianelli. „Povězte mi, kde vás nalézt, a moje ústa tam budou, aniž to bude vědět moje svědomí, neboť nerad koušu toho, kdo mě živí."

„Signore," pravil jsem s úsměvem, „výčitky svědomí jsou mnohem méně bodavé než jehla v srdci lútky. *Hostinec u dvou holubů* mě často hostí v noci. Naleznete v ní moje ucho dokořán rozevřené, pokaváde se tam optáte na pana z La Bas-

---

[80] *hrát se svou panenkou (it.)*

[81] *Kdo mlčí, souhlasí (it.)*

tide. Signore, přeji vám dobrou noc a neradím vám, abyste opustil Blois, mohlť by váš odchod být držen podezřívavými za útěk."

Totoť se odehrávalo v noci 15. dne prosince měsíce a nemusel jsem dlouho vyčkávat, poněvádž dne 18. večer La Bastide, hrající v kostky s Montserisem v jídelní síni, mi ohlásil signora Venetianelliho.

Poté, jak La Bastide ven vyšel, skryl jsem Miroula s psacím náčiním za záclony lůžka, aby mohl učinit záznamy této rozmluvy, a nasadil jsem si masku, maje málo důvěry v muže, kterýž, jak vstoupil, jevil se mi také nedůvěřivým vůči mně, an vrhal pohledy tak bojácné na zatažené záclony, že jsem k němu se smíchem promluvil řka:

„Signore, neschoval jsem tam *spadaccini*, aby vás zhubili. Posaďte se tuto vedle mne na stoličku a povězte mi, co víte, jsem tuze žádostiv to vyslechnout a srovnat s tím, co už mi bylo pověděno: (Vymyslelť jsem si, jakž čtenář uhodl, mouchu, kteráž neexistovala, chtěje podnítit tu svou, aby bzučela toliko věci pravdivé.)

„Pane," pravil Venetianelli, „víte už, že včera večer byl u pana z Guise hodokvas, jehož byli účastni kardinál z Guise, arcibiskup lyonský, starý soudní prezident z Neuilly, La Chapelle-Marteau, Maineville a paní z Montpensieru."

„Toť mi povědomo," pravil jsem v hloubi duše tuze znepokojen, na této večeři byli a tvořili radu Guisovu toliko zuřivci, všichni krále nenávidějící, počínajíc arcibiskupem lyonským, jemuž byl Jindřich vytýkal jeho svatokupectví a krvesmilství s vlastní sestrou a kterýž, pojal proto strašlivou nenávist, dal popud k sepsání podlého pamfletu proti králi a Epernonovi; dále Neuilly, kterýž nedokázal dvě slova povědět, aniž se rozplakal, mělť srdce tak láskyplné, že před šestnácti lety využil noci svatobartolomějské, aby dal zamordovat prezidenta soudu La Place a získal jeho úřad prezidenta s birýtem. La Chapelle-Marteau, vytáhlý žlutý habán s křivým nosem, kterýž Alizon a mě v den barikád obral o tři zlaté, byl radou účetního dvora a „tuze dobře se staral o účty svoje". Urozený pán z Maineville, kterýž tolikráte vystupoval v raportech Moskových, an byl sloužil co prostředník mezi Guisem a Ligou v jejích počátcích, byl mi znám, aniž jsem ho kdy byl potkal, co muž chladný, lstivý a životu člověka přikládající váhu nikoli větší než životu kuřete. Stran Montpensierové, ta osvítila tolik stránek zde přítomného vyprávění svým sirným světlem, že ponechávám úsudku čtenáře, aby si ji ocejchoval.

„Pan z Guise," pravil Venetianelli, „jevil se maličko neklidným, a kdyžtě se jeho bratr kardinál ptal po toho příčině, odvětil, že byl dostal převeliké množství výstrah z mnoha stran o tom, kterak ho král chce poslat na onen svět, i rozvažuje, nemá-li pro svou bezpečnost opustit Blois.

, Nikolivěk, nikolivěk!' křičel monsignor lyonský, ‚to vás nesmí ani napadnout! Kdo opustí partii, ztrácí ji! Budeme-li mít lepší příležitost než tuto, jsou-li stavové všichni pro nás! Král není blázen, nebude se chtít zničit zničením vás. Krom toho je spíše ženská než chlap a nikdáž nebude mít potřebnou rozhodnost, aby zosnoval mord, pokavád vůbec mu to na mysl připadne: Pane," pokračoval Venetianelli, vraceje se ke svému obvyklému tónu, „nepochybně víte, že pán

z Lyonu očekává kardinálský klobouk a bojí se, že mu vyklouzne, jestliže pan z Guise sklouzne."

„To vím," pravil jsem vážně. „Pokračujte, signore: to *vyklouzne* a *sklouzne* je spojení na výsost roztomilé. Je věru patrno, že to z vaší rodné Itálie k nám přicházejí tyto *concetti* [82], kteréž tolik přispěly k vybroušení našeho jazyka."

„Díky vám, pane," pravil Venetianelli, kterýž se jevil uchvácen mým komplimentem, an si v sobě samém liboval velice velmi, kterak jsem si mohl povšimnout, poněvádž při mluvení si prohlížel v tu chvíli krásné ruce a v tu chvíli vlastní obraz v zrcadle, ježto k jeho štěstí viselo proti němu. „Prezident z Neuilly," pokračoval, „hovořil po vévodovi, slzy se mu řinuly z očí jako obvykle, a obhajoval současně jedno i druhé nevida, kterak si protiřečí.

, Aj, urozený pane!' pravil, ‚je třeba dojista bdít nad vaší bezpečností, poněvádž vaše zhouba by zhubila nás všeckny. Nicméně soudím, že třeba nedbat varování, jichž se vám dostalo, a zůstat tuto, pokavád ovšem nedáte přednost útěku, abyste lépe ochránil svůj život, kterýž je nám cenný tolikéž co životy naše, jsoucí na vašem takřka závislé!"

„Toť věru málo jasné," pravil jsem.

„Ten následující byl jasnější," připojil Venetianelli s vychytralým úsměvem. „Byl to La Chapelle-Marteau a ten udeřil hřebík na hlavičku."

Čemuž jsem se zasmál rovněž.

„‚Nemáme příčinu se obávat,' pravil hrubým hlasem, ‚jsouce silnějšími. Nicméně nemám ke králi důvěru. Nesmíme uprchnout, nýbrž musíme udeřit předem.'"

„Pravil udeřit?" otázal jsem se, zvedaje obočí.

„Pravdu povědělo," odvětil Venetianelli, prohlížeje si přitom krásné ruce, „nevím už, pravil-li *udeřit předem* nebo *předejít ho*. Víte přec, že při mluvení sotva hubu otvírá, tak je škudlivý, a škudlí i svým dechem."

Povzbudil jsem novým úsměvem tento drobný žert soudě, že čím více se Venetianelli nechá unášet svým vzletem, tím více mi toho poví.

„Co se tkne Mainevilla (jehož král zve Maineliga, jakž vám povědomo), ten hovořil co zběsilý, takřka s rohy vystrčenými, ostatně má v tváři jistou podobnost s býkem.

‚Pan z Lyonu,' pravil, ‚se úplně mýlí řka, že král není blázen. A také že jsa spíše ženskou než chlapem nebude mít potřebnou rozhodnost, aby udeřil. Největší omyl, pane z Lyonu! Král je blázen: Udeří, aniž se bude starat o důsledky. A co do rozhodnosti, potřebovala ji Medicejská, aby zhubila Colignyho? A nechyběla-li řečená rozhodnost matce, bude-li pak chybět synovi, kterýž je skrze ni výhonkem rodu florentského, jedem otravujícího a vražedného. Bojte se těchto Medicejských! Mým názorem je, že není k dobrému zde prodlévat. Nechceme-li utéci, musíme jednat, a jednat před králem.'"

---

[82] *hříčky slov a ducha (it.)*

„Signore," pravil jsem, „neudivuje mě, že jste herec, vy hrajete sám sobě divadlo. Předvádíte své výstupy tak skvěle a vaši herci jsou tak živí, že očekávám s mrazením v zádech, co poví vévoda."

„Aj, pane! Budete tuze zklamán!" pravil Venetianelli (který, jedno oko vrhaje do zrcadla, nejevil se nikterak být zklamán svou tělesnou schránkou), „vévoda hrál svou roli tuze špatně. Chtěli, aby byl rozhodný. Byl nejistý, vyhýbavý a přitom holedbavý:

‚Až uvidím smrt vstupovat oknem,' pravil, ‚neuprchnu dveřmi…' Leč jakákoli rozhodnost mu chyběla, což jeho bratra kardinála tolik znepokojilo, že pravil s tváří rozzlobenou a s černýma zrakoma hromy a blesky sršícíma:

‚Pane bratře, činíte vezdy všechno toliko zpolou! Kdybyste mi byl ráčil uvěřit, nebyli bychom stran krále v nesnázích, v nichž jsme se ocitli dnes!'

‚Nastojte, totě rozumná řeč!' pravila Montpensierová, kteráž se zvedla, doklopýtala k bratru kardinálovi a políbila ho na obě tváře. ‚Mordié!' mluvila dále, ‚vražme toho krále královnu do kláštera a neprodlévejme více než třeba! Pane bratře, přidržíte mu nohama hlavu, já pak mu svými zlatými nůžkami ostříhám vlasy a přihotovím mu uprostřed hlavy třetí korunu… Pánové, soudím, že tento Valois bude líbezným mnichem, an se tak rád umrtvuje, trýzní a postí, a Pán nebude dlouho váhat, aby ho k sobě povolal…'

Což kardinála rozesmálo a tolik povzbudilo, že se vztyčil, pozvedl majestátně pohár v natažené ruce a pravil mocným hlasem, pohlížeje vévodovi do očí:

‚Připíjím příštímu králi Francie!'"

„Signore," pravil jsem za malé okamžení, „to jste pověděl věru vtipně. Nepochybuji, že rady těch zuřivců nakonec převáží. Je s podivem, že vévoda se stále ještě vykrucuje."

„To že se cítí tak velikým, tak silným, tak lidem obklopeným a milovaným a tak třemi stavy podporovaným, že se pokládá za neporazitelného - jako ta *armáda*," pravil Venetianelli s úsměvem. „Nebo jako Goliáš…"

„Signore," smál jsem se, „vy se nejevíte tuze zkormouceným, že jsem vás přinutil kousat ruku toho, kdo vás živí."

„To proto," pravil Venetianelli a vysoko vztyčil hřebínek, „že mě neživí vsedě u svého stolu, leč vestoje v kuchyni s nanicdobrými kuchaři a kuchtíky: což pokládám za převelikou pohanu pro své nadání. Benátský dóže takto se mnou nenakládal."

„Signore," pravil jsem poklepávaje mu oběma rukama po plecích, „nejsem dóže ani vévoda, než viděl bych se tuze poctěn, kdybych vás mohl příležitostně pozvat ke svému stolu, an vidím, že mám co činit s člověkem dobrého rodu, kterýž tak počestně slouží múze komedie. Signore, z druhé stránky vás prosím, služte dále tak dobře králi a mohu vás ujistit, že z toho věru dobudete jiné výhody než zničení neblahé *bamboly*."

Poté jsem ho mocně objal a doprovodiv ho na schody, ponechal jsem ho tuze spokojeného jak se mnou, tak i s vlastní osobou (což nebylo málo) a vrátil jsem se do jizby, abych si stáhl z tváře spolu s maskou i svou zdvořilost, poněvádž ten

paskřivec mi byl málo po chuti, an to byl ptáček šibeničník, jakž mi bylo patrno, a co horšího, amant kuplířky.

Pověděl jsem to Miroulovi, kterýž roztáhl záclony a vyskočil z lože s psacím náčiním.

„Ovšemť, vzácný pane," pravil Miroul, „než je taktéž tuze zábavný a živě předehrává komedii o nízkosti těchto vysokých osobností, na nichž je závislé naše štěstí i naše neštěstí. A není-liž nadobyčej pozoruhodné, že tento vurmajzlík Venetianelli vsypává do soukolí velkých intrik to nekonečně drobounlinké zrnéčko písku, kteréž dost možná převrátí historii. Jeho zpráva je sudem prachu. A co myslíte, kdožpak vyletí do povětří?"

„Aj," pravil jsem, „na to se tážeš? Nevím, je-li slušno modlit se k Hospodinu za smrt člověka, leč hromské dílo, já se modlím!"

Strávil jsem tehdáž s rozmilým Miroulem dvě dlouhé hodiny, usebíraje jeho záznamy i svoje vlastní vzpomínky, abych zachytil písemně *verbatim* [83] všechno, co byl Venetianelli pověděl, aniž jsem cokoli opomněl ze šťavnatosti, podstatnosti a vzletnosti jeho pamětihodného vyprávění.

Učiniv to, byl bych si přál kalupem utíkat na králův hrad navzdory temné a deštivé noci, než to jsem pohříchu nemohl bez *čtyřiceti pěti*, v jejichž středu jsem se měl z králova rozkázání nepřestajně skrývat, i musel jsem vyčkat jitra, a kterak si představíte, převelice málo jsem spal za této nekonečné noci, obraceje se a převraceje na lůžku a poslouchaje chrápání La Bastidovo a Montserisovo item jejich proklínání, poněvádž oni kleli dokonce i ve spaní, jmenovitě La Bastide, jemuž se každou noc zdálo, že *čtyřicet pět* bylo rozehnáno Guisem a stavy a že si musí hledat živobytí.

Laugnac mě za časného jitra ohlásil dveřníkovi (jímž byl toho dne pan z Nambu), Nambu mě ohlásil Du Haldovi, kterýž pro mě přišel do starého kabinetu a pravil ke mně, kdyžtě jsem se ho nejprve otázal, kterak se vede králi:

„V zimě, barone, se mu nikterak nedaří. Třebas za každého jiného času sloužit mu je tuze příjemné, za nečasu stává se takřka nesnesitelným. Jakmile nebe potemní, on se zachmuří. Hubuje, když fouká vítr. Div že nepláče, když prší. A mrzne-li? Zkřehne. Nechať už nikdo nepraví, že se oddává radovánkám! Žije co poustevník v klášterní kobce, dlouho bdí, málo spí, vstává časně, pracuje od úsvitu do soumraku, nutí do úmoru dřít čtyři státní sekretáriuse, vyčerpává kancléře, nikomu už ničeho nepromíjí, káře (on!) přemrštěné utrácení, inu jedním slovem stává se z něho nezměrný puntičkář, trapič, mrzout, podezřívavec, zlostník a zakyslík - celý svět, jakž se mu jeví, proti němu pikle strojí a sám děšť ho zrazuje!"

„Aj," přemyšloval jsem, kdyžtě mě Du Halde uváděl do královy komnaty, „co Jeho Veličenstvo z mých úst uslyší a z mého pera si přečte, to ho ze žlučovitosti a chmurných nálad nevyléčí!"

---

[83] *slovo od slova (it.)*

69. Královská rada

Král stál vzadu v komnatě a ohříval se o šmízový plamen v krbu, i uhlídal jsem věru podle hluboké rýhy mezi obočím a podle stažených koutků rtů, že Du Halde se nikterak nemýlil.

„Aj, milý synu!" pravil ke mně vyprošťuje svou ruku, sotva ji byl ke mně natáhl, „už jsem tě dlouho neviděl! Tys mě opustil! A přestaň, prosím tě, s tím pitvořením a kolenou ohýbáním. Vím, běda, zač je toho loket, ten co nejvíce v celém království kolena ohýbá, ten je věru nejzrádlivější. A kterak zrádlivý, a hůře ještě, kterak výsostně blbý byl stavitel mého děda, když tě umístil kterýžto krb na jeden konec jizby a můj trůn na druhý konec v této nesmyslné apsidě, jako by král z té příčiny, že je král, necítil ledový vzduch, skrze nějž, běda, jsem sužován přesmíru od toho času, co nelítostná nebesa uschovala slunce, ježto jsem za dva uplynulé měsíce vůbec nespatřil! Aj, synu můj! Svět nás nemiluje, nutí nás žít nepřestajně v temnotách, chladnu a dešti. Du Halde, totoť je půlnoc o samých polednách! Prosím tě, dej donést další svíce a přihoď dvě tři otýpky dřeva do ohně. Jsme-li už vydáni všanc takové nuzotě, že král francouzský nemá polena v dřevníku, neboť stavové nás chtějí nechat pojít na zapálení plic, prve než nás vyhladovějí?"

Mezitím Du Halde byl uposlechl, sluhové přinesli jedni dříví, jedni opět svíce, komnata se rozzářila, král pak se napřímil, natáhl krásné ruce k vysokým, jasným a praskajícím plamenům, hurtem přerušil svůj truchlivý proslov a zašeptal mi do ucha:

„Synu můj, viděl jsi svého muže, poněvádž jsi zde? Hovoř jako já *sotto voce*. Je možné, že tato podlaha má uši."

Vypověděl jsem mu tehdáž potichu to, co už známo, a toto vyprávění král vyslechl bez zamžikání a bez rtů sevření, než s víčky na oči spuštěnými, s hlavou skloněnou, s tělem bez hnutí a s tváří přemítavou. Načež slovo nepověděl, jediné mi poděkoval, že jsem dopodrobna písemně zaznamenal vyprávění Venetianelliho, jehož jméno, jakž jsem si všiml, nepronesl, nazývaje ho „ten muž" nebo „ten Kuba" nebo „ten neznámý". Avšak sotva mi byl vzal z rukou listy se zprávou, ozvalo se zaťukání na dveře, jež vedly z královy komnaty na točité schodiště sestupující ke komnatě královny matky, kterážto světnice ležela přímo pod světnicí jeho. Z té příčiny byl myslím pověděl, že jeho podlaha má uši.

„Sire," pravil dveřník a prostrčil hlavu, a jediné hlavu, skrze tuze těsný otvor, jejž byl ponechal ve dveřích, „toť paní ze Sauves, kterouž vám posílá Její Veličenstvo královna matka, abyste ji přijal."

„Pane," pravil král, pohlížeje na něj s tváří převelice mrazivou, „k čemu-li pak jsem vás postavil ke dveřím a navíc rozestavil po schůdkách tři Larchantovy gardisty, dovolíte-li, abych byl obléhán stvůrami své matky? Odežeňte ji, pane!"

„Sire," pravil dveřník s tváří tuze nešťastnou, „paní ze Sauves vás slyší! Stojí za mnou!"

„Inu dobrá! Pakli mě slyší," vykřikl král hlasem rozvztekleným, „ať zví, že se mi jeví nanicdobrým, lepí-li se k mým dveřím co veš k chlupům žebrákovým!"

„Sire," pravil dveřník, „ona pryč utíká s rukama na uších!"

„Aj," křičel král z plna hrdla, přibíhaje k němu a sám strkuje hlavu do pootevřených dveří, „s rukama *na uších*! Právě ty *uši* u ní nikterak nemiluji! Pane," mluvil dále obraceje se dunivým hlasem na dveřníka (a možná k Larchantovým strážím), „bděte nad tím, by od nynějška napříště nižádné *ucho*, byť mužské či ženské, nevstoupilo ani konečkem prstu u nohou na první stupeň tohoto schodiště!"

„Sire," pravil Du Halde tónem jemné výčitky, jehož jediné on mohl vůči němu použít, „královna matka vás slyší."

„V to věru doufám," pravil král, znenadání uklidněný. „Cožpak bych jinak tolik křičel? Du Halde, nejsem-li králem ani na těchto několika čtverečních stopách své komnaty, že musím být bez přetrží špehován? Synu můj," pokračoval *sotto voce*, obraceje se ke mně (než povšiml jsem si, že mě už také nejmenoval), „odeber se s Laugnakem a s tuctem z jeho *čtyřiceti pěti* k malému pavilónu, jejž vidíš na konci toho parku. Dej rozdělat veliký oheň a počkej, až za tebou přijdu s několika jistými přáteli, jakmile skončí rada. A dále," pokračoval, podávaje mi ruku a usmívaje se na půl úst, „synu můj, máš přec ducha tak bystrého, vynajdi prostředek, aby přestal ten věčný déšť. Přisám svatá Slota, já na to zajdu!"

Už bylo dlouho po polednách a královská rada dávno skončila, když jsem uhlídal, kterak do malého domku na konci parku jeden po druhém přicházejí „jistí přátelé" králové: František z O, Rambouillet, nejvyšší podkoní Bellegarde, Alfons z Ornana řečený Korsičan, maršál z Aumontu, státní sekretárius Revol, strážce pečeti Montholon a posléze král sám s Du Haldem, jenž se ho snažil ochránit před neutuchajícím deštěm vlašským *ombrellem* tak malým, že mu spíše zatěžoval paži než chránil hlavu královu. A chochol, jejž Jeho Veličenstvo nosilo uprostřed pokrývky hlavy, byl summou tak žalostně zmáčený, že jeho pera ostala slepená. Bellegarde ho na to při vejití do sálu upozornil a král sňav tenkráte z hlavy řečený birýt, podal ho Du Haldovi a požádal ho, aby ho položil před krb a zkusil navrátit lesk chocholu, aby ho však nenechal shořet. Všickni přítomní zpozorovali tolikéž co já nesmírnou královu mrzutost nad touto nehodou, třebaže měl král tehdáž k rozladěnosti věru jiné příčiny, a vážnější. Nicméně jak se oheň vysoce a jasně rozhořel, malá jizba zvlídněla a byla dobře ozářena svícemi (smolně černé nebe si je vyžadovalo), králova nálada se krůček za krůčkem vyjasňovala a on pak žertéřsky pravil, že lépe mu je v malém vyhřátém domku, kde se cítí vskutku doma, než ve velkém mrazivém hradu, kdež uši špicují.

Já pak nevěda, jsem-li pozván k účasti na této radě, odcházel jsem ze síně, když král, uhlídaje mě, pravil ke mně, abych zůstal a že moje svědectví bude mu k užitku. Načež král, usedaje zády ke krbu, dal si donést od Revola malé kožené pouzdro, z něhož vytáhl tři či čtyři papíry, ježto držel na kolenou a ježto zpaměti citoval nebo četl, aby podepřel svá slova, kteréžto papíry byly důkazy, pravil, přesvědčivší ho o rebelii vévody z Guise, o jeho zrádnosti, o jeho spolčování s cizincem a o jeho nepřestajných piklech, jimiž ukládá o život jeho královské osoby.

Co se tkne řečeného ukládání, přečetl lístek vévody z Guise jeho rukou podepsaný a v den barikád daný, v němž vévoda sděloval adresátovi, že drží *Louvre v obklíčení převelice těsném a dobře ví o tom, kdo je uvnitř.*

„Ten, kdo je uvnitř, pánové," pravil král usmívaje se toliko polovinou tváře, „jsem já."

Odevzdal tehdáž lístek Du Haldovi, aby jej podal přítomným, a pokračuje nejklidnějším tónem v obžalovací řeči pravil, že má důkazy o tom, kterak vévoda žádal peníze od cizího vladaře, aby měl čím platit činy proti svému králi, a na dotvrzení toho předložil náčrt dopisu, jejž Guise byl napsal Filipovi II. a jejž mně se podařilo uzmout Montpensierové. Maršál z Aumontu chtěl se tehdáž dovědět, kterak jsem to byl provedl, a král mě vyzval, bych to pověděl, což mě, jakž si pomyslíte, uvedlo do stydlivých rozpaků, než Jeho Veličenstvo mě stisklo a já nakonec o všem byl nucen podat zprávu, což vyvolalo úsměv u přítomných a najmě u maršála z Aumontu, kterýž byl pravý starý Francouz podle starodávné módy, tuze milující svou vlast a svého krále, a pravil ke mně zpolou žertem, zpolou vážně, že není věci, kterouž by poddaný nebyl v případě nejzazší nutnosti povinován svědomitě vykonat, aby posloužil svému panovníkovi.

Král potom prozradil pikle Ligy a stavů, aby ho vniveč uvrhli a takřka na žebráckou hůl dovedli odmítáním jakýchkoli peněz, a s těmito pikly se shodující spiknutí Guisů k zajetí jeho osoby směřující. Na podporu těchto slov přečetl vyprávění Venetianelliho, tak jak jsem je byl uložil na papír, kterážto zpráva vzbudila mocný účinek, než rozhodně menší toho, jejž jsem vyvolal, vytáhnuv ze spodků očarovanou loutku, kterouž jsem byl uzmul z *cavalettina* košíku na hadříky.

Byla to moje odpověď Františkovi z O, kterýž chtěl ode mne vědět, kterak jsem přimáčkl ke zdi herce, a král nad tím byl prvý ohromen, poněvádž jsem neměl kdy ukázat Jeho Veličenstvu dnes ráno očarovanou *bambolu*, skrze niž ho na dálku doufali zhubit.

Král ještě pověděl, že byl tuze těžce nesl pohanu způsobenou mu oním princátkem vévodou savojským, kterýž se v říjnu měsíci silou zmocnil markýzství Saluces, po vlašsku Saluzzo, poslední francouzské državy ve Vlaších, a není pochyby, uvážíme-li přátelské svazky vévody savojského k vévodovi z Guise, že ten první by se toho neodvážil bez přivolení druhého, kterýť možná, vyhandrkoval Saluces za monetky nebo soldáty, aby vedl válku proti svému králi.

„Pánové," pravil Jindřich, „věc je jasná a já vás seznámil se všemi důkazy, ježto ji prokazují, a skrz naskrz s jistotou odhalují, že vévoda z Guise hotoví se zmocnit království poté, co srazí jeho sloupy. Nuže, milí pánové, kteříž patříte k těmto sloupům a k těm nejpevnějším, jichž pád by předcházel mému nebo by ho v krátkosti následoval, co mi radíte v této danosti?"

To řka obrátil se k strážci pečeti Montholonovi, kterýž byl s Revolem jedním z nově ustanovených ministrů po propuštění stvůr královny matky a muž dojista tuze poctivý a králi tuze věrný, než jeho kulaté oči v kulaté tváři neprozrazovaly nejmenší jiskřičku ducha nebo schopností.

„Sire," pravil Montholon, „soudím, že za tohoto stavu věcí tak zamotaných a v takové obavy zahalených, kdyžtě ruka pana z Guise je na nich tolik účastna, slušelo by se ho zatknout a před soud postavit."

„Rambouillete?" pravil král s tváří neproniknutelnou.

„Na mou věru," pravil Rambouillet, „jsem téže mínky co Montholon."

„Revole?" pravil král.

Státní sekretárius Revol byl také z úřednické šlechty co Montholon a dalo by se očekávat, že bude souhlasit s návrhem strážce pečeti, a to tím spíše, že jeho neduživý, chorobný a ustrašený vzhled ho k tomu předurčoval, an byl postavy tuze hubené a tváře dlouhé, vyzáblé a bílé - řekli byste, že si ji křídou přetřel. A tak vzbudilo značný údiv, když pravil hlasem mírným a bojácným:

„Sire, zatkneme-li pana z Guise, kdežpak naleznete místo konání, sudí a svědky, abyste ho mohl soudit? Cato, nejmoudřejší z Římanů, pravil, že je třeba spíše zabít zrádce vlasti, než se po jeho zatknutí radit, má-li být usmrcen, z té příčiny, že kolikrátkoli je stát v nebezpečenství, vezdy je třeba, aby trest předcházel ortelu."

„Aumont?" pravil král.

„Sire," pravil maršál drsným hlasem, „budeme bezectní, a naše meče rovněž, budeme-li o jediný den déle snášet potupy toho zrádce! Čím více se poddáváme, tím více nám tlačí nohu na břicho! Žádný proces! Jedná-li se o zločin ohrožení Veličenstva, jediným trestem je okamžitá smrt!"

„František z O?" pravil král.

„Sire," pravil František z O, „jsem téhož názoru."

„Bellegarde?"

„Sire, Aumont pronesl zlatá slova."

„Můj Korsičan?" (označuje tím Ornana).

„Sire, jakž pravil Revol, je třeba, aby trest předcházel ortelu."

„Soudím také tak," pravil král po okamžení ticha, „poněvádž jsem se o tom dlouze v hloubi duše přel a nalezl jsem, že proces je veskrze nemožný v tomto mém ochablém postavení. Nicméně nemohl jsem se rozhodnout k řešení, o němž praveno, takový mám děs před krví. Než nakonec jsem si pomyslel, požene-li můj arcinepřítel svoji zášť dále, jeho život by byl mou smrtí, smrtí všech mých přátel a zhoubou mého království. Guise je příliš silný, než aby ho bylo možno zatknout a soudit. Uvrhnout ho do vězení znamenalo by tahat kance na nitkách, kterýžto kanec by byl možná mocnější než naše šňůry."

„Sire," pravil Rambouillet, kterýž se nikdy nechoval co dvořan a měl ke králi bezmezný obdiv i lásku stejně naivní co upřímnou, „nejste-li mého názoru, značí to, že je špatný. Přidávám se tudíž k vašemu."

Všickni se tomu usmáli a obrátili k oči k Montholonovi, avšak ten mlčel, maje v sobě onu zarputilost hlupců a mezků, kteráž ho nutila setrvávat na chybné cestě z té příčiny, že si ji byl od začátku vyvolil. Po mém soudu kteréžto mlčení bylo jedinou příčinou, proč ho král za krátký čas propustil, maje podezření, že Montholon chtěl Guise ušetřit: což bylo domnívám se klamné.

Buď jak buď, Montholon držel jazyk za zuby s víčky přivřenými na kulatých očích, král pak nedodal ani slovo, než dotázav se Du Halda, kolik má hodin na hodinkách, ježto mu visely na krku, pravil, že nemůže setrvávat příliš dlouho mimo svůj hlavní dům, a rozloučil se s námi, buď že chtěl ještě popřemítat o svém rozhodnutí, nebo spíše, když se už rozhodnutí dobral, přál si zahalit je potřebným tajemstvím a sám určit dobu a okolnosti.

20. dne prosince měsíce, což bylo úterý, dostal jsem opět v noci na *Hostinci u dvou holubů* návštěvu Venetianelliho, kterýž jevil nemalé veselí při pomyšlení, že může uspokojit nevůli vůči svému ochránci tím, že do mého klína složí novinky, ježto mu tváře nadouvaly. Nicméně dobře pociťuje veškerou váhu a hodnotu řečených novinek, snažil se nejprv dohodnout se mnou na jejich ceně a žádal mě, abych mu vrátil *bambolu*, prve než zobák otevře. A já, nechtěje s tím hned souhlasit, leč ze všech sil touže uchovat si náklonnost toho ješitného a nedůtklivého mužíka, začal jsem mu nezměrně lichotit, a poněvádž mi Margot přinesla jídlo, prosil jsem, aby si vzal se mnou, řka mu, že k němu chovám převeliké city přátelství a důvěry a nechci mu tudíž zakrývat dále svou tvář. Což řka, odložil jsem masku (k čemuž jsem byl tak jako tak nucen skrze své pojídání) a ujistil ho, že příště mu odhalím svoje jméno i svůj rod, dávaje mu na srozuměnou, že patří k nejvyšším v království; nicméně pokavád jde o *bambolu* (kterouž jsem posadil na stůl mezi něj a sebe), prosil jsem ho, aby mi laskavě ponechal na vůli, kdy a kde mu ji vrátím. S čímž Venetianelli nakonec souhlasil, tolik ho zdolala moje zdvořilost a moje vlídnost.

„Pane," pravil, jakmile Margot nám donesla pokrmy a láhve a poté za sebou dveře zavřela, „co vám mám povědět, záleží v jediném slově, než toto slovo samo o sobě vyváží celou knihu, tak je těžké a obtěžkané důsledky pro mocné, jichž se týká: pro *velkého z Blois*, jakž praví Nostradamus, čímž je jasně označován král, a jeho *přítele*, což v protikladu může znamenat jediné Guise."

„Aj," pravil jsem, klada nohu vpřed v této choulostivé látce toliko proto, bych ji mohl stáhnout, „vy znáte předpověď Nostradamovu!"

„Znám ji," pravil Venetianelli s tváří nesdělitelné a nesmírné moudrosti, „pokládám ji summou za zcela jistou, jsa skrze ni pevně přesvědčen, že *velký z Blois*, jakž to byl předpověděl proslulý čaroděj, nemůže než zhubit svého *přítele*: takto je psáno ve hvězdách."

„Aj, hvězdy," pravil jsem s úsměvem, „ty podle Regiomantana už byly předpověděly konec světa v roce 1588! Máme toliko deset dnů do roku 1589 a svět je stále zde, pevný jako nikdy a málo ochotný, zdá se, rozpadnout se pod nohama…"

„Pane," pravil Venetianelli, „nevěříte-li hvězdám, věřte alespoň charakterům. Kdybych měl Guisovi povědět, že ho zítra zmordují, vysmál by se mi do tváře. K čemu je dobré nastavovat zrcadlo muži, pakli ho jeho moc oslepuje? Guise je Lotrinčan, a jakkoli ho francouzský dvůr maličko obrousil, čpí z něho ještě germánská těžkopádnost, ježto musí být časem ošálena florentinskou zjemnělostí syna Medicejské. Krom toho král je soupohlavník, a kdo praví soupohlavník, praví herec."

„Signore," usmál jsem se, „převelice obdivuji vaši benátskou jasnozřivost, leč pro smilování, už mě déle netrapte hladem, povězte to ‚slovo', ježto jste mi byl ohlásil, a já posoudím, vyrovná-li se, jakž pravíte, celé knize."

„Nebo přinejmenším lútce," pravil Venetianelli. „Pane, tady je. Povíte mi, je-li až po ústí prachem nabito: Zítra, pane, nejpozději zítra po mši nebo po nešporách Guise poví králi, že jsa uondán a zmršen vším tím podezíráním, ježto u Jeho Veli-

čenstva vyvolávají všechny jeho činy i nejnevinnější, rozhodl se zříci hodnosti správce země a opustit Blois."

„Aj," pravil jsem s ústy zejícími, „toto se mi na první pohled jeví být tuze výhružným. Leč milý *signore*," dodával jsem (podávaje ten kompliment nikoli lžičkou, nýbrž zednickou lžící, jako kdybych se obracel k ženě), „mohl-li byste mně povědět vy, jehož pronikavý zrak prohlédá tajemství záměrů nejskrytějších, k čemu směřuje vévoda skrze tuto poloviční roztržku?"

„K tomu, že král, poděšen jeho odchodem, pokusí se ho zadržet povýšením na konetabla Francie, nebo, což vyjde na stejno, že stavové podají ‚suplikaci' králi, aby mu ten úřad svěřil, jinak že se rozejdou a ponechají ho bez peněz."

„Aj, signore!" pravil jsem, „váhal jsem pochopit donebevolající drzost tohoto záměru! Pokud si vzpomínám, neměli jsme konetabla Francie už dvacet let, tak se naši králové obávali, že by mohl použít svých nesmírných pravomocí, ježto ho povyšují takřka na roveň panovníka a činí ho jeho sokem. Guise konetablem! On, kterýž je už králem Paříže! A králem generálních stavů! Hromské dílo! To znamená nafouknout se v obrovskou kočku a učinit z krále maličkou myšku."

„Která nicméně," pravil Venetianelli s vychytralostí a záludným úsměvem, „musí mít zájem veliký velmi zbavit se kočky, pokaváde se ta kočka ještě nenadula."

Takto jsem věru i já v tomto okamžení v hloubi mozku přemyšloval, než nepokládaje za nutné vytahovat na světlo to, co bylo hluboko vzadu, a na druhé straně soudě, že Venetianelli nebude mít už napříště velikou příležitost donášet mi cennou kořist, pravil jsem mu, když jsme končili hodování:

„*Signore*, neoklamal jste mě. To slovo má cenu knihy. Zde je *bambola*. Je vaše. Dovolte nicméně, prve než vám ji věnuji a skrze vás *cavalettě*, abych jí vytáhl ze srdce tuto jehlu jakožto hvězdám a Nostradamovi summou protikladnou a odporující. Pakliže přec jen ode dneška do *fine della settimana* [84] uslyšíte nějakou zvěst značné důležitosti, mohu-li spoléhat na pouhé vaše přátelství, že mě o ní přijdete zpravit?"

Venetianelli mě o tom ujistil na odchodu s takovým výlevem přátelství a vřelostí, až jsem se cítil maličko zahanben, že jsem ho zneužil předstíráním přátelství svého, a sleduje ho zrakem po schodech, dokaváde nezmizel, drobet jsem se styděl, že jsem v něm vzbudil takové přátelství takovými prostředky. Jenže copak! Z jaké příčiny tento taškář, hrdý na své taškářství, nemohl by mít také jakous prostotu srdce, ježto by nám ho učinila nakonec příjemným a snesitelným?

[84] *konce týdne (ital.)*

70. Tertium guid

V sedm hodin ráno, nazítří 21. dne prosince měsíce, měl jsem možnost zajít za králem a povědět mu co nového, zatímco si odepínal - pravím věru odepínal - z uší náušnice. Po mém sdělení zůstal nejprv s ústy zejícími, a vrhnul pohled na Du Halda, hleděl na mě s tváří skrz naskrz nevěřící.

„Aj, synu můj! Vizme další nestoudnost! Než toto už je přesmíru! Nemohu tomu uvěřit! Ani od Guise! Ostatně uhlídám ho na mši o osmé hodině v kapli svatocalaiské a po mši, pakli mě vyzve k rozhovoru, budu v tom mít jasno, a pokavád tvůj muž mluví pravdu, budu na výsost rozladěn. Du Halde, můj lenivý sekretárius ještě nedošel, napsal bys mi laskavě lístek pro paní ze Sauves?"

„Sire, nadmíru rád," pravil Du Halde, vzal na truhlici psací náčiní, sedl si na stoličku a rozložil si je na kolena.

„Pište," pravil král.

Madame, byl bych tuze zoufalý kdybyste nesplnila mou úpěnlivou prosbu, jíž k vám činím těmito truchlivými řádky abyste mi ráčila odpustit, že jsem si troufl pronést zlolajná slova o vašich ouškách, kteráž dobře si pamatuji, jsou nejkrásnější v království a byla by možná ještě krásnější, kdybyste milostivě přijala z mých rukou tyto ozdoby. Váš pokorný, oddaný a milující služebník Jindřich.

„Sire," pravil Du Halde a jeho přísná tvář se ještě více protáhla, „jednáte příliš v rukavičkách se stvůrou, ježto na rozkázání královny matky smilní s Velebností. Tito lidé mají pak příchylnost velikou velmi shledávat vás měkkým, bázlivým a nekonečně slitovným."

„Nechať tomu věří! Nebudu proto teď nikterak zarmoucen!" pravil král, vrhaje na mě spanilýma černýma očima bystrý a spiklenecký pohled. „Synu můj," pokračoval, „neodcházej na krok z mé staré oratoře, uhlídám tě po mši."

Ta stará oratoř, o níž pravil král; byla po levé straně jeho komnaty, kdyžtě jste stáli proti oknům, a z komnaty se do ní procházelo nízkými dveřmi - jako byla většina dveří tohoto hradního křídla, což byla věc tím podivnější, že křídlo bylo postaveno Františkem I., kterýž byl postavy olbřímí a musel se hodně sklánět, aby jimi prošel - a tyto nízké dveře byly opatřeny závěsem, možná proti chladnu.

Kdyžtě jste zvedli závěs a dveře otevřeli, ocitli jste se přímo ve staré oratoři, malé to jizbě, čtvercové a holé jako dlaň, poněvádž se v ní už nesloužila mše, a osvětlené tuze velikým a krásným oknem vedoucím do lóže po vlašském způsobě postavené. Naproti tomu oknu byly dveře rovněž nízké, vedoucí do starého kabinetu, což byla čtvercová světnice s velikým stolem a pěti nebo šesti stolicemi, s krbem a dřevěným táflováním na stěnách, z nichž některé se otvíraly tajným uzávěrem skrytým ve sloupu a po otevření se objevily jarmary, v nichž král tuším asi uchovával nejcennější písemnosti. Du Halde mě později poučil, že kabinet královny matky v prvním poschodí byl stejně opatřen výplněmi z jemného a vyřezávaného dřeva zakrývajícího skříně ve zdi, než že řečený kabinet královny matky měl okna ven, zatímco starý kabinet králův vede na hradní nádvoří. Věřím mu na slovo,

an jsem nikdy neměl příležitost ani konečkem prstu u nohou vstoupit do jeskyně Jezabeliny.

Čekal jsem na krále drahnou hodinu ve staré oratoři, než nudě se tam, div jsem si nehty neohryzal, a zimou se třesa, nebylať ta světnice vyhřívána, přešel jsem do starého kabinetu, kde jsem díky Bohu nalezl velký oheň v krbu a pět či šest mužů ze *čtyřiceti pěti*, ježto jsem dobře znal a ježto jsem po provensálsku požádal, mohu-li se přidat k jejich společenství, s nímž oni tuze zdvořile souhlasili. Než vida je zaměstnány kartami, jimiž pleskali o jednu stoličku, postavil jsem se do okenního výklenku, odkud jsem měl výhled na nádvoří a na křídlo Ludvíka XII., v tomto křídle jsem si tuze liboval, poněvádž jsem shledával veselí v uspořádání cihel a kamenů, jimiž byly obloženy dvě fasády v pravém úhlu a přilehlá věž. Jakkoli cihla je v Périgordsku summou neznámá, jeť v našem kraji přemíra krásných okrových kamenů, a jakkoli se tam nepokrývají střechy břidlicí, nýbrž přitesanými kamennými kvádry, toto křídlo Ludvíka XII. mi skrze svou ušlechtilou prostotu připomnělo moje cimbuřím ježaté hnízdo Mespech, a toto pomyšlení mě zprvu dojalo, než vzápětí se mi do srdce zahryzlo malenkonickým žalem, zvláště když se snášel ten nepřestajný déšť, kterýž v prosinci měsíci vídáme na Sarlatsku častěji než sníh a jehož vlhký pach je v mých nozdrách provázen ještě vůní kaštanů opékaných v popeli krbu.

Sem až jsem dospěl ve svém živém rozpomínání, ježto jako všechno ostatní směřující k dětství se tak zblízka dotýká srdce muže, když jsem uhlídal okenními tabulkami, kterak na druhé straně nádvoří ze svatocalaiské kaple vychází celý houfec urozenců a kterak se od něho oddělil vévoda z Guise v kabátci ze světle šedého saténu a král oděný v černém aksamitu s náhrdelníkem řádu svatého Ducha na hrdle a s birétem chocholem opatřeným na hlavě. Jali se procházet v krytém ochozu do pravého úhlu v křídle Ludvíka XII. postaveném a sloupy občas zakrývaly jejich tváře, do nichž bych tak dychtivě chtěl pohlédnout, an jsem znal předmět jejich rozmluvy. Kterážto rozmluva dle mé mínky trvala drahnou hodinu, a stejně co přihlížející z nádvoří, kteří, chtějíce ponechat volné místo králi a jeho nejvyššímu správci, seskupili se u vrat do kaple svatocalaiské, nemohl jsem uhádnout, byla-li prudká a hněvivá, toliko jediné věci jsem si přitom všiml - že Guise mnohokráte smekl veliký klobouk s peřím a král ho vezdy neprodleně požádal, aby si ho opět nasadil, než z tohoto posuňku nebylo lze nic vyvozovat, bylť Lotrinčan štědrý velice velmi na všeliké poklony a Jeho Veličenstvo tuze zdvořilé.

Posléze se oba mužové rozloučili a král, jak byl v kabátci a pláštěnce, přecházel dvůr v prudkém lijavci a kupodivu aniž povolal ku pomoci Du Halda s vlašským *ombrellem*, Du Halde se rozběhl za ním s *ombrellem* na paži se mu houpajícím, král pak, jak ho Du Halde dohnal, otočil hlavu a zdálo se mi, že šlehl vzteklou větou nebohého muže, kterýž ostatně za nic nemohl, nebylať jeho služba vyžádána.

Když pak král jal se vystupovat po velkém slavnostním schodišti, přešel jsem ze starého kabinetu do bývalé oratoře, a poněvádž dveře mezi řečenou oratoří a komnatou královou byly otevřeny, zvedl jsem závěs a postavil se do dveřního výklenku, hotov odpovědět na královo vyzvání, předvídaje ovšem podle způsoby,

kterak byl vypeskoval Du Halda, že král má svou zlostnou náladu, ježto pravdu pověděno byla horší, než jsem si představoval, neboť jsem viděl, sotva vstoupil do jizby a sotva se dveře za ním zavřely, že strhl z hlavy birýt a vztekle ho hodil na zem. Tento pohyb mi připomněl jeho bratra Karla IX., kterýž šestnácte let předtím, hraje v míčovně s Guisem, Télignym a mnou a slyše z úst Yolletových, že právě došlo k pokusu o zamordování admirála Colignyho, byl tak vzteky bez sebe, že zhurta odhodil pálku na zem.

„Sire," pravil Du Halde s výčitkou, sbíraje birýt, „tentokráte jste rozbil chochol nenávratně!"

„Symbol, Du Halde," vykřikl král z plna hrdla, „symbol! A ty dobře víš čeho!"

„Sire," pravil Du Halde opět vyčítavě, „probudíte paní královnu matku, kteráž dnešního jitra brala lékařství a cítí se tuze churavá."

„Bodejť!" pravil král takřka zuby skřípaje, „ženy mají sedm životů jako kočky! Moje paní matka mě pochová a půjde v pohřebním průvodu, opřená o *hůl své staroby*, Du Halde," pokračoval sahaje si na ucho s tváří dosti vyděšenou, „kde jsou moje náušnice?"

„Sire, vždyť jste je dnes ráno daroval madame ze Sauves."

„Pro smilování!" zařval král, „mám ještě, jsa naživu, sobě kůži stáhnout? Velebnost konetablem! A své náušnice jeho panečnici! Aj, synu můj," pravil uhlídaje mě stát ve dveřích staré oratoře, „ten tvůj muž nelhal ...!"

„Sire," pravil Du Halde, „stěny mají uši."

„Nikoliveěk, milý Du Halde," pravil král, všecek náhle uklidněný a hlasem co nejníže spadlým. „Tento hrad ve své celistvosti je toliko nesmírným uchem - tou měrou, že dokonce bušení mého srdce je poslouchánо! A jedinou minutu, Du Halde, jedinou minutu po mém výbuchu hněvu bude to známo Velebnosti! Du Halde," pokračoval hovoře tichým a překotným hlasem a se zuby zaťatými, „chci, aby do starého kabinetu neprodleně přišli Aumont, Revol, Rambouillet, Bellegarde, František z O a můj Korsičan. Neprodleně, Du Halde.

Čtenáři, račiž ponechat Du Halda, ať se rozběhne hledat věrné přátele našeho nešťastného vřele milovaného panovníka, zatímco on sám zajde do šatny, aby si převlékl strůj promáčenou deštěm (kterýž padal bez přetrží z ponurého nebe po celý tento truchlivý měsíc prosinec), a račiž vrhnout pohled na náčrtek, v němž jsem nakreslil komnaty královy ve druhém patře bloiského hradu, jichž rozložení je převelice nutno znát, přejeme-li si jasně rozumět dalšímu vyprávění.

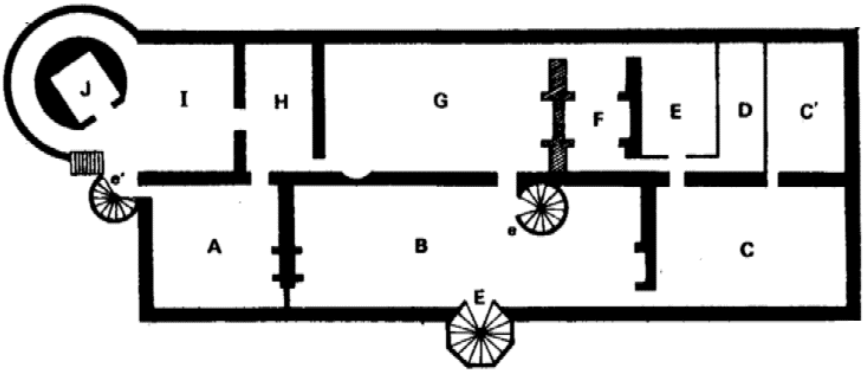

E je půvabné, otvory prolamované schodiště vedoucí z nádvoří k patrům, než jsou tu ještě dvě další: *e*, kteréž spojuje komnaty královny matky v prvním patře s komnatou královou v patře druhém: tyto točité schody čtenář dobře zná, poněvádž na nich dveřník pan z Nambu a tři Larchantovi gardisté odehnali paní ze Sauves a její uši; a *e'*,kteréž spojuje s vnějškem starý kabinet (*A*) a umožňuje přístup ke královským komnatám *čtyřiceti pěti*, aniž se musí vystupovat po slavnostním schodišti. *H* je stará oratoř sousedící s komnatou krále, kde jsem měl na jeho přání naň čekat, když dnes ve středu odešel na mši; co se tkne *I* a *J* (toto *J* bylo ve věži nazývané bůhví proč věží mlýnskou), tyto jizby sloužily co síně pro *čtyřicet pět*, pokaváde je král chtěl mít všecky shromážděny sobě nablízku. Když tu král nebyl, stávalo se, že se někteří uchýlili též, kterak jsme viděli, do starého kabinetu, jehož dveře vedoucí do *B* (radní síně) byly zazděny na přikázání krále po jeho příjezdu do Blois, nepochybně aby oddělil svoje „hrdlořezy" (jak je potupně nazývali ligisté) od ostatních komnat.

Když tě se z radní síně *B* vstoupilo do komnaty královy *G*, bylo vidět po pravé straně veliký krb (na nějž si král naříkal, že je příliš daleko od jeho slavnostního stolce); dvě truhlice naproti sobě v okenních výklencích umístěné, jejichž obsah mi byl neznám, leč na něž bylo dovoleno usedat, když tě jste čekali, až vás král zavolá vaším jménem a podá vám ruku. Po levé straně stálo královo lože, jehož závěsy vezdy zatažené byly z modrého aksamitu posetého zlatými květy lilie a kteréž král neměl v oblibě, pokládaje je za ne velmi pohodlné, a ostatně v něm ani nespával, dávaje přednost lůžku královnině a teplu společnice v loži, jsa sám založení tak zimomřivého; po levé straně lože, jakž jsem už myslím byl pověděl, byla vyhloubena jakási alkovna nebo apsida a v ní stál trůn, prostá stolice s opěradly vyčalouněnými stejným aksamitem jako závěsy. Po pravé straně této stolice bylo sedátko, na něž král při audienci vás poprosil nebo nepoprosil, byste usedli, podle toho, jakou úctu vám chtěl projevit nebo neprojevit, nebo podle délky času, jejž byl pro ten rozhovor stanovil.

Pakliže se vrátíte zpátky (tuze rádi v těchto deštivých a chladných dnech) ke krbu, kde se obvykle netopilo skoupě, naleznete po levé straně řečeného krbu dveře vedoucí k *F*, k novému kabinetu; pravdu pověděno král přijímal také na druhém

konci svých komnat ve starém kabinetě, najmě z příčiny svých truhlic a tajných jarmar, než pracoval raději v novém kabinetě, poněvádž to byla světnička tuze malá a pročež dobře vyhřátá, jednak od krbu, jehož plameny plály vysoce a jasně, jednak od tepla sálajícího z protější zdi, na jejíž druhé straně byl krb jeho komnaty.

Dvoje dveře vedly do nového kabinetu: jedny z *E*, což byla králova šatna, druhé z *D*, což byla nová oratoř.

Nikdy jsem nohou nevkročil do *C* ani do *C'* a neznám jejich uspořádání, tvořilyť tyto velké jizby obydlí královny, a je možné, že byly pro pohodlí ještě rozděleny, jsouce tak rozlehlé.

V nové oratoři králově byl malý tuze pěkný oltář a nad ním veliký krucifix, naproti oltáři stálo klekátko z pozlaceného dřeva s modrým aksamitovým vyčalouněním, na tom klekátku král vkleče se modlil, jak vstal z lože, a maličko později poslouchal mši slouženou jeho kaplanem a jeho almužníkem, an jeden odpovídal druhému, pokaváde nedal král přednost tomu, že vyšel ven přes nádvoří do kaple svatocalaiské, což byl učinil, jakž si vzpomínáte, této středy 21. dne prosince měsíce, aby se setkal s Guisem a *měl jasno, nebo byl navýsost zachmuřen*.

A že jeho srdce bylo summou nad snesitelné meze zachmuřeno, to věru prozrazovala jeho náhlá zběsilost poté, co měl rozmluvu s Lotrinčanem, a jakkoli byl král nyní uklidněn, uhlídal jsem, kdyžtě ven vyšel ze své šatny, na jeho nadmíru bledé tváři, na jeho zamračených zracích a na ohrnutých rtech, že tuze špatně strávil odstoupení a odjezd, jimiž byl vévoda vyhrožoval. Měl na sobě namísto promoklé strůje bledě modrý aksamitový kabátec a na hlavě birýt stejné látky i barvy, než bez chocholu, a třebas bylo toto ustrojení o sobě veselejší a laškovnější než jeho černé odění, snášelo se tuze málo s hlodavými a trpkými myšlenkami, ježto bylo lze vyčíst z jeho truchlivé tváře.

„Synu můj," pravil vrhaje na mě pohled, „jdi se rychle podívat do starého kabinetu, jsou-li tam moji přátelé."

Běžel jsem tam a vrátil se králi povědět, že tam jsou vyjma Revola, jehož Du Halde, kterak mi bylo praveno, šel osobně vyhledat, i přešel král do starého kabinetu, a spatřiv, že je tam krom jeho úzké rady pět či šest mužů z *čtyřiceti pěti*, kteříž, jak se král objevil, jevili se být tuze rozpačitými skrze svoje karty a svoje dýmky, obrátil se k nim s obvyklou dobrotivostí a nazývaje je „moje děti" pravil k nim, aby se uchýlili do své jizby a bránili vchod dovnitř, a že tam budou mít stejně dobrý oheň co tuto a volnost oddávat se svým hrám, nechať však nekouří, poněvádž on si oškliví kouř z rostliny Nicotem dovezené.

Tehdáž přiběhl Revol v patách za Du Haldem, kterýž na králův pokyn dokořán rozevřel jedno z oken, aby vyhnal z jizby ohavný zápach (a nebyl toliko z tabáku), král pak nám přikázal, abychom se posadili na stoličky v jizbě jsoucí a dlouho a tichým hlasem promlouval s Bellegardem, oddělil se z našeho kruhu a postavil se před krb, a to tuze blízko k němu, alespoň pokavád bylo okno otevřeno.

Bellegarde byl urozenec spanilý velice velmi, s libostí fraucimor vyhledávající nebo spíše jím tuze vyhledávaný, povahy vážné a mlčenlivé a ke králi osvědčenou věrnost chovající, a byl by zkrátka ve všech směrech dokonalý, nebýt toho, že

stejně co Chicot trpěl kapičkou u nosu, ježto bez přetrží ohrožovala jeho okruží a jeho kabátec, kterážto slabost byla příčinou, že král (jehož nadobyčej dráždila) ho nepřestajně plísnil, byť ho převelice miloval a tuze si ho vážil.

„Pánové," pravil Bellegarde zastřeným hlasem lidí, kteříž hovoří nevelmi (a aniž vévodu z Guise nazýval jinak než *tertium guid*, což je zvláštní výraz z matematiky vypůjčený, znamenající tolikéž co „třetí člen!), „pánové, totoť je nástin plánu týkající se věci, ježto nás zaměstnává, a Jeho Veličenstvo prosí o vaše osvícené úsudky k němu, anoť si přeje, aby byl co nejdůkladněji propracován."

Nebudu zde opakovat Bellegardův nárys tohoto plánu, neboť nás následující rokování dovedlo k tomu, že jsme jej přeměnili. Item se nedomnívám, že bych měl jmenovitě označovat toho nebo onoho, kdo přispěl k jeho zlepšení, poněvádž by mohlo vzniknout jisté nebezpečenství pro něj ještě i dnes, kdyby byl při této příležitosti jmenován co původce jakéhokoli nápadu, kterýž se zvláště přičinil o úspěch věci. Je tomu tak, že pod popelem občanských nesvárů ještě dlouho doutnal oheň, a jakkoliv ten i onen se třebas oprávněně honosí, že byl onoho dne v posledním oddílu věrných, vyděsil by se patrně, že byl tak vydán všanc dlouhodobé pomstě našich protivníků, kdyby mu mělo být přiřčeno otcovství nějaké válečné lsti, již oni ve svých pamfletech označili za ukrutnou nebo machiavellskou. A že náš plán na rtech některého syna, některé matky, některého bratra či některé choti si zasloužil být takto pojmenován, mohl bych ovšemť připustit, kdyby bývalo možné zastavit jinými prostředky než smrtí pochod vévody z Guise k trůnu, vyhlazení „politiků" a hugenotů a podrobení království jařmu inkvizice.

Objevilo se záhy v našem rokování tichým hlasem šeptaném, v němž Guise nebyl nikdy jmenován jinak než *tertium quid*, že hlavní nesnází je odloučit ho od jeho družiny, poněvádž střetnutí mezi jeho urozenci a našimi, podřízené náhodě boje, mohlo by možná přivodit zkázu mnohá lidí krom právě toho jediného, jehož smrt byla státu prospěšná.

A uvědomujíce si, že *tertium quid*, (kterýž dobře tušil, že má jisté příčiny k nedůvěře) se dává obvykle doprovázet všemi svými lidmi až ke dveřím královým krom ve dnech rady, kdy družiny velmožů na ní účastných byly tak početné, že podle vzájemné dohody měly setrvávat na nádvoří, rozhodli přítomní, že útok bude proveden v den konání řečené rady (v síni *B* na plánu označené) a krom toho že ta rada bude svolána na časnou hodinu ranní, nebo tu byla naděje, že počet urozenců *tertia quid*, kteříž by byli ochotni vzbudit se v této hodině ze spánku, scvrkne se tímto na počet tuze nepatrný.

Mezitím, kdyžtě jsme se marně snažili přizdobit jakousi pravděpodobností tuto jitřní hodinu, kterouž jsme byli stanovili na sedmou, to znamená na okamžení, kdy den se v prosinci měsíci ještě ani nezvedl, král stojící před krbem, k jehož plamenům natahoval ruce, pravil, aniž hlavu otočil, a hovoře i on notně potichu, jakáž může být příčina té časné hodiny: že se totiž chystá toho rána na cestu kočárem do svého domu v La Noue, aby si tam odpočal, a přeje si, aby se rada konala před jeho odjezdem. K čemuž jeden z nás dodal, že král by mohl pod záminkou odjezdu požádat večer předtím *tertium quid* o klíče od hradu, kterézto klíče měl v držení jakožto velmistr Francie, aby se daly uzamknout brány hradu, jakmile se

rada shromáždí, což bude mít za následek uzavření vrše, jakmile do ní rybka vklouzne. Toto opatření bylo přijato, než nebylo považováno za dostatečné z té příčiny, že se nám jevilo být tuze žádoucím, abychom zabránili shora zmíněnému střetnutí, odloučit *tertium guid* od jeho družiny tím, že obsadíme svými lidmi troje schodiště vedoucí ke komnatám královým, to znamená na mém plánu *E*, *e* a *e'*.

Než objevila se tu nesnáz, již jsme dlouho nemohli vyřešit, neboť *čtyřicet pět* mohlo sic bez nejmenších potíží opanovat schodiště *e* a *e'*. poněvádž tam na ně nebylo vidět, avšak kdyby naproti tomu při příchodu *tertium guid* obsadilo velké slavnostní schodiště, určitě by vzbudilo jeho nedůvěru, nebylo mu tajno, jakou měrou ho *čtyřicet pět* mužů nenávidí, neboť k tomu mají dobré příčiny.

Z této šlamastiky nás opět vytáhl král řka, že velké schodiště by mohl obsadit Larchant se svými gardami pod záminkou, že budou vymáhat na radě nezaplacený žold. A krom toho že Larchant by mohl zpravit *tertium quid* o tomto zákroku večer před řečenou radou, aby nebylo překvapeno, až gardu uhlídá. Chtěli jsme se potom poradit o místu, kde bude *tertium quid* posláno na onen svět, než král přerušuje nás nám pravil, že byl rozhodl tuto otázku v hloubi srdce svého, že není tudíž užitečné ji nadhazovat ani ji projednávat, že ostatně nebyl stanovil den rady, že nám děkuje za naše návrhy a že posléze nám s nejvyšší naléhavostí přikazuje naprostou tajnost, již nesmíme před živou duší porušit a *dokonce ani před Pánem Bohem ve svých modlitbách*. Slova, kteráž mě v ústech vladaře tak pobožného překvapila velice velmi.

71. Mrtvý překážky činit nebude

Vzpomínám si, že vraceje se onoho večera na *Hostinec u dvou holubů*, měl jsem jakés mžitky před očima a po nich takovou závrať, že jsem měl pocit, jako by se vše kolem mne točilo. Než trvalo to toliko po čas mžiknutí oka a v příštích minutách se to už nevrátilo, a poněvádž moje zdraví bylo tehdáž stejně jako dodnes tak dobré, jak jen lze, uklidnil jsem se a usoudil, že příčina této přechodné nevolnosti byla mravní a pramenila z pocitu, kterýž mě trýznil od řečené porady ve starém kabinetě, že všecko se znenadání řítí střemhlav vpřed, aniž je možné od nynějška cokoli zastavit, kráčíť fatum krokem tak rychlým toliko proto, že baží po prolévání krve.

V noci k mému nemalému podivení, neboť jsem měl za to, že včera jsem ho uhlídal naposledy, přišel mě navštívit Venetianelli, jemuž jsem činil, jakž si věru představíte, nekonečné lichotky a nadnesené komplimenty, vybídl ho, aby usedl u mého stolu tváří k zrcadlu, což mu vezdy působilo takové potěšení, a přátelsky se s ním podělil o jídlo a pití, aniž jsem ho tísnil jakoukoli otázkou, naopak čekaje, až ovoce dozraje a spadne mi samo do huby. A vskutku jakmile Venetianelli se patřičně nabažil půvabnostmi a roztomilostmi, jimiž jsem ho zahrnoval, pravil mi, že Guise se byl dověděl o králově hněvu poté, co se Jeho Veličenstvo vrátilo do svých komnat, a o tom, že se Veličenstvo potom dlouze dohadovalo se svými nejbližšími rádci ve starém kabinetě, ovšem že odtud zhola nic ven neproniklo, kterážto věc ho tuze znepokojila, a tak že za všech okolností pojal rozhodnutí: odjede z Blois v pátek 23. dne prosince měsíce o polednách.

Venetianelli mě posléze opustil, já pak se ocitl sám v jizbě, neboť La Bastide, Montseris a Miroul se odtud vytratili z příčiny, kterouž uhádnete, a náhle se mi hrdlo bolestně stáhlo, pot mi stékal po tvářích, nohy se pode mnou roztřásly a ruce také, aniž jsem byl s to zarazit jejich chvění. Nějaký čas jsem pátral po příčině tohoto pohnutí, ježto bylo spojeno s hrůzným pocitem, že jsem přímo v tomto okamžení nepatrným, leč veledůležitým kolečkem v nelítostném zřetězení skutků, neboť jsem se ovšemť mohl ustanovit, že neprozradím králi slova Venetianelliho. Než oznámím-li mu je, jakž bylo mou povinností a ostatně i příchylností, je věru zřejmé, že kdyžtě vévoda potají určil den a chvíli svého odjezdu a já prozradím toto tajemství králi, pomáhám vévodovi, aby si sám stanovil den a hodinu své smrti, poněvádž královým toužebným přáním bylo právě předejít vévodově odchodu, kterýž by byl tak osudným pro královu věc.

Nazítří ve čtvrtek 22. dne prosince měsíce, jakmile jsem dorazil na hrad se *čtyřiceti pěti*, požádal jsem dveřníka u vchodu do starého kabinetu, aby oznámil Du Haldovi, že musím povědět Jeho Veličenstvu věci převeliké důležitosti. Kdyžtě Du Halde přišel a mocně mě objal, otázal jsem se ho tichým hlasem, kterak se daří králi, a Du Halde mi odpověděl stejně tichým tónem: „Na povrchu je klidný velice velmi, v nitru rozpálený a horečnatý.“ Načež se mnou přešel komnatu královu (zde jsem spatřil toliko sluhu ze šatny přikládajícího polena do krbu) a dovedl mě do nového kabinetu, kde král seděl u stolu na prosté stoličce otočený zády k ohni a četl depeše, ježto mu podával jednu po druhé státní sekretárius Revol. Jeho Veli-

čenstvo, jak mě uhlídalo, přerušilo čtení, podalo mi ruku, vyzvalo mě, abych se posadil, a Du Halda, aby zůstal, a poté dokončovalo četbu. Hleděl jsem na ně, zatímco bylo takto zaměstnáno, a všiml jsem si, že jakkoli jeho tvář byla naskrz neproniknutelná, jeho vnitřní potýkání se prozrazovalo skrze oční víčka, kteráž se občas rozechvěla, to znamená třikráte až čtyřikráte po sobě zamrkala, aniž byl král s to přinutit je k nehybnosti, a krom toho se mu občas pod spodním rtem vpravo stahoval a vymršťoval pod kůží malý sval, jehož pohybování si Jindřich musel být vědom, neboť tam vezdy ruku přiložil, jako by je chtěl uklidnit. Nicméně jeho ruce, jakž jsem uhlídal, a jmenovitě ta, ježto držela depeše, se vůbec netřásly.

Seděl jsem po jeho pravici a svícen o pěti ramenech, kterýž ho ozařoval (den, tuze šedivý a deštivý, se sotva ohlašoval), stál po jeho levici, i odrážel se jeho obličej tuze dobře na tomto světelném pozadí, a jakkoli byl vyhublý a matně bledý, shledávat jsem ho tuze líbezným, an představoval ovál převelice zjemnělý, prodloužený malým vousem tuze krátce do tvaru náhrdelníku přistřiženým, smolně černým a místy maličko bíle prokvetlým, a vlasy, ježto se pěkně vlnily po obou stranách jeho birýtu (na němž se opět skvěl chochol) byly téže barvy, přičemž pepř převažoval nad solí. Čím více jsem na něj pohlížel (což jsem mohl činit, aniž jsem ho urazil, četba ho ouplně pohlcovala), tím více citlivosti jsem shledával v jeho rysech tak jemných, tak ušlechtilých, tak dokonalých. Dámy ode dvora pěly chvalozpěvy na Guise a pro mě za mě si zasloužil přezdívku Velebnost, kterouž mu byl dal Chicot, já však jsem si neobliboval jeho falešné šikmé oči, ani jeho široké sanice, ani jeho obhroublou samolibost a drzost: papírový král dobrý na maškarádu, velký a dobře pomalovaný panák, leč bez oné veskrze vlašské zjemnělosti, ježto se zaskvěla při sebekratším pohlédnutí ve zřítelnici králově.

Když tě král depeši dočetl, odložil ji na stůl, blýskl po mně zrakem a pravil:

„*Quid novi, mi fili*?" [85]

Než jak jsem se hotovil otevřít zobák, vstoupil Bellegarde a pravil králi, že paní ze Sauves prosí Jeho Veličenstvo, aby ji ráčilo přijmout, anať mu chce poděkovat za jeho přenádherný dárek a také mu má vyřídit vzkaz od královny matky. S čímž král bez meškání souhlasil, já pak na jeho znamení jsem se zvedl ze stoličky a uchýlil se mimo světlo svícnu do nejtemnějšího kouta jizby, nemaje ostatně přílišný strach, že by mě paní ze Sauves poznala, poněvádž jsem vlasy a vousy měl na černo nabarvené a krom toho na hlavě aksamitovou čapku *čtyřiceti pěti*.

Paní ze Sauves, kteráž byla ze zvyku nadále takto nazývána, třebas jakožto vdova po panu ze Sauves se potom znovu provdala za markýze z Noirmoutiers, vešla do nového kabinetu, uváděna jsouc panem z Nambu, král se tehdáž zvedl s obvyklou dvorností (prokazuje vezdy dámám ode dvora největší pozornost, neměl-li právě svou zlostnou náladu), nabídl jí ruku a paní ze Sauves poklekla způsobou co nejpůvabnější, její suknice z bledě růžového saténu se jí rozprostřela co okvětní koruna kol útlého křtaltu, ušlechtilé hrdlo měla zpolou odhaleno výstřihem vpředu tím níže sestupujícím, čím výše jí za šíjí vystupoval vějířovitý nabíraný lí-

[85] *Co nového, synu můj? (lat.)*

mec, kterýž byl na ní skvostem nejskvělejším - byltť z alenconské krajky a všecek perlami posetý - ozdobnost nemalé ceny a znamenité umělecké práce, kteráž by měla vábit naši pozornost více než křivka jejího ňadra.

Než kdo by byl sdostatek pošetilý, aby nedával přednost perle před její šperkovnicí, tím spíše, že paní ze Sauves ve své perleťové plavosti oplývala půvabem, jehož jako by se léta nedotýkala, a netoliko co do tělesnosti, než i co do tváře, ježto byla tou měrou anjelská, že i ten nejprozíravější svatý by se v ní možná zmýlil, poněvádž měla oči blankytně modré, pleť růžovou, ústa k pomilování, krk dlouhý a ohebný a v pohledu nevím co bezbranného, dětinského a dojemného, k čemuž by ani tygr neostal necitelným. Jinak ovšem v srdci ďáblice a v nitru nafoukaná, neboť se pokládala už za královnu Francie z příčiny svého mrouskání s Velebností, zatímco svým chováním byla dobrotivá, líbezná, úlisná a licoměrná, nezvedajíc se z pokleku, leč zůstávajíc u nohou králových, a lze povědět i u našich, neboť Du Halde, Bellegarde, Nambu a já jsme na ni z výše shlíželi a vrhali na ni pohledy, jaké uhadujete, a ona se vlastně tolik skláněla jediné proto, aby si nás více podmanila a dala nám pocítit jařmo své všemohoucí krásy.

„Madame, pro smilování vstaňte," pravil král, podávaje jí ruku a odváděje ji ke stoličce.

„Aj, sire!" pravila paní ze Sauves hlasem libým, tichým a zpěvným, „vaše převzácná shovívavost mě nezměrně jímá a nebudu mít nikdy sdostatek díků a vděčnosti, bych vám vyslovila svoje poděkování za úžasné darování vašich perlových náušnic, kteréž jsou mi tím dražší, že jste je nosil, a kteréž já pak přísahám budu nosit od nynějšího dne po veškery boží dny až do skonání života svého pozemského."

Paní ze Sauves pokračovala v tomto tónu a v tomto slohu dobrých deset minut, kteréž myslím jevily se králi dlouhými a obtížnými, než které nijakou způsobou nezkrátil, odpovídaje paní ze Sauves v té dvorské mluvě, v níž jde o to, roztáhnout ze zdvořilosti sebemenší větu na deset řádek a používat deseti slov tam, kde by stačila dvě.

„Sire," pokračovala paní ze Sauves, „vědouc, nakolik vás tisknou a zaměstnávají záležitosti státní, neprosila bych Vaše Veličenstvo o přijetí, kdyby mi bývala královna matka nepřikázala, abych byla její tlumočnicí pro naléhavé pozvání, ježto vám tuto činí skrze má ústa, abyste k ní zavítal ve dvě hodiny po polednách do její komnaty, poněvádž ona v ní musí setrvat, an bude u ní v tuto hodinu pan z Guise, a Její Veličenstvo královna matka, uslyševši o jisté způsobě ochlazení čí nedorozumění mezi vámi včera po mši, si tuze přeje přispět účinným lékem, byste se jeden s druhým usmířili pro větší blaho státu."

„Aj, madame," pravil král s líbezností v hlase a v pohledu, až jsem z toho zůstal zmaten, „kterak jsem vám nekonečně zavázán za vaše roztomilé poselství a s jakou radostí se odeberu dnes po polednách ke své paní matce a s jakým dvojnásobným štěstím se tam setkám se svým bratránkem panem z Guise, s nímž bych nedokázal mít různice, aniž bych zplna srdce netoužil vzápětí je urovnat. Byl bych nezměrně zarmoucen, kdyby se pan z Guise snad domníval, že mám duši tak mrzkou, abych přál nějaké potvorstvo nejpevnější opoře trůnu svého. Pravý opak je

pravdou, já zde přísahám a prohlašuji, že není osoby v království, již bych miloval více než jeho nebo jíž bych byl povinován většími úslužnostmi, jakž to vyjevím v krátkosti skrze činy tuze znamenité."

Toto bylo předneseno tónem tak upřímným, živelným a nestrojeným, že sám jsem byl po kratičké okamžení v jisté pochybnosti o pravých záměrech krále, než kdyžtě jsem uhlídal, kterak vstal, podal ruku paní ze Sauves, uchopil ruku její a sám ji opět políbil, pochopil jsem hrozitánský a tajný výsměch, skrývající se za fraškou, již hrál ten veliký komediant té, kterouž byl nazval ještě dnešního jitra „guisovskou panečnicí" a kterouž poté, co jí byl pravil, líbaje jí konečky prstů, „že on je králem toliko skrze právo nástupnictví, kdežto ona je královnou skrze svou nesrovnatelnou krásu", odvedl za paži až ke dveřím komnaty, jako by byla princeznou rodem - přízeň a pocta, po níž se paní ze Sauves utápěla v opojení, tolik vpravdě mužové i ženy ztrácejí veškeru důvtipnost a obezřelost, jakmile je polechtána jejich marnivost.

Poté co Sauveska, jakž by pravil Chicot, zmizela na točitém schodišti vedoucím ke královně matce a dobře střeženém skrze Nambua a tři muže Larchantovy, král se vrátil rychlým krokem do nového kabinetu, mračе se a tváře sdostatek zarputile, jako by komedie, kterouž musel sehrát, aby uspal nedůvěřivost královny matky a Guise, mu byla hrubě proti mysli.

„Synu můj," pravil ke mně úsečným hlasem, opět usedaje a vzývaje mě zrakem, abych se posadil před něj, „*quid novi*?" Vida ho v náladě tak neklidné a mrzuté, nechtěl jsem podávat dlouhý výklad a pravil jsem mu třemi slovy, co jsem byl zvěděl od svého důvěrníka, že *tertium guid* se hotoví zmizet z Blois v pátek o polednách.

„Aj," pronesl král, kterýž po drahnou minutu zůstal nad skálu nehybnější s zrakoma před se upřenýma, nicméně neoddychoval, jakž jsem to byl viděl při svém příchodu, ani se mu nechvěl malý sval na spodním rtu, a celé tělo jako by měl zkamenělé s výjimkou rukou, že měl sepjaté, jako by se modlil, a tak pevně sevřené, že mu na kloubech bělely.

„Sluší se tedy," pravil posléze hlasem tichým a pevným, „aby se rada konala v pátek o sedmé hodině jitřní."

Bellegarde, Du Halde a já hleděli jsme na sebe okamžení mlčky, aniž kdokoli z nás měl chuť slůvko k tomu přidat, každá řeč stala se neužitečnou, poněvádž den a hodina byly už vyřčeny. Nicméně Bellegarde, kterýž, jsa tak mlád, měl v sobě ještě cosi dětinského, pravil:

„Sire, pakli vám dobře rozumím, nepůjdete dnes po polednách ke královně matce?"

„Aj, Bellegarde! Bellegarde!" pravil král usmívaje se na půl úst, „nemáš hlavu politickou. S určitostí tam půjdu, půjdu tam spíše než kdy jindy! Od čtrnácti let," pravil hlasem tuze tichým a prstem ukazoval k podlaze, „paní a dárkyně života mého plete se do mých záležitostí a chce mě smířit s ďáblem, ať už je ten ďábel Alençon nebo Guise: máť tato dáma krásnou a dobrou představu o jednání, že totiž je nutno všecko vydat, byť by to byla polovina království! Byť by to bylo konetab-

lovství! Nuž dobrá, bohpomozi! Vydejme všechno! Uhlídáme zítra, co to učiní. Mrtvý už nám překážky činit nebude."

Král chtěl za průvodce ke královně matce toliko Bellegarda z té příčiny, že Bellegarde byl tak mlčenlivý a tak málo politický, že nikdy doposavád nikoho neurazil a nikdo ho nemohl podezírat z ovlivňování krále. Bellegarde mi pověděl později, když jsem si v průběhu let vydobyl jeho důvěru, že král se toho odpoledne projevil co nejoslnivější *commediante dell'arte* [86], jehož byl kdy viděl na prknech, poněvádž Guise byl zprvu nedůvěřivý a chladný, avšak král ho zahrnoval tolika nejznamenitějšími projevy přátelství a dal mu v náznacích tolik náznakových slibů o jeho příští velikosti, zahaluje vše do tolika roztomilostí, veselých slůvek a vlídných důvěrností, že dokonce nabídl vévodovi cukrované mandle ze své skřínky na sladkostí a přál si, aby mu on nabídl svoje, a tak Guise se rozjasnil a roztál při tolikeré přízni co sníh na slunci a královna matka ležíc na lůžku se co pávice nadouvala, že sama ze své hlavy byla tak dobře věci uspořádala, i spojila pak ruce vévodovy a královy, jako kdyby o svatbu běželo.

Než se král rozloučil s Guisem, vzal ho za paži a pravil k němu tónem důvěrným a láskyplným: „Milý bratránku, máme na hřbetě plno záležitostí, ježto by bylo radno kvapem vyřídit před koncem tohoto roku.

Pročež přijďte zítra časně zrána do rady, pustíme se do toho. Já hodlám pryč odejet, an se chci odebrat na pár dnů do svého domu v La Noue: vzkážete mi, co jste dojednali."

Dal jsem si tato králova slova dvakráte Bellegardem opakovat; a později vyslanec toskánský Filippo Cavriana, kterýž přijel navštívit královnu matku a byl účasten poslední části tohoto rozhovoru, mi je potvrdil *verbatim*, a tomuto Toskánci, kterýž byl zlatník a obdivoval machiavellskou vychytralost, bylo zřejmé, že král, ponechávaje předsedat Guise místo sebe radě a přijímat naléhavá rozhodnutí, už mu tím jako by současně odevzdával hodnost konetablovskou: kteréžto vnadidlo ho mělo tak mocně přivábit do lůna řečené rady, že jeho nedůvěřivost by ho nedokázala ani přimět k útěku, ani držet mimo radu.

Král mi byl připověděl před návštěvou královny matky, abych setrval v jeho kabinetě a spal v noci ze 22. dne na 23. v jeho šatně s Du Haldem, kterýž tam spával obvykle na lehátku, ježto nad ránem skládal a do jarmary uzavíral, než poněvádž Jeho Veličenstvo nebylo přesně určilo službu, jíž ode mne očekávalo, cítil jsem se celý tento čtvrteční den zahálčivě velice velmi, záleželať celá moje práce v psaní dopisu podle diktátu králova, neboť sekretárius nebyl přítomen, kardinálu z Guise, kterýž dva měsíce se už rady neúčastnil, a král ho v listu snažně prosil, aby se účastnil té zítřejší, poněvádž bude poslední v tomto roce a převeliké důležitosti stran věcí, o nichž se na ní bude pojednávat. Tento dopis byl tuze roztomilý co do obratů a tuze vlídný co do své podstaty a jeho příjemce byl předtím nesnesitelně drzý vůči svému králi, požaduje na něm nazítří po zahájení generálních stavů odvolání, o němž pověděno, i dobře jsem pochopil, že i on je předurčen stejné sudbě

[86] *Herec tradiční italské komedie dell'arte (it.)*

co jeho bratr, a chtěje si to maličko objasnit, otázal jsem se Du Halda, jsa s ním o samotě, co si myslí o kardinálovi. Na což mi Du Halde odpověděl, opakuje v tom mínění svého pána: „Je horší než vévoda. Je to zuřivec. Baží toliko po krvi."

O desáté hodině večerní král si dal povolat Larchanta a přesvědčil se, zda vskutku pověděl Guisovi, že mu hodlá předložit nazítří u paty slavnostního schodiště supliku stran žoldu pro jeho gardy, aby vévoda nebyl ani překvapen ani rozrušen jeho přítomností. Gardy, připojil král, mají tam být shromážděny o sedmé hodině bez jiného poučení, než že mají obsadit slavnostní schodiště po příchodu vévody, kardinála z Guise a arcibiskupa lyonského a že mají poté zamezit jakémukoli přecházení tím či oním směrem. Po Larchantovi král si povolal Laugnaka a přikázal mu, že má shromáždit o páté hodině ranní svých *čtyřicet pět* v galerii Jelení, kteráť byla pod schodištěm označeným na mém plánu *e'*. Všiml jsem si, že král neprozradil jediné slovo Laugnakovi o poslání jeho Gaskoňců, možná že pociťoval vůči němu jistou nedůvěřivost, možná že se mu tajemství sdělené tolika mužům nejevilo sdostatek bezpečně chráněným.

Po odchodu Laugnakově král Du Halda a mě propustil, abychom přespali v jeho šatně, což jsme učinili na řečeném lehátku, kteréž se jevilo být tuze hubeným pro dva muže, kteříž hubenými nebyli, a to tím spíše, že jsme se rozhodli spát oblečeni, bylť čas tuze sychravý.

Jsa oddělen od nového kabinetu toliko dveřmi, slyšel jsem krále dlouhý čas rozmlouvat tlumeným hlasem s Bellegardem. Načež jsem uslyšel kroky královy před našimi dveřmi, z čehož jsem usoudil, že odchází spát ke královně (*C* na našem plánu). V tom okamžení Bellegarde se svícnem v ruce pootevřel řečené dveře a pravil:

„Du Halde, král vám přikazuje, abyste pro spásu své duše nezameškal probudit ho o čtvrté hodině jitřní."

„Aj, pane!" pravil Du Halde tónem převelice úzkostlivým, „račte mi posvítit svícnem, abych mohl natáhnout svůj budík."

Bellegarde vstoupil tehdáž do šatny, poklekl úslužně na kolena, aby přiblížil svícen k budíku, jejž Du Halde vytáhl zpod lehátka, hodlaje ho nařídit. Tu i já se pozvedl na lokti, abych se na něj podíval, i pozoroval jsem, jak se mu třesou ruce rozčilením, že ho nenařídí na potřebnou hodinu, číslice byly tak drobné a plamen svíčky tak slabý a mihotavý. Ani jediné slovo nebylo proneseno po čas tohoto výjevu, kdy bylo slyšet toliko naše oddechování a odfukování a také tu a tam hřmot deště v přívalech bičujícího okenní tabulky.

„Barone," pravil Du Halde hlasem úzkostí se chvějícím velice velmi, „nařídil jsem ho dobře?"

„Dojista ano," pravil jsem, než kdyžtě jsem natahoval ruku, abych uchopil budík a přesvědčil se o tom, položil mi na zápěstí tuze rychle ruku svou řka, že se s budíkem nesmí ani pohnout, poněvádž sebemenší pohyb by ho mohl vyvést z chodu.

Bellegarde odešel a já se marně pokoušel usnout, tak mě zaplavoval děs, že by se i nejnepatrnější drobnost mohla v poslední minutě postavit do cesty záměrům královým. Nicméně kdyžtě jsem maličko zdříml, byl jsem probuzen hřmotem pře-

velice silným a foukáním převelice hlučným, i pochyboval jsem, že by to mohlo pocházet od Du Halda. Tato pochybnost mě probudila ouplně a já uhlídal, otvíraje oči, kterak se Du Halde pokouší oživit oheň mocným měchem, odkud pocházelo rámusení, ježto mě bylo znepokojilo. A na mou otázku, je-li mu zima, odpověděl, že nikoli, než že chce zapálit třísku, aby se podíval na budík, a pot mu stékal po zádech ze strachu, že promeškâ hodinu vstávání.

„Jakpak?" pravil jsem, „vy mu nedůvěřujete? Zdali už někdy zklamal?"

„Nikdy."

„Nuž mějte v něj důvěru!"

„Aj," odvětil Du Halde, „nebezpečenství je tuze nesmírné."

„Kolik je hodin?"

„Tři," odvětil Du Halde, kdyžtě byl zapálil třísku a pohlédl na pokojnou tvář budíku.

„Už se někdy zastavil?" pravil jsem pohlížeje na něj.

„Nikolivěk. Je zbrusu nový. Koupil jsem ho v den zahájení generálních stavů v Blois dobře věda, kterak je Blois městem všeobecně proslulým pro znamenitost orlojů a budíků, ježto se v něm přihotovují."

„Selhal-li kdy jeho bicí strojek a nevzbudil vás v hodinu vámi nastavenou?"

„Nikdy," pravil Du Halde, odhazuje do ohně třísku, ježto mu hrozila prsty spálit.

„Inu spěte tedy!"

„Cožpak mohu," pravil Du Halde, „přesmíru se obávám, že propásnu hodinu, a že všechno skrze mou vinu ztroskotá."

„Inu bděte!"

„Budu-li bdít, budu tak unaven, že se strachuji, abych proti své vůli neusnul."

„Aj, Du Halde," pravil jsem s pousmáním, „netýrejte se medle tolik! Složme toto lehátko, uložme je do jarmary a bděme společně tam na těch dvou stoličkách, anoť je jasné, že první, kdo usne, spadne. Hodina uteče rychle."

Du Halde s tím souhlasil, učinili jsme, kterak jsem byl pravil, než hodina neproběhla nikterak kvapem; pravý opak je pravdou, ploužila se co slimák na hlávce salátu, byť jsme se zaměstnávali rozdmycháváním vysokého a jasného plamene, aby král se mohl pohodlně obláčet. Kdyžtě se nám to konečně poštěstilo, náhlý oheň ozářil dlouhou a přísnou Du Haldovu tvář i jeho obě ruce k ohni natažené. Du Halde, slouže králi od času, kdy byl vévodou z Anjou, ho byl následoval do Polska a s ním byl i uprchl, poznal v jeho stínu dny dobré i špatné, opustil s ním po barikádách Paříž a Louvre a summou, kdyby bylo potřebí, šel by za Jeho Veličenstvem do pekel, aniž by brvou pohnul. Moje veliké a nerozlučné přátelství s Du Haldem datuji od této noci, kdy jsme seděli na stoličkách, dotýkali se navzájem koleny a poslouchali mlčky budík, praskání ohně a šlehání lijáku do okenních tabulek. Du Halde byl seigneur a baron z Avrilly, královský sudí a guvernér v Etaples, a byl by se mohl ucházet o hodnosti vyšší, kdyby se odhodlal opustit svoje nízké a každodenní úřady u krále. Měl titul řádného komorníka a ode dne barikád nedostal ani sold služného.

72. Okamžiky před…

O čtvrté hodině i budík věrně zazvonil a Du Halde vyskočil, jako by ho ze sedla vymrštila pružina samostřílu. Ráčí-li čtenář zde opět pohlédnout na můj plán, uhlídá, že dveře šatny, otvírající se do chodbičky vedoucí k nové oratoři, jsou naproti dveřím do komnaty královniny. Z té příčiny Du Halde, nemaje svícen, ponechal dveře šatny otevřené, aby mu při jeho poslání svítily rudé plameny našeho krbu. Povstal jsem, kdyžtě se zvedl on, než nepřibližoval jsem se k ohni, abych netrčel mezi světlem a ním ve chvíli, kdy klepal na královniny dveře.

Tu jsem uslyšel ženský hlas skrze dveře pronikající:

„Co se to medle děje? Co je? Není vám hanba rušit ze spánku krále?"

„To jsem já, Du Halde. Povězte královi, že jsou čtyři hodiny."

„Věru nikoli!" pravil hlas, kterýž se mi jevil být tuze roztrpčeným. „Za nic to neučiním! Král spí! A královna také!"

„Bohpomozi!" vzkřikl Du Halde tuze rozezlený. „Probuďte bez meškání krále! Nebo budu bušit tak dlouho a tak mocně, až je probudím oba."

A uhlídal jsem, kterak zvedá pěst, jako by se hotovil zběsile tlouci, než byl od toho odvrácen hlasem královým nesoucím se zevnitř komnaty.

„Co se děje, Piolanto?"

„Sire," pravila Piolanta (což byla tuším komorná královnina, kteráž stejně co Du Halde musela spát na lehátku na zemi rozloženém), „totě Du Halde a praví, že jsou čtyři hodiny."

„Piolanto!" pravil králův hlas, „podej mi střevíce, šaty, svícen!"

Slyše to, Du Halde se vrátil ke mně do šatny a třesa se ještě hněvem pravil skřípaje zuby: „To daremné motovidlo Piolanta!", poté vhodil celý svazek roští do krbu, aby se plameny rozhořely až ke kovovému rámu, jak přijde král, kterýž pak jevil při pohledu na něj nemalé uspokojení a pravil:

„Díky tobě, Du Halde, za krásný oheň!"

Pozoruje, že nepodal ruku ani Du Haldovi ani mně (moji přítomnost jako by ani neznamenal), přičítal jsem toto opomenutí jeho nepokojnému přemyšlování. V čemž jsem se mýlil, neboť kdyžtě Du Halde odebral králi jeho šat (kterýž byl podšitý hermelínem) a kdyžtě ho byl po celém těle holou a tvrdou rukou vytřel pálenkou, oblékl od hlavy k patám do černého aksamitu, učesal mu vlasy, posadil na hlavu birýt s chocholem a navlékl kolem krku řetěz řádu svatého Ducha, král pravil, dokola se obraceje a tvář i záda nastavuje: „Du Halde, jsem-li, jak se sluší?"

„Ano, sire," odvětil Du Halde, kdyžtě si ho byl pečlivě prohlédl.

A teprve tehdáž nám král podal ruku, nejprv Du Haldovi, poté mně z té příčiny, že byli-li jsme oba baroni, Du Halde měl přede mnou přednost, an byl jeho řádným komorníkem a já toliko jeho lékařem. V této hodnosti chtěl jsem mu změřit tep, než on mi pravil, že se mu vede tuze dobře a že mu bude ještě lépe, pakli ta věc se nezmrší.

Tehdy bylo slyšet jakés hřmocení, ježto se zdálo přicházet z hradního nádvoří, a poněvádž okna královy komnaty vedla do kraje, král mě poslal do starého kabinetu, kterýž měl výhled na řečené nádvoří, a tak jsem mohl znamenat v září po-

chodní, ježto tam pobíhaly, že to potýkání pochází od králova kočáru a jeho koní, kteréž kočové přivazovali ke kruhům na pravé straně slavnostního schodiště: tento špektákl byl vymyslel král, aby správně přibarvil svůj odjezd do la Noue. Na zpáteční cestě jsem se setkal ve staré oratoři s Bellegardem, kterýž vycházel z galerie Jelení, kam ho prý král poslal přesvědčit se, zda je tam shromážděno *čtyřicet pět*.

Vracejíce se pospolu do komnaty, shledali jsme ji plnou rádců a hodnostářů, ježto Jeho Veličenstvo bylo svolalo na pátou hodinu, i byli tam maršál z Aumontu, Rambouillet, František z O, státní sekretárius Revol a Entragues. S výjimkou dvou posledních, ježto si král ponechal po ruce, poslal všechny ostatní do radní síně se sluhou ze šatny svícen nesoucím, a slyšel jsem maršála, kterýž byl starý a neduživý, kterak mu dává přikázání, aby zatopil v krbu, anoť je počasí tak sychravé.

Laugnac přispěchal dveřmi od staré oratoře a král, jevící jisté známky netrpělivosti, otázal se ho ostrým tónem, je-li všech *čtyřicet pět* shromážděno v galerii Jelení.

„Ano, sire," odvětil Laugnac, „s výjimkou dvou či tří."

„To stačí," pravil král, „ať po špičkách vystoupí do jizby vedle mé staré oratoře (*I* na plánu). Půjdu se na ně podívat. A přikažte jim pod trestem smrti, aby byli zticha. Sebemenší hřmot by mohl vyplašit královnu matku a po všem by bylo veta. Du Halde," pokračoval, „mám hlad. Nemáš tuto něco k snědku?"

„Sire, nic krom brignolleských slív. Mám-li vám je donést?"

„Arciť," pravil král, kterýž popravdě snědl s nechutí toliko dvě či tři - důkaz, že nebyl zdaleka tak vyhládlý jako vyplašený z toho, že pociťuje jistou slabost z příčiny půstu, an byl vstal tak brzy.

Laugnac se vrátil povědět mu, že *čtyřicet pět* je tam, kde je chtěl mít, i vyzval mě král, abych ho doprovodil a do ucha mu pošeptal, kdo je Bastide a Montseris, an si nejspíše připomněl, co jsem mu byl pověděl, že jsou totiž proti Guisovi tuze rozlíceni, poněvádž jim chtěl odtrhnout chléb od úst a uvrci je v nutnost hledat si živobytí. Kdyžtě jsme přešli starou oratoř, zastavil se na prahu jizby, kdež se drželi Gaskoňci, všichni stáli a byli tuze namačkáni, než mlčeli. Pošeptal jsem královi do ucha popis dvou svých druhů z jizby a o on mi dal hlavou znamení, že mi rozuměl.

„Pánové," pravil hlasem tuze tichým, „někteří nanicdobří lidé strojí proti mé osobě a mému životu pikle a ouklady, i budu tuze naléhavě potřebovat pomoc vašich paží, tyto paže, žádám vás, zvedněte, *aniž slovo pronesete*, pokavád jste ochotni mi slíbit, že vykonáte tohoto dne moje přikázání, nechať vám přikáži cokoli."

Všechny paže se zvedly tehdáž v jediném pohybu a v největším mlčení, král pak učinil maličké znamení hlavou najmě La Bastidovi a Montserisovi a odešel, ponechávaje mě samotna s Bellegardem, kterýž vstoupil do starého kabinetu a vrátil se za krátké okamžení, nesa v obou rukou svazek dýk, ježto nepochybně vzal v tajných jarmarách řečeného kabinetu.

„Je jich osm," pravil Bellegarde. „Ani slovo. Nechať zvedne ruku, kdo ji chce!"

Mnoho jich bylo, ne však všichni, kdo zvedli ruce, a mezi nimi v první řadě La Bastide a Montseris.

Bellegarde povelel osmi Gaskoňcům, kteréž byl ozbrojil, aby přešli do komnaty královy, a pravil jim, že si mají připevnit dýky po vlašsku za zády, aby byly zrakům zakryty skrze jejich kápě. Jeden z nich se tehdáž tichým hlasem otázal, proč dýka a proč ne meč, jejž mají po boku. Bellegarde odvětil stejně tichým hlasem, že jde o to odstranit zrádce odsouzeného Jeho Veličenstvem a nikoli o to bít se s ním v souboji, an král nechce, aby přitom byla prolita krev jeho Gaskoňců.

V tom okamžení král, kterýž byl ve svém kabinetě s Revolem a Entraguesem, vstoupil do světnice, přiblížil se k těm osmi, postavil se před ně, dlouze si je jednoho po druhém prohlížel, jako by si chtěl jejich rysy navždy vštípit do paměti, a poté pravil *sotto voce*:

„Přátelé moji, díky vám za vaši horlivou oddanost mým službám. Vévoda z Guise je zrádce. Musí zemřít."

Jeden z nich, o němž mi později bylo praveno, že se jmenoval Sarriac, pravil tehdáž po provensálsku:

„*Cap de Diou, Sire, iou lou bou rendrai mort*!" [87]

V tom okamžení, někdy mezi šestou a sedmou hodinou, přišel Du Halde povědět králi, že jeho kaplan a jeho almužník žádají pana z Nambu o vstup do jeho komnaty, aby mohli projít do nové oratoře, kde podle jeho přikázání mají sloužit mši. Král dal tehdáž poslat těch osm do staré oratoře, bezpochyby aby je kněžkové neviděli, přijal tyto se svou obvyklou zdvořilostí a pověděl jim, aby se připravili na mši, na kteréž on pravděpodobně nebude moci brát účast, a aby ji v té případnosti odzpívali bez něho.

Sotva kněží odešli do nové oratoře, požádal Nambua o vstup Larchant a přišel králi povědět, že jeho gardy jsou shromážděny dole pod schodištěm.

„Aj, Larchante!" pravil král, „postavte pět mužů a jednoho důstojníka ke dveřím královny matky, a bude-li Guise se domáhat, aby ji směl navštívit, nechať mu povědí, že brala lékařství a nepřeje si návštěvy. Ostatně ať vaše gardy zabrání komukoli vstoupit ke královně matce. Item nikdo nesmí vyjít, byť to byla komorná. A dejte tři gardisty Nambuovi, aby je postavil na stupně točitého schodiště mezi mnou a mou paní matkou: (Schodiště *e* na plánku).

Larchant odešel, král poslal Bellegarda pro dvanáct ze *čtyřiceti pěti*, ti měli být umístěni ve starém kabinetě, aby - kdyby se Guisovi podařilo uniknout osmi Gaskoňcům v králově komnatě jsoucím a dostal se do řečeného kabinetu - nalezl je tam s meči tasenými.

Když tě takto byl hotov se svými rozkázáními a maje toliko vyčkávat, kterak ta věc dopadne, král znenadání pozbyl klid a on, kterýž obvykle rád zůstával, byť už vsedě či vestoje, nehybným co svoje vlastní socha, jal se znenadání přebíhat sem tam po jizbě se zrakoma k zemi upřenýma a s rukama za zády. Pravdu pověděno už jsem ho byl viděl rozličně neklidného, než nikdy doposavád nedospěl k takovému

[87] *Cap de Diou, sire, já vám ho odevzdám mrtva (prov.)*

stupni horečnatosti, an v tu chvíli hleděl na hodinky, ježto Du Halde nosil na krku, v tu chvíli vyhlížel z oken a lamentoval nad tou nepřestajnou záplavou deště, v tu chvíli opět naříkal, že se nezvedá den, kterýž je *nejchmurnějším, nejponurejším a nejtemnějším, jaký v životě viděl*.

Co mne se dotýče, mohu říci, že jsem cítil zmatek a údiv nad svou přítomností zde, a nebylo mi povědomo, kterak mě Jeho Veličenstvo chce použít, kdyžtě po mně chtělo, abych spal u Du Halda a abych je neopouštěl. A jakkoli mě právě v tom okamžení povolalo, aby mi šeptem svěřilo poselství, nebylo toto poselství z těch, ježto by vyžadovalo posla mého ražení. Právě naopak. I shledával jsem jistý výsměch v tom, že já, kterýž jsem byl katolíkem toliko na oko, kráčím přes nový kabinet do nové oratoře, abych tam donesl vzkaz od krále jeho kaplanovi a jeho almužníkovi.

Jeden, kaplan, se jmenoval Štěpán Dorguyn a druhý, almužník, Claude z Bulles, leč v paměti je rozlišuji toliko s namáháním, poněvádž měli, byť byly jejich duše každá jiná, tělesné schrány podobné velice velmi, jsouce kulatých ramenou, kulatého břicha a kulaté tváře, kteráž byla co měsíc a maličko zarudlá, vlasy pak měli prořídlé a bílé.

„Pánové," pravil jsem, kdyžtě jsem je byl pozdravil s veškerou světskou uctivostí, „Vaše Veličenstvo vám skrze má ústa vzkazuje, byste je už déle nečekali, leč dává vám přikázání, byste bez prodlení započali se službou boží a modlili se k Hospodinu, aby král šťastně vykonal čin, k němuž se hotoví pro klid svého království."

Při této promluvě oba kněžkové byli maličko udiveni, přemítajíce zřejmě, za jaký to čin se po nich žádají modlitby tak říkajíc naslepo, než poněvádž moje poselství se očividně na tom zastavilo, jeden z nich, myslím, že to byl almužník, kterýž byl už navlékl albu a štolu, aby sloužil mši, ke mně pravil:

„Pane, račte ujistit Jeho Veličenstvo, že vykonáme jeho přikázání a že se pomodlíme oba dva z dobra srdce a z hloubi své víry, aby se jeho čin vyvedl:

Kdyžtě jsem se navrátil do komnaty královy, uslyšel nikoli bez jisté nevolnosti v duši, jsa byť hugenot nespokojen s tím, do jakých prapodivných omáček lidé - kněží i věřící - vrážejí Boha, jejž vzývají a jejž, jakž předstírají, poslouchají. Neboť mám věru strach, že mše onoho dne v nové oratoři nebyla ani požadována, ani sloužena s dobrým svědomím a že byla králem i jeho almužníky snížena na úroveň pověrčivosti.

Kdyžtě jsem se navrátil do komnaty královy, uslyšel jsem Jeho Veličenstvo, kterak dává přikázání svému majordomovi panu z Merle, aby doběhl ke kardinálovi z Guise a připomněl mu, že ho král očekává zcela jistě v radě, jak ho byl o to včera večer požádal dopisem. V tom okamžení král na mě krátce pohlédl a přikázal mi, abych se šel postavit k oknům starého kabinetu (odkudž, kterak praveno, byl výhled na hradní nádvoří) a abych mu přišel povědět, až se objeví vévoda, kterýž musí přejít řečené nádvoří cestou z křídla Ludvíka XII., kde nocoval (mělať tam jizbu i paní ze Sauves), k slavnostnímu schodišti.

Nalezl jsem ve starém kabinetě dvanáct mužů ze *čtyřiceti pěti*, kteréž tam byl umístil král, němé co kapry, nikoli však tak mírumilovné, poněvádž se co chvíli

chytali rukojetí mečů, jako by je pochva na nich svrběla, a jakkoli král – na rozdíl od oněch osmi v jeho komnatě - jim nebyl pověděl jméno zrádce, jemuž měli v nutném případě odříznout ústup, dobře jsem viděl na jejich divokých pohledech, že mají malé pochybnosti o jeho osobě a rovněž chovají málo lásky k němu, anžto je chtěl zrušit a navrátit k jejich žebrácké holi v kraji guyennském.

Úsvit, jakž jsem uhlídal, tiskna čelo k okenním tabulím, byl tehdáž spíše sinalý než bílý, šikmé čáry deštivého přívalu a ranní mlha zatemňovaly předměty tou měrou, že sotva by se dala rozeznat šedá kočka od bílé. Po nádvoří sic občas přecházeli hodnostáři do královy rady se odebírající, než čekal jsem dlouho velice velmi, prve než jsem zočil vévodu, kterýž byl provázen toliko svým tajemníkem Péricardem, sluhou nesoucím *ornbrello* a ještě jedním sloužícím, kterýž šel před nimi s lucernou. Poznal jsem vévodu předně dle jeho vysoké postavy (ježto převyšovala všechny ostatní pány na nádvoří) a potom dle kabátce a pláštíku velmi světle šedivého, do nichž byl oblečen Guise, kterýž chtěl být co archanděl, jsa tuze zamilován do jasných barev.

Viděl jsem ho tuze dobře, poněvádž jeho sluha svítilnu nesoucí, vydávaje se v nebezpečenství, že upadne na mokré dlažbě, šel před ním takřka pozpátku, aby mu lépe svítil. Slavnostní schodiště vystupovalo daleko před průčelí, i mohl jsem spatřit na jeho úpatí čekající gardy Larchantovy, kteréž tu stály pod záminkou, že budou od vévody vymáhat žold, a měly, jakž si vzpomínáte, obsadit schody do druhého patra, jakmile projde, a uzavřít za ním past, bylať schodiště *e* a *e'* už střežena, jakž povědomo, *čtyřiceti pěti*. Vévoda, jemuž chybělo projít toliko pár sáhů, aby se z člověka naživu stal člověkem mrtvým, kráčel, zdálo se mi, krokem tuze pochablým, jsa dozajista znaven tím, že byl spal i nespal s paní ze Sauves. A třebas to byl tak veliký zrádce, Španělem placený a stát mršící, kdyžtě jsem uhlídal, kterak se blíží k prvnímu stupni slavnostního schodiště, byl jsem jat hnutím útrpnosti přemýšluje o tom, že se hotoví upadnout z náručí ženy do rukou božích, vycházeje z noci svých rozkoší toliko proto, aby vstoupil do noci věčné.

Vstoupil. Běžel jsem to ohlásit králi; jehož smolně černá zřítelnice se zablýskla náhlým leskem a kterýž pravil, otáčeje se k Bellegardovi:

„Bellegarde, přikažte fortnýřům, aby uzavřeli postranní branky hradu, jakmile dojdou kardinál z Guise a pan z Lyonu, a povězte Nambuovi, že nikdo krom vévody z Guise nesmí od tohoto okamžení překročit práh mé jizby."

Poté otáčeje se k osmi, o nichž praveno:

„Sedněte si zde na tyto truhlice a ostaňte zticha. Než povstaňte, jakmile vstoupí vévoda, a sledujte ho jakoby s úctou ke dveřím starého kabinetu. Mějte se na pozoru, aby vám neučinil nijakou újmu. Je veliký a silný. Byl bych zarmoucen, kdybyste utrpěli zranění."

Čtenáři, račiž tuto ponechat *čtyřicet pět*, nehybných jako na malovaném obraze, vážně a mlčky sedících na truhlících, a račiž v obraznosti projít dveřmi tak dobře chráněnými panem z Nambu, aby ses dostal do síně rady, kam právě vstoupil vévoda z Guise a kde se odehrál jakýsi chvějivý prolog představení, a teprve později jsem se dozvěděl od Františka z O a maršála z Aumontu, kterak se tento prolog odvíjel.

73. Konec vévody z Guise

V okamžení, kdy vévoda z Guise vstoupil s hřebínkem vztyčeným do hradní síně, všemi co nejponíženěji zdraven, velkolepý ve svém odění ze světle šedého saténu, s dlouhým pláštěm vyhrnutým s předstíranou nedbalostí pod levou paží a s vysokým kloboukem peřím zdobeným v ruce, nekonala se ještě rada, její členové postávali na rozličných místech síně nebo přecházeli ve skupinách od jednoho krbu k druhému, oba ty krby stályť naproti sobě, leč hřály nepatrně, poněvádž sluha ze šatny, kterýž v nich byl rozdělal oheň po příchodu maršála z Aumontu, opomněl nanést další polena.

Nakonec se dostavil pan z Lyonu a kardinál z Guise, kteříž, kdyby jim nebe tehdáž propůjčilo zázračný sluch, mohli by skrze zdi slyšet, kterak se za nimi zavírají a zamykají hradní brány, branky a padají mosty - rada však ještě nezačala, poněvádž se čekalo, až státní sekretárius Martin Ruzé donese denní pořad.

Starý maršál z Aumontu, kterýž ke mně pojal přátelství od času, kdy slyšel z mých úst, kterak jsem byl uzmul Belhavé ohavný dopis Guisův Filipovi II., mi později pravil, že skupinky postávající nebo přecházející vytvořily se samy od sebe podle politické příbuznosti. Na jedné straně ligisté: vévoda z Guise, kardinál z Guise a arcibiskup lyonský; na druhé straně roajalisté málo horliví: kardinál z Gondi, arcibiskup pařížský, maršál z Retz, státní sekretáriusové Marcel a Pétromol a onen hňup Montholon; posléze rozhodní roajalisté, právě ti, kteréž král zasvětil do tajemství spiknutí: on sám (Aumont), Rambouillet a František z O. Každá skupinka, pravil mi později František z O, slídivě pokukovala po druhých, snažíc se vyslechnout, co se v nich praví. Než tolik se jeden každý strachoval, aby nebyl slyšen, že se povídaly věci toliko převelice všední, jako třeba kardinál z Guise vévodovi:

„Kam se chystá král za počasí tak nanicdobrého?"

„Pomyslete," pravil vévoda, „že se hotoví odebrat se na pár dnů do ústraní do la Noue, kterak je jeho zvykem."

„Můj drahý O," pravil jsem, pohlížeje přátelsky na bystrou a oduševnělou tvář Františka z O, zatímco mi toto vyprávěl, „co podle vás měl Guise na mysli v tomto okamžení?"

„Zhola nic!" pravil O zvedaje obočí, ježto byla tak černá a tak úzká, že byste si je mohli představit jakoby štětečkem namalované. „Nic! Velké tělo! Malý mozek! Krátce Goliáš!"

„Goliáš!" pravil jsem, „princ však byl pokrytec, lišák, lhář…"

„Dojista!" pravil O, „jenže jeho lhaní bylo hloupé, lstivost těžkopádná a pokrytectví průhledné. Poněvádž král ho po jeho návratu do Paříže nedal zhubit skrze Ornana, domníval se, že si netroufne nikdy! Bůh ví, že se mu dostalo v Blois mnohého varování! Žádnému z nich nevěřil. Nechápe povahu královu. Poněvádž je dobrý, pokládá ho za zbabělce. Poněvádž je zženštilý, má ho za slabocha. Než slaboch a žena nejsou synonyma. Guise by býval měl toto dobře vědět, vždyť ta jeho Sauveska ho měla obtočeného kolem malíčku."

„Než povězte mi ještě," pravil jsem, „neprozrazovala snad vévodova tvářnost onoho jitra jistý stupeň obav? Neboť byl vlastně sám bez své družiny v hradě, kterýž mu nebyl přátelsky nakloněn."

„Ani v nejmenším! Vévoda stavěl na odiv na vše strany přirozenou chrabrost lidí, kteříž nepřemyšlují. Toho jitra mu byla zima a měl hlad. Byla mu zima, poněvádž jsa tuze koketní, oblékl si kabátec ze světle šedého saténu přesmíru lehký na tu roční dobu. Měl hlad, poněvádž jsa vytržen tak časně ze spánku v krásných pažích paní ze Sauves, nestačil se najíst. Krom toho jeho sluha mu opomněl dát schránku na sladkosti s damašskými rozinkami, ježto on rád snídával.

‚Péricarde,' pravil ke svému sekretáriusovi, ‚mám veliký hlad, div z něho neomdlím. Buď té lásky, vyhledej sluhu a přines mi mou schránku na sladkosti."

Jen Péricard ven vyšel, vstoupil do rady Larchant s několika gardisty a hraje svou úlohu znamenitě (a tím spíše, že měl upřímnou, hranatou a osmahlou hlavu poctivého vojáka, kteráž jako by se nesrovnávala se lží), hluboce se vévodovi uklonil a pravil:

‚Urozený pane, tito ubožáci mými ústy snažně prosí radu, aby tu mohli ostat, pokaváde nepřijde Jeho Veličenstvo, aby mu na vědomost dali, že nebude-li jim zaplaceno, budou přinuceni prodat své koně a vrátit se domů pěšky.'

‚Pane z Larchantu,' pravil Guise, ‚já jim posloužím, a posloužím i vám, veškerou mocí svého úřadu. Je věru rozumné, aby se o tom vydalo nařízení.'

‚Vždyť já vidím,' pravil státní sekretárius Marcel (jak se domnívám zcela nevinně, an nebyl do spiknutí zasvěcen), ‚tuto na papíře tisíc dvě stě zlatých jim určených.'

Slyše to Larchant, vzdálil se i s gardisty z rady, než dojista nikoli ze schodiště.

Mezitím vévoda, když tě se Péricard nevracel se schránkou na sladkosti, obrátil se na prvního řádného komorníka, pana ze Saint-Prix, a pravil k němu:

‚Mám veliký hlad a nemám s sebou schránku na sladkosti. Buďte té lásky, pane ze Saint-Prix, a darujte mi něco malého k snědku od krále.'

‚Monseigneure,' pravil pan ze Saint-Prix, ‚byly by vám po chuti brignolleské slívky?'

‚Dojista, pane,' pravil Guise.

Poté dveřník rady Jean Guéroult donesl vévodovi jeho schránku na sladkosti řka mu, že gardisté odmítli vstup Péricardovi, když tě se byl chtěl navrátit do síně. Vévoda mu poděkoval, pojedl brignolleské slívky od krále a damašské hrozinky ze své schránky na sladkosti (což byla lastura ze zlaceného stříbra tuze pěkně vypracovaná, kterouž položil na stůl rady) a vzápětí prostydlý vlhkostí, byloť jeho odění tak lehké, vstal, přistoupil k ohni a pravil, všecek se chvěje:

„Je mi zima! Žaludek se mi svírá! Nechať rozdělají oheň!"

Sluha z královské šatny vhodil do krbu otýpku, vévoda se posadil co nejblíže k ohni na stoličku, než buďto že příliš náhle přešel z chladna do tepla, buďto že příliš rychle pojedl královy i svoje lahůdky, buďto že noc s paní ze Sauves ho vyčerpala, jeho nevolnost vzrostla a on počal krvácet z nosu. Hledaje tehdáž ve spodcích kapesník, nenalezl ho.

‚Moji lidé,' pravil, ‚měli dnes ráno tolik naspěch, že mi nedali moje nutné potřeby. Pane Guéroulte, račte se laskavě obtěžovat a pokuste se, aby sem vpustili Péricarda.'

Než Guéroult v tom neuspěl, i donesl pan ze Saint-Prix vévodovi kapesník králův, a když se sekretárius Martin Ruzé konečně objevil s denním pořadem, rádci se sesedli kolem stolu, k němuž se vrátil i vévoda, schránku na sladkosti v jedné ruce a kapesník v druhé, kterýžto byl stočil do kuličky, neboť jeho krvácení ustalo."

Zde se přerušuje vyprávění Františka z O, jehož pešek přešel do mých rukou, i pokračuji ve zprávě já, jsoucí tehdáž v komnatách králových, totiž v novém kabinetě s králem, Entraguesem, Bellegardem, Du Haldem a státním sekretáriusem Revolem, k němuž král pravil s tváří pevnou a hlasem rozhodným, třebas tichým:

„Revole, je čas. Jděte povědět Guisovi, že ho očekávám ve starém kabinetě."

Revol otevřel dveře, ježto vedly z nového kabinetu do komnaty, zvedl závěs a znenadání se opět objevil.

„Bože můj, Revole, co je vám? Co se děje? Kterak jste bledý! Vy všechno pokazíte! Třete si tváře! Třete si tváře, Revole!"

„Nejsem bledý," pravil Revol s bledým úsměvem. „Jsem bílý v tváři. Totě moje přirozená barva."

„Než co se děje? Pročpak se vracíte?"

„Nic špatného se neděje. To pan z Nambu mi nechce otevřít, pokaváde mu Vaše Veličenstvo nedá přikázání."

Král tehdáž zvedl závěs, dveře zůstaly otevřené, a z prahu nového kabinetu, aniž vstoupil do své komnaty, pravil Nambuovi, jenž střežil dveře vedoucí do síně rady:

„Nambu, dovolte panu Revolovi ven vyjít a ponechte vévodu vstoupit do mé komnaty. Než vévodu samotna."

Nambu uposlechl, král spustil závěs a zůstávaje stát za ním, povolal mě k sobě (aniž jsem tehdáž rozuměl proč), než byl jsem tomu rád, poněvádž mezi delší stranou závěsu a dveřním rámem byla skulina, k níž jsem přitiskl oko.

Rada, pravil mi později František z O, rokovala o rozpočtu sestaveném finančními úředníky, když vstoupil Revol, kolena se mu podlamovala, nohy třásly, byl všecek neduživý a vyzáblý, tváře tak bílé a tělesnosti tak nepatrné váhy a podstaty, že se sám jevil co umrlý, jsa pokorným a mírným heroldem smrti u prince lotrinského, k němuž se obraceje a hluboce se mu ukláněje pravil hláskem tak tenkým a bázlivým, jako by to bylo jeho poslední vydechnutí:

„Urozený pane, král vás žádá, abyste ho ráčil vyhledat v jeho starém kabinetě."

Načež se stáhl, nebo spíše byl stažen a takřka v niveč odvržen, když povstal Guise v celé majestátní souměrnosti svého olbřímího těla, tak mocný, rozložitý a svalnatý, že se jevil nezdolným, k tomu pak zářivý i skrze světle šedý satén, v němž byl oděn, i skrze perle, ježto zdobily jeho kabátec, i skrze zlaté vlasy i skrze blankytné oči s obočím do oblouku načrtnutým, a kolikráte se ty oči upřely na nějakou dámu ode dvora, ona omdlévala a její ctnost už kolísala. Skláněje se poté,

co se byl vztyčil, vložil do své schránky na sladkosti ze zlaceného stříbra pár brignolleských slív, co mu byl donesl pan ze Saint-Prix, a odhazuje ostatní nedbale na sukno stolu, pravil tónem co nejrozjařenějším:

„Pánové, chce si někdo vzít?"

Což řka, usmál se a jeho dlouhá a masožravá čelist se otevřela nad zuby skvoucími a jakoby klenotníkem seřazenými. Zdál se náhle všecek zotaven ze své nevolnosti až na to, že jeho levé oko následkem jizvy slzelo, než byli jsme tak zvyklí na jeho dvojí tvář, zpolou muže, kterýť se směje, zpolou muže, kterýť pláče, že jsme toho nedbali, a to tím spíše, že jeho nálada počala být tuze radostnou a tuze veselou, jako by očekával po květinách a laskavostech, jimiž ho bylo včera Jeho Veličenstvo věnčilo, že ho král povolává do starého kabinetu toliko proto, aby s ním pohovořil o jeho hodnosti konetabla. Přehodiv si široký plášť přes ramena, strkal si jeho cíp hned na levou paži, hned na pravou, jako by žertoval a laškoval, usmívaje se na nás přitom spikleneckým úsměvem, jako by si nás bral za svědky, že záhyb na jeho plášti má proň větší důležitost než rozhovor s králem. Učiniv takto tyto rozličné pokusy a úpravy, jejichž tajná výsměšnost jednomu každému byla jasná, vyhrnul si posléze šos pláště na levou paži a dvakráte jej tam „nepořádně" svinul, uchopil do levé ruky schránku na sladkostí a kapesník, do pravé široký klobouk s peřím a zdravě nás způsobou takřka královskou, pravil k nám mocným hlasem: „Sbohem, pánové!", poté dvěma kroky přešel ke dveřím do komnaty královy, na něž jednou zaklepal, načež pan z Nambu je otevřel, a jak vévoda prošel, znovu je zavřel a na závoru uzamkl, možná maličko hlasitěji než obvykle, což bylo příčinou, že kardinál z Guise sebou škubl a jevil zneklidnění.

Já pak s očima u řečené škvíry za závěsem nového kabinetu neviděl jsem zprvu Guise, poněvádž dveře Nambuovy byly napravo od krbu, než slyšel jsem jeho krok a uzřel jsem těch osm, kterak povstali ze svých truhlic, kterak zvedli ruce k černým sametovým birýtům, aby ho pozdravili, a vévodu obcházejícího lůžko královské cestou ke dveřím staré oratoře uhlídal jsem zezadu za jeho chůze velebné a bezstarostné, sledovaného těmi osmi jakoby v uctivosti a jako by mu doprovod činili, levé paže se jim pohupovaly a pravice už hledaly za zády pod krátkými kápěmi dýky vložené tam po vlašském způsobu, a ten dvojí pochod k řečeným dveřím zdál se mi tuze pomalý, u Guise item u Gaskoňců, z nichž nižádný mu nesahal výše než k ramenům, a tak jako by velkého tygra sledovali panteři, než tito byli svou pružnou a tlumenou chůzí tuze nebezpeční.

Obě ruce měl vévoda plné, v levé držel schránku na sladkosti a kapesník, v pravé klobouk, i nadzvedl loktem závěs, kterýž odděloval starou oratoř, a nakláněje se přitom, bylyť dveře tuze nízké, a otáčeje tělo bokem, vrhl pohled přes rameno a uhlídal Gaskoňce v půlkruhu kolem sebe, tak blízko a s tvářemi tak napjatými, že pravil zpolou překvapeně, zpolou nabručeně:

„Cože, pánové!"

Nemohl toho povědět více, La Bastide ho chytil za paži a Montseris mu zasadil první ránu do hrdla domnívaje se, že vévoda má na sobě drátěnou košili a že ho tudíž může zasáhnout toliko tudy, a všichni tehdáž vrhajíce se na něj s nadávkami po provensálsku a se slovy: *Zabte ho! Mordié! Zabte ho!* brali ho jedni za ruce,

jedni za nohy, další za meč, aby mu zabránili ho tasit, a bodali ho po celém těle shledavše, že má pod kabátcem toliko košili, i bránil se vévoda se zázračnou silou, setřásaje ty šelmy v hroznech na něm visící, tluče do nich schránkou na sladkostí i pěstmi, než nakonec podlehl jejich převaze, zesláblý krví, kteráž se mu řinula ze všech částí těla a kteráž tu a tam prosakovala jeho saténovým kabátcem, an byl provrtán a probodán na všech životně důležitých partiích, já pak jsem nemohl spatřit nic jiného než tuto zmatenou směsici malých mužů, hbitých, divých a řvoucích, zavěšených na tomto obru jako smečka na bocích divočákových, a kdyžtě pak jeho odpor a jeho pohyb ustaly, ti mužové ho pustili majíce za to, že v okamžení klesne na zem.

Než vévoda zůstal stát, jakkoli se kymácel, s ústy otevřenými a hvízdavými, jak lapal po dechu, napřahoval ruce před sebe se zrakoma už vyhaslýma a zpolou přivřenýma, a blížil se klopýtavými kroky ke královskému loži, jako by se snažil dostat se ke dveřím střeženým panem z Nambu. Což vida Laugnac, kterýž po všecek ten čas zůstával nehybně a s pažemi zkříženými sedět na truhle s mečem odepnutým, nikoli však taseným, na kolenou položeným, vstal a nataženou paží meč zastrčil do pochvy, an se vévoda zhroutil před ložem královským s hlavou na stupni, a velké jeho tělo nenapravitelně krví poskvrňovalo český kobereček na zemi natažený.

Mezitím, vyprávěl mi později František z O, rádci uslyšeli křik a dupání a v radní síni propuklo převeliké pozdvižení. Všichni vstali, kardinál z Guise s výkřikem: „Všechno je ztraceno!" řítil se ke dveřím královy komnaty, zběsile na ně bušil a nedočkaje se otevření, běžel ke dveřím komnaty královniny, aby se vrhl na útěk. Než maršál z Aumontu mu vzápětí vskočil do cesty, vytrhl meč a křičel: „Bohpomozi! Nehýbejte se, pane! Král má s vámi co činit!"

V okamžení se sál naplnil Larchantovými gardisty, kteříž se bez přílišného prodlévání chopili kardinála z Guise a arcibiskupa lyonského a odvedli je do malé podkrovní komůrky ve třetím poschodí, ježto už byla pro tyto kapucíny králem přichystána, i bylo málo pochybností v myslích rádců a přihlížejících, co se stane s nimi nebo při nejmenším s kardinálem, jakmile král nalezne muže, kterýž by se osmělil vztáhnout ruku na jeho purpur.

Já pak dobře si vzpomínám, že po okamžení, kdy vévoda klesl, uplynul čas, kterýž se mi zdál být nekonečným, prve než se král pohnul, maje tvář, jakž jsem uhlídal, ouplně zkamenělou, jako by ještě váhal uvěřit navzdory svým očím (hledě co já škvírou v závěsu), že tento arcinepřítel jeho trůnu, jeho života a jeho státu přestal už mu být záhubným. A kdyžtě nakonec rozhrnul rukou dveřní závěs, cítil se jakoby bezpečen jeho nehybností, přece však nevstoupil do komnaty, leč zůstávaje na prahu, otočil ke mně hlavu a pravil:

„Synu můj, jsi lékař. Potvrď mi, že je mrtev."

Slova, skrze něž jsem poprvé pochopil příčinu, proč mě byl zadržoval od včerejšího dne u sebe.

Po pravdě jeden pohled by mi mohl postačit, než vida, jakouž způsobu jistoty král ode mne očekává, poklekl jsem vedle těla, ježto se mi jevilo vleže větší nežli vestoje (tuto poznámku přiřkli později králi, kterýž ji nepronesl, stejně jako se ne-

dotkl mrtvoly nohou, ani ji neprobodl mečem, a ostatně ani královna matka nepravila, slyšíc o vévodově zmordování: „Synu můj, to je dobře nastříháno, a nyní třeba šít!").

Prohlédl jsem zblízka vévodovo zranění a shledal jsem jednu ránu na krku, jednu kousek nad levým prsem, jednu nad pravým obočím a čtyři na břiše. Předpokládal jsem, že dostal další do zad a do beder, než neviděl jsem nutnost ho otočit, tělo bylo tak těžké a zkrvavené a smrt zřejmá.

Nicméně abych upokojil krále, kterýž, dobře jsem to viděl, sotva ještě věřil svým očím, vytáhl jsem z šatů malé zrcátko a nastavil je k vévodovým rtům, a ono se nezamlžilo. Držel jsem je tam po čas sdostatek dlouhý, sám toliko těžce chápaje, že tento veliký horlitel nesnášenlivosti, občanské války a masakrování hugenotů odevzdal duši bůhvíkomu, kdokoli si ji přišel sebrat z jeho rtů.

„Beaulieu," pravil k jednomu ze státních sekretáriusů, kdyžtě konečně vstoupil do kabinetu, „prohlédněte ho a vizte, co má u sebe."

Což Beaulieu nevelmi spokojen učinil, pokleknuv a snaže se, aby se příliš neumazal tou spoustou na zem vyteklé krve.

Byl nalezen klíček připevněný na zlatém řetízku kolem Guisovy paže. Ve spodkách malý měšec obsahující dvanáct zlatých a lístek papíru, na němž bylo vévodovou rukou napsáno: „K vedení války ve Francii třeba sedm set tisíc livrů měsíc co měsíc." Předpokládalo se, že tato poznámka byla určena Mendozovi, i byla dodatečným důkazem, bylo-li by toho třeba, Guisovy zrádnosti.

Král vzal lístek, jejž mu podal Beaulieu, a požádal ho, aby svlékl prsten, v němž byl zasazen vybroušený diamant, a drže pak prsten v ruce, přejížděl král přítomné klidným a jistým pohledem a pravil, aniž zvýšil tón:

„Král Paříže je mrtev. Jsem teď králem Francie a poznovu pánem a nikoli už zajatcem a otrokem, jakž jsem byl ode dne barikád."

Načež mi učinil znamení, bych ho následoval do nového kabinetu, a kdyžtě se dveře za námi zavřely, pravil ke mně:

„Synu můj, buď té lásky a dones tento prsten králi navarrskému. Pozná jej. Jeho nestoudná choť ho darovala Guisovi, kdyžtě se s ním pelešila. A až jej Navarrský spatří, bude mu rázem povědomo, že nemůžeme než se spojit v ligu, on a já, proti Lize."

Kronika šestnácti krvavých let

Čtvrtý díl románové fresky o osudech bratří ze Sioraku - a o dějinách Francie - pokrývá plných šestnáct let, od Bartolomějské noci roku 1572 do vraždy Jindřicha z Guise roku 1588. Tato léta, jak jste si jistě všimli, nepokrývá rovnoměrně. „Krásným čtenářkám" je věnována první třetina, v níž se převážně popisuje historie čtyř sňatků, které v letech 1572-1574 uzavřeli čtyři sourozenci, žijící tehdy převážně na rodném hradě Mespech. Dalších deset let je jenom nastíněno, aby většinu pozornosti upoutaly dobrodružné činy Petra ze Sioraku v letech 1584-1588. Protože autor psal především pro čtenáře francouzské, kteří se o občanských válkách druhé poloviny XVI. století hodně dověděli už ve škole, a jen málo se věnoval začlenění francouzských událostí do širších, alespoň evropských souvislostí, a také proto, že Praha a české prostředí nebyly zdaleka tak vzdálené problémům, jimiž žila Francie, považovali jsme za vhodné připojit pár stránek vysvětlivek.

Léta boje o koexistenci

Také po „krvavé lázni" roku 1572 ležely osudy Francie v poli silokřivek, které vycházely ze dvou základních problémů evropské politiky; „otázky nizozemské", čili boje nizozemských Sjednocených provincií proti španělské monarchii, a „otázky turecké", v níž španělští a česko-rakouští Habsburkové stáli proti Turkům a jejich spojencům v severní Africe. Tyto dva základní konflikty se v letech 1572 až 1574 ještě prohloubily a územně rozšířily. Příklad Francie, jak se zdálo, ukázal, že velké konflikty, jejichž kořeny byly hospodářské a společenské, ale které z teologie převzaly svůj ideologický oděv, se nedají řešit silou. Evropa byla rozdělena. A to nejenom na katolíky a protestanty, pravoslavné a mohamedány. Protestanti se nedělili jenom na luterány a kalvinisty. Mezi luterány se potírali sasští pravověrní flaciáni s umírněnými stoupenci učení Filipa Melanchtona, filipisty neboli „kryptokalvinisty", jak jim přezdívali protivníci. Ale vedle toho byli na okraji protestantismu čeští utrakvisté a členové české a polské jednoty bratrské, k racionalismu se klonící sociniáni a ovšem novokřtěnci. Řada evropských panovníků přemýšlovala o tom, jak by bylo možné přivést ona různá vyznání k jakés takés jednotě, nebo alespoň koexistenci. Mezi ně patřil český a uherský král císař Maxmilián II., Vasovec Jan III., Vilém Oranžský, postavený do čela nizozemské konfederace. Do středu těchto snah se dostal v letech 1572-1574 i Jindřich z Anjou, mladší bratr francouzského krále Karla IX., oblíbený syn Kateřiny Medicejské.

Portrét Jindřicha z Anjou, pozdějšího krále Jindřicha III. (1574 až 1589), je v Merlově románové kronice daleko pozitivnější, než jaký se najde ve většině soudobých svědectví i soudů historiků. Teprve Frances Yatesová, anglická historička kultury, poukázala na skutečnost, že tento typický „král budižkničemu" *(le roi fainéant*), proslulý sklonem k homosexualitě a tudíž podléhající vlivu svých arcimilců, byl zdaleka nejinteligentnější ze synů Kateřiny Medicejské, že to byl člověk se širokými zájmy, ale slabé vůle, bez energie, člověk s velkou dávkou rozumovosti, ale podléhající citům, člověk hluboce nešťastný, který se na trůn nehodil. Přesto se

však v letech 1573 až 1574 vydal podle pokynů své matky do Krakova a Varšavy, aby tam v čele polsko-litevského státu zaujal místo uprázdněné úmrtím posledního Jagellonce. Toto rozšíření moci rodu Valois daleko na východ kontinentu se nedálo bez souhlasu římské kurie, která přes Polsko, ale také přes české země, chtěla rozšířit protireformačním úsilím katolickou „starou víru" do prostředí ztraceného luterstvím, po případě do prostředí pravoslavného. Tomuto cíli měla sloužit misijní činnost, především jezuitského a kapucínského řádu, ale především nové jezuitské univerzitní koleje, „Collegia Nordica", založené v polském Braniewu a moravské Olomouci. Ale polští „disidenti", totiž luteránská, kalvinistická a českobratrská šlechta se už roku 1570 spojila v tak zvaném sandoměřském konsensu na zásadách společného postupu a společné obrany a tyto zásady náboženské snášenlivosti převzal roku 1573 sněm, a chtě nechtě i král Jindřich z Valois. Jeho tragikomické polské intermezzo sice skončilo už v polovině roku 1574 útěkem z polského trůnu, ale jemu i celé Evropě představilo Polsko jako vzor tolerance, snášenlivosti, koexistence. Ve francouzském Blamontu se uvažovalo roku 1573 o alianci mezi Francií, Spojeným Nizozemím a Polskem, a Vilém Oranžský dal v tomto smyslu vyzdobit valoiské čalouny. Řešení náboženských sporů, naznačené sandoměřským konsensem, následovaly jenom dvě evropské země: Sedmihradsko (sněm roku 1571) a země Maxmiliána II., který udělil souhlas porovnání s protestantskými stavy Dolních a Horních Rakous (1568, 1571) a roku 1575 slíbil českým stavům, že bude uznávat platnost České konfese.

Naděje, vzbuzené těmito snahami, nepřetrvaly rok 1574; Španělé porazili Nizozemce a jejich spojence u Mooku, ale ztratili přístav Middelburg a byli odraženi od obléhaného Leidenu. Na protiturecké frontě utrpěla španělská prestiž ztrátou Tunisu (1575) a ovšem především státním bankrotem ze stejného roku. Ani jeden z velkých vojensko-politických konfliktů nebyl roku 1574 blíž k řešení než roku 1572. Myšlenka koexistence a polské zkušenosti zřejmě měly vliv na politiku francouzského krále Jindřicha III., který utekl z Polska, jakmile se dověděl o smrti svého bratra Karla IX. Nevíme ani, zda ve Francii ještě zastihl svou švagrovou, královnu-vdovu Alžbětu Habsburskou, dceru Ferdinanda I. a sestru Maxmiliána II., která se po smrti Karla IX. vrátila domů na dvůr svého bratra (její něžný portrét se zachoval v tzv. roudnické galerii španělského portrétního umění, dnes na zámku v Nelahozevsi. V Praze zemřela a byla pochována u Svatého Víta. Její památku oslavil roku 1593 její zpovědník, katalánský duchovní Flecha, který v Praze prožil třetinu století a rozvíjel v ní zajímavou literární činnost).

Francie a Evropa v letech španělské převahy

V letech 1574-1584, o nichž nám Merlova freska říká tak málo, se toho v rozdělené Evropě naopak událo velmi mnoho. Ve Francii to byla léta vlády Jindřicha III., ale na scéně se po roce 1576 objevili dva další Jindřichové, usilující o politické uplatnění. Byl to Jindřich Guise zvaný Zjizvený (Le Balafré), hlava nově vytvořené „svaté jednoty" neboli katolické ligy, sjednocující katolické extremisty, a Jindřich Navarrský, kterému se podařil útěk ode dvora a nemilované manželky

Markéty (Margot) z Valois. Jindřich de Guise ovládal mimo své rodné Lotrinsko tři velké provincie: Normandii, Picardii a Champagne, a ovšem také Paříž, v níž měli značný vliv ctižádostiví advokáti (avocats), intelektuálové měšťanského původu, ovládající městské čtvrtě spolu s katolickými radikály ze Sorbonny a fanatickými duchovními. Jindřich Navarrský v čele hugenotů a Damville v čele „politiků", umírněných katolíků usilujících o smírné ukončení občanské války, ovládli celý jih Francie, Provensálsko, Guyenne a Poitou. To byly dva skutečné „státy ve státě". Rozdíl mezi nimi byl i v tom, že jižní část Francie odmítala platit královské daně. Daňové břemeno leželo na městech střední a severní Francie - tam také bylo v městských obcích nejvíc radikalismu. Vedle „tří Jindřichů" usilovala o vládu ještě královna-vdova Kateřina Medicejská a její nejmladší syn, vévoda z Alençonu, který byl až do své smrti roku 1584 následníkem trůnu, protože Jindřich III. neměl potomstvo. Alençon se pokusil o získání vlády v Nizozemí a ucházel se také o ruku neprovdané „panenské královny" Alžběty I. Anglické.

Tradiční dějepisectví mluví o tom, že v letech 1574-1580 proběhla ve Francii pátá, šestá a sedmá válka náboženská. Ve skutečnosti šlo o trvalý, příměřími přerušovaný konflikt, na jehož krajních pozicích byla katolická liga a hugenotská konfederace. Mezi nimi se tvrdošíjně držela skupina umírněných „politiků". Konflikt se rozvíjel nepravidelně - občanská válka ve Francii se stávala střetnutím mezinárodním a záleželo na tom, jaké prostředky mohly pro nasazení ve Francii uvolnit na jedné straně Španělsko a římská kurie, na druhé nizozemští stavové a Anglie. Ani Alžběta, ani španělský král Filip II. si zatím nepřáli otevřený konflikt, ale ani jedna, ani druhá strana nebyla ochotna upustit od svých konečných cílů. Španělským politikům šlo o upevnění moci v Itálii a o likvidaci nizozemského odboje. Španělským pamfletistům - a také básníkům - tanula na mysli *Pax Hispanica*, obecný mír, zabezpečený všemocnou světovou španělskou monarchií. Dalekosáhlé cíle takové politiky nebyly ovšem po chuti ani katolickým mocnostem, ba ani papežům, zejména Sixtovi V. (rozhodnému vládci, pocházejícímu z rodiny slovanského zahradníka). Oč vlastně Filipovi II. šlo, o tom se historikové dohadují do dneška. Je sice jisté, že hesla, jaká šířil třeba Hernando de Acuña, vycházející z přesvědčení, že se blíží doba španělské nadvlády nad světem a že brzy bude jenom „jeden monarcha, jedno impérium a jeden meč", nebyla v Escorialu odmítána. Důležitější však bylo, že ambice španělské politiky se od krize v polovině sedmdesátých let dále stupňovaly. Přispěla k tomu skutečnost, že stříbrné doly v "císařském městě Potosí" spolu s použitím nových metod amalgamovacích vedly k zvýšení výnosu amerického stříbra. V první polovině sedmdesátých let nedovezla španělská *flota* z Ameriky víc než asi 800 000 dukátů ročně - o deset let později to byly skoro dva milióny dukátů ročně. Roku 1580 se Filip II. stal také králem portugalským; to znamenalo, že nyní měl k dispozici portugalské loďstvo a že byl pánem nejenom v evropské mateřské zemi, ale také v Brazílii a portugalské Indii. Španělsko-portugalské loďstvo mělo větší tonáž než loďstva Francie, německé hanzy, Nizozemců a Anglie dohromady.

A tak ve Francii hugenoti, kteří roku 1576 ediktem v Beaulieu dosáhli toho, že se ve městech (s výjimkou Paříže) mohly zřizovat hugenotské modlitebny a že jako

záruku dostali osm královských pevností, v následujících letech stále více ztráceli. Španělé ovšem měli zájem na občanské válce ve Francii jenom někdy, a tak se ligistům a Guisům nikdy nepodařilo své hugenotské protivníky zdolat docela. Konflikt v Nizozemí byl krvácející ranou ve španělském boku. Když se ukázalo, že tvrdý postup vévody z Alby nemá kýžené výsledky, byl Alba nahrazen Luisem de Requesens, který se pokoušel o smírné řešení. O to se snažil v letech 1577-1578 arcivévoda Matyáš, který si bez vědomí bratra Rudolfa II. i stýce Filipa II. osoboval úřad guvernéra celého Nizozemí. Přivedl s sebou řadu českých a moravských šlechticů. Z nich ti katoličtí se přišli u španělských a italských kapitánů učit vojenskému umění - zatímco jejich protestantští soukmenovci dělali totéž ve vojsku rebelantských místodržících z rodu Oranžsko-Nasavského. Nizozemí se stalo velkým polem manévrů, na němž se zkoušely výhody a nevýhody dvojí taktiky: starší byla španělská („velký kapitán" Gonsalvo de Córdoba ji vytvořil v italských válkách na počátku XVI. století) a spočívala v umění formovat velké čtvercové útvary, *tercios*, v nichž dva až čtyři pěší pluky vytvořily těleso velké průraznosti. Nizozemci tak početné útvary neměli k dispozici, a tak dávali s úspěchem přednost mělkým obdélníkovým útvarům se zesílenou palebnou silou mušketýrů a arkebuzírů, s podporou dělostřelectva a s využitím polních opevnění. A tak, jestliže s Habsburky přišli do španělského Nizozemí mladí Pernštejnové a Manrikové de Lara, Jan z Kunovic a jiní, na nizozemské straně bojovali „krígsmani" jako byli členové rodu Vychynských z Vchynic (Kinských) a především Petr Sedlnický z Choltic, který to dotáhl až na generála-strážmistra, tj. hodnost odpovídající dnes asi náčelníkovi generálního štábu.

O pobytu českých protestantů ve Francii jsme informováni dosud podstatně hůře. Ale víme, že roku 1585 pobýval na dvoře Jindřicha Navarrského Karel starší ze Žerotína a že byl uchvácen Jindřichovou osobností. Po té stránce se Žerotín, představitel protestantské stavovské opozice na Moravě, neshodoval se svým panovníkem Rudolfem II., který roku 1576 nastoupil na český a uherský trůn a od roku 1583 trvale sídlil v Praze. Rudolf II. se rozhodně nechtěl stát loutkou španělské politiky. Neměl radost z nizozemského dobrodružství svého bratra Matyáše a v Jindřichovi Navarrském i Vilémovi Oranžském viděl nemilé protivníky své politiky. Nešlo mu o nic jiného než o smíření konfliktů na západě Evropy a o organizování velké ofenzívy sjednocené Evropy proti Turkům. (Jeho plány se měnily, ale neuzavíraly se ani myšlence na vytvoření koalice, která by proti Turkům spojovala západ a střed Evropy s Moskevskou Rusí a Persií.)

Rudolf II. tedy nebyl, především v první polovině své vlády, do hvězd zahleděným obdivovatelem krásy žen a krásy umění. Jeho matka, královna-vdova Marie, sestra Filipa II., vedla v Praze až do svého odchodu do Španělska (1581) velký dvůr, který byl střediskem dvorské „španělské" strany. Císařovna Marie byla proslulá podporovatelka jezuitů, jejím hlavním rádcem byl španělský vyslanec Juan de Borja, manžel neteře Ignáce z Loyoly, který v Praze roku 1581 vydal u tiskaře Jiřík a Nigrina krásně vyzdobenou španělskou knihu o *Morálních znacích* (Empresas morales) věnovanou Filipovi II. Ale téhož roku vytiskl Jiřík Nigrin španělský spis Pedra de Cornejo *Historie občanských válek a povstání ve Flandrech*, věnovaný

císařovně Marii. Cornejo, který psal také o francouzských občanských válkách a navrhoval, aby Nizozemí bylo poraženo hospodářskou blokádou - skoupením všeho obilí v baltských přístavech - srovnal situaci v Čechách se situací ve Flandrech a zdůraznil, že v obou případech jde o území, na nichž zcela závisí moc habsburského rodu. Čechy tedy nebyly klidným zákampím; dveře si tu podávali agenti anglické Alžběty I., v čele s básníkem-vzorným rytířem Philipem Sidneym, a z jezuitských kolejí se do Anglie zase vraceli agenti katoličtí, v čele s výmluvným Edmundem Campianem, který skončil v Londýně na šibenici.

Po Praze kolovaly nizozemské a hugenotské pamflety, protože stavovská opozice, především měšťanská, sledovala pozorně, co se dálo na západě Evropy. Kladně bylo konstatováno, že Vilém Oranžský se ve své *Apologii* konečně rozešel se zdáním legality a že stavové severu země sesadili roku 1581 Filipa II. Celá tato debata byla u nás sledována - stejně jako postupující internacionalizace konfliktu.

V první polovině roku 1584 byla ve francouzském Joinville dojednána tajná smlouva o španělské podpoře pro Ligu a v zámku Nonesuch byla uzavřena dohoda Nizozemců s Alžbětou o otevřeném spojenectví. Ale dříve než se mohly projevit důsledky tohoto vývoje, zemřel 10. června 1584 Alençon a přesně o měsíc později byl v Delftu zavražděn Vilém Oranžský. Po Alençonově smrti se stal kandidátem na francouzský trůn Jindřich Navarrský - a tomu hodlali Španělé a ligisté zabránit stůj co stůj.

Liga a *neporazitelná armáda*

Od roku 1585 stály tedy španělské *tercios* pod velením Alexandra Farnese připraveny, aby dále bojovaly proti Spojenému Nizozemí, které se po smrti Viléma Oranžského nerozpadlo, ale vyvíjelo se rychle v nový typ státu - v kapitalistický stát. Vedle toho měl Farnese zasahovat ve Francii, kdyby toho bylo zapotřebí, a nadto dostal novou úlohu: připravovat se k invazi Anglie, která poslala do Nizozemí vojska pod hrabětem z Leicesteru. Francouzští ligisté pod Jindřichem z Guise měli neutralizovat vojska, dosud poslušná Jindřichovi III., a porazit Jindřicha Navarrského. Tomu na pomoc nepřicházeli jenom sympatizující nekatolíci, jako byl náš Karel ze Žerotína, ale také němečtí rejtaři pod vedením pána z Donína a švýcarští pěšáci. Počátkem roku 1588 poslal Jindřich III. jednu armádu pod panem z Joyeuse proti Navarrskému a druhou pod Guisem proti Donínovi. Počítal asi s tím, že Joyeuse do boje s Navarrským spěchat nebude a že Guise bude vázán obranou Lotrinska. Ale dopadlo to jinak: Joyeuse byl proti očekávání poražen a zabit u Coutras a Guise rozehnal Němce a Švýcary u Auneau. To znamenalo, že se Jindřich III., který se k tomu nerozvážně pokusil o převrat v Paříži a byl poražen, ocitl zcela v rukou ligistů. Za potupných okolností musel vlastně odvolat všechny svoje dekrety a rozhodnutí a připravovat odevzdání trůnu Guisům. Ti se neskrývali s tím, že jako potomci Karla Velikého mají na francouzský trůn větší nárok než potomci nějakého o sto let mladšího Hugona Kapeta.

Alžběta neměla z rozhodného postupu svého „místodržícího" v Nizozemí, hraběte z Leicesteru, žádnou radost. Ale postupně si uvědomovala, že rozhodný

konflikt se Španělskem se nakonec uskuteční. Snad si vzpomněla na radu Viléma Oranžského, který soudil, že tak jako Nizozemí by mohlo být poraženo blokádou Baltu, tak by Angličané a Nizozemci mohli zasadit rozhodující úder Španělům v Novém světě. Roku 1585 přešla proto od skryté k otevřené podpoře anglických korzárů a k pokusu o založení první anglické kolonie na americké půdě. Toho roku byl s tímto cílem poslán ke břehům pozdější Virgínie Sir Richard Grenville (na palubě jeho lodí se plavil i pražský rodák Jáchym Gans jako odborník v dolování). Ale Roanoke Island žádné drahé kovy nikdy neměla pokus skončil neúspěšně. Zato Sir Francis Drake naháněl strach všem španělským državám, které měly mořské pobřeží, a jako Drago - Drak - našel Drake místo v rukopisných novinách, které si předpláceli pánové z Rožmberka a pánové z Hradce. Další povstání, podporované ze zahraničí a připravované anglickými katolíky, bylo odkryto a zlikvidováno tajnou policií Walsinghamovou. To byl podnět k procesu s vězněnou bývalou skotskou královnou Marií Stuartovnou, kterou dala po dlouhém váhání Alžběta v únoru 1587 popravit. Tím se z bláhové skotské královny rázem stala mučednice a katoličtí kazatelé v Paříži, spříznění Guisové i římský papež nešetřili voláním po odplatě.

Tu měla obstarat španělská *armáda*, to jest válečné loďstvo, připravované nejméně od roku 1584. Jejím úkolem bylo zabezpečit přepravu španělských *tercios* z Flander na anglické pobřeží. Když se v létě vydala z iberských přístavů na cestu k Lamanšskému průlivu, představovala komplex 130 lodí, převážně galeonů, s 2431 děly a 22 000 mužů na palubách. Podle legendy mělo anglické a nizozemské loďstvo být slabší a méně početné. Ve skutečnosti byly síly obou námořních koalic zhruba stejné. V řadách armády byly i lodi papežské, jeden z největších galeonů poslal vévoda toskánský, ba byly tam dokonce i lodi naverbované v Dubrovníku. Rozdíl byl v dělostřeleckém vybavení; Španělé měli děla s větší ráží a menším dostřelem, Angličané měli děla s větším dostřelem (long guns), ale s menší ráží. Dovedli však náležitě využít větší pohyblivosti, dovedli uvést formaci nepřítele ve zmatek - ostatně Farnese nedokázal ovládnout pobřeží a jeho bárky s vojskem se nikdy neodvážily na moře. Cestu zpátky bylo nutno podniknout kolem Skotska a Irska, což znamenalo, že vznikly ztráty i proto, že Drake na svém nájezdu na Cádiz a jiné přístavy zničil dříví určené na výrobu sudů na vodu a náhradní sudy se neosvědčily. Svědčilo však o schopnostech španělských velitelů, že za této okolnosti dovedli zpátky do španělských a portugalských přístavů asi tři pětiny lodí. Španělská *armáda* byla poražena, ale španělské loďstvo nepřestalo existovat.

Ohlas porážky *neporazitelné armády* byl ovšem úžasný. V Praze se tiskly pamflety o vítězství Alžběty, protestantští kazatelé zdůrazňovali z kazatelen; že „bůh zadmul a byli rozprášeni", zatímco jejich katoličtí kolegové se utěšovali tím, že koho bůh miluje, na toho posílá zkoušky, které předcházejí konečnému vítězství. Novou odvahu našel po srpnu 1588 i král Jindřich III., který se chtěl vlivu Guisů a jejich spojenců zbavit, ať už jakkoliv. A tak došlo v době jednání generálních stavů v Blois dne 23. prosince 1588 k politické vraždě Jindřicha z Guise a k, zahájení dalšího jednání v krvavém dramatu boje o budoucnost Francie.

Petr ze Sioraku, tělesný lékař a tajný agent Jindřicha III., byl pověřován od roku 1584 jedním posláním za druhým a jeho mise odpovídají rytmu boje o moc. Roku 1584 cestoval do Guyenne, kde vládl Jindřich Navarrský, aby ho ujistil, že královská vojska mu příliš neublíží. Roku 1586 jel vyjednávat do vojensky nesmírně důležité Picardie, odkud mohla být napadena Anglie. Téhož roku v prosinci se s ním setkáváme jako s tajným agentem v Anglii, kde má důvěrně sdělit královně Alžbětě, že Francie nebude víc než protestovat proti eventuální popravě Marie Stuartovny, vdovy po francouzském králi Františku II. A v létě 1587 ho nacházíme v Sedanu u vévody z Bouillonu, dobrého protestanta, příbuzného oranžských místodržících v Nizozemí - a strýce pozdějšího českého Zimního krále Fridricha Falckého. Siorac měl za úkol uskutečňovat tajnou politiku svého panovníka Jindřicha III. a usnadňovat cestu na trůn budoucímu vladaři Francie Jindřichu Navarrskému. Najdeme ho proto vždy uprostřed intrik a jednání nesmírného významu. Pomáhal navazovat styky s Alžbětou I. i s Jindřichem Navarrským, upevňovat královské pozice v Picardii, kterou by byli Španělé tolik potřebovali na přípravu své invaze do Anglie, a konečně přes Sedan sjednával vojenské posily pro královská vojska švýcarských pěšáků a německých rejtarů. Petr ze Sioraku dokázal být loajálním služebníkem, ba důvěrníkem Jindřicha III., a zároveň užitečným spolupracovníkem budoucího Jindřicha IV. - a to dokázalo ve skutečnosti jen velice málo jeho současníků.

Paměti lékaře Mirona, kronika de l'Estoilova (který v románu vystupuje jako Petr z Hvězdy), spisy hugenotských současníků J. A. de Thou a Agrippy d'Aubigné, ale také příběhy ze života galantních dam, které napsal pán de Brantôme, tvoří i v tomto svazku pramenný základ Merlovy románové fresky. Ve srovnání s předchozími díly je tu vidět určité změny: jestliže v prvním svazku vznikala freska jako kronika dějů kolem hradu Mespech, v druhém se rozšířila na značnou část jižní Francie a ve třetím se dostala do Paříže, čtvrtým svazkem, jak jsme viděli, přesahuje hranice Francie. Je to logické. Boj o moc ve Francii přerostl v konflikt mezinárodního významu. Bude dobře, když si uvědomíme, že Čechy, stejně jako Francie a Nizozemí, byly oblastmi, kde se ostře srážely mocenské zájmy tehdejších velmocí a že tajní agenti, navlas podobní Petrovi ze Sioraku, působili od roku 1583 i na dvoře Rudolfa II. Daniel Adam z Veleslavína ve svém historickém kalendáři a později Pavel Skála ze Zhoře ve své Historii církevní pozorně sledovali, co se dálo ve Francii. V Praze osmdesátých let vycházely i španělské letáky, které srovnávaly význam Čech pro Habsburky s významem Flander a Nizozemí. Praha byla za Rudolfa II. nejenom jedním z kulturních středisek tehdejší Evropy - byla také střediskem činnosti politické. Což znamená, že i u nás žili lidé problémy, se kterými bojovali současníci Petra ze Sioraku a jeho přátel.

Josef Polišenský